

האם כוללים
החיים יותר ממה
שניתן לראות?

בשם הזה

גיוהן ר. קרוס

בשם הזה

ג'והן ר. קרוס

מהדורה ראשונה

© 2015 כל הזכויות שמורות ל-GoodSeed® International.

ISBN 978-9654310727

*Hebrew edition of: **By This Name***

Copyright © 2007, 2014 GoodSeed International

אין להעתיק, לשכפל, לצלם, להקליט, לשכתב, לאחסן במאגר מידע או להפיץ ספר זה או קטעים ממנו בשום צורה או בשום אמצעי - אלקטרוני, אופטי או מכני, ללא אישור מראש ובכתב מ - GoodSeed International.

סימוני העיצוב GoodSeed, www.goodseed.com, The Emmaus Road Message, ולוגו הספר/עלה, הינם סמלים מסחריים של GoodSeed International.

תרגום מאנגלית: שרונה לויטן
עריכה והגהה: החברה לכתבי הקודש בישראל

יצא לאור בהוצאת:
Goodseed International
P.O. Box 3704, Olds, Alberta, Canada
www.goodseed.com
info@goodseed.com

בשיתוף פעולה עם החברה לכתבי הקודש בישראל.
להזמנת הספר בגרסה העברית ניתן לפנות אל החברה לכתבי הקודש בישראל:

רחוב יפו 17, ת.ד. 44, ירושלים 91000

The Bible Society in Israel
17 Jaffa Street, P.O.Box 44, Jerusalem 91000

www.biblesocietyinIsrael.com

דוא"ל bsi@netvision.co.il

נדפס בישראל

201603-349-0000

תודות

כיצד אוכל להודות לאנשים הרבים שלקחו חלק במאמץ זה? בעיני רוחי אני רואה יחידים וקהלים בהודו, בקוריאה, בסינגפור, במולדובה ובבריטניה, בגרמניה, בלוקסמבורג, באוסטרליה, ארה"ב וקנדה – בגילאים שונים, מרקעים שונים – אנשים שמאזינים בשקיקה בעוד אני מעביר את ההרצאות המשמשות בסיס לספר זה. לעיתים קרובות, בתום סמינר, היו שהעירו הערות או שאלו שאלות, ומשוב זה הוא שהנחה את המפגשים הבאים. לכל אלה חב אני חוב גדול.

ספר זה הוא עיבוד של The Stranger On The Road to Emmaus (הזר בדרך לאמאוס) – ו"נשען על כתפיו" של אותו פרויקט. כל אלו שסייעו לי ב-"זר בדרך לעמאוס" הם למעשה גם חלק מ"בשם הזה" – האמנים: מתיו אלמי, עדה ביגס, דון דולטון ואיאן מסטין; הצוות של GoodSeed ורבים רבים אחרים. שוב אלף תודות. בנוסף לכך, ברצוני להביע את הערכתי למיטש קארי, ג'ים מקולי וסקוט מק'גי על חלקם בעיצוב העטיפה.

לכל אלו אשר הקדישו חלק משמעותי מזמנם וכישוריהם לכתיבת והוצאת ספר זה לאור, אני שולח תודות מקרב לב. כמו כן, ברצוני להודות לחברה לכתבי הקודש בישראל על עזרתם ועבודתם המסורה והמקצועית בתרגום והוצאת ספר זה, בגרסתו העברית, לאור.

ברצוני במיוחד להודות לאשתי, שותפתי הנאמנה במשך יותר משלושה עשורים. היא עבדה ללא ללא לאות, חברת צוות מלאה. תמיכתה והבנתה היו ללא גבולות.

לאשתי, ג'ניס א. קרוס, אני מקדיש ספר זה.

תוכן עניינים

vii	הקדמה	
11	1 הספר הייחודי	פרק 1
12	2 עקרונות הלימוד	
15	3 ארבעים כותבים	
17	4 חינוך	
19	5 יהוה	
24	6 בהשראת רוח אלוהים	
29	1 בראשית	פרק 2
32	2 אדם	
34	3 מלאכים וכוכבי אֵל	
39	1 בכוח הדיבור בלבד	פרק 3
41	2 שלוש תכונות	
44	3 חוקים וסדר	
49	4 מושלם ודואג	
50	5 צלם אלוהים	
54	6 רם ונישא, אך קרוב	
61	1 שתי דרכים	פרק 4
65	2 המבחן	
68	3 הבחירה	
70	4 אֵיפֶה?	
74	5 מוות	
85	1 פרדוקס	פרק 5
90	2 שתי מנחות	
98	3 ספר החיים	
100	4 האניה הגדולה	
105	5 אסון	
111	6 בלבול	
117	1 אמונה	פרק 6
120	2 הבטחות	
122	3 בְּנֵה של חוסר האמונה	
124	4 חסד	
127	5 משפט	
129	6 בן ההבטחה	
133	7 במה זה כרוך	
139	1 ישראל ויהודה	פרק 7
141	2 פרעה ומשה	
144	3 מגפות ונבואה	
149	4 הלחם והשה	
155	1 ים סוף	פרק 8
156	2 לחם ומים	
158	3 עשרת הדברות	
166	4 אבוי לי!	
170	5 להחטיא את המטרה	
175	6 עגל הזהב	

181.....	1 אוהל מועד	פרק 9
187.....	2 ברכות או קללות	
190.....	3 האל דגון	
194.....	4 הנביאים	
200.....	5 האל בעל	
202.....	6 הגלות	
211.....	1 לצורך פרספקטיבה	פרק 10
213.....	2 המלאך	
218.....	3 שמות רבים	
221.....	4 המושיע	
228.....	5 טבילה	
230.....	6 אחדות מורכבת	
237.....	1 פיתויים	פרק 11
239.....	2 עוצמה	
243.....	3 נולד מחדש	
245.....	4 האור	
248.....	5 דחוי	
250.....	6 שנים-העשר	
253.....	7 הלחם	
257.....	1 התוכנית	פרק 12
258.....	2 שער אחד	
260.....	3 גיהנום	
262.....	4 צא!	
266.....	5 שתי דרכים	
269.....	6 עבדים	
272.....	7 נבגד	
279.....	1 נעצר	פרק 13
281.....	2 נשפט	
285.....	3 הולקה	
288.....	4 נצלב	
295.....	5 קם לתחייה	
303.....	1 הזר	פרק 14
305.....	2 המסר בדרך לאמאוס - מבריאת העולם ועד בבל -	
314.....	3 המסר בדרך לאמאוס - מאברהם ועד פסח (יציאת מצרים) -	
320.....	4 המסר בדרך לאמאוס - מהתורה ועד לאוהל מועד -	
326.....	5 המסר בדרך לאמאוס - מנקדימון ועד לתחייה -	
334.....	6 אולם בית הדין	
339.....	7 הזהות, הנתינה, ההבטחה	
345.....	1 מה רצונך שאעשה?	פרק 15
361.....	2 זמן מתאים	
365.....	רשימת מונחים	נספח
367.....	מקורות הטקסט המקראי	
368.....	משאבים (In English)	
370.....	הערות לסיום	

כל המובאות מכתבי הקודש מופיעות בגופן (פונט) ייעודי ומנוקדות. מובאה בכתב עבה יותר (בולד) באה לציין הדגשה. סוגריים מרובעים מציינים הוספה למטרת ביאור.

הקדמה

אנו חיים בעולם שנשלט על ידי מגוון רב של אמונות. בין אם תכנה אותן דתות, אמונות או כתות, לא ניתן להתעלם מהדברים בהם בני אדם מאמינים. ההיסטוריה זרועה מלחמות ומריבות בגין האמונה. בעבר התנהלו מלחמות אלו על בסיס מקומי. עתה, עם התפתחותו של הכפר הגלובאלי, נדחסים אנשים בעלי אמונות שונות מאד זה כנגד זה, והפוטנציאל לעימות רב-ממדים הוא עצום.

חשוב לדעת במה מאמינים הסובבים אותנו ומדוע, ואם כי לעולם לא נסכים איתם, כאשר יודעים אנו במה מאמינים האחרים, יש באפשרותנו שלא להסכים מבלי להיות לא-נעימים. **"בשם הזה"** מדבר על כתבי הקודש. אם אתה נמנה על אלה שבאמת רוצים להבין את עיקרו של המסר המקראי, הרי שספר זה נועד לך.

בהעברת המסר המקראי, ניסיתי להיות אובייקטיבי כמידת האפשר. אין זו משימה קלה. מעצם אופיו, תובע המקרא תגובה, נקיטת עמדה. בכל זאת ניסיתי להסביר את המקרא בבהירות, להתיר לו לדבר בעד עצמו ובו בזמן לאפשר לך להסיק את המסקנות בעצמך. אמונתך בידך היא.

יהיו שיאשימו אותי באבדן אובייקטיביות עקב התייחסותי אל המקרא כאל עובדה. חשתי שזהו סיכון שעלי לקחת על עצמי, משום שזה האופן בו מציג המקרא את עצמו. כל התייחסות אחרת הייתה חוטאת לטקסט הכתוב. המקרא הוא מאד ישיר ביחס לדברים שיש לו לומר, והייתי נחוש בדעתי שלא לדלל את המסר המופיע בו או לעמעמו.

המשך לקרוא. ישנה סיבה לכך שהמקרא הנו רב-המכר של כל הזמנים. זהו סיפור מרתק, סיפור שעליך להכיר באופן אישי.

כתבי הקודש אומרים:

קְרוּחַ וְהַכֹּלֵה אֹמְרִים: "בּוֹא!", וְהַשׁוֹמֵעַ יֹאמַר נָא "בּוֹא!"; הַצִּמָּא
יְבֹא נָא, וְהַחֲפֵץ יִקַּח נָא מִיָּם חַיִּים חַנּוּם.

ההתגלות כב:17

פרק 1

- 1 הספר הייחודי
- 2 עקרונות הלימוד
- 3 ארבעים כותבים
- 4 חינוך
- 5 יהוה
- 6 בהשראת רוח אלוהים

1 הספר הייחודי

מעל למחצית מאוכלוסיית העולם טוענת לאמונה בכל או בחלקים של הספר הנפוץ ומעורר המחלוקות העזות ביותר בהיסטוריה. זהו הספר הקרוי כתבי הקודש. חלק נוסף יצהיר שזהו ספר טוב שיש בו הרבה דברים טובים לומר. אלו הם מספרים מרשימים, אך מעטים מאד הם האנשים שיכולים להסביר ולו את המושגים הבסיסיים ביותר המופיעים במקרא.

הערה: בספר זה, המילים "מקרא" ו-"כתבי הקודש" מתייחסות לכל ספרי התנ"ך והברית החדשה גם יחד.

מלומדים מסכימים, שמזה מאות בשנים המקרא הוא רב-מכר. הוא הספר... המצוטט ביותר, המופץ ביותר, המתורגם ביותר ורב ההשפעה ביותר בהיסטוריה של האנושות.¹ ועם זאת, למרות ייחודו, זהו כרך מוזנח, אפילו בקרב פרופסורים וסטודנטים לספרות. רב-מכר? שנקרא לעיתים רחוקות? אין בכך היגיון.

למה בכלל יש לקרוא בו? לשאלה זו תשובות רבות, אך ארבע מהן חשובות במיוחד.

קודם כל, המקרא דן במקור השמחה והצער. הוא מעניק יעוץ לחיי נישואין, להורות, לילדים וליחסי עובד/מעביד. הוא מדבר על שימוש חכם בכסף, בכישורים ובזמן. זהו מכרה זהב לעובדות החיים בכלל, וחלק גדול מהיעוץ שהוא מעניק עטוף בסיפורים מרתקים, סיפורים שהעניקו השראה לאינספור ספרים וסרטים.

שנית, למקרא יש הרבה לומר ביחס למה שיקרה לנו אחרי מותנו. מה שהופך מידע זה לחיוני כל כך היא העובדה, שהמקרא אומר שלחיים אלה השפעה על החיים שאחרי - כלומר, לא ניתן לחכות עד המוות על מנת להיווכח בכך. אז כבר יהיה מאוחר מדי.

אמנם ידוע לי שיש כאלה האומרים, "אני מאמין שכאשר אמות, אהיה מת ותו לא!" אך חשיבה מסוג זה כמוה כעובר ברחם אימו האומר, "איני מאמין בחיים אחרי הלידה. החיים קיימים רק כאן ועכשיו, אך ורק ברחם החם והחשוך הזה".

יהיה זה טיפשי מצדו של העובר לומר דבר שכזה. נכון יהיה אם לפחות יבחן את הספר המספר על "החיים העתידיים" ויראה מה יש לו לומר, לטוב או לרע.

שלישית, בערך 27% מהמקרא מכיל נבואה, וחלקים ניכרים ממנה כבר התקיימו במדויק. נבואות אלו שהתגשמו, שזורות לכל אורך

הטקסט המקראי ועל כן מאשרות ומחזקות את אמינות כל תוכנו של המקרא. זהו דבר מדהים!

המקרא אומר שהסיבה לכך שהנבואות הללו ניתנו, היא שנהיה "נדהמים" מספיק כדי לשים לב למה שיש לו לומר אודות דברים שאיננו יכולים לראות, ודברים שאנו כן יכולים לראות - דברים בנוגע לחיים, למוות, ולחיים שאחרי המוות!

הסיבה הרביעית לבטח אינה חשובה פחות. המקרא מדבר על קרב קוסמי המתרחש ביקום בין הטוב לרע. זהו קרב משמעותי ביותר מכיוון שאנו הם אלה הנמצאים בחזית - זה אינו קרב אשר ממנו אנו יכולים לשחרר את עצמנו. אף על פי שרובו של קרב זה אינו נראה, הוא משפיע עלינו בכל יום. זו אחת הסיבות לכך שדברים רעים קורים לאנשים טובים. אם קרב זה אכן אמיתי, חשוב והגיוני שנדע מה המקום שלנו בהשתלשלות האירועים.

די בארבעת התחומים האלה לבדם כדי לשמש סיבה מספקת לרכישת ידע בסיסי על הספרים הקרויים 'כתבי הקודש' או 'המקרא'.

המקרא אינו מתייחס לעצמו כאל ספר אחד אלא כאל כתבים. יש משמעות רבה לעובדה שלמלה כתבים מצורף התואר קדוש. פירושה של המלה קדוש הוא 'מופרך', 'שונה'. הוא כולל בתוכו את הרעיון של היותו ייחודי. בפרקים הבאים, בעודי מסכם את הסיפור המקראי, נראה ונבין מדוע הוא מכונה 'כתבי הקודש', ובמשמעותו המילולית, הספר הייחודי.

2 עקרונות הלימוד

בטרם נפתח בסקירה שלנו, עלינו לקבוע כללים בסיסיים לאופן שבו נתקדם. קודם כל, אני עומד לצאת מתוך הנחה שהיכרותך עם כתבי הקודש הינה קטנה ואולי אף אינה קיימת. אולי תתעודד לדעת, שכאשר תסיים את קריאתו של ספר זה, יהיה המקרא הרבה יותר הגיוני לך. ובכל זאת, קרא כל פרק בתשומת לב וודא שהבנת את תוכנו בטרם תעבור לפרק הבא.

פעמים רבות אצטט ישירות מהכתובים. במקרים אלו, יופיע הטקסט כקטע נפרד ובגופן שונה. בסוף כל ציטוט אציין מראה מקום, וכך זה יראה:

וְהָרִי כָּל מָה שֶׁנִּכְתַּב מִקֶּדֶם, נִכְתַּב לְהַדְרִכְתָּנוּ, כִּדִּי שֶׁתִּהְיֶה לָנוּ
תִּקְוָה מִתּוֹךְ הַסְּבִלְנוֹת וְהַנְּחָמָה שֶׁבִּפְתּוּבֵיכֶם.

אגרת שאול אל הרומים טו':4

פָּזַל (תַּצְרַף)

חשוב על המקרא כעל פזל (תצרף) גדול שחלקיו פזורים לפניך. ביחד ובהדרגה נרכיב את פיסות התצרף לתמונה שלמה. על מנת לוודא שאכן מרכיבים אנו את התצרף המקראי באופן מדויק, נשתמש בארבעה עקרונות לימוד אוניברסאליים המיושמים בבתי-ספר ובאוניברסיטאות מדי יום ביומו.

1. עיקרון העדיפות

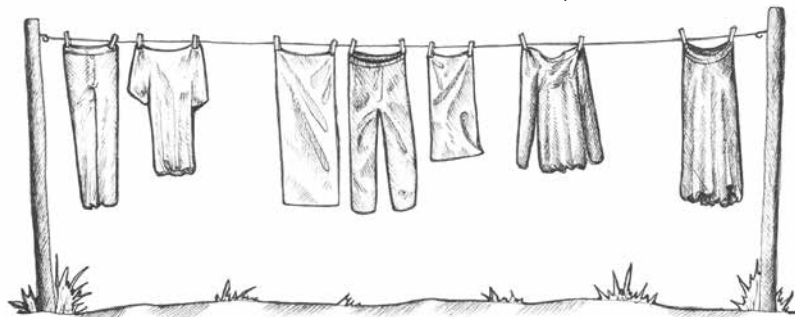
העיקרון הראשון קובע, שכאשר אתה ניגש ללמוד נושא חדש, למד את המידע החשוב ביותר תחילה. למשל, אם בנאי רוצה ללמד מישהו כיצד לבנות בית, הוא ידגיש את החשיבות שבהנחת יסודות מוצקים, בהקמת קירות איתנים ובבניית גג אטום לאחר מכן. את בחירת הרהיטים והצבע ישאיר לשלב מאוחר יותר.

באותה מידה, מכסה המקרא מערך עצום של נושאים, אך לא כולם חשובים באותה מידה. בספר זה נתמקד בנושאים החשובים ביותר שבמקרא. ברגע שתבין אותם, תהיה למקרא משמעות עמוקה אך פשוטה.

2. עיקרון הסיפור

העיקרון השני הוא אינטואיטיבי. כשאנחנו קוראים סיפור, איננו מתחילים בפרק עשר, קופצים משם לפרק שש, ממשיכים בפרק שלוש ומסיימים בפרק תשע. לא! ידוע לכולנו, שכדי שהסיפור יהיה הגיוני, עלינו להתחיל בהתחלה ולהתקדם צעד צעד עד לסופו. דבר זה עשוי להיות מובן מאליו, אבל אנשים רבים נוטים לקרוא את המקרא בחלקים קטנים ונפרדים, דבר שיוצר בלבול.

היות שרוב רובו של המקרא הוא סיפור עלילתי, אנו פשוט נעקוב אחר הרצף הכרונולוגי שלו. במקביל, ניישם את עיקרון העדיפות. תחילה נכסה את הסיפורים החשובים ביותר, כשאנו ממקמים אותם זה לצד זה בשורה, כמו תליית כביסה על חבל. היות שסקירה זו רחוקה מלהיות מקיפה, צָפָה לפערים בעלילה.

את הפערים ניתן להשלים מאוחר יותר כאשר התמונה הכוללת כבר קיימת. למרות שחבל כביסה זה אינו כולל את כל הסיפורים שבמקרא, באירועים שנכסה יתקיים רצף עלילתי.

3. העיקרון המתמטי

העיקרון השלישי לוקח את ההתפתחות שתיארנו לעיל ומוסיף לה מימד נוסף. כשאתה לומד, התחל בדבר הפשוט והתקדם לעבר המסובך. למשל, לא מלמדים אלגברה בגן הילדים. שם לומדים חשבון פשוט, משוואות כגון: תפוח + תפוח = שני תפוחים. עם הזמן מתקדמים ולומדים מתמטיקה מסובכת יותר, כמו $E=MC^2$. הוראת האלגברה לילדי הגן רק תבלבל אותם.

כך גם עם המקרא. אם תדלג על היסודות, הבנת המקרא שלך תכלול רעיונות יוצאי דופן, שיולידו מסר מבולבל. כדי להימנע מבעיה זו, נתקדם לאורכו של הסיפור תוך כדי כך שאנו בונים על הידע שכבר רכשנו.

4. עיקרון הבהירות

העיקרון הרביעי מתייחס לשני תחומים. הראשון נוגע לפירושן של מילים מסוימות. במהלך מאות של שנים יכול פירושה של מילה להשתנות, אולם למקרא ישנה שיטה שנועלת את פירוש המילה במקום בו היא מופיעה. כדי להגדיר מילה, מספר לנו המקרא סיפור. דרך הסיפור אנו למדים מהו הפירוש המדויק של המילה. לא ניתן לשנותה. במובן זה, מציע לנו עקרון הבהירות להניח לכתוב להגדיר את מילותיו בעצמו.

התחום השני עוסק בלימוד על פי נושאים. למשל, בדרך כלל אנו לומדים מדע בחלוקה לנושאים - כמו אסטרונומיה, כימיה או ביולוגיה - מבלי לערב ביניהם. עבור מתלמד מתחיל, האזנה להרצאה שמדברת בו בזמן על מערכת השמש ועל מבנה התא תהיה מבלבלת. כאשר התוכן הוא חדש ובלתי מוכר, מציע עקרון הבהירות למורה להתמקד בכל פעם בנושא אחד. את זאת נעשה גם אנחנו.

על ידי יישום ארבעת העקרונות הללו, נוכל להבין בהירות את המסר המקראי - חלקי התצרף יורכבו באופן הנכון.

3 ארבעים כותבים

מִנַּיִן הגיע המקרא, וכיצד אנו קיבלנו אותו?

המקרא נכתב על ידי כארבעים מחברים, אנשים שהגיעו מכל קצווי הקשת החברתית שרק ניתן לשער. מלכים, גנרלים, מדינאים, מלומדים, איכרים, פילוסופים, רועי צאן, משוררים, דייגים, ראש ממשלה, רופא ומוכס - הם רק חלק מהם. כתביהם חצו שלוש יבשות - אסיה, אפריקה ואירופה - ממגוון של מקומות, החל בארמונות וכלה בתאי מעצר וצינוק, במדבר ובעיר. הם כתבו בעתות מלחמה ושלום, לעיתים מתוך סבל, לעיתים מתוך שמחה. הם כתבו בשלוש שפות - עברית, ארמית ויוונית - שתיים מהן הן שפות מהמזרח, אחת - מהמערב. ככלל, תועדו 66 ספרים על פני תקופה של 1,500 שנה. ספרים אלו, שכונסו לכרך אחד, מהווים את המקרא.

למרות שמרבית הכותבים הללו מעולם לא הכירו זה את זה, ולמרות שנושאי כתיבתם כללו מאות נושאים שנויים במחלוקת, הדברים שתיעדו התאפיינו בהרמוניה וברצף מתחילתם ועד סופם.

זהו דבר מרשים. חשוב על כך לרגע. לו היו לנו רק עשרה מחברים, כולם חיים היום, כולם בני אותו דור, כולם עוסקים באותו תחום, כולם מגיעים מאותו מקום גיאוגרפי, כולם דוברי אותה שפה, מהי הסבירות שהייתה ביניהם הסכמה על נושא כתיבה אחד השנוי במחלוקת, כאשר אינם יכולים להיוועץ זה בזה? הסבירות לכך נמוכה ביותר. ועם זאת, זה בדיוק מה שקורה במקרא - לא לעשרה כותבים בנושא אחד ויחיד, אלא לארבעים כותבים בנושאים מגוונים ושנויים במחלוקת. בהחלט ראוי לציין! זהו אחד הדברים שהופכים את המקרא לייחודי - או לקדוש.

מקור אחד

אז איך זה קרה? לאמר זאת בפשטות, אף לא אחד מהכותבים טען להיותו המקור למידע שבמקרא. במקום זאת, כולם טענו למקור משותף למחשבות אשר העלו על הכתב, מקור שדיבר אל כולם בקול אחד.

על מנת לגלות את זהותו של אותו מקור, נצלול לתוך הטקסט המקראי, ונתחיל באדם אשר כתב את חמשת הספרים הראשונים. שמו היה משה.

נחזור אחורה כ - 3500 שנה, לזמן בו שיחזר משה את המאורעות שהתרחשו סביב לידתו.

איש ושמו משה

משה היה בן לעם העברי, עם ישראל, אשר היו עבדים במצרים מעל 350 שנה, ומנו כ- 2½ מיליון איש. פרעה מלך מצרים היה חרד ממספרם ההולך וגדל.

הסיפור מתחיל בנקודה בה פרעה נושא את דבריו. הוא אמר,

"...הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ. הֲבֵה נִתְחַכְּמָה לּוֹ, פֶּן-יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֵף גַּם-הוּא עַל-שְׂנְאֵינוּ, וְנִלְחַם-בָּנוּ וְעָלָה מִן-הָאָרֶץ."

וַיִּשְׁמְעוּ עָלָיו שְׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנֹתוּ בְּסִבְלָתָם...וַיְכַאֲשֹׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ; וַיִּקְצֹוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרַיִם אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֹךְ.
שמות א': 9-13

היות שהעבודה הקשה לא הפחיתה את מספרם של העבדים, הרחיב פרעה את תוכניתו על מנת שתכלול שליטה בגידול האוכלוסין.

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמִילֻדֹת הָעֵבְרִית... "בְּיִלְדָכֶן אֶת-הָעֵבְרִית וְרֵאִיתָן עַל-הָאֲבָנִים; אִם בֵּן הוּא וְהַמְתֵּן אֹתוֹ, וְאִם בַּת הִיא וְחָקֶהָ."
וַיִּצְוּ פְרֹעֶה לְכָל עַמּוֹ לֵאמֹר: "כָּל-הַבֵּן הַיִּלּוּד הַיְאֹרָה תִשְׁלִיכֶנּוּ, וְכָל-הַבַּת תַּחְיֶין."

ההוראות שנתן פרעה היו אימות, אולם החיים נמשכו גם במסגרת התנאים הקשים. הכתובים מספרים על איש צעיר שלקח לו אישה ו...

שמות ב': 2

...תהר האשה ותלד בן.

ההוראות של פרעה היו מחמירות. את הבן הזכר יש להשליך לַיָּאֵר. אולם אימו...

...וַתִּצְפְּנָהּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים. וְלֹא-זָכְלָה עוֹד הַצְּפִינוּ וַתִּקַּח לּוֹ תַבַּת גֹּמָא וַתַּחְמְרָהּ בַּחֲמֹר וּבַזָּפֶת; וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת-הַיֶּלֶד וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל-שְׂפַת הַיָּאֵר.

וַתִּתְצַב אַחֲתוֹ מֵרֹחַק לִדְעָה מַה יַּעֲשֶׂה לּוֹ. וַתִּרְדַּב בַּת-פְּרֹעֶה לְרַחֵץ

על-היאור, וְנִעְרַתְיָהּ הִלְכַת עַל-יַד הַיָּאֵר; וַתִּרְאֵ אֶת-הַתְּבָה בְּתוֹךְ הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת-אִמָּתָהּ וַתִּקְחָהּ. וַתִּפְתַּח וַתִּרְאֶהוּ אֶת-הַיֶּלֶד וְהִנֵּה-נֶעַר בְּכֶה; וַתַּחְמַל עָלָיו וַתֹּאמֶר, "מִיֶּלְדֵי הָעֶבְרִים זֶה." שְׁמוֹת ב': 2-6

מאד יתכן שבת-פרעה רצתה בן אך היתה עקרה. כאשר ראתה את התיבה ובתוכה הילד, היה זה עבורה פיתרון מיידי למצב בעייתי. אחותו של משה עקבה בעיניה אחר המתרחש, וכאשר פתחה בת פרעה את התיבה, יצאה ממחבואה, ניגשה אל הנסיכה ושאלה:

"הֲאֵלֶּךָ וְקִרְאתִי לְךָ אִשָּׁה מִיִּנְקַת מִן הָעֶבְרִית; וַתִּיַנֵּק לְךָ אֶת-הַיֶּלֶד?" שְׁמוֹת ב': 7

אחותו של משה הציעה למצוא עבור בת פרעה שפחה שתטפל בילד.

וַתֹּאמֶר-לָהּ בַת-פְּרֹעַה "לֵכִי"; וַתֵּלֶךְ הָעֵלְמָה וַתִּקְרָא אֶת אִם הַיֶּלֶד. וַתֹּאמֶר לָהּ בַת-פְּרֹעַה "הֲיִלְכִי אֶת-הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהִינִקְהוּ לִי וְאֲנִי אֶתֶּן אֶת שְׂכָרְךָ"; וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד וַתִּנְיִקְהוּ. שְׁמוֹת ב': 8-9

אמו של משה קבלה כסף כדי לטפל בבנה שלה!

וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד וַתִּנְיִקְהוּ. וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתִּבְאֶהוּ לְבַת-פְּרֹעַה וַיְהִי-לָהּ לְבֵן; וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה... שְׁמוֹת ב': 9-10

וכך גדל משה בארמונו של פרעה.

4 חינוך

כתבי הקודש אומרים,

מִשָּׁה לָמַד בְּכָל חֻכְמַת הַמִּצְרִים... מעשי השליחים ז': 22

טיול קצר בלבד על חורבותיה של מצרים העתיקה יחשוף בפנינו את מימדי הידע שרכש משה - מארכיטקטורה ועד לאסטרונומיה. דתם החובקת-כל של המצרים הייתה שזורה בכל הנושאים עליהם התחנך משה.

אין ספר קדוש

למרות שלמצרים הקדמונים הייתה מערכת אמונות מפותחת, קשה למצוא נושא מְלֻכָּד אחד לדתם. הם לא סגדו לספר קדוש או לטקסטים קיימים. לא הייתה להם מִשְׁנֵה סדורה שמהווה אִמְת מידה לְאִמְת. ערים נפרדות סגדו לאלילים ולאלילות שונים, וגם אלו שתפסו מקום של כבוד התחלפו עם השנים.

אל אחד לעומת אלים רבים

עדיין קיימת מחלוקת בשאלה האם עבדו ישות עליונה אחת אשר הפגינה את עצמה בצורת אלים רבים ושונים, או שמא עבדו אלים רבים.² יתכן ששתי הגרסאות נכונות. אך אין ויכוח על כך שלמצרים הייתה תפישה רחבה, כמי שמאמצים לבקרים אלילים חדשים ומוסיפים אותם לרשימת הישנים, מערבים תפישה של אל אחד עם זו של אל אחר ומעניקים לסיפורים שונים חשיבות זהה גם אם הם סותרים זה את זה.³

כולם מסכימים על כך שהם סגדו לפנתיאון עצום של אלילים.

משה ודאי הכיר את כל האלים והאלות החשובים, וכנראה גם חלק גדול מהפחות חשובים שבהם.

אל השמש

המצרים הקדמונים עבדו את אל השמש, רא (Ra), וראו בו ישות אלוהית עליונה. הם האמינו שרא ברא את עצמו ובהמשך את כל האלים והאלות האחרים, את בני האדם ואת החיות. לעיתים זכה רא לתואר אבי האלים או אל כל האלים. ציירו אותו כבז בעל גוף אדם שעיגול (שמש) זהב על ראשו.

דתיים אדוקים מאוד

למרות שהמצרים רכשו כבוד לאלים שלהם, הם גם יכלו מפעם לפעם להיות מאד תובעניים כלפיהם. אך האלים זכו להתייחסות רבה. הדת שלטה בכל תחום בחייהם - החל בשימוש בקמעות ובכישופים וכלה במעשים מאגיים במסגרת חגיגות הדת ההמוניות. אפילו האדריכלות שלהם הושפעה מהאלים.

יוקרה דתית

לפני ארבעת אלפים שנה זכה אורח-החיים המצרי ליחס של כבוד. אמונתם נתפשה כדת יוקרתית.

בעולם כזה, של מחשבה מצרית עתיקה, התחנך משה. אך משה קיבל גם את הלימוד של העברים. אמו הביולוגית טיפלה בו כילד, ואין ספק שחינכה אותו בדרכי אמונתה.⁴ שתי האמונות סתרו זו את זו, אך הדבר לא השפיע על המצרים. הם לא נתנו את דעתם על אלוהי העברים. אחרי הכול, אל של עבדים הוא ללא ספק אל חלש מאד - ייתכן שאיש לא ידע אפילו את שמו!

5 יהוה

למרות החינוך המתקדם לו זכה משה, הוא לא שכח את שורשיו:

וַיְהִי בַיָּמִים הָהֵם, וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל-אָחִיו וַיֵּרָא בְּסַבְלָתָם;
וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרֵי מִכָּה אִישׁ-עִבְרֵי מֵאָחָיו. וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיֵּרָא כִּי
אִין אִישׁ; וַיַּךְ אֶת-הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֶהוּ בַחֹל.

וַיִּשְׁמַע פְּרַעֲה אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה וַיִּבְקֶשׁ לַהֲרֹג אֶת-מֹשֶׁה; וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרַעֲה, וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ-מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל-הַבְּאֵר.

שמות ב' 11-12, 15

כיוון שהיה אדם נמלט, "התחפר" (הסתתר) משה התחפרות עמוקה. הוא נשא לאישה נערה מקומית, הפך לרועה ולמד לנהוג את הצאן.

ומֹשֶׁה הָיָה רֹעֵה אֶת-צֹאן יִתְרוֹ חֵתְנוּ כֹּהֵן מִדְיָן; וַיִּנְהַג אֶת-הַצֹּאן אַחֵר הַמִּדְבָּר...

שמות ג' 1:

באותו יום מיוחד, ראה משה מראה יוצא דופן. אש אחזה באחד השיחים, אך בעוד משה עומד וצופה בו, היה ברור שהשיח איננו נשרף. היה זה חיזיון מוזר!

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, "אֲסֹרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הַמְּרָאָה הַגָּדֹל הַזֶּה. מַדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסֵּנֶה?"

שמות ג' 3:

כאשר קרב משה אל השיח, קרא אליו קול מתוך האש:

שמות ג' 4:

"מֹשֶׁה! מֹשֶׁה!"

תארו לעצמכם כמה נבהל. מיהו הדובר אליו מתוך השיח הבוער? האם זהו אחד האלים, או אחת האלות?

וַיֹּאמֶר "הַנְּנִי".

וַיֹּאמֶר, "אֵל תִּקְרַב הֵלֶם. שֶׁל-נְעֻלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ, כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אִתָּה עוֹמֵד עָלָיו, אֲדַמֶּת-קֹדֶשׁ הוּא."

שמות ג' 4-5:

משה היה ודאי המום! מדוע נחשבה אדמה זו לקדושה - יחידה במינה, יוצאת דופן? אם זהו אכן קולו של אל, מי זה יכול להיות? בטרם יוכל משה לומר מילה, דיבר הקול המסתורי שוב.

”אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְיָה, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב.”
שמות ג': 6

אל (אלוהים)

המילה אל היא מילה כללית שפירושה חזק, מנהיג רב עוצמה, אלוהות, ויכולה להיות בשימוש ביחס לכל אל שהוא. זהו מונח רחב. אולם האל הזה הזדהה במפורש כאלוהי אבותיו של משה, ואז הזכיר שלושה שמות: אברהם, יצחק ויעקב. שלושת האנשים האלה היו קרובי משפחה של משה שהלכו לעולמם לפני שנים רבות - האבות המייסדים של האומה העברית, עם העבדים. ברור היה, שאלוהי העבדים הוא זה המדבר ישירות מתוך השיח הבוער - לא רא או כל אל מצרי אחר.

משה שמע סיפורים מפי אמו על האלוהים שדיבר עם אברהם, עם יצחק ועם יעקב, אולם היה זה לפני זמן רב. היו שתהו אם הסיפורים האלה אמנם נכונים. וחוץ מזה, כל מלומד מצרי יאמר לך, שהאלים לא השפילו עצמם מעולם כדי לשוחח עם בן תמותה. הם היו תמיד מרוחקים, דוממים, או שדיברו באמצעות כוהני המקדש. אבל הנה כאן נמצא אלוהי העבדים שמדבר ישירות אל משה מתוך השיח הבוער - כשם שמדבר אדם עם זולתו. אין ספק שהאל הזה הוא יוצא דופן! המקרא אומר,

...וַיִּסְתַּר מִשֵּׁה פָּנָיו, כִּי יָרָא מֵהִבִּיט אֶל הָאֱלֹהִים. שמות ג': 6

אלוהים דיבר שוב.

”רָאָה רְאִיתִי אֶת עֲנֵי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם; וְאֶת-צַעֲקֹתָם שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נִגְשָׁיו, כִּי יִדְעֹתִי אֶת-מִכְאָבָיו. וְאַרְדּוֹ לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם, וּלְהַעֲלֹתוֹ מִן-הָאָרֶץ הַהִיא אֶל-אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה...”

וְעַתָּה לָכֵה וְאַשְׁלַחְךָ אֶל-פְּרַעֲהַ; וְהוֹצֵא אֶת-עַמִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם.”
שמות ג': 7-8, 10

משה היה אחוז אימה! כבר ארבעים שנה שהוא אדם נמלט. אף אם שובו למצרים עשוי לעבור בשלום הרי שספק רב אם פרעה יקבל את חזרתו בברכה. כיצד יוכל להתייצב פנים אל פנים מול האיש החזק ביותר בעולם ולדרוש את שחרורם של כל עבדיו? והאם בכלל יקבלו אותו בני עמו העבריים כדוברים?

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָאֱלֹהִים, "הֲנִה אֲנֹכִי בֹא אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם, 'אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם'; וְאָמְרוּ לִי 'מֶה-שְּׁמוֹ?' מָה אֹמֵר אֱלֹהִים?"

שמות ג': 13

עוצמה?

איננו יודעים לבטח מדוע ביקש משה לדעת את שמו האישי של אלוהים. אפשרות אחת מתייחסת לאמונות המצריות ביחס למקור הכוח. לתפישתם, לכל אל מידת העוצמה שלו, המוגנת על ידי שמו הסודי של אותו אל. ידיעת שמו הפרטי של אל מסוים מקנה לך את הכוחות והיכולות שלו.

היות שזה מה שלמד משה ביחס לאלים המצריים, אולי תהה אם חל הדבר גם על אלוהי העבדים העבריים. סביר להניח שמשה חשב שאם יוכל לגלות את שמו של האל העברי, יהיה מצויד טוב יותר בעמדו פנים אל פנים מול אדם רב עוצמה כמו פרעה. אבל יש כאן בעיה. משה ידע, שהמצרים מאמינים ששום אל לא הסגיר מעולם את שמו הפרטי. אלא שאולי אלוהי העבדים שונה הוא. מה הוביל את משה לשאול לשמו של אלוהים איננו יודעים, אך התשובה שקיבל הייתה ברורה לחלוטין:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה, "אֲהִיָּה אֲשֶׁר אֲהִיָּה; וַיֹּאמֶר, כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל, 'אֲהִיָּה שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם.'"

וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֶל-מֹשֶׁה, "כֹּה-תֹאמַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, '[הִנֵּה] אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם, אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם; זֶה שְׁמִי לְעַלְמָם...'"

שמות ג': 14

השם

הביטוי אהיה אשר אהיה והשם יהוה⁵ הן למעשה מילים נרדפות. משמעות שניהם היא: אני האחד הקיים, או, אני האחד הקיים מכוח עצמו. האחד שאינו משתנה לעולם, מכיוון שקיומו אינו תלוי באף דבר אלא בעצמו בלבד. לכן הוא האחד הנאמן לנצח, הקיים והמקיים את דברו.

אלוהי העבדים, מעצם שמו, טען שהוא קיים מכוח עצמו. בעוד שבני האדם זקוקים למזון, למים, לאוויר, לשינה, לאור, למחסה - רשימה אינסופית של צרכים החיוניים לקיומם - אומר אל זה, שאינו זקוק לדבר. כנראה שאמת זו הייתה כה עמוקה, עד כי הייתה חלק מהותי משמו. הוא היה האחד הקיים מכוח עצמו, ה-אהיה אשר אהיה- יהוה. שום אל או אלה מצריים לא טענו זאת ביחס לעצמם. אלוהי העבדים היה ללא ספק יחיד במינו!

יהוה

הישראלים הקדמונים חשו יראת כבוד כה גדולה ליהוה, עד שבמהלך השנים סרבו לקרוא לו בשמו. בקריאת כתבי הקודש בקול רם, בכל פעם שפגשו בשם יהוה הם אמרו במקום זאת "אדוני" או "השם". גם בימינו, ברבים מהתרגומים לשפות השונות, כאשר אנו קוראים את תשובתו של אלוהים למשה, מופיעה המילה אדוני (LORD) כתחליף ליהוה (YHWH).

וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֶל-מֹשֶׁה, "כֹּה-תֹאמַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם; זֶה שְׁמִי לְעַלְמִים..."
 שמות ג': 15

במקרא, לפיכך, כאשר נתקלים במילה אדוני, יש להבין אותה כפי שהבינו אותה הקדמונים. למעשה מה שאנו קוראים הוא יהוה - שמו הפרטי של אל יחיד במינו זה.

על מנת לעזור לנו לזכור את הקשר, אתייחס מדי פעם לאל זה כאל אדוני יהוה. כמו כן, בכתבי הקודש, בכל מקום בו מופיעה המילה אלוהים, גם היא מתייחסת ליהוה.

יש חוקרים הסבורים, שמשה הוא האדם הראשון שהכיר את שמו הפרטי של אל יחיד במינו זה. הוטל עליו לספר לכולם ששמו הוא יהוה. שם זה נועד להתנוסס על שפתי כל, ובניגוד לאלילים ולאלילות המצרים הקדמונים, לא היה אדוני אלוהים מאוים מכך שמישהו יגזול ממנו את כוחו.

מֵאַיִן כְּמוֹד יְהוָה; גְּדוֹל אֶתָּה וְגְדוֹל שְׁמֶךָ בְּגִבּוֹרָה. ירמיהו י': 6

סיכום

1. השם הכללי אל פירושו חזק, כל יכול, מנהיג רב עוצמה, אלוהות. אלות ואלים רבים אחרים מוזכרים בכתבי הקודש. יהוה, הנבדל מהם, מכונה גם בשם אלוהים או אדוני.
2. לעיתים קרובות מתייחסים ליהוה כאל האל הקדוש, כלומר, הייחודי, השונה, היחיד במינו.
3. דורות רבים אחרי משה, מתוך רכשי כבוד, לא ביטאו את השם המפורש יהוה בקול רם ובמקום זאת אמרו אדוני. גם בכתב, הוחלף השם המפורש באות ה' או במילה אדוני.
4. הביטוי אהיה אשר אהיה והשם יהוה הן מילים נרדפות שמשמען, אני האחד הקיים מכוח עצמו.

הכוח שבשם

הסיפור הבא אינו מופיע במקרא. הוא לקוח מתוך המיתולוגיה המצרית. הוא מתאר את אופן המחשבה שהיה נפוץ בימיו של משה.

סיפור העוסק ב"עוצמה" ומתמקד באל השמש רא ובנכדתו איסיס, אלילה בעלת שאיפות השתלטות על השמיים והארץ.

איסיס, שהתקנאה בעוצמתו של רא, שאלה אותו לשמו הפרטי. רא כמובן, לא חשף אותו בפניה. אך כאן לא הסתיים הסיפור. איסיס יצרה נחש ארסי והניחה אותו בדרכו של רא. כאשר יצא רא לטיול היומי שלו ברחבי השמיים, "דרך" על הנחש וננקש באופן חמור. כאשר זעק מכאב, הציעו לו אלילים ואלילות אחרים את עזרתם, אולם אף אחד מהם לא יכול היה לגאול אותו מייסוריו.

לבסוף התקרבה אליו איסיס. היא הבטיחה לרא שתרפא אותו בתנאי שיחשוף בפניה את שמו הפרטי. רא כמובן, לא שש לעשות זאת. הוא ניסה להתחמק, השתהה, ולבסוף, בתחושת התנגדות עמוקה, החל למנות בפניה שמות. דבר זה לא הרשים את איסיס, שהבינה שרא מנסה לבלבל אותה ומספק לה שמות בדויים. היא המתינה בסבלנות. לבסוף, חשף

רא, מתוך סבלו העמוק, את שמו הפרטי בפני איסיס, ומיד נרפא.

על פי הסיפור, הפכה איסיס לאלה רבת כוח, שווה בעוצמתה לרא. היוונים והרומאים, וכמותם גם עמים אחרים, אימצו לעצמם את איסיס, שלעתים כונתה גם אלת השמיים, והעניקו לה את התואר אם האלים.

הבחנה חשובה בין רא ליהוה היא, שאדוני יהוה לא עשה כל ניסיון להסתיר את שמו הפרטי. במקום זאת, ציווה על משה לחשוף את שמו בפני העולם כולו. משה אכן עשה זאת כאשר העלה על הכתב את חמשת חומשי התורה.

6 בהשראת רוח אלוהים

המפגש בין משה לאדוני יהוה בסנה הבוער היה רק אחד מיני מפגשים רבים לעתיד לבוא. משה היה הראשון מבין 40 האנשים שתיעדו את 66 הספרים שביחד מרכיבים את המקרא. כל האנשים הללו, מלבד אחד, היו עבריים.⁶ והיה זה אדוני יהוה אשר דיבר כקול האחד - המקור המשותף לכל 40 הכותבים - אשר העניק לכתובים את ההמשכיות וההרמוניה הייחודית שלהם.

בהשראת רוח אלוהים

אלוהים לא הכתיב את הכתובים למשה כפי שעושה מנהל למזכירתו. התהליך היה דומה יותר לגשימה.

כָּל הַפְּתוּב נִכְתָּב בְּרוּחַ אֱלֹהִים...⁷

אגרת שאול השניה אל טימותיאוס ג': 16

המושג של אלוהים המוסר את כתבי הקודש באמצעות רוח, הינו לימוד בפני עצמו. בדיוק כשם שאדם נושף בזמן נשימתו, ונשימה זו מגיעה מתוך קרבן, כך גם צריך להיות היחס לכתבי הקודש, כבאים באופן ישיר מקרבו של אדוני יהוה עצמו. אלוהים ודברו אינם ניתנים להפרדה, וזו סיבה אחת לכך שהמקרא נחשב לדבר אלוהים.

לְעוֹלָם יְהוָה, דְּבַרְךָ נֶצֶב בְּשָׁמַיִם...

תהלים קיט': 89

מערכת חסינה מתקלות

בפרקים הבאים יחשוף בפנינו הסיפור את השיטה, שאינה יכולה להיכשל, בה השתמש אלוהים כדי להעביר את דברו לכל אותם 40 כותבים. תוכלו לשפוט בעצמכם האם (או כיצד) השיטה מנעה מכותבים בלתי מהימנים "לפברק את הכתובים" ולהציג אותם כאילו היו דברי אלוהים. בשלב זה, חשוב להבין שכל 40 המחברים כתבו תחת אותה הָכוֹנָה של השראת אלוהים.

דיוק מוחלט

דבריו של אלוהים נכתבו קודם על גוויל (בצורת מגילה), שהיה עשוי על פי רוב מעור של בעל חיים ונקרא קלף, או על נייר עשוי מגבעול של צמח הפפירוס. הכתבים המקוריים מכונים כתבי-יד.

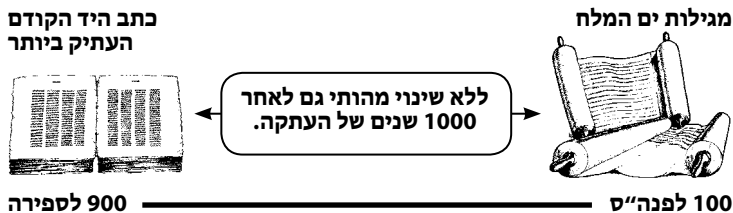
היות שלכתבי-היד היה אורך חיים מוגבל, נעשו לגווילים (מגילות) אלו עותקים שנכתבו כמובן ביד. המודעות של הכותבים לכך שהם מתעדים דברי אלוהים חיים הובילה ליצירת אחד ממפעלי השכפול המופלאים ביותר שנעשו אי פעם.

בכתיבת הטקסט העברי,

"הם השתמשו בכל אמצעי זהירות שניתן להעלות על הדמיון, ללא התחשבות במידת הקושי או הסרבול הכרוכים בו, על מנת לוודא שמתקיימת העברה מדויקת של הטקסט. מספר האותיות שבספר נספר, ונמסר מספרה של האות האמצעית. כך גם עם המילים, ומספרה של מילת האמצע צוין אף הוא."⁸

תהליך זה נעשה הן עם העותק והן עם כתב היד המקורי על מנת לוודא שהם תואמים זה לזה לחלוטין.

שכפולם של גווילים (מגילות) אלה היה כה מדויק שכאשר נתגלו מגילות ים-המלח, (אשר נכתבו כ- 100 שנה לפני הספירה) והושוּו לכתבים שהועתקו ונכתבו במאה העשירית לספירה והיו תוצר של העתקה שנמשכה מאות על מאות בשנים, לא נתגלו שינויים משמעותיים בטקסט.⁹

יוספוס, צאצא לעם העבדים העבריים והיסטוריון בן המאה הראשונה לספירה, סיכם עבור בני עמו את הדבר באומרו: "...את מידת האמינות שייחסנו לספרים אלה של עמנו ניתן לבחון על פי מעשינו; שכן לאורך התקופות הרבות שחלפו לא היה אחד שהרהיב עוז להוסיף או לגרוע מהם דבר או לחולל בהם שינוי כלשהו; אך טבעי הוא לכל [הישראלים]... להחשיב את הספרים... כאלוהיים"¹⁰

אנשים אלה היו לגמרי משוכנעים, שהתערבות בטקסט כמוה כהתעסקות עם אלוהים עצמו. יש לנו סיבות מוצקות להיות בטוחים, שכתבי הקודש הקיימים בידינו היום, זהים במהותם לדברים אותם כתבו 40 המחברים.

תרגומים

הן כתבי היד המקוריים והן העותקים נכתבו בתחילה בעברית, בארמית וביוונית. היות שרבים מאיתנו אינם מכירים שפות אלה, תורגמו כתבי הקודש לשפות רבות. התרגומים נעשו מטקסטים עתיקים ששורשיהם

בעבר הקדום. כבר נאמר שנעשו במקרא שינויים כדי ליצור את הרושם שהנבואות התמלאו. אך עם מציאת מגילות ים-המלח והיכולת שנפתחה בפנינו להביט אחורה לנבכי ההיסטוריה ולראות מה באמת נכתב, מסכימים ביניהם חוקרים אמינים שדבר שכזה לא קרה. מעניין שהכותבים הקדומים ציטטו את דברי אלוהים עצמו שאמר:

יְבֹשׁ חֲצִיר, נִגְלַ צִיץ, וּדְבַר-אֱלֹהֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם. ישעיה מ': 8

...עַד אֲשֶׁר יַעֲבְרוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ אֶף יוֹד אַחַת או תֵּג אֶחָד לֹא יַעֲבְרוּ מִן הַתּוֹרָה בְּטָרָם יִתְקִים הַכֹּל. מתי ה': 18

ארבעים שנה

איננו יודעים מתי או היכן כתב משה את כל אשר אמר לו אדוני יהוה, אבל ידוע לנו שהדברים נכתבו בארבעים השנים האחרונות לחייו. בהמשך, נעקוב אחר חלק מהקורות אותו. תוך כדי קריאה נזכור, שהמקרא רואה בעצמו את דבר האלוהים. נאמר לנו שדרך דפיו אנו יכולים להכיר את יהוה עצמו. אלוהים אומר,

”...וּבְקִשְׁתֶּם אֹתִי וּמְצֵאתֶם, כִּי תִדְרְשֻׁנִי בְּכֹל-לְבַבְכֶם.”

ירמיהו כט': 13

מדריך להתמצאות בכתבי הקודש

כשאנו מתחילים בקריאת 66 הספרים שבמקרא רצוי שנדע, שכל ספר מחולק לפרקים וכל פרק - לפסוקים. כמו כן, לטקסט העברי המקורי של התנ"ך נוספו סימני פיסוק, ניקוד וטעמים. אף על פי שאלו יכולים להיות לעזר, עלינו לדעת בבירור ש"תוספות" אלו אינן מהוות חלק מכתבי הקודש המקוריים שניתנו ל- 40 הכותבים אלא נוספו בשלב מאוחר יותר כדי לשמר ולאחד את אופן הקריאה וההבנה של הכתובים. כמו כן, ספרי מקרא רבים כוללים גם הקדמות היסטוריות, הערות שוליים, מראי מקום, מפות וקונקורדנציה. גם כאן עלינו לזכור ש"תוספות" אלה אינן חלק מכתבי הקודש המקוריים אלא נוספו בידי אנשים שהעירו את הערותיהם על התוכן המקראי.

יעזור לנו גם להיות ערים לכך שהכתובים מחולקים לשני חלקים עיקריים - התנ"ך (הברית הישנה) והברית החדשה. באופן היסטורי, מחולק התנ"ך לשלוש קטגוריות:

1. התורה, שלעיתים מכונה תורת משה, או החומש (חמשת חומשי תורה).
 2. הנביאים.
 3. הכתובים, שכוללים גם את מזמורי התהלים.
- "התנ"ך מהווה כשני שלישים מכתבי הקודש (מהמקרא). השליש האחרון מכונה הברית החדשה.

פרק 2

1 בראשית

2 אדם

3 מלאכים וכוכבי אֵל

1 בראשית

בזמן שכתב משה את חמשת חומשי התורה, ודאי חש שחזר לבית הספר. ללא ספק עבר תהליך חינוכי. בתקופה זו, בני ישראל ידעו מעט מאד על האל שלהם; כל כך הרבה דברים היו חדשים עבורם.

שלוש מילים

הספר הראשון נקרא בראשית, כלומר - התחלות. הוא פותח בשלוש מילים בעלות משמעות עמוקה:

בראשית א':1

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים...

המקרא אינו פותח בטיעונים לקיומו של יהוה - אלוהים פשוט שם. הוא היה קיים מאז ומתמיד!

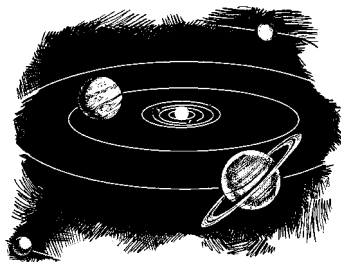
דבר זה יכול היה להיתפס כחדשה מדהימה הן עבור המצרים והן עבור בני ישראל. אפילו לראיית התחלה - הקדמונים טענו שרא ברא את עצמו! אבל יהוה אומר, שהוא היה שם מאז ומעולם. הוא תמיד היה קיים, לפני הצמחים, החיות, בני האדם - קודם לארץ וליקום. משה כתב,

בְּטֶרֶם הָרִים יִלְדוּ וְתַחֲלִיל אֶרֶץ וְתַבְּלָ, מֵעוֹלָם עַד-עוֹלָם אֶתָּה אֵל.
תהלים צ':2

האלים של המצרים הקדמונים נולדו ועם הזמן הזדקנו, אולם המקרא כותב שאלוהים לא זו בלבד שהיה קיים מאז ומתמיד, אלא גם שימשיך ויחיה לנצח נצחים.

היות שהגוף שלנו בן תמותה - הוא חי על פני האדמה רק לפרק זמן קצוב - הרעיון של אל נצחי קשה לנו להבנה. אך קיימים דימויים שעוזרים לנו להבין זאת. אנו יכולים, למשל, להשוות את הנצח ליקום.

רובנו יכולים לתפוס בהבנתנו את מערכת השמש שלנו - שמש אשר מוקפת בכוכבי לכת הסובבים אותה. אנו יודעים שמערכת זו עצומה, אולם מחקרים שנעשו בחלל נותנים לנו תחושה שגם המקומות המרוחקים ביותר הינם ברי השגה.

אך בוא ונלך צעד אחד קדימה ונתחיל למדוד את היקום. לו ניתן לנו לטוס בחללית במהירות האור, היינו סובבים את כדור הארץ שבע פעמים בשנייה אחת! אם נטוס לחלל במהירות זו, נעבור את הירח תוך שתי שניות, את כוכב מאדים תוך ארבע דקות ואת פלוטו בתוך חמש שעות. משם אנחנו ממשיכים אל תוך הגלקסיה שלנו, גלקסיית שביל החלב.

...נעבור את הירח
בשתי שניות...

במהירות האור נקיף
את כדור-הארץ שבע
פעמים בשנייה...

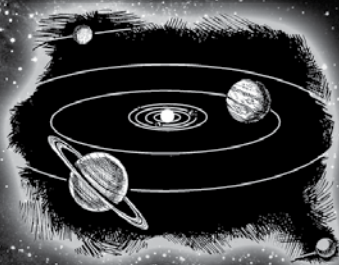
...את מאדים בתוך
ארבע דקות...

...ואת פלוטו
בחמש שעות.

ישנן 60 שניות בדקה. בנסיעה במהירות האור נעבור 300,000 קילומטרים בשנייה אחת בלבד. חשבו לאיזה מרחק נגיע בדקה אחת, בשעה אחת, ביום אחד או בשנה!

בנסיעה במהירות האור, נזדקק ל- 4.3 שנים כדי להגיע אל הכוכב הקרוב ביותר. פרוש הדבר שבכל שנייה מאותן שנים אנו נוסעים מרחק 300,000 קילומטרים ובסך הכל נוסעים מרחק של 40,682,300,000,000 קילומטרים!

הכוכב שלנו, השמש, קרוב לקצה גלקסיית שביל החלב. כל מערכת השמש שלנו ביחד עם הכוכבים הסובבים אותה יכולים להיכנס לתוך הקופסא הזו.

גלקסיית שביל החלב²

קבוצת הכוכבים שהינך רואה בשמי הלילה הינה חלק ממשפחת כוכבים עצומה הנקראת גלקסיית שביל החלב. בנסיעה במהירות האור, נזדקק ל 100,000 שנים כדי לחצות אותה מצד לצד. ישנן לערך 100 מיליארד גלקסיות ביקום, ורבים מהן מכילות מיליארדי כוכבים. הגלקסיות מופיעות כקבוצות וכסופר-קבוצות. בקבוצה אליה אנו משתייכים ישנן כעשרים גלקסיות, ואילו בסופר-קבוצה אליה אנו משתייכים ישנן אלפי גלקסיות.

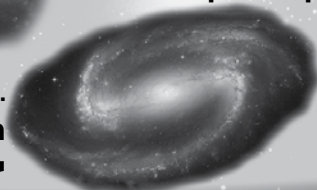
מעוניין בכוכב הנושא את שיםך?³

בהתבסס על כמות האוכלוסין הנוכחית בכדור הארץ, ייתכן ש - 16 גלקסיות ייקראו על שיםך. משמעות הדבר שמיליארדי כוכבים יישאו את שיםך!

בנקודה זו רק התחלת לטייל ביקום.

...ואל קבוצת הגלקסיות הקרובה ביותר שלאחריה יידרשו 20,000,000 שנים.

בנסיעה במהירות האור, יידרשו 2,000,000 שנים כדי להגיע אל הגלקסייה הקרובה ביותר...

אכן, המחשבה על הנצח היא בלתי נתפשת, אך כמוה גם גדלו העצום של היקום בו אנו חיים. שניהם מהממים, אך שניהם אמיתיים. ובנוגע לנצחיותו של אדוני אלוהים, מדגיש זאת המקרא במפורש. נאמר בו שהוא נצחי, וקיומו לעד מהווה חלק כל כך מהותי בהווייתו, עד כדי כך שהוא מופיע גם כאחד משמותיו.

...שֵׁם יְהוָה, אֵל עוֹלָם...

בראשית כא': 33

2 אדם

באחת ההזדמנויות ניהלתי שיחה על המקרא עם זוג צעיר כאשר לפתע עצר אותי הבעל ואמר בקול מופתע: "אתה מדבר על אלוהים כאילו היה אדם."

אמרתי, "כן, זה נכון." ואז שאלתי לדעתו.

"ובכן", אמר, "מעולם לא חשבתי על אלוהים באופן שכזה. אני מניח שתמיד ראיתי בו מעין...סוג של כוח."

הבהרתי לו שכתבי הקודש אכן מגדירים את אדוני יהוה כישות חיה, עם אופי ואישיות, ולא כמין כוח אוניברסלי או כמחשבה אלוהית.

יהוה (אדוני) אחד, שמות רבים

אחת הדרכים בהן משתמש המקרא כדי לגלות את אישיותו של אלוהים היא באמצעות שמותיו. למרות שנכון לומר שלאֱלוהים רק שם פרטי אחד, יש לו שמות נוספים שמשמשים כתארים, וכולם אומרים משהו על אישיותו. למשל, לעיתים מכונה יהוה אל-עליון.

וַיִּדְעוּ כִּי-אַתָּה שְׁמֶךָ יְהוָה לְבַדָּה; עֲלִיוֹן עַל-כָּל-הָאָרֶץ.

תהילים פג': 19

השם אל-עליון מדגיש את תפקידו של אלוהים כשליט ריבון. כשם שלאֱלֹהִים קדומות היו מנהיגים מוחלטים או שליטים שמלכו במחוזותיהם, כך גם יהוה הוא מלך על כל היקום.

ידוע לנו שהמצרים הקדמונים האמינו שרא האל השליט, ושכל שאר האלים והאלות נבראו על ידו. אך האם יהוה אלוהים הוא אל-עליון במשפחה של אלים? האם היו לו אלים ואלות אחרים הכפופים למרותו? האם השם יהוה הוא בסך הכול שם נוסף לאל רא?

קודם כל, חשוב מאד להבין שיהוה אינו שם נוסף לרא או, לצורך העניין, לכל אל אחר. שנית, הכתובים מדברים על אלים ואלות רבים, אך הם אינם חלק ממשפחה של אלים שאלוהים עומד בראשה. ככל

שנתקדם בסיפור נגלה מהו מיקומם של האלים האחרים בתמונה הכוללת, אך בינתיים עלינו לדעת ש:

...יְהוָה אֱלֹהִים... הוּא-אֱלֹהִים חַיִּים וּמְלַךְ עוֹלָם. ירמיהו י':10

הרעיון שיהוה אלוהים הוא מלך, יכול להעלות דימוי של איש זקן היושב לו על כסא מוזהב שצף לו אי שם בסטרטוספירה. למרות שהמקרא אף פעם לא תיאר את אלוהים כאיש זקן, הוא כן מתייחס לכס מלכותו - לא כממוקם בעננים, אלא במקום מושלם שנקרא שמים.

יְהוָה בְּשָׁמַיִם כְּסֵאוֹ. תהלים יא':4

המקרא מספר לנו שאלוהים שולט מהשמים. אנו יודעים מעט מאד על המקום הזה, אולם המעט שאנו יודעים, נפלא הוא. נדון בנושא השמים ביתר פירוט בהמשך.

רוח

המקרא מדבר על אלוהים במין זכר - הוא, לו, אותו. אין פירוש הדבר שיש לו מאפיינים מיניים כמו לאדם. יהוה איננו דומה לרא או לכל אלוהות מצרית באשר היא - אין לו נשים וילדים. המקרא אומר,

הָאֱלֹהִים הוּא רוּחַ... הבשורה על פי יוחנן ד':24

הקדמונים דמיינו לעצמם, לעיתים קרובות, את האלים שלהם כחיות למחצה וכבני אדם למחצה. שום תיאור שכזה מעולם לא הופיע ביחס ליהוה, כיוון שבהיותו רוח, לא ניתן לראותו, אין לו גוף והוא אינו עוטה בשר.

חשוב על לוויה של חבר שנפטר. אילו הוסר התכריך, היית רואה את הגופה, אבל היכן ידידך? הוא כבר לא שם, רוחו של חברך אינה נוכחת עוד. כאשר אנו מביטים במישהו, אנו רואים רק את ביתו, את הגוף האנושי שלו. למעשה איננו רואים את אישיותו האמיתית, את הרוח. באותו האופן, לא ניתן לראות את יהוה כיוון שרוח הוא, אולם עדיין יש לו את כל התכונות שיש לאדם - יש לו אופי ואישיות.

סיכום

רק התחלנו בלימוד שלנו, וכבר למדנו לא מעט על יהוה אלוהים.

הוא ישות נצחית - הוא אינו איזשהו כוח בלתי אישי.

הוא רוח - ללא גוף פיסי או תפקודים גופניים.

הוא אל עליון, השליט הריבון על הכול.

וכך זה היה כבר מבראשית...

3 מלאכים וכוכבי אל

נתייחס עתה למילה השניה שבשלוש המילים הראשונות שכתב משה.

בראשית א':1

בראשית ברא אלוהים...

מעשה היצירה הראשון של אלוהים מפוזר על פני דפים רבים בכתובים. נוכל לאסוף מספיק מידע שייתן מענה לשאלות פשוטות, אך כאן זה נעצר. המקרא לא נכתב כדי לספק את סקרנותו האינסופית של האדם. הוא נותן אינפורמציה בסיסית ביחס למאורעות מסויימים, אך כשזה מגיע לפרטים נוספים, הדפים שותקים. וזה בדיוק מה שקורה בנוגע לנושא של הישיות הרוחניות.

שמות

המקרא קורא לישויות רוחניות בשמות רבים ושונים. לעיתים קרובות הם מכונים מלאכים, אך הכתובים משתמשים במינוחים רבים לצורך הגדרתם: כרובים, שרפים, מלאכים, רבי מלאכים, כוכבי שחר - והרשימה מתארכת. כאשר ביחד הם מכונים המונים, צבאות או כוכבים.* ישויות רוחניות אלה אינן כוחות מופשטים (לא מוחשיים) בלתי-אישיים כפי שניתן לראות בסרטים מסויימים, אלא הן בעלי גוף, או ישויות שבהחלט מסוגלות לחשוב ולהרגיש.

* אין הכוונה לכוכבים בשמים (גרמי שמים).

נחמיה ט':6

וְצָבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ [יהוה] מְשִׁתְּחִיָּים.

יתכן שלכל אחד מהם יש שם אישי, אך רק כמה מהם מוזכרים, כמו גבריאל ומיכאל.

בלתי נראים, לא ניתן לספור אותם

כמו אלוהים עצמו, ישויות רוחניות הן בלתי נראות, נטולות גוף בשר ודם כמוני וכמוך. למרות שאיננו יכולים לראותם, הם חייבים להיות בכל מקום. הביטוי המציין רק את המספר של אלו הסובבים את כסא מלכותו של אלוהים, מביע סכום בלתי נתפס שלא ניתן לאמוד אותו.

רְאִיתִי וְשָׁמַעְתִּי קוֹל מְלָאָכִים רַבִּים סָבִיב לְפָנָא... מְסַפְּרִים רַבְבוֹת רַבְבוֹת וְאַלְפֵי אַלְפִּים...

ההתגלות ה':11

זה מוביל אותנו לשאלה. היות וראינו שכס אלוהים נמצא בשמיים, האם פירוש הדבר הוא שהשמיים הם גם מקום מושבם של המלאכים? ובכן, השאלה אם המלאכים זקוקים לבית אם לאו נתונה לויכוח, אבל אם נתייחס לכלל כתבי הקודש, יתקבל הרושם שבסיסם של המלאכים נמצא בשמים אבל הם יכולים לנוע לכל מקום ביקום. המקרא ברור ביחס לכך שמלאכים, מהיותם ישויות רוחניות, אינם חיים במקדשים, בבתים, בסלעים, בעצים או בנהרות.

משרתים

בשלב זה הגיוני שנשאל את עצמנו, "מכיוון שהמקרא מדבר על אלים רבים ושונים, האם המלאכים הם אלים או אלות?" התשובה הפשוטה היא לא, הם לא זה ולא זה. לעומת זאת, הם כן ישויות רוחניות שנבראו לשרת את יהוה אלוהים ולעשות את רצונו וכטוב בעיניו. הם נקראים רוחות שרת.

הַאִיִן כָּלָם רוּחוֹת-שֵׁרֶת, שְׁלוֹחִים לְשֵׁרֶת...? האגרת אל העברים א':14

המילה מלאכים משמעה גם שליחים או משרתים. כיוון שאלוהים הוא שברא אותם, הרי שהם שייכים לו וממלאים אחר הוראותיו של יהוה.

בוראם – בעליהם

מושג הבורא שכולל בתוכו את מושג הבעלות כבר איבד את כוחו בחברה רדופת הממון שלנו. אני זוכר את עצמי מהלך בכפר של בני שבט מסויים בפפואה שבגינאה החדשה. כל דבר שעליו שאלתי "למי זה שייך?" "של מי הסירה הזאת?" נענה בתשובה שהצביעה על כך שיש לדבר בעלים. כאשר ניסיתי לברר כיצד הם יודעים מיהו הבעלים, הביטו בי בפליאה. מסתבר ששאלתי הייתה מטופשת. להם זה היה ברור מאליו. "הבעלים הוא זה שבנה אותו!" הקשר בין היוצר לבעל הקניין היה חזק ביותר.

היות שאלוהים ברא את המלאכים, אין זה מפליא שייחשבו לקניינו. והיות שהם שייכים לו, עליהם לציית לו – כמשרתיו וכשליחיו. אין בכך איזושהי גרסה קדומה של עבדות. לא ניתן למצוא כאן הקבלה להפעלת סמכות בכפיה. לא יכול היה להיות למלאכים יוצר ובעלים טוב יותר.

יכולת חשיבה ועוצמה יוצאי דופן

על מנת שיוציאו לפועל את הוראותיו, העניק אלוהים למלאכים עם בריאתם יכולת חשיבה ועוצמה מירביים. הם נוצרו כיצורים מושלמים ללא רוע. אולם אין זה אומר שהם היו רובוטים. לכל אחד מהם היה רצון משלו שאיפשר לו יכולת בחירה.⁴ דבר זה הוא בעל משמעות.

הכתובים מדברים לעיתים קרובות על כך שהמלאכים מהללים את אלוהים תוך כדי עבודתם. המילה 'הלל' פירושה לדבר בשבח של מישהו, לגלות כלפיו הערצה.

בָּרְכוּ יְהוָה מְלֹאכָיו, גְּבִירֵי כֹחַ עֲשֵׂי דְבָרוֹ; לְשֹׁמְעֵי בְּקוֹל דְּבָרוֹ.

בָּרְכוּ יְהוָה כָּל-צְבָאוֹ; מְשֻׁרְתָיו עֲשֵׂי רְצוֹנוֹ. תהלים קג':20-21

אך הלל הוא חסר משמעות אם אינו ניתן מרצון. הרשו לי להדגים זאת על ידי שימוש בצורת ביטוי אנושית אחרת – אהדה למישהו.

תקופת מה ביליתי בכפר שבו נהוג היה לשלם למקוננים. בזמן הלוויה הייתה קבוצה נפרדת של מקוננים שמבכים בקול גדול. היה זה מראה קורע לב, אבל הם יכלו לעצור תוך רגע, במיוחד אם החליטו שלא שילמו להם מספיק. האהדה שהם גילו נראתה אמיתית, אך לא הייתה כזאת. היא הייתה ריקה מתוכן.

לו היו המלאכים מתוכנתים כמו רובוטים, להלל את אלוהים, היה אותו הלל ריק כמו אהדה קנויה בכסף. אך היות שנוצרו עם רצון חופשי, כל ביטוי של שמחה, אהבה, או הערכה הינו אמיתי. במקרא, לעתים קרובות, מתחבר ההלל ליהוה עם המושג של השתחוות או עבודת אלוהים.

...וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת-כָּלָם; וְצָבֵא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים.

נחמיה ט':6

השתחוות ועבודת אלוהים

המילה השתחוות, או עבודת אלוהים, מכילה בתוכה את הרעיון של אהבה והערצה עמוקים כלפי מישהו שאתה רואה בו דמות ראויה להערכה. זהו סוג של הלל. במקרה הנדון, משתחוים המלאכים לאלוהים.

הדבר מתאים משום שאלוהים הוא השליט הריבון וככזה, ראוי לזכות בהערכה גבוהה. מאידך, אם הייתי מתפאר במעשיו של אחד מחברי, יכול היה המאזין לתהות אם אכן ראוי ידיו לשבחים שאני מרעיף עליו. אך המקרא אומר שאלוהים אכן ראוי לכבוד, לפיכך המלאכים צודקים בהפנותם את ההלל שלהם כלפי יהוה - בהשתחוותם אליו ואליו בלבד.

לְךָ יָאֵה, אֲדוֹנֵנוּ וְאַלְהֵינוּ, לְקַבֵּל אֶת הַכְּבוֹד וְהַיְקָר וְהַגְּבוּרָה, כִּי

ההתגלות ד':11

אַתָּה בְּרֵאתָ הַכֹּל וּבְרִצְוֹנְךָ הָיָה וְנִבְרָאוּ.

דומה אך שונה

יש לציין שקיים דמיון מסוים בין המלאכים לבין האדם, למרות שכוחותיו ויכולת מחשבתו של האדם אינם מתקרבים לאלו של המלאכים. המקרא אומר שיהוה אלוהים ברא את האדם...

תהלים ח':5

...וְתַחֲסְרֵהוּ מִעַט מְאַלְהֵימָם...

למרות הדמיון, שונים המלאכים מבני האדם באופן ברור. הם לא מתים לעולם.⁵ הם לא באים בברית נישואין ולא יולדים ילדים.⁶ למרות שבדרך כלל אינם נראים, הרי שהם נגלים במשימות מסוימות. כאשר הם משוחחים עם בן אנוש, הם משתמשים בשפה המובנת לשומע.

היות שמדי פעם מתערבים המלאכים בחברת בני האדם ומדברים איתם, קובע המקרא שהיו מקרים בהם טעו לחשוב ולזהות יצורים רוחניים אלה כאלים או כאלוהים עצמו. אך כשם שכבר נוכחנו, יהוה אלוהים הוא זה אשר ברא אותם, והם נפרדים ושונים ממנו. אין הם אלים ואף לא חלק מיהוה אלוהים. בדיוק כשם שמשוט של סירה אינו עונה להגדרה של "יוצר" או "בורא", כך גם המלאכים לא עונים להגדרה של "אל". הם שונים ונבדלים ממנו. האחד הוא הבורא, האחרים הם הברואים.

תפקיד	הגדרה	שם פרטי
בורא	אלוהים	יהוה
נברא	ישות רוחנית (מלאך)	גבריאל, מיכאל

המלאך (כרוב) שנמשח

הישות הרוחנית החזקה, החכמה והיפה ביותר שנוצרה אי פעם הייתה מלאך (כרוב). בלטינית תורגם שמו ללוציפר, אולם המקור העברי מכנה אותו הילל בן שחר, שמשמעו כוכב השחר.

ישעיה יד': 12

אֵיךְ נִפְלְטָה מִשָּׁמַיִם הַיֵּלָל בֶּן-שָׁחַר!

ההתייחסות אל הילל בן שחר היתה כאל כרוב (מלאך) אשר נמשח (משוח). מקור המילה משוח טבוע בפולחן הקדום של משיחת שמן על ראשו של מישהו או משהו כדי להבדילו ולהפרידו לתפקיד מסוים. מעשה המשיחה נחשב למקודש ונתפס ברצינות רבה.

"אֶת-כְּרוֹב (אתה מלאך) מִמֶּשַׁח (מְשֻׁחַ) הַסּוֹכֵךְ (מִגֵּן) ... תָּמַיִם

יחזקאל כח': 14-15

אֶתָּה בְּדָרְכֶיךָ מִיּוֹם הַבְּרָאָה..."

תפקידו של אותו כוכב השחר הציב אותו בקביעות לצידו של אלוהים. נלמד יותר על אותו מלאך (כרוב) משוח תוך כדי התקדמות הסיפור.

בעוד המלאכים מביטים

עם בריאתם של הישיות הרוחניות, החלו מעשי הבריאה של אלוהים. כעת, בעוד צבא מלאכי השמיים הביט ושמח, ניגש האל העליון לבצע את פועלו הגדול הבא - בריאת כל היקום.

אֵיפֹה הָיִיתָ בְּיַסְדֵי-אָרֶץ; הֲגַד אִם-יִדְעַתְּ בִּינָה. מִי-שָׁם מְמַדֶּינָה

כִּי תִדְעֶ; אוּ מִי-נִטָּה עָלֶיךָ קוֹ. עַל-מָה אֲדַנֶּיָה הַטְּבָעוּ; אוּ מִי-

יָרָה אֲבֹן פְּנֹתָהּ. בְּרוֹן-יַחַד כּוֹכְבֵי בִקְרָ; וַיִּרְעוּ כָל-בְּנֵי אֱלֹהִים?

איוב לח': 4-7

פרק 3

- 1 בכוח הדיבור בלבד
- 2 שלוש תכונות
- 3 חוקים וסדר
- 4 מושלם ודואג
- 5 צלם אלוהים
- 6 רם ונישא, אך קרוב

1 בכוח הדיבור בלבד

שנים עשר הפרקים הראשונים בספר בראשית מכילים מידע חיוני לצורך הבנת הכתובים כמכלול. אם אמנם היה המקרא אוסף של הנחיות להרכבת התצרף עליו דיברנו קודם לכן, הרי שהפרקים הללו הם בין אלה המתויגים "קרא בתשומת לב".

כאשר אנחנו אומרים שאלוהים הורה למשה לכתוב אודות ההתחלות, אנו מתכוונים לזה באופן המילולי ביותר. אלוהים הנחה את משה לתעד את מה שהתרחש ביום הראשון לקיומו של העולם.

יום ראשון

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ... וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
 "יְהִי אוֹר", וַיְהִי-אוֹר. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאוֹר כִּי-טוֹב; וַיַּבְדֵּל
 אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, וּלְחֹשֶׁךְ
 קֶרָא לַיְלָה; וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם אֶחָד.
 בראשית א' 3-5

שימו לב כיצד אלוהים ברא. הטקסט אומר שאלוהים דיבר את האור לקיום. כלומר, האור התקיים כתוצאה מפעולת דברו של אלוהים. "ויאמר אלוהים יהי אור", אלוהים לא השתמש בידיו או בכלים כדי ליצור. המקרא אכן אומר לנו...

...כִּי הָעוֹלָמִים הוֹכְנּוּ בְּדַבַּר אֱלֹהִים... אל העברים יא' 3

ישות גדולה זו, הווייה גדולה זו - יהוה - יצרה את כל מה שאנחנו רואים ולא רואים בכוח הדיבור בלבד!

שימו לב גם לכך שהוא יצר הכול מלא-כלום. אנו כבני אדם יוצרים, אבל רק עם חומרים קיימים מראש. אנו מציירים תמונות על קנבס כשאנו משתמשים בצבעי שמן. אנו בונים בתים מעץ, ממלט ומאבן. אך כאשר אלוהים יצר, הוא לא השתמש בדבר. הוא פשוט דיבר!

"יהי-אור..." בראשית א' 3

...והאור נוצר! ובריאתו של היום הראשון הושלמה.

יום שני

בתום היום הראשון, היה העולם שנוצר מכוסה מים. וכעת, ביום השני,

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וַיְהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם.
 וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-הַרְקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לְרְקִיעַ,
 וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לְרְקִיעַ; וַיְהִי-כֵן. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרְקִיעַ
 שָׁמַיִם; וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי.
 בראשית א' 6-8

הרקיע¹ הוא הדבר לו אנו קוראים היום אטמוספירה. האטמוספירה והמים של העולם הם רק שניים מתוך המרכיבים הרבים שמאפשרים את קיומם של החיים על פני כדור הארץ.

ביום השני אנו מוצאים את הסימן הראשון לכך שהעולם כפי שנברא במקור, היה שונה מהעולם שאנו מכירים היום. נראה שהייתה לו אטמוספירה אחרת ושבאופן כללי הוא גם היה חם יותר. מאוחר יותר נקרא על הנסיבות שכנראה ושינו את הסביבה והביאו אותה למצבה הנוכחי.

יום שלישי

בתחילתו של היום השלישי, עדיין היוו המים שתחת הרקיע אוקיינוס אחד עצום ללא סימני יבשה נראים לעין.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, "יִקְוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל-מְקוֹם אֶחָד, וַתִּרְאֶה הַיַּבְשָׁה." וַיְהִי-כֵן.... וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים "תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דְּשֵׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע, עֵץ פְּרִי עֵשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ, אֲשֶׁר זֶרְעוּ-בוֹ עַל-הָאָרֶץ;"... וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב. וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי.
בראשית א': 9-13

את היום השלישי ניתן לחלק לשני חלקים. קודם כל עדים אנו להופעתה של היבשה. ככל הנראה, בעוד שקרקעית האוקיינוס שקעה ויצרה אגנים ענקיים עבור המים, התרוממה ועלתה ממעמקי הים קרקע יבשה. שנית, אנו קוראים על בריאתה של צמחייה חיה - צמחים ועצים שכבר נשאו פרי וזרעים. המקרא אומר שאלוהים יצר את הכול במצב של בשלות ותפקוד מלאים.

אני זוכר שיחה בנושא זה עם כמה ילדים. בקשתי מהם לאסוף יחדיו את כמות הזרעים הרבה והמגוונת ביותר שיוכלו למצוא בחמש דקות. הם שבו וחזרו עם מבחר גדול - זרעים בעלי חוד, זרעים שנועדו להינשא באוויר, כאלה שצצים ויוצאים בחום, חלקם בגודל של גרגר, אחרים גדולים הרבה יותר. הסברתי להם כיצד כל גרעין קטנטן מכיל אנציקלופדיה שלמה של הנחיות לגבי גדילתו - האם עליו יהיו רחבים או צרים, ירוקים או אדומים, האם הגבעול שלהם יהיה עדין או עבה וחזק כמו גזע עץ. מתי עליו לצמוח, באיזו מהירות, לאיזה גובה, וכן הלאה וכן הלאה. הזרע אף כלל הנחיות על איך לייצר זרעים נוספים. אם נחשוב על זה, הרי שכל התהליך הזה הוא בלתי יאומן, ושום בן אנוש מעולם לא התקרב ליכולת לשכפלה. עם זאת המקרא טוען שיהיה אלוהים ברא צמחים ועצים בוגרים שמכילים את כל המידע הגנטי שלהם, אך ורק באמצעות דיבור שהביא לקיומם. מדהים!

גְדֹלִים מַעֲשֵׂי יְהוָה; דְּרוֹשִׁים לְכָל-חַפְצֵיהֶם. תהלים קיא': 2

הבריאה הייתה פעולה של יחיד. שום אל אחר לא היה מעורב בה.

כי כה אמר-יהוה, בורא השמים, הוא האלהים יצר הארץ ועשה,
הוא כוננה, לא-תהו בראה, לשבת יצרה; אני יהוה, ואין עוד.
ישעיה מה' 18:

אלוהים לבדו מסוגל היה לברוא את הנגלה ואת שאינו נגלה.

2 שלוש תכונות

אין צורך להיות מדען חלל כדי לדעת, שמישהו שהיה מסוגל לברוא יקום כה עצום מימדים הינו בעל עוצמה בלתי רגילה. כתבי הקודש למעשה לוקחים את זה צעד נוסף קדימה. הם אומרים לנו שאלוהים הוא כל-יכול.

גדול אדונינו ורב-כח; תהלים קמז': 5

לא זו בלבד שיהוה הוא כל-יכול, הוא גם כל-יודע. ביטוי לידע זה ניתן לראות במורכבות הדברים שיצר. המקרא אומר...

...לתבונתו אין מספר. תהלים קמז': 5

יתרה מזו, כאשר אנו מתייחסים לגודלו העצום של היקום, לא נותר לנו אלא להגיע למסקנה שלבורא ישנה היכולת לנוע על פני מרחבים ולמקם את כל הדברים שברא במקום בו הוא בוחר. ושוב, המקרא לוקח את זה אל מעבר למה שאנו מסוגלים לראות. הוא אומר לנו, שיהוה אלוהים נמצא בכל מקום בו זמנית.

"האלהי מקרב אני" נאם-יהוה; "ולא אלהי מרחק? אם-יסתר איש במסתרים ואני לא-אראנו?" נאם-יהוה, "הלוא את-השמים ואת-הארץ אני מלא?" נאם-יהוה.
ירמיה כג': 23-24

יהוה בלבד הוא בעל שלוש התכונות האלה - כל יודע, כל יכול, ונוכח בכל בכל זמן, ורק שילוב ללא דופי של שלושת התכונות הללו יכול היה ליצור את העולם המורכב בו אנו חיים.

עשה ארץ בכחו, מכין תיבל בחכמתו; ובתבונתו נטה שמים.
ירמיה נא' 15:

בכתבי הקודש אין אל או אלה אחרים שמייחסים להם תכונות שכאלה. גם לא למלאכים, עם כל עוצמתם וחכמתם. ואנחנו? אנחנו אפילו לא קרובים לרמות כאלה של יכולת.

בשבילנו בנייתו של פריט ולו הפשוט ביותר מצריכה שילוב כוחות של כמה אנשים. למשל, הבה ונאמר שהחלטנו לבנות כסא פשוט - כזה שמוצאים בבתי ספר.

בתור התחלה אנו זקוקים למתכת. אבל איפה מוצאים מתכת?
 בסלעים. אבל איך נדע באיזה סלעים מצויה המתכת הדרושה לנו?
 אנו זקוקים לגיאולוג ולחוצב שיהיו בעלי ידע נרחב בנושא מציאת
 סלעים שמכילים בתוכם מחצבי עופרת וברזל.

נאמר שמצאנו את הסלעים המתאימים, מהו הצעד הבא שיש לנקוט?
 אנו זקוקים לאדם בעל ידע בהפקת דינמיט ולציוד מגוון של כורים. אנו
 זקוקים לכורים בעלי מיומנות שיפיקו בבטחה עופרת ממעבה האדמה.
 אך עדיין אין באפשרותך לבנות כסא עם ערימת עופרת. עליה להיות
 מותכת תחילה. האם ביכולתך לבנות תנור חם מספיק להתכת סלעים?
 אנו זקוקים לאלה שמכירים את תהליך ההתכה והזיקוק. נניח שמצאנו
 את האנשים האלה. מה יקרה אז?

הם יתיכו עבורנו גוש פלדה. בשלב זה אנחנו כבר מוכנים לשבת על
 המטיל עצמו - כלומר, אחרי שיתקרר. אבל אם בכוונתנו לבנות כסא,
 נזדקק למישהו שמבין כיצד יש לגלגל את הבלוק הזה ליריעות מתכת,
 לכופף אותן לצינורות ואז לרתך אותם.

ריתוך? נשמע שאנו זקוקים לאדם בעל ידע בחשמל וכיצד להפיק אותו.
 כפי שאנחנו רואים, בניית כסא היא תהליך מסובך. ועדיין לא התייחסנו
 כלל למרכיבי הפלסטיק שבו.

פלסטיק? המממ. האם אין הוא מופק מדלקים? תנו לי לחשוב רגע,
 במה כרוך קידוח לחיפוש נפט...!!!

וכל מה שרצינו לעשות הוא בסך הכל לבנות כסא. הכנתו של הפריט
 ולו הפשוט ביותר דורשת מאות אנשים עם ידע משולב ומיומנויות
 המשלימות זו את זו. אין אדם שיוודע הכול.

שום אדם, שום אל, שום מלאך, שום רוח לא משתווה ולו באופן
 המזערי ביותר לאלוהים, האל הבורא (אדוני, אדוני אלוהים) שהוא כל
 יודע, שיש לו הכוח לברוא יש מאין ושנמצא בכל מקום - כך שהוא
 יכול למקם את הדברים שייצר על פי בחירתו. אלוהים זה ניצב לבדו.

אֱהָה אֲדַנִּי יְהוָה, הִנֵּה אֶתְּהָ עֲשִׂיתָ אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ
 בְּכַחַךְ הַגָּדוֹל וּבְזִרְעֶךָ הַנְּטוּיָה: לֹא-יִפְלֵא מִמֶּךָ כָּל-דָּבָר.
 ירמיה לב' 17

ישות

לא כל תכונותיו של אלוהים ניתנות להבנה באותה מידה.

איכשהו קל לנו יותר לראות באלוהים כל-יכול וכל-יודע מאשר לדמיין אותו נוכח בכל המקומות בו בזמן. אך שוב ושוב מלמדים אותנו כתבי הקודש שאלוהים הבורא נוכח בכל מקום.

במאה העשירית לפנה"ס, כתב דוד המלך, אחד המנהיגים הגדולים של עם ישראל, בהשראת אלוהים את המילים הבאות:

אָנָּה אֱלֹהֵי מְרוֹחָהּ? וְאָנָּה מַפְנִיָּה אֶבְרָחַ?¹²

אִם אֶסֶק שָׁמַיִם, שָׁם אָתָּה; וְאֶצִּיעָה שָׂאוֹל הַגָּד. אֶשָּׂא כְּנָפַי-שָׁחַר;
אֶשְׁכַּנָּה בְּאַחֲרֵית יָם. גַּם-שָׁם יָדָהּ תִּנְחַנְנִי; וְתֹאחֲזֹנִי יְמִינָהּ. וְאָמַר,
"אֶה-חֲשֶׁךְ יִשׁוּפְנִי; וְלִילָה אֹרֹר בְּעֵדְנִי." גַּם-חֲשֶׁךְ לֹא-יַחְשִׁיךְ
מִמֶּנִּי; וְלִילָה כִּיֹּם יֵאִיר, כִּחֲשִׁיכָה כְּאוֹרָה.¹²⁻⁸
תהלים קלט': 8-12

יש לעשות הבחנה בין העובדה שאלוהים נמצא בכל מקום בו-זמנית לבין התפישה הפנתאיסטית (זיהוי האלוהות עם היקום).

האם אי פעם שמעת אנשים האומרים שכל הטבע - כל היקום - הוא בדרך כלשהי חלק מאלוהים עצמו ובהחלט אלוהים בעצמו? או האם שמעת את הטענה שליקום יש נשמה קוסמית, בינה, או הכרה אשר עימם האדם יכול לפתח אחדות ולהתמזג? האם שמעת שאלוהים מתואר ככח בלתי-אישי, מעין "כולו בכול" אוניברסלי? צורת מחשבה זו נקראת פנתאיזם ולמרות שהיא נפוצה, היא מייצגת רעיונות אודות אלוהים אשר אינם מופיעים במקרא.

משה היה מזהה צורות של חשיבה פנתאיסטית. המצרים הקדמונים האמינו שהקו המבדיל בין האלים, האדם, החיה, הציפור, החרק, העץ והמים הוא מטושטש למדי. לרבים מבין האלים שלהם היה גוף אנושי, אך לגופים האלה היה ראש של חיה, ציפור או זחל. הם האמינו שלעצמים יש יכולת דיבור, וייחסו להם סוג של אלוהות. לכל דבר היה מעין כוח-חיים, כך שכאשר קצר האיכר את החיטה וטחן אותה לקמח, רמס למעשה את גופו של אל החיטה לחתיכות ופיזר אותו על הרצפה.

הבחנה בין בורא לבריאה

לעומת זאת, המקרא מלמד אותנו שאלוהים הוא ישות קיימת שהיא נפרדת מהבריאה. בדיוק כשם שיליד של שבט מסויים אינו חלק מהמשוטים של סירתו, כך גם אלוהים אינו חלק מבריאתו. המשוט יכול להינזק או להיהרס ולא תהיה לכך שום השפעה על היליד. הוא אינו חלק ממנו.

באותו אופן אומרים לנו הכתובים שיהוה ברא את היקום ואת כל מה שבתוכו, אבל היקום איננו חלק מאלוהים ואלוהים איננו חלק מהיקום שברא. אותו אלוהים נמצא בכל מקום, אך לא בתוך או כחלק מהנמצא.

הוא מעל לבריאה ושלט עליה. המקרא עושה הבחנה ברורה בין היוצר ליצירה, הבחנה שלעולם אינה מטשטשת.

הפנתיאיזם מלמד	המקרא מלמד
אלוהים הוא בלתי אישי, הוא אינו ישות	יהוה הוא ישות או הוויה
כל הטבע הוא אלוהים או מכיל אלוהות	יהוה אינו חלק מבריאתו
אלוהים הוא אוניברסלי (כללי ועולמי), ככוח.	יהוה נמצא בכל מקום, כשליט וריבון

3 חוקים וסדר

נראה שלכל עם קיימת תפישה משלו ביחס למקורותיו. משה ודאי ידע שלמצרים ארבעה סיפורים אודות תחילת העולם, אם כי אף אחד מהם אינו תואם את מישנהו. בלבול שכזה הוא דבר נפוץ. אבל עכשיו היה זה כאילו אלוהים אומר, "היות שאיש מכם לא היה נוכח בשלב ההתחלה, אספר לכם כיצד נברא העולם, על מנת לשים קץ לכל ההשערות. הנה כך נעשה הדבר".

בְּדַבֵּר יְהוָה שְׁמַיִם נִעֲשׂוּ; וּבְרוּחַ פִּי כָל-צְבָאָם. יִירָאוּ מִיְהוָה
כָּל-הָאָרֶץ; מִמֶּנּוּ יִגּוּרוּ כָל-יֹשְׁבֵי תְבֵל. כִּי הוּא אָמַר וַיְהִי; הוּא-
צָוָה וַיַּעֲמֵד.
תהלים לג': 6, 8-9

כאשר אנו באמת חושבים על כך, זהו באמת סוג הכוח שהיינו מצפים מאל שהוא כל-יכול.

יום רביעי

ביום הראשון לבריאה, הסיט אלוהים את וילון החשיכה כאשר ברא את האור בדיבור. ביום הרביעי, יצר אלוהים את המאורות.² משה כתב:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, "יְהִי מְאֹרֹת בְּרִקְיעַ הַשָּׁמַיִם, לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם
וּבֵין הַלַּיְלָה; וְהָיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם. וְהָיוּ לְמְאֹרֹת
בְּרִקְיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל-הָאָרֶץ;" וַיְהִי-כֵן.

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים; אֶת-הַמְּאֹר הַגָּדֹל לְמַמְשֶׁלֶת
הַיּוֹם, וְאֶת-הַמְּאֹר הַקָּטָן לְמַמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה, וְאֶת הַכּוֹכָבִים.

וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב. וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר, יוֹם רְבִיעִי.

בראשית א': 14-16, 18-19

*למרות שתחות (תות) היה אל הירח, הוא צויר כאל בעל גוף אדם וראש של ציפור, המגלן (ציפור ביצות).

כבר למדנו לדעת שהמצרים הקדמונים סגדו לאל השמש, רא (רה). הם עבדו גם את תחות, אל הירח (הידוע גם בשם תות)*. באותם הימים

לא הייתה לאנשים דרך לדעת, שהשמש והירח הם אובייקטים העשויים מגזים או מסלעים. אבל עתה, לפי מה שהכתיב אלוהים למשה, יכלו בני האדם לדעת שהשמש והירח אינם אלים, אלא אובייקטים נבראים, נפרדים מהבורא. אלוהים אמר למשה:

”וּפֶן-תִּשָּׂא עֵינֶיךָ הַשָּׁמַיְמָה וְרָאִיתָ אֶת-הַשָּׁמַשׁ וְאֶת-הַיָּרֵחַ וְאֵת-הַכּוֹכָבִים כֹּל צְבֵא הַשָּׁמַיִם, וְנִדְחָתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם וְעִבַדְתָּם...”
דברים ד': 19

השמש והירח לא נועדו להיות נושא להערצה ולהתייחסות כאילו היו ישויות חיות. אין להם אינטלקט או רגשות. אין הם אלא גזים וסלעים דוממים, ושייכים לאותה קטגוריה כמו הנהרות וההרים.

אלוהים, לעומת זאת, הוא ישות חיה ונפרדת לחלוטין מהשמש ומהירח. אין לטעות ולראות ביוצר חלק ממה שיצר.

ישעיה מד': 24

...אֲנֹכִי יְהוָה, עֹשֶׂה כָל, נֹטֵה שָׁמַיִם לְבִדְי...

אלוהי הסדר

המקרא אומר שאלוהים ברא את השמש ואת הירח, לא רק על מנת שיאירו ויחממו, אלא גם כדי לשמש כשעונים ענקיים בשמים, שמציינים את הימים, העונות והשנים.

תהלים קד': 19

עֹשֶׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים; שָׁמֶשׁ יַדַּע מְבוֹאוֹ.

הקדמונים ידעו שהיקום מתפקד בדיוק מדהים. הם יכלו לראות בבירור שאלוהים הוא אל הסדר, שיש לו כללים או חוקים שישמרו על תפקוד תקין של היקום.³

כיום אנחנו לומדים את החוקים הפיסיולוגיים הללו באמצעות מדעים מגוונים כמו אסטרונומיה, ביולוגיה, פיסיקה וכימיה. אנחנו לוקחים את החוקים האלו כדבר כל כך מובן מאליו, שאיננו שואלים את עצמנו כיצד היה העולם נראה בלעדיהם. אך שערנו בנפשכם, לכמה דקות, שחוק הכבידה היה מושהה. כאוס ומוות היו משתלטים על העולם. חוק הכבידה, כמו חוקים אחרים, קיים לצורך מטרה. מטרתם לשמור את קיומו של העולם.

והוא קודם לכל והכל קים בו: האגרת אל הקולוסים א':17

באופן טבעי מתייחסים אנו לחוקים אלה בכבוד רב. למשל, אנו פוסעים על קצה של צוק מאד בזהירות משום שאנו יודעים שלהתרסה נגד חוק הכבידה תהיינה השלכות כבדות משקל. הסיבה לכך היא, שכאשר קיים חוק, ישנה גם תוצאה. החוקים מגדירים גבולות שאין להתפשר עליהם לגבי האופן בו צריכים הדברים לתפקד. אם תישאר במסגרת הגבולות, תהיה בטוח. אם תצא אל מחוץ למסגרת, תפגע.

לָךְ יוֹם אֶף-לָךְ לַיְלָה; אֶתְּהַ הַכִּינּוֹת מְאוֹר וְשֶׁמֶשׁ. אֶתְּהַ הַצְּבֹתָ
כָּל-גְּבוּלוֹת אֶרֶץ; קִיץ וְחֹרֶף אֶתְּהַ יְצַרְתֶּם. תהלים עד':16-17

חוקים אלה - אותו מבנה וסדר - הם בבואת אופיו של אלוהים. אלוהים הוא אל של סדר, אל שיש לו כללים; הוא איננו אל בלתי יציב. האדם יכול לסמוך על העקביות ועל הנאמנות שלו.

יום חמישי

ביום החמישי יצר אלוהים את כל מגוון הקשת של החיים שמתחת לפני הים ואת עוף השמים.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, "יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם שְׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה; וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל-
הָאָרֶץ עַל-פְּנֵי רִקְיעַ הַשָּׁמַיִם." בראשית א':20

אותו שפע מגוון בים ובאוויר הוא הוכחה נוספת ליצירתיות של אלוהים. כשם שעשה עם הצמחים, ברא אלוהים בעלי חיים בוגרים ובשלים. כל בעל חי היה מצוייד בספריה גנטית מלאה שקבעה כיצד יתפתח וכיצד יתרבה.

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-הַתַּיִנִּים הַגְּדֹלִים; וְאֶת כָּל-נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֹשֶׁת
אֲשֶׁר שָׂרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם, וְאֶת כָּל-עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ, וַיִּבְרָא
אֱלֹהִים כִּי-טוֹב. וַיְהִי-עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם חָמִישִׁי.
בראשית א':21, 23

מושלם, ללא רבב, קדוש

כשמשה כתב, ודאי שם לב לכך שיהוה מסיים כל יום שברא במלים:

...וַיִּבְרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב.
בראשית א':25

דבר זה התאפשר משום שבכל כולה של הווייתו, אלוהים הינו מושלם; הוא טוב.

הָאֵל, תָּמִים דְּרָכּוֹ... תהלים יח':31

משה ודאי ידע שהאלים המצרים הקדמונים היו מאד אנושיים בדרך המחשבה שלהם, ברגשותיהם ובמעשיהם. היו להם בנות זוג וילדים,

בני-ברית ואויבים. סגנון החיים שלהם היה מופקר למדי, רוויי מזימות, תרמיות ומאבקי כוח, והם הרגו זה את זה באלימות. בסופו של דבר, שלטו באלוהויות האחרות בכוח המניפולציה והכישוף.

אולם יהוה היה שונה. אופיו ללא רבב ומושלם. אחת המילים המתארות שלמות זו היא המילה צדיק. פירושה: ישר, הוגן, מכובד.

הוֹד-וְהָדָר פָּעֵלוּ; וְצַדִּיקְתּוֹ עִמְדַת לְעַד.
 תהלים קיא': 3
 טוהרו של אלוהים - צדקתו - ייחודית לו.

...וְהָאֵל הַקְּדוֹשׁ נִקְדָּשׁ בְּצַדִּיקָה.
 ישעיה ה': 16

כפי שצויין קודם לכן, משמעות המילה קדוש היא ייחודי, יחיד במינו, מופרד. ולכן ניתן לקרוא את הפסוק הקודם גם באופן הבא:

...האל הייחודי יִרְאָה שהוא ייחודי על ידי יושר, הגינות וכבוד.
 ישעיה ה': 16 (תרגום מופשט)

תוך שאנו חולפים דרך ימות הבריאה אנו לומדים עד כמה יהוה הוא אכן יחיד במינו. ברצוני להרחיב עתה את ההגדרה של המלה קדוש בכך שאקשור אותה לאופיו הצדיק של אלוהים. שתי מלים אלה, קדוש וצדיק, כמעט מקבילות במשמעותן. שתיהן מדברות אודות שלמותו המוסרית של אלוהים.

לא ניתן להפריז בתיאור צדקתו המוחלטת של הבורא. זכרו זאת תוך כדי המשך הקריאה. זהו מרכיב שלא ניתן להשמיט מהתצרף. היות שאלוהים מושלם, הוא לא יכול היה לברוא אלא בריאה מושלמת. הבריאה השתנתה, כפי שנראה, אך בתחילתה הייתה בדיוק כמו שאלוהים רצה! אלוהים אמר "כי טוב". היא הייתה מושלמת.

קדום אך מדויק

למרות שאיננו ספר מדעי, המקרא מדויק בכל מה שקשור ליקום הפיסי. ספרים שלמים נכתבו בנושא זה, אך לפנינו מספר דוגמאות מעניינות.

לפני כמה מאות בשנים היה נהוג לחשוב, שכדור הארץ שטוח. למחשבה זו אין שום סימוכין במקרא. הכתובים משתמשים במילה שמצביעה על צורתו הכדורית של העולם:

הַיֵּשֶׁב עַל-חוּג הָאָרֶץ... ישעיה מ':22

כמה מהקדמונים סברו, שכדור הארץ יושב על בסיס מוצק, או שהוא נתמך בידי אלוהים. המקרא אומר שאלוהים...

...תִּלְהָ אָרֶץ עַל-בְּלֵי-מָה. איוב כו':7

במאה השנייה לספירה, קטלג פטולומאוס 1022 כוכבים - מספר שנחשב למהימן, עד שגלילאו המציא את הטלסקופ במאה ה-17. למרות שרק 5000 כוכבים ניתנים לצפייה בעין לא מזויינת, מתייחס המקרא כבר בדפיו הראשונים למספר הכוכבים...

...כְּחֹל אֲשֶׁר עַל-שֶׁפֶת הַיָּם... בראשית כב':17

עד למאה ה-19, האמינו שתחתית האוקיאנוס בנויה כקערה עמוקה, בעוד שהמקרא מדבר על תחתית הים כעל מקום שיש בו הרים וגאיות.

...לְקַצְבֵי הָרִים יִרְדְּתִי... יונה ב':6

וַיֵּרְאוּ אֲפָקֵי יָם...⁴ שמואל ב', כב':16

באמצע המאה ה-19 שרטט מתיו מורי את מפת הזרמים שבאוקיינוס ובאוויר. הוא קיבל השראה מפסוקים שדברו על...

...אֲרָחוֹת יָמִים... תהלים ח':9

הוֹלֵךְ אֶל-דָּרוֹם וְסוֹבֵב אֶל-צָפוֹן; סוֹבֵב סִבְב הוֹלֵךְ הָרוּחַ, וְעַל-סִבְיַתָּיו שָׁב הָרוּחַ. קהלת א':6

מצבת הזיכרון שנבנתה לכבודו מראה אותו אוחז בתרשימים של הים בידו האחת, ובמקרא בשנייה. נכתב שם, "מתיו פונטיין מורי, מגלה שבילי הימים, הגאון שלכד לראשונה מהים ומהאטמוספירה את סודות חוקיהם. השראתו בכתבי הקודש, תהילים ח':9, קהלת א':6"

4 מושלם ודואג

יום שישי

היום השישי מהווה את פסגת מעשה הבריאה של אלוהים. אלוהים התחיל את היום בבריאת חיות היבשה.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, "תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ, בְּהֵמָה וָרֶמֶשׁ וְחַיֵּיתוֹ-אָרֶץ לְמִינָהּ"; וַיְהִי-כֵן.

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-חַיַּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ, וְאֶת-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ, וְאֶת-כָּל-רֶמֶשׁ הָאֲדָמָה לְמִינָהּ; וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב. בראשית א': 24-25

מינים

ביום השלישי, החמישי והשישי נקבע שעל הצמחים, דגת הים, הציפורים ובעלי החיים להתרבות "על פי מינם". מה פירוש הדבר "על פי מינם?" בפשטות, פירוש הדבר שחתולים יולידו חתולים, סוסים יולידו סוסים ופילים יולידו פילים. איננו צריכים להיות מודאגים מהאפשרות שאם ניטע תפוחי אדמה, הם יצמיחו דקלים.

באמצעות הפְּרִיָה, יצורים יכולים להתפתח למגוון רחב ושונה, אך תמיד יותרו בני-מינם. הכלב המקורי שאלוהים ברא היה מצויד במידע גנטי שלם שלא ניתן להשביחו או להוסיף לו דבר. הפקנו זנים שונים על ידי זה ששינינו את כמות המידע הגנטי בכל כלב. בין אם קבלנו כלב זאב או צ'וואוואה, הייתה זו תמיד הפחתה במידע הגנטי שהולידה זן חדש, וללא קשר להפריה, תמיד יהיה זה כלב - הוא תמיד יהיה בן-מינו. היות שהמינים הם קבועים, אין האיכר צריך לדאוג שפרתו מניבת החלב תתעבר על ידי הסוס של השכן. מדוע? משום שאלוהים קבע חוקים פיסיים במערכת כדי לשמור על הסדר. אנחנו מסתמכים על זה. זה משרה על חיינו ביטחון.

הוא דואג

אלוהים לא הגביל את בריאת הצמחים למספר מצומצם של מינים. ההיפך הוא הנכון. אנו רואים שהמגוון הוא עצום. המקרא אומר שאלוהים...

...מַעֲנִיק לָנו אֶת הַכֹּל בְּשִׁפְעַ לְהַנְאִתָּנוּ.

אגרת שאול הראשונה אל טימותיאוס ו': 17

אל שיצר עולם מענג הוא אל שדואג בכנות לברואיו. גילוי של דאגה כמוהו כהפגנת אהבה.

אלוהים יכול היה לצבוע את כל הצמחים והחיות בכחול, אבל הוא יצר הכול במגוון אינסופי של צבע וגוון. לא זו בלבד שהמציא את הצבע, הוא ברא גם עיניים שיכולות לראותו.

הבורא יכול היה לתת טעם אחד - מר - לכל המאכלים! אך לא כר! יהוה ברא אינסוף טעמים, ואף סיפק לנו בלוטות טעם על מנת שנוכל ליהנות מדקויות הטעם המעודנות של מכלול סגנונות הבישול.

בנוסף, העניק ניחוח לפרחים וברא לנו אף שיכול להבחין במגוון העצום של הריחות. כל הבריאה יכולה הייתה להריח כמו ביצים רקובות, אבל לא כך תכנן זאת אלוהים.

...חֶסֶד יְהוָה מְלֵאָה הָאָרֶץ. תהלים לג': 5

אהבה היא אחת התכונות של יהוה אלוהים - היא חלק ממהותו - מטבעו לאהוב.

...וְחֶסֶד יְהוָה מְעוֹלָם וְעַד-עוֹלָם... תהלים קג': 17

בית

סיירתי בעולם והתגוררתי במחיצת תרבויות בהן מצופה מאדם שבטרם ישא אישה, עליו לבנות לה בית. זהו תהליך שמעניין לעקוב אחריו. העבודה נעשית על פי רוב עם הרבה מחשבה ותשומת לב. ברור לחלוטין שהאיש הצעיר חושב בליבו על אדם יקר לו. ובכן, באותו האופן, מספר לנו המקרא:

...כִּי כֹה אָמַר-יְהוָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם, הוּא הָאֱלֹהִים יֵצֵר הָאָרֶץ וְעֵשָׂה הוּא כּוֹנֵנָהּ, לֹא-תִהְיֶה בְרָאָהּ, לְשֵׁבֶת יִצְרָה... ישעיה מה': 18

למן האטמוספירה הייחודית ועד לאוקיינוסים הנרחבים, משעוני השמיים שתוחמים את הזמן ועד לצמחיה ולממלכת החי, מחוקיו שמשרים ביטחון ועד לטעמי המזון - כל הדברים הללו, גדולים כקטנים, נבראו בידי אל נדיב ודואג כהכנה לכך שהאדם יישב את הארץ.

צְדִיק יְהוָה בְּכָל-דְּרָכָיו; וְחֶסֶד בְּכָל-מַעֲשָׂיו. תהלים קמה': 17

בשישה ימים, יהוה אלוהים הכין את הארץ... מוכנה עבור מישהו אשר אלוהים יוכל להיות לו לחבר מיוחד.

5 צלם אלוהים

יום שישי (המשך)

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים "נַעֲשֵׂה⁵ אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ; וַיְרֵדוּ בְדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל-הָאָרֶץ, וּבְכָל-הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל-הָאָרֶץ." וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ; זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם. בראשית א': 26-27

צלם אלוהים

האדם נברא בצלם אלוהים. מה היה פירוש הדבר? המצרים הקדמונים האמינו שפרעה היה אל או לפחות חצי אל. האם פירוש הדבר שאדם יכול להיות אל?

קודם כל, ברור שאנחנו לא שכפול מדויק של אלוהים. איש מאיתנו אינו כל-יודע, כל-יכול ונוכח בכל. נכון יותר לומר שהאדם הוא כמו מראה שמשקפת את דמות האובייקט, אך איננה האובייקט עצמו. במובן מסוים, כאשר אתה מביט באדם, אתה רואה דברים רבים שדומים לאלוהים.

כיוון שאלוהים הוא ישות חיה, יצר אותנו אלוהים כישויות חיות - ישויות בזכות עצמנו, עם אישיות ותכונות מסוימות, כאלה שאלוהים יכול לאלוהים להתייחס ואיתם להיות חבר.⁶

אלוהים גם נתן לאדם משהו מטיבעו הנצחי - רוח שתתקיים לעד. יהוה רצה חברויות שתארכנה לנצח נצחים. הכתובים אומרים,

קהלת ג':11

גַּם אֶת-הָעֶלְם נָתַן בְּלִבָּם...

היות שאלוהים הוא מושלם מבחינה מוסרית, גם האדם נוצר תמים וחף מכל רע. כל זה השתנה כפי שנינוכח בהמשך, אך בתחילה היה לאדם טבע נקי **מחטא**.

היות שאלוהים הוא הבורא הגדול, הוא ברא את האדם עם כושר יצירה. במידה מסוימת, העניק אלוהים לאדם שמץ מיכולת החשיבה שלו. כיוון שלאדם ניתן שכל, הוא מסוגל לחקור ולהבין - יכולות שיש לאלוהים - יכולות שהן חלק חשוב מהיותנו בני אדם. האדם יכול להתייחס לאלוהים בהיותו ישות בעלת חכמה ויכולת מחשבה.

כיוון שלאילוהים יש רגשות, יצר את האדם עם **רגשות**. אלוהים רצה שהאדם יוכל לא רק לחוות את חסדו, אלא גם להביע רגשי הערכה אמיתיים. היכולת להרגיש היא מרכיב מאד חשוב מהיותנו בני אדם. בלי רגשות, התייחסותנו לאחרים תהיה כמו זו של רובוט - קרה ומחושבת בלבד.

אלוהים גם ברא את האדם עם רצון משלו. יכולתו של האדם להחליט החלטות ביחס לעצמו נתפסת על פי רוב כדבר מובן מאליו, אך היכולת לבחור ולהעדיף היא זו שמגדירה אותנו כבני אדם ולא כרובוטים. לאדם ניתן כוח רצון על מנת שיוכל להיענות לאלוהים בחופשיות, לא כמעשה מכונה אלא כידיד אמיתי.

כל היכולות האלה הן השתקפות אופיו של אלוהים - אשר לעיתים מתייחסים אליהם כ'כבודו של אלוהים'. כאשר ברא אלוהים את האדם בצלמו ובדמותו, הוא ברא אותו כדי שישקף מעט מישותו של אלוהים עצמו.

וַתְּחַסְרָהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים, וְכָבוֹד וְהָדָר תִּעֲטָרָהּ. תהלים ח': 6

משום שאנו בני האדם נבראנו בצלמו ובדמותו של אלוהים, נבדלים אנו מכל יצור חי אחר. בדיוק כשם שבני האדם לא שייכים לקטגוריה של "אלוהים", כך גם אינם תואמים את הקטגוריה של "חיות". אנו נבדלים זה מזה.

שם (שמות)	קטגוריה	תפקיד
יהוה	אלוהים	בורא
גבריאל, מיכאל, הלל בן-שחר	ישויות רוחניות	נברא
משה, חיים, דינה, רינה וכו'	בני האדם	נברא
סוס, נשר, כריש, פרפר וכיוצ'	חיות, ציפורים, דגים, חרקים וכו'	נבראים

בשונה מ

בשונה מ

בשונה מ

האנושות לבדה נוצרה בדמותו של אלוהים, בתפארתו של אלוהים. הגבר והאישה הם אלה שאיתם ייסד אלוהים מערכת יחסים מתמשכת.

נשמת חיים

יכולנו לבחון צדדים נוספים של הצלם האלוהי שקיים באדם, אך נתקדם בסיפור. המקרא אומר,

...וַיִּצְרֶה יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם עֹפָר מִן-הָאֲדָמָה, וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשֵׁמַת חַיִּים; וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. בראשית ב': 7

המלים נשמת חיים משוייכות לעיתים קרובות לצד הרוחני, או הלא-גשמי של האדם. זוהי עוד בבואה של דמות האלוהים שבאדם, שכן יהוה אלוהים הוא רוח. כפי שציינו קודם, לא ניתן לראות רוחות שהרי הן נטולות גוף. בכל אופן, במקרהו של האדם, בנוסף לכך שנברא בצלם אלוהים, בחר אלוהים להעניק לרוחו בית פיסי מבשר ועצמות - בית שנוצר מעפר האדמה. משנוצר, היה גוף האדם מונח שם, במקום היבראו, שלם מכל בחינה, אך נטול חיים לחלוטין. היה זה כאשר יפיח בתוכו אלוהים את הרוח, רק אז יקום הגוף לתחייה. רק אלוהים יכול להעניק חיים; לשום אדם או מלאך, או לכל אל אחר, אין את היכולת הזאת.

עזר כנגדו

האיש הראשון והיחיד שאלוהים ברא נקרא אדם. אחר כך ברא אלוהים את האישה.

...וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים, "לֹא-טוֹב הֵיטֵב הָאָדָם לְבַדּוֹ; אֶעֱשֶׂה-לוֹ עֶזֶר כְּנֶגְדּוֹ".
בראשית ב': 18

וַיִּפֶּל יְהוָה אֱלֹהִים תְּרַדְמָה עַל-הָאָדָם וַיִּישָׁן; וַיִּקַּח אַחַת מִצְלַעְתָּיו, וַיִּסְגֶּר בָּשָׂר תַּחְתָּנָהּ. וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הַצֶּלַע אֲשֶׁר-לָקַח מִן-הָאָדָם לְאִשָּׁה; וַיִּבְרָא אֶל-הָאָדָם.

וַיְהִיו שְׁנֵיהֶם עֶרְוֹמִים, הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ; וְלֹא יִתְבַּשְׂשׂוּ.
בראשית ב': 21-22, 25

פסוקים אלו עוררו וויכוחים סוערים. יש מי שהבינו, שכאשר אלוהים ברא את האישה, הוא עשה אותה תושב ממדרגה שנייה. אין לכך סימוכין בנאמר במקרא. אלוהים לקח את האישה מצלעו (צידו) של האדם, כדי שתהיה לו לבת לוויה - לא מעקבו של אדם, על מנת שתהיה לו לשפחה. אלוהים רצה שהם יהיו חברים זה לזה.

אדם העניק לאשתו את השם חוה, על שום היותה אם כל חי.

הגן המושלם

...וַיִּטַע יְהוָה אֱלֹהִים גֶּן-בְּעֵדֶן מִקְדָּם; וַיִּשֶׂם שֵׁם אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר יָצַר.
בראשית ב': 8

במקרא, גן העדן הוא גן מושלם. מעוטר בשפע של עלווה ובמים תוססים המלאים בדגים מרהיבים, במבחר מדהים של בעלי חיים שיופיים עולה על כל הניתן לתיאור! נראה שגם מזג האוויר שם היה שונה.

למרות שיש לנו מושג מועט על טיבו של גן העדן, אין ספק שאלוהים לא ברא גן שבו נאלצים אדם וחווה להיאבק על חייהם כדי לשרוד. בגן הייתה שפעה, וכל דבר ולו הקטן ביותר לו נזקקו, סופק להם בשפע על ידי אלוהים. היה זה עולם מושלם לחיות בו. היה זה ביטוי לאהבתו ולידידותו.

דָּעוּ כִּי יְהוָה הוּא אֱלֹהִים; הוּא-עֲשָׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ; עִמּוֹ וְצֵאנוּ מִרְעִיתוֹ.
תהלים ק': 3

6 רם ונישא, אך קרוב

כאשר מהרהרים במימדיו העצומים של היקום, במורכבות הפרטים של בריאתו, במבנה החוקים שקבע – אזי גדולתו של אלוהים כ"ישות חיה" יכולה להשאיר אותנו משתאים ומחוסרי נשימה.

לא ניתן לדעת עליו את הכל

גם במקרה הטוב ביותר, הבנתנו את יהוה הינה מוגבלת. הרבה ממנו נעלם מאיתנו.

גְדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד; וְלֹגְדֹתָנוּ אֵין חֶקֶר. תהלים קמה': 3

הֲלוֹא יָדַעְתָּ? אִם-לֹא שָׁמַעְתָּ? אֱלֹהֵי עוֹלָם יְהוָה, בּוֹרֵא קִצּוֹת הָאָרֶץ, לֹא יֵיעָף וְלֹא יֵיגַע; אֵין חֶקֶר לְתַבּוּנָתוֹ. ישעיה מ': 28

ניתן לדעת עליו

אולם מה שכן יודעים אנו על יהוה הוא מדהים. ולמרות שאלוהים הוא כביר, אין הוא מרוחק או בלתי נגיש.

כִּי כֹה אָמַר-יְהוָה... "לֹא בִסְתֵר דְּבַרְתִּי, בְּמִקּוֹם אָרֶץ חֹשֶׁךְ... אֲנִי יְהוָה דְּבַר צְדָקָה, מְגִיד מִיִּשְׂרָאֵל". ישעיה מה': 18-19

הוא מדבר – ואמנם כן, הוא מדבר אלינו, אל בני התמותה הפשוטים.

כִּי כֹה אָמַר רִם וְנִשָּׂא, שִׁכְוֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ, "מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכּוֹן; וְאֵת-דָּכָא וּשְׁפָל-רוּחַ, לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים." ישעיה נז': 15

כן, אלוהים האחד והיחיד יושב במרומים, אבל הוא גם מתהלך בינינו. הוא ברא אותנו.

קְרוֹב יְהוָה לְכָל-קְרֹאָיו, לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאֵמֶת. תהלים קמה': 18

בורא – בעלים

ממש כשם שהמלאכים שייכים לאלוהים משום שהוא בראם, כך גם היו אדם וחיה שייכים לאלוהים משום שהוא היה בוראם. (זוכר את הדוגמא של השבט? זה אשר יצר את המשוט או הסירה הוא כמובן היה גם בעליהם). המקרא אומר,

לִיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהָ; תַּבַּל וַיִּשְׁבִּי בָהּ... תהלים כד': 1

לֵךְ יְהוָה הַגְדֵּלָה וְהַגְבִּירָה וְהַתְּפַאֲרָת וְהַנְּצַח וְהַהוֹד, כִּי-כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ; לֵךְ יְהוָה הַמְּמַלְכָה, וְהַמְּתַנַּשֵּׂא לְכָל לְרֹאשׁ. דברי הימים א', כט': 11

וכשם שלמלאכים ניתן התפקיד להיות משרתיו של אלוהים, כך הפקיד יהוה בידי אדם וחווה וכל צאצאיהם את האחריות לשמירת הארץ.

וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים, וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים, "פָּרוּ וּרְבוּ וּמְלְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וּכְבֹּשׁוּהָ; וּרְדוּ בְּדִגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם, וּבְכָל-חַיָּה הָרְמֶשֶׂת עַל-הָאָרֶץ."
בראשית א': 28

וַיִּקַּח יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם; וַיִּנְחָהוּ בְּגֶן-עֵדֶן לְעִבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ.
בראשית ב': 15

חבר

הכתובים אומרים שאלוהים מילא כל צורך של אדם וחווה.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, "הֲגַה נְתַתִּי לָכֶם אֶת-כָּל-עֵשֶׂב זֶרַע זֶרַע אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ, וְאֶת-כָּל-הָעֵץ אֲשֶׁר-בּוֹ פְּרִי-עֵץ זֶרַע זֶרַע; לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ. וּלְכָל-חַיַּת הָאָרֶץ וּלְכָל-עוֹף הַשָּׁמַיִם, וּלְכָל רוֹמֵשׁ עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה, אֶת-כָּל-יֵרֶק עֵשֶׂב לְאֹכְלָהּ;"
בראשית א': 29-30

יתכן שאלוהים הופיע בפני אדם וחווה בצורת אדם, שכן המקרא מתעד מצבים בהם עוטה אלוהים על עצמו דמות אדם על מנת שבני האדם יוכלו לראותו. כתבי הקודש מדברים על יהוה שמגיע בערב להתהלך בגן עם אדם וחווה, כשם שיתהלך אחד האדם עם חברו.

להלך בגן עם הבורא היתה ודאי חוויה שאין כדוגמתה! אולי לקח אלוהים את הזמן כדי להסביר לאדם כיצד ברא את כל שברא, כשהוא מוסר לאדם ידע מעמיק על טיבם של פרחים מורכבים, קורא מטה לציפורים המקננות בצמרות העצים ומשוחח איתו על המגוון העצום של בעלי החיים. יתכן שסיפק לו הסבר על החוקים שמפעילים את העולם בדייקנות כה מירבית. איזה לימוד ואיזה מורה! אין אף אחד אחר שיכול היה להיטיב ללמדם כיצד לדאוג ולטפל בגן.

כיוון שאדם וחווה היו חפים מכל פשע או עוון, הייתה בהם שלמות שהקנתה להם את האפשרות לשהות במחיצתו של אלוהים. המקרא אומר שרק אנשים מושלמים⁸ יכולים לחיות בנוכחותו של אל מושלם.

בפרק זמן זה של ההיסטוריה היה גשר של ידידות בין אלוהים לאדם. העולם היה מקום מושלם לחיות בו. כך אלוהים קבע בבריאתו.

מעשה הבריאה הושלם

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה, וְהִנֵּה-טוֹב מְאֹד; וַיְהִי-עֶרְבַּב
וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי.

בראשית א': 31

הבריאה הושלמה. לעיתים קרובות מתחילים אנשים פרויקטים בהתלהבות עצומה ועם הזמן מאבדים בהם עניין. לא כך אלוהים. אלוהים תמיד מביא לידי גמר את הדברים שהוא מחליט לעשות.

עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תִּעָמַד; מִחֲשָׁבוֹת לְבוֹ לְדָר וָדָר. תהלים לג': 11

יש הטוענים שהבריאה היא תהליך מתמשך, שהאלים ממשיכים לעסוק בבריאת העולם, אבל המקרא אומר,

...שֵׁשֶׁת-יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ, אֶת-הַיָּם
וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בָּם, וַיִּנַּח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי...

שמות כ': 11

היום השביעי

אלוהים נח או עצר ממלאכתו ביום השביעי, לא משום שהיה עייף, אלא משום שהבריאה הושלמה. אולי בילה את היום עם אדם וחווה, זאת איננו יודעים. מה שאנחנו כן יודעים זה, שהמקרא אומר שהבריאה הייתה מעשה של אל אחד בלבד, האל שנקרא יהוה אלוהים. (בראשית ב': 4).

סקירה

תוך כדי קריאה בספר ההתחלות, למדנו יותר על אל ייחודי זה.

אלוהים הוא **רוח נצחית** - רוח הקודש האחת והיחידה.

אלוהים הוא **ישות** או **הווייה**, הוא לא כוח.

אלוהים הוא **כל-יודע**, **כל-יכול** ו**נוכח-בכל** בעת ובעונה אחת.

אלוהים הוא אלוהי **הסדר**, הוא כונן חוקים אותם הוא משמר בנאמנות.

אלוהים הוא אל **מושלם**, טהור מוסרית וצדיק.

אלוהים הוא אל **דואג (משגיח)**, אל שמפגין אהבה.

אלוהים הוא **כביר**, אבל הוא גם **יוצר קשר** עם האדם.

מאפיינים אלה של אלוהים מהווים חלק ממה שידוע כתפארתו. והשילוב הייחודי בין תכונותיו הרבות של יהוה, הוא זה שעושה אותו לאל אחד ייחודי מאד. המקרא אומר,

"אין-קדוש כִּיהוָה כִּי אֵין בְּלִתֵּהּ; וְאֵין צוּר כְּאֱלֹהֵינוּ..."

שמואל א', ב': 2

מה עם תורת האבולוציה הדארוויניסטית?

המקרא לא מזכיר את האבולוציה. ספר זה לא נכתב במטרה לדון בנושא זה, אולם להלן קצת מזון למחשבה.

טעות היא לראות באבולוציה כמדע ובבריאה כדת, כשם שיש מי שנוטים לעשות. מדוע לא?

❖ אין אוסף מוסכם של עובדות שמסביר מהם המקורות. מאז שצרלס דארווין פרסם לראשונה את התיאוריה שלו ב-1859, החליפו תיאוריות נאו-דרוויניסטיות ותיאוריית האיזון את הדארוויניזם הקלאסי - תיאוריות שונות מאד זו מזו.

חוקרים רבים מצביעים על כך שתיאוריות אלה אינן עקביות עם המדע. למשל, הן אומרות לנו...

- **התפתחות היקום מפירה חוקים פיסיקאליים ידועים.**

למשל, התרבות שלנו לומדת שעם הזמן, כדור הארץ נע ממצב התחלתי של כאוס אל עבר מצב של סדר גדל והולך. אנו יודעים היום שהחוק השני של התרמודינאמיקה קובע בדיוק את ההיפך - מערכת מבודדת⁹ תיעשה עם הזמן פחות ופחות מאורגנת.

- **האבולוציה היא בלתי אפשרית מבחינה מתמטית.** יש

לכך שפע של דוגמאות, אבל מקבילה מעניינת נעשתה ע"י סר פרד הויל, אסטרו-פיסיקאי ומתמטיקאי ידוע שבילה את מרבית שנותיו כחוקר בקיימברידג'. הוא השווה את הסבירות של התפתחותו של התא, ולו הקטן ביותר, בתהליך טבעי לסבירות שטורנדו החולף דרך מגרש גרוטאות יגרום להרכבת מטוס בואינג 747.¹⁰ דבר כזה לעולם לא יקרה.

- **לא ניתן להגן על האבולוציה מבחינה ביולוגית.** למשל,

דארווין כתב שהסוגים השונים של הכלבים הם תוצר אבולוציוני, מבלי לדעת שהגנטיקה תוכיח את ההיפך הגמור. הסוגים הרבים של הכלבים הם תוצר של פחות במידע הגנטי -דה-אבולוציה במקום אבולוציה.¹¹

- ❖ אבולוציונרים נלהבים יצאו באופייניות מתוך הנחה בסיסית

שלא קיים בורא. הם מאמינים שעם מספיק זמן, האבולוציה אפשרית. אלו הן בחירות מחשבתיות המזוהות יותר עם דת מאשר עם מדע.

המשך מעמוד קודם

מאידך, יהיה זה שגוי באותה מידה להתייחס אל מעשה הבריאה אך ורק מבחינה דתית. מדוע?

❖ קהילייה חשובה של מדענים הסיקה, שיקום מורכב זה יכול היה להתקיים רק בתנאי שיש לו מתכנן (כמו אלוהים) או צוות מתכננים. תוך שימוש מוחלט במדע הם הצביעו על כך, שלעולם יש מורכבות בלתי ניתנת לצמצום (להפחתה) כבר ברמה הקטנה ביותר.¹² הם נותנים דוגמאות לכך שסדר ומורכבות כלל-עולמית מסוג זה יכולים להתקיים אך ורק בעקבות תכנון מהבסיס ומעלה - לא תיתכן אפשרות של התפתחות מקרית. מורכבות מצריכה מתכנן.

החל מאמצע שנות הששים של המאה העשרים היה ריבוי של חומר כתוב בנושא (ראה נספח). רובו ניתן לקריאה גם על ידי קוראים שאינם בעלי השכלה מדעית.

יש המגלים ספק לאופן בו מתייחס סיפור הבריאה לדינוזאורים. אך יש לשים לב לכך שמנקודת המבט המקראית, אין שום סיבה שלא להאמין שאלוהים ברא אותם ביחד עם שאר החיות. קיימות עדויות לכך שהדינוזאורים חיו במקביל לאדם. מאוחר יותר נראה מה יכול היה להביא להכחדתם.

אחרים מגלים ספק באשר לגילו של כדור הארץ - לחלק הוא נראה עתיק יומין. אמת היא, שמדענים פיתחו שיטות¹³ למדוד את גילו של היקום, אך בעודם משתמשים בחישובים מבוססי הגיון, הותיר אותם עידן המחשב מגרדים את פדחתם במבוכה. בתלות בשיטה הנבחרת למדידה, אמדן של תקופה יכול לנוע מכמה אלפי שנים

ועד לכמה מיליארדי שנים. דארווין העריך שאבולוציה ביולוגית מצריכה 400 מליון שנה. היום, ההערכה המקובלת מתחילה ב 4.6 מיליארד שנה... של מי השעון המדוייק?

האם קיימת תשובה הגיונית התואמת את התיאור המקראי? אם ניצמד לנאמר במקרא, הרי שאלוהים יצר עולם בשל. ביום בריאתו יכול היה אדם להתהלך בין העצים הגבוהים, ליהנות משפע החיות ולצפות בכוכבים הזוהרים בשמי הלילה. אולי חשב לעצמו, "וואו, המקום הזה כבר קיים זמן רב!" אולם, אלוהים וודאי אמר לו שהוא קיים לכל היותר ששה ימים. הוא ברא את העולם כולו במצב תפקודי מלא. כאשר מדענים מביטים אל העבר, הם מנסים להבין אותו בהתאם למה שהם רואים - בדיוק כשם שעשה בוודאי אדם. אולם המקרא מתעד את התהוות היקום מנקודת מבטו של עד ראייה - אלוהים עצמו.

ובכן, האם אמנם התכוון לכך יהוה כשאמר שהוא זה אשר ברא את העולם? למי עלינו להאמין? דבריו של מי אמינים יותר? לפני מאות בשנים, התמלא מלך, דוד שמו, בהרהורים ביחס למקומו בעולם:

כִּי-אַרְאָה שָׁמַיָּה, מַעֲשֵׂה אֲצַבְעֹתֶיךָ, יְרַח וְכוֹכָבִים אֲשֶׁר
כּוֹנְנֹתָהּ, מָה-אֲנוֹשׁ כִּי-תִזְכְּרֵנּוּ; וּבֶן-אָדָם כִּי תִפְקְדֵנּוּ?
וְתַחֲסְרֶהוּ מַעַט מְאֹלָהִים; וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעֲטֹרֶהוּ?

תַּמְשִׁילֶהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ; כֹּל שֶׁתָּה תַחַת-רַגְלָיו. צִנֵּה וְאֲלָפִים
כָּלָם; וְגַם בְּהֵמוֹת שָׂדֵי. צִפּוֹר שָׁמַיִם וְדָגֵי הַיָּם; עֵבֶר אֲרָחוֹת
יַמִּים. יְהוָה אֲדִינְנוּ; מָה-אֲדִיר שְׁמֶךָ בְּכָל-הָאָרֶץ.

תהלים ח' 4-10

פרק 4

- 1 שתי דרכים
- 2 המבחן
- 3 הבחירה
- 4 אֵיפֶה?
- 5 מוות

1 שתי דרכים

תוך כדי כתיבת הפרק הראשון של ספר בראשית, לא קשה לדמיין את משה שקוע במחשבות עמוקות ביחס למשפט הבא:

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה, וְהִנֵּה-טוֹב מְאֹד! בראשית א': 31

ברור מכאן, שתהליך הבריאה נחתם כאשר החליט אלוהים שהוא שבע רצון. מהדברים שכתב משה, קל לראות שאלוהים ברא את העולם ללא מכאוב וחולי, ללא סכסוכים או מוות. בהתחלה הייתה מערכת יחסים מיוחדת, אחווה וידידות בין יהוה לאדם. עדן היה מקום מושלם לחיות בו. הכול היה אז "טוב מאד".

אך כל זה השתנה ומשה ידע ששינוי זה השפיע על כולם. הוא חווה הן את העושר שבחצר פרעה והן את מחסורו של הנמלט. לא חיי עושר וזכויות יתר, אף לא חיי עוני ודלות העניקו לאדם שחרור מבושה, מפחד, מאשמה, מסבל וממוות. הדברים כבר לא היו "טובים מאד". מה קרה? כדי לענות על שאלה זו, עלינו לשוב לתחום ההוויות הרוחניות.

תקופת מבחן

דומה שבתחילה העניק אלוהים לכל מלאכיו תקופת מבחן - פרק זמן בו יכלו לבחור להיות נאמנים מרצונם החופשי לבוראם-בעליהם או לדחות את היותו מלך עליהם. אלוהים לא רצה ציות רובוטי. הוא רצה שהמלאכים כולם ישרתו אותו מתוך רצון חופשי - לא מתוך חובה.¹ מהכתובים גם משתמע בבירור, שברגע שמסתיימת תקופת המבחן, יהיו המלאכים נעולים בבחירה שעשו, בין אם טובה היא או רעה.² אנו יודעים שמלאכים אינספור כמו גבריאל ומיכאל בחרו בשמחה לשרת את אלוהים. אך היו מלאכים אחרים, שבחרו אחרת. כך היה עם הילל בן-שחר (בלטינית מכונה גם 'לוציפר').

מושלם

אנו ממשיכים בסיפור מהנקודה בה עזבנו אותו, בגן העדן. המקרא מספר לנו על הילל בן-שחר:

בְּעֵדֶן, גֵּן-אֱלֹהִים הָיִיתָ; כָּל-אֲבֹן יִקְרָה מִסְכַּתְךָ... (כלומר, היית בעדן, בגן אלוהים, מקושט בכל אבן יקרה). יחזקאל כח': 13

הילל בן שחר, או כוכב השחר, כפי שאתם זוכרים, היה הישות הרוחנית החזקה ביותר מבין אלו שאלוהים ברא. הוא היה שייך לקבוצת המלאכים שכונתה כרובים ונבחר על ידי אלוהים למשימות מיוחדות.

"אֶת-כְּרוֹב מְמֹשַׁח הַסּוּכָה; וְנִתְּתִיךָ בְּהַר קֹדֶשׁ אֱלֹהִים..." (כלומר, אתה מלאך משוח המכסה בכנפיו, שמתי אותך לשרת בהר קדש האלוהים...)

יחזקאל כח': 14

כוכב השחר היה מושלם, הן ביופיו והן בחכמתו.

"תָּמִים אֶתָּה (מושלם, ללא כל פגם) בְּדַרְכֶיךָ מִיּוֹם הַבְּרָאָה..."
 יחזקאל כח':15
 "אֶתָּה חוֹתֶם תִּכְנִית (מושלם), מְלֵא חֲכָמָה וְכִלִּיל יָפִי."
 יחזקאל כח':12

גאוה

אבל אז הוא בחר את בחירתו. היא תועדה במילים אלו:

"אִיךָ נִפְלַת מְשֻׁמִּים הִילַל בֶּן-שָׁחַר... וְאֶתָּה אֲמַרְתָּ בְּלִבְבְּךָ: 'הַשָּׁמַיִם
 אֶעֱלֶה, מִמֵּעַל לְכוֹכְבֵי-אֵל אָרִים כְּסֵאִי; וְאֲשִׁב בְּהַר-מוֹעֵד בְּיַרְכְּתֵי
 צְפוֹן. אֶעֱלֶה עַל-בְּמֹתֵי עֵב; אֲדַמָּה לְעֵלְיוֹן.'"
 ישעיהו יד':12-14

לא זו בלבד שהילל בן שחר רצה להשתלט על השמים, אלא שהיה נחוש בדעתו ליטול לעצמו את מקומו של האל העליון. שאפתנות גאוותנית התפרצה מלבו המתמרד. אלוהים קרא לגישתו של הילל בן שחר חטא.

עול

יש אנשים שמבחינים בין חטא לפשע, כמו רצח או שוד, אולם המקרא מגדיר את החטא במונחים רחבים הרבה יותר. כתבי הקודש אומרים שחטא הוא כל דבר עול, כל דבר שאינו צודק; החטא הוא היפוכו של הצדק. במקרא הוא נקרא לעיתים קרובות עוולה. המקרא אומר על הילל בן שחר...

"תָּמִים אֶתָּה בְּדַרְכֶיךָ מִיּוֹם הַבְּרָאָה; עַד-נִמְצָא עוֹלָתָה בְּךָ"
 יחזקאל כח':15

בהמשך נראה כיצד מגדיר המקרא את מה שצודק ואת מה שהוא עול. בינתיים כל שעלינו לדעת הוא, שהילל בן שחר עשה החלטה שגויה. היא לא הייתה צודקת. זה היה חטא.

רקוב

המקרא אומר גם, שהחטא כמוהו כדבר טוב שהתקלקל. הוא משתמש במילה מושחת, שמשמעה - רקוב או הרוס. הכתובים אומרים שהילל בן שחר,

"...וַתִּחַטָּא... שִׁחַת חֲכָמְתָּךְ עַל-יַפְעָתָּךְ." (כלומר, הפאר שלך
 גרם לך להשחית את חכמתך)
 יחזקאל כח':16-17

הכוכב הזוהר התקלקל. הוא הפך לחוטא.

מודח

היות שאלוהים מושלם, הוא לא יכול היה להתעלם מחטאו של הילל בן שחר ולהתנהג כאילו שהוא חסר חשיבות. תגובתו של אלוהים הייתה מיידית. הוא הדיח אותו מתפקידו ומעמדו בשמים.

"...וַתַּחֲטֹא; וְאַחֲלַלְךָ מֵהָרַ אֱלֹהִים, וְאַבְדָּךָ כְּרֹב הַסֶּכֶךְ... עַל-
אָרְץ הַשְּׁלֶכְתִּיךָ..." (כלומר, בגלל שהפכת לחוטא, זרקתי אותך
בבושת פנים ממעמדך בהר אלוהים לארץ) יחזקאל כח: 16-17

הוא לא פרש מבלי להשיב מלחמה. הילל בן שחר היה עדיין רב-עוצמה ומעבר לזה, מלאכים רבים הלכו אחריו. המקרא מספק לנו כמה פרטים מדויקים על מה שקרה. על מנת לעזור לך להבין את המסופר, קישרתי בין כמה מילות מפתח בפסוק על ידי קו תחתון.

גַּם אֹת אַחַר נְרָאָה בְּשָׂמַיִם. וְהִנֵּה (תַּנְיִן) גָּדוֹל אָדָם... וּזְנָבוֹ סָחַב
שְׁלִישׁ מִכֹּכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְהִשְׁלִיכֶם אֶרְצָה...

וּמִלְחָמָה הִתְחַלְלָה בְּשָׂמַיִם. מִיכָאֵל וּמִלְאָכָיו גְּלַחְמִים (בַּתַּנְיִן)
(וְהַתַּנְיִן) גְּלַחֵם וּמִלְאָכָיו. הֵם לֹא הִתְגַּבְּרוּ וְגַם מְקוֹמָם לֹא נִמְצָא
עוֹד בְּשָׂמַיִם.

אִז הִשְׁלַחַ (הַתַּנְיִן) הַגָּדוֹל, הַנֶּחֱשׁ הַקְּדָמוֹנִי הַנִּקְרָא (מִלְשֵׁינ וְשֵׁטָן)
הַמְתַּעֵה אֶת תִּבְלַ כְּלָה. הוּא הִשְׁלַחַ אֶרְצָה וּמִלְאָכָיו הִשְׁלַחוּ עִמּוֹ:³
הַתְּגִלוֹת יב': 4-3, 9-7

רָשַׁע, שֵׁטָן, שָׂדִים

הטקסט מציין ששליש מהמלאכים הצטרף להילל בן שחר במרד שלו. מלאכים מורדים אלה הוכרו בהמשך כשדים או כרוחות רשע. הילל בן שחר יוכר מעתה בשם שטן או רשע. בדיוק כשם ששמותיו של אלוהים מתארים את מאפייניו, כך גם מתארים שמותיו של הילל בן שחר את אופיו. שטן פירושו אויב או יריב. שטן פירושו גם מאשים לשווא, משמוץ, מכפיש.

ישות רוחנית רבת עוצמה זו תהיה מעתה שורש כל הרע, כל האכזרי, כל השקרי והבלתי צודק. הוא יכונה שליט או נסיך השדים, השולט על הרוחות שהצטרפו והלכו אחריו. יש הקוראים לו בשמו הלטיני, לוציפר.

בשלב זה עלינו לשאול את עצמנו, "האם המקרא אי פעם מגדיר את השטן כאל?" התשובה היא. "אכן, כן". לעיתים הוא מוגדר כ...

אֵל הָעוֹלָם הַזֶּה... אַגְרַת שְׂאוֹל הַשְּׁנִיָּה אֵל הַקּוֹרִינְתִים ד': 4

עד לשלב הזה בסיפור, היו הבריאה וכל אשר בה מושלמים - ללא הזוהמה של החטא.

הכתובים גם מספרים לנו על זמן עתידי שבו יהיו...

...שָׂמַיִם חֲדָשִׁים וְלֶאֱרֶץ חֲדָשָׁה אֲשֶׁר צָדֵק יִשְׁכֵּן בָּם.

אַגְרַת כִּיפָא הַשְּׁנִיָּה ג': 13

אך "בסנדוויץ" הזה שבין הבריאה המושלמת שבעבר לבין העולם המושלם העתיד לבוא, נמצא גוש של זמן - תקופה - אשר בה השטן הוא אל. אין זה אומר שלוציפר (השטן) קרוב או דומה במשהו ליהוה. הוא אינו כל יודע, כל יכול או נמצא בכל. הוא אינו טהור וללא רבב. השטן אינו אוהב; הוא שונא. ובכל זאת, המקרא מתייחס אליו כאל אל (לא אלוהים בהא הידיעה).

אגם האש

כאשר גירש אלוהים את השטן ומלאכיו מהשמים, היה זה אך ורק צעד ראשון במשפטם של רוחות מורדות אלה. המקרא אומר, שאלוהים הכין מקום בו ירצו את עונשם הסופי,

...אֵשׁ עוֹלָם הַמוֹכֵנָה לְשֵׁטָן וְלַמְּלֹאכָיו. הבשורה על פי מתי כה': 41

מקום זה מוכר כגיהנום, ומכונה גם בשם אגם האש. השם גיהנום לקוח ממקום שנקרא גיא בן-הינום, תהום (גיא) צרה הממוקמת דרום-מזרח לירושלים. היה זה מקום מקולל, שהתקשר עם המנהג הקדום של שריפת ילדים חיים כחלק מעבודת אלילים. עם הזמן, הפך הגיא לפח האשפה העירוני לתוכו הושלכו גוויותיהם של פושעים, פגרי חיות ועוד מיני אשפה. הגיא הצר והעמוק המלא באשפה והמעלה צחנה, להבות אש ועשן, הפך להיות סמל מתאים למקום אחר, אָבֶל אמיתי באותה מידה - מקום הענישה שיצר אלוהים במיוחד עבור השטן. יהוה השתמש במלה גיהנום כאשר דיבר על ערימות הזבל שיערמו בעתיד - פח האשפה של היקום - מקום בו השטן והשדים הכפופים לו יהיו כלואים לנצח נצחים.

בסרטים מצוירים, לעיתים קרובות, נראים השטן והשדים עומדים שקועים עד מותניהם בלהבות, כשהם עסוקים בטוויית מזימות ותחבולות. אבל המקרא אומר לנו שהשטן עדיין לא שם. הוא נזרק מהשמים, אך לא לגיהנום. בעתיד, אחרי שמאורעות רבים הקשורים בו וברוחות הרעות יתרחשו, יהיה השטן כלוא לנצח במקום העונשין.

בהתייחס לאותו זמן עתידי אומר המקרא,

וְהֵשֵׁטָן אֲשֶׁר הִדְיָחָם הֵשֵׁלָךְ אֶל אֲגַם הָאֵשׁ וְהִגְפְּרִית... וְהֵם יַעֲנֹו וְזָמָּה יִלְיָהוּ לְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים. ההתגלות כ': 10

שתי דרכים

כאשר מרד השטן באלוהים, הסתיימה תקופת הניסיון. המלאכים הגיעו לידי החלטה.

1. דרך אחת הייתה דרכם של מלאכים כגבריאל וכמיכאל, אשר המשיכו לשרת את אלוהים ולפעול כשליחיו,
 2. דרך שנייה הייתה זו של הילל בן שחר - השטן ושדיו - מעתה אויבי של האל העליון.
- שתי דרכים בלבד.

למרות שיהיה גירש את השטן ושדיו מהשמים, הם עדיין שמרו על עוצמתם הרבה וחכמתם. תהיה זו מלחמת כל בכל. השטן ילחם מלחמה מלוכלכת. הוא יתנגד לכל דבר טוב, לכל דבר שאלוהים תכנן לעשות. ומי הטרף שלו? פסגת הבריאה האלוהית - האנושות.

2 המבחן

כשברא אלוהים את האדם, הוא לא פשוט שם אותו על פני האדמה ועזב אותו לנפשו. המקרא מספר לנו שאלוהים ביקר את אדם וחווה בגן, והיות שאירוע זה מוזכר כלאחר יד ניתן להסיק, שהיה זה דבר שבשגרה. הבורא היה חבר טוב לאדם וחווה ודאג לכל צרכיהם.

למרות שהיה חברם, המקרא אומר שאלוהים בחן את אדם וחווה. בהמשך נדון מדוע אלוהים עשה זאת, אבל קודם לכן, הבה ונראה במה היה כרוך המבחן.

...וַיֵּץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן, וַיֵּץ הַדְּעַת טוֹב וָרָע. בראשית ב': 9

דבר לא נאמר ביחס לעץ הראשון, אולם לעץ השני מצורפת אזהרה.

וַיֵּצוּ יְהוָה אֱלֹהִים עַל-הָאָדָם לֵאמֹר: "מִכָּל עֵץ-הַגֵּן אָכַל תֹּאכַל. וּמֵעֵץ הַדְּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ: כִּי בְיוֹם אֲכַלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת." בראשית ב': 16-17

אדם וחווה ידעו מהו טוב, אבל באשר לרע - היה זה סיפור אחר.

שניהם נבראו כיצורים חפים מחטא והיו נקיים מכל רבב. ניסיונם הצטמצם לטובו של אלוהים. המקרא אומר, שאם יאכלו מפרי העץ האחד הזה, לא רק ידעו את הטוב אלא גם יכירו את הרע.

קודם לכן ראינו, שלהתרסה כנגד אחד מחוקיו הפיסיקאליים של אלוהים, כמו לחוק הכבידה, יש השלכות. עקרון זה: לשבירת חוק יש

השלכות - חל על כל אחד מהחוקים שקבע אלוהים. במקרה הזה, אלוהים קבע חוק אחד ופשוט בפני האדם: **"ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו"**. ההשלכות שיהיו לשבירת החוק הזה היו ברורות באותה מידה - האדם ימות. נדון במוות באופן מפורט יותר בהמשך. לא היה זה מבחן קשה עבור אדם וחיה.

...וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן-הָאֲדָמָה, כָּל-עֵץ נִחְמָד לְמַרְאֵה וְטוֹב לְמַאֲכָל.
בראשית ב': 9

אין ספק שהגן היה משופע בפירות טובים למאכל. התעלמות מהעץ האחד האסור הייתה הוראה שקל לעמוד בה.

הרמאי

אבל אז הסתבן השטן לתוך הגן. הוא לא נכנס בקול תרועה שמכריזה מי הוא ומה כוונותיו. השטן ערמומי מדי לכך. המקרא מספר לנו שהשטן הוא הרמאי הגדול. הוא לא מסוגל לומר דברים שהם אמת בלתי מושחתת.

...הַשָּׁטָן... הוּא רוֹצֵחַ הֵיךָ מִרְאשִׁית וּבְאֶמֶת לֹא עֹמֵד, כִּי אֵין אֶמֶת בּוֹ. מִדֵּי דְבָרוֹ שֶׁקֶר, מִתּוֹךְ יִשׁוּתוֹ שְׁלוֹ יְדָבָר, כִּי שֶׁקֶר הוּא וְאֲבִי הַשָּׁקֶר.
יוחנן ח': 44

המילה שקר במקור היווני של הטקסט היא pseudos (פְּסֹאודוֹס) - שפירושה, תרמית מכוונת. יש בה רמיזה לחיקוי.

לפני מספר שנים קראתי מאמר על השטן בכתב עת פופולארי. הוא צויר שם כיצור בעל גוף אדום שקרניים לראשו, זנב באחוריו והוא נושא קלשון. המראה בכללו היה דוחה. לפי המקרא, תמונה זו מטעה לחלוטין. המקרא אומר ש...

...הַשָּׁטָן עֲצָמוֹ מִתְחַפֵּשׂ לְמַלְאָךְ אֹר.
אגרת שאול השנייה אל הקורינתים יא': 14

השטן הוא עדיין אותה דמות זוהרת. הוא מופיע בכל הדרו המרשים ומחקה את יהוה ככל שיכולתו משגת. תמונה טובה יותר של השטן הייתה יכולה להיות זו של אדם מבוגר, נעים הליכות ומלא חכמה, עטוף במיטב הגלימות הדתיות. השטן ולהקת השדים שלו אוהבים את הדת. הם מחקים את האמת, אבל אין לתת בהם אמון מכיוון שמעצם טבעם, הם מתחזים - מזויפים - דוברי שקר במכוון. הם תמיד משלבים בין השקר לאמת. הם אשפי התרמית וההטעיה.

שמעתי סיפורים על אנשים שחלמו או ראו חזיונות של רוח זוהרת ומבהיקה המדברת אליהם. המקרא אומר שזה עלול להיות מסוכן מאד, משום שאותו מלאך של אור יכול היה להיות השטן או אחד משדיו. מאוחר יותר בסיפור נלמד כיצד להבחין בהבדלים שבין מלאך טוב ומלאך רע.

תרמית

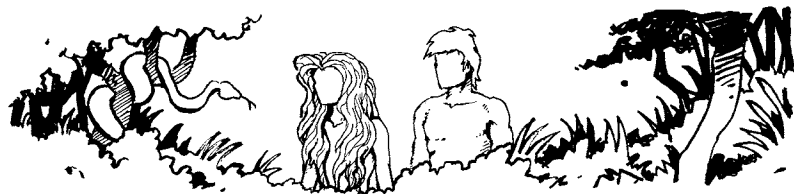
ובכן השטן נכנס לגן העדן בכל אמצעי ההסוואה שהוא יודע לגייס. ללא תופים, ללא תרועת חצוצרות. הוא בא בדמות נחש, זוחל המזוהה תכופות עם השטן. המקרא מזכיר כמה מקרים בהם שכנו רוחות רעות בגופם של אדם או חיה, דברו דרכם או גרמו להם להתנהג בצורה חריגה. במקרה זה דיבר שטן באמצעות הזחל. הוא פנה אל האישה.

וַיֹּאמֶר אֶל-הָאִשָּׁה, "אֵף כִּי-אָמַר (האם באמת אמר?) אֱלֹהִים,
'לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֶּן?'"
בראשית ג':1

העובדה שנחש מסוגל לדבר לא ממש הטרידה את חוה. אין ספק שבכל יום גילתה עוד גילויי חדש ומקסים בבריאה שברא אלוהים. אולי חשבה שמדובר בעוד אחד מהגילויים החדשים הללו.

ספק

המקרא מספר שהשטן ניגש לחוה עם שאלה ביחס לאלוהים. הוא שתל במוחה רעיון שמעולם לא שקלה - הרעיון שיצור נברא יכול להטיל ספק בבורא. השאלה נשאלה בטון קצת מתנשא: "האם אלוהים באמת אמר...? כלומר, נו, ברצינות - האם אלוהים באמת אמר את זה?"

בגישה הזאת של "זה לא ייתכן" רמז השטן לכך שהאדם הוא נאיבי מדי אם הוא מקבל את דבר אלוהים כאמת לאמיתה.

"אולי אלוהים מונע מכם משהו טוב? כלומר, מנין לכם לדעת? אולי אלוהים הוא לא חבר כל כך טוב כפי שהוא מציג את עצמו?"

היה כאן רמז לכך שאלוהים לא לגמרי ישר. השטן מציג עצמו כאן כמי שדואג לאינטרסים של האדם - כחבר אמיתי. השטן מחקה את טובו

של אלוהים. בנוסף לכך, השטן, בגסות רבה ובכוונה, הגזים באיסור של אלוהים - הוא שילב אמת עם שקר. הרי אלוהים לא אסר עליהם לאכול מכל עצי הגן. הוא ציין עץ אחד בלבד.

וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל-הַנָּחֶשׁ: "מִפְּרֵי עֵץ-הַגֶּן נֹאכַל, וּמִפְּרֵי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ-הַגֶּן אָמַר אֱלֹהִים 'לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בוֹ פֶּן-תָּמּוּתוּן'."

וַיֹּאמֶר הַנָּחֶשׁ אֶל-הָאִשָּׁה: "לֹא-מוֹת תָּמּוּתוּן."

"כִּי יֵדַע אֱלֹהִים כִּי בְיָוִם אֶכְלְכֶם מִמֶּנּוּ וְנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם; וְהֵייתֶם כְּאֱלֹהִים, יֹדְעֵי טוֹב וָרָע."

בראשית ג': 2-5

הכחשה

קודם כל מעמיד השטן את דברי אלוהים בסימן שאלה - "האם אלוהים באמת אמר...?" "אח"כ הוא מכחיש את דבריו - "לבטח לא תמותו." ולבסוף הוא מחליף את האמת בשקר משלו "והייתם כאלוהים..." המקרא אומר לנו שהשטן פיתה את אדם וחוה בתואנה שפרי העץ יהיה...

...נִחְמָד... לְהַשְׁכִּיל... (כלומר, דרכו ניתן להשיג חוכמה)

בראשית ג': 6

המילה העברית 'להשכיל' מכילה בתוכה משמעות של תובנה והארה. שטן פיתה את אדם וחוה באמצעות הרעיון שהם יהפכו לאנשים מוארים (חכמים ומשכילים יותר).

בחירה

אדם וחוה עמדו עכשיו בפני ברירה:

1. **הם יכלו להאמין לאלוהים.** הוא הרי אמר להם במפורש שאם יאכלו מעץ הדעת, ימותו.

2. **הם יכלו להאמין לשטן.** שטן אמר שאם יאכלו מפרי העץ הם יחיו. הם יהיו כמו אלים - ישויות מוארות.

לדברי מי עליהם להאמין? על מי עליהם לסמוך? מיהו ידים האמיתית?

3 הבחירה

ראינו מוקדם יותר, שאלוהים העניק למלאכיו תקופת מבחן בה יכלו לבחור ללכת אחריו מרצונם החופשי. באותו האופן, העניק אלוהים גם לאנושות תקופת מבחן שבה יוכלו לבחור. אלוהים לא עמד להכריח את אדם וחוה להיות ידידיו. הייתה להם ברירה.

אנו יכולים לתהות מדוע בכלל סיפק להם אלוהים אלטרנטיבה. מדוע

לא פשוט ברא אותם מראש כך שיאהבו את אלוהים ללא תנאי מבלי הצורך בתקופת מבחן? המקרא לא מספק תשובה מפורטת לשאלה זו, אבל קחו בחשבון את הגורמים הבאים:

נניח שאישה צעירה פוגשת גבר שנראה הכי נחמד בעולם. הוא מגלה כלפיה אהבה - יוצא מגדרו לעשות עבורה דברים מיוחדים, מנחם אותה בצערה, משתתף בצחוקה, מספר לה כמה שהוא אוהב אותה. ואז היא מגלה שלא הייתה לו ברירה - שהוא רובוט שתוכנת לאהוב. איזו אכזבה איומה! זה יראה כל כך מלאכותי, כל כך ריק מתוכן. ובצדק.

אלוהים לא רצה רובוטים שחוזרים באופן מונוטוני על המשפט "אני אוהב את אלוהים!" תהיה זו אמירה חסרת משמעות. לאדם ניתנה בחירה פשוטה, אבל אחת שהיא בעלת משמעות אדירה. היא מגדירה את היותו של האדם יצור אנושי - המסוגל להפגין חברות אמיתית.

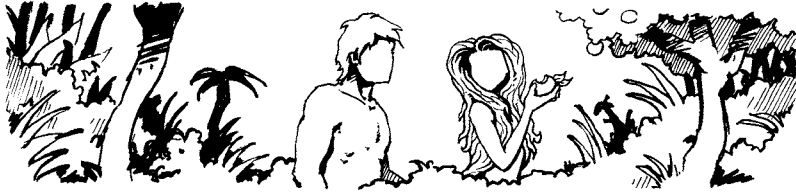
בשלב זה או אחר, מגלה כל אחד מאיתנו לדאבונו שמישהו שראינו בו חבר נאמן הוא למעשה רק חבר לעת מצוא - כלומר, מישהו שנמצא איתך רק בזמנים הטובים. כולנו יודעים שידידות אמת היא זו ששורדת את הזמנים הקשים ועומדת במבחן.

ובכן, אלוהים העמיד את יחסיו עם אדם וחווה במבחן; הוא נתן להם אפשרות בחירה אמיתית. ועם הופעתו של השטן בגן, קיבלה אפשרות בחירה זו מימד נוסף. אלוהים אמר דבר אחד, שטן אמר דבר אחר. אדם וחווה היו צריכים להחליט אם לבטוח ביהוה או בשטן. מי מהם אומר אמת? למי עליהם להאמין? מיהו חברם האמיתי?

...וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל וְכִי תֵאָוֶה-הוּא לְעֵינַיִם,
וְנִחְמַד הָעֵץ לְהַשְׂכִּיל, וַתִּקַּח מִפְּרִיו וַתֹּאכַל; וַתֵּתֶן גַּם-לְאִישָׁהּ
עֵמָה וַיֹּאכַל.
בראשית ג':6

השטן הצליח! אדם וחווה האמינו לו! הם אכלו מפרי העץ האסור מתוך אמונה שהם יהפכו לאלים! כמעט שאפשר לשמוע אותו מתפקע מצחוק מתגלגל שמהדהד בכל הגן. לעיתים קרובות מופיע השטן בדמות חבר טוב - מספק הנאה, בילויים - אבל זה זמני בלבד, ולעיתים קרובות ריק מתוכן. במציאות, השטן אף פעם לא נותן. אם הוא נותן משהו, הרי זה רק שברון לב. הוא חבר מרושע ובן לוויה אכזר.

במהלך השנים היו שהאשימו את האישה על חוסר ציות מוחלט זה לצו האלוהי. אבל לכל אורך השיחה של חוה עם השטן מתקבל הרושם שבעלה היה נוכח לצידה. אדם יכול היה להניא את אשתו מאכילת פרי עץ הדעת, ובודאי שלא היה חייב לאכול ממנו בעצמו. אולם שניהם אכלו.

אי-ציות

את כל האירוע הזה ניתן להשוות לילדים המשחקים ברחוב סואן בניגוד להנחיות של אמם. האם אומרת, "היזהרו בכביש, אחרת תדרוס אתכם משאית!" אבל הצעירים חושבים שהם יודעים טוב יותר מאמא מה בטוח ומה כיף, ומשחקים להם בכביש בלב כל התנועה. הם מראים שהם לא לגמרי סומכים על הידע של אמם ביחס למה שבטוח ולמה שמסוכן. הם מתעלמים מהסמכות האוהבת שלה. באותו אופן, חטאו אדם וחווה כאשר הרגישו שהם יודעים טוב יותר מאלוהים מה נכון בשבילם. בבחירה שלהם הייתה אמירה. הם לא לגמרי סמכו על הבורא - הם לא היו בטוחים שיהיה אומר להם את האמת. הם ייחסו יותר אמינות למילה של השטן. בעיניהם, שטן היה חבר מוצלח יותר, ובבחירה זו, לקחו את הצד של השטן נגד אלוהים.

שְׁהִמִּירוּ אֶת אֵמֶת הָאֱלֹהִים בְּשֶׁקֶר וְכַבְּדוּ וְעִבְדוּ אֶת הַנְּבִרָא
בְּמִקּוֹם אֶת הַבּוֹרָא...⁴

אגרת שאול אל הרומים א': 25

אך לבחירה שכזאת יש השלכות. ראינו מוקדם יותר, שאלוהים הוא אל של סדר - הוא קבע ליקום חוקים לשם ביטחוננו של האדם. אך במקום שקיים חוק, קיימות גם תוצאות. אלוהים נתן לאדם וחווה חוק פשוט אחד שהיה עליהם לקיים: לא לאכול מעץ מסויים אחד. עכשיו מששברו את החוק האחד הזה, מה תהא התוצאה?

4 אייכה?

חשוב להבין שהבחירה שבחרו אדם וחווה בחטא לא הייתה תוצאה של משהו שהם היו מתוכננים לעשות. לא היה זה גורל, או סוג של קארמה. לא. הם בחרו באופן חופשי ועצמאי לחלוטין לתת אמון בשטן! ולפיכך, אכלו. (מן העץ האסור)

פחד, אשמה ובושה

מיד חשו שמשהו לא בסדר. היו להם תחושות שלא חוו מעולם - תחושות מאד לא נוחות - רגשות שנקראים פחד, אשמה ובושה. המקרא אומר:

ותִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׂנֵיהֶם, וַיֵּדְעוּ כִּי עִירְמָם הֵם...
בראשית ג':7
הם חיפשו מסביבם פתרון,

...וַיִּתְּפְרוּ עֲלֵה תְּאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֶת.
בראשית ג':7
אולי חשבו שאם יסדרו את הופעתם החיצונית, אלוהים לעולם לא ירגיש שֶהַפְּנִים שלהם השתנה. הם פשוט יטייחו את מה שאירע ויתנהגו כאילו דבר לא קרה.

הייתה רק בעיה אחת עם הפיתרון של עלה התאנה - הוא לא עבד. הופעה חיצונית משופרת אינה יכולה לספק תרופה למציאות פנימית. תחושות הפחד, האשמה והבושה עדיין תססו בתוכם. המקרא מספר שכאשר...

...וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מְתַהַלֵּךְ בְּגֶן לְרוּחַ הַיּוֹם; וַיִּתְחַבֵּא
הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגֵּן.
בראשית ג':8

תוכלו לתאר לעצמכם את הלבבות ההולמים, את כפות הידיים המזיעות, את היובש בחלל הפה, כאשר כרעו נחבאים בגן, כשהם מאזינים ליהוה הקרב ובא. מה יאמר בוראם-בעליהם?

מה יעשה אל כל-יכול עם שני בני אדם שאינם צייתנים?

וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הָאָדָם; וַיֹּאמֶר לוֹ, 'אֵיפָה?'
בראשית ג':9

השאלה הזאת ודאי העניקה לאדם וחווה תחושת רווחה עצומה. מסתבר שיהוה לא יודע מה קרה. הוא אפילו לא ידע איפה הם! מעמידים פני תם, הציצו ממחבואם. "אה, האם אותנו אתה מחפש?" אדם דיבר בשם שניהם.

'וַיֹּאמֶר, אֶת-קִלְכֶּךָ שָׁמַעְתִּי בְּגֶן; וְאִירָא כִּי-עִירַם אָנֹכִי, וְאֶחְבֵּא.'
בראשית ג':10

הוא ענה, אבל שגה. כמו אותו ילד שבורח מבית-ספר ואחר-כך, מרב פחד, חותם בעצמו על אישור אי-הנוכחות שלו בשמה של אימו, התעלם אדם מהעובדה שמעולם לא חווה פחד בעבר, ושמעורומו מעולם לא הטרידו אותו בעבר. אלוהים אמר,

"מי הגיד לך כי עירם אֶתֶּה? הַמֶּן-הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבַלְתִּי
אֶכֶל-מִמֶּנּוּ אֶכְלֶתָ?"
בראשית ג':11

שאלות, שאלות!

למה שואל יהוה את כל השאלות האלה? האם הכול-יודע אינו יודע היכן מתחבאים אדם וחיה? האם יתכן שאינו יודע מדוע הם חשים עירומים? האם היה אלוהים באמת כל כך מוגבל שהיה עליו לשאול את העבריינים אם אכלו מפרי העץ האסור? האמת היא, שאלוהים ידע בדיוק מה קרה - אבל הוא שאל שאלות כדי לעזור לאדם וחיה לחשוב ולהבין בדיוק מה התרחש. הם בגדו בידידם!

משחקי אשמה

שאלותיו של אלוהים סיפקו לאדם וחיה הזדמנות למצוא דרך להתפייסות, אבל במקום זה האשים אדם את חוה - ואת אלוהים.

"וַיֹּאמֶר הָאָדָם: הָאֵשָׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי, הִוא נָתַנָּה-לִּי מִן-הָעֵץ
וְאֶכֶל."
בראשית ג':12

אדם הרגיש שהוא נפל קרבן!

"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לְאֵשָׁה, "מַה-זֹּאת עָשִׂיתָ?" וַתֹּאמֶר הָאֵשָׁה,
"הִנְחֵשׁ הַשֵּׂיִאֲנִי, וְאֶכֶל."
בראשית ג':13

לא אדם אף לא חוה חשבו שהאשמה מוטלת עליהם!

האמת היא, שאף אחד לא הכריח אותם להפרי את מצוות אלוהים. הם הלכו מרצונם החופשי אחרי שטן וחִבְרוֹ אליו. עכשיו נתן להם יהוה הזדמנות להודות בחטאם, והם סרבו.

הבטחה

לחטא ראשוני זה היו השלכות חמורות על האנושות כולה. כפי שנוכל לראות, פעלו אדם וחיה מטעם הגזע האנושי כולו. אבל למרות שנכשלו במבחן, אלוהים לא נטש אותם.

חֲסִדֵי יְהוָה כִּי לֹא-תִמְנוּ, כִּי לֹא-כָלוּ רַחֲמָיו.
איכה ג':22

אלוהים, באהבתו הגדולה, הבטיח.

"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הַנָּחַשׁ, "כִּי עָשִׂיתָ זֹאת ... וַאֲיִבָּה אָשִׂית
בִּינֶךָ וּבֵין הָאֵשָׁה, וּבֵין זָרְעָהּ וּבֵין זָרְעָהּ; הִוא יִשׁוּפֶךָ רֹאשׁ וְאַתָּה
תִּשׁוּפֶנּוּ עֵקֶב."
בראשית ג':14-15

משפטים אלו ראויים לבחינה מדוקדקת יותר. הבה ונביט שוב בדברים שכתב משה. להבטחה זו שני פנים:

השטן וההולכים אחריו | האישה וצאצאיה הזכרים

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הַנָּחָשׁ,
 "כִּי עָשִׂיתָ זֹאת..."
 וַאֲיִבָּה אָשִׁית בֵּינָךְ ← וּבֵין הָאִשָּׁה,
 וּבֵין זָרְעֶךָ, ← וּבֵין זָרְעָה:
 ...הוּא יִשׁוּפְךָ...
 ... רֹאשׁ, וְאֶתָּה תִשׁוּפְנוּ ← עֶקֶב."

אלוהים אומר, שיבוא יום והוא יציל את האנושות מידי השטן. אלוהים הבטיח שיגיע איש, ילוד אישה, שימחץ סופית את ראשו של השטן. נכון, השטן יום אחד יפגע באיש הזה, אך רק על ידי פגיעה בעקבו - פגיעה זמנית אשר ממנה יתאושש.

זו היתה הבטחה ראשונה מיני רבות אודות צאצא עתידי זה של חוה. איש זה יהיה מוכר כ"משיח" (כלומר, האחד שנמשח, המשוח), בזכות המשימה המיוחדת (המשרה) שהעניק לו אלוהים. המשימה אותה העניק אלוהים לאותו אחד שנבחר היתה לגאול או להושיע (להציל) את האנושות מתוצאות החטא. מסיבה זו הוא יהיה מוכר גם כגואל המובטח.

הגואל המובטח יהיה...	
1.	ילוד (צאצא של) אישה
2.	זכר

הבטחה זו של גואל הוסיפה עוד שם לרשימת המונחים המגלים לנו את אופיו של אלוהים. הוא יהיה מוכר כ-האחד שמושיע או המושיע. בהחלט, המקרא אומר שרק ליהוה אלוהים יש את היכולת להושיע את האנושות. אף אֵל אחר אינו מסוגל לכך. אלוהים אומר לנו על עצמו...

ישעיהו מה': 21

"...אֵל-צְדִיק וּמוֹשִׁיעַ, אֵין זֹלָתִי."

קללה

כפי שכבר הזכרנו, להפרה של אחת ממצוותיו של אלוהים יש השלכות. תמיד! בדיוק כמו שניסיון להפר את חוק הכבידה מסתיים בעצמות שבורות, כך גם להפרה של דבר אלוהים יש השלכות. חטא אחד גרר אחריו חטא נוסף. האדמה וכל אשר עליה נשאו קללה. החיות, הים, הציפורים, אפילו הקרקע הושפעה מכך. הבריאה שוב לא הייתה מושלמת. כתוצאה מהקללה, אומר המקרא,

...שָׁפַל הַבְּרִיאָה וְנֶאֱחַת וְסוּבְלַת כְּבָצִירִי לְדָה...

אגרת שאול אל הרומים ח': 22

הכול יתדרדר, יישבר או יישחק. החיים על פני הכוכב הזה יהיו גדושים באי-צדק, בזיעה ובאומללות. בכל פינה שבמלכות החיות ובמלכות האדם, יהיו החיים כרוכים במאבק תמידי. העולם שוב לא היה מקום "טוב מאד".

פחד, אשמה ובושה יטביעו את חותמם על עולם מקולל בחטא. היות שטיילתי בעולם נוכחתי לדעת, שתרבויות המזרח עסוקות ברגש הבושה, תרבויות המערב מתמודדות עם רגש האשמה והתרבויות השבטיות אחוזות בפחד. אבל האמת היא, שלכל בני האדם באשר הם, יש את אותן הבעיות, משום שרגשות אלו הם תוצר ישיר של החטא. איננו אוהבים לחוש בושה, אנו שונאים רגשות אשמה ומתעבים את הפחד, אבל הדבר ממנו אנו חרדים יותר מכל הוא זה שממנו הזהיר יהוה אלוהים את האנושות. הוא נקרא מוות.

5 מוות

במובן האמיתי ביותר, כאשר בחרו אדם וחווה להתריס נגד אזהרת אלוהים, הם למעשה בחנו את אלוהים כדי לראות אם יעמוד בדברו. האם אלוהים באמת התכוון למה שאמר? האם אדם אכן ימות? או שאלוהים סתם מדבר ומשמיע איומים ריקים מתוכן – מדבר גבוהה גבוהה אך ללא סמכות? תשובת הכתובים היא החלטית ביותר:

...נִקְל לְשִׁמִּים וְלָאָרֶץ לְחַלֵּף מֵאֲשֶׁר יִפֹּל תֵּג אֶחָד מִן הַתּוֹרָה.

לוקס טז:17

איננו אוהבים לדבר על המוות. נושא זה הוא טָבוּ. במסעותי בקרתי חלק מקבוצות האנשים המרוחקות ביותר על כדור הארץ. מעולם לא נתקלתי בחברה שנהנתה מהמוות. עמדתי לפני קברים פתוחים רבים, חלקם בבתי קברות, חלקם בג'ונגלים, אבל לכולם היה מכנה משותף אחד – צער. המוות צרוב בנשמה האנושית בברזל מלובן כמציאות שמשמעותה היא אחת – פרידה. האדם האהוב נעלם מחיינו לבלי שוב. תחושת האבדן והפרידה שאנו חשים בזמנים שכאלה מביאים אותנו קרוב מאד למשמעות שמעניקים כתבי הקודש ל"מוות". במקרא, **מצביע המוות על סוג של פרידה.**

המקרא מדבר על המוות כעל תוצר של החטא – תגמול, שכר, עונש על עוולה. ממש כשם שאדם מקבל שכר עבור עבודה, כך גם

...שְׂכָר הַחֵטָא הוּא הַמּוֹת...

אגרת שאול אל הרומים ו':23

כתבי הקודש מדברים על המוות בכמה אופנים שונים. נסתכל על שלושה מהם.

1. מותה של חברות (היפרדות האדם מאלוהים)

ראינו שאדם וחווה...

...וַיִּשְׁמְעוּ אֶת-קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מְתַהַלְךְ בְּגֶן לְרוּחַ הַיּוֹם; וַיִּתְחַבֵּא
הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים...

בראשית ג': 8

מה קרה כאן? איננו מתחבאים מחברים. ובכן, זה אמנם נכון, אבל על פי המקרא, האמון הוא הבסיס לכל מערכת יחסים. כאשר האמון נשבר, עסקים מתפרקים, חברות מתפוררות, חברים נפרדים ונישואין מסתיימים בגירושין. אם אתה לא סומך על אדם מסוים, זה אומר שאין לך אמון בו, אתה לא מאמין לו, ואינך לוקח אותו במילתו. כאשר אדם וחווה שָׂמוּ את אמונם בדברו של השטן, מהות המעשה היתה האמירה שיהיה שיקר להם. החברות שלהם עם אלוהים נהרסה. לכן הם הסתתרו.

אבל ההשלכות לא נעצרו כאן. ילדיהם של אדם וחווה וילדי ילדיהם - כל האנושות כולה עד לימינו אנו - נולדים לעולם זה...

אגרת שאול אל הקולוסים א': 21

...נִכְרִים וְאוֹיְבִים...

אבל יש כח נוסף שפועל כאן ואסור לנו להחמיץ מלהבחין בו. הרשו לי לתאר זאת.

במשך חלק לא מבוטל מחיי התגוררתי בארצות טרופיות. למשך תקופה מסוימת, התגוררנו אשתי ואני בבית שנבנה על קורות תמיכה נמוכות מעל הקרקע. באחת ההזדמנויות בחרה חולדה גדולה במיוחד לזחול לתוך הרווח הצר שמתחת לבית ולמות שם. לרוע המזל בחרה החולדה למות ממש תחת חדר השינה הקטן שלנו. הנבלה הנרקבת במזג האוויר החם והלח הדיפה ריח נורא, ישר לתוך חדר השינה, כשהיא מעניקה למילה סירחון מימדים חדשים. הצחנה הייתה כל כך קשה עד שמנעה מאיתנו שינה ונאלצנו לסגת לחלק אחר של הבית.

למחרת בבוקר התנדב בני, אנדרו, לפתור את הבעיה. הוא מצא מקל ארוך, תחב אותו עמוק לתוך החלל הצר שמתחת לבית, ולאט לאט קרב את הפגר לעבר הפתח. כשהיה קרוב, נרתע אנדרו בסלידה ואמר: "אבא, החיה מלאה רימה." רק זה היה חסר! אנדרו לקח שקית פלסטיק, כיסה בה את ידו, אחז בזנבו של היצור העלוב ומשך את הגוויה מלאת התולעים החוצה. כשהוא אווז בשאריות הרחק מגופו כמידת האפשר, רץ לעבר הג'ונגל, שגבל בשטח הבית שלנו, ובהינף יד רחב העיף את החולדה הרחק ממנו.

מופרדים

עכשיו, אם העכברוש הזה יכול היה לקרוא את המחשבות של אנדרו בזמן שהעיף אותו לתוך החורש, ודאי היה שומע אותו אומר: "תסתלק מכאן!" ואם אותו עכברוש יכול היה לדבר והיה שואל: "לכמה זמן?" היה אנדרו עונה: "לתמיד!"

העכברוש המת מדגים בפנינו שני סוגי רגשות שאלוהים חש כלפי החטא.

❖ דבר ראשון, בדיוק כשם שהחולדה הניסה את אשתי ואותי מחדר השינה, וממש כשם שאנדרו העיף את השרץ המתועב כמה שיותר רחוק ממנו, כך גם...

...עונתיכם היו מבדלים בינכם לבין אלהיכם; וְחַטְאוֹתֵיכֶם
הִסְתִּירוּ פָּנִים מִכֶּם...
ישעיהו נט':2

מנוכרים
(מרוחקים)

זוכרים כיצד אמרנו שהמקרא משווה את החטא למשהו שנרקב? ובכן, החטא עבור אלוהים כמוהו כעכברוש רקוב עבורנו. בדיוק כשם ששנה בסמיכות לגוויה המעלה צחנה איננה דבר נורמלי עבורנו, כך גם עבור אלוהים הקדוש אין זה טבעי לאפשר לחטא להתקיים בנוכחותו. האל הוא...

...טְהוֹר עֵינַיִם מִרְאוֹת רֶעַ, וְהִבִּיט אֶל-עֵמֶל לֹא תוֹכֵל;
חבקוק א':13

כיוון שהחטא הכתים את חייהם של כל בני האדם, הרחיק אלוהים את עצמו מאיתנו. זוהי תוצאת החטא.

כיוון שהחטא הכתים את חייהם של כל בני האדם, הרחיק אלוהים את עצמו מאיתנו. זוהי תוצאת החטא.

❖ זה מביא אותנו אל הנקודה השנייה שממחישה לנו החולדה המתה. לכמה זמן, לתחושתו של אלוהים, עלינו להיפרד ממנו? התשובה ברורה למדי. לתמיד! לחטא השלכות נצחיות ואינסופיות. בדיוק כשם שלא נרצה להתגורר במחיצת חולדה מרקיבה בשבוע הבא או בכל זמן אחר, כך גם אלוהים לא ירשה לחטא להימצא בנוכחותו לעולם.

וכך הרס החטא את החברות הראשונית הזאת. מחיצה, תהום חצצה כעת בין אלוהים לאדם. בני האדם היו...

...מיתים
בפשעיכם
וְחַטְאֵיכֶם.
אגרת שואל אל
האפסים ב':1

2. מות הגוף (הפְּרֻדוֹתָהּ של רוח האדם מגופו)
כתוצאה מקללת החטא, יבוא עתה אדם לעולם בחבלי לידה כואבים
ויעזוב את העולם ביגון המוות. אלוהים אמר לאדם,

”בְּזַעַת אֶפְיֶךָ תֹאכַל לֶחֶם עַד שׁוֹבֶבְךָ אֶל-הָאֲדָמָה, כִּי מִמֶּנָּה לָקַחְתָּ;
כִּי-עֲפָר אֶתָּה וְאֶל-עֲפָר תָּשׁוּב.”
בראשית ג': 19

מוות פיסי הוא לא דבר שקשה לנו להבין. אולם עלינו להבין דבר נוסף
שמתייחס לאדם וחווה.

כאשר כורתים מהעץ ענף מכוסה עלים, העלים לא נובלים מיד ונראים
כמתים. באותה מידה, כאשר אמר אלוהים לאדם ”וּמִעֵץ הַדְּעִת טוֹב
וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, כִּי בַיּוֹם אֲכַלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת”, אלוהים לא
התכוון לכך שאדם יפול מת ברגע שיאכל מפרי העץ. לעומת זאת,
אלוהים התכוון לכך שאדם יהיה מנותק ממקור החיים שלו ולפיכך,
בדיוק כמו אותו ענף כרות, ייבול בסופו של דבר גופו ויפסיק לתפקד.
גוף האדם...

...אֶל-עֲפָרָם יָשׁוּבוּן. תהלים קד': 29

ודאי שמעת את האמירה, ”כאשר מתת, מתת”, כלומר, מרגע שגופך
מת, חִדְלָה גם רוחך להתקיים. אבל לא זה הדבר שמלמד המקרא.
אמנם נכון ש...

...הַגּוֹף בְּלֹא הָרוּחַ מֵת הוּא... יעקב ב': 26

...אך כתבי הקודש מצהירים במפורש שרוחו של האדם, מרגע שנולד,
מתקיימת לנצח, גם אם בנפרד מהגוף. בשום מקום לא מלמד המקרא
על הכחדתה או ה**שמדתה** של הנשמה.

כתבי הקודש גם לא מלמדים ה**טְמֵעָה**, הרעיון שעם המוות, מתמזגת
הנשמה בטבע.

המקרא כן אומר, שאחרי המוות ממשיכה רוח האדם להתקיים כישות
חושבת, מרגישה - אך ללא גוף גשמי.

למרות ה**שהכחדה והטמעה** הן תפישות מסורתיות או אופנתיות,
אין הן נלמדות מתוך כתבי הקודש. אותו דבר אפשר לומר על **גלגול**
נשמות - הרעיון, שאחרי המוות, יכולה נשמה שהתנתקה מגופה לשוב
אל הארץ ולחיות מחדש בגוף אחר. בשום מקום בין דפי המקרא, לא
משה ואף לא אחד מארבעים המחברים האחרים, מתעדים ”מחזור
חיים” - מוות, לידה, לידה מחודשת ומוות מחודש של רוח אדם. לא

זו בלבד שגלגול הנשמות אינו נלמד במקרא, כתבי הקודש מלמדים אותנו בבירור את ההיפך. כל בן אנוש זוכה לחיות פעם אחת בלבד.

...נִגְזַר עַל בְּנֵי אָדָם לְמוֹת פְּעַם אַחַת וְאַחֲרֵי כֵן הַמֵּשֻׁפֵּט...

האגרת אל העברים ט': 27

כָּלֵה עֵנָן וַיִּלֶךְ בֶּן יוֹרֵד שְׂאוֹל לֹא יַעֲלֶה: (כשם שענן מתכלה ונעלם, כך גם מי שיורד לשאול המוות אינו חוזר לחיים) לֹא-יָשׁוּב עוֹד לְבֵיתוֹ, וְלֹא-יִפְרְנֶנּוּ עוֹד מִקְמוֹ: איוב א': 9-10

בנקודה זו ראוי יהיה לשאול, "אם נכון הדבר שהאדם חי רק פעם אחת וגופו מת אך רוחו ממשיכה לחיות אחריו, היכן היא מתקיימת מרגע שהיא נוטשת את החיים על פני האדמה? היכן נמצאים אבותינו ברגע זה? מה אומר המקרא?" אלה הן שאלות נכונות, אליהן נתייחס בפרקים הבאים. כרגע, הבה נבחן עוד אופן בו משתמש המקרא במילה "מוות".

3. מוות לעתיד מאושר – המוות השני

(הפרידה של רוח האדם מאלוהים לנצח)

יש האומרים, "אם מישהו שואל אותך 'לאן תלך לאחר מותך?' ענה לו בדממה." זה נשמע מעמיק, אבל יש כאן התחמקות מהנושא. לעומת זאת, המקרא מתייחס לנושא באופן ישיר.

כתבי הקודש אומרים לנו שאלוהים מכין לאדם, לאחר מותו, בית נפלא. הוא נקרא גן-עדן או שמיים. גן העדן או השמיים, הוא מקום מופלא שעוצב בידי אלוהים למען אושרו הנצחי של האדם. כמה נפלא יהיה רק להיות משוחררים מחטא, מסבל וממוות.

אך בדיוק כשם שיש חיי נצח, קיים גם מוות נצחי. מוות זה נקרא גם המוות השני, כנראה משום שהוא קורה אחרי המוות הפיסי. מוות שני זה שמור לאנשים שלא יחיו בעולם העתידי המושלם. במקום זאת אומר המקרא, שהם יישלחו לאגם האש, מקום מחריד שאלוהים יצר במיוחד כעונש עבור השטן והשדים שלו.

משפט נצחי

ההתגלות כ': 14

זֶהוּ הַמּוֹת הַשְּׁנִי-אֲגַם הָאֵשׁ.

כאשר נטשה האנושות את קשר החברות עם אלוהים, היא הצטרפה לשורתיו של אלו שמרדו כנגד הבורא. היא שילבה ידיים עם השטן, שהוא...

אגרת שאול השניה אל הקורינתים ד': 4

אֵל הָעוֹלָם הַזֶּה...

הבשורה על פי יוחנן יב': 31

...שֵׁר הָעוֹלָם הַזֶּה...

המקרא אומר,

...מִי שֶׁרוֹצֵה לְהִיּוֹת יָדִיד לְעוֹלָם הוֹפֵךְ לְאוֹיֵב אֱלֹהִים.

אגרת יעקב ד':4

כל אויביו של אלוהים - בין אם בני אנוש או רוחות - יזרקו בבוא היום...

...אֶל אֵשׁ עוֹלָם הַמוֹכֶנָה לְשִׁטָּן וְלְמַלְאָכָיו.

הבשורה על פי מתי כה':41

⁽¹⁾ ההתגלות יט':20
*למרות שהגוף הפיסי
מת, הרוח ממשיכה
לחיות. ⁽²⁾ ההתגלות
כ':10 ⁽³⁾ תהלים קטז':3
⁽⁴⁾ הבשורה על פי מרקוס
ט':48 ⁽⁵⁾ הבשורה על
פי מתי ח':12, כב':13;
כה':30 ⁽⁶⁾ הבשורה על
פי לוקס טז':24

המקרא מדבר על⁽¹⁾ הזרקות לתוך אגם האש
הבוער בגפרית, אשר שם⁽²⁾ יעונו יומם ולילה
לעולמי עולמים. יהיה זה מקום⁽³⁾ נטול שמחה
שצרה וגון ישרו בו. הכתובים מדברים על⁽⁴⁾
תולעים (רימה), על⁽⁵⁾ חשיכה מוחלטת, על
אנשים שמייילים וחורקים את שיניהם בייסורים,
שמתייבשים⁽⁶⁾ בצמא, שחושבים על חייהם
אלה ומייחלים לכך שאיש לא יצטרף אליהם.
לעיתים קרובות מכונה גיהנום, הרי הוא מקום
שבו סובלים בבדידות, ולא מקום למסיבות רעים ולהתהוללות.

”אָבֵל מוֹגֵי הַלֵּב וְהַבְּלִי מְאֻמִּינִים, הַמְּתַעֲבִים וְהַמְרַצְחִים, הַזּוֹנִים
וְהַמְכַשְּׁפִים, עוֹבְדֵי הָאֱלִילִים וְכָל הַמְשַׁקְרִים - חֲלָקָם בְּאֵגֶם הַבּוֹעֵר
בְּאֵשׁ וְגַפְרִית אֲשֶׁר הוּא הַמָּוֶת הַשְּׁנִי.”
ההתגלות כא':8

מאוחר יותר נראה כיצד נקבעת ההחלטה על מי יגור בשמיים ומי ירד לגיהנום.

צלם פגום

כאשר אדם וחיה חטאו, הם פגמו בצלם האלוהים אשר בו נבראו - הם עמעמו את תפארתו של אלוהים שלפיה נוצרו. עדיין ניתן למצוא אספקטים של דמות זו באדם - התפארת עדיין קיימת במידה מסוימת, אך היא לקויה. השפעת הקלקול הזה, כמוה כמחלה ממארת שמתפשטת לכל תחום בהווייתו של האדם.

למשל, לפני זמן מה אובחן אחד מידידי כחולה סרטן. בתחילה אף אחד מאיתנו לא יכול היה להבחין שמשוה לא בסדר למרות שכולנו ידענו שהבעיה קיימת - שאכן זהו מצבו. אבל בהמשך, החל הסרטן באיטיות לחשוף את עצמו באמצעות תסמינים. הדיבור הפך רפה ולא ברור ועורו קיבל גֶּוֹן צהבהב. שוב לא הייתה לו אותה אנרגיה כבעבר. כולנו ידענו שזהו רק עניין של זמן עד שהסרטן ייטול את חייו. באותו האופן, ניתן לומר שכל בן אנוש נמצא במצב קטלני אותו מכנה המקרא אופי חוטא, או טבע האדם. אותו מצב של 'חטא ממאיר' יטול חיים יום אחד.

כמו תפוח עץ שקליפתו החיצונית מבריקה אך תוכו רקוב, לעיתים קרובות עולה בידי בני-האדם להסתיר את מצבם החוטא בהצלחה רבה. אבל מידי פעם צצים ומתגלים תסמינים של רקבון - האופי החוטא מגלה את נוכחותו בכל פעם שמישהו עושה מעשה עוולה.

כל האנושות

בסרי-לנקה ישנו הר שנקרא - 'אֲדָמְס פִּיק' (Adam's Peak) - הפסגה של אדם). יש הטוענים שבראש ההר נמצאת טביעת כף-רגלו הענקית של אדם הראשון. אנו נגלה שהעולם בו חיו אדם וחווה נהרס, ולפיכך כל טביעות הרגל נכחדו, אולם המקרא כן מבהיר דבר אחד - מאז ימיו של אדם הראשון, "צועדת כל האנושות בעקבותיו."

עקב חטאו, ירשו כל צאצאיו את אפיו החוטא. ומכיוון שהוא מת, כל צאצאיו מתים גם הם.⁵

לְפִיכֶן, כְּשֶׁם שְׁעַל-יְדֵי אָדָם אֶחָד בָּא הַחַטָּא לְעוֹלָם, וְעֵקֶב הַחַטָּא
בָּא הַמָּוֶת, כִּדְ עֵבֶר הַמָּוֶת לְכָל בְּנֵי אָדָם מִשׁוּם שְׁכָלָם חָטְאוּ.
אגרת שאול אל הרומים ה':12

אל ישר

אם כל הדיבורים האלה על החטא והמוות נשמעים מבעיתים, יש בכך כדי להזכיר לנו, שאלוהים לא מייפה נושאים לא-נעימים. כפי שעל חבר טוב לעשות, אומר הוא לנו את שעלינו לדעת. בניגוד ליושרו של אלוהים, אומר המקרא:

...אֵל הָעוֹלָם הַזֶּה (שהוא השטן) עֵוֶר אֶת שְׁכָלָם שֶׁל הַבְּלָתִי
מֵאֲמִינִים...
אגרת שאול השניה אל הקורינתים ד':4

השטן דובר שקרים. הוא מעוור את עיני הבריות באמצעות חצאי אמיתות ומרדים אותם באמצעות הטעיות מתוחכמות בדיוק כמו אלה בהם השתמש עם אדם וחווה. השטן אינו חבר. במקום זאת, כתבי הקודש אומרים...

...אוֹיְבֵכֶם הַשָּׁטָן מְשׁוֹטֵט כְּאֲרִיָּה שׁוֹאֵג וּמְחַפֵּשׂ לֹו לְטָרְף מִיִּשְׂרָאֵל.
אגרת כיפא הראשונה ה':8

כל זה אמנם מאד מייאש, אך המשך לקרוא. הבשורות הטובות בדרך.

מה מצאו הגנטיקאים?

"זה גורם לנו להבין שבני האדם, למרות ההבדלים החיצוניים ביניהם, נמנים כולם על ישות אחת שהיה לה, בעבר המאד קרוב, מקור אחד במקום אחד. ישנו סוג של קרבה ביולוגית שהוא עמוק הרבה יותר ממה שאי פעם שיערנו". כך אמר בשנת 1988 סטפן ג' גולד המנוח, חוקר מאובנים וכותב מאמרים מאוניברסיטת הווארד, במאמר מערכת בניוזוויק שכותרתו "החיפוש אחר אדם וחווה".⁶

על פי המאמר, מדענים "...שהתמחו בביולוגיה מולקולארית... בחנו מבחר בינלאומי של גנים ומצאו שריד של ד.נ.א. שהוביל אותם לאישה מסויימת אחת שממנה כולנו יצאנו." "... לא היו שום הבדלים בין הגזעים."

המקרא אומר

...וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה; כִּי הִיא הִיְתָה אִם כָּל-חַי...
בראשית ג':20

ב-1995 הופיע בשבועון Time⁷ מאמר קצר הקובע, שקיימות עדויות מדעיות לכך ש "...היה אדם' קדמון, שהמרכיבים הגנטיים בכרומוזומים שלו משותפים לכל איש ואישה החיים כעת על פני כדור הארץ".

המקרא אומר,

מֵאָדָם אֶחָד הוּא יֵצֵר אֶת כָּל עַמְמֵי בְּנֵי אָדָם לְהוֹשִׁיבָם עַל פְּנֵי כָּל הָאָרֶץ...
מעשי השליחים ז':26

תוצאות המחקרים הללו של הד.נ.א. האנושי מצביעות על כך שלכולנו יש איש אחד ואישה אחת בשושלת שלנו. חלק מהמדענים מסכים, אחרים מתנגדים. גם מקרב המסכימים יש הממהרים לציין, שלא בהכרח מדובר באדם וחווה מהמקרא. כך, מעניין לגלות שהממצאים תואמים בעקביות את המקרא. תגלית זו ותגליות מדעיות עכשוויות אחרות בתחום הביולוגיה המולקולארית מאשרות את מה שקבעו כתבי הקודש מזה אלפים בשנים: שכולנו קשורים זה לזה בקשר משפחתי.

סקירה - גשר החברות

בראשית היו יהוה והאדם
חברים קרובים שחיו
בהרמוניה בתוך עולם
מושלם. רק אנשים
מושלמים יכולים לחיות
לצידו של אל מושלם.

גשר זה של קרבה נשבר
כשאדם וחוה האמינו
למילתו של השטן על פני
המילה של אלוהים והפרו
את ההוראות הברורות
שלו. כל העולם השתנה.
הוא הפך להיות מקום
בו שוררים פחד, אשמה,
בושה, צער ומוות.

אחרי שאדם וחוה חטאו, הם ניסו לכסות על חטאם
באמצעות שיפור מראם החיצוני. אבל עלי התאנה
לא עזרו. התהום נשארה. מעתה שלטו החטא
והמוות בשושלתו
של אדם, כשהם
לכאורה מועברים
מדור לדור על ידי
האב. כמו בכל
פריה ורבייה - תפוחים
מניבים תפוחים, חתולים
ממליטים חתולים, ואדם חוטא
מוליד אדם חוטא.

תוך כדי שאנו ממשיכים בסיפור נבחין, שטבעי הוא לאדם להכחיש
את אופיו החוטא, לתכנן דרכים להגיע לאלוהים, לחפש אחר דרך
חזרה לעולם מושלם.

סקירה – למה מושווה החטא?

1. רשע: מחשבות ומעשים המנוגדים למה שנכון; כל מה שהוא רע ומעשה עוולה.

2. ריקבון, שחיתות: כאשר הטוב הולך לאיבוד בהשפעתו ההרסנית של החטא; כאשר היהירות וההתרכזות בעצמי מחליפים את הצניעות.

3. מרידה, אי-ציות: התעלמות מהוראות משום שאתה סבור שאתה יודע טוב-יותר-מאלוהים.

4. מחלה: מחלה סופנית או מצב רוחני, אופי חוטא ממאיר שמוביל למוות נצחי. מעשי חטא הם תסמינים חיצוניים של מצב פנימי זה.

נְהִיָּה מְקוּבֵּל לְהֵאֱמִין שִׁילְדִים נוֹלְדִים לְעוֹלָם כְּתִינוּקוֹת מוֹשְׁלָמִים, חוֹפְשִׁים מִכָּל חֲטָא. אִלֵּם מָה מִלְמִדִים כְּתָבִי הַקּוֹדֵשׁ? הָאוֹמֵנִים נוֹלְדִים אֲנִי עִם אֹפִי נְטוּל חֲטָא?

לא על פי דוד המלך, אחד מארבעים הנביאים אשר כתב חלקים נכבדים של כתבי הקודש:

תהלים נא:7

הֵן-בְּעוֹזֶן חוֹלְלֵתִי; וּבְחֲטָא יַחְמֵתְנִי אֲמִי.

לא על פי איוב, שספרו נמצא במקרא:

מִי-יִתֵּן טְהוֹר מְטָמָא? לֹא אֶחָד! (כלומר, מי יכול להוציא או לעשות דבר טהור מדבר טמא? אף אחד!)

איוב יד:4

לא על פי ניסיון חיינו אנו:

אדם נעשה לבעל
טבע חוטא -
אדם ימות.

לכל צאצאי אדם
יהיה טבע חוטא
- כולם ימותו.

מֵאִין הַסְּכִסוּכִים וְהַמְּרִיבוֹת אֲשֶׁר בֵּינֵיכֶם? הָאֵם
לֹא מֵתְאוֹוֹתֵיכֶם הַנְּלַחֲמוֹת בְּתוֹךְ אֵיבְרֵיכֶם?
אגרת יעקב ד:1

עלינו לשאול את עצמנו מספר שאלות קשות. האם הורינו היו צריכים ללמד אותנו לשקר ולא לציית, להיות אנוכיים וּנְכַחְנִיִּים? לא. טבענו האנושי אינו צריך שילמדו אותו כיצד לחטוא. אנו עושים דברים אלו באופן טבעי.

החטא הוא כמחלה מדבקת. כתבי הקודש אומרים שאופיו החוטא של אדם (עם כל תסמיניו ותוצאותיו)

התפשט לכולנו. משום שאדם חטא, ירשו כל צאצאיו את טבעו החוטא.

פרק 5

- 1 פרדוקס
- 2 שתי מנחות
- 3 ספר החיים
- 4 האניה הגדולה
- 5 אסון
- 6 בלבול

1 פרדוקס

בפרקים הראשונים למדנו מעט על אופיו של יהוה. ככל שנתקדם נלמד יותר, אך קודם עלינו לעצור, לחזק את הבסיס ולחבר יחדיו כמה ממרכיבי התצרף המקראי.

יקל עלינו אם נבין, שבדיוק כשם שיהוה קבע חוקים פיסולוגיים שינהלו את היקום, כך גם קבע חוקים רוחניים שיקבעו את אופי הקשר שלו עם האדם. ובדיוק כשם שידע בסיסי בפיסיקה ובכימיה מסייע לנו להבין את העולם המקיף אותנו, כך גם מסייעת לנו הכרת החוקים הרוחניים למצוא היגיון בחיים ובמוות. חוקים רוחניים אלה אינם קשים להבנה. בתור התחלה, נבחן את מצבו של האדם.

מצבו של האדם

עקב הבחירה של אדם וחוה, עומדת עכשיו האנושות בפני דילמה, בעיה ששתי פנים לה, כמו שני צדדים של אותו מטבע.

♦ מצד אחד יש לנו משהו שבו איננו חפצים - **עונש על חטא** - ומצד שני...

♦ אנו זקוקים לדבר מה שחסר לנו - **שלמות**.

הרשו לי לבאר זאת באופן מעמיק יותר.

1. יש לנו עונש-על-חטא. כולנו יודעים שבספורט, כאשר מפר אחד השחקנים את הכללים, הוא נענש. אך מהו עונש-על-חטא וכיצד הוא משולם? כדי לענות על שאלות אלה, עושה המקרא השוואות עם מסורות מתחום **המשפט והכלכלה**. שניהם עושים שימוש במונח: שטר-חוב (או כתב-אישום).

בעל חוב

ההשוואה המשפטית: במקרה זה, נתפסת התנהגות לא ראויה כחוב לחברה שיש לשלמו באמצעות ענישה תואמת.

זרעי התפישה הזאת טמונים ברומא העתיקה, שם אין להעמיד מפר-חוק למשפט עד שיורשע רשמית באמצעות שטר-חוב (כתב-אישום) כתוב המפרט את העבירה. אם נמצא החשוד אשם, מציין השופט את גזר דינו על שטר החוב (למשל - "מאסר - חמש שנים!"). המסמך, המפרט הן את העבירה והן את העונש הנדרש לה, הוצמד במסמר לדלת תא המאסר. שם נותר עד לתשלום פסק הדין, ואז הורד והוצג בפני הרשויות. אלו האחרונים רשמו על שטר החוב "בוטל" או "שולם במלואו", והאסיר נשלח לחופשי.

באותה צורה מלמד המקרא, שבפני כל אדם מונח שטר-חוב (כתב

אישום) עליו כתובים חטאיו האישיים, גדולים כקטנים. האדם מוצג כמי שעומד באולם בית המשפט כשהוא נמצא אשם בעבירה כנגד אל קדוש. השופט מקריא את גזר הדין. על פי...

...חַק הַחַטָּא וְהַמּוֹת... אגרת שאול אל הרומים ח':2

...העונש שעל הנאשם לשאת הוא עונש מוות.

הַנְּפֶשׁ הַחַטָּאת הִיא תְּמוּת... יחזקאל יח':20

אלוהים הזהיר את אדם וחוה לגבי החוק הזה כאשר אמר להם שימותו אם לא יצייתו לדברו.

ההשוואה הפיננסית: לפני מאות בשנים, במזרח התיכון, כאשר אדם נכנס לחובות, הוצא לגביו שטר רשמי שנקרא - שטר-חוב. הוא קבע את תנאי ההלוואה וכיצד יש להשיבה במלואה.

באותה מידה מלמד המקרא שבספר החשבונות המוסרי, מטיל עלינו חטאנו חוב - מחיר שיש לשלמו. האדם מתואר כמי שעומד בפני קצין הלוואות שאוחז בידו שטר-חוב שמועד פירעונו חל. השטר קובע ש...

...שְׂכַר הַחַטָּא הוּא מוֹת... אגרת שאול אל הרומים ו':23

בין אם זה נתפש כעונש על חטא או כחוב על חטא, תוצאת החטא היא זהה - מוות על כל שלושת משמעויותיו.

השאלה בעינה עומדת: האם יכול האדם לפרוע חוב זה? התשובה המוסמכת היא - כן. אבל היות שהמוות השני קיים לנצח נצחים, קשה להתייחס אל החוב כמשולם, מכיוון שעל שטר החוב המוצמד לדלת הגיהנום כתוב "מוות נצחי". האדם החוטא נעול לנצח בגיהנום - הוא אף פעם לא מפסיק לשלם את חוב חטאו. אלו הן חדשות רעות מאוד. האנושות נמצאת בדילמה איומה.

אבל זהו רק צד אחד של הבעיה. קיים צד אחר למטבע שיש לקחתו בחשבון. ראו, גם אם חוב החטא שלנו היה "נמחק" או "שולם במלואו", עדיין לא היינו יכולים לחיות עם אלוהים בשמים, מכיוון שאנו זקוקים לדבר מה שאין לנו.

2. אנו זקוקים לשלמות. כיוון שרק אנשים מושלמים יכולים לחיות במחיצת אל מושלם בגן-עדן של שלמות, זקוקים אנו למה שאיבדו אדם וחווה בגן-עדן - אנו זקוקים להיווצר מחדש בצלמו הלא פגום של אלוהים. כתבי הקודש אומרים,

...הַקְדָּשָׁה שֶׁבְּלִעְדֶּיהָ לֹא יֵרָאֶה אִישׁ אֶת הָאֱדוֹן.

האגרת אל העברים יב':14

הקדושה הזאת, או הצדקה הזאת (כלומר, להיות צדיק), צריכות להיות שוות לצידקתו של אלוהים. היות שאין איש שמתקרב לסוג זה של שלמות, יש לנו בעיה.

סיכום

כתוצאה מחטאו של אדם, עמדה האנושות מול שאלת **שני הצדדים של אותו מטבע**: כיצד נוכל להיפטר מעונש החטא שלנו? ואיך נוכל להשיג צדקה השווה לזו של אלוהים כך שנוכל להתקבל ולעמוד במחיצתו?

מה יש בידינו למה אנו זקוקים

עכשיו שזיהינו את הדילמה העומדת בפני האדם, הבה נפנה את תשומת ליבנו ליהוה ונראה כיצד זה משפיע עלינו.

מצבו של אלוהים

כדי להעריך את מצבו של אלוהים, עלינו להבין שתי תכונות באישיותו.

1. יהוה **צודק לחלוטין**: אנו אוהבים צדק. מפריע לנו לראות בריון המנצל את החלש ממנו. אפילו כילדים ידענו, שאין זה הוגן כשאנשים רעים מתחמקים ויוצאים פטורים. אך גם אם חוש הצדק שלנו מתעוות, אין לכך השפעה על האופן שבו רואה יהוה את הדברים.

היות שיהוה הוא ללא חטא, הריהו מתנהל עם ברואיו בדרכי הגינות ויושר.

הצור תמים פָּעֵלוּ. כִּי כָל-דְּרָכָיו מְשֻׁפָּט. אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עֲוֹל;
צְדִיק וְיֵשֶׁר הוּא!
דברים לב' 4:

אלוהים הוא שופט אידיאלי משום שהוא גוזר דין שווה לכולם.

כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וְאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים, הָאֵל הַגָּדֹל
הַגָּבֹר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא-יֵשָׂא פָּנִים וְלֹא יִקַּח שֶׁחַד:
דברים יז' 17:

בין אם נסיך או אביון, אלוהים כופה את חוקיו על כולם באופן שווה והוגן. כאן, עלי אדמות, יכול אדם להסתיר את פשעיו, לשקר ביחס אליהם, לשחד את השופט או פשוט לא להיתפס. אבל אצל אלוהים, לא ימלט שום פושע מריצוי הדין על פשעו.

כִּי אֶת-כָּל-מַעֲשֵׂה, הָאֱלֹהִים יָבֵא בְּמִשְׁפָּט עַל כָּל-נִעְלָם; אִם-
טוֹב וְאִם-רָע:
קהלת יב' 14:

יושר והגינות הן תכונות יסוד בטבעו המושלם של אלוהים.

תהלים פט' 15:

צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כְּסָאָךְ...

כאשר אדם וחוה חטאו, לא יכול היה אלוהים לומר, "טוב, נשכח מזה," או "נתנהג כאילו זה לא קרה", או, "זה היה רק חטא קטן". לא. זה מנוגד לאישיותו המושלמת של אלוהים. אלוהים היה חייב לעשות משהו בקשר לחטאו של האדם - היה צורך להתייחס אליו. העונש שניתן על המעשה מצביע על מידת הרצינות בה רואה אלוהים את החטא - מוות על כל שלושת משמעויותיו. שוב, אין אלה בשורות טובות. לשמחתנו, המרכיב הנוסף באופיו של אלוהים חֵיב גם הוא להישאר בתמונה.

2. יהוה אוהב בשלמות. אלוהים אינו רק צודק, אלא שמעצם טבעו הוא אוהב. ראינו שאלוהים הפגין את אהבתו כאשר ברא את העולם. זה בא לידי ביטוי ביחסו הדואג לברואיו ולאופן שבו הוא...

...מַעֲנִיק לָנו אֶת הַכֹּל בְּשִׁפְעַ לְהַנְאִתָּנוּ.

אגרת שאול הראשונה לטימותיאוס ו' 17:

היו אלה אדם וחווה ששברו את האחוה עם אלוהים, אולם אלוהים לא השתנה. יהוה עדיין אהב אותם. חטאם הוא הדבר אשר אלוהים לא אהב.

הוֹדוּ לְאֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ: הוֹדוּ לְאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים כִּי
לְעוֹלָם חֲסָדוֹ:
תהלים קלו' 2-3:

הפרדוקס

טבעו הצודק והאוהב של אלוהים יוצר פרדוקס אם מתייחסים אליו לאור הדילמה האנושית - חטא שווה מוות. כדי להיות צודק לחלוטין, על אלוהים לאכוף את חוקיו ללא יוצא מן הכלל. פירושו של דבר, שעל כולנו לשלם את שטר החוב של חטאנו - על כולנו למות. אבל כיוון שאלוהים הוא אל אוהב, אין לו רצון להעניש אותנו. הוא רוצה שנחיה במחיצתו לעד כחבריו.

שתי התכונות הללו של אופיו שוות הן - אלוהים אינו אוהב יותר מאשר הוא צודק. היות שיהיה תמיד פועל על פי טבעו המושלם, הוא תמיד ייתן ביטוי שווה לשתי תכונותיו אלו. השאלה היא זו: "כיצד יכול אלוהים לשמר את הצדק ולהיות אוהב בו זמנית?"

אף פעם אין התעלמות מהחטא

המקרא מבהיר שאלוהים מעניש כל חטא, לעתים כאן עלי אדמות ולבטח אחרי המוות הפיסי. אין מנוס. הדבר כל כך וודאי, שכתבי הקודש אומרים,

כי-מוֹת נְמוֹת כַּמִּים הַנְּגָרִים אֲרֻצָּה אֲשֶׁר לֹא יֵאָסְפוּ... שמואל ב', יד:14

אך הפסוק לא מסתיים כאן. כיוון שאלוהים הוא גם אל אוהב,

...וְלֹא-יִשָּׂא אֱלֹהִים נֶפֶשׁ וְחָשַׁב מִחֲשָׁבוֹת, לְבַלְתִּי יָדַח מִמֶּנּוּ נֶדַח.
שמואל ב', יד:14

למרות שאלוהים הרשה לגופנו הפיסי למות, הוא סיפק לרוחנו דרך מילוט מאגם האש. הוא מאפשר לנו לשוב ולחיות בנוכחותו כחברים.

כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם אֲדֹנָי: כִּי אִם-הוֹגָה וְרַחַם כָּרֵב חֲסָדָיו...
איכה ג':32-31

ובכן כיצד אלוהים שופט חטא ומציל אותנו בו זמנית? איך אלוהים מעניש חטא מבלי שיעניש אותנו? נמצא את התשובות לשאלות אלו בהמשך הסיפור.

גאווה

עוד נקודה אחת ואחרונה בטרם נמשיך הלאה. המקרא אומר שהגאווה היא זו שגרמה לשטן למרוד. לעתים קרובות אנו מתייחסים לגאווה כאל דבר טוב, אך כתבי הקודש אומרים שהגאווה היא זו שמונעת מאיתנו לפנות אל אלוהים לעזרה. לעתים קרובות אנחנו גאים מכדי להצניע את עצמנו ולהודות בכך שאנו זקוקים לאלוהים. כתבי הקודש מזהירים אותנו ש...

אֱלֹהִים לְלֹצִים הוּא-וְלֵיִץ וְלַעֲנֹוִים יִתֵּן-חֵן. אגרת כיפא הראשונה ה':5

במקום להיות נשלטים על ידי הגאווה ולחשוש ממה שחושבים עלינו האחרים, אומר אלוהים...

"...אל-יִתְהַלֵּל חֶכֶם בְּחִכְמָתוֹ, וְאֵל-יִתְהַלֵּל הַגְּבוּר בְּגִבּוֹרָתוֹ;
אל-יִתְהַלֵּל עֲשִׂיר בְּעֲשָׂרוֹ. כִּי אִם-בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל,
הַשֶּׁכֶל וְיִדַע אוֹתִי, כִּי אֲנִי יְהוָה עֹשֶׂה חֶסֶד מְשֻׁפֵּט וְצִדְקָה בְּאָרֶץ;
כִּי-בְאֵלֶּה חִפְצֵי נַאֲם-יְהוָה."
ירמיה ט': 23-24

אני בא מארץ שבה משחק ההוקי קרח הוא המשחק העקרי. כאשר שחקן מפר את החוקים, הוא נענש. למשך זמן מה מחויב העברייני לשבת בתא מיוחד בצד המגרש. רשמית מכונה התא "תא העונשין", ולפעמים: "קופסת החטאים".

באותו האופן, שברנו אנו בני האדם את חוקיו של אלוהים. ניאלץ לשבת בתא העונשין של הגיהנום, לא למשך זמן מוגבל כי אם לנצח נצחים. כאשר עוצרים וחושבים על כך, הרי שזהו עתיד מחריד. אבל החדשות הטובות בדרך!

2 שתי מנחות

הבה ונשוב עתה למאורעות המתועדים בספר בראשית.

משה כתב שאחרי שנגסו מפרי העץ, הדבר הראשון שעשו אדם וחוה היה להלביש את עצמם בעלי תאנה. למרות הכיסויים הללו, אמר אדם לאלוהים שהוא חש עירום - חשוף. יש לכך סיבה. המקרא מספר לנו ש...

"...כִּי לֹא אָשׂר יְרֵאֵה הָאָדָם, כִּי הָאָדָם יְרֵאֵה לְעֵינָיו וַיְהִי
יְרֵאֵה לְלֵבָב.
שמואל א', טז': 7

אדם וחוה תיקנו את מראם החיצוני בעזרת עלי תאנה, אך אלוהים ראה לליבם וראה אותם כפי שהם באמת - ערמומיים ולא צייתנים - חוטאים.

כיסוי

אלוהים לא התווכח עם אדם וחוה ביחס לשאלה אם הם זקוקים לכיסוי אם לאו, אך סירב לקבל את בגדי עלי התאנה. במקומם...

וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְחַוָּה כִּתְנֹת עוֹר וַיְלַבְּשֵׁם.
בראשית ג': 21

מדוע אלוהים עשה זאת? כתבי הקודש לא מספקים לנו פרטים בשלב זה, אך בהתייחסות לדבר אלוהים במלואו, יכולים אנו לראות בכך רמז ראשון למושג המכונה כפרה.

המילה כפרה כוללת בתוכה מושגים רבים, אבל בבסיסה היא מכילה את רעיון הכיסוי - במובן מסוים, אלו הבגדים המתאימים ללב. בכתבי הקודש, אדם חוטא מתואר כמי שלבוש בסחבות מזהמות, בניגוד לאדם צדיק העטוף במחלצות נקיות מכל רבב. אלה אינם בגדים במובן המילולי, אלא דימוי ותיאור שמסייע לנו להבין אמת רוחנית. במקרא ישנם רק שני כיסויים ללב:

מחלצות נקיות מכל רבב	סחבות מלוכלכות
דימוי לאנושות העטויה בצידקתו של האלוהים	דימוי לאנושות שעוטה על עצמה את חטאה
כשיש כפרה	ללא כסות-כפרה
ניתנת על ידי אלוהים	כל מה שיש לאדם

אלוהים דחה את עלי התאנה של אדם וחווה משום שהם היו ניסיון של אנשים חוטאים להיות טובים מספיק בעיני אלוהים. ניסיון זה תואם את קטגוריית הסחבות המזהמות. רק כאשר יהוה סיפק את הכיסוי שלו יכלו לשוב ולהתקבל אל תוך נוכחותו.

כיסוי עור החיה	כיסוי עלה התאנה
פועלו של אלוהים עצמו כדי לספק לאדם דרך להתקבל אצלו	פרי מעשהו של אדם חוטא כדי להתקבל אצל אלוהים
מתקבל על ידי אלוהים	דחוי על ידי אלוהים

חסד

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים, "הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וְרָע, וְעַתָּה פֶּן-יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וַחֲיֵי לְעֹלָם." וַיִּשְׁלַחֵהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגֶּן-עֵדֶן...

בראשית ג': 22-23

היה זה מעשה חסד. אלוהים לא רצה שהאדם יחיה לנצח לכוד בחטאו. חשבו כיצד יכול היה העולם להיראות לו היו כל האנשים הרעים, לאורך כל הדורות, עדיין חיים בימינו. בכך ששם את אדם וחווה מחוץ לגן, התיר אלוהים לתוצאת החטא לקחת את שכרה הסופי, כלומר מוות פיסי. אלוהים חשב על מעבר לקבר. הוא חשב על תוכניתו להושיע את האדם מהמוות השני.

משה כתב,

וְהָאָדָם יָדַע אֶת-חַוָּה אִשְׁתּוֹ, וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת-קַיִן וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת-יְהוָה. וַתִּסֹּף לְלֶדֶת אֶת-אָחִיו אֶת-הָבֶל. בראשית ד': 1-2

קין והבל

קין והבל נולדו שניהם מחוץ לגן-עדן. כיוון שנולדו כתוצאה מהתאחדותם של אדם וחווה, הייתה להם את בעיית החטא של אדם - הם היו מורחקים מאלוהים. ובדיוק כמו אדם וחווה, היה על קין והבל להחליט במי הם נותנים אמון - באלוהים או במישהו אחר?

וַיְהִי-הֵבֶל רֹעֵה צֹאן וְקַיִן הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה. וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי הָאֲדָמָה מִנְחָה לַיהוָה. וְהֵבֶל הֵבִיא גַם-הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוֹ וּמִחֻלְבֵּהוּ...
בראשית ד':2-4

שתי מנחות

לשתי מנחות אלה משמעות רבה. האחת כוללת בעל חיים, השנייה - ירקות. קין והבל הביאו את מנחותיהם לא משום שאלוהים היה רעב, אלא בהתאם להוראות המפורשות שיהיה נתן להם. בשלב זה קיימים בטקסט רק רמזים בנוגע להנחיות אלו, אך מאוחר יותר הן מוצגות באופן מפורט. בינתיים די לנו לדעת ש...

וַיִּשַׁע יְהוָה אֶל-הֵבֶל וְאֶל-מִנְחָתוֹ, וְאֶל-קַיִן וְאֶל-מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה.
בראשית ד':4-5

מדוע?

הבל

המקרא קובע שהבל נתן אמון באלוהים - דבר שיש לצפות לו במסגרת של חברות.

מִתּוֹךְ אֲמוּנָה הֵבִיא הֵבֶל לְאֱלֹהִים קָרְבָן טוֹב מִזֶּה שֶׁהֵבִיא קַיִן. בְּגִלְגָּלָה הוּעַד עָלָיו כִּי צָדִיק הוּא, שְׂכָן אֱלֹהִים הָעֵיד עַל מִתְגַּוְּתָיו... האגרת אל העברים יא':4

יש מין המשותף בין המנחה של הבל לבין בגדי העור שעשה אלוהים לאדם וחווה. זה קשור למושג הנקרא כפרה, האמצעי שבאמצעותו מספק אל קדוש לאדם חוטא, מחלצות ללא-רוב על מנת שהאנושות תוכל להתקבל על ידי האלוהים.

אלוהים היה שבע-רצון מכך שהבל האמין בו. משום שהבל בטח ביהוה, קבל אותו אלוהים כמי שמקבל חבר.

קין

אשר לקין, למנחה שלו היה יותר מין המשותף עם עלה התאנה - המאמצים שלו תאמו את קטגוריית הסחבות המלוכלכות. וכמו הוריו, הוא לא היה בטוח אם יוכל לתת אמון באלוהים אם לאו. אבל קין כן הכיר מישהו אשר בו היה לו אמון מלא - היה זה הוא עצמו!

קין סמך על קין. מהות הדבר היא שקין הרים את עצמו

לדרגתו של אלוהים, כאילו שהוא ידע כל מה שיודע יהוה. המקרא אומר לנו שאלוהים לא אהב את גישתו של קין. כתוצאה מכך,

בראשית ד':5

...וַיַּחַר לְקִיִּן מְאֹד, וַיִּפְּלוּ פָּנָיו.

קין כעס: האם אלוהים לא הבין את גודל המעשה שעשה? המנחה שהביא הייתה כרוכה בעבודה קשה! הבל יכול היה לשבת לו בצל ולצפות בצאן שלו גדל במרעה, אבל גינון כרוך בעבודת-פרך בשמש הקופחת! איך יכול היה אלוהים לדחות את הקרבן שלו כאילו היה חסר ערך? זה מביך. הוא הושפל.

ובכן, איננו יודעים מה באמת חשב קין, אבל אנחנו כן יודעים שיהוה מעולם לא ביקש ממנו לעבוד קשה כתנאי לקבלה. אלוהים פשוט רצה שקין יבטח בו כפי שבוטחים בחבר. אבל קין פספס את הנקודה.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-קַיִן, "לָמָּה חָרָה לָךְ? וְלָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ? הֲלוֹא אִם-תֵּיטִיב, שְׂאֵת? וְאִם לֹא תֵיטִיב, לִפְתָּח חַטָּאת רֹבֵץ, וְאֵלֶיךָ תִּשְׁוֹקֶתוּ, וְאַתָּה תִּמְשָׁל-בּוֹ."

בראשית ד':6-7

אלוהים ניסה להראות לקין בעדינות שהוא מוביל את עצמו לצרות. הוא ניסה להראות לקין, שגם הוא יתקבל אם יבחר ללכת בדרכו של הבל. לקין היתה עכשיו ברירה:

1. הוא יכול היה להיכנע, פשוט לבטוח באלוהים ולהביא את אותה המנחה שהבל הביא, או...

2. להמשיך לשים את מבטחו בעצמו - ובהגיון שלו.

קין בחר. הוא התעלם מיהוה.

שאלות עדינות

* הכתוב לא מפרט בפירושו את אשר אמר קין להבל אך סביר להניח מההקשר שקין אמר להבל ללכת איתו לשדה.

וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל-הֶבֶל אָחִיו... * וַיְהִי בְהִיּוֹתָם
בְּשֵׂדָה וַיִּקָּם קַיִן אֶל-הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-קַיִן, "אֵי הֶבֶל אָחִיךָ?"
בראשית ד' 8-9

בדיוק כשם שבחן אלוהים את אדם וחווה, פנה עתה אלוהים אל קין ונתן לו הזדמנות להודות בחטאו. אך קין שיקר. הוא אמר,

"לא ידעתי. השומר אחי אנכי?"
בראשית ד' 9:

ובדיוק כמו אדם וחווה, נמנע קין מלקחת אחריות על מעשיו. ויאמר לו אלוהים,

"מה עשית? קול דמי אחיך צעקים אלי מן-האדמה."
בראשית ד' 10:

אלוהים הצביע על קין - "רצחת את אחיך!" אין שום תיעוד שבו מביע קין חרטה על מעשיו. אלוהים יכול היה להשמיד אותו, אולם ברחמיו העביר אותו לאזור אחר. המין האנושי התחיל את דרכו באופן שערורייתי.

שת

וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת-אִשְׁתּוֹ וַתֵּלֶד בֶּן, וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שֵׁת, "כִּי שֵׁת-לִי אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל, כִּי הָרַגוּ קַיִן." וּלְשֵׁת גַּם-הוּא יָלַד-בֶּן, וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ אֶנוֹשׁ. אִזּו הוּחַל לְקָרָא בְּשֵׁם יְהוָה.
בראשית ד' 25-26

על אף שנולד עם טבע חוטא, בטח שת באלוהים בדיוק כמו הבל. דרך שת וצאצאיו שלח אלוהים את המושיע. אלוהים קיים את הבטחתו.

מוות

ובכן, הגיע הזמן להשאיר את אדם מאחרינו. המקרא מספר שלאדם היתה משפחה גדולה והוא חי עד לגיל מופלג מאוד.

וַיְהִיו יְמֵי-אָדָם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת-שֵׁת, שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה, וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת.
בראשית ה' 5:

יותר ויותר מדענים מאמינים שאורך חייו של אדם נקבע באופן גנטי. במקור, יכולה היתה המגבלה הגנטית להיקבע כך שתאפשר תוחלת חיים ארוכה יותר. בשלב מאוחר יותר נראה מה שייתכן וגרם לשינוי. תהא הסיבה אשר תהא, בסופו של דבר, דברו של אלוהים לאדם התגשם. משה סיכם זאת במילים הבאות:

וַיְהִיו כָּל-יְמֵי אָדָם אֲשֶׁר-חָי, תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וַיָּמָוֶת.
בראשית ה' 9:

מת

סיכום

אנו מוצאים בסיפור זה שתי גישות כלפי אלוהים:

דרכו של הבל	דרכו של קין
הקריב בעל חיים מצאנו כמנחה	הקריב ירקות מגינתו כמנחה לאלוהים.
האמין שאלוהים ידע מה הטוב ביותר	סמך על רעיונותיו שלו
התקבל על ידי אלוהים	נדחה על ידי אלוהים

ראינו שקין נפל לאותו חטא אליו נפלו אדם וחוה, אשר בטחו באחר ולא באלוהים. לא קין אף לא הוריו יכלו לגשר על התהום שנפערה בחברות שהופרה.

אכן, הביטחון של קין בעצמו וברעיונותיו שלו הובילו אותו לכעס, לשקרים ולרצח. המקרא אומר לנו לא להתנהג כמו קין...

...אֲשֶׁר הָיָה מִן הָרֶעַ... כִּי מַעֲשֵׂיו הָיוּ
רָעִים וּמַעֲשֵׂי אָחִיו מַעֲשֵׂי צָדָק.
האגרת הראשונה ליוחנן ג':12

מה קרה להבל אחרי מותו?

למרות שהמקרא לא אומר במפורש לאן עזבה רוחו של הבל עם הירצחו, אנו יודעים ממקומות אחרים בכתבי הקודש שאלו ששמו מבטחם באלוהים הגיעו לגן-עדן, המקום שהכין אלוהים לגברים ונשים המאמינים בו. חוקרי מקרא מסוימים עושים הבחנה בין גן העדן לבין השמים בתקופה זו של ההיסטוריה, אבל רבים מאמינים שכעת שניהם התמזגו למקום אחד.

המקרא לא מספר לנו הרבה על השמים, ייתכן משום שמוחנו המעורפל, בן-התמותה אינו יכול להביןם. אחד מבין 40 כותבי המקרא אשר זכה בהצצה אל המקום ונותר ללא מילים לתאר, נעזר בדימויים כדי לבטא ולהסביר את אשר ראה. המקרא אומר שהשמים הם מקום ממשי בו חיים אנשים אמיתיים. הוא דומה לגן העדן, אך עולה עליו עשרת מונים.

טבעו החוטא של האדם - הסחבות המזוהמות שעליו - ייעלמו.

וְלֹא יִפְגַּס אֱלֹהֶיךָ כָּל טִמְאָה וְעוֹשֵׂה תוֹעֵבָה וְשָׂקָר, כִּי אִם הַכְּתוּבִים בְּסֵפֶר הַחַיִּים...
ההתגלות כא': 27

האדם יהיה לבוש בצידקה שתהיה מקובלת לחלוטין על אלוהים. בחושו על החזיון של יהוה אלוהים, כתב אחד ממחברי המקרא,

...אֲנִי בְּצִדְקָה אֶחְזֶה פְּנִי; אֲשַׁבְּעָה בְּהִקְיִי תְמוֹנָתְךָ. (כלומר, רק כאשר אנו לבושים בצידקה (= מוצדקים), רק אז אנו יכולים לראות את פניו של אלוהים. הסיפוק שלנו יהיה בלראות את דמותו של אלוהים).
התלים ז': 15

הקשר הייחודי של האדם עם אלוהים ישוקם.

"...וַיִּשְׁכַּן עִמָּהֶם, הִמָּה יִהְיוּ לוֹ לְעַם וְהוּא הָאֱלֹהִים יִהְיֶה עִמָּהֶם."
התגלות כא': 3

הכל בחיים יהיה מושלם.

וַיִּמָּחַ [אלוהים] כָּל דְּמָעָה מֵעֵינֵיהֶם וְהַמּוֹת לֹא יִהְיֶה עוֹד. גַּם אֲבָל וְזַעֲקָה וְכָאֵב לֹא יִהְיוּ עוֹד, כִּי הָרֵאוּנוֹת עִבְרוּ. אָמֵר הַיּוֹשֵׁב עַל הַכְּפֵסָא: "הַנְּגִי עוֹשֵׂה הַכֹּל חֲדָשׁ!"
התגלות כא': 4-5

לא יהיו יותר לוויית ויחסים פגומים, לא עוד קברים, פרידות ושברון לב, לא עוד בתי-חולים או חסרי-בית, בעלי-מום או מחלות, קביים או מקלות הליכה.

במקום זאת, השמים יהיו מקום של שמחה והנאה אינסופיים.

שִׁבְעַ שְׁמַחֹת אֶת-פְּנֵיהֶ; נְעֻמֹת בְּיַמֵּינָהּ נֶצַח. (כלומר: נשבע משמחה במחיצתך, יהיה לנו נעים לידך לנצח).

תהלים טז:11

גופנו לא יהיה מוגבל למקום או לזמן. נראָה שנוכל להגיע ממקום למקום באופן מידי. לפיכך, נוכל גם לזהות אנשים שהכרנו או שמענו עליהם כאן על פני האדמה. נהיה ישויות חושבות, חשות ובעלות היגיון, מצוידות בגוף מיוחד שנוצר עבור חיים בשמים.

לפחות בחלק מהשמים תהיה עיר גדולה. נעשה חישוב שמראה שאם רק 25% משטח העיר הזו יהיה בשימוש, יוכלו להתגורר בה 20 מיליארד איש ברווחה. עיר זו נקראת ירושלים החדשה.

הוא... הָרָאָה לִי אֶת עִיר הַקִּדְשׁ, יְרוּשָׁלַיִם... וּכְבוֹד אֱלֹהִים לָהּ. אֹר נִגְהָה כְּאֶבֶן יְקָרָה מְאֹד, כְּאֶבֶן יִשְׁפָּה זָפָה כְּבַדְלָח, וַיֵּשׁ לָהּ חוֹמָה גְדוֹלָה וּגְבוּהָה עִם שָׁנַיִם-עָשָׂר שְׁעָרִים, וְעַל הַשְּׁעָרִים שָׁנַיִם-עָשָׂר מְלֹאכִים וְשִׁמּוֹת כְּתוּבִים עֲלֵיהֶם - שָׁנַיִם-עָשָׂר שְׁבִטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל".

ההתגלות כא':10-12

שְׁעָרֶיהָ לֹא יִסְגְּרוּ בַיּוֹם; וְהָרִי לִילָה לֹא יִהְיֶה שָׁם...

ההתגלות כא':25

וְרָחוֹב הָעִיר זָהָב טָהוֹר כְּזָכוּכִית זָפָה. ההתגלות כא':21

הוא הָרָאָה לִי נְהַר מֵיִם חַיִּים, מִבְּהִיק כְּבַדְלָח, יוֹצֵא מִכְּפָסָא הָאֱלֹהִים... ההתגלות כב':1

תהא זו עיר שמעולם לא הכרנו כמוה - ללא זוהמה, ללא חלודה, ללא ריקבון, ללא גנבים, ללא פשע, ללא פחד - מושלמת על כל פרטיה. כל תושבי השמים יחיו בה לנצח נצחים.

וְלִילָה לֹא יִהְיֶה עוֹד וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְאוֹר מְנוֹרָה וְלְאוֹר שְׁמֶשׁ, כִּי יִהוּה אֱלֹהִים יְאִיר עֲלֵיהֶם וַיִּמְלְכוּ לְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

ההתגלות כב':5

אולי נוכל לסיים קטע זה בפסוק הבא, שאם כי אינו מוגבל למציאות השמימית, הוא ללא ספק מלמד משהו על מה שיהיה מכין עבורנו:

אֲשֶׁר עֵין לֹא רָאָתָהּ וְאֵזֶן לֹא שָׁמְעָהּ וְלֹא עָלָה עַל לֵב אִישׁ כָּל אֲשֶׁר הִכִּין הָאֱלֹהִים לְאֹהֲבָיו. אגרת שאול אל הקורינתים ב':9

חיי נצח

3 ספר החיים

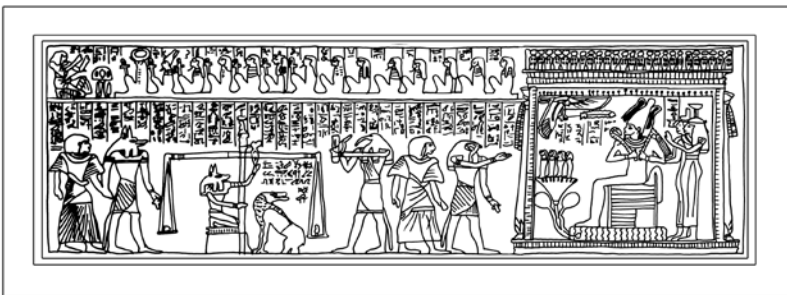
השמים הם מקום מדהים, אך לא כל אחד יחיה בו אחרי מותו. המקרא אומר שיהיה משפט - כמו באולם בית משפט - כדי לחשוף מי יכנס לשמים ומי לא. במובן הרחב, תפישה זו אינה ייחודית למקרא.

המצרים הקדמונים

לדוגמא, המצרים הקדמונים האמינו שעם מותו, הובל הנפטר לאולם בית המשפט ושם התעמת עם 42 אלים שלהם חייב היה המת לתת דין וחשבון. לפנייה הנכונה אל אותם אלים הייתה חשיבות רבה. אם המת היה מצרי עשיר, על מנת לזכור את הנוהל המדויק, הוא היה שוכר את שירותיו של רָשֶׁם שיכתוב מסמך שכלל:

1. את שמו של המצרי הנדון בתוך הטקסט
2. איורים המתארים למה עליו לצפות בחיים הבאים.
3. תפילות מאגיות שישפיעו על האלים בחיים שאחרי המוות.

כאשר המצרי מת, הייתה משפחתו מכניסה את ספר ההנחיות הזה אל תוך ארון המתים שלו. מוכר כ"ספר המתים", אורכו של פפירוס זה יכול היה להיות ארוך או קצר בהתאם לנדרש¹.

עמוד מתוך ספר מתים אשר נכתב עבור פקיד מצרי בשם 'הוֹנְפֵר'.

עבור המצרי הקדמון היתה העובדה ששמו מופיע בספר המתים משמעותית ביותר - רק טיפש היה מת בלתי-מוכן לחיים שאחרי המוות. לדתות קדומות אחרות יש סיפורים דומים.

אולם מה אומר המקרא?

כס מלכות לבן וגדול

כתבי הקודש אכן מדברים על המשפט הסופי שיתרחש בתום עידן זה, המקולל-בחטא, ממש טרם כינונו של העולם המושלם.

ההתגלות כ': 11... רֵאִיתִי כִּסֵּא לְבָן גָּדוֹל וְאֶת הַיּוֹשֵׁב עָלָיו...

במקום 42 השופטים המתוארים בספר המתים המצרי, יהיה רק כס מלכות אחד ושופט אחד, אומר המקרא, יהוה אלוהים בעצמו. אשר לכישופים, אין להם שום אזכור, שכן יהוה צודק באופן מושלם - לא ניתן להטות את משפטו.

וְרֵאִיתִי אֶת הַמַּתִּים, הַקְּטָנִים וְהַגְּדֹלִים, עֹמְדִים לְפָנַי הַכֵּסֵּא וְסִפְּרִים נִפְתָּחוּ. גַּם סֵפֶר אַחֵר נִפְתָּח, סֵפֶר הַחַיִּים. וְהַמַּתִּים נִשְׁפָּטוּ מִתּוֹךְ הַדְּבָרִים הַכְּתוּבִים בְּסִפְּרֵיהֶם, לְפִי מַעֲשֵׂיהֶם.
ההתגלות כ': 12

כל אחד, ממלכים ועד אביונים, יהיה נוכח במשפט הסופי. כל אחד יהיה חייב לתת דין וחשבון על חייו בעבר. היחידים היוצאים מן הכלל יהיו אלו ששמם נכתב בספר החיים. על פי המקרא, מה שחשוב הוא ששמך נמצא בספר החיים, לא בספר המתים.

וּמִי שֶׁלֹּא נִמְצָא כְּתוּב בְּסֵפֶר הַחַיִּים, הִשְׁלַךְ אֶל אֲגַם הָאֵשׁ.
ההתגלות כ': 15

שני בתיים

המקרא מספר שלאחר המוות ישנם רק שני מקומות בהם יכולה לשכון רוח האדם.

1. אלו הלבושים בצידקה של אלוהים, יחיו עם יהוה בשמים.

וְלֹא יִכְנָס אֵלֶיהָ כָּל טָמֵא וְעוֹשֵׂה תוֹעֵבָה וְשֹׁקֵר, כִּי אִם הַכְּתוּבִים בְּסֵפֶר הַחַיִּים שֶׁל הָשֵׁה.
ההתגלות כא': 27

2. אנשים שעדיין לבושים בסחבות המזוהמות של החטא יצטרפו לשטן בגיהנום. כפי שכבר ראינו, הגיהנום הריהו אותו מקום נורא, "פח האשפה" אליו יושלך כל דבר רע ובו ינעל לנצח נצחים.

במשפט הסופי, אלו ששמם אינו כתוב בספר החיים ישמעו מילים קרובות לאלה, המכריזות על דבר מותם השני:

"לְכוּ מִמְּנִי, אֲרוּרִים, אֵל אֵשׁ עוֹלָם הַמוֹכֶנֶה לְשֹׁטֶן וְלִמְלֶאכֶיךָ."
 הבשורה על פי מתי כה': 41

ההתגלות כ': 14

זֶהוּ הַמָּוֶת הַשֵּׁנִי - אֲגַם הָאֵשׁ.

ברור ששום אדם בר דעת אף פעם לא ירצה לחיות שם, אבל עבור אלו שלא רוצים לחיות בשמים עם אלוהים, הברירה היחידה היא אגם האש. אין מקום ניטרלי. כך ששתי השאלות הגדולות הן אלו, "כיצד יכול אדם להיות בטוח ששמו כתוב בספר החיים? כיצד אנו מולבשים בצדקה?" את התשובות לשאלות אלו נלמד בהמשך סקירתנו את המקרא. החדשות הטובות בדרך, אבל אל תדלגו קדימה. חשוב שתבנו את הבנתכם בזהירות ובקפידה. בעשותכם זאת, תלמדו מדוע נקרא ספר החיים בשם ספר החיים של השה.

4 האניה הגדולה

אדם הראשון חי 930 שנה! כך שכמעט במשך אלף שנה יכלו אנשים ללמוד, ישירות מפי האיש והאישה הראשונים, מיהו אלוהים ומהן דרכיו. כתבי הקודש אומרים שאלוהים...

... לֹא הָדַל לְהַעֲיֵד עַל עֲצָמוֹ.

מעשי השליחים יד': 17

למרות שחלפו מאות בשנים, לא שכח אלוהים את הבטחתו לשלוח את הגואל המובטח - זה שיציל את האנושות מעונש החטא ומכוחו של השטן. למרות שאוכלוסיית העולם גדלה בזינוקים כלפי

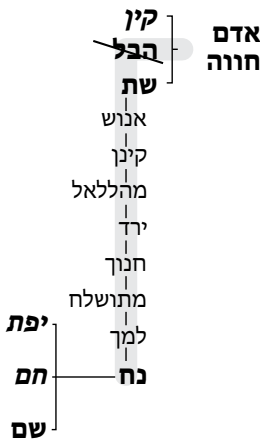
מעלה, מספר האנשים שבטחו באלוהים לא גדל באותו קצב. משה מתעד שמלבד קומץ אנשים, היפנו הכול את גבם לאלוהים.

אלימות

לא זו בלבד שבני האדם דחו את אלוהים, אלא שהם בחרו ללכת אחרי השטן בקנאות ובטומאה. משה סיכם את רוח אותם הימים במילים הבאות:

וַיֵּרָא יְהוָה כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בְּאָרֶץ, וְכָל-יֶצֶר מַחְשֵׁבֶת לְבוֹ
 רָק רַע כָּל-הַיּוֹם.

וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ, לְפָנַי הָאֱלֹהִים; וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ, חָמָס. וַתִּשְׁחַת

הָאָרֶץ לְפָנַי הָאֱלֹהִים וּתְמַלֵּא הָאָרֶץ חֶמְסִים. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-
הָאָרֶץ וְהִנֵּה גִשְׁחָתָהּ, כִּי-הִשְׁחִית כָּל-בְּשׂוֹר אֶת-דָּרְכּוֹ עַל-הָאָרֶץ.
בראשית ו' 11-12

העולם נעשה מושחת או רקוב - מקום קטלני לחיות בו. בנוסף לכך, מצהיר המקרא שהחברה באותם ימים הייתה ממוקדת על לחיות למען עצמך.² למה שאלוהים אמר שוב לא הייתה שום חשיבות. האדם בז לתכנית האלוהים ופיתח תפישת עולם של חיים השוללים כל רצון לחפש את קרבתו של אלוהים. לאדם לא היה שום עניין לשקף את כבודו של יהוה. האדם אפילו לא טרח לנסות ולגשר על הפער (התהום).

אחד מארבעים
מחברי
המקרא
תיאר
במילים
הללו את
התדרדרות
הקטלנית של
האדם לתוך החטא:

שֶׁהָרִי לְמִרוֹת שְׂיֹדְעִים הֵם אֶת אֱלֹהִים לֹא כִּבְדוּ אוֹתוֹ כְּרָאוּי
לְאֱלֹהִים, אֵף לֹא הוֹדוּ לוֹ, אֶלָּא נִתְפָּסוּ לְמַחְשַׁבֶּת הַבֶּל וְנִטְמָטְטוּ
לְבָם הָאוִילִי.

הֵם הִתְיַמְרוּ לְהִיּוֹת חֲכָמִים, אֲךָ נִהְיוּ לְכֹסִילִים, וְהִמִּירוּ אֶת כְּבוֹדוֹ
שֶׁל אֱלֹהִים בְּלִתֵּי חוֹלֶף בְּדַמּוֹת צִלְמוֹ שֶׁל אָדָם בֶּן-חַלוּף וּבְדַמּוֹת
צִלְמֵי עוֹפּוֹת, חַיּוֹת וְרִמְשִׁים.

לְכֵן מִסָּרַם אֱלֹהִים לְטַמְאָה בְּיַדֵּי תַאֲוֹת לְבָם, לְחַלֵּל אֶת גּוֹפֵם בֵּינָם
לְבֵין עַצְמָם - אֲנָשִׁים שֶׁהִמִּירוּ אֶת אֱמַת הָאֱלֹהִים בְּשֶׁקֶר וּכְבָדוֹ
וְעָבְדוּ אֶת הַנִּבְרָא בְּמָקוֹם אֶת הַבוֹרָא הַמְבָרָךְ לְעוֹלָמִים! אָמֵן.

מִשׁוּם כֵּךְ הִסְגִּירָם אֱלֹהִים לְתַשׁוּקוֹת בְּזוּיוֹת, עַד כִּי אִפְלוּ נְשִׂיהֶם
הִחְלִיפוּ יְחָסִים טְבַעִיִּים בְּבִלְתֵּי טְבַעִיִּים וְכֵן גַּם הַגְּבָרִים נִטְשׂוּ
אֶת הַיְחָסִים הַטְּבַעִיִּים עִם הַנְּשִׂים וּבְעָרוּ בְּתַאֲוָה זֶה אֶל זֶה;
גְּבָרִים עָשׂוּ תוֹעֵבָה בְּגְבָרִים וְקִבְּלוּ בְּגוֹפֵם הֵם אֶת הַגְּמוּל הַרְאוּ
לְסַטְיָה שְׁלָהֶם.

וְכִינֵן שֶׁלֹּא חָשְׁבוּ לְנַכּוֹן לְהַפִּיר בְּאֱלֹהִים, הִסְגִּירָם אֱלֹהִים לְהַלְךְ-
רוּחַ מְגַנָּה, לְעֲשׂוֹת אֶת הַדְּבָרִים שְׂאִינָם הַגּוֹנִים. אָכֵן מְלֵאִים

הם בכל עולה, רשע, חמדנות, רע; מלאי קנאה, רצח, מריבה, מרמה, מזמה. הולכי רכיל הם, מוציאי דבה, שונאי אלהים, חצופים, גאים, רברבנים, חורשי רעה, ממרים פי הורים, חסרי הבנה, בלתי נאמנים, קשוחי לב, אכזרים. הם יודעים את חקת אלהים, אשר לפיה עושי מעשים כאלה ראויים למיתה, אך לא זאת בלבד שהם עושים אותם, הם גם תומכים בעושיהם.³
אגרת שאול אל הרומים א': 21-32

בצומת גורלית זו של ההיסטוריה בחר האדם בדרך הקלה, כשהוא מעדיף לחקות את הדוגמה שהציב לו השטן על פני חיפוש דרך שתשקף את צלם אלוהים. אולם כפי שכבר ראינו, לחטא יש השלכות. תמיד. בדיוק כשם שהפרת חוק הכבידה גורר אחריו מכות יבשות וגפיים שבורות, כך גם יש תוצאות להתעלמות מדברו של האל. נאמן לטבעו, לא יכול אלוהים למחול על החטא.

וַיֹּאמֶר יְהוָה, "אֲמַחֶה אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר-בְּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה..."
בראשית ו': 7

לאדם אולי הייתה תפיסת עולם שלא כללה את אלוהים בחייו, אבל הבורא עדיין ראה באדם יצור אחראי למעשיו.

נח

למרות זאת, איש אחד היה שונה. כפי שמספרים כתבי הקודש...

וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי יְהוָה... נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו.
אֶת-הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ-נֹחַ.
בראשית ו': 8-9

למרות שנח היה חוטא, היתה לו אמונה שאלוהים אמין ושניתן לבטוח בו. כתוצאה מכך, נרשם שמו בספר החיים.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קַץ כָּל-בָּשָׂר בָּא לִפְנֵי, כִּי-מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם, וְהִנְנִי מִשְׁחִיתָם אֶת-הָאָרֶץ.
בראשית ו': 13

"וַאֲנִי הִנְנִי מביא אֶת-הַמַּבּוּל מִיַּם עַל-הָאָרֶץ, לְשַׁחַת כָּל-בָּשָׂר אֲשֶׁר-בוֹ רוּחַ חַיִּים, מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם; כֹּל אֲשֶׁר-בָּאָרֶץ יָגוּעַ."
בראשית ו': 17

דרך המילוט

אלוהים עמד לשפוט את החטא. אך כאשר יהוה מביא משפט, הוא מספק גם דרך מילוט. אלוהים אמר לנח,

”עֲשֵׂה לָךְ תֵּבַת עֲצֵי-גֹפֶר, קַנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת-הַתֵּבָה; וְכִפַּרְתָּ אֹתָהּ
מִבֵּית וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר.”
בראשית ו':14

תיבה היא מילה מקבילה למיכל או לארגז. במקרה הזה, הנחה אלוהים את נח לבנות מיכל גדול – אוניה, כדי לחיות בה בזמן שהעולם נחרב במבול. אלוהים אמר לנח,

”וְהַקַּמְתִּי אֶת-בְּרִיתִי אִתָּךְ; וּבֵאתָ אֵל-הַתֵּבָה, אַתָּה וּבְנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ
וְנִשְׁי-בְנֶיךָ אִתָּךְ.”

וּמִכָּל-הַחַי מִכָּל-בְּשׂוֹר שְׁנַיִם מִכָּל תַּבִּיֵּא אֵל-הַתֵּבָה לְהַחִיֵּת אִתָּךְ;
זָכָר וּנְקֵבָה יְהִי.”
בראשית ו':18-19

בפני נוח עמדה עכשיו הברירה:

1. הוא יכול להיות כמו אדם וחווה, **להטיל ספק בדבר אלוהים** כאמת ולסמוך על השטן או על אל אחר כלשהו, שיספק לו מידע אמין יותר. הוא יכול לחקות את קין ולבנות את האוניה בדרכו שלו – אולי שנים או שלוש אניות יתאימו יותר, או...

2. הוא יכול פשוט **להאמין לאלוהים** כשם שמישהו מאמין לחבר, ולמלא אחר הוראותיו בבניית התיבה.

המקרא אומר שנח בחר לתת אמון ביהוה ובדברו. הוא עשה את הבחירה הנכונה.

וַיַּעַשׂ נֹחַ, כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים בְּן עֲשֶׂה. בראשית ו':22

התיבה

התיבה שנח בנה הייתה אניה גדולה, בדומה לאניות המטען המודרניות שחוצות את האוקיינוסים. היא נבנתה מעץ וכוסתה בשכבה של חומר אוטם (כֹּפֶר, זָפֶת) שהיה נפוץ בשימוש לאטימת ספינות במאות הקדומות.⁴ האניה כללה מספר סיפונים, מערכת אוורור ודלת – דלת אחת בלבד. היא נותרה כלי השיט הגדול ביותר שנבנה אי פעם עד שגודלה והפרופורציות שלה כמעט ושוחזרו ב-1844 על ידי האניה Great Britain (‘גרייט בריטן’). מידותיה של התיבה עדיין נחשבות למידות האידיאליות של אניה גדולה ויציבה. היא לא נבנתה כדי להיות מהירה, אלא רק כדי לשמר חיים.

במהלך שנות הבנייה, נח לא רק פיקח על תהליך בניית האניה אלא גם הזהיר את כל מי שהיה מוכן לשמוע, שהמשפט קרב.⁵ מלבד בני משפחתו, אף אחד אחר לא הגיב למסר.

וַיֹּאמֶר יְהוָה לְנֹחַ, "בֹּא-אִתָּה וְכָל-בֵּיתְךָ אֶל-הַתֵּבָה; כִּי-אֲתִיךָ וְרֵאתִי צְדִיק לְפָנַי בְּדוֹר הַזֶּה."

בראשית ז':1

וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכָל אֲשֶׁר-צִוָּהוּ יְהוָה.

בראשית ז':5

בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ וְשֵׁם-וָחֶם וַיִּפֶּת בְּנֵי-נֹחַ; וְאִשְׁתׁ נֹחַ וּשְׁלֹשֶׁת נָשִׁי-בָנָיו אִתָּם אֶל-הַתֵּבָה.

הֵמָּה וְכָל-הַחַיָּה לְמִינָהּ וְכָל-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ, וְכָל-הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל-הָאָרֶץ לְמִינָהּ; וְכָל-הָעוֹף לְמִינָהּ, כָּל צֶפֶר כָּל-כַּנָּף. וַיָּבֹאוּ אֶל-נֹחַ אֶל-הַתֵּבָה; שְׁנַיִם שְׁנַיִם מִכָּל-הַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר-בוֹ רוּחַ חַיִּים. וְהַבָּאִים זָכָר וּנְקֵבָה מִכָּל-בֶּשֶׂר בָּאוּ, כְּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים...

בראשית ז':13-16

בנוסף לזוגות מכל בעלי החיים, הורה אלוהים,

"מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה תִּקַּח-לָךְ שְׁבַעָה שְׁבַעָה..."

בראשית ז':2

חיות "טהורות" היו בדרך כלל החיות שבהן השתמשו להעלאת קרבנות.

דלת אחת

לקח שבעה ימים להעמיס את התכולה על התיבה. למרות שהכילה בעלי חיים שהוכחדו זה מכבר, באניה היה מספיק מקום לכולם, כשבעלי החיים תופסים כ-60% בלבד מנפחו של כלי השיט. שאר המקום הכיל, ככל הנראה, מזון. לקיחת הצעיר ביותר מכל אחד מבעלי-החיים הגדולים ודאי סייעה לחסכון במקום. כדי לחסוך באוכל, ייתכן שחלק מהחיות היו בתרדמת חורף. כמובן שאלוהים יכול היה להזין אותם בכל דרך שיבחר. לאחר שהטענת התיבה הסתיימה,

וַיִּסְגֹּר יְהוָה בַּעֲדוֹ.

בראשית ז':16

כאשר הגיע המשפט והמים החלו לעלות, שום דפיקות על דופן האניה לא יכלו להביא את נח לפתוח את הצוהר. כמו כן לא היה על נח ומשפחתו לחשוש שהדלת תיקרע מציריה מכוח המבול. הם היו לגמרי בטוחים, כיוון שאלוהים הוא זה שסגר את הדלת - הדלת האחת והיחידה. הוא נעל בתוך התיבה את אלה שהאמינו בו, ונעל מחוצה לה את אלה שמרדו בו.

הכתובים אומרים שיהוה הוא ארך אפיים. הוא נתן לאדם שנים רבות כדי לחזור בתשובה מדרך החטא ולבוא לקבל את אהבתו של אלוהים. עכשיו הזמן תם. המשפט הגיע, בדיוק כשם שהבטיח אלוהים. בני האדם לפעמים מאיימים אך לא מבצעים, אך אלוהים תמיד עומד בדברו.

האם הרוב תמיד צודק?

במהלך שנות בנייתה של התיבה, היו נח ובני משפחתו קולות בודדים בעולם בו כל האחרים חשבו אותם לשוטים.

זהו דבר שיש לציין. הרוב לא תמיד צודק. יש הסבורים שאם לדת כלשהי יש מאמינים רבים, היא חייבת להיות הדת הנכונה. אבל עצרו וחשבו לרגע. זוכרים כיצד בימיו של משה נחשבה הדת המצרית לדת יוקרתית? באותם הימים סברו כולם כי היא הדת האמיתית. אולם היום אין איש המאמין באותה דת קדומה. רק משום שאנשים רבים מאמינים בדבר מה, אין זה הופך אותו לדבר נכון. למעשה, מזהיר אותנו המקרא ש...

...רָחַב הַפֶּתַח וּמְרוּחַת הַדֶּרֶךְ הַמּוֹלִיכָה לְאַבְדּוֹן וְרַבִּים
הַהוֹלְכִים בָּהּ. אֲךָ צַר הַפֶּתַח וְצָרָה הַדֶּרֶךְ הַמּוֹלִיכָה לְחַיִּים
וּמַעֲטִים הַמוֹצְאִים אוֹתָהּ.

הבשורה על פי מתי ז': 13-14

5 אסון

על פי המקרא, מתערב אלוהים בחוק ובסדר של היקום שלו אך ורק במקרים מיוחדים. מקרים אלה נקראים ביסים. כאשר מתוארים ניסים במקרא, יש להתייחס אליהם ברצינות המרבית, משום שהמקרא אומר שזוהי אחת הדרכים אשר דרכם אלוהים מסב את תשומת לבנו אליו.

בְּשָׁנַת שֵׁשׁ-מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי-נֹחַ, בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּשִׁבְעָה-עָשָׂר יוֹם
לְחֹדֶשׁ, בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל-מַעֲיִנַת תְּהוֹם רַבָּה, וְאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם
נִפְתְּחוּ. וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל-הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה.
בראשית ז': 11-12

המילה מבול בה משתמש משה לתיאור האירוע הזה פירושה שיטפון קטסטרופלי (משחית, ממיט אסון). במקרא מופיעה המילה 'מבול' בהקשר זה בלבד. שום שיטפון אחר מעולם לא התקרב לממדים של המבול. ובכן, כיצד קרה הדבר? מהיכן הגיעו כל המים ולאן הלכו?

המעיינות והארובות (סכרים).

קודם כל, המקרא אומר שהאדמה נבקעה, כשהיא משחררת כמויות אדירות של מי תהום. נְאֻמֶר,

...נִבְקְעוּ כָּל-מַעֲיִנַת תְּהוֹם רַבָּה...

בראשית ז': 11

על פי התיאוריה זינקו המים שהיו תחת לחץ מסיבי לגבהים, ומשמ, יחד עם מים מהאטמוספירה, ירדו כאילו...

בראשית ז': 11

...אַרְבַּת הַשָּׁמַיִם נִפְתְּחוּ.

בקע (שבר) כזה בקליפת כדור הארץ היה חייב לקרות בעקבות התפרצויות וולקניות עצומות. חוקרי ימים מעריכים, שקיימים כמיליון הרי געש בקרקעית האוקיינוס השקט בלבד - לא כולם פעילים, חלקם שאריות מן העבר.

יתכן שבתקופה המדוברת התרחש כל תהליך נדידת היבשות. אחד ממובילי החוקרים בתחום הקרום הטקטוני של כדור הארץ בנה מודל תלת מימד, באמצעות מחשב-על, שבו מתרחש כל תהליך נדידת היבשות במהלך כמה חודשים.⁶ כאשר הסדקים בקרקע קורעים את קרום כדור הארץ, סביר להניח שרצועות עצומות מפני השטח יידחפו עמוק אל פנים כדור הארץ ועל ידי כך יוצרו אגנים עצומים בהם יתהוו אוקיינוסים. יחד עם זאת, מקומות בהם היו ימים או אוקיינוסים יהפכו ליבשות.

למרות שניתן להסביר חלק גדול ממה שקרה באותו מבול במונחים מדעיים, עלינו לזכור שיש באפשרותו של אל כל-יכול ליצור את הנסיבות להתרחשות המבול ואת התוצאות הרוות-האסון הנלוות לו ללא כל מגבלה.

הגשם נמשך 40 יום, אך מתוך הטקסט ניתן להבין, שמים המשיכו לבקוע מתוך מקורות תת קרקעיים במשך 150 יום.

וַיְהִי הַמַּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם עַל-הָאָרֶץ; וַיִּרְבוּ הַמַּיִם וַיִּשְׂאוּ אֶת-הַתְּבֵה, וַתָּרֶם מֵעַל הָאָרֶץ. וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם וַיִּרְבוּ מְאֹד עַל-הָאָרֶץ; וַתִּלָּךְ הַתְּבֵה עַל-פְּנֵי הַמַּיִם.

בראשית ז': 17-18

בזמן שתיעד משה אירועים אלו, הוא ללא ספק כבר הכיר את סיפור המבול אותו לימדו המצרים, הבבלים ועמים קדומים אחרים. אולם עכשיו שמע את פרטי המבול ממי שטען להיותו עד ראייה - מאלוהים עצמו. משה כתב שהמים...

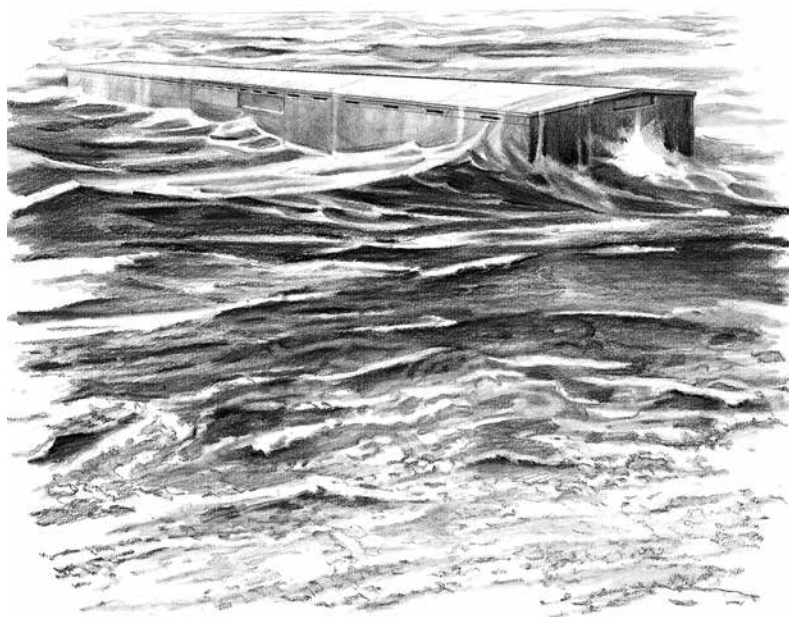
גָּבְרוּ מְאֹד מְאֹד עַל-הָאָרֶץ, וַיִּכְסּוּ כָּל-הַהָרִים הַגְּבוּהִים אֲשֶׁר-תַּחַת כָּל-הַשָּׁמַיִם.

בראשית ז': 19

נהוג להאמין שטרם המבול לא היו ההרים גבוהים כפי שהם היום. לו היינו יכולים היום לקחת את פני כדור הארץ ולשטח אותם כך שיהיו חלקים, היו המים מכסים את הקרקע עד לגובה משוער של כשלושה קילומטרים. משה כתב:

כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת-רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו מִכָּל אֲשֶׁר בְּחֶרֶבָה מָתוּ...
בראשית ז': 22

על אף שהתעלמו מיהוה אלוהים, האנשים עדיין שלמו את תוצאות החטא שלהם.

המים נסוגים

וַיִּשְׁאָר אֶף-נֶחַ וְאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתְּבֵּה... וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-נֶחַ...
בראשית ז': 23; ח': 1

...על-הרים יעמדו מים. מן-גערתך ינוסו;

...יעלו הרים ירדו בקעות; אל-מקום זה יסדת להם.

גבול-שמת בל-יעברו; בל-ישבו לכסות הארץ. תהלים קד': 6-9

מעניין. כנראה שההרים מרובי השכבות שאנו רואים היום נוצרו מתחת למים ושם, בעוד רכיבי האדמה עדיין רכים, נדחפו כלפי מעלה, מתקפלים ומתפצלים תוך כדי התנשאותם. בעוד המים זורמים מטה בעוצמה על פני ההרים המזדקרים, הם בקעו את החומר הרך ויצרו במהירות גאיות ומכתשים גדולים. כאשר הגיעו ההרים לגובהם הנוכחי, התקשו למצב סלעי. תהליך זה מסביר את הצורות הגיאולוגיות הרבות שאנו רואים היום ומדוע ניתן למצוא לעיתים קרובות מאובנים, אפילו של יצורים ימיים, באזורים גבוהים.

כוכב לכת שונה

נח ובני משפחתו שהו בספינה 371 יום בטרם פתח אלוהים את דלתה. בשלב זה כבר שכך המבול, והתיבה עגנה באזור הררי.

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל-נֹחַ לֵאמֹר, "צֵא מִן-הַתֵּבָה, אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֵיךָ וְנָשֵׁי-בְנֵיךָ אִתְּךָ. כָּל-הַחַיָּה אֲשֶׁר-אִתְּךָ מִכָּל-בְּשָׂר, בְּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל-הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל-הָאָרֶץ הוּצָא (הַיָּצָא) אִתְּךָ; וְשָׂרְצוּ בָאָרֶץ וּפְרוּ וּרְבוּ עַל-הָאָרֶץ."

וַיֵּצֵא-נֹחַ; וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְנָשֵׁי-בְנָיו אִתּוֹ. בראשית ח': 15-18

כאשר נטשו את התיבה, לא זו בלבד שהקרקע הייתה יבשה, היא כבר שוב הניבה. היה זה כוכב לכת שונה מאד מזה שלפני המבול. זהו כוכב הלכת - כדור הארץ - עליו אנו חיים היום.

לפני המבול חיו בני האדם מאות בשנים, אולם אחריו, התקצרו חיי האדם באופן משמעותי, כך שגיל תשעים כבר נחשב לזקנה מופלגת.

מנחה

וַיָּבֹן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה; וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר, וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ. בראשית ח': 20

נח העלה לאלוהים לעולה חיות טהורות, כשם שעשה הבל בשעתו. ושוב, עולות אלו לא הועלו על מנת להזין את אלוהים. יהוה אינו נעשה רעב - הוא לא זקוק למזון. לעומת זאת, מנחת החיות קשורה למושג הכפרה. כבר אמרנו קודם לכן, שברמה הבסיסית ביותר, המילה כפרה נושאת משמעות של כיסוי - באותה מילה משתמש הכתוב כדי לתאר את כיסוי התיבה, על ידי נח, בזפת. במובן זה מדבר המקרא גם על החטא שמכוסה באופן סמלי כדי שהאל הקדוש יוכל להביט אל האדם בעין אוהדת.

אֲשֶׁרֵי נְשׁוּי-פֶשַׁע; כְּסוּי חַטָּאָה. תהלים לב': 1

ככל שנתקדם בסיפור נגלה, שהמלה כפרה מסכמת את כל האמצעים שבהם מספק האל הקדוש לאדם החוטא את הכסות הנכונה ללבו - כסות של צדקה השווה לצדקתו שלו.

מזבח

המקרא מספר שנח העלה לעולה בעלי חיים על המזבח. המזבח נבנה מאבנים לא מסותתות, המאורגנות לערימה כדי ליצור משטח. הן הוקמו על פי הנחיותיו של אלוהים ושימשו כמקומות מפגש איתו. בכך שהגיש את מנחתו, התוודע נח שהוא אדם חוטא הזקוק לכפרה- כיסוי. אלוהים התרצה (היה שבע רצון) מכך שנח בטח בו.

וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת-נֹחַ וְאֶת-בְּנָיו; וַיֹּאמֶר לָהֶם, "פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֹאוּ אֶת-הָאָרֶץ."
בראשית ט':1

זו לא היתה הצעה אלא פקודה. כעת, נח וצאצאיו עמדו בפני הברירה:

1. לציית לאל, "למלא את הארץ" כשם שהורה להם אלוהים, או...
2. לנהוג כמו אדם וחיה - ולפקפק בכך שיהיה אכן התכוון למה שאמר - לבטוח בשיפוט השכלי של עצמם.

בחלק הבא נראה באיזו דרך בחרו.

הבטחה

אלוהים אמר,

"...וְלֹא-יִכָּרֵת כָּל-בְּשָׂר עוֹד מִמִּי הַמְּבּוּל; וְלֹא-יְהִי עוֹד מְבּוּל לְשַׁחַת הָאָרֶץ."
בראשית ט':11-13

"זאת אות-הברית אשר-אני גתן ביני וביניכם... את-קשתי נתתי בענן; והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ."
בראשית ט':11-13

אלוהים הבטיח שלא ישחית עוד לעולם את פני כדור הארץ באמצעות מבול. בכל פעם שירד גשם, תהווה הקשת בענן תזכורת להבטחה זו. למרות שחלפו אלפי שנים מאז המבול, שמר יהוה את דברו.

...וַיְהִי בְּנֵי-נֹחַ הַיְצְאִים מִן-הַתֵּבָה שָׁם, וְחָם וְיָפֶת... שְׁלֹשָׁה אֱלֹהֵי בְּנֵי-נֹחַ; וּמֵאֵלֶּה נִפְצָה כָּל-הָאָרֶץ.
בראשית ט':18-19

לאדם הייתה התחלה חדשה. משה מסכם חלק זה בבראשית במילים הבאות:

וַיְהִי כָל-יְמֵי-נֹחַ תִּשְׁעַ מאות שנה וְחַמְשִׁים שָׁנָה; וַיָּמָת.
בראשית ט':29

מה בקשר לדינוזאורים, מאובנים, פחם ונפט?

המילה דינוזאור איננה מופיעה במקרא. זוהי מילה מאוחרת יותר, שהמציא בשנת 1841 חוקר אנגלי לאנטומיה. עם זאת, בספרים המוקדמים של המקרא מופיעה התייחסות לבעלי חיים גדולים, שלא קיימת להם מקבילה בימינו. שְׁתִּים מהחיות הגדולות יותר שמוזכרות בכתובים דומות, באופן שמעורר עניין, למאובנים המצויים בידינו.⁷

ממה שנאמר בכתבי הקודש ניתן להסיק, שהדינוזאורים נוצרו בידי האל וחיו עם בני האדם למין ההתחלה. נראה שהדינוזאורים השתייכו למשפחת הזוחלים, שרובם ממשיכים לגדול במהלך כל חייהם. אם היה לדינוזאורים משך חיים ארוך כמו זה של האדם טרם המבול, יש בכך כדי להסביר את המימדים העצומים אליהם הגיעו.

המקרא מציין, ששְׁנַיִם מכל אחד ממיני החיות שעל פני האדמה נלקחו לתיבה. סביר להניח שרק הצעירים נלקחו, לא רק על מנת לחסוך מקום, אלא גם כדי להביא למקסימום את זמן הפוריות בשנים שלאחר המבול. היות שמידתו הממוצעת של דינוזאור הייתה כשל סוס פוני קטן, ואפילו הדינוזאור הגדול ביותר לא היה גדול עם לידתו ממידתו של כדורגל, החישוב מגלה, שהיה די מקום להכילו בתיבה.

את הסיבה להכחדתם, ניתן רק לשער. במהלך המאות האחרונות נכחדו זנים רבים של בעלי חיים אבל גם כאן, קשה להצביע על הסיבה המדויקת לכך. בחינה של אלפי שנים אחורה קשה עוד יותר. היות שבעקבות המבול חל שינוי קיצוני במזג האוויר, התפתחה תיאוריה האומרת, שיתכן שלבעלי חיים מסוג זה היה קושי לשרוד.

התנאים שנוצרו בעקבות המבול מספקים מענה לשאלות רבות ביחס לטבע. למשל, כמות המשקעים העצומה שנוצרה בעקבות המבול, המשקל הכבד של המים, כמויות הסחף העצומות - כל אלה יכולים להיות הסיבה למרבצי הפחם, הנפט והמאובנים שאנו מוצאים עתה. רוב המאובנים מספקים עדות מדהימה לכך שנקברו חיים במהירות ובאופן קטסטרופאלי, לעיתים קרובות בקבר המוני של מאובנים שאנו מוצאים היום. המשמעות של עצם הימצאותו של מאובן שמור היטב, כמו של דג למשל, מצביעה על כך שנקבר במהירות בכוח משקעים שסגרו עליו והתקשו מיד, בטרם יכלו מכרסמים או רְקֵב להשחית את צורתו.

עבור מקורות נוספים ראה נספח.

6 בבלול

הפרק העשירי בספר בראשית נקרא לעיתים קרובות בשם "טבלת העמים". הוא מספר לנו מנין צמחו הקבוצות האתניות העיקריות, החל מבניו של נח. הפרק מסתיים בפסוק:

אֵלֶּה מְשֹׁפְחוֹת בְּנֵי-נֹחַ לְתוֹלְדוֹתֵם בְּגוֹיֵיהֶם; וּמֵאֵלֶּה נִפְרְדוּ הַגּוֹיִם
בְּאֶרֶץ אַחַר הַמְּבּוּל.
בראשית י': 32

כל עמי האדמה באו מהמשפחה האחת הזאת. בתחילה ידעו כולם על יהוה, על פועלו היצירתי ועל מקור החטא והמוות. אולם דבר זה השתנה. מה חולל את השינוי?

את התשובה ניתן למצוא בסדרת אירועים שקרו כמה מאות שנים לאחר המבול. בשלב זה צמחה אוכלוסיית העולם באופן דרמטי והייתה מרוכזת במסופוטמיה, ערש התרבות האנושית, וכיום עיראק המודרנית.

וַיְהִי כֹל-הָאָרֶץ שְׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֶחָדִים. וַיְהִי בְּנִסְעֵם מִקֶּדֶם,
וַיִּמְצְאוּ בְּקֶעָה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר
וַיֵּשְׁבוּ שָׁם.

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ, "הֲבֵה
נִלְבְּנָה לְבִנָּיִם וְנִשְׂרָפָה לְשֵׁרָפָה";
וַתְּהִי לָהֶם הַלְּבָנָה לְאֶבֶן, וְהַחֲמֹר
הָיָה לָהֶם לְחֹמֶר. וַיֹּאמְרוּ "הֲבֵה
נִבְנֶה-לָנוּ עִיר וּמְגִדָּל וְרֹאשׁוֹ
בְּשָׁמַיִם, וְנִנְעֶשֶׂה-לָנוּ שֵׁם. פֶּן-
נָפוּץ עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ."
בראשית יא': 4-1

תוכניתו של האדם

ובכן, ברור שיש פה בעייתיות מסוימת. אחרי המבול, אמר אלוהים לאדם...

בראשית ט': 1

"פרו ורבו ומלאו את-הָאָרֶץ."

אבל אנשים אלה היו נחושים בדעתם להישאר יחדיו במקום אחד ולהקים עיר גדולה. היה זה חוסר ציות ישיר להוראתו של אלוהים. ברור שלא אכפת היה להם מה חשב אלוהים! שוב פעם, סבר האדם שהוא יודע טוב יותר מאלוהים מה הדבר הטוב ביותר לעשותו. האדם מנציח את הבחירה המוטעית שנעשתה בגן-עדן.

כפי שאתם נוכחים לדעת, יש לאדם בעיה עם ציות. האם אי-פעם תהיתם מדוע אין צורך ללמד ילדים קטנים שלא לציית לאמא ואבא? זה טבעי, שכן סרבנות היא תכונה טבעית בלב האדם. באופן בסיסי, כבני

אדם איננו אוהבים לקבל הוראות. אנו מעדיפים לעשות דברים על פי דרכנו. בני האדם הם מאד אנוכיים. זו הייתה הבעיה העקרית שבאה לידי ביטוי בכך שהאנשים נשאר במקום אחד במטרה להקים עיר.

המקרא אומר שבני האדם רצו לבנות גם מגדל, כדי ש...

בראשית י"א:4

...נַעֲשֶׂה-לָנוּ שֵׁם:

האדם חיפש את תפארתו שלו במקום לחפש דרך לשקף את תפארתו של האל. אלוהים נשאר מחוץ לתמונה. כך מעדיף האדם.

דת

ההגייה המדויקת של שם העיר איננה ידועה מכיוון שבמרבת השפות העתיקות לא נעשה שימוש בתנועות או עיצורים בכתב. אך יש חוקרים המפענחים את הכתב העתיק כְּ בְּבִילִי.⁸ זהו שם בעל משמעויות דתיות עמוקות. פירושו "שער האל".

קיימות ראיות מוצקות לכך, שגם למגדל יש משמעות דתית. סביר להניח שהיה זה סוג של מקדש מסופוטמי מוקדם,⁹ מקדש-מגדל (זיגורט) כלומר, מקדש הבנוי בצורת מגדל. מבנה זה - שהיה חיקוי להר - היה מורכב מקבוצת מבנים אשר שיאם היה המקדש הקטן שהתנוסס בראשם. המקדש היה המקום המרכזי של העיר בו נעשתה עבודת הכהנים, הזבחים, עבודת אלילים וחגים. הכול היה מעוצב למופת. בבילי מוצגת במקרא כמקום התהוותה של דת מאורגנת.

דת, בהקשר זה, מתייחסת למאמצינו של האדם להתקרב לאלוהות בתקווה לזכות בחסדיה או כדי להסיר מעליו פורענויות.

חשבו על כך. המקדש-מגדל היה ענק! כדי לקחת על עצמם את האתגר להרים מבנה שכזה, היה על הבנאים להיות מסורים לסיפוק רצון אלוהיהם. אתם יכולים לתאר לעצמכם את עבודת הפרך, שביצעו בתנאי חום, בזמן שאספו בוץ ושרפו לבנים אותם הדביקו באמצעות זפת.

אפילו משנבנה המגדל-מקדש, לו רצו לבקר במקדש שבראשו,

היה עליהם לכתת רגליהם במעלה גרם מדרגות עצום.

אנשי בבילי הגו ותכננו דרך להגיע לאלוהיהם -

אבל זה היה כרוך ללא ספק בעבודה קשה.

המקרא אומר, שמאמצים עצמיים הם ביסוד טבעה של כל אחת מהדתות שהמציא האדם - ככל שקיימות יותר "מדרגות", כך הדת טובה יותר. דתות אלו דורשות זמן, כסף, מסירות ולפעמים גם כאב פיסי על מנת להשביע את רצון האל. כמובן, טמונה בכך התקווה שמסירות שכזאת תזכה את האדם במזל או תסייע לו להימנע מרע. נראה שאחרי המוות, בעולם הבא, דברים ישתפרו אם יהיה האדם אדוק בדתו.

כעת עלינו לשאול את עצמנו שאלה: מה חשב על כך אלוהים? נניח שאנשי בבילי היו מקדישים את המגדל-מקדש שלהם ליהוה אלוהים בלבד. האם כל היבלות 'שהרוויחו' במהלך הבניה, הרגלים הכואבות מטיפוס במדרגות הרבות, העייפות שבציות לדרישות הכוהנים, המחיר של הקרבת קורבנות בלתי פוסקת, ההתשה שבתפילות - האם כל המסירות הזאת הייתה פותחת את השער לאלוהים? האם יהוה היה אומר, "בסדר, בוכל לחזור ולהיות חברים?" המקרא אומר: "לא".

מדוע לא? משום שהנושא שעל כף המאזנים איננו שמירת אורח חיים דתי. אלא הוא אודות האמון שלנו במישהו - באלוהים עצמו. הנקודה איננה כמה קשה עבד אדם כדי לזכות בחסדי האל, אלא אם האדם באמת בוטח באלוהים כשם שניתן לבטוח בחבר. לא מדובר ביכולת שלנו להביא את אלוהים לנהוג כרצוננו, אלא בכך שיש לנו חברות אישית עם בורא היקום. אמון, זוהי הנקודה.

דת גורמת לאדם להרגיש שהוא רוחני, אבל הדבר דומה לשחייה נגד הזרם בנהר - היא כרוכה בעבודה רבה. אולי תרגיש נפלא כשתסיים, אך למעשה לא הגעת לשום מקום. לבו של האדם עדיין יהיה עטוף בסחבות המזוהמות של החטא.

נקודת מבטו של אלוהים

אלוהים, אם כן, לא התרשם מכל הלהט הדתי הזה. הוא אמר לבני האדם למלא את הארץ, והם החליטו להישאר במקום אחד.

...וַיִּרְדֵּי יְהוָה¹⁰ לִרְאוֹת אֶת-הָעִיר וְאֶת-הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם.
וַיֹּאמֶר יְהוָה, "הֲלוֹ עִם אֶחָד וְשָׂפָה אַחַת לְכָלָם, וְזֶה הַחֲלֹם לַעֲשׂוֹת;
וְעַתָּה לֹא-יִבָּצֵר מֵהֶם כָּל אֲשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת." בראשית יא' 5-6

הבורא ידע את מה שההיסטוריה כבר הוכיחה - שבעזרת שפה משותפת, התקדמותו של האדם בתחום הטכנולוגיה מהירה הרבה יותר. נראה שיש כאן דפוס התנהגות החוזר על עצמו. ככל שהדברים מפותחים ונוחים יותר עבור האדם, כך הוא חש פחות צורך באלוהים כחבר. למרות שיהוה העניק לאדם חופש בחירה, הוא לא רצה שהאדם יחיה בנפרד ממנו.

מפוזרים

אלוהים נקט צעד נגד סרבנותו של האדם. ויאמר אלוהים,

"הִבֵּה נִרְדָּה וְנִבְלָה שָׁם שְׂפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שְׂפַת רֵעֵהוּ."

וַיִּפְּץ יְהוָה אֹתָם מִשָּׁם עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ; וַיַּחְדְּלוּ לִבְנֵת הָעִיר.
בראשית י"א: 7-8

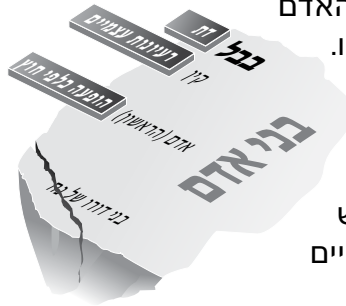
כאשר פיזר אותם אלוהים לכל עבר, הוא העניק להם שפות חדשות. אין ספק שעשה עבודה יסודית ביותר! רבות מהשפות שאלוהים יצר הן כה מורכבות עד שלוקח לבלשנים שנים להבינן, וגם אז אין הם בקיאים בהן לחלוטין.

בלבול

למרות שהאנשים קראו לעירם בבילי,⁹ השער לאלוהים, אחרי שפיזר אותם למחוזות זרים, קרא אלוהים לעיר בבל ונתן לה הגדרה חדשה. משמעות השם היא ערבוב, ערבול, בלבול, מבוכה. משה כתב,

עַל-כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בְּבֶל,¹¹ כִּי-שָׁם בָּלַל יְהוָה שְׂפַת כָּל-הָאָרֶץ;
וּמִשָּׁם הִפְיָצָם יְהוָה עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ.
בראשית י"א: 9

אלוהים רצה שכל אחד ידע שהעיר הזאת וההשקפות הדתיות שלה אינן מבטאות את האמת האלוהית; היא איננה השער ליהוה - המסר והפולחן שלה אינם יכולים לתקן את הקשר החברי השבור שבין האדם לאלוהים, לאדונו.

משלב זה ואילך, הייתה בבל לדוגמה בכתבי הקודש למאמציו הדתיים של האדם.

סיכום

המקרא אומר שכל ניסיון של איש או אישה להמציא דת שיעודה להיות שער לאלוהים הוא חסר כל סיכוי. האנושות מתקיימת בשממה רוחנית - היא אבודה - האדם אינו מוצא דרך חזרה לאלוהים בכוחות עצמו. מלבד הנחיותיו של אלוהים המורה לו את הדרך, אין לאדם שום מושג היכן למצוא את השער הזה. אבל אלוהים יודע את הדרך. הוא מכיר את השער, והוא זה אשר...

...חָשַׁב מִחְשְׁבוֹת לְבַלְתִּי יָדַח מִמֶּנּוּ נִדְּחַ. (כלומר, אלוהים הכין דרך כדי שהאדם המופרד מאלוהים לא ישאר רחוק ומנוכר מאלוהים) שמואל ב', יד':14

לו רק היו בני האדם נותנים את אמונם באלוהים, הוא היה מראה להם את הדרך חזרה למערכת יחסים תקינה עימו.

האנשים שנותרו בבבל לא הפסיקו לבנות את המגדל-מקדש (זיגורטים). לדברי ההיסטוריונים, מגדלים נוספים נבנו במטרה לתת כבוד לאלילים ולאילולות כמו אשתר, מרדוך ודגן. אלוהויות אלה, בנוסף לאחרות, צצו לאורך כל ההיסטוריה במקומות אחרים תחת שמות שונים. המקבילה של אשתר היתה איסיס המצרית, אתנה או אפרודיטה היוונית ו-ונוס הרומית. למרדוך יש קשר עם אל השמש, ובדפים הבאים נמצא את דגן במסגרת נוספת. לאחר שנבנה יסודות נוספים להבנתנו, נלמד אודות המקור והזהות של אלוהויות אלו.

בהביטנו אל שני הסיפורים האחרונים, נוכל לעשות השוואה מעניינת ביניהם. ישנן שתי דרכי חשיבה שמניבות תוצאות שונות לחלוטין זו מזו.

דרכה של בבל	דרכו של נח
לבטוח בעשייה דתית מאומצת	בטח ביהוה
מגדלים רבים, שערים לשמים	אלוהים סיפק אניה אחת, דלת אחת
בני אדם נשפטים ונפוצים	נח ומשפחתו ניצלים
אלוהים מכנה את המקום בבל	אלוהים קורא לנח צדיק

אולי על זה חשב משה כאשר כתב,

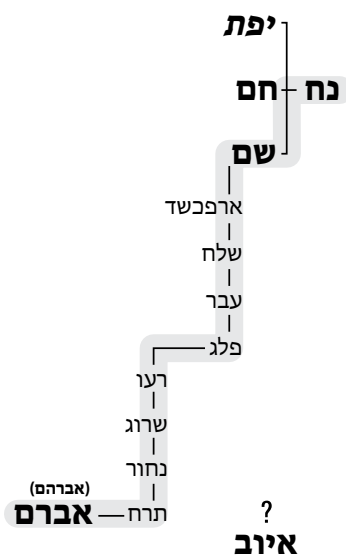
מִי-כְּמִכָּה בְּאֵלֶם יְהוָה, מִי כְּמִכָּה נֶאֱדָר בְּקִדְשׁ; נוֹרָא תְהִלַּת, עֲשֵׂה פְלֵאָ? שמות טו':11

יהוה הוא יחיד, יחיד במינו באמת, קדוש.

פרק 6

- 1 אמונה
- 2 הבטחות
- 3 בְּנֵה שֶׁל חוֹסֵר הָאֲמוּנָה
- 4 חסד
- 5 משפט
- 6 בן ההבטחה
- 7 במה זה כרוך

1 אמונה

לאחר בלבול השפות בבבל, תיעד משה את השתלשלותם של מספר דורות נוספים. במהלך כל השנים הללו לא שכח אלוהים את הבטחתו לשלוח מושיע. למרות שמרבית האנשים הקדישו מעט מאד מחשבה לאלוהים, בכל דור קם קומץ אנשים שהאמין להבטחותיו. אברם ושרי היו זוג שכזה.

אנו ממשיכים בסיפור כשאנו באור כְּשָׂדִים, עיר בפאתיה הדרומיים של בבל. היה זה בערך בזמן¹ שאנשי אור בנו גם הם מגדל-מקדש מפורסם, זיגורט שהוקדש לאל הירח. היתה זו ככל הנראה עבודת אלילים כאלו שהובילה את אלוהים לומר לאברם:

"לֵךְ-לְךָ מֵאַרְצָךָ... אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָהּ." בראשית יב':1

ההוראה לאברם ושרי לצאת מאור נועדה לשמור אותם מפני מערכת דתית מסולפת (אחרי הכול, הירח אינו אלא סלע גדול ולא אל). לאברם ולשרי הייתה עכשיו ברירה:

1. הם יכלו שלא לציית לאלוהים, כפי שעשו אנשי בבל, ולהישאר באור - כשהם למעשה סומכים על כושר השיפוט שלהם כטוב יותר מזה של אלוהים, או...
2. הם יכלו להאמין שיהיה יודע טוב מכולם, לארוז את חפציהם ולפעול על פי הוראותיו.

אתם יכולים לתאר לעצמכם מה יעצו להם בני משפחה וחברים. "אברם, יש לך ביטחון כלכלי! החיים כאן מעולים! אל תהיה טיפש!" אבל...

...וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כְּאִשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי יְהוָה... וְאַבְרָם בֶּן-חֲמִשׁ שָׁנָיִם וְשִׁבְעִים שָׁנָה בָּצֵאתוֹ...²
בראשית יב':4

היה זה צעד גדול עבור אברם. הוא לא יכול היה לבדוק באטלס, לברר פרטים על הארץ הזאת באינטרנט או להתייעץ עם סוכן נסיעות. הוא אפילו לא ידע לאן פניו מועדות! אלוהים לא אמר לו. אבל לאברם הייתה אמונה באלוהים שיוביל אותו ליעדו צעד אחר צעד.

מהי אמונה?

לאנשים יש רעיונות מוזרים ביחס לאמונה, כאלו שלעיתים קרובות מבלבלים את חלקי הפסיפס המקראי. אבל כתבי הקודש עושים שימוש בח"י אברם כדי להגדיר במדויק למה מתכוון יהוה במילה "אמונה". להלן כמה קווים מנחים.

במילים או במושגים של אמונה, אמון, נאמנות ובטחון נעשה שימוש כך שלעיתים קרובות ניתן להחליף ביניהם.

<p>הוא האמין למה שיהוה אמר. היתה לו אמונה בדברו של יהוה. הוא ידע שיהוה נאמן. בטחוננו היה באלוהים לבדו.</p>	<p>לאברהם היה אמון באלוהים אברם האמין באלוהים אברם בטח באלוהים לאברם היה ביטחון באלוהים</p>
--	---

האמירה הידועה "אף פעם אל תבטח בזרים" היא ישימה במיוחד כשמדובר בנושא האמונה. לבטוח במישהו שאינכם מכירים זה דבר מסוכן. אדם וחוה בטחו בזר (השטן), והיו לכך השלכות איומות.

לפני שאתם בוטחים במישהו עליכם לדעת שני דברים:

1. **זהות:** מה שמו? מנין בא? מי הוא טוען להיות - נסיך או אביון, משורר או שרברב? פוליטיקאי או כוהן?
2. **היסטוריה:** איזה מוניטין יש לו? האם הוא עומד במילתו? האם הוא אמין? לצורך כך יהיה עליכם לחקור את עברו.

חשוב לדעת את שני המרכיבים הללו בטרם תאמינו לאדם כלשהו. לאור הדברים הללו אומר המקרא, שכתבי הקודש נכתבו על מנת שבני האדם יוכלו להכיר את יהוה.

ראינו שהוטל על משה לומר לכולם שיהוה הוא הישות העליונה, בורא-בעליו של היקום. זוהי **זהותו**.

אשר להיסטוריה שלו, כתבי הקודש נכתבו כדי שבני האדם יוכלו ללמוד, שיהוה אמין - הוא דובר אמת. כאשר הוא מבטיח הבטחות, הוא מקיים אותן. אנו נמצאים עדיין בשלבים המוקדמים בלימוד ההיסטוריה של אלוהים. אך עם הזמן נגלה שהבטחות יהוה,

...צְרוּפָה אֶמְרָתְךָ מָאֵד (דברך טהור, עמד במבחן)...

תהלים קיט': 140

המקרא מעודד אותנו לבחון בעצמנו את ההיסטוריה של אלוהים. הבטחה מיוחדת ניתנת לאלה המחפשים אותו. נאמר, שאם אנחנו מאמינים שהוא קיים, ואם אנחנו חפצים לדעת את עברו, הוא יזכה אותנו במידע נוסף על עצמו.

וּבְלִי אֲמוֹנָה אִי אֶפְשֶׁר לְהִיּוֹת רְצוּי לְאֱלֹהִים, כִּי כָּל הַקָּרֵב אֶל
אֱלֹהִים צָרִיךְ לְהֶאֱמִין שֶׁהוּא קָיָם וְהוּא נוֹתֵן גְּמוּל לְדוֹרְשָׁיו.
האגרת אל העברים יא': 6

אמונה עיוורת

האמירה הידועה "ארץ פעם אל תבטח בזרים" היא ישימה במיוחד כשמדובר בנושא האמונה. לבטוח במישהו שאינכם מכירים זה דבר מסוכן. אדם וחוה בטחו בזר (השטן), והיו לכך השלכות איומות.

לפני שאתם בוטחים במישהו עליכם לדעת שני דברים:

1. זהות: מה שמו? מנין בא? מי הוא טוען להיות - נסיך או אביון, משורר או שרברב? פוליטיקאי או כוהן?

2. היסטוריה: איזה מוניטין יש לו? האם הוא עומד במילתו? האם הוא אמין? לצורך כך יהיה עליכם לחקור את עברו.

חשוב לדעת את שני המרכיבים הללו בטרם תאמינו לאדם כלשהו. לאור הדברים הללו אומר המקרא, שכתבי הקודש נכתבו על מנת שבני האדם יוכלו להכיר את יהוה.

ראינו שהוטל על משה לומר לכולם שיהוה הוא הישות העליונה, בוראו-בעליו של היקום. זוהי **זהותו**.

אשר ל**היסטוריה** שלו, כתבי הקודש נכתבו כדי שבני האדם יוכלו ללמוד, שיהוה אמין - הוא דובר אמת. כאשר הוא מבטיח הבטחות, הוא מקיים אותן. אנו נמצאים עדיין בשלבים המוקדמים בלימוד ההיסטוריה של אלוהים. אך עם הזמן נגלה שהבטחות יהוה,

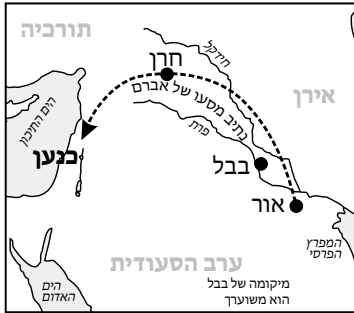
...חֲשֵׁבָה אֶת הַמְּבֻטָּח לְנַאֲמֹן.
האגרת אל העברים יא': 11

אמונה בהתאם לכתבי הקודש

יש אנשים המדברים על אמונה כאילו היתה זו מתנה שאלוהים מעניק לך, מעין שי. אך כאשר לומדים את חייהם של אברם ושרי, רואים שהאמונה שלהם באלוהים באה לידי ביטוי בחייהם באופן יומיומי. הם נתנו אמון באלוהים כי הם פשוט האמינו שיהוה דובר אמת, ופעלו על סמך אמונה זו.³

מִתּוֹךְ אֲמוֹנָה צִיַּת אַבְרָהָם בְּהִקְרָאוֹ לְצִאת אֶל מְקוֹם שְׁחֵיָה
עֲתִיד לְקַבֵּל לְנַחֲלָה, וְהוּא יֵצֵא מִבְּלִי לְדַעַת לְאֵן יֵלֵךְ.
האגרת אל העברים יא': 8

יעדם הלא-נודע היה ארץ כנען, היום ביתו של העם היהודי, של ערבים ושל מיעוטים נוספים.

מִתּוֹךְ אֱמוּנָה הַתְּגוּרָר בְּאֶרֶץ
הַהִבְטָחָה כְּגַר בְּאֶרֶץ זָרָה, בְּשִׁבְתּוֹ
בְּאֶהָלִים... האגרת אל העברים יא':9

אברם ושרי ניהלו באופן חלקי חיי נווידים. המקומיים קראו להם עברים, שם שכולל בתוכו משמעות של נע ונד, מישהו שהוא מעבר (לכאן). משלב זה ואילך, כונו צאצאיהם בשם 'עברים'.

2 הבטחות

כשאמר אלוהים לאברם לעזוב את אור, הוא גם נתן לו ארבע הבטחות מסויימות. הדבר מעניין משתי סיבות:

קודם כל, העובדה שאל מעניק הבטחות היתה דבר שלא נשמע כמותו בארצו של אברם. אלילי הבבלים מעולם לא התחייבו לדבר. כיון שהאלים ניהלו תמיד מלחמות בינם לבין עצמם, לא ידעו בני האדם אף פעם איזו אלוהות תשלט לאורך זמן, כך שתוכל לקיים הבטחה.

שנית, אם יהוה נתן הבטחות וקיים אותן בקביעות, הרי שזה שם אותו בקטגוריה ששום אל או אלה לא השתייכו אליה מעולם. זה הופך אותו לייחודי. זה גם יכול לבנות היסטוריה מעוררת אמון בקרב הדורות הבאים כאשר ישקלו בינם לבין עצמם אם לבטוח בו.

אלוהים הבטיח לאברם...

1. וְאֶעֱשֶׂךָ לְגוֹי גָדוֹל וְאֶבְרַכְךָ...⁴

2. וְאֶגְדֹּלְךָ שְׁמִי; וְהָיָה בְרָכָה...⁵

3. וְאֶבְרַכְךָ מִבְּרִכְיָה, וּמִקְלָלְךָ אֶאֱרֹ...⁶

4. ...וּנְבָרְכֻךָ בְּכָל מְשֻׁפָּחַת הָאָדָמָה.

בראשית יב':2-3

ההבטחה הראשונה של אלוהים היתה בשורה טובה עבור אברם משום ש...

בראשית יא':30

וַתְּהִי שְׂרֵי עֶקְרָה; אֵין לָהּ וָלֵד.

על מנת להפוך לגוי גדול, יהיה עליו להיות אב לילדים. בכל מקרה, היות שלשרי כבר מלאו 65 שנים ולא היו להם צאצאים, תהא אברם בלבו כיצד יתכן הדבר. גם כאן, עליו לתת אמון באלוהים שיקים את דברו.

ההבטחה האחרונה תלויה בזו הראשונה ונושאת התייחסות ישירה למושיע. אלוהים אמר לאברם שאחד מצאצאיו יהיה המשיח, ושהוא יהיה ברכה לכל האנושות. המקרא אומר שאברם האמין לאלוהים ושש' על "המחשבה לראות" את היום שבו יגיע המושיע.⁷

המושיע המובטח יהיה...
1. ילוד אישה
2. זכר
3. צאצא של אברם

בן מובטח

אחר הדברים האלה, היה דבר-יהוה אל-אברם במחזה לאמר:
 "אל-תירא אברם, אנכי מגן לך, שכרך הרבה מאד."

ויאמר אברם, "אדני יהוה, מה-תתן-לי ואנכי הולך עירי...?"
 ויצא אתו החוזה ויאמר: "הבט-נא השמימה וספר הכוכבים,
 אם-תוכל לספר אתם." ויאמר לו, "כה יהיה זרעך."

והאמו ביהוה; ויחשבה לו צדקה. בראשית טו': 1-2, 5-6

משפט אחרון זה טעון במשמעויות. נסתכל על שלש מילים: 'צדק', 'יחשבה', ו- 'האמין'.

צדקה (או צידקה)

כפי שראינו מוקדם יותר, המלה 'צדק' ו- 'צידקה' מופיעה בהקשר לאופיו המושלם של אלוהים. הוא ללא כל דופי ונקי לחלוטין מכל חטא.

כדי לחיות במחיצתו של אלוהים, זקוק האדם למה שאבדו אדם וחווה בגן עדן - הוא צריך צידקה אלוהית. כלומר, הוא צריך להיות מוצדק (להחשב לצדיק) בעיני אלוהים. דבר זה הוא בלתי אפשרי (לא ניתן להשגה) באופן אנושי. עם זאת אומר לנו המקרא, שבאברם נמצאה צידקה שכזו, לא משום שהיא היתה בו עצמו, אלא משום שאלוהים זיכה אותו בה.

זיכוי (ויחשבה)

המילה 'ויחשבה' פירושה לחשב. המשמעות המקורית של הפסוק עושה שימוש במונח מתחום החשבונאות על ידי המילה 'ויחשבה'. זוהי מילה שעוסקת במציאות. למשל, אם ירדת מנכסך, אבל חבר אומר לך שהוא זיכה את חשבון הבנק שלך בעשרת אלפים שקלים, הרי שזו עובדה וודאית שיש לך עשרת אלפים שקלים. המילה מתייחסת לעובדות, לא להנחות. זו הבטחה שניתן לסמוך עליה.

כתבי הקודש אומרים שאלוהים זיכה את אברם בצידקה (כך שהוא נעשה לצדיק בעיני אלוהים). לא היה זה אברם עצמו, שבבת-אחת החל לפתע לחיות חיים מושלמים כאן על פני האדמה, אלא אלוהים שהביט באברם כאילו והיה עטוף בבגדי צדק, כמי שכבר עומד בגן-עדן. היתה זו עסקה סגורה. העברת האשראי הושלמה. הוא יכול היה לסמוך על כך.

השאלה היא, "כיצד זכה אברם בצידקה שאפשרה לו לעמוד לפני אלוהים כצדיק?" תשובת המקרא היא,

וְהָאֱמוֹן בִּיהוָה; וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה.

בראשית טו':6

האמין

אברם עשה מה שהיה על אדם וחווה לעשות אז בגן העדן. הוא פשוט האמין לאלוהים.

אבל חכו רגע! כיצד יכול 'והאמין ביהוה' פשוט כזה, להלביש אדם בבגדים של צדק? ללא ספק היה על אותו אדם לחיות חיים ישרים, לעשות את הדבר הנכון ולחשוב את המחשבות הנכונות. להאמין בלבד זה פשוט מדי. חייב להיות כאן איזשהו עוקץ. בהמשך נענה על השאלות הללו, אך בשלב זה די שנדע שלאברם היה אמון כה גדול בכך שאלוהים יעמוד בדברו עד כי...

...חֶפְזָה לָעִיר אֲשֶׁר יְסוּדְתָהּ נְאֻמָּה וּבוֹנָה וּמְכוֹנָה הָאֱלֹהִים:

האגרת אל העברים יא':10

למרות שגופו ימות בבוא היום האמין אברם שאלוהים יסלול בפניו דרך לשמים כחבר.

"וְהָאֱמוֹן אַבְרָהָם בִּיהוָה וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה", וְגַם נִקְרָא

אגרת יעקב ב':23

"אֱוֹהֵב אֱלֹהִים".

3 בְּנֵה שֶׁל חוֹסֵר הָאֱמוּנָה

ככל שנקפו השנים ולאברם ושרי לא נולד הבן שהובטח להם על ידי יהוה, הם החלו לתהות... כיצד עליהם להתמודד עם המצב?

וְשָׂרִי אֶשֶׁת אַבְרָם לֹא יֵלְדָה לוֹ; וְלֹה שִׁפְחָה מִצְרִית וְשֵׁמָה הִגָּר.

וַתֹּאמֶר שָׂרִי אֶל-אַבְרָם, "הִנֵּה-נָא עֲצַרְנִי יְהוָה מִלְדֹת, בֹּא-נָא

בראשית טז':1-2

אֶל-שִׁפְחָתִי, אוֹלִי אֲבַנְהָ מִמֶּנָּה."

הייתה זו הדרך המקובלת להתמודד עם עקרות. שרי הציעה את שפחתה לאברם.

ויבא (אברם) אל-הָגֵר וַתְּהַר. בראשית טז:4

וַתֵּלֶד הָגֵר לְאַבְרָם בֶּן; וַיִּקְרָא אַבְרָם שֵׁם-בְּנוֹ אֲשֶׁר-יָלְדָה הָגֵר, יִשְׁמָעֵאל. (וְאַבְרָם בֶּן-שְׁמֹנִים שָׁנָה וְיֵשׁ שָׁנִים בְּלִדַת-הָגֵר אֶת-יִשְׁמָעֵאל לְאַבְרָם.)
בראשית טז:15-16

ישמעאל

סוף סוף היה לאברם צאצא! אולם הייתה בעיה. הם עשו את הדברים בדרכם שלהם. לא על פי דרכו של אלוהים.

וַיְהִי אַבְרָם בֶּן-תְּשָׁעִים שָׁנָה וַתִּשְׁעַ שְׁנַיִם; וַיֵּרָא יְהוָה אֶל-אַבְרָם, וַיֹּאמֶר אֵלָיו, "...לֹא-יִקְרָא עוֹד אֶת-שְׁמֶךָ אַבְרָם; וְהָיָה שְׁמֶךָ אַבְרָהָם, כִּי אַב-הֶמּוֹן גּוֹיִם נִתְּתִיךָ."
בראשית יז:1,5

לאברם, שנקרא מעתה אברהם, לא הייתה שום בעיה עם מה שאומר לו אלוהים. אחרי הכול, היה לו צאצא - ישמעאל!

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-אַבְרָהָם, "שְׂרִי אֶשְׁתֶּךָ, לֹא-תִקְרָא אֶת-שְׁמֶךָ שְׂרִי; כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ. וּבִרְכַתִּי אֶתָּה וְגַם נִתְּתִי מִמֶּנָּה לְךָ בֶּן; וּבִרְכַתִּיָּה וְהָיְתָה לְגוֹיִם, מַלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה יְהִיוּ."
בראשית יז:15-16

מדוע הזכיר יהוה את שרה? האם לא ידע אלוהים על הגר? הרי לבטח אפשרי שהמושיע המובטח יבוא דרך ישמעאל.

וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל-פָּנָיו וַיִּצְחַק; וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ, "הֲלִבָּן מֵאָה-שָׁנָה יוֹלֵד? וְאִם-שָׂרָה, הֲבַת-תְּשָׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד?"

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל-הָאֱלֹהִים; "לֹא יִשְׁמָעֵאל יִחִיָּה לְפָנֶיךָ."
בראשית יז:17-18

אברהם הצביע בפני אלוהים על כך שישמעאל יכול להיות הבן המובטח.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, "אַבְל שָׂרָה אֶשְׁתֶּךָ יִלְדָת לְךָ בֶּן, וַקְּרִאתָ אֶת-שְׁמוֹ יִצְחָק; וְהִקְמַתִּי אֶת-בְּרִיתִי אִתּוֹ לְבְרִית עוֹלָם לְזָרְעוֹ אַחֲרָיו. וְלִישְׁמָעֵאל, שְׁמַעְתִּיךָ, הִנֵּה בִרְכַתִּי אִתּוֹ... וְנִתְּתִיו לְגוֹי גָּדוֹל. וְאֶת-בְּרִיתִי אָקִים אֶת-יִצְחָק; אֲשֶׁר תֵּלֵד לְךָ שָׂרָה לְמוֹעֵד הַזֶּה, בְּשָׁנָה הָאַחֲרִית."
בראשית יז:19-21

אז זה הסיפור. אלוהים יברך את ישמעאל, אבל לא הוא היה הבן המובטח. אלוהים יכבד רק את מה שנעשה בדרכו. בתוך שנה ייוולד לשרה בן ושמו ייקרא יצחק.

למרות שאברהם ושרה האמינו שאלוהים יקיים את דברו, חוותה אמונתם עליות וירידות. לעיתים נאבקו בספק. אולם אלוהים אמר שיכבד גם אמונה שגודלה כגרגר חרדל.⁸ גרגרי חרדל הם קטנים ביותר.

מה שחשוב הוא לא **גודל האמונה** אלא **במי** שאתה מאמין.

אפילו אמונה רבה באל הירח לא היתה מסייעת לאברהם, אבל לעומת זאת, לאמונה ביהוה יש משמעות גם כאשר היא עוברת טלטלות. לא האמונה לכשעצמה היא העיקר אלא במי שמאמינים. אברהם ושרה בטחו ביהוה אלוהים.

4 חסד

עם בואו של אברהם לכנען הוא עבר משם...

...הִהָרָה מִקְדָּם לְבֵית-אֵל וַיֵּט אֶהְלֶה; בֵּית-אֵל מִיָּם וְהָעִי מִקְדָּם...
בראשית יב' 8:

בית-אל נקשרת בשמו של יהוה ובברכותיו, מקום לבקש בו את אלוהים. למרות שאזכיר את בית-אל עוד מספר פעמים בהמשך, שמרו אותה בזיכרוכם.

היה זה כאן שאברהם בנה...

בראשית יב' 8:

...מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה.

כשם שכבר נוכחנו לדעת, המזבחות היו בשימוש עוד מימיו של הבל. הם נועדו להיות מקומות מיוחדים כדי לפגוש בהם את אלוהים. כשרצה האדם להתקרב לאלוהים, הוא היה מעלה בעל חיים כקורבן, בדרך כלל שה או עז. הקורבן היה נשחט וגופתו נשרפת. מזבחות וקורבנות אלו היו מאד משמעותיים כיון שנקשרו למושג הכפרה. היה זה האמצעי דרכו שיקם אלוהים את החוטא למערכת יחסים נכונה איתו. מאוחר יותר נסביר את המושג הזה ביתר פירוט.

לוט

לאברהם היה אחיין בשם לוט שהתלווה אליו מאור. זמן קצר אחרי שהתיישבו בכנען, התברר שאין מספיק שטחי-מרעה עבור העדרים של שניהם.

וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל-לוֹט, "אֵל-נָא תְהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינְךָ... כִּי-אֲנִשִּׁים אַחִים אֲנַחְנוּ. הֲלֹא כָל-הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ, הִפְרָד נָא מֵעָלַי;

אם-הַשְׂמַאל וְאִימָנָה, וְאִם-הַיְמִין וְאִשְׁמְאֵילָה.׃ בראשית יג': 8-9

ללוט היתה ברירה. הוא יכול היה לבחור בעמק הפורה או בשטחים ההרריים השוממים והסלעיים. לעומת זאת, הוא יכול היה להתחלק עם אברהם. כך שכל אחד יקבל מחצית מהשטחים הפוריים ומחצית מהשוממים.

וַיֵּשֶׂא-לוֹט אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת-כָּל-כַּפְר הַיַּרְדֵּן, כִּי כָּלָה מִשְׁקָה...
וַיִּבְחַר-לוֹ לֹט אֶת כָּל-כַּפְר הַיַּרְדֵּן...
בראשית יג': 10-11

לוט לקח לעצמו את כל העמק - את כולו!

וַיִּפְרְדּוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו. אַבְרָם יָשָׁב בְּאַרְץ-כְּנָעַן; וְלוֹט יָשָׁב בְּעָרֵי
הַכְּפָר וַיֵּאָהֵל עַד סְדֹם. וְאִנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַיהוָה מְאֹד.
בראשית יג': 11-13

סדום

לוט השתקע בסדום, עיר בעלת מוניטין מפוקפק.

הַנְּה-זֶה הָיָה עוֹן סְדֹם אַחֲזֹתָהּ; גָּאוֹן שִׁבְעַת-לַחֵם וְשִׁלּוֹת הַשֵּׁקֶט
הָיָה לָהּ וְלִבְנוֹתֶיהָ, וַיַּד-עֵנִי וְאִבּוֹן לֹא הִחֲזִיקָהּ. וַתִּגְבְּהֶינָה
וַתַּעֲשִׂינָה תוֹעֵבָה לְפָנָי; וְאָסִיר אֶתְהֶן כְּאִשֶּׁר רָאִיתִי. יחזקאל טז': 49-50

אנשי סדום התמסרו לתענוגות. הם היו שקועים בעצמם, מתבוססים בחיי הוללות ומותרות תוך שהם מתעלמים מהרעב והעוני השוררים סביבם. הם היו אנשים יהירים עליהם אמר אלוהים שהם חוטאים גדולים. אלוהים אמר לאברהם שחטאה של סדום והערים האחיות לה גדול ובוטה, עד כדי כך שהוא עומד להחריבן.

דאגה

אברהם דאג ללוט וביקש לדעת מה יקרה ליראי אלוהים הנמצאים בעיר - תושבי העיר אשר שמותיהם נכתבו בספר החיים.

וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר; ״הֲאֵף תִּסְפָּה צְדִיק עִם-רָשָׁע? אִוְלֵי יֵשׁ
חַמְשִׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר; הֲאֵף תִּסְפָּה וְלֹא-תִשָּׂא לְמָקוֹם
לְמַעַן חַמְשִׁים הַצְּדִיקִים אֲשֶׁר בְּקִרְבָּהּ? חֲלָלָה לָּהּ מַעֲשֵׂת כְּדָבָר
הַזֶּה, לְהַמִּית צְדִיק עִם-רָשָׁע, וְהָיָה כְּצְדִיק כְּרָשָׁע; חֲלָלָה לָּהּ.
הַשֹּׁפֵט כָּל-הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט?״
בראשית יח': 23-25

אברהם כנראה ידע שהוא מעמיד במבחן את סבלנותו של יהוה בבקשו למנוע את חורבן העיר בגלל חמישים יראי אלוהים, אבל מצד שני, לוט היה אדם טוב, אשר התגורר בסדום מזה זמן. לבטח היתה לו השפעה על כחמישים איש לפחות.

וַיֹּאמֶר יְהוָה, ״אִם-אֶמְצָא בְּסְדֹם חַמְשִׁים צְדִיקִים בְּתוֹךְ הָעִיר,
וְנִשְׂאֵתִי לְכָל-הַמָּקוֹם...״
בראשית יח': 26

כמעט וניתן לשמוע את אנחת הרווחה של אברהם. אבל אז החל לחשוב. כמה מהדברים ששמע על לוט לא במיוחד החמיאו לסגנון חייו. אולי לא הצליח להשפיע על מספר כזה של בני אדם. אברהם החל להתמקח. הוא אמר,

"הִנֵּה-נָא הוֹאֲלֹתִי לְדַבֵּר אֶל-אֲדֹנָי וְאֶנְכִי עֶפְרַי וְאֶפְרַי. אוֹלַי יִחְסְרוּן חֲמִשִּׁים הַצְּדִיקִים חַמְשָׁה, הַתְּשֻׁחִית בְּחַמְשָׁה אֶת-כָּל-הָעִיר?" וַיֹּאמֶר, "לֹא אֲשַׁחִית אִם-אֶמְצָא שָׁם אַרְבָּעִים וְחַמְשָׁה."

וַיִּסָּף עוֹד לְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמֶר, "אוֹלַי יִמְצְאוּן שָׁם אַרְבָּעִים"; וַיֹּאמֶר "לֹא אֶעֱשֶׂה בְּעִבּוֹר הָאַרְבָּעִים."

וַיֹּאמֶר, "אֶל-נָא יִחַר לֵאדֹנָי וְאֶדְבְּרָה, אוֹלַי יִמְצְאוּן שָׁם שְׁלֹשִׁים"; וַיֹּאמֶר, "לֹא אֶעֱשֶׂה אִם-אֶמְצָא שָׁם שְׁלֹשִׁים."

וַיֹּאמֶר, "הִנֵּה-נָא הוֹאֲלֹתִי לְדַבֵּר אֶל-אֲדֹנָי. אוֹלַי יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרִים"; וַיֹּאמֶר, "לֹא אֲשַׁחִית בְּעִבּוֹר הָעֶשְׂרִים."

וַיֹּאמֶר, "אֶל-נָא יִחַר לֵאדֹנָי וְאֶדְבְּרָה אֶךְ-הַפְּעֵם. אוֹלַי יִמְצְאוּן שָׁם עֶשְׂרָה"; וַיֹּאמֶר, "לֹא אֲשַׁחִית בְּעִבּוֹר הָעֶשְׂרָה."

בראשית יח': 27-32

אברהם ודאי נאנח אנחת רווחה. הוא הכיר את סדום. אם אלוהים הכחיד את בני דורו של נח, הרי שלסדום אין שום סיכוי. עם זאת, אלוהים אמר שיחוס על סדום במידה שיימצאו בה עשרה אנשים יראי שמים. אברהם לבטח נדהם.

אהבה דואגת ומשגיחה

מוקדם יותר ראינו שבריאת העולם גילתה סוג של אהבה מצד יהוה. הייתה זו אהבה המאופיינת **בדאגה ובהשגחה**. הדבר ניכר במגוון, ביופי, בניחוחות ובאוכל הטעים.

אהבה למי שאינם ראויים לה

אך כאשר אמר אלוהים שיחוס על סדום בזכות קומץ אנשים, הפגין אלוהים אהבה באופן שונה ולעומק שונה. זו היתה **אהבה שניתנת על אף שלא ראויים לה**. המקרא מתייחס לאהבה זו על ידי המילים חסד ורחמים.

אברהם למד צד נוסף באופיו של אלוהים. הוא למד על כך בעודו מתעד את האירוע הזה - וכך גם אנחנו.

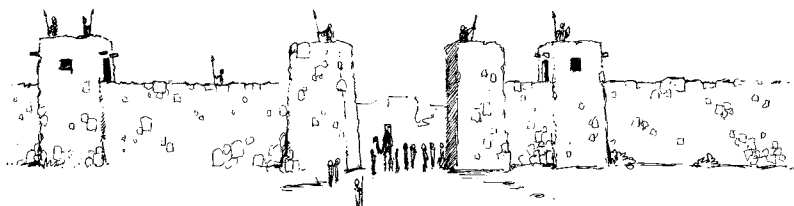
5 משפט

למרות שיהוה אלוהים הוא רב חסד, אין הוא מתיר לרמוס את אהבתו לנצח. חיי חטא הם מדבקים, ואלוהים לא חפץ שסגנון החיים של סדום יתפשט אל מעבר לעמק. לפיכך שלח אלוהים מלאכים להרוס את העיר.

המלאכים הם יצורים רוחניים בלתי נראים. על מנת שיבחינו בהם היה עליהם ללוש צורת אדם.

וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֹמָה בְּעָרֵב, וְלוֹט יָשֵׁב בְּשַׁעַר-סְדֹם;
וַיֵּרָא-לוֹט וַיִּקָּם לַקְרָאתָם, וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַפַּיִם אַרְצָה. בראשית יט':1

נראה היה שלוט הכיר בכך שהמלאכים היו אנשים בעלי חשיבות מסויימת. על פי התרבות שלו היה עליו להסביר את פניו אליהם ולארח אותם.

וַיֹּאמֶר, "הֲנֵה נָא-אֲדָנִי, סוּרוּ נָא אֶל-בַּיִת עֲבָדְכֶם וְלִינוּ וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם. וְהִשְׁכַּמְתֶּם, וְהִלַכְתֶּם לְדֹרְכְכֶם"; וַיֹּאמְרוּ: "לֹא כִי בְּרָחוּב נָלִין".
בראשית יט':2

לוט ידע שסדום היתה עיר מלאה בחטא. הוא חשש לשלומם של המלאכים אם ישנו בחוץ.

וַיַּפְצֵר-בָּם מְאֹד וַיִּסְרוּ אֵלָיו וַיָּבֹאוּ אֶל-בֵּיתוֹ; וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֵּה וּמִצּוֹת אָפֶה וַיֹּאכְלוּ. טָרֶם יִשְׁכְּבוּ, וְאֲנֹשֵׁי הָעִיר אֲנֹשֵׁי סְדֹם נִסְבּוּ עַל-הַבַּיִת מִנְעַר וְעַד-זָקוֹ; כָּל-הָעַם מִקְצָה. וַיִּקְרָאוּ אֶל-לוֹט וַיֹּאמְרוּ לוֹ, "אֵיךְ הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-בָּאוּ אֵלֶיךָ הַלַּיְלָה? הוֹצִיָאם אֵלֵינוּ וְנַדְעָה אֹתָם".

וַיֵּצֵא אֲלֵהֶם לֹט הַפֶּתַח; וְהִדְלֵת סָגַר אַחֲרָיו. וַיֹּאמֶר: "אֶל-נָא אַחֵי תָרְעוּ. הֲנֵה-נָא לִי שְׁתֵּי בָנוֹת אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּ אִישׁ, אוֹצִיָאָה-נָא אֹתָהֶן אֵלֵיכֶם, וַעֲשׂוּ לָהֶן כְּטוֹב בְּעֵינֵיכֶם; רַק לְאֲנָשִׁים הָאֵל אֶל-תַּעֲשׂוּ דָבָר, כִּי-עַל-כֵּן בָּאוּ בְּצַל קִרְתִּי".

וַיֹּאמְרוּ, "גֹּשׁ-הַלָּאָה", וַיֹּאמְרוּ: "הָאֶחָד בָּא-לָגוֹר וַיִּשְׁפֹּט שְׁפוֹט? עֲתָה נָרַע לָךְ מֵהֶם"; וַיַּפְצְרוּ בְּאִישׁ בְּלוֹט מְאֹד, וַיִּגְשׂוּ לְשֹׁבֵר הַדְּלֵת.

וַיִּשְׁלַחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת-יָדָם וַיְבִיאוּ אֶת-לוֹט אֲלֵיהֶם הַבַּיְתָה;
 וְאֶת-הַדֹּלֶת סָגְרוּ. וְאֶת-הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-פָּתַח הַבַּיִת הֵכּוּ בַסַּנּוּרִים,
 מִקְטָן וְעַד-גָּדוֹל; וַיֵּלְאוּ לְמִצַּא הַפֶּתַח. וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים אֶל-לוֹט,
 "עַד מִי-לָךְ פֹּה? חֲתָן וּבְנֵיךָ וּבְנֹתֶיךָ וְכָל אֲשֶׁר-לָךְ בְּעִיר, הוֹצֵא
 מִן-הַמָּקוֹם. כִּי-מִשְׁחַתֵּתִים אָנֹכְנוּ אֶת-הַמָּקוֹם הַזֶּה; כִּי-גִדְלָה
 צַעֲקֹתֶם אֶת-פְּנֵי יְהוָה, וַיִּשְׁלַחֲנוּ יְהוָה לְשַׁחֲתָהּ." בְּרֵאשִׁית יט': 13-15

וּכְמוֹ הַשְּׁחָר עָלָה, וַיֵּאִיצוּ הַמַּלְאָכִים בְּלוֹט לֵאמֹר; "קוּם קַח
 אֶת-אִשְׁתְּךָ וְאֶת-שְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ הַנִּמְצָאוֹת, פֶּן-תִּסָּפֵה בְּעֵינֵי הָעִיר."

וַיִּתְמַהֲמַהּ, וַיַּחֲזִיקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ וּבִיד-אִשְׁתּוֹ וּבִיד שְׁתֵּי בְנֹתָיו
 בַּחֲמֹלֶת יְהוָה עֲלָיו; וַיִּצְאֵהוּ וַיַּנְחֵהוּ מִחוּץ לָעִיר. וַיְהִי כַהוֹצִיאָם
 אֹתָם הַחוּצָה, וַיֹּאמֶר "הַמַּלְטָה עַל-נַפְשְׁךָ אֶל-תְּבִיט אַחֲרֶיךָ וְאַל-
 תַּעֲמֹד בְּכָל-הַכְּפָר; הִהָרֵה הַמַּלְטָה פֶּן-תִּסָּפֵה." בְּרֵאשִׁית יט': 15-17

למרות שלוט סמך על יהוה כעל חבר, הרי שהיה מקור למבוכה גדולה
 לאלוהים. ובכל זאת, נטה לו אלוהים חסד - אהבה שלא היה ראוי
 לה - למרות אישיותו הבלתי מוסרית.

הַשֶּׁמֶשׁ יָצָא עַל-הָאָרֶץ; וְלוֹט בָּא צָעֲרָה. וַיְהוֶה הַמָּטִיר עַל-סָדָם
 וְעַל-עַמְרָה גְפָרִית וְאִשׁ מֵאֵת יְהוָה מִן-הַשָּׁמַיִם. וַיַּהֲפֹךְ אֶת-הָעָרִים
 הָאֵל וְאֶת כָּל-הַכְּפָר; וְאֶת כָּל-יֹשְׁבֵי הָעָרִים וְצִמַּח הָאֲדָמָה.
 בְּרֵאשִׁית יט': 23-25

וַיִּשְׁפֹּם אֲבָרְהָם בַּבְּקָר... וַיִּשְׁקֹף עַל-פְּנֵי סָדָם וְעַמְרָה, וְעַל-כָּל-
 פְּנֵי אֶרֶץ הַכְּפָר; וַיֵּרָא, וְהִנֵּה עָלָה קִיטוֹר הָאָרֶץ כְּקִיטוֹר הַכְּבָשׂוֹן.
 בְּרֵאשִׁית יט': 27-28

אלוהים אמר שהוא יכחיד ערים חוטאות כאלה ועמד בדברו. הוא תמיד
 עומד בדברו. אנשים יכולים להגיב לסיפור הזה כך או אחרת, אך עלינו
 לזכור - יהוה הוא זה שקובע את החוקים שעל פיהם צריכים בני האדם
 לחיות. הוא עשה זאת לטובתנו. כאשר אנו מתעלמים מחוקי אלוהים
 או מנסים לשנותם הרי שאנו מסכנים את עצמנו.

המקרא אומר,

הוֹי הָאֹמְרִים לְרַע טוֹב, וְלְטוֹב רָע... הוֹי חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם; וְנִגְדָה
 פְּנֵיהֶם נְבָנִים.
 ישעיהו ה': 20-21

למרות שיהוה הוא רב חסד, הרי שיש לקחתו ברצינות רבה. כתבי
 הקודש אומרים שהמקרה של סדום מזכיר לנו שאלוהים אכן שופט
 כל חטא - כאן על פני האדמה או באגם האש.

כְּשֵׁם שֶׁסָדּוּם וְעַמְרָה וְהָעָרִים הַקְּרוּבוֹת, אֲשֶׁר בְּדֶרֶךְ דְּוָמָה לָהֶם
הַתְּמַכְרוּ לְזָנוֹת וְהָלְכוּ אַחַר יִצְחָרִים אַחֲרֵי, מִצָּגוֹת לְדַגְמָה בְּסַבְלָן
דִּין אֵשׁ עוֹלָם.
אגרת יהודה א': 7

בית-אל	סדום
מקום לפגוש בו את אלוהים	מקום לשקוע בו בחטא
מתקשר לאנשים בעלי אמונה	מקושר לאנשים חוטאים
דוגמה לברכה	דוגמה למשפט

6 בן ההבטחה

וַיְהִי כַּקֵּד אֶת-שָׂרָה כְּאֲשֶׁר אָמַר; וַיַּעַשׂ יְהוָה לְשָׂרָה כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר.
וַתַּהַר וַתֵּלֵד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֶּן לְזִקְנָיו, לְמוֹעֵד אֲשֶׁר-דִּבֶּר אֹתוֹ
אֱלֹהִים. וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת-שֵׁם-בְּנוֹ הַנּוֹלָד-לוֹ, אֲשֶׁר-יֻלְּדָה-לוֹ
שָׂרָה, יִצְחָק.
בראשית כא': 1-3

אלוהים שמר את הבטחתו לאברהם ולשרה
על אף גילם המופלג.

שנים מאוחר יותר

אנו קופצים קדימה בסיפור. יצחק כעת התבגר
והוא הבן היחיד בבית. ישמעאל עבר למצרים.

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְהָאֱלֹהִים נִסָּה
אֶת-אַבְרָהָם; וַיֹּאמֶר אֵלָיו, "אַבְרָהָם"
וַיֹּאמֶר, "הַגִּנִּי".

וַיֹּאמֶר, "קח-נָא אֶת-בְּנֵךְ אֶת-יִחִידְךָ אֲשֶׁר-אַהַבְתָּ, אֶת-יִצְחָק,
וְלֶךְ-לְךָ אֶל-אֶרֶץ הַמִּצְרַיִם."
בראשית כב': 1-2

מוריה

נאמר לאברהם לקחת את יצחק לאזור הר המוריה. היום כוללת העיר
ירושלים את אזור זה כולו, אך בעבר היה זה מקום לא מיושב ברובו.

נאמר לאברהם...

"הַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה, עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֵלָיךְ."

בראשית כב': 2

עצרו רגע! האם זה יתכן?! האם אלוהים באמת אמר לאברהם להרוג
את יצחק ולשרוף את גופתו על המזבח? כן. ההוראות היו ברורות.

כעת אברהם היה צריך לבחור:

1. הוא יכול היה **להתעלם** מאלוהים, להכריז עליו כעל אל אכזר וקשה לב, או...
2. הוא יכול היה **להאמין** שיהוה ידע משהו שהוא לא ידע ולציית להוראות אלוהים כפי שצוה.

אברהם חשב

בקשתו של אלוהים ודאי הסעירה את אברהם. סביר להניח שהיה עד בימיו להקרבת קורבנות אדם על ידי בני עמים אחרים וידע שזוהי דרך מקובלת לפייס אלילים. אף על פי כן, דרישתו של אלוהים להקריב את יצחק עמדה בניגוד לכל דבר שאברהם ידע על יהוה. לא זו בלבד, אלא שאלוהים הבטיח שיצחק יהיה הצאצא ממנו ייוולדו צאצאים רבים נוספים. לא הייתה שום דרך ארצית ליישב את הבטחתו הקודמת של אלוהים עם דרישתו הנוכחית.

המקרא לא משאיר מקום לדמיון ביחס למה שעבר במוחו של אברהם. נאמר לנו ש...

(אברהם חשב) בָּלְבוּ כִּי הָאֱלֹהִים יְכוֹל לְהַקִּים אֶפְלוּ מֵעַם הַמְּתִים...
האגרת אל העברים יא':19

אברהם היה משוכנע שאם הוא מקריב את יצחק, אלוהים ישיב אותו לחיים.

אמונה

ואברהם הלך, כשהוא שם את מבטחו בטובו של אלוהים. הוא אפילו התחיל את המסע מוקדם בבוקר יום המחרת.

וַיֵּשְׁכֶם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר, וַיַּחֲבֵשׂ אֶת-תְּחֹמוֹ, וַיִּקַּח אֶת-שְׁנֵי נְעָרָיו אֹתוֹ וְאֵת יִצְחָק בְּנֹו; וַיִּבְקַע עֲצֵי עֵלֶה, וַיִּקֶּם וַיִּלְךְ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-אָמַר-לוֹ הָאֱלֹהִים.

בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וַיֵּשָׂא אַבְרָהָם אֶת-עֵינָיו וַיִּרְא אֶת-הַמָּקוֹם מְרַחֵק. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל-נְעָרָיו, "שְׁבוּ-לָכֶם פֹּה עִם-הַתְּחֹמוֹר, וְאֲנִי וְהַנְּעַר גִּלְכָּה עַד-כֹּה..."
בראשית כב':3-5

אברהם היה כל כך בטוח בכך ששניהם ישוּבו הביתה בחיים, עד שאמר למשרתיו,

"...וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנִשְׁבַּח אֱלֹהֵיכֶם."
בראשית כב':5

שאלה

וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת-עֵצֵי הָעֵלֶה וַיֵּשֶׁם עַל-יִצְחָק בְּנוֹ, וַיִּקַּח בְּיָדוֹ
אֶת-הָאֵשׁ וְאֶת-הַמֶּאֱכָלֶת; וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו. וַיֹּאמֶר יִצְחָק
אֶל-אַבְרָהָם אָבִיו, וַיֹּאמֶר. "אָבִי",

וַיֹּאמֶר, "הֲנִי בְנִי"

וַיֹּאמֶר, "הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים, וְאִיִּה הַשָּׂה לְעֵלֶה?" בראשית כב': 6-7

ללא ספק, גם יצחק היה עד פעמים רבות להעלאת קורבנות על מזבח, ולא היה צריך תואר אקדמאי כדי להבין שאחד המרכיבים החיוניים נמצא חסר. איפה הקורבן?

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם, "אֵלֹהִים יִרְאֶה-לוֹ הַשָּׂה לְעֵלֶה, בְּנִי."

בראשית כב': 8

אתם יכולים לדמיין את יצחק מהנהן בראשו בעודו מאכל את המידע שקיבל

וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו.

וַיָּבֵאוּ אֶל-הַמֶּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר-לוֹ הָאֱלֹהִים, וַיָּבִן שֵׁם אַבְרָהָם
אֶת-הַמִּזְבֵּחַ, וַיַּעֲרֶךְ אֶת-הָעֵצִים; וַיַּעֲקֹד אֶת-יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁם
אֹתוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ, מִמַּעַל לְעֵצִים. בראשית כב': 8-9

יצחק כבר לא היה ילד. ללא ספק היה מספיק בוגר כדי להיאבק. זיכרו, היה זה הוא שסחב את העצים במעלה ההר. ולמרות העובדה שאברהם היה אדם זקן, אין שום אזכור למאבק. ברור שיצחק כנע מרצונו לאביו, מעשה שהצביע על האמון המוחלט שלו באביו, שאותו הכיר כמי שנאמן ליהוה.

חסר אונים

מרגע שנכבל למזבח, היה יצחק חסר אונים. הוא היה נתון תחת ההוראה המפורשת של אלוהים להישחט. לא היתה לו שום דרך להציל את עצמו.

המקרא מספר שאז...

...יִשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת-יְדוֹ, וַיִּקַּח אֶת-הַמֶּאֱכָלֶת לְשַׁחַט אֶת-בְּנוֹ.

בראשית כב': 10

אתם יכולים ממש לראות כיצד רועדת ידו של אברהם. כיצד נופלות פניו. לבו עומד להישבר. זהו רגע קשה מנשוא. את אט מורמת הזרוע

הרועדת והמתכת הקרה של הסכין בוהקת בדמדומי הערב. הוא מכניע את רצונו להנחתת הסכין, ואז... בדיוק אז...

וַיִּקְרָא אֵלָיו מִלְאָה יְהוָה מִן-הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר, "אַבְרָהָם, אַבְרָהָם"
וַיֹּאמֶר, "הֲגַנִּי."

וַיֹּאמֶר, "אַל-תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל-הַנֶּעֱר וְאַל-תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה; כִּי עֵתָה יִדְעֵתִי כִּי-יִרְא אֱלֹהִים אֶתְּךָ, וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת-בְּנוֹךְ אֶת-יְחִידְךָ מִמֶּנִּי."
בראשית כב': 11-12

דמעות הקלה עלו ודאי בעיני אברהם. גזר-דין המוות התפוגג ונעלם - לפחות עבור יצחק. אבל למרות זאת התרחש מוות. המקרא אומר בנקודה זו...

וַיֵּשֶׂא אַבְרָהָם אֶת-עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנֵּה-אֵיל, אַחַר נֶאֱחָז בְּסֶבֶךְ בְּקִרְנָיו; וַיִּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת-הָאֵיל, וַיַּעֲלֵהוּ לְעֵלָה תַּחַת בְּנוֹ.
בראשית כב': 13

מה מתחולל כאן? מדוע להקריב בעל חיים אחרי שחרורו של יצחק? במה מדובר? בחלק הבא ניתן מענה לשאלה זו, אולם הבה ונסיים קודם את הסיפור.

אֱלֹהִים יִרְאֶה-לוֹ (יִסְפֵּק)

אירוע זה כל כך הטביע את רישומו על אברהם עד כדי כך שנתן להר שם שיהווה תזכורת לאופיו של אלוהים.

וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא יְהוָה יִרְאֶה; אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם,
בְּהָר יְהוָה יִרְאֶה." בראשית כב': 14

שימו לב לכך שאברהם קרא למקום, "יהוה יראה" (בזמן עתיד). מדוע לא קרא לו "יהוה הראה" (בזמן עבר)? הרי אלוהים כבר סיפק את העולה! מדוע על אברהם לדבר בלשון עתיד? ההבדל הוא מכוון, אך נצטרך להמתין לפרק מאוחר יותר בספר על מנת להבין את השלכותיה של אמירה זו.

וַיִּקְרָא מְלֶאכֶד יְהוָה אֵל-אַבְרָהָם; שְׁנֵית מִן-הַשָּׁמַיִם. וַיֹּאמֶר, "בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם-יְהוָה; כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה, וְלֹא חָשַׁכְתָּ אֶת-בְּנֵךְ אֶת-יְחִידֶךָ. כִּי-בָרַךְ אֲבָרְכֶךָ... וְהַתְּבָרְכוּ בְּזֵרְעֶךָ כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ; עַקֵּב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקִלִּי." בראשית כב': 15-18

הסיפור מסתיים בכך שאלוהים נותן חיזוק ומאשר מחדש את הבטחתו, שזה שנמשח (המשיח) יהיה מצאצאי אברהם ויצחק. נאמר שהמושיע יהיה לברכה לכל העמים.

המושיע המובטח יהיה...
1. ילוד אישה
2. בן זכר
3. צאצא של אברהם
4. צאצא של יצחק.

7 במה זה כרוך

כאשר אתם קוראים את המקרא אתם מגלים שקורבנות ומזבחות מוזכרים לעיתים קרובות. עלינו להבין את משמעותם, אחרת יחסרו חלקים מהותיים בתשבץ המקראי שלנו. זוכרים את שאלת שני הצדדים של אותו המטבע?

1. כיצד נוכל להיפטר מעונש החטא שלנו על כל השלכותיו האימות, ו...
 2. כיצד נוכל לזכות בצידקה השווה לצידקתו של אלוהים על מנת שנוכל לעמוד ולהתקבל במחיצתו?
- הבנת המטרה של הקרבנות והמזבחות בכתבי הקודש מספקת לנו את הרקע הדרוש כדי לענות על שתי השאלות הללו.

עונשו של החטא

כפי שכבר ציינו, יהוה אלוהים חייב היה לעשות משהו בנוגע לחטאו של האדם - הוא לא יכול היה להתעלם ממנו כאילו לא קרה מעולם. כל חטא חייב להיענש. זהו דבר צודק ונכון.

אבל אלוהים אהב את האנושות ולא רצה שנבלה לנצח באגם האש. לפיכך התעוררה השאלה - "כיצד יכול אלוהים להעניש על חטא מבלי להעניש אותנו?" להלן חלק מהתשובה. כלולה בה המחשה חזותית די חדה.

כפרה

אלוהים ביקש מהאדם לקחת בעל חיים, להרוג אותו ולתת לדמו להישפך על מזבח.

כִּי נִפְשׁ הַבֶּשֶׂר בְּדָם הוּא וְאֲנִי נִתְּתִיו לָכֶם עַל-הַמִּזְבֵּחַ, לְכַפֵּר
עַל-נַפְשׁוֹתֵיכֶם; כִּי-הַדָּם הוּא בְּנַפְשׁוֹ לְכַפֵּר. ויקרא יז:11

ראינו שהמילה כפרה כוללת בתוכה את הרעיון שחטאו של האדם מכוסה באופן סמלי מעיני אלוהים. בסופו של דבר, מתארת המילה במה כרוך המענה שירצה (יספק) את אלוהים וישמש תשלום צודק לחוב החטא. הכפרה על חטא דרשה שישפך דם על המזבח, שכן נאמר בכתבי הקודש...

...וּבָלָא שְׁפִיכַת דָּם אֵין מְחִילָה. האגרת אל העברים ט':22

הבה ונבחן את הפסוק הזה מקרוב. הנה הוא שוב בתוספת הסבר.

...וּבָלָא (מוות ע"י) שְׁפִיכַת דָּם אֵין מְחִילָה (על חוב החטא).
האגרת אל העברים ט':22

אלוהים אמר שהסליחה על חוב חטאו של האדם חייבת לכלול בתוכה מוות. הכלל הוא שעל האדם למות עבור חטאיו. אבל עכשיו, על בסיס אירועים מסויימים בעתיד, אומר לנו אלוהים **שהוא יקבל את מותו של בעל חיים תמים במקומו של האדם** - כתחליף. יהיו אלה חיים תמורת חיים, התמים מת במקום האשם. הקורבן תיאר את הציות לחוק החטא והמוות ואת עשיית הצדק. אין התעלמות מהחטא. הוא בא על עונשו.

תחליף

בדיוק כשם שיצחק נידון למוות תחת צו אלוהי ישיר, כך גם נמצאים כל בני האדם תחת גזר דין מוות.⁹ יצחק לא יכול היה להציל את עצמו ממשפטו של אלוהים. בהיותו כפות, היה הוא חסר אונים. אבל אברהם בטח באלוהים, בהיותו מאמין שבאופן כלשהו אלוהיו האוהב יחולל את השינוי. ואלוהים אכן התערב. הוא סיפק דרך מילוט באמצעות תחליף. המקרא מספר שאברהם...

...ויקח את-האיל, ויעלהו לעלה תחת בנו.
בראשית כב: 13

הוא הקריב את האיל "במקום" יצחק. היה כאן ללא ספק מוות, אבל היה זה מותו של האיל במקום מותו של יצחק. יצחק יצא לחופשי עקב מותו של האיל. יהוה סיפק תחליף.

היסטוריה

הקרבת קורבנות בעבור חטא השתרעה מיצחק אחורה עד לשחר ההיסטוריה של האנושות. בדיוק כשם שהאיל מת כתחליף ליצחק, כך גם הקריב הבל קורבן בעל חיים שמת במקומו. ובדיוק כשם שאלוהים סיפק איל כקורבן מתקבל במקום יצחק, כך ראה אלוהים גם את קורבנו של הבל כמתקבל בעינו.

כבר מימי גן עדן העלה האדם קרבנות חלופיות עבור חטאו. כאשר בא האדם לאלוהים בדרך של אלוהים, באמונה בדברו, מצא האדם קבלה וחברות אצל יהוה.

קרבנות אלה המחישו את אשר נדרש על מנת שחוב-החטא ייפרע במלואו. במהותם, היו הם הכלים החזותיים של אלוהים.

כאשר תבינו שלקרבנות אלו ישנה חשיבות גדולה ממה שניתן לראות בתחילה, אז ניתן יהיה גם להבין מדוע דחה אלוהים את מנחתו של קין, שכן מירקות לא נישפך דם.

...וְאִין כִּפְרָה בְּלֹא שְׂפִיכַת דָּם. האגרת אל העברים ט': 22

קין העלה מנחה שאינה תואמת את הכלי החזותי של אלוהים. צמח השדה לא תיאר את מה שדרוש כדי להעניש את החטא ולסלוח בעדו.

שני צדי המטבע

מתוך ידיעתנו זו הבה ונפנה לשאלות שני הצדדים של אותה מטבע. בשלב זה כבר יש בידינו כמה מהתשובות.

שאלה: "כיצד יכולים בני האדם לחמוק מהעונש על חטאיהם?"

תשובה: "את העונש על החטא ניתן לשלם באמצעות תחליף."

שאלה: "כיצד יכולים אנו לזכות מחדש בטבע השלם שאיבדו אדם וחוה בגן עדן? כיצד אנו משיגים בגדי צדק - צידקה השווה לצידקתו של אלוהים - כך שנוכל להתקבל במחיצתו?"

תשובה: "כאשר..."

וְהָאֵמִין אֲבָרְהָם בַּיהוָה וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה,
וְגַם נִקְרָא 'אוֹהֵב אֱלֹהִים'." יעקב ב': 23

חכו רגע! כיצד זה יתכן? כיצד יכול היה אדם זה, עם כל מגרעותיו, להיחשב למוצדק (להיהפך לצדיק)? הוא היה רחוק משלמות. ואשר לשאלת התחליף, האם פירושו של דבר שעלינו למצוא עכשיו בעל חיים?

את התשובות לשאלות אלה ניתן יהיה למצוא בפרקים הבאים. אך בינתיים, אל תתאמץ לחפש בעל חיים. נשתמש במילותיו של אברהם שאמר,

"אֱלֹהִים יִרְאֶה-לוֹ הַשֵּׁה לְעֵלָה..." בראשית כב': 8

להבין את הדבר האמיתי

עבור רבים מאיתנו, רעיון הקרבת בעלי חיים הוא דוחה. אפילו המקרא מלמד בני אדם לרחם על בעלי החיים, ככתוב:

משלי יב:10

... יוֹדֵעַ צְדִיק נֶפֶשׁ בְּהֵמָתוֹ...

מדוע אם כן הקורבן? אנו נבין "מדוע" ככל שנתקדם בסיפור, אך להלן מספר מחשבות בנושא. המקרא ברור בנוגע לכך שבעלי חיים לא נבראו באותו מעמד ובקטגוריה כמו זו של בני האדם - הם לא נבראו בצלם אלוהים. אף על פי כן, יש להם מטרה ייחודית.

לפני שנים רבות, אני זוכר שלקחתי את ילדי לפארק הנפשה שכלל דמויות של חיות. היו שם פילים והיפופוטמים מחצצרים, אריות שואגים. אך אף לא אחד מהם היה אמיתי. כולם היו עשויים מגומי או מתכת, ונבנו כדי להיראות כמו הדבר האמיתי. לא יכולתי אלא להתרשם מאלו שיצרו העתקים כלכך מדוייקים.

באופן דומה, אפילו מבט חטוף במגוון העצום של החיות שיהיה ברא, היה מותיר אותנו נפעמים ויראי כבוד כלפי יכולותיו היצירתיים.

היוצרים של פארק ההנפשה עשו עבודה טובה, אך מראה "המלכותיות" שבהליכתו של אריה אמיתי, או הרגשת "העוצמה" של שאגה אמיתית, עולה לאין ערוך על כל דבר שאומן אנוש יכול היה לעשות.

במקרא, נעשה שימוש בבעלי חיים מסויימים, כגון אריה, כדי להדגים את תפארתו, מלכותיותו וכוחו של אלוהים. בעלי חיים אחרים, כגון השה התמים שאינו מזיק, מתארים את הכפרה שאלוהים מספק עבור החטא. נראה זאת יותר כאשר נתקדם בסיפור.

המקרא ברור בנוגע לכך שאף ציפור או חיה אינם אל או אלה. הם בסך הכל כלים חזותיים, "אנימציה", כדי לעזור לנו להבין את יהוה בכל תפארתו. עלינו להפגין רחמים ודאגה לבעלי החיים, אך אל לנו להחשיב אותם כשווי מעמד וקטגוריה כמו זו של בני האדם או של אלוהים.

פרק 7

1 ישראל ויהודה

2 פרעה ומשה

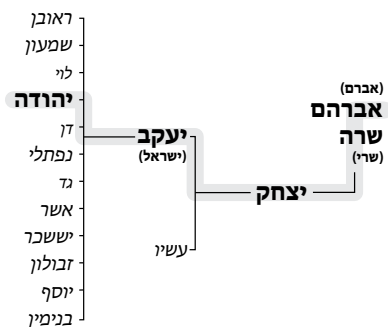
3 מגפות ונבואה

4 הלחם והשה

1 ישראל ויהודה

אלוהים הבטיח, הן לאברהם והן ליצחק, שהמושיע יהיה אחד מצאצאיהם. שני אישים אלו חיו חיים ארוכים לפני שמתו.

2000 לפני הספירה לפני הספירה

יעקב

ליצחק היו שני בנים, יעקב ועשיו. עשיו היה כמו קין, בוטח ברעיונותיו שלו ועושה כרצונו. מצד שני, יעקב בטח באלוהים ואלוהים החשיב אותו לחבר. יעקב ידע שהוא זקוק לתחליף שימות בעבור חטאו ולכן פעמים רבות הוא בא אל אלוהים עם קורבן דם אשר הקריב על המזבח.

וַיָּבֵא יַעֲקֹב לִוְזָה אִשְׁרָה בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, הוּא בֵּית-אֵל; הוּא וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-עִמּוֹ. וַיְבִין שֵׁם מִזְבֵּחַ, וַיִּקְרָא לְמָקוֹם אֵל בֵּית-אֵל; כִּי שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים...

בראשית לה': 6-7

יעקב האמין באלוהים ובטח בדברו. באמצעות הקרבת הקורבנות על המזבח, הוא נתן ביטוי להסכמתו עם יהוה ש...

...וּבְלֵא (מוות ע"י) שְׁפִיכַת דָּם, אֵין מְחִילָה (על חוב החטא).
האגרת אל העברים ט': 22

למרות שיעקב נכשל במהלך חייו לעיתים קרובות, היה אלוהים המוקד המוחלט של בטחונו. מאוחר יותר שונה שמו לישראל, שפירושו - אלוהים גבר (ביצח). היום קרוי עם ישראל, צאצאיו הישירים של יעקב, על שם אותו אדם.

בהבטחות שהבטיח אלוהים ליעקב הוא גם חידש את ההבטחה והמחויבות שניתנה לאברהם וליצחק. יהוה אמר ליעקב,

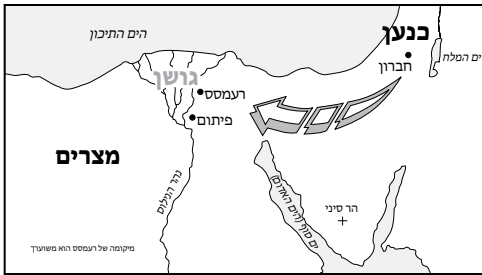
"...אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ אָבִיךָ וְאֵלֵי יִצְחָק... וְנִבְרַכְוּ בְךָ כָּל-
מְשֻׁפָּחַת הָאָדָמָה וּבְזָרְעֶךָ."

בראשית כח': 13-14

אלוהים אומר כאן שאחד מצאצאיו של יעקב יהיה לברכה לכל העמים - זוהי התייחסות למושיע.

ליעקב (או לישראל) היו שנים-עשר בנים שמתוכם קמו שנים-עשר השבטים.¹ טרם מותו, אמר יעקב לבנו יהודה שהאחד שנבחר יבוא משבטו.

המושיע המובטח יהיה
1. ילוד אישה (זרע האישה)
2. זכר
3. צאצא של אברהם
4. צאצא של יצחק
5. צאצא של יעקב
6. משבט יהודה

בשנות חייו האחרונות (של יעקב) הכה הרעב את הארץ. יחד עם משפחתו המורחבת ירד יעקב למצרים. באותו זמן כללה המשפחה רק שבעים איש.² מצרים קבלה אותם בברכה ונהגה בהם יפה -

הם לא היוו איום על עם כה גדול. יעקב התיישב עם בני משפחתו בדלתה של נהר הנילוס, זרע יבול והתכונן לרעב עד שיחלוף.

שלוש מאות וחמישים שנה מאוחר יותר הם עדיין התגוררו במצרים, אבל בשלב זה הגיע מספרם המשוער של בני ישראל לכשניים וחצי מליון איש. בני ישראל, צאצאי אברהם, יצחק ויעקב, אכן הפכו לעם גדול, אבל הייתה בעיה - הם היו בארץ הלא נכונה. הובטחה להם אדמת ארץ כנען, לא מצרים. יחד עם זאת, אלוהים אמר ליעקב, זמן רב לפני שברחו השבעים מהרעב ששרר בארץ כנען,

”וְהִנֵּה אֲנֹכִי עֹמֵד וְשִׁמְרֹתֶיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תִּלְדֶּה, וְהִשְׁבַּתִּיךָ אֶל-הָאָדָמָה הַזֹּאת; כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם-עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר-דִּבַּרְתִּי לְךָ.”
בראשית כח: 15

אלוהים עמד להגשים את ההתחייבות הזו. הדבר יתועד בספר הבא שמשה יכתוב - ספר שמות.

שמות הוא הספר השני במקרא, מתוך 66 הספרים אשר ביחד מרכיבים את כל כתבי הקודש.

עבודת

בנקודה זו בהיסטוריה שבים אנו למקום בו התחיל סיפורנו. זוכרים כיצד בפרק הראשון קראנו שפרעה העביד את בני ישראל בפרך כדי לשלוט על התרבותם המהירה? אנו רואים את אשר החליט המלך פרעה...

... שִׁימוּ עָלָיו שְׂרֵי מָסִים לְמַעַן עֲנֹתוּ בְּסִבְלַתְּם... שמות א': 11

זוכרים כיצד על רקע זה נולד משה להורים עבריים? הוא נדון למות עם לידתו, אולם ניצל על ידי התערבותו של אלוהים, וגדל וחונך כאחד מבאי ביתו של פרעה. ראינו שכבוגר הרג משה איש מצרי ונמלט למדבר. שם, לאחר ארבעים שנה כרועה צאן, פגש את יהוה בסנה הבוער. כאן, "במעמד הסנה הבוער" אלוהים אמר למשה,

רָאָה רְאִיתִי אֶת-עֲנִי עִמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם; וְאֶת-צַעֲקַתְּךָ שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נְגִשְׁיוֹ, כִּי יָדַעְתִּי אֶת-מִכְאֲבָיו. וְאָרַד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם, וּלְהַעֲלֹתוֹ מִן-הָאָרֶץ הַהִוא אֶל-אָרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה, אֶל-אָרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ... שמות ג': 7-8

נאמר למשה לשוב למצרים ולהביא לשחרורם של העבדים העבריים. כדי לסייע לו במשימה, גייס אלוהים את אהרון, אחיו של משה, כדי שישמש לו דובר. הם התחילו בכך שפנו אל עם ישראל, ועל סמך דבר יהוה אליהם, ביקשו את רשותם לגשת לפרעה. משה ואהרון...

... אֶסְפּוּ אֶת-כָּל-זִקְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיְדַבֵּר אֶהֱרֹן אֶת כָּל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-דִּבֶּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה.... וַיֵּאמְרוּ הָעָם... שמות ד': 29-31

כתבי הקודש אומרים שהעבדים העבריים הסכימו לתת אמון ביהוה, כמו שאדם יסכים לתת אמון בחבר.

2 פרעה ומשה

בימיו של משה היו המצרים אחד העמים החזקים ביותר על פני כדור הארץ, בעוד שהעברים היו עבדים פשוטים. פרעה היה מנהיג עולמי בעוד שמשה היה אדם שנמלט ממשפט צדק, מהחוק. רשימה שלמה של בעיות עברה בוודאי במוחו של משה כאשר בחן את האפשרות שיפגש עם פרעה פנים אל פנים. כאשר לבסוף הגיע המועד, תיעד משה שהוא פשוט אמר לפרעה,

"כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, 'שְׁלַח אֶת-עַמִּי...'" שמות ה': 1

תשובתו של פרעה לא הייתה מעודדת.

"מִי יְהוָה אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת-יִשְׂרָאֵל?" שמות ה': 2

פרעה הכיר את רא, את איסיס ואלים מצריים רבים אחרים, אבל מעולם לא שמע על האל יהוה. וודאי יצא מתוך הנחה שיהיה אותו יהוה אשר יהיה, הרי לא יתכן שהוא משמעותי במיוחד. הוא לא יבזבז את זמנו על האל של העבדים. חוץ מזה, לפרעה כבר הייתה דת משלו, דת שזכתה להערכה מרובה בעולם כולו.

אבל הסיבה המרכזית הייתה כלכלית. שחרור העבדים הישראלים מיט אסון על הכלכלה. זה לא בא בחשבון! לכן, כשהוא נסמך על חוכמתו שלו, עשה פרעה את הבחירה הלא נכונה. הוא אמר למשה,

"לא ידעתי את-יהוה, וגם את-ישראל לא אשליח." שמות ה':2

ויאמר יהוה אל-משה, "עתה תראה אשר אעשה לפרעה... והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים, והצילתי אתכם מעבדתם... בשפטים גדלים." שמות ו':6,7

אלוהים אמר למשה שיביא משפט על מצרים בצורת מגפות. רק בתנאים שכאלה ישחרר פרעה את אחיזתו ויאפשר לבני ישראל לעזוב את מצרים. בו זמנית, אמר יהוה שילמד את בני ישראל על מנת שידעו...

"...כי אני יהוה אלהיכם, המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים." שמות ו':7

אולם השיעור לא נועד להם בלבד.

"וידעו מצרים כי-אני יהוה, בנטתי את-ידי על-מצרים; והוצאתי את-בני-ישראל מתוכם." שמות ז':5

אלוהים עמד ללמד הן את בני ישראל והן את המצרים את אותו הלקח - שהוא יהוה - אל בעל עוצמה רבה יותר מכל האלים והאלות המצריים גם יחד, אל שמסוגל לשחרר את עמו הנבחר מידי האומה החזקה ביותר על פני האדמה.

אבל אלה לא יהיו העמים היחידים שילמדו את הלקחים האלו. כתבי הקודש אומרים שכל אומות העולם יביטו וילמדו.

העם הנבחר

אלוהים אמר לבני ישראל,

"ולקחתי אתכם לי לעם, והייתי לכם לאלהים..."

והבאתי אתכם אל-הארץ אשר נשאתי את-ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב; ונתתי אתה לכם מורשה, אני יהוה." שמות ז':7-8

בכך שבחר עם אחד, הקל אלוהים על שאר האומות לדעת מהו טיבו של הבורא ומהו יחסו לאדם.

יהוה נתן הבטחות. אך האם הוא קיים אותן?

יהוה אמר שיאלץ את פרעה לשחרר את עבדיו. האומנם היה בכוח לעשות זאת?

יהוה אמר שידאג לצרכיו של כל עם ישראל - שנים וחצי מיליון איש - בדרכם ממצרים לכנען. האם ייתכן הדבר?

שאלות אלו ועוד רבות אחרות יקבלו מענה. כל שעל עמי העולם לעשות הוא להביט בעם ישראל ואז יקבלו שיעור "בשידור חי", בצבע ושמע מלאים, על האופן בו מטפל אלוהים באנושות. מרגע זה ואילך, יהיה עם ישראל מוכר כעם הנבחר. אלוהים קיים את ההבטחה שהבטיח לאברהם, ליצחק וליעקב.

...וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עֲבָדִי, יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ; זָרַע אֲבֹרָהֶם אֲהַבִּי.
ישעיהו מא' 8:

הכיתה הגלובאלית

הקבלה זו, למרות שאינה קיימת במקרא, היא מאלפת.

לפני שנים רבות יצאה קריאה אל כל האומות לכנס את נציגיהם בכיתה גלובאלית. הקריאה להתכנסות יצאה מיהוה, האל הייחודי.

ביום החשוב, התכנסו כל הנציגים יחדיו. מקדימה ישב נציג מצרים, זקוף ובא בימים, נכבד ביותר בזכות הישיגיו בארכיטקטורה. מאחור ישב נציג בבל, מוכר היטב בזכות ידיעותיו באסטרונומיה. פרס, הודו, סין, כל העמים האסיאתיים, האומות האירופאיות והאפריקניות - מכל קצווי הארץ שלחו העמים את נציגיהם המשובחים והמוצלחים ביותר, לבושים במיטב בגדיהם.

עם כניסתו של יהוה אלוהים, עבר רחש בין היושבים באולם. ללא הכנות מוקדמות, הודיע שהוא עומד לבחור באחת מהאומות כדי שתסייע לו בהצגת המצגת שלו. היה זה מעמד חשוב שאין להקל בו ראש. אוושה הדהדה באולם כאשר כל נציג נמתח מעט בכיסאו. כמעט וניתן היה לשמוע את המשאלה במחשבתם וליבם של כל אחד מהנציגים - "הלוואי ויבחר בי!"

בעוד הנאספים ממתנים בציפייה להחלטתו, עזב האל הייחודי את דוכן הנואמים וצעד לירכתי האולם. שם, באחת השורות האחוריות, רכן לעבר נציג קטן מידות, אחז בידו והוביל אותו לקדמת האולם. הקהל כולו השתנק, ומייד אחר כך החל גל של לחישות. "הוא כל כך צעיר! מיהו? איזה הישגים יש לו?" נראה שאיש מהם לא ידע את שמה של אותה אומה קטנה שנבחרה.

אבל אז חלפה שמועה בחדר. על פי דבריו של נציג מצרים, האומה הקטנה הזאת מורכבת מעבדים - אנשים חסרי חשיבות לחלוטין. הדבר לא נאמר בקול רם, אבל השאלה עמדה באוויר. "מדוע לא בחר יהוה באומה חשובה שתסייע לו ללמד - אומה ותיקה ומכובדת? מדוע בחר בעבדים?"

אולם האל הייחודי לא התרשם מהרחש באולם. הוא משך שרפרף, הניף את הנציג הקטן והניחו על הכסא, ונטל גיר בידו. ואז, בעודו פונה לקהל הנציגים, הוא אותת להם לשקט. "קיים בלבול רב בעולם באשר למה נכון ומה לא נכון. לאנשים שאלות רבות ביחס לחיים ולמוות, ביחס למה שאני והאם אני בכלל קיים". כשהוא מצביע על הברנש הקטן היושב לצידו, המשיך יהוה: "הנציג שבחרתי יכתוב עבורכם על הלוח, דברים שעל כולכם לדעת. אני רוצה שתסתכלו, תקשיבו, ומעל לכל, תלמדו. זה מאד חשוב."

כאן פנה יהוה לישראל הקטן, שכן הוא היה האומה הנבחרת, ואמר: "כתוב את אשר אומר לך, ורק את אשר אומר לך."

העם הנבחר

המקרא אומר שיהוה בחר עם אחד אשר דרכו ידבר אל העולם כולו...

...למען דעת כל-עמי הארץ כי יהוה הוא האלהים; אין עוד.
מלכים א', ח':60

לא היה זה משום שישראל היה ראוי יותר.

לא מרַבְּכֶם מִכָּל-הָעַמִּים חֶשֶׁק יְהוָה בְּכֶם וַיִּבְחַר בְּכֶם; כִּי-אִתְּם הִמְעֵט מִכָּל-הָעַמִּים. כִּי מֵאַהֲבַת יְהוָה אֶתְכֶם וּמִשְׁמֹרֶת אֶת-הַשְּׂבָעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם...
דברים ז':7-8

3 מגפות ונבואה

כאשר תבעו משה ואהרון את שחרורו של העם הנבחר של אלוהים, פרעה פשוט סירב לשמוע להם. לפיכך אמר אלוהים למשה,

"לך אל-פרעה בבקר הנה יצא המימה, ונצבת לקראתו על-שפת היאר; ... ואמרת אליו, 'יהוה אלהי העברים שלחני אליך לאמר, "שלח את-עמי... והנה לא-שמעת עד-כה." כה אמר יהוה, "בזאת תדע כי אני יהוה; הנה אנכי מכה... על-המים אשר ביאר ונהפכו לדם. והדגה אשר-ביאר תמות ובאש היאר; ונלאו מצרים, לשמות מים מן-היאר.""

שמות ז':15-18

אלוהים הִכָּה בלב האמונה המצרית בכך שהפך את אחד האלים שלהם, אל הנילוס, לדם. אלוהים גרם לאל שלהם להסריח - הוא הפך את הנהר למקום מאוס! בעשותו כך, מתח קו על החול - שהייתה בו אמירה ברורה - יהוה איננו ככל האלים המצריים. הוא שונה, מאד שונה! על כל אחד להבין שאלוהים הוא הרבה יותר עוצמתי מאלוהי הנילוס.

פרעה יכול היה לעצור כאן ועכשיו, ולומר: "וואוו! מוטב שאלמד עוד על יהוה אלוהים הזה. יש לו ללא ספק עוצמה רבה. איפה הבחור הזה משה? אני חייב לדבר איתו עכשיו." אבל לא. פרעה המשיך לסמוך על ההיגיון שלו עצמו.

...וַיַּחֲזֶק לֵב-פְּרֹעֶה וְלֹא-שָׁמַע אֲלֵהֶם... וְלֹא-שָׁת לְבוּ גַם-לְזֹאת.
שמות ז' 22-23

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה, "בֹּא אֶל-פְּרֹעֶה; וְאָמַרְתָּ אֵלָיו 'כֹּה אָמַר יְהוָה: "שִׁלַּח אֶת-עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי. וְאִם-מֵאֵן אַתָּה לְשַׁלַּח; הִנֵּה אָנֹכִי, נֹגֵף אֶת-כָּל-גְּבוּלְךָ בְּצַפְרֵדְעִים. וְשָׂרֵץ הַיָּאֵר צְפַרְדְּעִים יַעֲלוּ וְקָאוּ בְּבֵיתְךָ, וּבְחֹדֶר מִשְׁכְּבְּךָ וְעַל-מִטְתְּךָ; וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ וּבְעַמֶּךָ, וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאָרֹתֶיךָ."'''
שמות ז' 26-28

נביאים

עלינו לעצור כאן ולקחת בחשבון משהו בעל השלכות עצומות. חשבו מה היה קורה לו היו שני אנשים מופיעים בבית העולם ומודיעים שכל המים בנהר המקומי עומדים להפוך לדם. אם זה בכלל היה מגיע לתקשורת, ודאי היה תופס טור צדדי קטן בעמודים האחוריים של העיתון, ואנשים אלה היו מקבלים תווית של "תמהונים". אך אם אזהרתם הייתה מתממשת, אזי שבין לילה היתה תופסת את הכותרת בעמוד הראשון! כולם היו מחכים בציפייה כדי לקבוע אם שניים אלה יודעים מה הם אומרים או שמא הם כסילים שבמקרה שיחק להם המזל.

תארו לעצמכם שאותם שני אנשים יאמרו, שבשבוע הבא ישתלטו צפרדעים על הארץ. כולם ידונו בכך ויעקבו אחר המאורעות בדריכות. ואם מגפת הצפרדעים אמנם תתממש, ובכן, יהיה זה דבר בלתי יאמן! מרגע זה ואילך, כל דבר שיאמרו שני אנשים אלו יילקח ברצינות גמורה, בין אם נבואי הוא ובין אם לאו.

זה מה שקרה עם משה ואהרון, לא רק פעמיים, אלא עם עשרות נבואות שנאמרו במפורט ואחר כך נתמלאו במדוייק. כדי שלא יהיה ספק, אלוהים נתן למשה לחזות אירועים, שחלקם התממשו מיד אחרי מותו ואחרים שיתממשו במהלך המאות ואפילו עד לימינו אנו. בהמשך נקרא על חלק ממאורעות אלו. מתמטיקאים מסכימים שהסבירות שהאירועים שחזה משה התרחשו במקרה היא כה מזערית, עד שלמעשה היא בלתי אפשרית.³

הסיבה שדבר זה משמעותי כלכך היא שזהו האופן בו אלוהים אישר את דבריהם של כל-40 כותבי המקרא. כאשר הכתיב להם אלוהים את המסר שעליהם לכתוב, הוא כלל בו מרכיבים נבואיים, שכאשר התמלאו, הם אישרו את המסר כולו. לכן נקראו הכותבים 'נביאים'. בהתייחסו לארבעים הסופרים הללו, כתב סופר עברי אחר,

הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מִקֶּדֶם פְּעָמִים רַבּוֹת וּבִדְרָכִים רַבּוֹת אֶל
הָאָבוֹת בְּיַד הַנְּבִיאִים...
האגרת אל העברים א':1

נבואה שהתגשמה היוותה את אבן הבוחן לקביעת אמינותו של הכותב. אם הנבואות שתיעדו אמנם התמלאו, אזי גם כל שאר הדברים שכתבו נחשבו לאמת. לדוגמא, מכיוון שנבואותיו של משה נתמלאו במדוייק עד לפרט האחרון, הרי שגם כל שאר הדברים שכתב - כיצד נברא העולם, כיצד הגיע החטא לעולם, יום הדין העתיד לבוא - כל האירועים הללו ייחשבו אף הם לעובדות מהימנות.

על מנת למנוע מזייפנים מיומנים להמציא נבואות משל עצמם, ואז להכליל ולהעביר אותם הלאה כחלק מכתבי הקודש, הורה אלוהים...

...אֲשֶׁר יִדְבֵר הַנְּבִיא בְּשֵׁם יְהוָה, וְלֹא-יְהִי הַדְּבָר וְלֹא יבֹא, הוּא
הַדְּבָר אֲשֶׁר לֹא-דִבְרוּ יְהוָה; בְּזִדּוֹן דִּבְרוּ הַנְּבִיא, לֹא תִגּוֹר מִמֶּנּוּ.
דברים יח':22

היה עליהם להיות צודקים ב-100% תמיד, ללא שגיאות.

"אֲךָ הַנְּבִיא אֲשֶׁר יִזִּיד לְדַבֵּר דְּבָר בְּשֵׁמִי אֶת אֲשֶׁר לֹא-צִוִּיתִי
לְדַבֵּר, וְאֲשֶׁר יִדְבֵר, בְּשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים; וּמֵת הַנְּבִיא הַהוּא."
דברים יח':20

במילים אחרות, על הנביא היה לדייק ב-100%, אחרת לא ייחשב לנביא אמת שבא בשם אלוהים. המסר שלו ייתפס אז כפרי דמיונו, או אולי כדבריהם של אלים או אלילות אחרים. במקרים שכאלה, היה העונש חמור - הנביא נדון למוות. קרוב לוודאי שאמת המידה המוחלטת הזו הרתיעה את נביאי השקר.

היות שכל אחד מארבעים הנביאים חזה אירועים מוגדרים מאוד אשר התממשו בצורה מדוייקת, הרי שהמידע שתיעדו על המפתח לחיי אושר, הפיתרון לחוב-החטא, ולמה ניתן לצפות לאחר המוות - כל הדברים הללו נחשבו גם הם כמידע אמין, שמגיע ישירות מיהוה.

זוהי סיבה נוספת לכך שהמקרא הוא כה ייחודי. הדבר צריך לגרום לנו להתייחס ברצינות למה שאנו קוראים.

דיוק

משה צדק בנבואותיו ב - 100%. כאשר אמר שאלוהים יביא על מצרים מכת צפרדעים,

...וַתַּעַל הַצַּפְרָדַיִם וַתִּכַּס אֶת-אֶרֶץ מִצְרַיִם. שמות ח': 2

משה ואהרן יכלו לעשות כותרות ראשיות ב"ידיעות מצרים". כתוצאה מכך, לא זו בלבד שהאנשים האמינו לנבואותיהם, הם גם האמינו לדברים שאמר להם משה על החיים בכלל ועל הדרך בה עליהם לחיות. מאוחר יותר כתב משה,

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת-הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם, וַיֵּירָא הָעָם אֶת-יְהוָה; וַיֹּאמְרוּ בִּיהוָה, וּבְמִשְׁחָה עֲבָדוּ. שמות יד': 31

אלוהים אל מול האלים

המגפות החלו תהליך של מחזוריות. אלוהים היה מזהיר את פרעה שישחרר את עמו, פרעה היה מסרב, ואלוהים היה מנחית מכה, שכל אחת מהן פוגעת באל מצרי אחר. לא כל אל ניתן לזהות בבהירות. אמנה כאן את האלים המוכרים יותר.

כידוע, בעת העתיקה כשנוצח עם במלחמה, גם אלוהיו נוצחו. עיינו בנאום יפתח בספר שופטים יא': 23-26.

קודם כל, המים הפכו לדם, דבר שהשפיל את 'הפיו', האל של נהר הנילוס.

אחר כך שלח אלוהים את מכת **הצפרדעים**, שחדרו לכל סדק ופינה. באוכל, במיטות - בכל מקום. מגפה זו הביסה את 'הקט', אלת החיים, הלידה, והלידה מחדש, בעלת ראש הצפרדע. היה זה כאילו שאלוהים אמר, "אם אתם מתעקשים לעבוד צפרדע, הרי לכם הרבה מהם!" בשלב שבו נגמרה המגפה, היו בוודאי כל האנשים כבר מותשים מהקט.

אחרי הצפרדעים הגיעו נחילים של **כינים** תוקפניות. אחר כך תפס את מקומם הערוב. חרקים אלו טמאו את המצרים והיוו מכה קשה כיוון שהמצרים נדרשו להיות נקיים מבחינה טכסית לצורך עבודת האלים שלהם.

לאחר מכן, מגיפה תקפה את **הבקר** - כולו מת. המצרים סגדו למספר אלי בקר. 'אָפִיס', השור המקודש ו - 'הַתוֹר', הפרה האלילה, הם רק שנים מהם. אך כאשר השמיד יהוה את הבקר, התגלו אלילים ואלילות אלו כחסרי אונים אל מול משפטו של יהוה, האל הייחודי. יהוה אלוהים היה חזק מכולם גם יחד.

אחרי המגפה הקטלנית על הבקר, עונו האנשים **בדבר** (פצעים דלקתיים וכואבים), מכה ישירה באלים רבים שאמורים להגן ולהעניק בריאות טובה. אלוהים הראה לאנשים שחיהם האישיים, עצם ניקיונם, תלוי בו.

על מנת שתדעו

הדיווח על המגפות מתפרס בתנ"ך על פני דפים רבים, אך על מנת לקצר, חשוב לדעת שאחרי כל מכה ומכה התקיים אותו תרחיש. לדוגמא, משה מתעמת עם פרעה,

"כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים, שְׁלַח אֶת-עַמִּי וְעַבְדֵּנִי. כִּי בַפְעַם הַזֹּאת אֲנִי שֹׁלַח אֶת-כָּל-מִגִּפְתֵי אֶל-לְבָבָהּ, וּבַעֲבֹדֶיהָ וּבַעֲמֹהָ; בַּעֲבוּר תִּדְעֵה, כִּי אֵין כְּמֹנִי בְּכָל-הָאָרֶץ.

עוֹדָהּ מִסְתַּלֵּל בְּעַמִּי; לְבַלְתִּי שְׁלַחֶם. הַנְּנִי מִמְטִיר כְּעֵת מַחָר, בְּרֹד כְּבֵד מְאֹד; אֲשֶׁר לֹא-הָיָה כְּמֹהוּ בְּמִצְרַיִם, לְמֹן-הַיּוֹם הַזֶּה וְסָדָה וְעַד-עֲתָה." שְׁמוֹת ט': 13-14, 17-18

מכה זו פגעה ב - 'שו', אל השמים; ב- 'סט', אל הרוח והסערה; ואולי אפילו ב - 'בעל', אל הרעם.

עם כל מכה ומכה נעשה ברור יותר, שלא זו בלבד שיהיה שולט בעולם, הוא גם אדון העולם.

יהוה מקיים את דברו

בשלב זה החלו כמה מהמצרים לתת דעתם על המתרחש. כאשר שמעו על הברד העומד לפתחם,

הִירָא אֶת-דְּבַר יְהוָה מֵעֲבֹדֵי פְרַעֲהוּ, הִנִּיס אֶת-עַבְדָּיו וְאֶת-מִקְנֵהוּ אֶל-הַבְּתָיִם. שְׁמוֹת ט': 20

הם הבינו שיהוה עומד בדברו.

וַיְהוֹה נָתַן קֶלֶת וּבָרָד, וַתִּהְלֶךְ אֵשׁ אֲרָצָהּ; וַיִּמְטֵר יְהוָה בָּרָד עַל-אֲרֶץ מִצְרַיִם. וַיְהִי בָרָד, וְאֵשׁ מִתְּלַקַּחַת בְּתוֹךְ הַבָּרָד; כְּבֵד מְאֹד, אֲשֶׁר לֹא-הָיָה כְּמֹהוּ בְּכָל-אֲרֶץ מִצְרַיִם, מֵאִזְ הַיְּתָה לְגוֹי. שְׁמוֹת ט': 23-24

אפילו פרעה נאלץ לעמוד פנים אל פנים אל מול העובדות.

וַיִּשְׁלַח פְּרַעֲהוּ וַיִּקְרָא לְמִשֵּׁה וּלְאַהֲרֹן, וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם "חֲטָאתִי הַפְּעַם; יְהוָה הִצִּידִיק, וְאֲנִי וְעַמִּי הָרָשָׁעִים. הֲעִתִּירוּ אֶל-יְהוָה, וְרַב מְהִיֵּת קֶלֶת אֱלֹהִים וּבָרָד; וְאֲשַׁלַּחָה אֶתְכֶם, וְלֹא תִסְפוּן לְעַמֵּד." שְׁמוֹת ט': 27-28

אבל פרעה לא קיים את דברו. למרות שתכופות נחשב להתגשמות של האלוהות עצמה - אל בלבוש אדם - הוא היה שונה מאלוהים. הוא שיקר.

וַיֵּרָא פְּרַעֲהַּ כִּי-חָדַל הַמָּטָר וְהַבָּרָד וְהַקֶּלֶת וַיִּסָּף לַחֲטָא; וַיִּכְבַּד
 לְבוּ הוּא וַעֲבָדָיו. וַיַּחֲזֹק לֵב פְּרַעֲהַּ, וְלֹא שָׁלַח אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל;
 כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה.
 שמות ט': 34-35

מכות נוספות

לפיכך שלח אלוהים מכה נוספת. את מה שנותר בתום הברד טרפו נחשולים של ארבה. מכה זו פגעה במיוחד באל 'אוסיריס'. הוא היה אל החקלאות והפריון, אחד האלים המוערכים ביותר למצרים. ובכל זאת, תגובתו של פרעה לא השתנתה. הוא סירב לשחרר את העם הנבחר. לבסוף היכה אלוהים את 'רא', אל השמש, לכאורה אל כל האלים. אלוהים שלח קללת חושך שהיה כה כבד וסמיך עד כי ניתן היה "לגעת בו". משה כתב ש...

לֹא-רָאוּ אִישׁ אֶת-אָחִיו וְלֹא-קָמוּ אִישׁ מִתַּחַתָּיו שְׁלֹשֶׁת יָמִים;
 וּלְכָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם.
 שמות י': 23

'רא' הושפל, נטול כל יכולת אל מול אלוהים. באמצעות תשע מכות בלבד, מוטט יהוה אלוהים את בטחונם של המצרים באלים שלהם. בעוד יתר העולם צופה במתרחש, נפלו אלי ואלות מצרים ממעמדם המורם מעם.

מאוחר יותר תיעד אחד מארבעים הנביאים את תגובתה של אומה אחרת שהייתה עדה למתרחש מרחוק. הוא כתב,

...נִפְלָה אִימַתְכֶם עֲלֵינוּ, וְכִי נִמְגּוּ כָל-יִשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנִיכֶם...
 וַנִּשְׁמַע וַיִּמַּס לְבַבְנוּ, וְלֹא-קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנִיכֶם; כִּי
 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, הוּא אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמֶּעַל וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת.
 יהושוע ב': 9, 11

ועדיין סרב פרעה לזוז מעמדתו. לפיכך שלח אלוהים מכה נוספת, המכה העשירית - הקשה מכולן.

4 הלחם והשה

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה, עוֹד נִגַע אֶחָד אָבִיא עַל-פְּרַעֲהַּ וְעַל-
 מִצְרַיִם, אַחֲרַי-כֵּן יִשְׁלַח אֶתְכֶם מִזֶּה; כְּשִׁלְחוֹ, כָּלָה גֵרֶשׁ יִגְרֶשׁ
 אֶתְכֶם מִזֶּה.

"כֹּה אָמַר יְהוָה; כַּחֲצֹת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם. וּמֵת
 כָּל-בְּכוֹר בְּאָרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר פְּרַעֲהַּ הַיֹּשֵׁב עַל-כִּסְאוֹ, עַד בְּכוֹר
 הַשִּׁפְחָה אֲשֶׁר אַחַר הָרְחִימִים..."
 שמות י"א: 1, 4-5

המכה האחרונה הייתה ללא ספק קשה מכולן, ויכלה ליפול לא על המצרים בלבד אלא גם על בני ישראל, במידה שלא ימלאו אחר הוראותיו של אלוהים. על מנת למנוע אסון זה, ציווה אלוהים את משה לומר לבני עמו:

קחו שה...

"בַּעֲשֹׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה, וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבֵית-אֵבֶת שֶׁה לְבֵיתוֹ."
שמות יב: 3

עליו להיות ממין זכר, ללא דופי ונטול פגמים. הוא לא יכול היה להיות פגום באף פרט. אלוהים ביקש שה מושלם.

"שֶׁה תָּמִים זָכָר בֶּן-שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם; מִן-הַכֹּהֲנִים וּמִן-הָעֲזִים תִּקְחוּ."
שמות יב: 5

שיחטו את השה במועד שנקבע.

"וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת, עַד אַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה; וְשִׁחַטוּ אֹתוֹ כֹּל קֹהֵל עֲדַת-יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֲרֹבִים."
שמות יב: 6

משחו את הדם על משקוף הבית

"וְלָקְחוּ מִן-הַדָּם, וְנָתְנוּ עַל-שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת וְעַל-הַמְּשָׁקוֹף; עַל הַבְּתִיִּם, אֲשֶׁר-יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם."
שמות יב: 7

אל תשברו אף אחת מעצמותיו של השה

"בְּבֵית אֶחָד יֹאכַל, לֹא-תוֹצִיא מִן-הַבַּיִת מִן-הַבֶּשֶׂר חוּצָה; וְעֵצִים לֹא תִשְׁבְּרוּ-בּוֹ."
שמות יב: 46

אפו ואיכלו את הלחם ללא שמרים.

"וְאָכְלוּ אֶת-הַבֶּשֶׂר בְּלִילָה הַזֶּה; צֹלִי-אֵשׁ וּמִצּוֹת..."
שמות יב: 8

הישארו בבתיכם עד אור הבוקר

"וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח-בַּיְתוֹ עַד-בֹּקֶר."
שמות יב: 22

ואני אפסח עליכם.

"וְעַבְרַתִּי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה, וְהַפִּיתִי כָל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, מֵאָדָם וְעַד-בְּהֵמָה; וּבְכָל-אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים, אֲנִי יְהוָה."

וְהָיָה הַדָּם לָכֶם לְאֹת עַל הַבְּתִיִּם אֲשֶׁר אַתֶּם שָׂם, וְרִאִיתִי אֶת-הַדָּם וּפְסַחְתִּי עֲלֵיכֶם; וְלֹא-יְהִי בְּכֶם נֶגֶף לְמִשְׁחִית, בְּהַכֹּתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם."
שמות יב: 12-13

כאשר ביצע אלוהים את משפטו, להרוג כל בכור בארץ מצרים, הוא אמר שיפסח על כל בית שבפתחו יראה את הדם.

בחירה

על עם ישראל היה כעת לבחור:

1. הם יכלו לתת אמון באלוהים ולציית להוראותיו, או...
2. הם יכלו לסמוך על השיפוט שלהם ולשים מבטחם באלים החלשים של המצרים.

במי יבטחו?

המקרא מספר לנו שהעבדים עשו את הבחירה הנכונה. ניתן לדמיין את הבן הבכור היושב על ברכי אביו כשהוא נושך בעצבנות את שפתיו; אחרים אולי תהו ואף דאגו, אבל הכל עבר בשלום. ישועתם לא הייתה תלויה ברגשותיהם כי אם בעובדות מוצקות. זהו טבעה של האמונה המקראית. היא מבוססת על העובדות המופיעות בכתבי הקודש, ולא על רגשות משתנים. לעם ישראל לא הייתה סיבה לדאגה כי...

שמות יב: 28

...כַּאֲשֶׁר צָוָה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, כִּן עָשׂוּ.

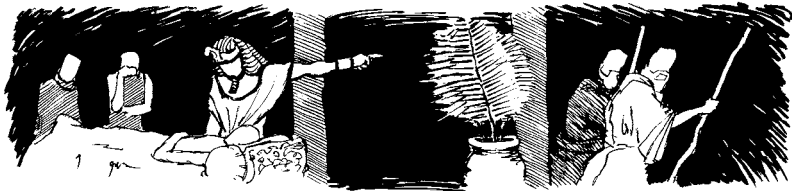
מוות

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה, וַיְהוּה הַכָּה כָּל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, מִבְּכֹר פְּרֹעָה הַיֹּשֵׁב עַל-כִּסֵּאוֹ, עַד בְּכוֹר הַשֶּׁבִי (הַשְּׂבוּי) אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר (הַיּוֹשֵׁב בַּכֹּלָא)...

וַיָּקָם פְּרֹעָה לַיְלָה, הוּא וְכָל-עַבְדָּיו וְכָל-מִצְרַיִם, וַתְּהִי צַעֲקָה גְדֹלָה בְּמִצְרַיִם; כִּי-אִין בֵּית אֲשֶׁר אִין-שָׁם מֵת.

וַיִּקְרָא לַמֶּשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה, וַיֹּאמֶר, "קוּמוּ, צֵאוּ מֵתוֹךְ עַמִּי, גַּם-אַתֶּם גַּם-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וּלְכוּ עַבְדוּ אֶת-יְהוָה כְּדַבַּרְכֶם. גַּם-צֵאוּנְכֶם גַּם-בְּקִרְכֶם קַחוּ כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם וּלְכוּ; וּבִרְכַתֶּם גַּם-אֹתִי."

וַיַּעֲשׂוּ כָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן, כִּן עָשׂוּ. וַיְהִי בַעֲצַם הַיּוֹם הַזֶּה, הוֹצִיא יְהוָה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם...
שמות יב': 29-32, 50-51

אלוהים היה רב חסד עם פרעה. הוא העניק לו הזדמנויות רבות לשחרר את בני ישראל, אך פרעה סרב. אלוהים אמר שישפוט את המצרים, וכך בדיוק עשה. יהוה איננו כמונו. אנו עשויים לאיים על ילדינו מתוך רצון לחנך אותם, ולא לממש את האיום. אבל אלוהים תמיד עומד בדברו.

מצד שני, התנסו בני ישראל בחסדו של אלוהים משום שהאמינו בו. הם שמו את מבטחם בדברו. בעודו מבצע את משפטו במצרים, בכל פעם שראה את הדם על משקוף הדלת, פסח מלאך יהוה על אותו הבית. הבכור נותר בחיים - אך רק משום שהשה מת. כך היה מאז ומעולם. **אלוהים קיבל את הקורבן שהביא הבל כתשלום המוות שניתן כתחליף למותו של הבל עצמו. כאשר הציע אברהם את יצחק כקורבן, מת האיל במקומו של יצחק. כעת גם בפסח, מות השה החליף את מות הבן הבכור.**

קורבנות חלופיים אלה היו ביטוי מוחשי וחזותי לאמון שהיה לכל אדם ואדם ביהוה כבמושיעו. מכיוון שהם האמינו שניתן לבטוח באלוהים, הם צייתו לו. אלוהים אמר,

"וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לְכֶם לְזִכְרוֹן, וְחַגְגְתֶּם אֹתוֹ חַג לַיהוָה; לְדֹרֹתֵיכֶם, חֻקַּת עוֹלָם תִּחַגְגְּהוּ."
שמות יב': 14

”וְהָיָה כִּי-יִשְׁאַלְךָ בְּנֶךְ מָחָר לֵאמֹר מַה-זֹּאת; וְאָמַרְתָּ אֵלָיו, בְּחֶזֶק
 יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה מֵמִצְרַיִם, מִבֵּית עַבְדִּים.”
 שמות יג': 14

בכל שנה, כאשר חוגגים בני ישראל את הפסח, הם זוכרים שאלוהים הוא חזק וכל-יכול אשר קיים את דברו בנאמנות. ניתן לסמוך עליו. יש לו היסטוריה אמינה שמוכיחה זאת. הוא האל אותו הייתם רוצים כחבר שלכם.

אך לא בני ישראל בלבד קבלו תזכורת לעובדות אלו. גם כל יתר עמי העולם שהיו עדים למאורעות האלו יקבלו תזכורת. העם הנבחר החל למלא אחר היעוד שנקבע לו בכיתת הלימוד הגלובאלית.

אלילי מצרים	יהוה אלוהים
פרעה האמין בהם	משה האמין בו
לא היה להם דבר להציע	סיפק שה כתחליף
המצרים נשפטו	בני ישראל נושעו

פרק 8

- 1 ים סוף
- 2 לחם ומים
- 3 עשרת הדברות
- 4 אבוי לי!
- 5 להחטיא את המטרה
- 6 עגל הזהב

1 ים סוף

כאשר החלו בני ישראל במסעם הארוך, היו אספסוף פרוע. המצרים זרזו את יציאתם בכך שהעמיסו עליהם דברים יקרי ערך. בלא שהות לארוז את חפציהם בצורה מסודרת, יצאו בחיפזון רב, מובילים את מקניהם לפניהם. הכפילו נתונים אלה במספרם המשוער - שניים וחצי מליון איש - ותבינו את גודל

המהומה! משה היה המנהיג המוביל, אבל איך ניתן לצעוק, "מכאן!" לקהל כה גדול של אנשים? אלוהים פתר את הבעיה.

וַיְהִי הַלַּיְלָה לַפְּנִימָה יוֹמָם בְּעָמוֹד עֵנָן לְנַחֲתָם הַדֶּרֶךְ, וְלַיְלָה בְּעָמוֹד אֵשׁ, לְהָאִיר לָהֶם, לְלַכֵּת יוֹמָם וְלַיְלָה.
שמות יג': 21

עם הדרכה שכזאת, יכול היה כל אדם להתארגן בזריזות. כל שהיה עליהם לעשות הוא להביט קדימה, ללכת בעקבות אותו ענן ועמוד אש ולשים את מבטחם באלוהים שינחה אותם. הייתה זו שליטה בסדר גודל מירבי על ציבור עצום!

חרטות

עוד לא החל עם ישראל במסע וכבר היו לפרעה חרטות. הוא אמר,

"...מה-זאת עשׂינו, כִּי-שִׁלַּחְנוּ אֶת-יִשְׂרָאֵל מִעֲבָדָנוּ." שמות יד': 5

פרעה מאבד את עבדיו - את כל העובדים עברו ללא שכר!

וַיֵּאָסֶר אֶת-רַכְבּוֹ; וְאֶת-עַמּוֹ לְקַח עִמּוֹ... וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיִּשְׁיֶגּוּ אוֹתָם חֲנִים עַל-הַיָּם, כָּל-סוֹס רֶכֶב פְּרָעָה, וּפָרָשָׁיו וְחִילוֹ...
שמות יד': 9,6

בני ישראל היו מוקפים כשהים בצידם האחד וצבא מצרים בצידם השני. הם היו לכודים.

...וַיִּשְׂאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסְעֵ אַחֲרֵיהֶם
וַיִּירָאוּ מְאֹד...

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם, "אֵל-תִּירָאוּ, הֲתִיַּצְבוּ וְרָאוּ אֶת-יְשׁוּעַת
יְהוָה, אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה לָּכֶם הַיּוֹם..."
שמות יד': 10, 13

ישועה

משה הזכיר לעם שיהוה הוא מושיע שנוכח תמיד. כתבי הקודש אומרים,

...וַיִּסַּע עֲמוּד הָעֲנָן מִפְּנֵיהֶם, וַיַּעֲמֵד מֵאַחֲרֵיהֶם. וַיָּבֵא בֵּין מַחֲנֶה
מִצְרַיִם וּבֵין מַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל, וַיְהִי הָעֲנָן וְהַחֲשֵׁה, וַיֹּאֲרֵ אֶת-הַלְּלִיָּהּ;
וְלֹא-קָרַב זֶה אֶל-זֶה כָּל-הַלְּלִיָּהּ.

וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ עַל-הָעָם, וַיּוֹלֶךְ יְהוָה אֶת-הָעָם בְּרוּחַ קָדִים
עֲזָה כָּל-הַלְּלִיָּהּ, וַיִּשָּׂם אֶת-הָעָם לְחַרְבָּהּ; וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם. וַיָּבֵאוּ
בְנֵי-יִשְׂרָאֵל בַּתּוֹךְ הָעָם בַּיַּבֶּשֶׁה; וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה, מִיַּמִּינָם
וּמִשְׂמָאלָם.
שמות יד': 19-22

בעוד אלוהים מעכב את המצרים, חצו בני ישראל את הים על קרקע
יבשה. כשהגיעו בבטחה לגדה השנייה,

וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וַיָּבֵאוּ אַחֲרֵיהֶם... אֶל-תּוֹךְ הָעָם. וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת
הַבֹּקֶר, וַיִּשְׁקֹף יְהוָה אֶל-מַחֲנֶה מִצְרַיִם... וַיִּהְיֶם אֶת מַחֲנֶה מִצְרַיִם.
וַיִּסַּר אֶת אַפּוֹ מִרְכַּבְתֵּי, וַיִּנְהַגְהוּ בַּכְּבֹּד...

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה, נֹטֵה אֶת-יָדְךָ עַל-הָעָם; וַיֵּשְׁבוּ הַמַּיִם
עַל-מִצְרַיִם, עַל-רֶכְבּוֹ וְעַל-פָּרָשָׁיו."

וַיֵּשְׁבוּ הַמַּיִם וַיִּכְסּוּ אֶת-הָרֶכֶב וְאֶת-הַפָּרָשִׁים, לְכָל חֵיל פְּרָעָה,
הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם בַּיָּם; לֹא-נִשְׂאָר בָּהֶם עַד-אַחַד.

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת-הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם, וַיִּירָאוּ
הָעָם אֶת-יְהוָה; וַיֹּאמִינוּ בִּיהוָה, וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ.
שמות יד': 23-26, 28, 31

יהוה הפגין בפני העולם שצפה שהוא אל שניתן לסמוך עליו בעת
צרה - כשם שניתן לסמוך על חבר טוב.

2 לחם ומים

כשעזבו בני ישראל את מצרים,

...וְלֹא-נָחַם אֱלֹהִים דָּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, כִּי קָרוֹב הוּא; כִּי אָמַר
אֱלֹהִים, "פֶּן-יִנְחַם הָעָם בְּרֹאֲתָם מִלַּחְמָה וְשָׁבוּ מִצְרַיִמָּה." וַיִּסַּב
אֱלֹהִים אֶת-הָעָם דָּרֶךְ הַמִּדְבָּר...
שמות יג': 17-18

אזור שומם זה היה אמנם נקי מאויבים, אך היה בו גם מעט מאד מזון.

וַיִּלְוֵנוּ כָּל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן בַּמִּדְבָּר. וַיֹּאמְרוּ
אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִי-יִתֵּן מוֹתֵנּוּ בְיַד יְהוָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, בְּשִׁבְתֵּנוּ
עַל-סִיר הַבָּשָׂר, בְּאֲכָלְנוּ לֶחֶם לְשִׁבְעָה; כִּי-הוֹצֵאתֶם אֹתָנוּ אֶל-
הַמִּדְבָּר הַזֶּה, לְהַמִּית אֶת-כָּל-הַקָּהָל הַזֶּה בְּרָעַב. שְׁמוֹת טז': 2-3

העם התלונן, והאנשים אפילו רצו לחזור ולהיות עבדים. גישתם כלפי אלוהים מעציבה, שכן אלוהים הוכיח שהוא עומד על המשמר בדאגתו להם ושאינו לו כל כוונה לזנוח אותם. היה עליהם לבקש מאלוהים מזון. אבל הם בחרו להתלונן.

לחם ושלוים

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר, "שָׁמַעְתִּי אֶת-תְּלֹונֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
דַּבַּר אֲלֵהֶם לֵאמֹר, 'בֵּין הָעַרְבִים תֹּאכְלוּ בָשָׂר, וּבִבְקָר תִּשְׁבְּעוּ-
לָחֶם; וַיִּדְעַתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם."

וַיְהִי בְעָרֵב, וַתַּעַל הַשֶּׁלֶן, וַתִּכַּס אֶת-הַמַּחְנֶה; וּבִבְקָר הֵיטָה שִׁכְבַת
הַטֶּל, סָבִיב לַמַּחְנֶה. וַתַּעַל שִׁכְבַת הַטֶּל; וַהֲנִה עַל-פְּנֵי הַמִּדְבָּר
דֶּק מִחֶסֶפֶס, דֶּק כַּפָּר עַל-הָאֶרֶץ. וַיֵּרְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֵישׁ
אֶל-אָחִיו "מִן הוּא?" כִּי לֹא יָדְעוּ מֶה-הוּא; וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם,
"הוּא הַלָּחֶם, אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לָכֶם לֶאֱכֹלָהּ." שְׁמוֹת טז': 11-15

אלוהים סיפק להם בשר ולחם, והם אפילו לא היו צריכים לעבוד לשם כך. כל בוקר, בעודם אוספים את לחם יומם, הם קיבלו תזכורת: אל נאמן ואמין מספק לנו את צורכינו.

ללחם הייתה משמעות נוספת מעבר להיותו מזון. אלוהים אמר,
"...וַיֵּצֵא הָעָם וְלָקְטוּ דָבָר-יּוֹם בְּיוֹמוֹ, לְמַעַן אֲנַסְנוּ הַיֶּלֶךְ בְּתוֹרָתִי
אִם-לֹא." שְׁמוֹת טז': 4

היה זה מבחן נוסף עם אותו מסר - "סמכו עליי". אלוהים אמר לאנשים לאסוף כמות לחם שתספיק לצרכיהם אך ורק ליום אחד. היה זה מבחן קל, דומה לזה שנתן אלוהים לאדם וחווה בגן-עדן.

וְלֹא-שָׁמְעוּ אֶל-מֹשֶׁה, וַיּוֹתְרוּ אַנְשִׁים מִמֶּנּוּ עַד-בֹּקֶר, וַיָּרֶם
תּוֹלְעִים, וַיִּבְאֵשׁ... שְׁמוֹת טז': 20

היה זה מבחן קל בעל השלכות מזעריות, אבל באמצעותו למד העם שיהיה מתכוון למה שהוא אומר ושיש לסמוך עליו. חוסר ציות היה כרוך בסיכונים.

כֹּה-אָמַר יְהוָה גְּאֹלָהּ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: "אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִלְמַדָּה
לְהוֹעִיל, מִדְרִיכָה בְּדֶרֶךְ תִּלְךָ." ישעיהו מח': 17

מים

וַיִּסְעוּ כָל-עַדַּת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבַּר-סִין, לְמִסְעֵיהֶם עַל-פִּי יְהוָה;
וַיַּחֲנוּ בְרַפְיָדִים, וַאֲיֵן מַיִם לְשִׁתָּת הָעָם. וַיִּרְבּ הָעָם עִם-מֹשֶׁה,
וַיֹּאמְרוּ, "תָּנוּ-לָנוּ מַיִם וְנִשְׁתֶּה... לָמָּה זֶה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם,
לְהַמִּית אֹתִי וְאֶת-בְּנֵי וְאֶת-מִקְנֵי בְצָמָא?"

וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה לֵאמֹר, "מָה אֶעֱשֶׂה לָּעָם הַזֶּה? עוֹד
מֵעַט וּסְקֹלְנִי."

שמות יז: 4-1

לא ממש דוגמה ללמידה מלקחי העבר. העם שוב היה במצב רוח נרגן ומתלונן, אלא שהפעם מדובר היה במחסור במים.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה... וּמִטָּה אֲשֶׁר הִפִּיתָ בּוֹ אֶת-הַיָּאֵר, קַח
בַּיָּדָה וְהִלַּכְתָּ... הַנְּגִי עֵמֶד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל-הַצּוּר בְּחָרֵב, וְהִפִּיתָ
בְּצוּר וַיִּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם, וְשָׁתָה הָעָם."

וַיַּעַשׂ כֵּן מֹשֶׁה לְעֵינֵי זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל.

שמות יז: 5-6

מידי פעם אנו נתקלים בשחזור הנס הזה על ידי אמן כזה או אחר. משה מצויר אחוז במטהו כשהוא עומד לצדו של סלע זרם דק של מים קולח מתוך האבן לאדמה. האמת היא, שקרוב לוודאי שהיה זה מפל גועש. הייתה התנפלות של ההמון הצמא על המים, ואיתם כל המקנה שלהם. לא היה זה זרזיף מים כי אם שיטפון. המקרא אומר,

פָּתַח צוּר וַיִּזְוְבוּ מַיִם; הִלְכוּ בְּצִיּוֹת נָהָר. (כלומר, אלוהים פתח את
הסלע, ופרצו ממנו מים אשר זרמו במדבר כמו נהר) תהלים קה: 41

חסד

שוב סיפק אלוהים את צרכי העם למרות היותו חצוף ותובעני. אלוהים יכול היה להשתמש בשוט - לומר להם לשבת יפה ולהתנהג כיאות, אבל אלוהים העניק להם מחסדו - אהבה שלא היו ראויים לה. הוא העניק להם הזדמנות ללמוד להכיר אותו טוב יותר.

אנחנו יכולים לשפוט את בני ישראל בחומרה על שהתנהגו כילדים מתפרעים, אולם אחת הבעיות הגדולות ביותר של בני ישראל הייתה, שלא היה להם מושג כיצד עליהם להתנהג. לא היה ברור להם מה נכון ומה לא נכון לעשות. כמו ילדים קטנים, הם נזקקו להסברים ביחס לעובדות אלו. וזה בדיוק הדבר שאלוהים עמד לעשות.

3 עשרת הדברות

מדוע מעשים מסוימים נחשבים לחיוביים ואילו אחרים לשליליים? ממה מורכב החטא? זהו ויכוח ישן נושן.

על מנת להבהיר את הנושא, החל אלוהים את הגילוי המשמעותי הבא ביחס לאופיו. אם להשתמש במשל כיתת הלימוד הגלובאלית, עמד העם הנבחר לכתוב על הלוח את הגדרתו של האל הייחודי למילים כמו 'צדיק', 'ללא חטא', 'טהור'. האדם עמד ללמוד מהי המשמעות של לשקף את צלם אלוהים.

כלי עזר חזותי

בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לַצֵּאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם... וַיִּבְאוּ מִדְבַר סִינַי... וַיַּחֲזֶק שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר.

שמות יט': 1-2

אלוהים אמר למשה,

"וְהִגַּבְלַתְּ אֶת-הָעָם סָבִיב לְאָמֶר, 'הִשְׁמְרוּ לָכֶם עֲלוֹת בְּהָר וְנִגַע בְּקִצְהוּ; כֹּל-הַנִּגַּע בְּהָר מוֹת יוֹמָת.'" "

שמות יט': 12

הגבולות ביטאו את ההפרדה בין אלוהים לאדם עקב החטא. כל מי שיחצה את הקו, צפוי למיתה.

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיט הַבָּקָר, וַיְהִי קִלְת וּבִרְקִים וַעֲנֹן כָּבֵד עַל-הָהָר, וְקָל שֹׁפָר חֲזָק מְאֹד; וַיַּחֲרֹד כָּל-הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה.

שמות יט': 16

בדיוק כשם שעושי סרטים משתמשים במוסיקה ובתפאורה על מנת להבליט את הנושא של סרטם, כך הכין גם יהוה בתשומת לב רבה את הבימה, כדי לבסס את עובדת היותו אל גדול, ושאינו להקל ראש בקדושתו.

וְהָר סִינַי עָשָׂן כְּלוֹ, מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו יְהוָה בְּאֵשׁ; וַיַּעַל עָשָׁנוּ כְּעָשָׂן הַכִּבְשֹׁן, וַיַּחֲרֹד כָּל-הָהָר מְאֹד...

שמות יט': 18

אלוהים ירד אל ראש ההר ומשה עלה אל ראש ההר, ומשם דיבר אלוהים בנונתו למשה ולעם עשרה חוקים. ארבעה מהחוקים התמקדו במערכת היחסים בין אלוהים לאדם, בעוד שהשישה האחרים - על האופן שבו צריכים בני האדם לנהוג איש כלפי זולתו.

כל אחד מהחוקים תיאר כיצד לבנות ולשמר אמון. כפי שכבר ראינו, אמון הוא הבסיס לכל קשר חברי - בין אם זה במשפחה, בעסקים או בממשלה. בלי אמון, מערכות יחסים מתפרקות ומסתיימות בכעס ובחרדה, בצער ובמצוקה, במרירות ובריבים. בסופו של דבר מתארות עשר הדברות הללו את מה שאלוהים רואה כנכון וכלא נכון. להלן הרשימה שנתן יהוה למשה:

חוק מספר 1

"אֲנִכִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ... לֹא-יְהִי לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל-פְּנֵי."

שמות כ': 2-3

מובן מאיליו שיהיה אלוהים יאסור את עבודת השטן, שהוא...

אָל הָעוֹלָם הַזֶּה... אגרת שאול השניה לקורינתיים ד':4

השטן הוא שקרן, הורס מערכות יחסים - משפחות, חברים ואפילו אומות שלמות. לעבוד אותו יהיה טיפשי ביותר. אינכם יכולים לסמוך עליו. אולם מצווה זו ממשיכה אל מעבר לעבודת השטן. היה זה כאילו אומר אלוהים לבני ישראל, "נכון תעשו אם תכבדו אותי כאלוהיכם, שכן אני יהוה, אך אל תסמכו על האלים האלו של המצרים וגם לא על אלילים כלשהם אחרים. סגידה לאלים אחרים היא מעשה שגוי. זהו הדבר אותו אני מכנה חטא." אך מדוע זה התנגד יהוה אלוהים באופן כה נחרץ לעבודת האלים האחרים? הרי לבטח ניתן לעבוד את אלוהים ביחד עם עוד כמה אלים בו זמנית.

התשובה לשאלה זו קשורה לזהותם של האלים והאלות - מי הם ומנין באו. מיד נתייחס לנושא זה, אך בשלב זה כל שעלינו לדעת הוא, שיהוה הבהיר מפורשות ש...

יְהוָה אֱלֹהִים אִמְתָּ, הוּא-אֱלֹהִים חַיִּים וּמְלֶךְ עוֹלָם... ירמיהו י':10

על מנת לשקף את דמותו של אלוהים, על האדם לעבוד את יהוה בלבד - את האל שנתן הבטחות לאברהם, ליצחק וליעקב. לסמוך על אלוהות אחרת כלשהי זו טעות. זהו חטא.

יש המאמינים שכל האלים והאלות הם דרכים רבות לביטוייה של ישות עליונה אחת. כפי שניווכח לדעת, כתבי הקודש שוללים אפשרות זו.

יש הסוגדים לרוחם של העצים, של הנחלים, או של אבות שהלכו לעולמם. המקרא מדגיש ומצהיר שיש לעבוד את אלוהים בלבד. רק לו יש לתת את הכבוד בדרך זו.

חוק מספר 2

"לא-תעֲשֶׂה לָהּ פֶּסֶל וְכָל-תְּמוּנָה אֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת; וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ. לא-תִּשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תִעֲבָדֵם..."

שמות כ':4-5

למצווה זו שני מרכיבים.

♦ אלוהים אסר על בני האדם להשתחוות לצלמים, לתמונות או לסמלים שמייצגים אותו.

"אֲנִי יְהוָה, הוּא שְׁמִי; וְכַבֹּדִי לֹא אֲחִיר לֹא-אֶתֶן, וְתִהְיֶה לִּי לְפָסִילִים." ישעיהו מב':8

יש דתות הטוענות לעבודת אלוהים אך כוללות הערצה של סמלים, פסלים ותמונות בעבודת הפולחן שלהם. הם טוענים שהצלם רק מייצג את אלוהים. אך אלוהים אסר על בני האדם לסגוד לדמויות שמייצגות אותו, שכן נטייתו הטבעית של האדם מובילה אותו לסגוד לדימוי במקום לאלוהים עצמו.

וַיַּעֲבְדוּ אֶת-עֲצָבֵיהֶם; וַיְהִיוּ לָהֶם לְמוֹקֵשׁ. תהילים קו': 36

בנוסף לכך, אלוהים הוא רוח. כל תמונה או צלם שלו היא המצאה של מוח האדם.

❖ אלוהים גם אסר על בני האדם לעבוד תמונות, סמלים ופסלים של אלים אחרים.

לֹא תַעֲשׂוּן אֶתִי; אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב, לֹא תַעֲשׂוּן לָכֶם. שמות כ': 23

הסיבה לכך שאלוהים אסר לסגוד לרוחות, לפסלים ולאילוהיות אחרות הייתה עצם זהותם. כאשר הילל בן-שחר מרד ביהוה, הצטרף שלישי מצבא המלאכים למרד. ראינו שאותן רוחות מרדניות הושלכו מגן-העדן - הילל בן שחר נעשה לשטן והמלאכים הסרבנים - לשדים. אלוהים אסר על עבודת אלים ואלות אחרים מכיוון שלמעשה היו אלה שדים.

"...אֵלֹא מֶה שֶׁהַגּוֹיִם מְקַרְיָבִים, לְשָׂדִים הֵם מְקַרְיָבִים וְלֹא לְאֱלֹהִים; וְאֵינְנִי רוֹצֶה שֶׁתְּהִיוּ שִׁתְּפִיִּים לְשָׂדִים."

אגרת שאול הראשונה לקורינתים י': 20-21

ראינו קודם לכן ש...

...הָרִי הַשֵּׁטָן עֲצָמוֹ מִתְחַפֵּשׂ לְמִלְאָךְ אֹרֶךְ.

אגרת שאול השנייה לקורינתים יא': 14

באותו האופן, מתחזים השדים לאלים ואלות - כצלמים וכפסלים. ראיתי צלמים ופסלים שנבנו עם חורים בגבם שנועדו לאפשר לרוח שלהם להיכנס ולצאת כרצונה. במידה מסוימת, שמשו הצלמים כמסכה לשדים. אך למסכות מטרה אחת ויחידה - לכסות ולהטעות. השטן כמו גם השדים, הינם רמאים. אין לתת בהם אמון. אלוהים רואה את טובתנו לנגד עיניו כאשר הוא אוסר עלינו...

...לְפָנָיו לְרוּחֹת מִתְעוֹת וְלִתְּוֹרֵת הַשָּׂדִים

אגרת שאול הראשונה לטימותיאוס ד': 1

במקום זה עלינו לבטוח באלוהים,

...הָאֱלֹהִים - אֲשֶׁר אֵינּוּ מְכַזְּבִים...

אגרת שאול אל טיטוס א': 2

הבעיה עם אלילים וצלמים היא, שהם חלק מהתרמית של השדים. כתבי הקודש אומרים לנו לעצור ולחשוב! כאשר אדם בונה צלם,

חָצִיו שָׂרָף בְּמוֹ-אֵשׁ, עַל-חָצִיו בְּשֹׁר יֹאכַל, יִצְלָה צְלִי וַיִּשְׁבָּע;
אָף-יָחֵם וַיֹּאמֶר הָאֵח, חַמּוֹתַי רְאִיתִי אֹר. וּשְׂאֲרִיתוֹ, לֹאֵל
עָשָׂה לְפֶסְלוֹ; יִסְגֹד- (יִסְגֹד-) לוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו, וַיֹּאמֶר,
”הֲצִילֵנִי, כִּי אֵלֵי אָתָּה.”

ולא-יִשְׁיב אֵל-לְבוֹ וְלֹא דַעַת וְלֹא-תְבוּנָה לְאֹמֶר, ”חָצִיו שָׂרָפְתִי
בְּמוֹ-אֵשׁ וְאָף אֶפִּיתִי עַל-גְּחֻלּוֹ לְחֵם, אֲצַלָּה בְּשֹׁר וְאֹכַל; וַיִּתְרוֹ
לְתוֹעֵבָה אֲעִשֶׂה (לְאֵלִיל)? לְבוֹל עֵץ אֶסְגֹד?”... ”הֲלוֹא שָׂקֵר בִּימִינִי?”
ישעיה מד: 16-17; 19-20

המקרא אומר שאלילים הם תרמית שרקמו השדים.

...עֲצִבֵיהֶם כְּסָף וְזָהָב; מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם. פֶּה-לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ;
עֵינֵיהֶם לָהֶם וְלֹא יֵרְאוּ. אֲזִנֵּיהֶם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמְעוּ; אָף לָהֶם וְלֹא
יִרְחוּן. יְדֵיהֶם וְלֹא יִמְיִשוּן; רַגְלֵיהֶם וְלֹא יִהְלְכוּ; לֹא-יִהְגּוּ בְּגִרוֹנָם.
כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם; כָּל אֲשֶׁר-בִּטַח בָּהֶם. תהלים קטו: 4-8

אלוהים רוצה שבני האדם יתנו אמון בו, לא באלילים ואלילות בני-שטן
שמסתתרים מאחרי צלמים חסרי חיים.

נוכל להמשיך בנושא זה עוד ועוד, שכן למקרא יש הרבה מה לומר
בנושא. ברור לגמרי, שמתן כבוד ויקר לצלם הוא חטא - זוהי עבודת
השטן. היא פוגמת בדמותו של אלוהים אותה עוצב האדם לשקף.

האלילים יכולים להיות שונים ומגוונים. אין הם בהכרח צלמים של
אלוהויות או רוחות. אפשר לסגוד לציפורים, לבהמות, לאבנים,
לאדמה, לכסף, למוסיקה, למשפחה, למעמד, לחינוך, לעסקים,
לבית או לרכב - מספר אינסופי של "דברים".

3 חוק מספר

”לֹא תִשָּׂא אֶת-שֵׁם-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׂוֹא; כִּי לֹא יִנְקֶה יְהוָה
אֶת אֲשֶׁר-יִשָּׂא אֶת-שְׁמוֹ לְשׂוֹא.” שמות כ: 7.

על בני האדם לכבד את אלוהים בקדושתו. ראינו מוקדם יותר שהמילה
קדוש פירושה ייחודי, אחד ויחיד, נפרד. היא נוגדת את המילים כללי,
המוני. אלוהים לא רצה שבני האדם ישאו את שמו באופן שיחלל אותו,
הוא לא רצה שיעשו שימוש בשמו כבמילה המונית. מעשה שכזה יש
בו חוסר כבוד. זהו חטא.

חוק מספר 3 היה גם הוא ברור. על מנת לשקף את דמותו הטהורה
של יהוה, על האדם לכבד את הנעלה מכל.

אם אי פעם אמרת "אעשה כך וכך, אם ירצה השם" בלי כוונה לקיים את דברך, הרי שהפגנת חוסר כבוד כלפי שמו של אלוהים ועברת על חוק זה. אם אי פעם אמרתם "אני נשבע באלוהים שלא עשיתי כך וכך" בעוד שידעתם שאתם אשמים, הרי שעשיתם שימוש לא נכון בשמו של אלוהים.

חוק מספר 4

"זָכוֹר אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד, וְעֵשִׂיתָ כָּל-מְלַאכְתְּךָ. וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ: לֹא-תַעֲשֶׂה כָל-מְלָאכָה..."

שמות כ': 8-10

אלוהים אמר לבני ישראל שעליהם לשמור את היום השביעי בשבוע, הוא יום השבת, כיום מנוחה. יום מיוחד זה יזכיר לכולם בכיתה הגלובלית שאלוהים בחר בהם כבשליחיו הייחודיים, כאחד ויחיד מסוגו. המקרא אומר,

וְאֵתָה דִּבַּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר, אַךְ אֶת-שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ; כִּי אוֹת היא בִּינִי וּבִינֵיכֶם לְדַרְתֵּיכֶם, לְדַעַת כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשְׁכֶם.
שמות לא': 13

אלוהים רצה שבני ישראל יכבדו את השבת כסימן מיוחד המבדיל אותם והמצביע על הייחוד שלהם.

חוק מספר 5

שמות כ': 11

"כִּבֵּד אֶת-אָבִיךָ וְאֶת-אִמְךָ..."

לא את אלוהים לבדו יש לכבד, אלא שעל הילדים לתת כבוד להוריהם. על מנת שמשפחה תתפקד כיאות עליה להימנע מחוצפה, מהתעלמות, מוויכוחים, החמצת פנים, רוגז, ביקורת - כל אלה הם מעשים וגישות שמבטאים חוסר כבוד. על המשפחה להיות מקום של שלוה, לא של עוינות. על הילדים לבטוח בהוריהם, ועל ההורים להיות ראויים לאמון. אלוהים רצה אווירה משפחתית שבה ילדים יפרחו, שישררו בה שלום וביטחון.

חוק מספר 6

שמות כ': 13

"לֹא תִרְצַח."

אלוהים ברא את האדם בצלמו ובדמותו, ולכן זהו חטא לקחת את חייו של אדם אחר. אין זה כפי שמאמינות דתות מסוימות, שאם נהרוג אדם, הוא פשוט ייוולד שוב במקום אחר. כל אדם ואדם זוכה לפרק

חיים אחד, ויש להתייחס לחיים אלה בתשומת לב ואכפתיות רבה. זהו חטא לרצוח בן אנוש אחר.

אבל אלוהים לא חשב על מעשה הרצח בלבד - הוא התייחס גם לכוונה העומדת מאחורי המעשה. המקרא אומר לנו...

שְׁהָרֵי דְבַר הָאֱלֹהִים חַי וּפּוֹעֵל, ... וּבוֹחֵן מַחְשְׁבוֹת הַלֵּב וְכוֹנְנוֹתָיו.

...אין שום נבְּרָא נִסְתָּר מֵעֵינָיו, הַכֹּל חָשׂוֹף וְגִלּוֹי לְעֵינָי מִי שְׁלֹפְפָנוֹ
עָלִינוּ לְתֵת דִּין וְחֲשָׁבוֹן.
האגרת אל העברים ד': 12-13

בגלל שיהיה רואה את ליבו של האדם, הוא נותן לרצח פירוש הרבה יותר רחב מזה שלנו.

"שְׁמַעְתֶּם כִּי נֹאמֵר לְרָאשׁוֹנִים לֹא תִרְצָח וְאֲשֶׁר יִרְצַח חַיֵּב הוּא
לְבֵית דִּין: וְאֲנִי אֹמֵר לָכֶם כֹּל אֲשֶׁר יִקְצֹף עַל אָחִיו חֲנֹם חַיֵּב הוּא
לְבֵית דִּין... וְאֲשֶׁר נִבְּל יִקְרָא לוֹ הוּא מַחֲיֵב אֵשׁ גִּיהֵנוֹם:

"שְׁמַעְתֶּם כִּי נֹאמֵר לְרָאשׁוֹנִים 'לֹא תִרְצָח', וְכָל רוֹצֵחַ יַחֲיֵב לְדִין.
וְאֲנִי אֹמֵר לָכֶם: כֹּל הַכּוֹעֵס עַל אָחִיו יַחֲיֵב לְדִין; הָאוֹמֵר לְאָחִיו
'רִיק' יַחֲיֵב לְמִשְׁפַּט הַסֵּנֶהֲדָרִין; וְהָאוֹמֵר 'אוֹיֵל' דִּינוֹ אֵשׁ גִּיהֵנוֹם."
מתי ה': 21-22

מנקודת מבטו של אלוהים, אם איבד אדם את קור רוחו וכעס ללא סיבה, הרי שלקח על עצמו תפקיד של רוצח. כעסו יכול "להרוג" כל מערכת יחסים בינו לבין האדם עליו הוציא את כעסו. האמון יעלם, ובמקומו ישררו פחד, בושה ואשמה.

חוק מספר 7 "לא תנאף."

שמות כ': 14

מה שאלוהים אומר הוא, שהזמן המקובל היחיד לקיום יחסי מין הוא לאחר החתונה, ושהאדם היחיד שנכון לחלק איתו קשר אינטימי שכזה הוא בן/בת הזוג שלו/לה נישאנו. לבגוד בבן/בת הזוג משמעו לשבור את מערכת האמון עם חבר/ה קרוב/ה שנתן/ה בך אמון. אמון שנשבר מוביל למשפחות הרוסות, לערעור אווירת הביטחון שבה צריכים ילדים לגדול ולפרוח. זוהי הסיבה לכך שהניאוף אסור.

אבל אז הולך אלוהים צעד אחד קדימה. משום שהוא בוחן לבבות הוא יודע מתי יש לאדם מחשבות חטא.

"...כֹּל הַמִּבִּיט בְּאִשָּׁה מִתּוֹךְ תַּאֲוָה אֶלֶיהָ כְּכֹר נָאָף אוֹתָהּ בְּלִבּוֹ."
מתי ה': 28

הרצון לקיים קשר מיני עם מישהו שאינך נשוי לו/לה פירושו חוסר כבוד לאותו איש או אישה - שנבראו בצלם אלוהים. לחמוד בלב

פירושו ששברתם את המצווה הזאת - חטאתם. כדי לחיות חיים שמשקפים את צלם אלוהים יש לשמור על מחשבה טהורה ולא רק על טוהר המעשים.

חוק מספר 8

"לא תגנב."

שמות כ': 15

אלוהים לא רוצה חברה שנמצאים בה גנבים - הפחד משוד וגניבה מוליד חשדנות. אלוהים הוא זה המספק לכל אדם את זכות הקניין (בעלות על רכוש) והוא רוצה שזכות זו תכובד. גניבה, כמובן כוללת תרמית - בין אם מדובר בהעתקה בשעת מבחן או בהעלמת מיסים. לגנוב, אפילו דבר פעוט, זהו חטא. אלוהים איננו גנב, ואין הוא רוצה שבני האדם יחיו כגנבים.

חוק מספר 9

"לא-תענה ברעך עד שקר."

שמות כ': 12

על האדם להיות תמיד ישר, כי אלוהים לא רוצה לקחת חלק כלשהו ברמאות. מוקדם יותר ראינו שהשטן ושדיו הם רמאים - לא ישרים מעצם טיבם. אבל אלוהים הוא הניגוד המוחלט שלהם. היושר הוא חלק ממהותו. כאשר אלוהים אומר לנו דבר מה, אנו יכולים לסמוך על כך שזו אמת לאמיתה, מכיוון ש...

האגרת אל העברים ו': 18

...חֲלִילָה לְאֱלֹהִים לְשַׁקֵּר...

רק כאשר אומר האדם אמת ניתן לבטוח בו. כל דבר שהוא פחות מיושר מוחלט מעורר חשדנות וחשש. האשמות שווא, הכפשות, לשון הרע או רכילות - כל אלה הם מעשי חטא על פי חוקי אלוהים. היות שאלוהים אינו שקרן, הוא לא רצה שגם אלה שברא בצלמו יהיו שקרנים.

חוק מספר 10

"לא תחמד בית רעה; לא-תחמד אשת רעה... וכל אשר לרעה."

שמות כ': 17

אסור לאדם לקנא ברכוש זולתו, ביכולותיו, במראהו או בכל דבר אחר השייך לו. קנאה מובילה לחטא אחר - היא שוברת את האמון.

השטן אמר: "אדמה לעליון" (אעשה את עצמי כמו אל-עליון), כשהוא חומד את מעמדו של אלוהים. לחמוד או לקנא זהו חטא, והדבר אינו מקובל על אלוהים. זו הדרך בה הלך השטן. הקנאה אינה תכונה אלוהית ולפיכך אין לה מקום בחיינו.

עכשיו אני יודע

הסתיים מתן עשרת הדברות.¹ בדיוק כשם שאלוהים נתן חוקים גשמיים ליקום על מנת שהעולם יהיה מקום שבטוח לחיות בו, כך גם עשרת

הדברות הללו הינם חוקים לקיום מערכת יחסים, אשר ניתנו מתוך מטרה לברוא סביבה בטוחה ומוגנת לכל חברות. כל מצווה ניתנה לאור מהותו ודמותו של אלוהים. האדם ידע עכשיו מה נדרש ממנו על מנת שישקף את צלם אלוהים - את אופיו נטול החטא של אלוהים.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה, "עֲלֵה אֵלַי הַהָרָה וְהִיא-שָׁם וְאֶתְנֶה לְךָ אֶת-לְחֹת הָאֲבֹן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם."
שמות כד':12

לאדם הייתה נטייה לשנות את החוקים כדי לאפשר לחטא לשכון עימו, לפיכך חרט אלוהים את עשרת הדברות על אבן. עם חלוף הזמן, עלול היה האדם לשכנע את עצמו שרמאות קטנה פה ושם אין בה רע, אולם החוק עדיין יאמר שזוהי התנהגות שגויה.

כעת ידע האדם מה נחשב בעיני יהוה אלוהים כנכון או כשגוי, מהו בעיניו טוב ומהו רע, מהו צדק ומהו חטא.

4 אבוי לי!

בחינה של דתות העולם חושפת שלכל אחת מהן רשימה משלה של חוקי 'עשה ואל תעשה'. חלק מהרשימות הן קצרות יחסית; אחרות מפורטות מאוד וממלאות כרכים שלמים.

רשימות הן דבר די מצחיק - במיוחד רשימות 'עשה ואל תעשה'. אנו מוצאים את עצמנו עוברים על כל פרט ברשימה ומחשבים את מצבנו ביחס למילוי כל אחד מהחוקים. אולם מטרתן של עשרת הדברות שונה מכל קוד מוסרי אחר. תוך התייחסות למכלול כתבי הקודש, ניתן לראות שאלוהים מנחה את נביאיו לענות על שאלות כמו:

באיזו מידה של קפידה יש לציית לעשרת הדברות?

האם ישנם יוצאים מן הכלל?

בניח שאדם סגד לאיזשהו אליל או רוח, האם יזקוף זאת אלוהים לחובתו לעולם ועד?

כמחוקק מושלם, למה ציפה אלוהים?

במה הדבר כרוך

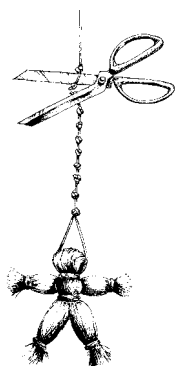
כאשר אדם וחוה חטאו, הם פגמו בצלם הטהור בו נבראו. היות שעשרת הדברות מגלות את אופיו המושלם של אלוהים, הרי שעל ידי מילוי מצוות אלו יכול האדם לשוב ולהתקבל במחיצתו של אלוהים. זה נשמע פשוט למדי! אבל כדי שתהיה לאדם דמות טהורה כמו זו של אלוהים:

1. על האדם לשמור את כל עשר הדברות - כל אחת ואחת מהן!

אֲנִי חוֹזֵר וּמַעֲיֵד בְּכָל אִישׁ... כִּי חוֹבָה עָלָיו לְשַׁמֵּר אֶת כָּל הַתּוֹרָה.
אגרת שאול אל הגלטים ה':3

אינכם יכולים לבחור לכם ארבע ולהתעלם מכל השאר. אלוהים הגדיר זאת במדוייק. על מנת לסגל לעצמך את דמותו הטהורה של אלוהים עליך לציית לכל אחת מהן.

2. על האדם לשמור את כל עשר הדברות בקביעות ובהתמדה,

שבירת החוק כמוה כגזירת חבל שבו עשרה קשרים. כל שעליך לעשות הוא לחתוך קשר אחד כדי שהחבל כולו יתנתק. באותו האופן, מספיק לשבור חוק אחד כדי שכבר לא נהיה מושלמים.

...הָרִי מִי שְׂמִקַּיִם אֶת כָּל הַתּוֹרָה וְנִכְשֵׁל בְּדָבָר אֶחָד, אֵשֶׁם הוּא בְּכֹל.
אגרת יעקב ב':10

אם אתם מפרים מצווה אחת - ולו פעם אחת בלבד - הנכם פחות מ"מושלמים" בעיני אלוהים. הדמות (צלם אלוהים שבכם) נפגמה. על צידקתו של האדם להיות שווה לצידקתו של אלוהים, אחרת לא ניתן לשקם את מערכת היחסים ביניהם.

3. לא זו בלבד שעל האדם לשמור את כל מצוות התורה, הוא גם אחראי לחטאים שלא היה מודע להם. משה כתב,

וְאִם-נִפְשׁ כִּי תִחַטָּא, וְעָשִׂתָּה אֶחַת מִכָּל-מִצְוֹת יְהוָה, אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ; וְלֹא-יָדַע וְאֵשֶׁם וְנָשָׂא עוֹנוֹ.
ויקרא ה':17

בהזדמנות כלשהי לימדתי זוג, וכאשר הגעתי לשלב זה של השיעור, הלם הגבר באגרופו על השולחן וקילל. (בת זוגו הצביעה בפניו על כך שזה עתה שבר את אחד החוקים של אלוהים בעשותו שימוש לא ראוי בשמו!) "אלוהים אינו הוגן!" אמר, "אם זוהי הדרך היחידה בה אני יכול להתקבל אליו, הרי שעשה זאת לבלתי אפשרי. אין שום מצב שאוכל לשמור בשלמות את רשימת החוקים הללו!" האיש הצעיר צדק. כדי שישקף את דמותו של אלוהים, היה עליו להיות מושלם, בדיוק כפי שאלוהים מושלם.

ובכן, מהו הפתרון למצבנו הקשה והמביך? כיצד יכולים אנו להתקבל על ידי אלוהים? כיצד יכולים אנו להגיע לשלמות השווה לשלמות של אלוהים כדי שנוכל לחיות במחיצתו הקדושה?

הצדקה עצמית

קודם כל עלינו להבין שעשר - הדברות היכו בבעיה שאחזה באנושות כבר מראשית ימי הבריאה. בעייה זו נקראת הצדקה עצמית. הצדקה עצמית היא תוצאה של בדיקה שכלית שאנו מבצעים ביחס למצוות "עשה" ו"אל תעשה" ומסיקים שאנו מסתדרים נהדר. במידה מסוימת, אנו יוצרים אלוהים בצלמנו - עם כל החטאים שלנו. "אל" שהוא "כמונו", מאפשר לנו להרגיש טוב עם עצמנו ועם הדרך בה אנו חיים.

כאנשים בעלי הצדקה עצמית, גם אם לא נתהלך מלאי יוהרה, עדיין נרגיש שאנחנו "די טובים". אפילו אלו ש"סרו מהדרך" יחשבו, לעיתים קרובות, שלו ניתנה להם ההזדמנות, גם הם היו "טובים". גישה זו היא כה מושרשת בחשיבה האנושית, שאפשר לומר שקיימת הנחת יסוד אוניברסאלית, שאם תחיה חיים טובים כאן ועכשיו הרי שאחרי המוות המצב ישתפר.

משה וודאי ידע שהדבר נכון ביחס למצרים הקדמונים. הם האמינו שלאחר מותו, נלקחת רוחו של האדם לבית דין של מעלה, שם ממתנינים לה 42 שופטים. נשמת הנפטר סוקרת את חייה בעבר כשהיא קוראת בביטחה לכל אחד מהאלים ומצהירה על החטאים שלא ביצעה. אחד מחוקרי תולדות מצרים העתיקה הגדיר זאת: "הצהרת חפותו של אדם בממלכת המוות"². במהלך שלב ההגנה שלו יכריז הנפטר, "אני טהור, טהור, טהור, טהור!"³ על פי המחשבה המצרית העתיקה, היה זה הדבר הנכון לעשות.

בניגוד לדפוס חשיבה זה, אחד מארבעים הנביאים שבמקרא, ואשר ניתנה לו הזדמנות נדירה להציץ לעבר כס המלכות האלוהי, כתב:

...וְאָרְאָה אֶת-אֲדֹנָי יֹשֵׁב עַל-כִּסֵּא רָם וְנֹשֵׂא; וְשׁוֹלֵיו מְלֵאִים
אֶת-הַהֵיכָל. שָׂרְפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ, יֵשׁ כְּנָפִים יֵשׁ כְּנָפִים
לְאֶחָד. בְּשֵׁתִים יִכְסֶה פָּנָיו, וּבְשֵׁתִים יִכְסֶה רַגְלָיו, וּבְשֵׁתִים יַעֲוֹפֶף.
וְקָרָא זֶה אֶל-זֶה וְאָמַר, "קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת; מְלֵא
כָּל-הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ."
ישעיהו ו': 1-3

היה זה יהוה אלוהים שעליו הצהירו "קדוש, קדוש, קדוש", ולא על אדם. כאשר ראה הנביא את אלוהים, הוא אמר,

"אוי-לי כי-נדמיתני, כי איש טמא-שפתיים אנכי, ובתוך עם-
טמא שפתיים אנכי יושב; כי את-המֶלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת רָאוּ עֵינָי!"
ישעיהו ו': 5

במקום להצהיר על עצמו בביטחון כעל צדיק, הצהיר הנביא על עצמו כעל חוטא. למרות שציית בנאמנות לעשרת הדברות, בראותו את יהוה בכל קדושתו, ידע הנביא ש...

...בְּמַעֲשֵׂי הַתּוֹרָה (שמירת התורה) לֹא יִצְדֵּק לִפְנֵי כָּל בְּשׂוֹר...
 רומיים ג': 20

האדם פגם בצלם האלוהים שבו נברא, וכל עוד אינו מצליח להגיע לצידקה מושלמת, לא יוכל לעולם לחיות במחיצתו של אלוהים. בעיני אלוהים...

...הָאָדָם אֵינוֹ נִצְדָּק בְּקִיּוֹם מִצְוֹת הַתּוֹרָה...
 אגרת שאול אל הגלטים ב': 16

התהום

בזמן שכיתת הלימוד הגלובאלית ישבה וצפתה באירועים המתרחשים בהר סיני, למדה כל אומה שחדר המלכות של אלוהים שונה ממה שהמצרים האמינו. במקום שהאדם יעמוד ביהירות באולם המשפט בחברת אלים רבים, כשהוא מכריז על עצמו "טהור, טהור, טהור", נראה האדם כורע על ברכיו בפני כס מלוכה אחד ואל אחד כשעל שפתיו מילים שונות לחלוטין:

...אֲזַכִּיר צְדָקְתְּךָ לְבִדְדִי...
 תהילים עא: 16

אכן, צדקתו של יהוה היתה מעל ומעבר להשגתו של האדם - היא בלתי ניתנת להשגה. התהום שנפערה ע"י החטא היתה רחבה מכפי שציפה האדם. מכיוון שאין איש שיוכל לציית לעשרת הדברות בשלמות, לא יכלה התורה לגשר על התהום. האדם נותר תקוע.

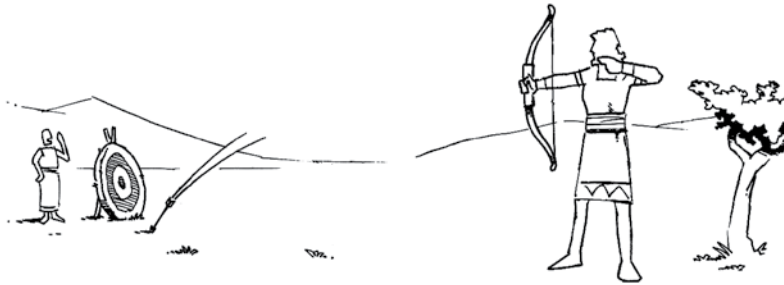

5 להחטיא את המטרה

אם כך, מדוע נתן לנו אלוהים את עשרת הדברות כשידע שאיש מאיתנו לא יוכל למלא אותן בשלמות?

את המענה לשאלה זו אני מתכוון להמחיש באמצעות דוגמא הלקוחה מימי הביניים.⁴ בכל פעם שקשת היה מתְרַגֵּל את בקיאותו, הוא העמיד את המאמן שלו לצד המטרה. כאשר החץ נורה, במידה והחטיא את מרכז המטרה, היה המאמן צועק: "חטא!"

גם אם פגע הקשת קרוב מאד למרכז המטרה, לא היה שום הבדל. הַחֲטָאָה היא הַחֲטָאָה! - היה זה "חטא"! במקרא, אחת הדרכים לפרש את המילה "חטא" היא: **להחטיא את המטרה.**

במובן זה, מרכז המטרה הוא אופיו המושלם של אלוהים, והוא נקרא כבודו או תפארתו של אלוהים.

היות שרק חיים מושלמים יכולים לפגוע במרכז המטרה של מושלמות כמו זו של אלוהים, מוצא עצמו האדם כמי שמאכזב, כמי שאינו עומד בציפיות ומחטיא את המטרה. אנו "חוטאים"! המקרא משתמש במילה (יוונית) זו כשהוא אומר,

...כִּי הִפֵּל חֲטָאוֹ (החטיאו את המטרה) וּמְחַטְּאֵי כְבוֹד אֱלֹהִים
הָמָּה.
אגרת שאול אל הרומים ג': 23

אנו יכולים לעמול קשה על מנת לנסות ולחיות חיים טובים, אך כל טובנו לוקה בחסר אל מול השגת הצלם הטהור שהיה לאדם וחווה בגן עדן. איננו יכולים אפילו להתקרב לחיות חיים מושלמים.

מטרת התורה

היות שלעיתים קרובות מעוורת תחושת הצידיקה העצמית את עינינו, נתן לנו אלוהים את התורה על מנת שנהיה מודעים לחטאינו.

לפני שנים רבות, בילינו אשתי ואני חופשה עם הורי. בעוד אני נוהג את המכונית בעיקול הכביש, עצר אותי שוטר והודיע לי שעברתי את

מהירות התנועה המותרת. אם להודות על האמת, לא חשתי שאני נוסע מהר מדי. (אני מניח שניתן לקרוא לזה הצדקה עצמית). תגובתו של השוטר למחאות שלי הייתה להצביע בפני על תוצאות מד המהירות שבידו ועל התמרור שעל פניו חלפנו במורד הכביש. התמרור ציין את המהירות המותרת! לא היה לי מה לומר. בתוך פחות מדקה עברתי מלהיות נינוח ובמצב רוח של חופשה לפורע חוק עם תחושת אשמה.

כתבי הקודש אומרים לנו שעשרת הדברות הם כמו שוטר המצביע על תמרור התנועה. בדיוק כשם שהשוטר הביא לידיעתי ששברתי את החוק, כך אומרים לנו גם כתבי הקודש...

רומיים ג': 20

...כי התורה רק מביאה לידי הכרת חטא.

עשרת הדברות מראות לנו שאנו מפרים את התורה.

כל מי שחוטא גם עובר על התורה; החטא הוא עברה על התורה.

אגרת יוחנן הראשונה ג': 4

מראה

מבחינות רבות, עשרת הדברות משמשות עבורנו מה שמשמשת מראה לפניים מלוכלכות. אם אתה לבד, אינך יכול לדעת אם פניך מלוכלכות או נקיות. מישהו יכול להצביע עליך ולומר, "הפנים שלך מלוכלכות", אבל אתה יכול להכחיש זאת מיד ולומר: "הפנים שלי לא מלוכלכות - אני לא רואה שום לכלוך!" ואף להאמין בכך. (שוב הצדקה עצמית!). אך אם יגישו לך מראה, תוכל לראות שפניך אכן מוכתמות ושוב לא תוכל להכחיש זאת.

כך הוא הדבר גם ביחס לחטא. לא ממש ידענו מה נחשב לחטא עד שהעניק לנו אלוהים את התורה. בדיוק כשם שהמראה חשפה בפנינו את הכלוך, כך גורמות לנו הדברות להיות מודעים לחטאינו, ואנו מגלים שלבנו עטוף בסחבות מטונפות. אחד מארבעים הנביאים כתב,

...אך לא הייתי יודע מהו חטא אלוּלִי התורה; הרי לא הייתי

מפיר את התאווה אלוּלִי אַמְרֵה התורה "לא-תחמד".

אגרת שאול אל הרומיים ז': 7

המצוות כמוהם כמד-חום - הן מצביעות עבורנו על כך שאנו חולים בחטא, אך הן לא תורמות להחלמתנו.

נקודת מבטו של אלוהים

זוכרים כיצד השווינו את מבטינו על העכברוש אכול הרימה למבטו של אלוהים על החטא? ובכן, ניסיון למצוא חן בעיני אלוהים על ידי קיום עשרת הדברות - או כל רשימת "עשה" ו"אל תעשה" אחרת לצורך העניין - כמוה כריסוס העכברוש במי בושם - הוא לא נעשה נעים

יותר לעין. העכברוש עדין רקוב. כך גם ציות לרשימת חוקים אינה הופכת אותנו למקובלים יותר בעיני אלוהים. אנחנו עודנו חוטאים. הסיבה לכך שאלוהים נתן את עשרת הדברות היתה...

...כְּדֵי שְׁעַל-יְדֵי הַדְּבָר יִבְלַט הַחֲטָא בְּמֵלֵא חֲמַרְתּוּ.

אגרת שאול אל הרומים ז':13

אלוהים רצה שנראה כל חטא, גדול כקטן, כשם שהוא רואה אותו - טמא לחלוטין, הרסני פוגעני ודוחה לגמרי, מרתיע, ממאיר, מטונף. הוא רצה שנבין שקדושתו עולה לאין-שיעור על כל צידקה עצמית שאנו יכולים להשיג בכוחות עצמנו. הוא רצה שנבין שאפילו במצבים הטובים ביותר, טובנו אינו שווה לקדושתו. אפילו לא במעט.

עד לאותו זמן (של מתן עשרת הדברות) יכול היה האדם להתרברב בכך שאלוהים אוהב אותו יותר מאשר את זולתו, משום שהחשיב את עצמו לאדם טוב יותר. אך לאחר מתן הדברות, הביא אלוהים את האדם לנקודת ההכרה ש...

הוּ-בְעֵוֹן חוֹלְלֵתִי; וּבְחֲטָא יַחְמַתְנִי אֱמִי.

תהלים נא':7

בְּצֻרוֹת

בהתחלה היה יהוה חברו הטוב ביותר של האדם. אולם כאשר המרו אדם וחוה את פי אלוהים, הוא הניח בצד את גלימת הידידות ועטה על עצמו את גלימת השופט. עתה, במקום שיהיה יהוה חבר, הוא היה לשופט המזמן את האדם לספסל בית המשפט. באולם בית המשפט נפלה דממה.

אף פרקליט לא קם להגן על מקרהו של האדם. אף אחד לא יכול היה לעשות זאת. שום עורך דין, יהיה חכם ופיקח ככל שיהיה, לא יכול היה להוביל את בית הדין להאמין שהנאשם אינו מה שהינו. לא יהיה חבר מושבעים כדי לתלות בו תקוות. אין מתן שוחד. השופט המושלם אמר את דברו. גזר הדין נכנס לתוקפו. האדם נמצא אשם בשבירת תורתו וחוקיו של אלוהים.

אשם

אָנוּ יוֹדְעִים כִּי כָּל מֵה שֶׁהַתּוֹרָה אוֹמְרָת, הִיא אוֹמְרָת לְאֲנָשִׁים
הַכּוֹפְפִים לַתּוֹרָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה פְּתַחזֶן פֶּה לְאִישׁ וְכָל הָעוֹלָם
יִמְצָא אֶשֶׁם לְפָנֵי אֱלֹהִים.

אגרת שאול אל הרומים ג':19

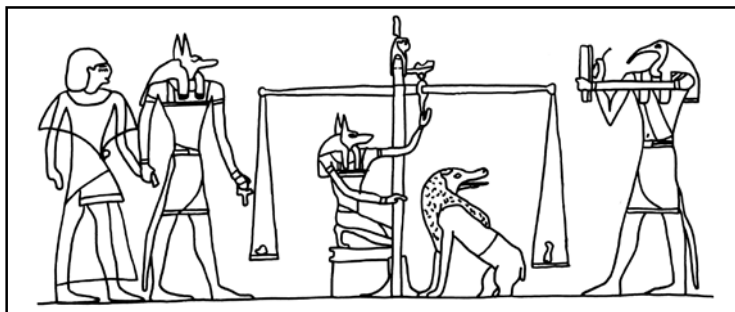
שני סוגים בלבד

רוב האנשים יסכימו עם הטענה שאינם מושלמים. כמה מהם אפילו יודו שהם חוטאים. בכל אופן, מעטים יודו בכך שהם חוטאים חסרי תקנה. קיים הבדל גדול בין השנים.

חוטא

חוטא יודה בכך שאינו מושלם, אבל יאמין שיש משהו שהוא יכול לעשות כדי להשתפר מספיק עבור החיים שאחרי. הוא יכול לחשוב שהליכה למקדש, תפילה לצלם, מנחה של כסף או מזון, מדיטציה, מתן תרומה לצדקה, או התייחסות נאותה לשכניו תטה את הכף לטובה ולא לרעה. הוא עשוי לחשוב ששמירת עשרת הדברות, שמירה על כלל זהב כלשהו, הליכה לבית הכנסת או לכנסייה, אמירת מחרוזת התפילות, טבילה - **יטו את המאזניים לכף זכות ולא לכף חובה.**

רעיון המאזניים הינה תפישה עתיקה מאוד. המצרים האמינו שכאשר אדם הולך לעולמו, נלקח לבו על ידי האלים ומונח על צד אחד של המאזניים. בצד השני מונחת נוצת האמת.

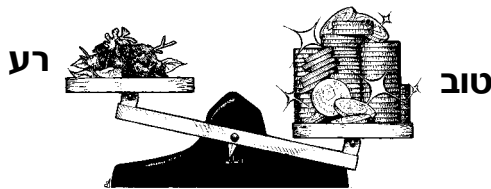

אם הנפטר היה נמצא צדיק, יכול היה להיכנס ל"שדות השלום". אם נמצא שהוא אדם בלתי ראוי, לבו היה נאכל על ידי חיה מזוהה. יש להבין שלא מדובר בשקילה ממשית של הלב בידי המצרים, אלא בטכס שעל פי אמונתם מקיימים האלים בחיים שלאחר המוות.

קיים שפע של ווריאציות לרעיון המאזניים. אולי הנפוצה מכולן היא ש"כאשר אמות, אם תהיה לי מספיק קרמה טובה, אם עשיתי יותר מעשים טובים מאשר רעים, אם המעשים הטובים שביצעתי עולים על הרעים, הרי שאז כל מה שעשוי לקרות לאחר מותי יהיה לטובה."

אך קיים כשל מרכזי בתפישה זו של מאזניים - היא אינה עומדת במבחן. אין בית דין ארצי אשר יסלח לגנב על סמך כך שהעברין עצמו יאמר - "כבוד השופט, אתה צודק, לא הייתי צריך לגנוב את המוצר הזה, אבל רק חשוב על כל הדברים שלא גנבת! מעשי הטובים עולים על מעשי אלו הרעים!"

כאשר חושבים על זה, רעיון המאזניים הוא מגוחך. אם רעיון כזה פוגע בחוש הצדק שלנו, הרי שאין אנו יכולים לצפות שאל הצדק המוחלט יעשה בו שימוש. לא, המקרא הוא חד משמעי. אין שקילת מאזניים בבית המשפט של יהוה.

תפיסה שאינה נמצאת במקרא

חוטא חסר תקנה

בניגוד לחוטא, יודע החוטא חסר התקנה שאין דבר שהוא יכול לעשות אשר יהפוך אותו למקובל אצל יהוה אלוהים - אין ביכולתו להסיר מעליו את הסחבות המטונפות. העכרוש המת של החטא זיהם את ליבו.

כל כמה שנשתדל, כל כמה שנבנה לעצמנו קרמה טובה, יהיו המעשים הטובים שלנו רבי משקל ככל שיהיו - לא נוכל להגיע לרמת צידקתו של אלוהים. למעשה, אפילו המעשים הטובים שלנו רחוקים משלמות בעיניו.

וְנִהְיֶה כְּטָמֵא כְּלָנוּ, וְכַבֵּד עֲדִים (בגד מזוהם) כָּל-צְדָקֹתֵינוּ
...וְעֹנְנֵנוּ פָרוּחַ יִשְׂאָנוּ.
ישעיהו סד' 5:

אפילו מעשינו הטובים ביותר כמוהם כסחבות מזוהמות המוכתמות על ידי עכרוש החטא הרקוב. חיינו "לכלכו" את צלם אלוהים אשר בו נבראנו. יש לנו אופי חוטא ממאיר שדוחה מעליו את אלוהים הטהור, המושלם. אנחנו תקועים - ללא יכולת מילוט מכתם החטא וכל השלכותיו.

שוב, אלו לא בשורות טובות. אך המשיכו בקריאה. החדשות הטובות בדרך.

6 עגל הזהב

עם מתן עשרת הדברות, ידעו בני ישראל היטב מה נחשב בעיני הבורא טוב ומה רע. ועבור אלה שמעולם לא שמעו על עשרת הדברות, אלוהים חרט את המאפיינים הכלליים שלהם על לוח לבו (מצפוננו) של האדם.

הכתובים אומרים שמשה שהה על הר סיני במשך 40 ימים.

וַיֵּרָא הָעָם כִּי-בִשֵׁשׁ מִשָּׁה לָרֹדֶת מֶן-הָהָר, וַיִּקְהֵל הָעָם עַל-אֶהָרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו, קוּם, עֲשֵׂה-לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לִפְנֵינוּ, כִּי-זֶה מִשָּׁה, הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לֹא יָדַעְנוּ מֶה-הָיָה לוֹ. שְׁמוֹת לִב': 1

בני ישראל ביקשו מאהרון שיבנה להם אלילים - פסלים!

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֶהָרֹן, "פָּרְקוּ נִזְמֵי הַזָּהָב, אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם, בְּנִיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם, וְהָבִיאוּ אֵלַי."

וַיִּתְּפְּרוּ כָל-הָעָם אֶת-נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם, וַיָּבִיאוּ אֶל-אֶהָרֹן. וַיִּקַּח מֵיָדָם וַיַּצַּר אֹתוֹ בְּחָרֹט, וַיַּעֲשֶׂהוּ עֶגֶל מִסַּכָּה. שְׁמוֹת לִב': 2-4

המקרא לא מגדיר במדויק איזה אל יצר אהרון, אך יודעים אנו שהמצרים עבדו כמה אלי עגל שונים, שאחד מהם לפחות היה קשור לגילוי-עתידות. כיום, עגלים אלו נמצאו וקיימים במצרים, הם נמצאו שמורים וקבורים בכבוד הניתן לבני מלוכה. כך או כך, כאשר הציג אהרון את עגל הזהב בפני בני ישראל, קרא העם,

וַיֹּאמְרוּ, אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר הֶעֱלֹדָה מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. שְׁמוֹת לִב': 4

בני ישראל נתנו כבוד לאילי המצרים על כך ששחררו אותם מהעבדות במצרים! אין בכך שום היגיון! עבור יהוה אלוהים הייתה זו ללא ספק סתירת לחי!

וַיֵּרָא אֶהָרֹן, וַיִּבֹן מִזְבֵּחַ לִפְנָיו; וַיִּקְרָא אֶהָרֹן וַיֹּאמֶר, "חַג לַיהוָה מָחָר." שְׁמוֹת לִב': 5

אהרון שילב בין עבודת האלילים לבין עבודת יהוה אלוהים! דבר זה מכונה סינקרטיזם - שילוב של שתי אמונות שונות.

סינקרטיזם

באחת הפעמים בהם עמדתי להמחיש נקודה זו, ביקשתי ממתנדב לפתוח בקבוק מים זכים, למלא כוס במים אלה ולשתות. כאשר הרים את המים הזכים אל שפתיו, עצרתי אותו. נטלתי ממנו את הכוס, גחנתי אל מתחת לשולחן והוצאתי משם בקבוק שהכיל חומר ניקוי. אחרי שמהלתי מספר טיפות מהחומר לתוך המים, הגשתי לו שוב את הכוס. הוא סירב לשתות.

באותה מידה שבה עוררו המים המזוהמים דחייה אצל אותו מתנדב, כך גם דוחה השילוב של עבודת אלילים עם עבודת יהוה את אלוהים. אלוהים אמר למשה,

"לֹא תַעֲשׂוּן אֵתִי; אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב, לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם..."

שמות כ': 23

נביא אחר תיעד את מחשבותיו של אלוהים כאשר כתב על הקורבנות הניתנים לאלילים:

"...לְשִׁדִּים הֵם מְקַרְבִּים וְלֹא לְאֱלֹהִים; וְאֵינְנִי רוֹצֶה שֶׁתִּהְיוּ

שֶׁתִּפְּיִם לְשִׁדִּים. אֵינְכֶם יְכוּלִים לְשִׁתּוֹת מִכּוֹס הָאָדוֹן וּמִכּוֹס

הַשִּׁדִּים. אֵינְכֶם יְכוּלִים לְהִשְׁתַּתֵּף בְּשִׁלְחַן הָאָדוֹן וּבְשִׁלְחַן הַשִּׁדִּים."

אגרת שאול הראשונה לקורינתים י': 20-21

יש אנשים שבונים לעצמם את תפישת האמונה שלהם, על ידי כך שהם שואבים רעיונות מדתות שונות ומערבבים יחד לכדי סלט של רעיונות. אולם המקרא מבהיר שדבר זה אינו קביל אצל אלוהים - אינך יכול לעבוד את עגל הזהב ואת בורא היקום בו זמנית. אהרון הוביל את עמו עמוק אל תוככי טעות גדולה.

בינתיים, שם על ההר,

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה: "לֶךְ-רֵד פִּי שַׁחַת עִמָּךְ, אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ

מֵאֲרֶץ מִצְרָיִם. סֵרוּ מֵהַר מִן-הַדָּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתָם. עֲשׂוּ לָהֶם עֵגֶל

מִסִּכָּה; וַיִּשְׁתַּחֲווּ-לוֹ וַיִּזְבְּחוּ-לוֹ, וַיֹּאמְרוּ, 'אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל

אֲשֶׁר הֶעֱלֹךְ מֵאֲרֶץ מִצְרָיִם'."

וַיִּפֹּן וַיֵּרֵד מֹשֶׁה מִן-הָהָר, וַשְּׁנֵי לַחַת הָעֵדֻת בְּיָדוֹ...

שמות לב': 7-8, 15

היו אלה הלוחות עליהם כתב אלוהים את עשרת הדברות.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרַב אֶל-הַמַּחֲנֶה, וַיֵּרָא אֶת-הָעֵגֶל וּמַחֲלַת; וַיַּחַר-אַף מֹשֶׁה, וַיִּשְׁלַךְ מִיָּדוֹ אֶת-הַלְּחָת, וַיִּשְׂבֵּר אֶתֶּם תַּחַת הָהָר.
שמות לב': 19

משה זעם על החטא, וניפץ את שני הלוחות לקרקע כשהוא ממחיש בכך את העובדה שהעם שבר את תורתו של אלוהים. ואז משה,

... יָקַח אֶת-הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיִּשְׂרֹף בְּאֵשׁ, וַיִּטְחֶן עַד אֲשֶׁר-דָּק; וַיִּזְרַק עַל-פְּנֵי הַמַּיִם, וַיִּשְׂקֶה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן, מַה-עָשִׂיתָ לָּךְ הָעַם הַזֶּה; כִּי-הִבֵּאתָ עָלָיו חַטָּאת גְּדֹלָה?"

וַיִּשָּׁב מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וַיֹּאמֶר; "אֲנִי, חָטָא הָעַם הַזֶּה חַטָּאת גְּדֹלָה, וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב!"
שמות לב': 20-21, 31

משה הכיר בכך שלמרות שאלוהים הוציא את בני ישראל ממצרים, יש צורך להוציא גם את "החשיבה המצרית" מבני ישראל. היה עליהם ללמוד שלמצרים אין תשובות אודות החיים עלי אדמות, המוות, והחיים שלאחר המוות.

...וַיִּגַּף יְהוָה אֶת-הָעַם; עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת-הָעֵגֶל, אֲשֶׁר עָשָׂה אַהֲרֹן.
שמות לב': 35

היה זה כאילו אלוהים אומר: "אם תשימו את אמונכם באלילי המצרים, תסבלו גורל הזהה לזה של המצרים". הייתה זו גם תזכורת לכך שתוצאות החטא הן כבדות משקל, ושהתוצאה הסופית של החטא היא מוות על כל שלושת משמעויותיו.

לוחות חדשים

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה, "פָּסֶל-לָךְ שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים כְּרֵאשֹׁנִים; וְכַתְּבָתִּי עַל-הַלְּחָת אֶת-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל-הַלְּחָת הָרֵאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ."
שמות לד': 1

פעם נוספת ניתנו עשרת הדברות לבני ישראל. למרות שהדברות לא יכלו לשקם את הקשר השבור עם אלוהים, אין בכך כדי לומר שהיו חסרי ערך. כאשר אדם עושה את "הדבר הנכון" הוא יכול רק להרוויח מכך.

וְעִשְׂיֶת הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה, לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ... דברים ו': 18

כמו שחוקי הטבע הפיזיקליים הופכים את היקום למקום מסודר ומאורגן שניתן לחיות בו, כך גם מעניקים החוקים הרוחניים תחושה של סדר וביטחון לעם. מדינות רבות דחו מעליהם את קוד ההתנהגות המקראי במטרה לחיות בחברה שאינה נוקטת עמדה מבחינה מוסרית. אולם אי נקיטת עמדה הינה, בפועל, נקיטת עמדה. דחייה של חוקי המקרא המושלמים מובילה לחוסר רגישות כלפי המוטעה, ולכך שהחיים בחטא נעשים נינוחים יותר ויותר בכל דור. המקרא מלמד שבסופו יוביל הדבר לכאוס (מצב של תוהו ובוהו).

אלוהים רצה שבני אדם יצייתו לחוקים, לא על מנת שיהיו שבעי רצון מהטוב של עצמם, אלא משום שהחוקים משקפים את אופיו של אלוהים. בדיוק כשם שאלוהים לא משקר, מרמה או מקנא, כך גם אינו רוצה שאלו שברא בצלמו ובדמותו ישקרו, ירמו או יקנאו.

הגיע הזמן לעבור לסיפור הבא. זהו סיפור משמעותי ביותר. יהוה עומד להראות ליושבים בכיתת הלימוד הגלובאלית מהי הדרך היחידה להתקבל על ידו.

סקירה – שני כיסויים

לבו של האדם החוטא מתואר במקרא כלבוש בסחבות מזהמות. בניגוד לכך, לבו של האדם הצדיק (המוצדק) מכוסה בגלימות ללא רבב. לא מדובר בבגדים של ממש, כי אם בדימויים שיעזרו לנו להבין אמת רוחנית. במקרא ישנם רק שני כיסויים. אף פעם לא יהיו "בגדים" אלה מעורבבים יחדיו.

גלימות ללא רבב	סחבות מזהמות
מתארות את האדם כשהוא לבוש בצידקתו של אלוהים	מתארות את האדם כשהוא לבוש בחטאו שלו
כשיש לו כפרה	ללא הכיסוי של הכפרה
הניתנת על ידי אלוהים	כל מה שיש לאדם

פרק 9

- 1 אוהל מועד
- 2 ברכות או קללות
- 3 האל דגון
- 4 הנביאים
- 5 האל בעל
- 6 הגלות

1 אוהל מועד

על הר סיני חשף אלוהים שבלתי אפשרי לשקם את הקשר השבור עם יהוה על ידי שמירת חוקים. עכשיו היה העם מוכן ללמוד מהי הדרך שקבע אלוהים כדי להתקבל על ידיו.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר... "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכְכֶם."
שמות כה': 8,1

כלי עזר חזותי

הוטל על בני ישראל לבנות מקום קדוש* שייקרא משכן או אוהל מועד. אלוהים לא ציווה עליהם לעשות זאת משום שהיה זקוק לבית.

הָאֵל אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת הָעוֹלָם וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ. הוּא אֲדוֹן הַשָּׁמַיִם
וְהָאָרֶץ וְאִין הוּא שׁוֹכֵן בְּהִיכָלוֹת מַעֲשֵׂה יָדַיִם...
מעשה"ש יז': 24

לעומת זאת, אלוהים יצר כלי עזר חזותי ומפורט באמצעותו יסביר מה דרוש כדי להסיר את העונש על החטא.

"כָּל-אֲשֶׁר אָנִי מְרַאֶה אוֹתָהּ, אֵת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן, וְאֵת תְּבִנֹת
כָּל-כְּלָיו, וְכֵן תַּעֲשׂוּ."
שמות כה': 9

את המשכן ניתן היה לפרק ולהזיז. חלק ממנו היה אוהל שהיה בנוי מקירות מוצקים כשבד משמש ככיסוי ליצירת הגג. המשכן חולק לשני חלקים: חלק אחד בגודל של שליש מהמשכן שימש כחדר שנקרא 'קודש הקודשים', וחלק שני בגודל של שני שלישים מהמשכן נקרא 'קודש'. וילון עבה, שלעיתים נקרא 'פרוכת', בו נעשה שימוש...

...וְהַבְדִּילָה הַפְּרוֹכֶת לָכֶם, בֵּין הַקְּדָשׁ, וּבֵין
קְדֹשׁ הַקְּדָשִׁים.
שמות כו': 33

את המשכן השלימה חצר חיצונית שהיתה מוקפת בגדר, שני מטרים גובהה. הכניסה לכל המתחם עברה דרך שער אחד בלבד.

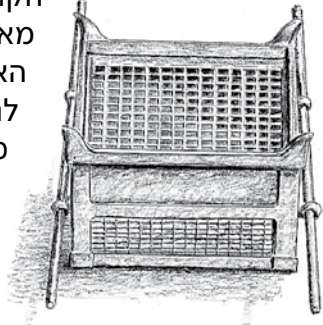
שבעה פריטי ריהוט נמצאו בתוך האוהל ובחצר החיצונית.¹

החצר

1 מזבח הנחושת:

ממש בכניסה לחצר החיצונה ניצב פריט הריהוט הראשון. הוא היה גדול למדי, עשוי עץ מצופה נחושת, ארבע קרניים בקצותיו ומוטות ארוכים בכל צידיו כדי שיוכלו לשאתו. מזבח זה החליף את המזבח הקודם שהיה עשוי אבן או חימר, והיה בשימוש מאז ימיו של הבל. בשלב זה של ההיסטוריה האנושית, כבר היה למזבח קשר הדוק וישיר לנושא המוות - כמקום בו מתקיימת הכפרה על החטא.

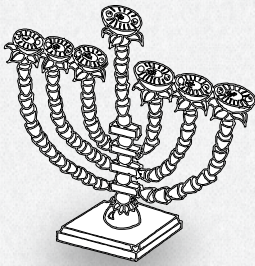

2 כיור הנחושת:

כיור נחושת גדול זה היה ממוקם באמצע הדרך בין מזבח הנחושת לבין הקודש. כאשר הוא מלא במים, שימש לטכס הרחצה, וסימל שהאדם חייב להיות טהור כאשר הוא ניגש אל יהוה אלוהים.

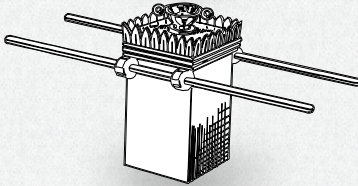
3 מנורת הזהב:

אלוהים לא הכתיב את מימדי המנורה, למרות שנאמר לנו מה משקלה.² היא עוצבה מזהב טהור, עם ציר מרכזי אשר מסתעף לשבע זרועות.

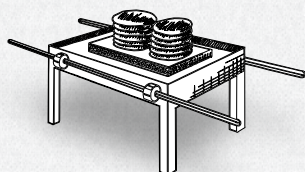
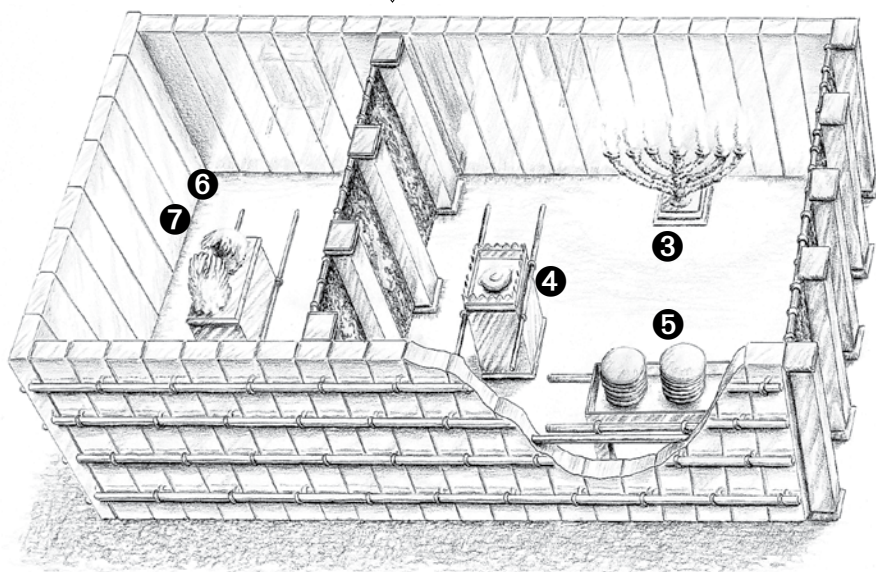
4 מזבח הקטורת:

מיקומו של מזבח זה היה מול מרכזת של הפרוכת המבדילה בין הקודש לבין קודש הקודשים. קטורת הועלתה על המזבח בעוד שבני ישראל מתקבצים ברחבה שבחוץ לתפילה. ריח הניחוח שנישא מעלה באוויר אל השמיים סימל את התפילות העולות אל אלוהים.

קודש הקודשים

הקודש

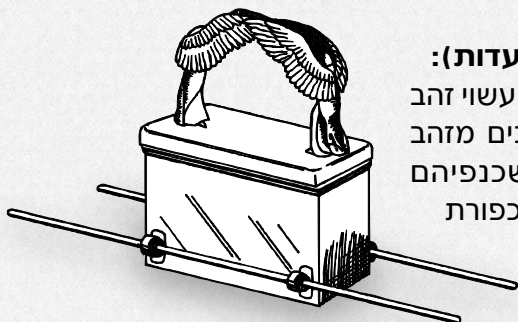

5 שולחן לחם הפנים:

על שולחן זה הונחו שנים-עשר ככרות לחם, כל אחד מהם מייצג את אחד משבטי ישראל.

6 ארון העדות:

קופסת עץ קטנה זו שהיתה מצופה זהב טהור, תוכננה בחלקה לתפקד כארון. בתוך ארון זה היו שני לוחות האבן עליהם נכתבו עשרת הדברות.

7 הכפורת (מכסה ארון העדות):

לארון העדות היה מכסה מורכב עשוי זהב אשר הושלם על ידי שני מלאכים מזהב שהוצבו עליו, זה מול זה, כשכנפיהם פרושות. ארון העדות ומכסה הכפורת שלו היו פריטי הריהוט היחידים שנמצאו בקודש הקודשים.

הכּוהנים

ויאמר אלוהים למשה,

"וְאַתָּה הִקְרַב אֵלַיךָ אֶת-אַהֲרֹן אַחִיךָ וְאֶת-בָּנָיו אִתּוֹ, מִתּוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנֹ-לִי..."

שמות כח: 1

היה על משה למנות את אהרון ובניו לכהנים במשכן כשאהרון משמש ככוהן הגדול. אלוהים הפריד אנשים אלה מיתר העם, לא משום שהם עצמם היו מיוחדים, אלא משום שאלוהים רצה שהעם יכבדו את קדושתו. אלוהים לא רצה שהמון לא מאורגן יטפל במשכן. הכהנים למדו למלא אחר הוראותיו של אלוהים ולתפקד כנאמני המשכן האחראים לטיפול בו בזמן שבני ישראל הנוודים עוברים במסעם ממקום למקום.

השלמת המשכן

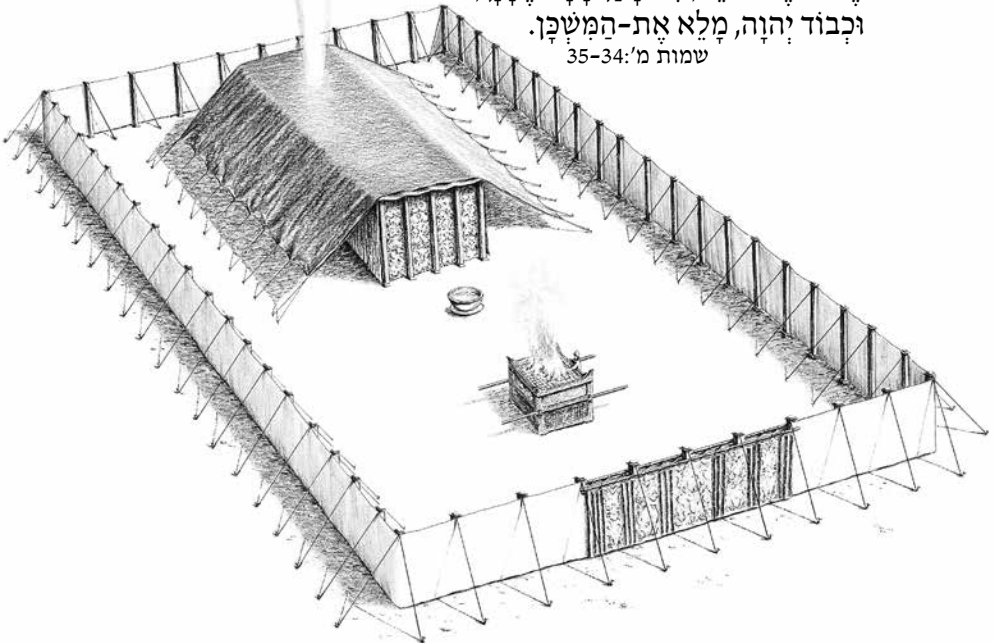
כל המבנה הושלם בתום תשעה חודשים מיום שבני ישראל הגיעו וחנו למרגלות הר סיני.

וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת-כָּל-הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ אֹתָהּ, כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
כִּן עָשׂוּ..."

שמות לט: 43

עכשיו שהמשכן הושלם, עבר הענן שהלך לפני המחנה וכנס לעמדה מעל קודש הקודשים, ממש מעל ארון העדות. **היה זה סימן לכך שנוכחותו של יהוה שוכנת בקרב עמו.**

וַיִּכַּס הָעֲנָן אֶת-אֹהֶל מוֹעֵד; ... וְלֹא-יָכַל מֹשֶׁה לְבֹא
אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד, כִּי-שָׁכַן עָלָיו הָעֲנָן;
וַיִּכְבֹּד יְהוָה, מִלְּאֵא-הַמִּשְׁכָּן.
שמות מ': 34-35

הקורבן

עתה שהמשכן על כל תכולתו עמד על תילו, הגיע הזמן ליישם ולהטמיע בקרב העם את כלי העזר החזותי הזה. אלוהים אמר למשה,

”דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, 'אָדָם כִּי-יִקְרִיב מִכֶּם קֹרְבָן לַיהוָה; מִן-הַבְּהֵמָה מִן-הַבְּקָר וּמִן-הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת-קֹרְבַנְכֶם...”
ויקרא א':2

אלוהים הורה לאדם להביא למשכן קורבן ולהעלות אותו על מזבח הנחושת.

על הקרבן להיות ”...מִן-הַבְּקָר...”
ויקרא א':3

זה יכול היה להיות שה, עז או שור, אך לא חיה מסוג אחר כמו חזיר, סוס או גמל.

עליו להיות ”...זָכָר...”
ויקרא א':3

עליו להיות ”...תָּמִים...”
ויקרא א':3

אסור שיהיו בו מחלות או מומים כלשהם. על מקריב הקורבן היה...

”...וְסִמָּה יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֵלָה; וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו...”
ויקרא א':4

בסומכו את ידו על ראש הקורבן, היה האדם מזהה את עצמו עם הקורבן. היד המונחת על ראש העולה סמלה את מעבר החטא והאשמה של האדם אל בעל החיים. מכיוון שכעת נשאה החיה את חטא האדם, היה עליה למות.

העונש על החטא הוא מוות. האדם המקריב הוא אשר שיסף את גרונו של הקורבן - סמל להכרה המוחלטת בכך שחטאו שלו הוא שהביא למותה של החיה. היה זה מצב שבו התמים והזכאי מת במקומו של האשם - כתחליף. המקרא אומר שאלוהים קיבל את הקורבן בעבור המקריב.

כל זה וודאי נשמע מוכר מאד לבני ישראל. האם לא באו אבות אבותיהם לפני אלוהים כשהם מציעים לו על המזבח קורבן חלופי? אמנם כן. שוב מזכיר אלוהים לכל הנוכחים בכיתה הגלובאלית שרק הוא יכול לספק את הדרך להתקבל למחיצתו. הוא הינו...

...אל-צִדִיק ומוֹשִׁיעַ...

ישעיהו מה': 21

יום הכיפורים

במהלך מילוי תפקידם, היה לכוהנים חופש מוחלט לנוע במתחם המשכן, בהסתייגות אחת. אסור היה להם להיכנס לקודש הקודשים.

קודש הקודשים היה המקום בו נוכחות אלוהים שכנה באופן סמלי בקרב בני האדם. כל עוד כיסה הענן את המשכן, אסור היה לאדם החוטא להיכנס לחדר. אפילו על אהרון, ככהן גדול, נאסר להיכנס לקודש הקודשים מלבד ביום הכיפורים.³

אֲבָל אֶל הַמִּשְׁכָּן הַפְּנִימִי נִכְנָס הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְבַדּוֹ פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה, לֹא בְּלִי דָם אֲשֶׁר הוּא מִקְרִיב בְּעֵד עֲצָמוֹ וּבְעֵד שְׁגֹגוֹת הָעַם. האגרת אל העברים ט': 7

התעלמות מהנחיות אלו משמעה חוסר כבוד ליהוה כמלך וכריבון. תהיה זו התייחסות לאלוהים כאל משהו רגיל במקום כיחודי או קדוש. זלזול שכזה היה גורלי.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה, "דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן אַחִיקָה, וְאֵל-יֵבֵא בְּכָל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ, מִבֵּית לְפָרֹכֶת; אֶל-פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל-הָאֹרֹן, וְלֹא יָמוּת, כִּי בַעֲנֹן, אֲרָאָה עַל-הַכַּפֹּרֶת." ויקרא טז': 2

סיכום

האולה, פריטי הריהוט, הכוהנים, הקרבנות - כולם היו חלק מכלי העזר החזותי והמפורט שתכנן אלוהים. בשלב זה אולי אין הם מובנים או הגיוניים לגמרי, אולם ככל שנתקדם תיווכחו, שהם מהווים חלקים חיוניים ומרכזיים להבנת הפאזל המקראי. בינתיים נמשיך בסיפור.

2 ברכות או קללות

משה חי חיים ארוכים מספיק כדי להוביל את עם ישראל עד לגבול הארץ המובטחת. טרם מותו, אסף משה בפעם האחרונה את בני ישראל יחד כדי להזכיר להם ולהזהיר אותם...

כִּי שָׂאֵל-נָא לְיָמַיִם רְאשׁוֹנִים אֲשֶׁר-הָיוּ לְפָנַי, לְמֶן-הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם עַל-הָאָרֶץ, וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד-קִצְהַ הַשָּׁמַיִם; הֲנִהְיָה כְּדָבָר הַגְּדוֹל הַזֶּה, או הַנְּשָׁמַע כְּמָהוּ? הַשְּׁמַע עִם קוֹל אֱלֹהִים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ-הָאֵשׁ, כְּאֲשֶׁר-שָׁמַעְתָּ אֹתָהּ, וַיַּחֲיֵ? או הַנְּסָה אֱלֹהִים לְבּוֹא לְקַחַת לוֹ גּוֹי מְקַרֵּב גּוֹי, בְּמִסַּת בְּאֵתַת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה וּבַיָּד חֲזָקָה וּבַזְרוּעַ נְטוּיָה, וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים; כִּכֵּל אֲשֶׁר-עָשָׂה לָכֶם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ?

אֹתָהּ הָרֵאתָ לְדַעַת, כִּי יְהוָה הוּא אֱלֹהִים; אִין עוֹד מַלְבּוֹדוֹ.

דברים ד' 32-35

בני ישראל ראו וחוו מספר חסר תקדים של מעשי ניסים. כפי שכבר ראינו, כשאלוהים משתמש בניסים, כדאי מאד לכל נציג בכיתה הגלובאלית להקשיב. משה המשיך.

”וְהָיָה אִם-שָׁמוּעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, לְשָׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי, אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם... וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל-הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגוּךָ; כִּי תִשְׁמַע, בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ.”

דברים כח' 1-2

אם יהיו העם צייתנים, ידאג אלוהים לכך שחייהם וארצם יהיו מוגנים ובטוחים, מלאי שמחה והנאה. אך יהיה לא התעלם מהעובדה שבני ישראל היו חופשיים להחליט לדחות את ברכותיו ולהיענות להנאות הזמניות של החטא.

החטא הוא הרסני - הוא תמיד פוגע במישהו. כדי למנוע פגיעה באנשים, קבע אלוהים השלכות מכאיבות למי שמעשיו רעים. לעיתים קרובות הובילו השלכות אלה את החוטא לחזור בו ממעשיו ולהיות נאמן וצייתן לאלוהים, אך לא בכל המקרים. בהמשך נאוומו מזכיר משה לבני ישראל את הסבל עימו יתמודדו אם הם, כעם הנבחר, יבחרו כגוף אחד לדחות את אלוהים.

”וְהָיָה אִם-לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, לְשָׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי וְחֻקְתַּי, אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה הַיּוֹם; וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל-הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְהַשִּׁיגוּךָ...”

דברים כח' 18

אי ציות יביא מחלות, בצורת, רעב ומוות... ואם יתמידו במרים, אומר להם משה,

דברים כח': 25

"יִתְנֶה יְהוָה נֶגֶף לְפָנַי אִבְיָהּ..."

ואם עדיין לא ילמדו,

"וְהִפְיָצָה יְהוָה בְּכָל-הָעַמִּים, מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד-קְצֵה הָאָרֶץ; וְעַבְדָּתָ שָׁם אֱלֹהִים אַחֲרֵים אֲשֶׁר לֹא-יִדְעֶתָ אֹתָהּ וְאַבְתִּיךָ עֵץ וְאָבֹן. וּבְגוֹיִם הֵהֱם לֹא תִרְגְּעֶי, וְלֹא-יְהִי מְנוּחַ לְכַף-רִגְלֶךָ; וְנָתַן יְהוָה לְךָ שָׁם לֵב רָגֹז, וְכִלְיוֹן עֵינַיִם וְדַאֲבוֹן נֶפֶשׁ." דברים כח': 64-65

בפני בני ישראל עמדו עתה שתי ברירות:

1. הם יכלו לבטוח באלוהים כמי שדובר אמת - כמי ששמר את הבטחתו בנאמנות, או...

2. הם יכלו לסמוך על השיפוט העצמי שלהם ולהתעלם מאלוהים מתוך מחשבה שהוא מגזים בתיאור ההשלכות.

מיד נראה במי שמו את מבטחם.

משה

ובכן, הגיעה העת להיפרד ממשה. ללא ספק, הותירו חייו את רישומם הבלתי נשכח על כיתת הלימוד הגלובאלית. הדברים שתיעד הניחו את היסודות להבנת כתבי הקודש בכללותם. ככל הנראה הדבר העצום ביותר שניתן לומר עליו הוא,

...וְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה פָּנִים אֶל-פָּנִים, כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ.
שמות לג': 11

יהושע

אחרי מות משה, תפש את מקומו מצביא מוכשר בשם יהושע. יהושע הוביל את העם אל תוך הארץ שהבטיח להם אלוהים. הארץ חולקה בהתאם לשבטים, כשכל שבט בדרך כלל מייצג את אחד משנים-עשר בניו של יעקב (ישראל).

לאחר מות יהושע, הייתה תקופה בה בני ישראל בטחו באלוהים, ואלוהים ברך אותם בשפע כפי שאמר שיעשה. אבל אז החלו להידרדר עד שלבסוף נמצאו סוגדים לצלמים ובוטחים באלילים.

...וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה, וַיִּשְׁפְּחוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם; וַיַּעֲבֹדוּ אֶת-הַבְּעֻלִּים וְאֶת-הָאֲשֵׁרוֹת.
שופטים ג': 7

בעל ואשרה היו אלילים כנענים. בעבר צפה יהוה בחטאיו של עם ישראל מבלי להעניש אותם, פעם אחר פעם.⁴ הוא גילה להם חסד - אהבה שלא

היו ראויים לה. אולם ישראל כבר לא היו "טירונים" ביחסיהם עם בוראם אשר לו הם שייכים. הם כבר למדו דברים רבים ביחס לאלוהים. הם כעת ידעו את עשרת הדברות, וידעו את הפך אותם לאחראים על מעשיהם.

...כָּל מִי שֶׁנָּתַן לוֹ הַרְבֵּה, יִדְרֹשׁ מִמֶּנּוּ הַרְבֵּה; וּמִי שֶׁהִפְקֵד בְּיָדוֹ הַרְבֵּה, יִדְרֹשׁוּ מִמֶּנּוּ עוֹד יוֹתֵר.
לוקס יב': 48

אלוהים לא יכול היה, אם כך, למחול לחטאי העם ולומר, "טוב, נשכח מזה. נעמיד פנים כאילו שזה לא קרה". לא, לחטא יש תמיד השלכות. בדיוק כפי שניסיון להפך את חוק הכבידה שאלוהים קבע בטבע יסתיים בעצמות שבורות, כך יש השלכות גם לשבירת החוקים הרוחניים של אלוהים.

וַיַּחַר-אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל, וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד כּוֹשֵׁן רְשָׁעִים, מֶלֶךְ אֲרָם וְנֶהְרָם; וַיַּעֲבְדוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-כוֹשֵׁן רְשָׁעִים שְׂמֹנֶה שָׁנִים.
שופטים ג': 8

פירוש שמו של מלך זה הוא: 'כושן שהיה רשע כפליים'. לכושן הנקרא רשעתיים ולכנען היו אבות משותפים. האין זה אירוני? בני ישראל עבדו את בעל ואת אשרה, אלילים כנעניים, אך גם שועבדו על ידי מלך שהיה לו קשר לכנענים. במילים אחרות, עבודת אלילים-שדים הובילה לעבדות תחת אלה שנשלטו על ידי שדים.

חרטה

אלוהים הרשה לשעבוד הזה להתרחש כאמצעי להבאת שינוי בגישה - שינוי מחשבתו. במקרא מתואר שינוי זה באמצעות המילה "חרטה".

לעיתים קרובות המילה חרטה אינה מובנת נכון. יש אנשים החושבים שאם אינך בוכה ומרגיש צער הרי שלא התחרטת. אולם חיבור מילה זו לרגשות מסוג זה מבלבל את היוצרות. הבנה נכונה של המלה חרטה תגדיר אותה פשוט כ"שינוי מחשבתו". לעזוב דבר אחד ולעבור לדבר אחר. בני ישראל שינו את דעתם כאשר...

...פָּנִיתֶם מִן הָאֱלִילִים לְאֱלֹהִים כִּדְבַר יְהוָה...
אגרת שאול אל התסלוניקים א': 9

הם עברו מחוסר אמונה לאמונה. הם שבו לבטוח באלוהים. אותו שינוי במחשבה היה אולי מלווה בבכי, אבל גם אם לא, הייתה זו הבחירה הנכונה - הבחירה להתחרט.

וַיִּזְעְקוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוָה, וַיִּקָּם יְהוָה מוֹשִׁיעַ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁעֵם; אֵת עֵתְנִיָּאל בֶּן-קִנְזַן... וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ-יְהוָה, וַיִּשְׁפֹּט אֶת-יִשְׂרָאֵל.
שופטים ג': 9-10

שופטים

אלוהים הרים אדם בשם עתניאל בן-קנז כדי שיוביל את העם לניצחון.
הוא נקרא שופט.

...וַיֵּצֵא לְמִלְחָמָה, וַיִּתֵּן יְהוָה בְּיָדוֹ אֶת-כּוֹשֵׁן רְשָׁעִים מֶלֶךְ אֲרָם;
וַתֶּעַז יָדוֹ עַל כּוֹשֵׁן רְשָׁעִים. וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה.
שופטים ג': 10-11

כך החלה מחזוריות שנמשכה כ - 300 שנה. בני ישראל היו עובדים אלים אחרים, אלוהים היה מביא עליהם אומות זרות שיכבשו אותם, בני ישראל היו מתחרטים וזועקים ליהוה שיושיע אותם מידי העריצים. אלוהים היה מרים מתוכם שופט שינהיג אותם והם היו משליכים מעליהם את הכובש. מחזוריות זו שבה ונשנתה. בסך הכול היו לישראל 15 שופטים.

3 האל דגון

העובדה שבני ישראל הלכו אחרי אלים אחרים אין פירושה שנטשו את אלוהים לחלוטין. הם עדיין רצו שיהוה יברך אותם - שיגן עליהם מפני אויביהם, שיביא שפע לאדמותיהם. אבל הם גם רצו לקחת חלק בחיי התענוגות - מין חופשי וסיפוק תאוותיהם האישיות - דברים שהאלילים המקומיים עודדו לעשותם. אך היה קושי לקיים סגנון חיים שכזה - יהוה גרם להם לחוש אשמה. היה קל יותר שהוא לא יהיה חלק מחייהם בכלל. המקרא מספר שכאשר בני אדם רוצים לחטוא, הם...

...מַעֲפֵבִים בְּרִשְׁעֵתְם אֶת הָאֱמֶת... אגרת שאול אל הרומים א': 18

כמובן, קל יותר לחטוא כאשר כל הסובבים אותך חוטאים גם הם.

...אֵךְ לֹא זֹאת בְּלִבְד שְׁהֵם עוֹשִׂים אוֹתָם (מעשי רשע), הֵם גַּם תּוֹמְכִים בְּעוֹשֵׂיהֶם. אגרת שאול אל הרומים א': 32

כך שבני ישראל כללו עבודת אלילים-שדים ביחד עם עבודת יהוה, כשהם סוגדים לכל אל אשר ענה על תאוות הבשרים שלהם. זה היה מבולגן ומלוכלך מבחינה מוסרית. אחד הנביאים אמר לאלוהים כיצד הוא הפציר בהם...

...תָּעַד בָּהֶם לְהַשִּׁיבֵם אֶל-תּוֹרָתְךָ, וְהִמָּה הַזִּידוֹ וְלֹא-שָׁמְעוּ
לְמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִשְׁפָּטֶיךָ חָטְאוּ-בָם, ...וַיִּתְּנוּ כְּתָף סוֹרְרָת, וְעֵרְפָם
הִקְשׂוּ וְלֹא שָׁמְעוּ. נחמיה ט': 29

התוצאה הייתה, שאלוהים הרשה שאומות אחרות יכבשו את ישראל כדי ללמד שנתנית אמון באלים-שדים הוא מעשה שווא וחסר תוחלת. הפלשתים היו עם אשר שוב ושוב שיעבד את ישראל. מיקומם היה מהאזור הידוע כיום כחבל עזה.

הפלשתים

וַיַּעֲרְכוּ פְּלִשְׁתִּים לְקִרְאת יִשְׂרָאֵל וַתֵּטֵשׂ הַמֶּלֶחֶמָה, וַיִּגְּגוּ יִשְׂרָאֵל
לִפְנֵי פְּלִשְׁתִּים...

וַיָּבֵא הָעָם אֶל-הַמַּחֲנֶה, וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל, "לָמָּה נִגְפָנוּ יְהוָה
הַיּוֹם לִפְנֵי פְּלִשְׁתִּים?"

שמואל א', ד' 2-3

לורק היו בני ישראל קוראים את דבר אלוהים היו מוצאים את התשובה לשאלתם. הם עבדו אלילים ושדים! אך במקום להביע חרטה, הם אמרו,

נִקְחָה אֲלֵינוּ מִשְׁלָה אֶת-אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה, וַיָּבֵא בְּקִרְבָּנוּ, וַיִּשְׁעֲנוּ
מִכֶּפֶר אֵיבֵינוּ."

שמואל א', ד' 3:

ארון העדות היה אותה תיבה ייחודית ומוזהבת השמורה בקודש הקודשים. עלתה ההצעה שצבא ישראל יוציא את הארון ממקומו הקדוש וישא אותו איתו אל הקרב. אמנם היה נוהל לשינוע הארון הקדוש, אולם אסור היה לטלטל אותו ממקום למקום כקמע ובאמצעותו להדוף רוע. אף על פי כן...

...וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן בְּרִית-יְהוָה צְבָאוֹת יֵשֵׁב הַכְּרִבִּים...

וַיְהִי כַּבּוֹא אֲרוֹן בְּרִית-יְהוָה אֶל-הַמַּחֲנֶה, וַיִּרְעוּ כָּל-יִשְׂרָאֵל
תְּרוּעָה גְדוֹלָה; וַתְּהֶם הָאָרֶץ. וַיִּשְׁמְעוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת-קוֹל הַתְּרוּעָה,
וַיֹּאמְרוּ, "מָה קוֹל הַתְּרוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּמַחֲנֶה הָעֵבְרִים?"

וַיִּדְעוּ כִּי אֲרוֹן יְהוָה בָּא אֶל-הַמַּחֲנֶה, וַיִּרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים, כִּי אָמְרוּ,
"בָּא אֱלֹהִים אֶל-הַמַּחֲנֶה"; וַיֹּאמְרוּ "אֹי לָנוּ, כִּי לֹא הִיְתָה כְּזֹאת
אֶתְמוֹל שְׁלֹשׁ. אֹי לָנוּ, מִי יִצְלִינוּ מִיַּד הָאֱלֹהִים הָאֲדִירִים הָאֵלֶּה?
אֵלֶּה הֵם הָאֱלֹהִים הַמְּכִים אֶת-מִצְרַיִם בְּכָל-מִכָּה בַּמִּדְבָּר."

שמואל א', ד' 4-8

הפלשתים אמנם היו מבולבלים למדי באשר לזהותו של אלוהים ולמשמעות ארון העדות, אבל הם כן הכירו בעובדה שהוא קשור באיזשהו אופן לאותו אל שהוציא את עם ישראל ממצרים. לכן הם אמרו,

"הַתְּחִזְקוּ וְהִיוּ לְאֲנָשִׁים פְּלִשְׁתִּים, פֶּן תַּעֲבְדוּ לְעֵבְרִים, כַּאֲשֶׁר
עֲבַדְתֶּם לָכֵם; וְהִיְתֶם לְאֲנָשִׁים וְנִלְחַמְתֶּם."

וַיִּלְחַמוּ פְּלִשְׁתִּים וַיִּנְגַף יִשְׂרָאֵל... וְאַרְוֹן אֱלֹהִים נִלְקַח...

שמואל א' ד': 9-11

מנקודת מבטם של בני ישראל, המצב לא יכול היה להיות גרוע יותר. הם הפסידו בקרב והארון היקר שלהם נלקח בשבי! אך דבר זה לא הפתיע את אלוהים. הוא הרשה שהארון יילקח על מנת שיוכל ללמד את כל הנוכחים בכיתה הגלובאלית שיעור נוסף.

וּפְּלִשְׁתִּים לָקְחוּ אֶת אַרְוֹן הָאֱלֹהִים; וַיִּבְאֵהוּ מֵאֲבֵן הָעֵזֶר אֲשֶׁר־דָּדָה. וַיִּקְחוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת-אַרְוֹן הָאֱלֹהִים, וַיִּבְאוּ אֹתוֹ בֵּית דָּגוֹן; וַיַּצִּיגוּ אֹתוֹ אֶצֶל דָּגוֹן.

שמואל א', ה': 1-2

דגון

את דגון כבר פגשנו בעבר, במגדל בבל. זהותו האמיתית של דגון היא שטנית - הוא שימש כיסוי לרוחות הרעות, תרמית מתוחכמת. לעיתים קרובות הוא תואר כחצי אדם וחצי דג.⁵ המיזוג של שני גופים לאחד היה נפוץ מאד בקרב אלילים שטניים. זהו מאמץ של השטן לטשטש את ההבדל וההבחנה בין הבורא לבין בריאתו. השטן רוצה שבני האדם יהיו

מבלבלים ביחס לטיבעו של האל האמיתי. יצירת בלבול כזה הוא חטא. המקרא אומר שהפלשתים לקחו את ארון העדות השבוי לאשדוד, עיר בפלשת, ומיקמו אותו אל מול הפסל של דגון.

וַיִּשְׁכְּמוּ אֲשֶׁר־דָּדִים מִמְּחַרְתָּ, וַהֲנִיחָה דָּגוֹן נֶפֶל לְפָנָיו אֲרָצָה, לְפָנֵי אַרְוֹן יְהוָה.

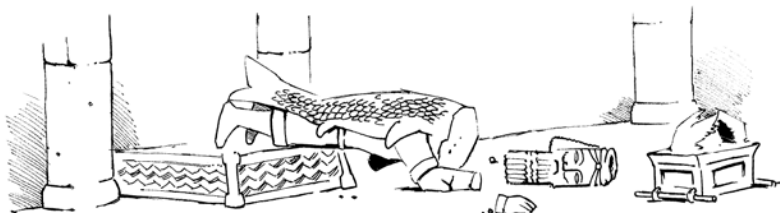
שמואל א', ה': 3

איזה הלים לפלשתים! דגון משתטח על פניו לפני ארון העדות!

עלינו להבין שארון העדות לא היה אליל או צלם - היה זה אובייקט פיסי ומקום אשר דרכו באופן סמלי אלוהים הראה את נוכחותו. הארון לא היה בשום אופן אלוהים עצמו, אף לא צלם שלו. והנה דגון, הטוען להיותו אל אמיתי, נמצא משתטח ארצה לפני לא יותר מאשר סמל בלבד! אתם יכולים לשער את הבלבול והסערה שעורר הדבר. זה חייב היה להיות צירוף מקרים בלבד! ללא ספק, מאמצים רבים נעשו על מנת שתקרית זו לא תחזור על עצמה.

וַיִּקְחוּ אֶת-דָּגוֹן, וַיֵּשְׁבוּ אֹתוֹ לְמִקְוָמוֹ. וַיִּשְׁכְּמוּ בַבֶּקֶר מִמִּחְרַת,
וְהָיָה דָּגוֹן נָפֵל לְפָנָיו אַרְצָה, לְפָנָיו אֲרוֹן יְהוָה; וְרֹאשׁ דָּגוֹן וּשְׁתֵּי
כַּפּוֹת יָדָיו כְּרִתוֹת אֶל-הַמִּפְתָּן, רַק דָּגוֹן נִשְׁאַר עָלָיו.
שמואל א', ה': 3-4

לא הייתה זו תאונה! דגון נפל בשנית, אלא שהפעם נשברו ראשו וגם ידיו!

זה היה צריך לעורר אנשים למחשבה: האם צריך להרים אל אמיתי מהרצפה - פעמיים - ולשלוח אותו לתיקון בבית המלאכה המקומי? האם אל אמיתי נשבר ומתפרק? האם יש צורך להדביק חזרה את שבריו של אל אמיתי? כמובן שלא! מקומו של דגון בערימת אשפה, לא במקדש. למרות שעם ישראל הובס בקרב, השתמש אלוהים בעמו הנבחר כדי ללמד את הנוכחים בכיתת הלימוד הגלובאלית ש...

...אֲנִי רֹאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן, וּמִבְּלַעְדֵי אֵין אֱלֹהִים. ישעיהו מד': 6

אולם הפלשתים לא זיהו מיהו האל האמיתי. במקום זאת הם החלו לסגוד למפתן עליו נשברו פניו של האל דגון! אין זו אלא המחשה מובהקת לטיפשות האנושית.

על-כֵּן לֹא-יִדְרֹכוּ כְהֵנִי דָּגוֹן וְכָל-הַבָּאִים בֵּית-דָּגוֹן עַל-מִפְתָּן
דָּגוֹן בְּאֲשֻׁדוּד; עַד הַיּוֹם הַזֶּה. שמואל א', ה': 5

לו היינו ממשיכים בסיפור, היינו רואים שהפלשתים השיבו לעם ישראל את ארון העדות. עם הזמן שבו בני ישראל לאלוהים והוא שב לברך אותם. אולם...

...וּכְנֹחַ לָהֶם, וַיֵּשְׁבוּ לַעֲשׂוֹת רַע לְפָנָי; וַתַּעֲזְבֵם בְּיַד אֲבִיבֵיהֶם
וַיִּרְדּוּ בָהֶם, וַיֵּשְׁבוּ וַיִּזְעַקוּהָ, וְאֵתָהּ מִשְׁמַע תִּשְׁמַע וַתִּצְלֵם
כְּרַחֲמֶיךָ רַבּוֹת עֵתִים. נחמיה ט': 28

בני ישראל אמנם עזבו את מצריים, אך מצריים לא עזבה אותם. במשך מאות רבות של שנים הם נאבקו כדי להשאיר מאחור את בטחונם באלילים רבים.

אלילים יכולים להיות לא רק דמויות, תמונות או איקונים. כל דבר שמשתלט לנו על המחשבה הופך למעשה לאובייקט הסגדה שלנו - לאליל הנערץ שלנו. הדברים הבאים יכולים להיות עבודת אלילים:

- ❖ אובססיה ביחס למין השני.
- ❖ רדיפה אחר ממון ורכוש.
- ❖ התמכרות למראה של גופנו, לבגדים שאנו לובשים, לדיאטה שלנו או לכל דבר ששייך לנו. סמים ומשקאות שמשפיעים על הכימיה במוחנו יכולים גם הם להתאים לקטגוריה הזאת.
- ❖ אובססיה ביחס למעמד שלנו, להשכלה, לעוצמה ולשליטה.
- ❖ מטרות שמשרתות אותנו, ואשר להם אנו מקדישים חלק עצום מזמננו.

עַל כֵּן מוֹתֵתוּ אֶת הָאֵיבָרִים הַשֵּׁיכִים לָאָרֶץ, אֶת הַזְנוֹת וְהַטְמָאָה וְהַזְמָה וְהַתְאָוָה הַרְעָה, וְאֶת הַחַמְדָּנוֹת שְׂאִינָה אֲלָא עֲבוֹדַת אֱלִילִים.
אגרת שאול אל הקולוסים ג':5

כאשר אנו מסרבים להאמין באלוהים ובמקום זאת בוטחים ביכולותינו אנו, בחכמתנו, בכוחנו, אנו למעשה סוגדים לעצמנו כאילו היינו אלים.

אֲזַ חֲלַף רוּחַ וַיַּעֲבֹר וְאֲשֵׁם; זֹ כַחוּ לְאֵלֵהוּ (כלומר, אלה אשר מחשיבים את כוחם כאלוהיהם, יחלפו כמו הרוח וימצאו אשמים לפני יהוה)
חבקוק א':11

4 הנביאים

מכל האומות שבעולם, היה עם ישראל ייחודי, משום שאלוהים עצמו היה להם למנהיג ולמלך. אך עם חלוף הזמן הם דחו את אלוהים ודרשו מלך בשר ודם. יהוה מילא את מבוקשם, אך נטייתם להתרחק מאלוהים ולבטוח באלים אחרים לא פסקה.

וַיִּתְעַרְבוּ בַגּוֹיִם; וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם. וַיַּעֲבְדוּ אֶת-עֲצָבֵיהֶם; וַיִּהְיוּ לָהֶם לְמוֹקֵשׁ.

וַיִּזְבְּחוּ אֶת-בְּנֵיהֶם וְאֶת-בָּנוֹתֵיהֶם לְשֵׂדִים.

וַיִּשְׁפְּכוּ דָם נָקִי, דָם-בְּנֵיהֶם וּבָנוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר זָבְחוּ לְעֲצָבֵי כְנָעַן; וַתִּחַנֵּף הָאָרֶץ בְּדַמִּים.

וַיַּחַר-אֵף יְהוָה בְּעַמּוֹ; וַיִּתְּעַב אֶת-נַחֲלָתוֹ.

וַיִּתְּנֵם בְּיַד-גּוֹיִם; וַיִּמְשְׁלוּ בָהֶם שְׁנַאֲיָהֶם.

וַיִּלְחָצוּם אוֹיְבֵיהֶם; וַיִּכְנְעוּ תַּחַת יָדָם.

פְּעָמַיִם רַבּוֹת יֵצְאוּ; וְהָמָּה יִמְרוּ בַּעֲצָתָם וַיִּמְכּוּ בַּעֲוֹנָם.

תהילים קו': 35-38, 40-41, 43

וכך המחזוריות של השנים הקודמות המשיכה, אלא שבמקום שופט היה להם עכשיו מלך.

דוד ושלמה

ללא ספק המלך הגדול והידוע ביותר מבין מלכי ישראל היה דוד. שלא כמלכים רבים אחרים שמלכו על העם הנבחר, בטח המלך דוד בכנות באלוהים. דוד קרא ליהוה "מושיעי".

דוד ידוע במזמורי התהילים שכתב, בהם הלל את אלוהים על גודל אהבתו וחסדו. הוא גם כתב נבואות אודות המושיע שיבוא, ואלוהים נתן הבטחה שמושיח זה (המשוח) יהיה מצאצאי דוד.⁶

המושיע המובטח יהיה...	
1.	ילוד (מזרע) אישה
2.	זכר
3.	צאצא של אברהם
4.	צאצא של יצחק
5.	צאצא של יעקב
6.	מקרב (צאצא) שבט יהודה
7.	צאצא של דוד

למלך דוד הייתה שאיפה להחליף את המשכן הנייד במבנה קבוע שמעוצב באופן דומה. הוא ייקרא מקדש. הוא רצה לבנותו בירושלים אשר נעשתה לעיר הבירה בימי מלכותו. אולם היה זה בנו, שלמה, שראה למעשה את בניית המקדש.

המלך שלמה ידוע בזכות שני דברים לפחות: חוכמתו הרבה והמקדש שבנה. מבנה מרהיב זה הוקם בירושלים על הר המוריה, כנראה באותו המקום בו עמד אברהם להעלות את יצחק לעולה. שוב, מבנה זה לא נועד להיות מקום מגורים ליהוה. כמאמר המלך שלמה,

"...הִנֵּה הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַיִם הַשָּׁמַיִם לֹא יִכְלְלוּךָ, אֵף כִּי-הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי!"

מלכים א' ח': 28

המקדש החליף את אוהל מועד ככלי עזר חזותי בידיו של אלוהים. עם מות שלמה, התפלגה המדינה לשניים: עשרת השבטים בצפון שימרו את השם ישראל בעוד ששני השבטים בדרום נהיו ליהודה. נראה שחלוקה זו הייתה הצעד הראשון לקראת התרחקות של עם ישראל מאלוהיו. השבטים הצפוניים היו אלו שהובילו. העם המשיך לעבוד באופן מעשי את אלוהים, אך לבו היה רחוק מאלוהים.

”לְמָה-לִּי רַב-זְבָחֵיכֶם” יֹאמֵר יְהוָה, ”שִׁבְעֵתֵי עֲלוֹת אֵילִים וְחֶלֶב מְרִיאִים; וְדָם פְּרִים וְכִבְשִׁים וְעִתוּדִים לֹא חִפְצָתִי. לֹא תוֹסִיפוּ הָבִיא מִנְחַת-שָׁוְא!”
ישעיהו א': 11, 13

יהוה שונא טכסים פולחניים חסרי משמעות. אין לו עניין ברובוטים כבחרים.

”לֹא תוֹסִיפוּ הָבִיא מִנְחַת-שָׁוְא, קִטְרֹת תוֹעֵבָה הֵיא לִי! חֲדָשׁ וְשִׁבְתָּ קִרְא מְקָרָא, לֹא-אוּכַל אֲוֹן וְעִצְרָה. חֲדָשֵׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שְׁוֹאָה נִפְשִׁי, הֵיוּ עָלַי לְטֶרֶח; נִלְאִיתִי נִשְׂאָ. ...גַּם כִּי-תִרְבוּ תִפְלָה, אֵינְנִי שֹׁמֵעַ; יִדְיֶכֶם דָּמִים מְלֹאוּ.”
ישעיהו א': 13-15

בני ישראל איבדו את הקשר האישי עם יהוה. האל רצה שבני האדם ייחננו מנכחותו ויהיו חבריו לנצח נצחים. הוא לא היה מעוניין בצייטנות מכאנית, בחברות ריקה מתוכן.

נביאי שקר

על מנת לסבך את העינינים עוד יותר, התסיסו נביאי השקר, בהשראת השטן, את הזירה הרוחנית. למרות שיהוה סיפק הנחיות ברורות שיאפשרו לעמו להבחין בין שקר לאמת, היו נביאי השקר אהודים עליהם הרבה יותר, משום שהם אמרו לאנשים בדיוק את מה שהם רצו לשמוע.

כֹּה-אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: ”אֵל-תִּשְׁמְעוּ עַל-דְּבָרֵי הַנְּבִאִים הַנְּבִאִים לְכֶם, מִהַבְּלִים הֵמָּה אֶתְכֶם; חֲזוֹן לִבָּם יִדְבְּרוּ, לֹא מִפִּי יְהוָה.”
ירמיהו כג': 16

אולם בני ישראל לא הקשיבו - והמשיכו להתרחק מאלוהים.

נביאי אמת

כקריאת אזהרה, שלח אלוהים נביאים שהרעימו בקולם על ישראל, מזהירים את העם ממשפטו של אלוהים על הפולחן חסר התוחלת שלהם. אבל העם המשיך להתרחק מאלוהים, תוך שהוא מאבד את המצפן המוסרי שלו בדרך. הוא נעשה אדיש לזולת, אטום חושים ומושחת.

כֹּה אָמַר יְהוָה: ”...עַל-מִכְרָם בְּכֶסֶף צְדִיק, וְאֶבְיוֹן בְּעֵבוֹר נְעֻלִים. הַשְּׂאֵפִים עַל-עַפְר-אֶרֶץ בְּרֹאשׁ דָּלִים, וְדָרְךָ עֲנוּגִים יָטוּ; וְאִישׁ

וְאָבִיו יִלְכוּ אֶל-הַנְּעִרָה, לְמַעַן חַלֵּל אֶת-שֵׁם קִדְשִׁי. וְעַל-בְּגָדִים
חֻבְלִים יָטוּ, אֶצְל כָּל-מִזְבְּחַ; וַיִּזְן עֲנוּשִׁים יִשְׁתּוּ, בֵּית אֱלֹהֵיהֶם.
עמוס ב' 6-8

ראוי לאמון

במקביל לאזהרות מפני החטא, נתנו נביאי האמת גם מידע פרטני ביחס לבואו של המושיע המובטח. בדפים הבאים, בכל מקום בו תראו ציור של מגילה, הריהו מתייחס לנבואה שהתגשמה, נבואה שניתנה מאות שנים לפני ההתרחשות עצמה.

”...אֲנֹכִי אֶל וְאִין עוֹד, אֱלֹהִים וְאֶפֶס כְּמוֹנִי. מְגִיד מְרֵאשִׁית אַחֲרִית,
וּמְקַדֵּם אֲשֶׁר לֹא-נִעְשָׂו; אִמֵּר עֲצָתִי תִקּוּם, וְכָל-חֲפָצֵי אֶעֱשֶׂה.”
ישעיהו מו' 9-10

כל נבואה שהתגשמה הזכירה לעם ישראל שיהיה הוא אל שניתן להאמין לו - ניתן לסמוך עליו - הוא ראוי לאמון. כפי שכבר ראינו, רק ליהיה הייתה היכולת לתת ולקיים הבטחות כאלה.

אולם בני ישראל היו עסוקים מכדי לחקור ולהבין את ההשלכות העצומות של נבואות שהתגשמו. זוהי תופעה מאד שכיחה שמתקיימת עד היום. איכשהו, באופן קולקטיבי, מחמיצה האנושות את המסר. בהזנחה זו אורבת לנו סכנה.

כיצד כתבו הנביאים

המקרא קובע שאלוהים הדריך את ארבעים כותביו באופן כזה שהכתוב היה בדיוק מה שאלוהים רצה שיכתב. יחד עם זאת, הרשה יהוה לכותב האנושי לתת ביטוי בכתבי הקודש לסגנונו האישי של כל נביא ונביא, אך לעשות זאת ללא שגיאות. כותבים אלו לא היו חופשיים להוסיף למקרא את מחשבותיהם הפרטיות. כתבי הקודש לא היו משהו שהם חלמו ודמיינו בעצמם.

וְזֹאת דְּעוּ רְאוּשׁוֹנָה, שֶׁכָּל נְבוּאָת הַמִּקְרָא אֵינָה עֲנִין שֶׁל פְּרוּשׁ
אִישִׁי, כִּי מַעוֹלָם לֹא יִצְאָה נְבוּאָה עַל-פִּי רִצּוֹן הָאָדָם, אֶלָּא
רוּחַ הַקֹּדֶשׁ הַנִּייעָה בְּנִי אָדָם לְדַבֵּר מִטַּעַם אֱלֹהִים.

אגרת כיפא השניה א' 20-21

המילה 'הניעה' (ביוונית) מופיעה במקום אחר במקרא ומתייחסת לנשיאה/הובלה של אדם משותק.⁷ בדיוק כשם שהאדם המוגבל לא היה מסוגל ללכת על רגליו בכוחו שלו, כך גם לא יכלו הנביאים לכתוב את הנבואות מתוך נטייתם האישית. אלוהים גם לא שם את חותמו כאישור על מאמץ ספרותי כלשהו של אדם. המקרא ברור לחלוטין - היה זה המסר של אלוהים מתחילתו ועד סופו.

כיצד ניתן לדעת שהמקרא הוא אמת?

אם ניקח את חמשת חומשי התורה שכתב משה כדוגמה, נוכל לזהות בתוכם שתי תתי קבוצות: **מידע שחייבים לדעת ומידע נבואי**.

המידע שחייבים לדעת עונה על שאלות ביחס למקור היקום והאנושות, למקור הרוע, החטא והמוות, כיצד להימנע מצער, מהו מקור השמחה, ודברים הקשורים לחיי נצח. מידע זה נותן הדרכה מעשית לחיי היומיום. אך השאלה הגדולה בעינה עומדת: "כיצד ניתן לדעת שמה שנאמר במקרא ביחס לדברים הללו אכן אמת הוא?"

התשובה לשאלה זו שוכנת במבנה הייחודי של כתבי הקודש. **המידע שחייבים לדעת** אשר נכתב בידי משה ייחשב כאמין רק במידה שהמידע הנבואי שבו יהיה נכון ב- 100%. אם הוא דייק **במידע הנבואי** שלו, אזי הסבירות לכך שמשה דייק גם **במידע שחייבים לדעת** היא גבוהה. אם דברי הנבואה שלו לא מומשו במדוייק ובאופן מלא או אז יש לדחות את המסר כולו (ראה עמ' 145 - 147).

לא זו בלבד שנבואותיו של משה התמלאו בימי חייו, אלא שהן ממשיכות להתמלא עד לימינו אנו. למרות שהשתמשתי במשה כבדוגמה, נכון הדבר גם ביחס לנביאים האחרים.

דוגמה חיה

משה כתב נבואות רבות, אך כמה מהמופלאות שבהן קשורות להיסטוריה ולעתידו של עם ישראל. הפרטים שמסר לא היו מעורפלים או מופשטים.

ישנו סיפור האומר שבמאה ה-17 לספירה ביקש מלך צרפת לואי ה- XIV (ארבע עשרה) מבלייז פסקל, המתמטיקאי והפילוסוף הדגול, לספק לו הוכחה לקיומו של העל-טבעי. פסקל ענה: "כמובן, היהודים הוד מלכותו, היהודים."⁸

ברור מכתביו של פסקל שהוא למד את הנביאים הקדומים, וללא ספק שילב לימוד זה עם הידע שלו במתמטיקה - הוא היה אבי תורת ההסתברות. פסקל ידע שהסיכויים לכך שהיהודים ימלאו את הנבואות הם נמוכים עד מאד, עד כדי בלתי סבירים - ובכל זאת התגשמותן היא עובדה היסטורית! (ראה מדגם של נבואות בעמוד הבא.)

כיצד יכולים אנו לדעת, שהמידע שחייבים לדעת הוא אמין?

...משום שמישה דויק במאת האחוזים במידע הנובאי שסיפקו.

מידע נובאי

	נובאה שנכתבה בידי משה (1400 לפנה"ס)	דוגמה	מידע שחייבים לדעת
<p>התגשמות</p> <p>1400 לפנה"ס עד שנת 70 לספירה: ההיסטוריה מראה שעם ישראל אכן מרד באלוהים, תמלך שהעמיק עם חלוף השנים.</p>	<p>"כִּי יִדְעַתִּי אַחֲרֵי מוֹתֵי כַּי-הַשְּׁחַתת תִּשְׁחַתְּנֶנּוּ, וְיִסְרַתְּם מִן-הַדָּרָךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֲתֶכֶם." דברים לא: 29</p>	<p>משה נבא שמיד לאחר מותו ימרוד עם ישראל ביהוה</p>	<p>מקור היקום</p> <p>מקור האנושות</p> <p>מקור הרשע,</p> <p>החטא</p> <p>מקור המוות</p> <p>כיצד להימנע</p>
<p>בשנת 70 לספירה הרסו הרומאים את ירושלים כשהם ממלאים נבואה מפורטת שניתנה ע"י משה.⁹ עם ישראל נפוץ אל האומות.</p>	<p>"...וְנִסְחַתְּם (נעקרותם) מֵעַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר-אֶתֶּרָ בָּא-שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ. וְהַפְּלִצָהּ יְהוָה בְּכָל-הָעַמִּים, מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד-קְצֵה הָאָרֶץ." דברים כח: 63-64</p>	<p>משה נבא שבסופו של דבר תחרב ירושלים ושעם ישראל יפוץ לארבע קצוות הארץ.</p>	<p>מקור המוות</p> <p>מקור החטא</p> <p>מקור המוות</p> <p>כיצד להימנע</p>
<p>שנת 70 לספירה ועד שנת 1948: בני העם היהודי נודעו בכינוי "היהודי הנודד". אשר לרדיפות, שום עם לא סבל כשם שסבלו בני ישראל הנפוצים.¹⁰</p>	<p>"וּבְגוֹיִם הָהֵם לֹא תִרְגְּעֵנָה, וְלֹא-יְהִי מְנוּחַ לְכַף-רַגְלָהּ... וְהָיוּ חַיִּיךָ, תִּלְאִים לְךָ מִנְּפֹךְ, וְפָחַדְךָ לִילָה וְלוֹמָם, וְלֹא תֵאָמְרוּ (ותהיה בטוח) פְּחַיִךְ." דברים כח: 65-66</p>	<p>משה נבא שעם ישראל יסבל רדיפות בלתי פוסקות בקרב העמים אלהן יפוזר. כיום נקראת תופעה זו 'אנטישמיות'.</p>	<p>מקור השמחה</p> <p>מקור החיים</p>
<p>העובדה שהיהודים שימרו את זהותם, כנגד כל הסיכויים, במשך 2000 שנות גלות, פזורה ורדיפות, עדיון נחשבת לנס.¹¹</p>	<p>"בְּחַיִּיתֶם בְּאֶרֶץ אֲבוֹתֵהֶם, לֹא-מֵאַסְתִּים וְלֹא-וְעִלְתִּים לְכַלְתֶּם, לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּכֶם..." ויקרא כו: 44</p>	<p>על פי ההיסטוריה, עמים בגלות נטמעים וחללים להמקיים. משה כתב שבני ישראל ישמרו את זהותם.</p>	<p>עצות מעשיות</p> <p>לגבי החיים</p> <p>מידע נובאי</p>
<p>1882 לספירה ועד לימינו: במשך למעלה מ-130 השנים האחרונות, זורמים היהודים חזרה לביתם הקדום. ישנה תחושה שאנו מביטים בעינינו בשלב כלשהו של התמלאת נבואה קדומה זו.¹²</p>	<p>"...וְשָׁב יְהוָה אֵלֵיכֶם אֶת-שִׁבוֹתֶיךָ וְחִמְּתָה; וְשָׁב וּקְבַצְתָּ מִכָּל-הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְּלִצָה יְהוָה אֶלְיֶיךָ שָׁמָּה. אִם-יְהִי נִדְחָה בְּקִצְרָה הַשְּׂמִים; מִשָּׁם לְקְבַצְתָּ יְהוָה אֵלֵיכֶם וּמִשָּׁם יִקְחָה. וְהִבְלִיטָה יְהוָה אֶתְיָדָה אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יְרֵשׁוּ אֲבוֹתֵיךָ וְיִרְשִׁתֶּנָּה; וְהִיטִיבָה וְהִרְפָּה מֵאֲבוֹתֵיךָ." דברים לו: 3-5</p>	<p>משה כתב שלקראת סוף עידן הרשע בו אנו חיים, ישובו אלואוהים את בני ישראל לארצם.</p>	

5 האל בעל

רבים מנביאינו של אלוהים סיכנו את חייהם בעימותים פנים-אל-פנים מול נביאי שקר. אליהו הנביא היה אחד מאותם נביאים. הוא הזהיר את עם ישראל לחזור בתשובה - לשנות את הלך מחשבתו - לשוב מחוסר אמונתו בחזרה לאמונה באלוהים. אחאב, מלך ישראל, התנגד לאלוהו ובז למסר שלו.

וַיְהִי כִּרְאוֹת אַחָאָב אֶת-אֱלֹהֵהוּ, וַיֹּאמֶר אַחָאָב אֵלָיו, "הֲאֵתָה זֶה, עֹכֵר יִשְׂרָאֵל?"

וַיֹּאמֶר, "לֹא עֹכֵרְתִי אֶת-יִשְׂרָאֵל, כִּי אִם-אֵתָה וּבֵית אָבִיךָ, בְּעֶזְבְּכֶם אֶת-מִצְוֹת יְהוָה וַתִּלְךְ אַחֲרֵי הַבְּעָלִים." מלכים א' יח': 17-18

בעל היה אל מרכזי במזרח התיכון ונחשב כבנו של האל דגון. הדת מסביב לעבודת הפולחן שלו כללה תיאורים בוטים של התנהגות מינית (בעלת אופי פורנוגרפי) והיתה מלאה אלימות ורשע במהותה. אליהו התעמת עם אל שקר זה. הוא אמר למלך אחאב,

"וְעַתָּה שְׁלַח קִבְץ אֵלֵי אֶת-כָּל-יִשְׂרָאֵל אֶל-הַר הַפְּרָמָל; וְאֵת נְבִיאֵי הַבַּעַל אַרְבַּע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וּנְבִיאֵי הָאֱשֵׁרָה אַרְבַּע מֵאוֹת, אֲכַלִּי שְׁלַחן אֵיזָבֵל." מלכים א' יח': 19

אשרה, אלה ששורשיה בבבל, נחשבה לבת הזוג של בעל. עבודת הפולחן שסבבה אותה הייתה גם היא מושחתת ויצרית.

דעת הרוב והאמת

חשוב לציין שאלוהו היה רק אדם אחד המוקף ב- 850 נביאי שקר. דעה מוטעית ורווחת היום היא, שאם הרבה אנשים מאמינים במשהו, סימן שהוא נכון. אולם המקרא מזהיר אותנו באומרו,

"הַכִּנְסוּ דְרֹךְ הַפֶּתַח הַצָּר, כִּי רָחַב הַפֶּתַח וּמְרוֹחַת הַדְּרֹךְ הַמּוֹלִיכָה לְאֲבֹדוֹן וְרַבִּים הֵהוּלְכִים בָּהּ. אֲךָ צַר הַפֶּתַח וְצָרָה הַדְּרֹךְ הַמּוֹלִיכָה לְחַיִּים וּמַעֲטִים הַמוֹצְאִים אוֹתָהּ. הִזְהָרוּ מִנְּבִיאֵי הַשִּׁקָּר הַבָּאִים אֵלֵיכֶם בְּלְבוּשׁ כְּבֹשִׁים וּבְתוֹךְ תוֹכֶם זָאֲבִים טוֹרְפִים הֵם. בְּפִרוֹתֵיהֶם תִּפְּרוּ אוֹתָם." מתי ז': 13-16

ניתן להכיר נביאי שקר על פי פירותיהם - הלימוד שלהם - האם הוא בהסכמה או אינו בהסכמה עם דבר אלוהים. במקרה זה, נתן יהוה הוראות ברורות לבני ישראל, שמאפשרות להם להבחין בין אמת לשקר. בכל אופן, נביאי הבעל והאשרה היו אהודים יותר משום שאמרו לבני העם את מה שהם רצו לשמוע.

הר הכרמל

אליהו אֶתְגַּר את אחאב והזמין אותו לעימות מכריע (תחרות) על הר הכרמל. היות שישנן עדויות לכך שהר זה שימש לעבודת הבעל, העניק אליהו לנביאי השקר את יתרון המגרש הביתי.

וַיִּשְׁלַח אַחְזָב בְּכָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וַיִּקְבֹּץ אֶת-הַנְּבִיאִים אֶל-הָרֶה הַכְּרִמָּל. וַיִּגֶשׁ אֵלָיְהוּ אֶל-כָּל-הָעָם וַיֹּאמֶר, "עַד-מָתַי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל-שְׁתֵּי הַסַּעֲפִים? אִם-יִהְיֶה הָאֱלֹהִים לְכוּ אַחֲרָיו, וְאִם-הַבַּעַל לְכוּ אַחֲרָיו;" וְלֹא-עָנּוּ הָעָם אֹתוֹ דְבָר.
מלכים א', יח': 20-21

הליכה אחרי אלוהים ואחרי הבעל גם יחד איננה אפשרית. מעולם לא הייתה ולעולם לא תהיה. אלוהים לא מאפשר לשלב בין האמת לשקר. הוא מתעב סִינְקְרִיזְיָם (שילוב בין אמונות).

וַיֹּאמֶר אֵלָיְהוּ אֶל-הָעָם, "...וַיִּתְּנוּ-לָנוּ שְׁנַיִם פָּרִים, וַיִּבְחָרוּ לָהֶם הַפֶּר הָאֶחָד וַיִּנְתְּחוּ וַיִּשְׁימוּ עַל-הָעֵצִים, וְאֵשׁ לֹא יִשְׁימוּ; וְאֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת-הַפֶּר הָאֶחָד וְנִתְתִּי עַל-הָעֵצִים, וְאֵשׁ לֹא אֶשִׂים. וַקְרָאתֶם בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם, וְאֲנִי אֶקְרָא בְּשֵׁם-יְהוָה, וְהָיָה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר-יַעֲנֶה בְּאֵשׁ, הוּא הָאֱלֹהִים; וַיַּעַן כָּל-הָעָם וַיֹּאמְרוּ טוֹב הַדְּבָר."
מלכים א', יח': 22-24

אליהו אמר לנביאי הבעל 'תהיו אתם ראשונים'.

...וַיִּקְרָאוּ בְּשֵׁם-הַבַּעַל מִהַבְּקָר וְעַד-הַצִּהָרִים לֵאמֹר, "הַבַּעַל עֲנֵנוּ!" וְאִין קוֹל וְאִין עֲנָה; וַיִּפְסְחוּ, עַל-הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה.

וַיְהִי בַצִּהָרִים וַיְהִתַּל בָּהֶם אֵלָיְהוּ וַיֹּאמֶר, "קְרָאוּ בְּקוֹל-גְּדוֹל, כִּי-אֱלֹהִים הוּא; כִּי שִׁיחַ וְכִי-שִׁיג לֹא וְכִי-דֶרֶךְ לֹא; אוֹלֵי יִשָּׁן הוּא וַיִּקְצֵ." וַיִּקְרָאוּ בְּקוֹל גְּדוֹל, וַיִּתְגַּדְּדוּ כַּמְשׁוֹפָטִים, בַּחֲרָבוֹת וּבְרִמְחִים; עַד-שִׁפְךְ-דָּם עֲלֵיהֶם.
מלכים א', יח': 26-28

פולחנם של האלים השדים היה כרוך לעיתים קרובות בדקירה או בשיסוף הגוף. הייתה זו חותמת לדתם השקרית.

וַיְהִי כַעֲבַר הַצִּהָרִים, וַיִּתְנַבְּאוּ, עַד לַעֲלוֹת הַמִּנְחָה; וְאִין-קוֹל וְאִין-עֲנָה וְאִין קֶשֶׁב.
מלכים א', יח': 29

אליהו רצה שהקהל הצופה, כולל אלה בכיתת הלימוד הגלובאלית, יגיעו לשלב שבו יאמרו,

"מה-הועיל פֶּסֶל כִּי פֶסְלוּ יִצְרוּ, מִסַּכָּה וּמוֹרָה שֶׁקָּרָה? כִּי בָטַח יִצַר יִצְרוּ עָלָיו, לַעֲשׂוֹת אֱלִילִים אֱלָמִים."
חבקוק ב': 18

אין אלוהים, אין אש

וַיֹּאמֶר אֵלָיְהוּ לְכָל-הָעָם, "גִּשׁוּ אֵלַי." ...וַיִּקַּח אֵלָיְהוּ, שְׁתֵּים

עֲשֹׂרָה אֲבָנִים, כַּמִּסְפָּר שֶׁבִטִּי בְּנִי-יַעֲקֹב; אֲשֶׁר הָיָה דָבָר-יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר, יִשְׂרָאֵל יְהִי שֵׁמֶךָ. וַיִּבְנֶה אֶת-הָאֲבָנִים מִזְבֵּחַ בְּשֵׁם יְהוָה; וַיַּעַשׂ תְּעֹלָה כְּבֵית סֹאתִים זָרַע, סָבִיב לְמִזְבֵּחַ.
מלכים א', יח': 30-32

התעלה יכלה כנראה להכיל כ- 15 ליטרים.

הוא עָרַם עֵץ על המזבח, חתך את הפר לנתחים והניח אותם על העצים.
מלכים א', יח': 33

וַיֹּאמֶר מֶלֶאךָ אַרְבַּעָה כַּדִּים מַיִם, וַיִּצְקוּ עַל-הַתְּעֹלָה וְעַל-הָעֵצִים; וַיֹּאמֶר שָׁנוּ וַיִּשְׁנוּ, וַיֹּאמֶר שִׁלְשׁוּ וַיִּשְׁלְשׁוּ. וַיִּלְכוּ הַמַּיִם סָבִיב לְמִזְבֵּחַ; וְגַם אֶת-הַתְּעֹלָה מֶלֶאךָ-מַיִם.
מלכים א', יח': 34-35

הם השָׁרוּ את המזבח והעץ בשנים עשר כדי מים גדולים. המסר היה ברור - אם אין אלוהים אמיתי, אזי גם לא תהיה אש אמיתית.

וַיְהִי בַעֲלוֹת הַמִּנְחָה, וַיִּגַּשׂ אֵלָיו הַנְּבִיא וַיֹּאמֶר, "יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וַיִּשְׂרָאֵל, הַיּוֹם יִגְדַע כִּי-אַתָּה אֱלֹהִים בְּיִשְׂרָאֵל וְאֲנִי עַבְדְּךָ; וּבַדְּבָרֶיךָ (וּבַדְּבָרֶךָ) עָשִׂיתִי, אֵת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. עַנְנֵי יְהוָה עָנְנֵי, וַיִּדְעוּ הָעָם הַזֶּה, כִּי-אַתָּה יְהוָה הָאֱלֹהִים; וְאַתָּה הַסֹּבֵת אֶת-לִבָּם אַחֲרָיִת."

וַתִּפֹּל אֵשׁ-יְהוָה וַתֹּאכַל אֶת-הַתְּעֹלָה וְאֶת-הָעֵצִים, וְאֶת-הָאֲבָנִים וְאֶת-הָעֶפְרָ; וְאֶת-הַמַּיִם אֲשֶׁר-בַּתְּעֹלָה לַחֲכָה. וַיֵּרָא כָּל-הָעָם, וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם; וַיֹּאמְרוּ, יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים, יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים.
מלכים א', יח': 36-39

יהוה הוא האלוהים! הוא היה האחד בו הם חייבים לבטוח.

6 הגלות

ניסיונם של בני ישראל על הר הכרמל לא מנע מהם לשוב ולעבוד אלילים. בטרם מותו ניבא משה, שיום יבוא ובו יאָמַר שעם ישראל עורר עליו את כעסו של אלוהים...

יִקְנָאוּהוּ בְּזָרִים; בַּתּוֹעֵבֹת יִכְעִיסֶהוּ. יִזְבְּחוּ לַשִּׁדִּים לֹא אֱלֹהִים, אֱלֹהִים לֹא יִדְעוּם; חֲדָשִׁים מִקְרָב בָּאוּ, לֹא שְׁעָרוּם אֲבֹתֵיכֶם.
דברים לב': 16-17

ואפילו אז, אחד מנביאי יהוה כתב:

וְלִכְּוֹן יַחֲכָה יְהוָה לַחֲנֻנְכֶם, וְלִכְּוֹן יָרוּם לְרַחֲמֶכֶם; כִּי-אֱלֹהֵי מִשְׁפָּט הָיָה, אֲשֶׁרֵי כָּל-חֹזְכֵי (מַחֲכִים) לוֹ.
ישעיהו ל': 18

אך כאשר המשיכו בני ישראל להשתחוות לאלים השדים, עשה אלוהים את אשר הבטיח - משפט. ב-722 לפני הספירה פלשו האשורים לשטחי עשרת השבטים שבצפון ולקחו אותם לגלות. המקרא לא מספר על שיבה מאורגנת של אנשים אלה לארץ ישראל.

שני השבטים הדרומיים המשיכו להתקיים כישות פוליטית נפרדת עד לשנת 586 לפנה"ס, בה פלשו הבבלים* לעיר ירושלים, הרסו את המקדש שבנה שלמה המלך, ולקחו את תושביה בשבי.

* תושבי האזור שבו נבנה בשעתו מגדל בבל

יהודים

בזמן היותם בגלות החלו בני ישראל להקרא יהודים, התייחסות לעובדה שרובם היו מבני שבט יהודה. עכשיו שהמקדש נהרס, הנהיגו היהודים את בית הכנסת כמקום התכנסות לתפילה, ללימוד כתבי הקודש ולמפגש חברתי.

בהיותו בגלות, כתב אחד מארבעים הנביאים,

”לֵךְ אֲדַנִּי הַצְדָּקָה, וְלָנוּ בִּשְׁתֵּי הַפָּנִים פִּיּוֹם הַזֶּה; לְאִישׁ יְהוּדָה וּלְיִשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם, וּלְכָל-יִשְׂרָאֵל הַקְרֹבִים וְהַרְחֻקִים בְּכָל-הָאָרְצוֹת אֲשֶׁר הִדְחַתְתֶּם שָׁם, בְּמַעַלְמֵ אֲשֶׁר מָעַלּוּ-בְךָ. יְהוָה לָנוּ בִּשְׁתֵּי הַפָּנִים, לְמַלְכֵינוּ לְשִׁרְינוּ וּלְאַבְתִּינוּ; אֲשֶׁר חָטְאוּנוּ לָךְ.

לֵאדֹנָי אֱלֹהֵינוּ, הֲרַחֲמִים וְהַסְלִיחוּת; כִּי מָרְדְנוּ בּוֹ. וְלֹא שְׁמַעְנוּ, בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ; לְלֶכֶת בְּתוֹרֹתַי אֲשֶׁר נָתַן לְפָנֵינוּ, בְּיַד עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים. וְכָל-יִשְׂרָאֵל עָבְרוּ אֶת-תּוֹרֹתֶךָ, וְסוּר לְבַלְתִּי שְׁמוּעַ בְּקִלְךָ.

וַתַּתֵּךְ עָלֵינוּ הָאֱלֹהִים וְהַשְׁבַּעְתָּ אֲשֶׁר כְּתוּבָה בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָד-הָאֱלֹהִים, כִּי חָטְאוּנוּ לּוֹ. וַיִּקָּם אֶת-דְּבָרָיו (דְּבָרוֹ) אֲשֶׁר-דִּבֶּר עָלֵינוּ וְעַל שְׁפָטֵינוּ אֲשֶׁר שִׁפְטוּנוּ, לְהָבִיא עָלֵינוּ רָעָה גְדֹלָה...

כאשר כתוב בתורת משה, את כל-הָרְעָה הזאת בָּאָה עָלֵינוּ; ולא-חָלֵינוּ אֶת-פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָשׁוּב מֵעֲוֹנוֹנוּ, וּלְהִשְׁפִּיל בְּאִמְתָּךְ. וַיִּשְׁקֹד יְהוָה עַל-הָרְעָה, וַיְבִיאֶהָ עָלֵינוּ; כִּי-צָדִיק יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל-כָּל-מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר עָשָׂה, וְלֹא שָׁמַעְנוּ בְּקִלּוֹ." דניאל ט': 7-14

גלות נמשכה שבעים שנה, ובשנת 536 לפני הספירה החלו שני השבטים הדרומיים לשוב טיפין טיפין לארץ מולדתם ולהשתקע בסביבות ירושלים, באזור שהיה מיושב בעבר על ידי בני שבט יהודה. בית המקדש שב ובנה, אם כי לא באותו פאר והדר כבימי שלמה, והקרבת הקרבנות נשתקמה.

היוונים

סביב שנת 400 לפנה"ס מפסיק המקרא לתעד ונאלם דום למשך כ- 400 שנה. אולם ההיסטוריה כלל לא שקטה על שמריה. אלכסנדר הגדול, המצביא המבריק של היוונים, חלף בסערה על פני כל המזרח התיכון כשהוא גורף תוך כדי כך גם את היהודים. נציגיו הנהיגו את השפה היוונית כשפת הסחר הבינלאומית ותרבותם ההלניסטית הפכה סמל למעמד במשך מאות בשנים.

היו יהודים שאימצו אל ליבם בקלות את התרבות היוונית, כשהם משלבים אותה באמונתם באלוהים. אנשים אלה נקראו צדוקים. למרות מספרם המועט, היו אלה אנשים בעלי השפעה וממון. הם שלטו בכוהן הגדול, עמדה שבשלב זה נקנתה ונמכרה בכסף. הם גם התכחשו לאמיתותם של חלקים מסוימים במקרא. **הצדוקים החסירו מדבר אלוהים.**

במשך כ- 200 שנה נכנעו היהודים לשורה של כובשים יוונים, עד שבשנת 166 לפנה"ס - מרדו. יהודה המכבי הנהיג את אנשיו לתקופה של אוטונומיה.

במהלך תקופה זו, קמה קבוצה של קנאי דת יהודים שכונתה פרושים, שנלחמה בהשפעה היוונית ודבקה בתורת משה. בקנאותם הרבה המציאו טבעת של חוקים חדשים שחישקה את תורת משה כך ששום מצווה לא תופר. חוקים נוספים אלה קבלו סמכות עצמאית משל עצמם ונעשו שוות משקל לחוקי התורה. **הפרושים הוסיפו על דבר אלוהים.**

הרומאים

חירותם של היהודים תחת הנהגת המכבים נמשכה כמאה שנה בלבד. בשנת 67 לפנה"ס, עם כניסתו של המצביא פומפי לירושלים, רמסה רגל הברזל של הרומאים את חירותם.

הרומאים היו סובלניים למדי לדתם של היהודים כל עוד שלמו הללו את מיסיהם ולא עודדו מרידות. העולם החברתי של אותם ימים נכנס לעידן של שלום לא יציב.

החל משנת 27 לפנה"ס ולמשך כמעט 200 שנה, שלום זה, הקרוי 'פֶּקְס רומָנָה' (השלום הרומי), סיפק מעין רגיעה לסערות הפוליטיות ששררו ברחבי העולם מאז ימי בבל. לשלום זה נתלוו מסחר ומסעות, סלילת כבישים ובניית גשרים טובים באדיבות הרומאים. מבחינה חברתית, לעולם הייתה עתה שפת מסחר אחידה - יוונית עממית. מעולם לא היו התנאים בשלים יותר לבואו של מבשר עם מסר שצריך להגיע אל ארבע כנפות תבל.

עולם בָּשָׁל

עבור בני ישראל, תהליך ההכנה שעברו כלל עבדות בבבל. הגלות הייתה חוויה קשה, מעין הבזק לאחור אל העבדות במצרים. אבל בדרך זו למדו העברים שיעור חשוב וקשה - הם סוף סוף הפסיקו לעבוד אלים אחרים. עבור היהודים כולם, הפסוק הבא הפך להיות הצהרת אמונה. הוא נקרא תפילת שמע.

דברים ו':4

"שְׁמַע יִשְׂרָאֵל; יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד!"

כלומר, יהוה אלוהינו הוא יהוה לבדו. הוא יחיד ואין בלתו - הוא קדוש. כתבי הקודש גדושים בהצהרות דומות ביחס לאלוהים:

"אֵין-קְדוֹשׁ כִּיהוָה, כִּי אֵין בְּלִתְדָּ; וְאֵין צוּר כַּאֱלֹהֵינוּ."

שמואל א', ב':2

"כֹּה-אָמַר יְהוָה מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ יְהוָה צְבָאוֹת; 'אֲנִי רִאשׁוֹן

ישעיהו מד':6

וְאֲנִי אַחֲרוֹן, וּמִבְּלַעֲדֵי אֵין אֱלֹהִים."

”אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד, זֹלָתִי אֵין אֱלֹהִים.” ישעיהו מה':5

”כִּי-אֲנִי הוּא, לְפָנַי לֹא-נוֹצֵר אֵל, וְאַחֲרַי לֹא יִהְיֶה.” ישעיהו מג':10

עם ישראל היה מוכן עכשיו להתגלות העיקרית הבאה של טיבו של אלוהים. השאלה הייתה: האם הם יאמינו לו? האם העולם המתבונן מהצד יאמין לו?

אל נאמן

המאות הקודמות גם הן הוכיחו לעם ישראל - כמו גם לכל כיתת הלימוד הגלובאלית - שיהוה אלוהים הוא אל שומר-הבטחות. המלך דוד כתב,

צְרוּפָה אֶמְרָתְךָ מְאֹד... (דברך עמד במבחן) תהילים קיט':140

כאשר יש לאדם כלשהו היסטוריה מוכחת של אמינות, של שמירה וקיום הבטחותיו, הרי שזהו סוג האדם שבו נוכל לבטוח. ניתן להאמין למה שהוא אומר. יהוה, בפעלו בהיסטוריה, הוכיח לבני ישראל המצפים - ולעולם בכללותו - שאין להם עוד שום תרוץ שלא לסמוך עליו.

הורדוס הגדול

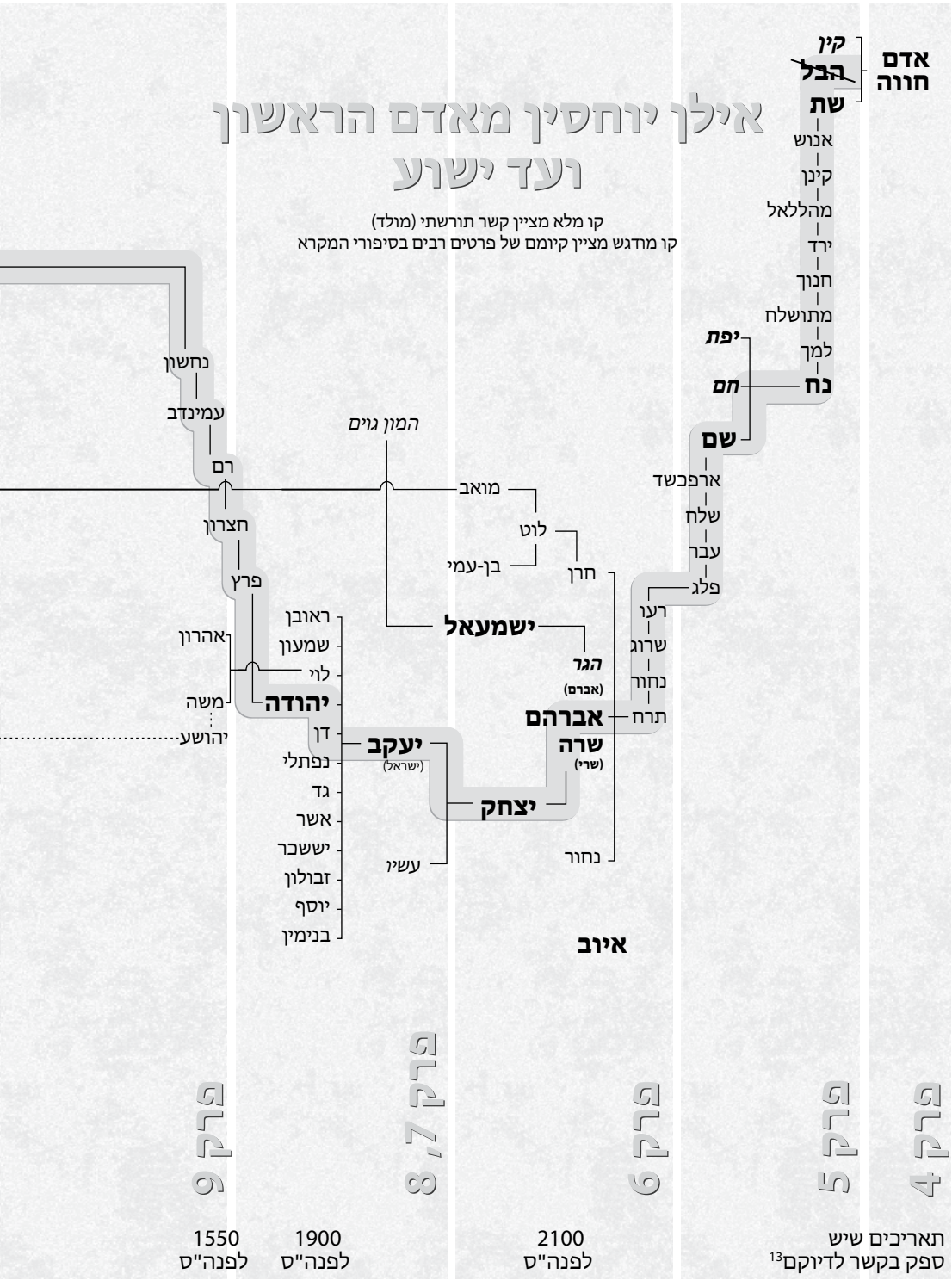
למרות ששרר שלום בעולם, החיים לא היו קלים לאזרח ברחוב היהודי. היות שהאימפריה הרומית הייתה גדולה מכדי להיות מנוהלת ביעילות מרומא, נבחרו מנהיגים מקומיים לניהול מחוזותיה השונים. ביהודה, שכעת הייתה מחוז רומי, התמנה איש בשם הורדוס להיות מלך 'בוֹבָה' - עושה דברו של השלטון המרכזי ברומא. הוא זכור בהיסטוריה כהורדוס הגדול. אכזר מעל לכל דמיון, היה הורדוס יהודי בהגדרתו בלבד. תחת סמכותה של רומא, שלטו הוא וצאצאיו בעולם היהודי מלא התרעומת על פני 100 השנים הבאות. העם נכסף להצלה - לאַחַד שיביא מרגוע לסבלם, לאחד שיציל אותם.

האחד המובטח

חלפו יותר מאלפיים שנה מאז הבטיח אלוהים לאברהם שאחד מצאצאיו יהיה המושיע המובטח. במהלך כל המאות הללו היו לאלוהים אנשים - לעיתים היו הם ספורים בלבד - שהאמינו בדברו ונתנו בו אמון. הם חיכו בכיסופים לבואו של המשיח - האחד המשות. בשנים הראשונות הללו של השלום הרומי, אלו שדבקו בחוזקה ובעיקשות בהבטחות אלוהים עדיין המתינו לראות את מימושן. והנה כאשר הגיע זמן התמלאותן, הם לא היו מודעים לכך.

אילן יוחסין מאדם הראשון ועד ישוע

קו מלא מציין קשר תורשתי (מולד)
קו מודגש מציין קיומם של פרטים רבים בסיפורי המקרא

פרק 9

1550 לפנה"ס

1900 לפנה"ס

פרק 8, 7

2100 לפנה"ס

פרק 6

פרק 5

פרק 4

תאריכים שיש ספק בקשר לדיוקם¹³

ישראל - הכוללת את עשרת השבטים הצפוניים, נלקחים לגלות ע"י אשור בשנת 722 לפנה"ס

שלמון רחב רות בועז רות

עובד ישי

צאצאי יואב

- הושע
- מנחם פקח פקחיה
- זכריה
- ירבעם השני
- יהואש
- יהואחז
- יהוא
- יורם
- אחזיה
- אחאב
- תבני ועמרי
- זימרי
- אלה
- בעשא
- נדב
- ירבעם

דוד - שלמה

- רחבעם
- אביה
- אסא

שאל

מלכי יהודה

- יהושפט
- יהורם
- אחזיה*
- המלכה עתליה*
- יואש*
- אמציה*
- עזריה
- יותם
- אחז
- חזקיה
- מנשה
- אמון
- יאשיהו
- יהואחז
- יהויקים
- יהויכין
- צדקיה

קו מקווקו מצייין שושלת של שליטים

יהושע (המשך)

ענתאל

- אהוד
- שמגר
- דבורה וברק
- גדעון
- תולע
- יאיר
- יפתח
- אבצן
- אלון
- עבדון
- שמשון
- אלי
- שמואל

שופטים

יהודה - הכוללת את שבט יהודה ובנימין, נלקחים לגלות בשנת 586 לפנה"ס ע"י הבבלים.

**בית המקדש נחרב 70 שנות גלות לפני החזרה לירושלים

נביאים

- הושע
- יונה
- אליהו
- ישעיה
- מיכה
- יחזקאל
- זכריה
- מלאכי
- דניאל
- עמוס

יוחנן המטביל

12 תלמידים

מרים - יוסף

- יעקב
- מתן
- אלעזר
- אליהוד
- יכין
- צדוק
- עזור
- אליקים
- אביהוד
- זרובבל
- בית המקדש נבנה מחדש**

שאל (פולוס)

פרק 10 - 14

פרק 15

- אמפריה רומית
- אמפריה יוונית
- אמפריה פרס ומדי
- אמפריה בבליה

50 לספירה	30 לספירה	4 לפנה"ס	500 לפנה"ס	1000 לפנה"ס	1400 לפנה"ס
-----------	-----------	----------	------------	-------------	-------------

*שליטים שאינם מופיעים בשושלת היוחסין של ישוע בספר מתי

פרק 10

- 1 לצורך פרספקטיבה
- 2 המלאך
- 3 שמות רבים
- 4 המושיע
- 5 טבילה
- 6 אחדות מורכבת

1 לצורך פרספקטיבה

אחת לכמה זמן אנו שומעים על אדם מסויים שמכריז באופן חד משמעי על היותו המושיע המיוחד והמובטח בכתובים. כיצד עלינו לדעת שאין זו האמת? ובכן, הכתובים נותנים לנו כלים כדי לבחון את אמיתות טענותיהם של אותם אנשים. הרשו לי להסביר זאת באופן הבא.

זהות ברורה

אולי קראתם ספרי מרגלים שתוכנם הוא בערך כך: סוכן חשאי אמור לפגוש איש קשר לא ידוע. נאמר למרגל ללכת לעיר מסוימת, לעלות על אוטובוס שנוסע לפרבר מסוים, ועם הגעתו לשבת על ספסל בכיכר הציבורית בשעה 3:00 אחה"צ על פי שעון העירייה המרכזי. שם יפגוש אותו אדם לבוש במעיל ארוך, בצבע אפור כהה, הנושא עימו עיתון. אותו אדם ישאל את הסוכן הסמוי מה השעה. על הסוכן להצביע על שעון העירייה ולשאול את האיש אם הוא מכיר את "דר. קים". כל זה יעשה, כמובן, במטרה למנוע טעויות בזיהוי איש הקשר הנכון.

ובכן, עד כמה שזה עלול להישמע מוזר, אלהים מסר באמצעות נביאי פרטים דומים ביחס למושיע המובטח. אופן הגעתו, העיר אליה יגיע, שם ה"קוד" שלו... כל מיני פיסות מידע ניתנו כדי לוודא ששום איש לא יטעה בזיהויו.

דר. פיטר סטונר (Stoner), פרופסור בדימוס למדעים בווסטמונט (Westmont) קולג', חישב¹ את גורם הסבירות במידה שרק שמונה פרטי זיהוי היו נלקחים בחשבון.² הוא בחר שמונה נבואות במקרא אשר נתמלאו ע"י המשיח. שנים-עשר כיתות, שייצגו 600 סטודנטים מאוניברסיטאות שונות, דנו בכל אחת מהנבואות ובחנו נסיבות שיכולות להצביע על כך שהיו אלה בני אדם אשר קשרו קשר למימוש נבואה כלשהי מאותן נבואות. לדוגמה, ידיעת מקום הלידה אינה נמצאת בשליטתנו, לכן נבואה שכזאת נחשבה ללגיטימית. ההערכה הקולקטיבית של הסטודנטים הייתה שמרנית מספיק כדי שאפילו גדולי הספקנים מקרב החוקרים נתנו את הסכמתם למסקנות פה אחד.

בלוקחו את המידע שסיפקו הסטודנטים, הסיק פרופסור סטונר מסקנה שמרנית עוד יותר, שמעודדת את הספקנים לבחון את תהליך ההיסק הלוגי שעשה ולראות אם הוא הוגן. והמסקנה? על פי חוקי ההסתברות, אם אירוע אחד מימש שמונה נבואות בלבד, הרי שהסבירות לכך היא 1 ל- 100,000,000,000,000,000,000,000,000 ד"ר.³ סטונר הדגים סבירות זו באמצעות ההנחה הבאה:

קחו 100,000,000,000,000,000 מטבעות כסף והניחו אותן...

"על פני האדמה של מדינת טקסס. (מדינה ששטחה עולה על זה של צרפת או תאילנד). הם יכסו את כל שטח המדינה בגובה של חצי מטר. כעת סמנו אחת מהמטבעות הללו וערבבו את כל המסה הזאת ביסודיות על פני כל שטח מדינת טקסס. כסו עיניו של אדם ואמרו לו שהוא יכול לנוע בחופשיות לאיזה מרחק שרק ירצה, אך עליו להרים מטבע אחד בלבד ומטבע זה יהיה המטבע הנכון."

הסיכוי שאיש אחד ימלא את כל שמונה הנואות הוא כמו זה של אותו אדם, כסוי עיניים, למצוא את המטבע הנכון. הדבר לחלוטין בלתי אפשרי! ככל שנתקדם בסיפור נראה שהמשיח המובטח מילא יותר מאשר שמונה נאות, כך שניתן לומר בבטחון שלא היתה טעות בזותו.

דוקטור לוקס

בתשעת הפרקים הקודמים עקבנו אחר משה שמעלה על הכתב את דבר אלוהים, כשאנו מבססים את המסר באמצעות מובאות מדבריהם של נביאים אחרים. בהמשך הספר, נתלווה לנביא אחר ונאפשר לו להוביל אותנו למסקנה. שמו של אדם זה הוא לוקס, ומתוך 40 הנביאים שכתבו את המקרא היה הוא היחיד שלא היה יהודי. במקצועו היה לוקס רופא, אבל הוא גם היה היסטוריון קפדן.

שווה ערך

שנים רבות נאבק האדם בכוחות עצמו, כורע תחת עומס חטאו, כשתקווה אחת מאירה לו באופק - המושיע המובטח. נכון הדבר שאלוהים בחסדו אפשר שחיות יומתו כקרבן, במקומו של האדם - כתחליף לו, אך קרבן זה סיפק כיסוי זמני בלבד לחטא. בטווח המלא, הכולל את הנצח...

...דָם הַפְּרִים וְהַשְּׂעִירִים לֹא יוּכַל לְהַסִּיר חַטָּאִים.

האגרת אל העברים 4:4

האדם נברא בצלם אלוהים, כך שעל מנת שחוב-חטאו של האדם ישולם, יש צורך לשלם מחיר השווה לאדם - יש צורך בן-אנוש שישלם את המחיר. בעל חיים לא יהיה מספיק.

למשל, אילו לוויית מרצדס בנץ והרסת אותו בתאונת דרכים, לא יתאפשר לך לתת לבעל הרכב אוטו צעצוע כתחליף. לא, תצטרך לספק רכב חלופי שיהיה לגמרי שווה ערך לזה שנהרס או שאפילו עולה עליו בערכו.

באותה מידה, כדי שחוב חטאו של האדם ישולם, צריך משהו שנברא בצלם אלוהים - בן אנוש. חיה לא תספיק.

שני אנשים, בור אחד

אולי קיים מישהו שמוכן לשלם את חוב-חטאו של אדם אחר, אבל גם אז, זה לא יכול היה להיות פיתרון. מכיוון שחוטא אחד אינו יכול להושיע חוטא אחר.

יהיה זה כמו שני אנשים שנפלו לתוך פיר של מכרה ישן. נאבקים בחשיכה ובבוץ בתחתית הבור, יאמר האחד לשני, "תוציא אותי מהמקום הארור הזה, אני הולך ושוקע ברפש המצחין", ועונה לו חברו, "השתגעת? גם אני טובע! אין באפשרותי לעזור לך".

באותו אופן, אין באפשרותו של חוטא אחד למשות חוטא אחר ממצולות החטא. על מנת להושיע את האנושות מחטאיה יש צורך במישהו נקי מחטא.

אך חיפוש על פני כדור הארץ העלה שלא ניתן למצוא ולו איש מושלם אחד. בין אם נביא או כוהן, כל בן-אדם, עוד מימי בראשית, נולד כבנו של אדם - נולד לבוש בסחבות הבלויים של החטא. אין איש שיוכל למלא את תפקיד המושיע, משום שעל כל אחד מרחף עונש החטא שלו שאיתו עליו להתמודד.

סיכום

כך שבן האדם זקוק למישהו מחוץ לפיר (לבור), מישהו שאין בו חטא. על אותו מושיע להיות אנושי - כלומר, לא חיה. אבל מי יכול להיות על אותו מושיע? היכן ימצא יהוה אדם שאין בו חטא? על מנת לענות על שאלות אלו, החל דר. לוקס את חיבורו במילים הבאות:

רְבִים שָׁלַחוּ יָדָם לְחַבֵּר אֶת סִפּוּר הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הִתְקִימוּ בְּקִרְבָּנוּ,
כְּפִי שֶׁמְסַרּוֹם לָנוּ אֵלֶּה אֲשֶׁר מִתְחַלֵּה הָיוּ עֵדֵי רְאִיָּה וּמִשְׁרָתֵי
דָּבָר יְהוּה. לְפִיכָּה, לְאַחַר שֶׁהִתְחַקֵּיתִי הֵיטֵב עַל כָּל הַדְּבָרִים
מִרְאִשֵׁיתָם, חֲשַׁבְתִּי גַם אֲנִי לִנְכוֹן לְכַתְּבָם לָךְ כְּסֻדָּרָם... לְמַעַן
תִּזְכַּח בְּאַמְתוֹת הַדְּבָרִים שֶׁלְמַדוּךָ.
הבשורה על פי לוקס א' 1:4

2 המלאך

בטרם הופיע המושיע המובטח על במת ההיסטוריה, הכין אלוהים את העם היהודי לבואו באמצעות שליח מיוחד שהכריז על האירוע העומד להתרחש. דר. לוקס כתב:

בִּימֵי הוֹרְדוֹס מֶלֶךְ אֶרֶץ יְהוּדָה הָיָה פֶּהוּן
מִמְשַׁמְרַת אֲבִיָּה וּשְׁמוֹ זְכַרְיָה, וְלוֹ אִשָּׁה מִבְּנוֹת

אַהֲרֹן וְשֵׁמָה אֶלִישֶׁבַע. שְׁנֵיהֶם הָיוּ צַדִּיקִים לְפָנַי אֱלֹהִים, הוֹלְכֵי תַמִּים בְּכָל מַצּוֹתַי וְחֻקֹּתַי. וְבֵן לֹא הָיָה לָהֶם, כִּי אֶלִישֶׁבַע עָקְרָה וּשְׁנֵיהֶם בָּאִים בְּיָמַי.

בְּאַחַד הַיָּמִים, כַּאֲשֶׁר כָּהֵן לְפָנַי הָאֱלֹהִים בְּסֹדֵר מִשְׁמֵרְתוֹ עַל-פִּי מִנְהַג הַהֶהָנָה, יָצָא גּוֹרְלוֹ לְהִכָּנֵס אֶל הַיִּכָּל יְהוָה לְהַקְטִיר קִטְרֹת.

וְכָל קָהָל הָעָם הָיָה מִתְפַּלֵּל בַּחוּץ בְּשַׁעַת הַקְטֹרֶת. לִפְתָּע נִרְאָה אֵלָיו מִלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב לִימִין מִזְבַּח הַקְטֹרֶת. כִּרְאוֹתוֹ זֹאת נִבְהַל זְכָרְיָה וּפְחַד נָפֶל עָלָיו.

הבשורה על פי לוקס א' 5-12

עלינו לעצור לרגע קט ולשאול את עצמנו שאלה. כיצד יכול היה זכריה לדעת שמלאך זה אכן מאלוהים הוא? אולי היה זה מלאך שהשטן שלח? ובאמת, כיצד יכול כל אחד מאיתנו לדעת אם חזון של ישות רוחנית מאירה וזוהרת הוא אמיתי או לא? אחרי הכל, הכתובים הרי מציינים שהשטן עצמו מתחפש ל"מלאך אור".⁴

על מנת להבחין בין הטוב לרע, יהוה דאג לכך שמלאכיו ימסרו נבואות ספציפיות שיתמלאו באופן מייד. אם לא היו נבואות, לא ניתן היה לבטוח במסר. אם נבואות ניתנו והתמלאו במדויק, כי אז כל שאר המסר גם הוא עובדתי. במקרה של זכריה, חזה המלאך מספר אירועים:

אָמַר אֵלָיו הַמְּלָאךְ, "אֵל תִּירָא, זְכָרְיָה, כִּי נִשְׁמָעָה תִּפְלָתְךָ. אֶלִישֶׁבַע אִשְׁתְּךָ תֵּלֵד לְךָ בֵּן וְאַתָּה תִּקְרָא שְׁמוֹ יוֹחָנָן. שְׁמִחָה וְגִיל יִהְיוּ לְךָ וְרַבִּים יִשְׁמְחוּ בְּהַוָּלְדוֹ; כִּי גָדוֹל יִהְיֶה לְפָנַי יְהוָה⁵ ... רַבִּים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָשִׁיב אֵל יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם, וְיִלְךְ לְפָנָיו בְּרוּחַ אֱלֹהֵיהֶם וְגִבּוֹרָתוֹ, לְהָשִׁיב לֵב אֲבוֹת עַל בְּנֵים, וְסוֹרְרִים אֶל תְּבוּנַת הַצַּדִּיקִים, לְהַכְשִׁיר עִם מוֹכֵן לַיהוָה."

אָמַר זְכָרְיָה אֶל הַמְּלָאךְ, "לָפִי מָה אֲדַע זֹאת? הֲרִי אֲנִי זָקֵן וְאַשְׁתִּי בָּאָה בְּיָמַי." הָשִׁיב לוֹ הַמְּלָאךְ, "אֲנִי גִבְרִיאֵל הַנֹּצֵב לְפָנַי אֱלֹהִים. נִשְׁלַחְתִּי לְדַבֵּר אֵלֶיךָ וּלְבַשֵּׁר לְךָ זֹאת. וְהִנֵּה תֵאָלֵם וְלֹא תוֹכַל לְדַבֵּר עַד אֲשֶׁר יִקְרוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, עַל שְׁלֵא הָאֲמַנְתָּ לְדַבְרֵי אֲשֶׁר יִתְקִימוּ בְעֵתָם."

הבשורה על פי לוקס א' 13-20

ביחד עם המסר שלו נתן המלאך לזכריה ארבע נבואות ספציפיות:

1. אלישבע עומדת ללדת...

2. היא תלד בן זכר.

חדשות אלה וודאי בבלבו את האיש הזקן. אשתו כבר היתה "באה בימים". אך היתה זו ההכרזה שהאדון עומד להגיע שבוודאי הממה את זכריה יותר מכל. להתבשר על כך שיהיה הוא המושיע המובטח - הרי זה בלתי נתפש לחלוטין! על מנת לעזור לזכריה להתגבר על חוסר האמון שלו:

3. אמר לו גבריאֵל שהוא יאבד את יכולת הדיבור שלו

4. הוא ישאר אילם עד שהתינוק ייוולד.

זכריה אמנם נאבק באי האמון שחש, אך גם אז ידע שארבע מאות שנים לפני זמנו, כבר כתב הנביא מלאכי על אירוע כזה.

הַנְּנִי שֶׁלַח מְלֹאכִי וּפְנֵה-דֶרֶךְ לְפָנָי; וּפְתָאֵם יָבֹוא אֶל-הַיְכָלֹ
הָאָדוֹן אֲשֶׁר-אֲתָם מִבְּקָשִׁים, וּמְלֹאךְ הַבְּרִית אֲשֶׁר-אֲתָם חֲפָצִים
הַגֵּה-בָא, אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת.
מלאכי ג': 1

הדברים הרי נאמרו במילים פשוטות. זכריה וודאי תהה כיצד זה שלא ראה זאת קודם לכן. זה היה כל כך ברור! יהוה צבאות אמר: "הנני שלח מלאכי ופנה-דרך לפני!" יהוה בעצמו יגיע בדמות המשיח. יתרה מזו, המלאך הודיע שהמבשר שיכין ויפנה את הדרך עבורו (עבור יהוה) יהיה בנו של הכהן - יוחנן.

האם זו האמת?

אך האם המלאך גבריאֵל דובר אמת? רק במידה שכל ארבעת הנבואות יתגשמו יוכל זכריה להאמין בחדשות אודות יהוה.

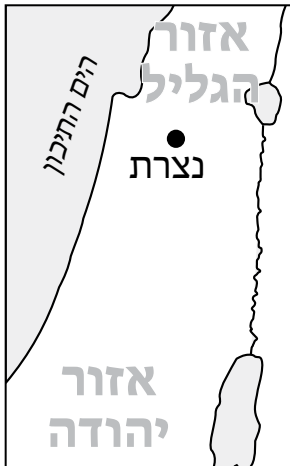
הָעַם חָפָה לְזַכְרֶיהָ וְתַמָּה עַל שֶׁהִתְעַכֵּב בַּהֲיָכֵל. וְהִנֵּה בְּצִאתוֹ
מִשָּׁם לֹא הָיָה יָכוֹל לְדַבֵּר אֵלֵיהֶם, וְהֵם הִבִּינוּ שֶׁרָאָה מִרְאֵה
בַּהֲיָכֵל; הוּא עֲצָמוֹ הָיָה רוֹמֵז לָהֶם וְעוֹדְנֵנוּ אֵלֵם.
הבשורה על פי לוקס א': 21-22

נבואה מספר שלוש התמלאה!

וּלְאַחַר הַיָּמִים הָאֵלֶּה הָרְתָה אֱלִישֶׁבַע אֶשְׁתּוֹ. בְּמִשָּׁךְ חֲמִשָּׁה
חֳדָשִׁים הִסְתַּתְּרָה, וְזֹאת אָמְרָה: "כִּךְ עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כַּאֲשֶׁר
רָאָה לְהַסִּיר אֶת חֲרֹפְתֵי בְּקָרֵב בְּנֵי אָדָם."
הבשורה על פי לוקס א': 24-25

נבואה מספר אחת התגשמה! נראה שכל המסר עשוי להיות אמיתי, כולל החלק שמתייחס לבואו של יהוה לכדור הארץ!

אבל בשולי תודעתו של זכריה וודאי הציקה לו שאלה. כיצד יבוא הבורא לכדור הארץ? האם יבוא במרכבת זהב נהוגה בידי שבעה סוסים לבנים, מוקף בלגיון מלאכים לבושים באור בוחק? האם יוריד מכס השלטון את מושלי רומא, האם ישליך את הורדוס מכיסאו? המלאך לא פירט.

מרים

ההתרחשות כעת משנה מקום. המלאך, גבריאל, ערך ביקור נוסף, הפעם אצל עלמה צעירה ושמה מרים.

בחדש הששי נשלח המלאך גבריאל מאת האלהים לעיר בגליל, אשר שמה נצרת, אל בתולה מארסת לאיש מבית דוד ושמו יוסף, ושם הבתולה מרים. הבשורה על פי לוקס א': 26-27

המקרא מספר שהן יוסף והן מרים היו צאצאים ישירים של המלך דוד אשר חי 1000 שנים לפניו. לוקס כתב ש...

בהכנסו לחדרה אמר המלאך, "שמחי, ברוכת החסד. יהוה עמך". היא נדהמה לשמע הדבר וחשבה בלבה מה טיבה של הברכה הזאת. אמר לה המלאך, "אל תפחדי, מרים, כי מצאת חן לפני אלהים. הנה תהרי ותלדי בן, ותקראי שמו ישוע." הבשורה על פי לוקס א': 28-31

עכשיו היה זה תורה של מרים להשתומם, והמילים נעתקו מפיה. כאשר שב אליה כושר הדיבור, שאלה את המלאך שאלה לגמרי הגיונית.

אמרה מרים אל המלאך, "איך יהיה הדבר הזה, הרי אינני יודעת איש?"

השיב המלאך ואמר: "רוח הקדש תבוא עליך וגבורת עליון תצל עליך. לכן קדוש יקרא הילוד, בן-אלהים." הבשורה על פי לוקס א': 34-35

יהוה עמד להיכנס לעולם כתינוק! מדוע?! למה שלא יבוא בכל זהרו והדרו? ובכן, כפי שכבר ראינו, על המושיע להיות אנושי. לפיכך יהוה בא בדמות אדם. הוא עדיין יהיה אלוהים, אבל הוא יהיה גם איש בשר ודם - אל ואדם אחד ויחיד. על פי המלאך, אותו אל-אדם ייוולד מבתולה. דבר זה אינו נטול משמעות.

בעבר הרחוק, בגן העדן, אמר יהוה לחוה שהמושיע המובטח יהיה צאצא שלה. לא נאמר "שלהם", באופן המתייחס גם לאיש וגם לאישה

יחדיו. עתה עמדה הבטחה זו להתממש, והילד ייוולד מעלמה בתולה - הוא יהיה צאצא שלה בלבד. מאז תחילת הבריאה, היו כל הילדים שנולדו לעולם צאצאיו של אדם, שייכים לשושלתו, ומשום שהיו בניו של אדם הם היו שותפים לאופיו - אופיו החוטא.⁶

אך ילד זה, שהתעברתו בדרך נס באמצעות כוחו של אלוהים יקרא בן אלוהים, יהיה לו את טבעו של האל העליון. אין פלא שהמלאך התייחס לתינוק כאל קדוש. הרך הנולד יהיה ללא חטא, בדיוק כשם שיהוה אלוהים הוא ללא חטא. ישוע יהיה בן-אנוש **מושלם** מרגע ההתעברות.

אם כך, מסתבר שיהוה לא יגיע עם כל צבא השמים ותפארתו, אלא יבוא לכדור הארץ כפי שבאו לעולם כל בני האדם - כתינוק!

המלאך גבריאל ניבא למרים שלוש נבואות. הראשונה קבעה שהיא תהרה בעודה בתולה. השנייה והשלישית כללו את אשתו של זכריה.

”וְהִנֵּה אֱלִישֶׁבַע קְרוֹבֶיךָ גַם הִיא הָרְתָה בֵּן בְּזִקְנָתָהּ, וְזֹאת שֶׁקָּרָא לָהּ עֵקֶרָה הָרָה זֶה הַחֹדֶשׁ הַשְּׁשִׁי, כִּי לֹא יִפְלֵא מֵאֱלֹהִים כָּל דְּבַר.”
הבשורה על פי לוקס א': 36-37

מרים ידעה שאלישבע מבוגרת מכדי ללדת. ללא ספק, אם אפשרי הדבר שאישה באה בימים תהרה, הרי שבאותה מידה ניתן להאמין שגם בתולה יכולה להרות. מרים בחרה לבטוח באלוהים.

אָמְרָה מְרִיָּם, ”הֲנִי שֶׁפָּחַת אֲדֹנָי, יְהִי לִי כְּדִבְרֶךָ.” וְהַמְלֵאךְ הֵלֵךְ לוֹ.
הבשורה על פי לוקס א': 38

זכריה ואלישבע

עֵתָה מְלֵאךְ יָמֵי אֱלִישֶׁבַע לָלֶדֶת וְהִיא יֹלְדָה בֵּן.

הבשורה על פי לוקס א': 57

יוחנן

אלישבע ילדה בן, לא בת - הנבואה השנייה התגשמה! היה זה אירוע מיוחד במינו שכן באותם הימים הודבקה תווית שלילית למי שלא יכלו להביא ילדים לעולם. מייד עם ברית המילה ונתינת שם לילד, חזר לזכריה קולו - הנבואה הרביעית התגשמה! בנאום ההלל הנרגש שנשא, הזכיר יוחנן את הבטחות אלוהים לשלוח מושיע.

”בְּרוּךְ אֲדֹנָי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּקַד אֶת עַמּוֹ וּפְדוּת שָׁלַח לוֹ...”
הבשורה על פי לוקס א': 68

בעוד התינוק עדיין ברחמה של מרים, המשיך זכריה לדבר אודותיו. יהוה...

”...הַצְּמִיחַ לָנוּ קֶרֶן יְשׁוּעָה בְּבֵית דָּוִד עַבְדּוֹ, כְּדִבְרֵי אֲדֹנָי מֵעוֹלָם בְּיַד נְבִיאָיו הַקְּדוֹשִׁים... לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם אֲבוֹתֵינוּ וּלְזַכֵּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ.”
לוקס א': 69-70, 72-73

אתם יכולים לדמיין לעצמכם את זכריה, האיש הזקן, נושא בזרועותיו את בנו אל על, מביט בפניו של יוחנן התינוק ואומר,

”וְלֵךְ, הַיְלֵד, נְבִיא אֵל עָלֶיךָ יִקְרָא כִּי לְפָנָיו תֵּלֵךְ לְפָנֹת דָּרְךָ יְהוָה.”
הבשורה על פי לוקס א' 76:

יוחנן יהיה השליח שיכריז את דבר בואו של יהוה אלוהים לעולם כולו - לכל הכיתה הגלובאלית.

3 שמות רבים

המלאך גבריאל הכריז ש...

”...קְדוֹשׁ יִקְרָא הַיְלֹד, בֶּן-אֱלֹהִים.”
הבשורה על פי לוקס א' 35:

כפי שכבר ראינו, לאלוהים שמות רבים, כל אחד מתאר משהו באופיו. הרשימה מתארכת עם ירידתו של אלוהים לארץ כאדם. נבחן שלושה מתוך השמות האלה:

1. בן האלוהים: יש מי שהבינו את המונח בן האלוהים כאילו קיים אלוהים יחסי מין עם מרים. המקרא אינו מלמד על רעיון שכזה בשום מקום. המקרא אומר מפורשות שמרים הייתה בתולה עד לאחר לידת ישוע.⁷ התעברותו של ישוע ברחמה של מרים לא נעשתה באמצעות התאחדות פיסית כי אם בדרך נס. אלוהים העצים את יכולות גופה של מרים לעשות את העל-טבעי - להרות בעודה בתולה.

היו אחרים אשר הסיקו שהיות ומרים הייתה אמו של ישוע, לפיכך היא אימו של אלוהים - דבר שמצביע על היותה אלה בעצמה. יש המכנים את מרים 'מלכת השמים' שזוהי טעות, שכן מלכת השמים היא אלילה פגנית המוזכרת חמש פעמים בכתבי הקודש, תמיד בלוויית אזהרה. אלוהים אומר, באמצעות הנביא ירמיהו,

הַבָּנִים מְלַקְטִים עֵצִים וְהָאֲבוֹת מְבַעְרִים אֶת-הָאֵשׁ, וְהַנְּשִׂיִם
לְשׁוֹת בָּצֵק; לַעֲשׂוֹת פְּנִיִם לְמַלְכַת הַשָּׁמַיִם וְהַסֶּךָ נִסְכָּיִם לְאֱלֹהִים
אֲחֵרִים, לְמַעַן הַכְּעִסְנִי.
ירמיה ז' 18:

ברור שמרים לא יכלה להיות מלכת השמים!

גם אם נתנה מרים אמון באלוהים וכיבדה את דברו, לא הייתה שווה לו בשום דרך וצורה. היא אכן הייתה הכלי האנושי בו אלוהים השתמש על מנת להיכנס לעולם, אך לא מעבר לזה. מרים עצמה הייתה חוטאת והכירה בצורך שלה במושיע.

אָז אָמְרָה מְרִים: "תְּרוּמָם נְפֹשֵׁי אֶת אֲדֹנָי וְתִגַּל רוּחֵי בְּאַלְהֵי יִשְׂרָאֵל..."
 הבשורה על פי לוקס א': 46-47

ובכן, אם למונח בן האלוהים אין משמעות פיסית, מה אם כן פירושו? שפות רבות משתמשות במונח בן באופן שאינו קושר אותו לשושלת פיסית, אלא כדי לבטא תכונה של אותו אדם. למשל, אם מתייחסים לאדם כלשהו כאל המדבֵר, ניתן להבין שמדובר באדם שנולד וגדל במדבר (בדואי) (מדבר אינו מוליד ילדים!). המקרא משתמש באותה צורת התבטאות כדי להדגיש דבר מסויים ביחס לאופיו של אדם. להלן שלוש דוגמאות מהמקרא:

❖ וְיוֹסֵף, אֲשֶׁר הִשְׁלִיחִים בְּנוֹהוּ בֶר-נֶבֶא, כְּלוֹמֵר בֶּן הַנְּחֻמָּה.

מעשי השליחים ד': 36

ניתן להסיק מכך שחיוו של יוסף התאפיינו בנחמה שסיפק לאחרים, ולא שהשם של אביו היה נחמה.

❖ ...בְּנֵי הַמְרִי. אגרת שאול אל האפסים ה': 6

אין ספק שלא מדובר באדם המכונה 'מרי' ואשר לו בנים רבים. הכוונה היא לאלו שמטבעם הם מרדנים.

❖ ...בֶּן הַשָּׁטָן, שׁוֹנֵא כָּל צֶדֶק... מעשי השליחים יג': 10

השטן לא לקח לו אישה ולא היו לו בנים! המשפט מתייחס לאנשים מושחתים.

באותה מידה, כשהמקרא מדבר על ישוע כעל **בן האלוהים**, עלינו להבין שהדברים מתייחסים לטיבעו המושלם - טיבעו של אלוהים, בניגוד לבן-אנוש אשר לו טבע מושחת - כצפוי ממי שהוא **בנו של אדם**. המקרא אומר,

"...הבן... הוא זהר כְּבוֹדוֹ וְצִלְם עֲצָמוֹתוֹ..."

האגרת אל העברים א': 2-3

ישוע, הבן, הוא הייצוג המלא של הווייתו של אלוהים. אופיו של יהוה - תפארתו - נתגלו בישוע. עוד רבות ניתן לכתוב על כך, אך הבה נמשיך לשם הבא.

2. בן האדם: שם זה לא מצביע על כך שלישוע היה אב אנושי. יוסף היה בעלה של מרים אך לא אביו של ישוע.

א). השם בן האדם מדגיש את אנושיותו: למרות שלא היה לישוע אב אנושי, הוא היה לחלוטין אדם וחי כפי שחיים בני האדם - אולם

היה ללא חטא. ההתייחסויות של ישוע אל עצמו כאל בן האדם היו הצהרות של עֲנָה.

ב). זהו שם שמכריז על זהותו האמיתית: במשך מאות בשנים, הכירו חוקרי המקרא בשם זה כמתייחס למשיח. 500 שנה לפני הולדת ישוע כתב הנביא דניאל על המשיח המובטח באומר:

”רואה הייתי בחזיונות לילה, והנה עם ענני השמים בא אחד הדומה לבן-האדם... שלטון וכבוד ומלכות נתנו לו, וכל העמים, האומות והלשונות יעבדו לו...”
דניאל ז': 13-14

שמות משולבים

כאשר שני השמות, 'בן האלוהים' ו-'בן האדם', נקשרים יחדיו, הם מוצאים את ביטויים המושלם בעובדה ש...

הוא (אלוהים) "הַתְּגַלָּה בְּבֶשֶׁר..."

אגרת שאול הראשונה לטימותיאוס ג': 16

יהוה לא חדל להיות אלוהים כאשר נעשה לאדם. הוא גם לא הפך לחוטא כאשר עטה על עצמו צורת אנוש. למרות שקיבל על עצמו כמה מגבלות אנושיות, עדיין היה כל יכול, כל יודע ומושלם בצדקתו.

הוא גם לא היה אל-למחצה - חלקו אל וחלקו אדם, כי אם 100% אלוהים ו-100% אדם בו זמנית. קשה לנו להבין כיצד יכול היה לצמצם עצמו לגוף אנושי ועדיין להיות שלם בכל תכונותיו, אך זה הדבר אותו מלמדים כתבי הקודש. ככל שנמשיך בסיפור, יהיה לנו קל יותר להבין מדוע בחר אלוהים לפעול בדרך זו.

3. הדבר: ראינו מוקדם יותר שהיחס לכתבי הקודש הוא כאל דבר אלוהים (המימרה האלוהית). אולם עתה עומדים אנו לקחת הגדרה זו צעד נוסף קדימה. הדבר הוא אחד השמות של אלוהים. כתבי הקודש אומרים,

בְּרֵאשִׁית הָיָה הַדָּבָר... וְאֵלֹהִים הָיָה הַדָּבָר. הבשורה על פי יוחנן א': 1

בהמשך נאמר לנו שאלוהים ירד ובא לארץ, נעשה לאדם וחי במחיצת בני האדם.

הַדָּבָר נִהְיָה בֶּשֶׁר וְשָׁכַן בְּתוֹכֵנוּ... יוחנן א': 14

המילה 'שכן' מזכירה בעברית את המילה 'משכן'. שינוי קטן בתרגום מיוונית יראה כך:

הַדָּבָר נִהְיָה בֶּשֶׁר, וְעָשָׂה מִשְׁכָּן בְּתוֹכֵנוּ... יוחנן א': 14

בדיוק כשם שבני ישראל הציבו את המשכן בלב המחנה כאות לנוכחותו של אלוהים השוכן בקרב העם, כך עזב אלוהים את השמים והשתכן במחיצת האדם - הוא התגורר בתוכנו.

המילה התגלמות, בהגדרה המקובלת, מתייחסת לאלים הלוקחים עליהם צורת אדם. אולם ישוע נבדל ושונה מכיוון שהוא באמת נעשה לאדם בשר ודם והשתכן (מלשון משכן) בקרבנו, ובו זמנית היה גם אלוהים (... הוא זהר כבודו וצלם עצמותו). בנוסף לכך, התגלמויות מופיעות, נעלמות ומופיעות שוב בצורות שונות, פעמים כבני אדם אך לעיתים קרובות גם כבעלי חיים או כחיות בחלקם. בניגוד לכך, ישוע נולד פעם אחת בלבד, ורק כאדם.

שמות רבים

שבע מאות שנה לפני הולדת ישוע, ניבא ישעיהו, אחד מארבעים נביאי המקרא,

כִּי-יֵלֵד יֶלֶד-לְנֹוּ, בֶן נְתָן-לְנֹוּ, וְנָתַי הַמְּשֵׁרָה עַל-שְׁכֻמוֹ; וַיִּקְרָא
שְׁמוֹ פִּלְא יוֹעֵץ, אֵל גְּבוּר, אָבִי-עַד, שֵׁר-שְׁלוֹם. ישעיהו ט':5

שימו לב שהילד מכונה אל גיבור, אבי עד - שני שמות שיכולים להתפרש אך ורק כיהוה אלוהים עצמו.

לא זו בלבד שישוע נולד בדמותו של אלוהים, הוא היה אלוהים - אלוהים בלבוש בשר אדם. הוא היה ללא חטא, בלי חוב-חטא שעליו לשלם. הוא היה האחד שנמצא מחוץ לביצה הטובענית, עטוי בבגדים ללא רבב, האחד שיכול להציל את האנושות מעונשו של החטא. הוא היה בהחלט כשיר להיות מושיע. המקרא אומר,

...הַמְּשִׁיחַ יֵשׁוּעַ בָּא אֶל הָעוֹלָם לְהוֹשִׁיעַ חוֹטְאִים...
אגרת שאול הראשונה לטימותיאוס א':15

4 המושיע

כִּךְ הִיְתָה הַלְדָת יֵשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ: מְרִים אָמוּ הִיְתָה מְאֻרָּסָת לְיוֹסֵף
וּבְטָרָם הִתְאַחְדוּ נִמְצְאָה הָרָה לְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. יוֹסֵף בְּעֵלָה, שֶׁהָיָה
צָדִיק וְלֹא רָצָה לְהַצִּיג אוֹתָהּ לְחַרְפָּה, הִחְלִיט לְשַׁלַּח אוֹתָהּ
בְּסֵתֶר. מתי א':18-19

אתם יכולים לשער לרגע קט את הייסורים שחש יוסף: מרים הייתה הרה והילד איננו שלו. חשיפת האמת בציבור תצמיד למרים תווית של מה שלכאורה נראה מתאים לה - נואפת! אלא אם כן ההסבר שנתנה לו ביחס לביקורו של המלאך היה אמנם נכון. לא, הרי זה לא יתכן, זה

לא מתקבל על הדעת. הנערה המסכנה כנראה מאבדת את השפיות. יוסף אהב אותה, אבל לא יכול היה לשאת לאישה מישהי שרימתה אותו ובגדה בו ומנסה עכשיו כמובן לתרץ זאת באמצעות סיפור מטורף. מה באמת היו מחשבותיו של יוסף לא נוכל לדעת, אבל הוא החליט בצער רב לבטל את האירושין.

בְּעוֹד שֶׁהָיָה מְהֻרָּהּר בָּזָה נִרְאָה אֵלָיו מִלְאָךְ יְהוָה בְּחִלּוֹם וְאָמַר:
 "יוֹסֵף בֶּן דָּוִד, אֵל תַּחֲשֵׁשׁ לְקַחַת אֵלֶיךָ אֶת מְרִים אֲשֶׁרְךָ, כִּי אֲשֶׁר
 הִזְרָה בָּךְ מְרוֹחַ הַקֹּדֶשׁ הוּא."

"היא יולדת בן ואתה תקרא שמו ישוע, כי הוא יושיע את עמו
 מחטאיהם."

כָּל זֶה אָרַע לְמַעַן יִתְקַיֵּם מַה שֶּׁדִּבֶּר אֲדֹנָי בְּפִי הַנְּבִיא:

"הִנֵּה הָעֵלְמָה הָרָה וְיִלְדֶת בֶּן וְקָרָאת שְׁמוֹ עִמָּנוּ אֵל."

הבשורה על פי מתי א': 20-23

יוסף לא יכול היה לשמוע זאת בצורה ברורה יותר. מרים עדיין בתולה והיא עומדת ללדת בן! שם הילוד יהיה ישוע, שפירושו - 'יהוה הוא מושיענו', או 'יהוה הוא גואלנו'. הוא יגאל או יושיע את בני האדם מעונש החטא. ישוע ייקרא גם עמנואל, שמשמעו - אלוהים איתנו.

הנביא ישעיה השתמש בשם הזה כאשר כתב אודות אירוע זה שבע מאות שנה קודם לכן.

לְכֹן יִתֵּן אֲדֹנָי הוּא לָכֶם אוֹת; הִנֵּה הָעֵלְמָה הָרָה וְיִלְדֶת בֶּן, וְקָרָאת
 שְׁמוֹ עִמָּנוּ אֵל.
 ישעיה ז': 14

הלידה מבתולה תהווה הכרזה בולטת לכל הכיתה הגלובאלית שתינוק זה היה שונה - הוא היה "יהוה עימנו".

לְאַחַר מִכּוֹן הַקִּיץ יוֹסֵף מְשֻׁנָּתוֹ וְעָשָׂה כְּפִי שֶׁצִּוְהוּ מִלְאָךְ יְהוָה.
 הוּא לָקַח אֵלָיו אֶת אֲשֶׁרְתּוֹ מִבְּלִי שִׂידַע אוֹתָהּ עַד אֲשֶׁר יִלְדָה בֶּן,
 וְקָרָא אֶת שְׁמוֹ יֵשׁוּעַ.
 מתי א': 24-25

מפקד האוכלוסין

* הקיסר אוגוסטוס
 היה שליטה של
 האימפריה הרומית.

בְּיָמִים הָהֵם יָצָא צוֹ מֵאֵת הַקִּיֶּסֶר אוֹגוֹסְטוֹס*
 לְעֵרֵךְ רִשׁוּם תּוֹשָׁבִים בְּכָל הָאָרְצוֹת.
 הבשורה על פי לוקס ב': 1

הקיסר היה זקוק לכסף, ואם יהיה לרומאים רישום אוכלוסין מדויק, יותר אנשים יאלצו לשלם מיסים. יוסף נדרש לקחת את אשתו מהלך 120 קילומטרים מנצרת לבית לחם שהייתה 1000 שנה קודם לכן ביתו של המלך דוד.

הכל הלכו להתפקד, איש איש לעירו.

וגם יוסף, שהיה מבית דוד וממשפחתו, עלה מן הגליל אל יהודה, מהעיר נצרת לעיר דוד הנקראת בית לחם, להתפקד עם מרים ארוסתו והיא הרה. כאשר היו שם מלאו ימיה ללדת והיא ילדה את בנה הבכור. לאחר שחתלה אותו השפיכה אותו באבוס, כי לא היה להם מקום במלון.
 הבשורה על פי לוקס ב' 3-7

וכך, ישוע נולד בבית-לחם, הרחק מביתם של יוסף ומרים. העיר הייתה כה דחוסה באנשים שדומה שהמקום היחיד בו יכלו למצוא מחסה היה ארווה. יצעו הראשון של ישוע היה אבוס, תיבה בה נותנים אוכל לבהמות. אך למרות התנאים, חש וודאי יוסף שהכול כשורה. מאד כשורה.

וקרא את שמו ישוע.

הבשורה על פי מתי א' 25:

האחד שהובטח סוף סוף הגיע. המקרא כותב עליו,

"הוא אשר היה קים בדמות אלהים... הריק את עצמו, נטל דמות עבד ונהיה כבני אדם."
 אגרת שאול אל הפיליפים ב' 6-7

שני סוגים של גדולה

יש האומרים, "לא יתכן! אלוהים הכל-יכול לעולם לא ישפיל את עצמו כל כך עד שייולד בדמות תינוק חסר ישע... באורווה מלוכלכת. הוא לעולם לא יהפוך להיות אדם! אלוהים הוא גדול, הוא לעולם לא יעשה זאת!"

אולי עלינו להגדיר מחדש את המילה "גדול". חשבו על כך:

❖ קיימת גדולה של מלך שחי בארמון ממלכתו, מוקף בעושר ומותרות ובעבדים הדואגים לנוחותו. לעיתים רחוקות הוא 'מלכלך את ידיו'. הוא יודע מעט על המצוקות והדאגות איתם מתמודדים נתיניו מדי יום ביומו.

❖ וישנה גם גדולתו של הרופא המיומן שנוטש את הקליניקה הרווחית שלו בארץ מולדתו כדי להקים מרפאה בארץ זרה. כשהוא מוקף בעוני ובמחלות הוא משרת את האנשים, עוזר להם, מרפא אותם, ובסוף גם מקריב את חייו עבורם.

איזה סוג של גדולה לדעתכם הכי מתאימה לאלוהים רחום ורב חסד?

הן יודעים אתם את מעשה החסד של אדוננו ישוע המשיח,
שבְּהִיּוֹתוֹ עָשִׂיר נַעֲשֶׂה עָנִי לְמַעַנְכֶם, כְּדֵי שֶׁתַּעֲשִׂירוּ אֶתֶם
עַל-יְדֵי עֲנִיּוֹתוֹ.
אגרת שאול השנייה לקורינתים ח':9

יש שתהו מדוע לקח לאדון זמן כה רב לרדת לעולם. המקרא לא מסביר זאת. אולי משום שלקח מאות של שנים לשכנע אומה אחת בלבד לעבוד את יהוה לבדו. או אולי זה קשור בכך שעלינו "לעולם לא לבטוח בזר". אם זוהי הסיבה, הרי שאלוהים השתמש באלפי שנים כדי לבנות היסטוריה ארוכה ואמינה כך שלאדם לא תהיה סיבה שלא לבטוח בו. תהא הסיבה אשר תהא, המקרא אומר שהמושיע המובטח סוף סוף הגיע.

הרועים

בְּאוֹתוֹ חָבַל אֶרֶץ הָיוּ רוּעִים שֶׁנִּהְגּוּ לְגוֹר בְּשׂוּדָה וְלִשְׁמֹר עַל עֲדָרָם
בְּאַשְׁמֹרוֹת הַלַּיְלָה. לְפִתְעָ נִצַּב עֲלֵיהֶם מְלֶאֶךְ יְהוָה וְכָבוֹד יְהוָה
נָגַה סְבִיבָם. הֵם נִבְהָלוּ עַד מָאֵד.

אוֹלָם הַמְּלֶאֶךְ אָמַר לָהֶם: "אֵל תִּפְחָדוּ, כִּי הִנְנִי מִבְּשׂוֹר לָכֶם
שֶׁמֶחָה גְדוֹלָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה לְכָל הָעָם. הַיּוֹם נוֹלַד לָכֶם מוֹשִׁיעַ
בְּעִיר דָּוִד, הוּא הַמְּשִׁיחַ הָאֲדוֹן. וְזֶה לָכֶם הָאוֹת: תִּמְצְאוּ תִינּוֹק
מִחֲתָל שׁוֹכֵב בְּאַבּוּס."

הבשורה על פי לוקס ב' 8-12

לרועים ניתנו לא פחות מארבעה סימנים כדי לאמת את המסר.

פְּתָאוּם הָיָו לַיָּד הַמְּלֵאָךְ הַמּוֹן צָבָא הַשְּׁמַיִם וְהַמָּה מְהַלְלִים אֶת
הָאֱלֹהִים וְאוֹמְרִים: "כְּבוֹד לְאֱלֹהִים בְּמְרוֹמַיִם, וּבְאַרְץ שְׁלוֹם עַל
בְּנֵי אָדָם אֲשֶׁר אוֹתָם רָצָה."
הבשורה על פי לוקס ב': 13-14

הרועים היו עסוקים בשלהם, דואגים לצאן מרעיתם. לעיתים קרובות נעשה שימוש בכבשים מהעדריים שלהם לצורך העלאת קורבנות במקדש בירושלים קילומטרים ספורים מבית לחם. החיים היו צפויים. אבל עכשיו הגיעו המלאכים, וכל עולמם של הרועים היטלטל, לא רק בגלל הולדת המושיע אלא גם בגלל זהותו! הם ודאי שאלו זה את זה בהתרגשות: "האם שמעת את אשר שמעתי אני? המשיח הוא האדון!"

משיח

המילה היוונית 'כריסטוס' או 'כְּרִיסְט' זהה למילה 'משיח' בעברית. מילה שמשמעותה - זה שנמשח - המשוח. במשך מאות בשנים התייחסה המילה 'משיח' למושיע המובטח. עתה אמרו המלאכים שהמשיח הוא יהוה בעצמו.

לְאַחַר שֶׁעָלוּ הַמְּלָאכִים מֵעֲלֵיהֶם הַשְּׁמַיִמָּה, אָמְרוּ הָרוּעִים אִישׁ
אֶל רֵעֵהוּ: "בּוֹאוּ גַלְגָּד עַד בֵּית לָחֶם וְנִרְאָה אֶת הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר
קָרָה, מָה שְׁאֱלֹהִים הוֹדִיעַ לָנוּ." הֵם הִלְכוּ מֵהָר וּמִצְאוּ אֶת מְרִים
וְיוֹסֵף וְאֶת הַתִּינּוֹק הַשּׁוֹכֵב בְּאֲבוּס. כְּאֲשֶׁר רָאוּ אוֹתוֹ הַשְּׁמַיִעוּ
אֶת הַדְּבָר שֶׁנֶּאֱמַר לָהֶם עַל-אוֹדוֹת הַיָּלֵד הַזֶּה.
הבשורה על פי לוקס ב': 15-17

החכמים

בְּעֵת שֶׁנּוֹלַד יֵשׁוּעַ בְּבֵית לָחֶם יְהוּדָה, בְּיָמֵי הוֹרְדוֹס הַמֶּלֶךְ, בָּאוּ
לְיְרוּשָׁלַיִם חֲכָמִים מִן הַמִּזְרָח. שְׁאָלוּ: "הֵיכַן מֵלֶךְ הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר
נּוֹלַד? כִּי רָאִינוּ אֶת כּוֹכְבוֹ בַּמִּזְרָח וּבָאנוּ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לוֹ."
מתי ב': 1-2

חכמי המזרח היו מומחים בתורת הכוכבים, ידע שהגיע כנראה מפרס (אירן של היום). במחיר אישי כבד, נעו דרך הרים ומדבריות בוגדניים על מנת לבוא ולראות את הרך הנולד. המלך השליט ביהודה באותה תקופה היה הורדוס הגדול, שללא ספק הזהר מפני חבורה נכבדה זו. הביקור שלהם לא יכול היה להיתפס כאיום כיוון שלא הובילו איתם צבאות. באמתחתם הייתה שאלה אחת בלבד: "היכן הוא המלך הנולד?"

כְּאֶשֶׁר שָׁמַע זֶאת הוֹרְדוֹס הַמֶּלֶךְ נִדְהָם הוּא וְכָל יְרוּשָׁלַיִם עִמּוֹ.
מתי ב' 3:

שאלה אחת ויחידה זו ממש טלטלה את הורדוס. הוא החזיק בכס המלכות באגרוף קפוץ והיה מוכן למחוץ כל מי שיעז לנסות ולחטוף אותו ממנו. אין ספק שכל העיר הייתה מזועזעת גם היא. הורדוס היה ידוע באכזריותו כלפי התושבים בעיקר בזמן כעסו. מי יודע מה הוא מסוגל לעשות עכשיו? הורדוס כינס את יועצי הדת שלו.

הוּא כִּנְס אֶת כָּל רְאֵשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְסוֹפְרֵי הָעַם וְשָׁאַל אוֹתָם אֵיפֹה יוֹלֵד הַמְּשִׁיחַ.
הבשורה על פי מתי ב' 4:

אתם יכולים לדמיין לעצמכם את הסופר המודאג נושף באבק המכסה את המגילה הקטנה. חבריו החכמים כפופים גם הם מעל לפירוס, ועיניהם הטרטות סורקות את הטקסט. הם מוטרדים. הם רוצים להבהיר להורדוס שלא הם היו אלה שאמרו את הדברים האלו. נביא בשם מיכה כתב אותם 700 שנה קודם לכן. אצבע רוטטת מצביעה על הקטע השחוק במגילה. הורדוס מסרב להביט. הסופר מכחח בגרונו הצרוד ומקריא:

"וְאִתָּה בֵּית-לַחֵם אֶפְרָתָה צְעִיר לְהִיֹּת בְּאֶלְפֵי יְהוּדָה, מִמָּהָ לִי יֵצֵא, לְהִיֹּת מוֹשֵׁל בְּיִשְׂרָאֵל; וּמוֹצְאָתִי מִקֶּדֶם מִימֵי עוֹלָם."
מיכה ה' 1:

הנבואה מאד ספציפית. היא אומרת שעל התינוק להיוולד בבית-לחם אפרתה. היות שהיו שתי ערים בשם בית-לחם, האחת קרובה לנצרת (בית לחם הגלילית) והשנייה - דרומית לירושלים בחבל אפרתה, הייתה זו הבחנה רבת משמעות.

הורדוס רצה לדעת אם הנביא תיעד פרטים נוספים. אמנם כן! הנבואה מצהירה מפורשות שהאחד שייולד חי מקדם מימי עולם, כלומר,

מאז ומתמיד. פניו של הורדוס ודאי האפירו. זה לא יתכן. רק אלוהים לבדו הוא נצחי. הבורא לעולם לא יגיע לארץ כתינוק, ובוודאי לא ייולד בשממה של העיר בית לחם. הוא יגיע לירושלים במרכבות ובתקיעת חצוצרות. אהה! אולי הסופרים בכוונה מנסים להפחיד אותנו, לתמרן אותנו. לא יזיק להשתעשע בהם קצת. הוא כבר יראה להם לאיזה כבוד יכולים מלכים חדשים לצפות. הוא הוציא מעל פניו את כוהניו...

אִז קָרָא הוֹרְדוֹס בְּחֵשׂאֵי לְחַכְמֵי הַמְּזֻרָח וּבִרְרַ אֶצְלָם מְתֵי הוֹפִיעַ הַכּוֹכֵב. אַחֲרֵי כֵן שָׁלַח אוֹתָם לְבֵית לָחֶם בְּאֶמְרוֹ: "לָכוּ חֲקְרוּ הַיֵּטֵב עַל-אוֹדוֹת הַיֶּלֶד וְכֹאשֶׁר תִּמְצְאוּ אוֹתוֹ הוֹדִיעוּ לִי כְּדֵי שְׂאֵבוֹא וְאֶשְׁתַּחֲוֶה לוֹ גַּם אֲנִי."

הֵם שָׁמְעוּ אֶת דְּבָרֵי הַמֶּלֶךְ וְהִלְכוּ, וְהִנֵּה הַכּוֹכֵב שָׂרָאוּ בַּמְּזֻרָח הַתְּקָדֵם לַפְּנִיָּהֶם עַד אֲשֶׁר בָּא וְנִעְמַד מֵעַל לְמִקּוֹם שֶׁהָיָה שֵׁם הַיֶּלֶד. כִּרְאוֹתָם אֶת הַכּוֹכֵב שֶׁמָּחוּ שְׂמֵחָה גְּדוֹלָה עַד מְאֹד. הֵם נִכְנְסוּ לְבֵית וְרָאוּ אֶת הַיֶּלֶד עִם מְרִים אִמּוֹ. נִפְלוּ עַל פְּנֵיָהֶם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ, וּפְתָחוּ אֶת צְרוּרוֹתֵיהֶם וְהִגִּישׁוּ לוֹ מִתְּנוּת: זָהָב וְלְבוֹנָה וְזָמֹר.⁸

הבשורה על פי מתי ב': 7-11

השתחוות

אנשים עשירים ובעלי מעמד אלה השתחוו לישוע. התורה הייתה ברורה מאד - יש לעבוד אך ורק את אלוהים, האל העליון. יוסף ומרים הכירו היטב את עשרת הדברות ועם זאת הם לא התערבו. הם וודאי ידעו עמוק בליבם שהחכמים משתחוויים לאדון, לאלוהים.

לְאַחַר שֶׁהִזְהִרוּ בַּחֲלוֹם שֶׁלֹּא לַחֲזֹר אֶל הוֹרְדוֹס יֵצְאוּ לְאַרְצָם בְּדֶרֶךְ אַחֲרָת.

הֵם הִלְכוּ מִשָּׁם וּמִלֵּאָה יְהוּה נִרְאָה אֶל יוֹסֵף בַּחֲלוֹם וְאָמַר: "קוּם, קַח אֶת הַיֶּלֶד וְאֶת אִמּוֹ וּבָרַח לְמִצְרַיִם וְהָיָה שֵׁם עַד אֲשֶׁר אֶמַר לָהּ, כִּי הוֹרְדוֹס יַחְפֹּשׂ אֶת הַיֶּלֶד כְּדֵי לְהַשְׂמִיד אוֹתוֹ."

הוא קם ולקח את הילד ואת אמו בלילה ויצא למצרים.

וַיְהִי שֵׁם עַד מוֹת הוֹרְדוֹס. הבשורה על פי מתי ב': 12-15

בהתאם למתועד אודותיו בספרי ההיסטוריה, הורדוס אכן עשה כל מאמץ להרוג את ישוע, אבל הילד נשאר מוגן במצרים. לבסוף מת הורדוס, וכך יכלו יוסף, מרים וישוע לשוב לנצרת, שם עבד יוסף למחייתו כנגר. ד"ר לוקס כתב,

וְהַיֶּלֶד גָּדַל וְהִתְחַזַּק, מְלֵא חֲכָמָה, וְחִסַּד אֱלֹהִים הָיָה עָלָיו.

הבשורה על פי לוקס ב': 40

נתמלא על ידי...	לפי דברי הנביאים, המושיע המובטח יהיה...
ישוע	1. ילוד אישה
ישוע	2. זכר
ישוע	3. צאצא של אברהם
ישוע	4. צאצא של יצחק
ישוע	5. צאצא של יעקב (ישראל)
ישוע	6. משבט יהודה
ישוע	7. צאצא של דוד
ישוע	8. מבשר (שליח) יבוא לפניו
ישוע	9. יולד בבית לחם אפרתה
ישוע	10. מוכר כנצרותי

5 טבילה

ישוע גדל וחי כמו כל אדם מפשוטי העם שחיו סביבו - הוא עבד והתפרנס בעמל כפיו, חי בבית צנוע ולא הרבה לטייל. השוני היחיד היה שהוא מעולם לא נשא אישה.

בְּבֹן שְׁלוֹשִׁים שָׁנָה הָיָה יֵשׁוּעַ פֹּאֵשֶׁר הַחַל בְּפַעֲלוֹ.

הבשורה על פי לוקס ג': 23

שלושים שנה נחשבו לגיל המינימלי בו יכול היה אדם לשלוט בקהל מאזינים ולהישמע. ככל ששלושה עשורים אלו הגיעו לקיצם, כך רוחו יותר ולכל עבר השמועות על בוא המשיח. הדבר התרחש בדיוק כפי שניבאו הנביאים.

בְּיָמִים הָהֵם הוֹפִיעַ יוֹחָנָן הַמְּטַבֵּיל כְּשֶׁהוּא קוֹרֵא בְּמִדְבַר יְהוָה לֵאמֹר: "שׁוּבוּ בְּתְשׁוּבָה, כִּי קָרְבָה מְלָכוֹת שָׁמַיִם." הוּא הָיָה זֶה שְׁנֹאֲמַר עָלָיו בְּפִי יֵשַׁעְיָהוּ הַנְּבִיא:

"קוֹל קוֹרֵא בְּמִדְבַר פְּנֵי דֶרֶךְ יְהוָה, יִשְׁרוּ מְסֻלּוֹתָיו."

הבשורה על פי מתי ג': 1-3

יוחנן, בנו של זכריה, הוכר בכינוי 'המטביל' משום שנהג להטביל אנשים. פולחן הטבילה לא היה דבר בלתי שכיח בקרב אנשי המזרח התיכון באותם ימים. הוא היה מלא במשמעות. כיום, לעומת זאת, קיים בלבול גדול ביחס למילה זו.

לדוגמא, הייתה לי ההזדמנות לבקר במדינה בה נחשפו אנשי המקום לחלקים מסויימים של החשיבה המקראית. הם אימצו את הטבילה,

כשהם מאמינים שהמים שוטפים מעליהם את חטאיהם. הם היו כל כך משוכנעים במשמעות המילולית של הפולחן עד כדי כך שלא הלכו לנהר אחרי הטבילה מחשש שהחטאים שנתרו במים ישובו ויידבקו בהם.

המקרא חד-משמעי ביחס לכך שהטבילה אינה הופכת אותנו ראויים לאלוהים. זוהי רק תמונה חזותית להתרחשות פנימית. היום, "תיאולוגים" רבים, בהסח הדעת, נותנים לטבילה משמעות הרבה יותר גדולה ממה שנותן לה המקרא.

חלק מהבלבול נובע מכך שלא נמצאה מילה בשפה האנגלית שתתרגם במדויק את המילה העברית 'טבילה' או את המונח היווני baptizo. המתרגמים פתרו את הסוגיה בכך שהמציאו את המילה baptism. אין בכך שום בעיה, מלבד העובדה שאין זה עוזר לאדם הממוצע להבין את משמעותה המקורית.

זיהוי

Baptism מתייחס לזיהוי. המשמעות המקובלת של המילה baptizo מקורה בתעשיית הטקסטיל היוונית הקדומה. בתהליך הצביעה של בד, נטבלה פיסה ממנו במיכל של צבע וספגה את הפיגמנט (צִבְעוֹן) שלו. הבד היה כעת זהה לחלוטין עם הצבע.

פרושים וצדוקים

יוחנן לימד שהיהודים התרחקו מהכתובים, בהיותם מאמצים רעיונות ומחשבות של בני אדם. הוא טען שעליהם לשנות את אורח מחשבתם ביחס לדרכיהם התועות ולשוב לאלוהים. במילים אחרות ובקיצור: לשוב בתשובה. היהודים שנטבלו הראו שהם מזדהים (או מסכימים באופן אישי) עם מסר החזרה בתשובה של יוחנן.

אָז יֵצֵאוּ אֵלָיו יְרוּשָׁלַיִם וְכָל יְהוּדָה וְכָל כְּפָר הַיַּרְדֵּן וְהַטְּבָלוּ עַל-
 יַדְיוּ בַיַּרְדֵּן כְּשֶׁהֵם מִתְנַדְּדִים עַל חַטָּאתֵיהֶם. כְּשֶׁרָאָה רַבִּים מִן
 הַפְּרוּשִׁים וְהַצְּדוּקִים בָּאִים לְהַטְבִּיל אָמַר לָהֶם: "יִלְדֵי צְפַעוֹנִים,
 מִי הוֹרָה אֶתְכֶם לְהַמְלִיט מִן הַחֲרוֹן הַבָּא? לָכֵן עֲשׂוּ פְרִי רְאוּי
 לְתִשׁוּבָה..."
 הבשורה על פי מתי ג': 5-8

יוחנן המטביל הבחין שכמה מהאנשים בקהל שלו הם פרושים וצדוקים. זכרו, הם היו אלה שהוסיפו או גרעו מהמקרא. שתי קבוצות אלה בָּזוּ זו לזו, אולם היה להם דבר אחד במשותף - הם היו יהירים. יוחנן קרא להם "צפּעוֹנִים" משום שהם כּפּוּ חוקים בלתי נסבלים על אחרים אך לא מלאו אחרי חוקים אלו בעצמם. הוא אמר להם לשוב בתשובה, לשנות את דעתם.

טבילתו של ישוע

אֲזַ הִגִּיעַ יֵשׁוּעַ מִן הַגִּלִּיל לִירֵדוֹ וּבָא אֶל יוֹחָנָן לְהִטְבֵּל אֵצְלוֹ,
אֶלָּא שְׁיֹחָנֹן נִסָּה לְהַנְיָאוֹ מִכֶּדָּ בְּאָמְרוֹ: "אֲנִי צָרִיד לְהִטְבֵּל אֵצְלָהּ,
וְאַתָּה בָּא אֵלַי?"
הבשורה על פי מתי ג': 13-14

יוחנן הבין מיהו ישוע הבא אליו - הוא היה המשיח. ישוע לא היה צריך לחזור בתשובה על אף דבר מכיוון שהיה מושלם. יוחנן ידע שהוא זה אשר צריך להיטבל, לא ישוע.

הַשֵּׁיב לוֹ יֵשׁוּעַ וְאָמַר: "הֲנַח כָּעֵת, כִּי מִן הָרְאוּי שְׁנַקִּים אֶת הַצֶּדֶק
כָּלוּ." וַיּוֹחָנֵן הִנִּיחַ לוֹ.
הבשורה על פי מתי ג': 15

ישוע עמד על כך שעליו להיטבל משום שרצה להיות מזוהה עם המסר של יוחנן. הוא רצה לתת אישור לכך שהמסר של יוחנן הוא אמת.

יֵשׁוּעַ נִטְבַּל וְעָלָה מִיַּד מִן הַמַּיִם. אוֹתָהּ עֵת נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וְהוּא
רָאָה אֶת רוּחַ אֱלֹהִים יוֹרְדֵת כִּיּוֹנָה וּבָאָה עָלָיו. וְהִנֵּה קוֹל מִן
הַשָּׁמַיִם אוֹמֵר: "זֶה בְּנֵי אֱהוֹבֵי אֲשֶׁר בּוֹ חִפְצָתִי."
הבשורה על פי מתי ג': 16-17

מיד נתייחס לפסוק זה לעומקו, אך הבה ונסיים קודם את הסיפור.

לְמַחֲרַת רָאָה יוֹחָנָן אֶת יֵשׁוּעַ בָּא לְקַרְאָתוֹ. אָמַר יוֹחָנָן: "הֲנִיָּה
שֶׁהָ אֱלֹהִים הַנּוֹשֵׂא חֲטָאת הָעוֹלָם. זֶה שְׂאֵמְרָתִי עָלָיו, 'אַחֲרַי
בָּא אִישׁ אֲשֶׁר הוּא כָּבֵד לְפָנָי, כִּי קִדְּם לִי הִיָּה."
הבשורה על פי יוחנן א': 29-30

יוחנן זיהה את ישוע כמושיע המובטח, האחד שיסיר את חטאו של העולם. הוא כינה אותו שה אלוהים, שם שמיוחס תכופות לישוע. אנו נראה מאוחר יותר מדוע זוהה ישוע עם אותו בעל חיים בלתי מזיק. למרות שיוחנן נולד לפני ישוע, יוחנן גם ציין שישוע חי לפניו - באופן נצחי. הוא סיכם את דבריו באומר,

"וְאֲנִי רְאִיתִי וְהִעֵדְתִּי שֶׁזֶה הוּא בֶן-הָאֱלֹהִים."
הבשורה על פי יוחנן א': 34

6 אחדות מורכבת

במשך 1000 שנים פעל אלוהים בקרב עם ישראל כדי להביא אותם לכך שלא יעבדו אלוהים אחרים. כיבושים וגלות נדרשו על מנת לשחרר אותם מעבודת אלילים. לבסוף עבד עם ישראל אלוהים אחד בלבד - את יהוה אלוהים.

אבל עכשיו רצה אלוהים שעמו הנבחר וכל יתר האומות בכיתה הגלובאלית יבינו דבר נוסף ביחס אליו, משהו שלא היו מוכנים לו עד שלמדו ש...

דברים ו':4

...? הֲהָא אֶלֶּהֵינוּ, ?הָא אֶחָד.

זוכרים כיצד בפרקים הקודמים הזכרנו את החלק שבלתי ניתן לדעת ולהבין אודות אלוהים - הדברים שהכתובים אומרים שאיננו יכולים לתפוס? ובכן, גילוי אחרון זה נוגע עמוק בהיבט המתייחס לאופיו של אלוהים שהוא באמת מעבר להבנתנו.

כאשר הכתוב קודם לכן אומר שאלוהים הוא 'אחד'⁹, כוונתו ל'אחד' מורכב, לעומת 'אחד' מוחלט או 'אחד' מבחינה מתמטית.

למשל, המקרא משתמש במילה 'אחד' כשהוא מדבר על אנשים אשר...

במדבר יג':23

וַיִּכְרְתוּ מַשְׁם זְמוּרָה וְאַשְׁכּוֹל עֵנָבִים אֶחָד...

קיים רק אשכול אחד, אך עליו ענפים רבים. אנו משתמשים במבנה הדקדוקי הזה כשאנו מתייחסים לאוניברסיטה או לבית חולים. אנו יודעים שקיימת אוניברסיטה אחת בלבד, אך היא כוללת בניינים רבים; ישנו בית חולים אחד בלבד, אך הוא כולל מחלקות רבות. יש בזה היגיון כאשר מדובר בבניינים ובענבים, אבל הרעיון של אחדות מורכבת קשה יותר להבנה כשמדובר באנשים. האם שני אנשים יכולים להיות אחד? תשובת כתבי הקודש היא כן, והיא מביאה את קשר הנישואין כדוגמה.

...? עֵצָב-אִישׁ אֶת-אָבִיו וְאֶת-אִמּוֹ; וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבֵשֶׁר אֶחָד.
בראשית ב':24

לא מדובר כאן באקט מיני בלבד. המילה 'אחד' מתייחסת לשני אנשים שמתאחדים למשפחה אחת. זה איננו 'אחד' מוחלט או מתמטי, אלא 'אחד' מורכב. כתבי הקודש אומרים שבני זוג נשואים...

...וְהָיוּ שְׁנֵיהֶם לְבֵשֶׁר אֶחָד. וּבְכֵן אֵינָם עוֹד שְׁנַיִם אֲלָא בֵשֶׁר אֶחָד...
הבשורה על פי מרקוס י':8

המקרא מתייחס לאחדות הזאת במילים...

אגרת שאול אל האפסים ה':32

...גְדוֹל הָרָז הַזֶּה...

במובן עמוק ורחב הרבה יותר, מאשרים כתבי הקודש שאלוהים הוא אחד, אך מורכב משלוש ישויות.¹⁰ לכל אחת משלוש הישויות הללו שמות רבים אך הם מזוהים בעיקר כאב, בן ו-רוח הקודש. במונחים תיאולוגיים, מדובר בשילוש או באחדות משולשת - כלומר, שלושה באחד.

במהלך שנות ההיסטוריה ציינו הנביאים את הריבוי שבאחדות האלוהית.
כאשר ברא אלוהים את האדם, כתב משה,

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, "נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ..." בראשית א': 26

כאשר חטא אדם,

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים, "הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ, לָדַעַת טוֹב וְרָע..."
בראשית ג': 22

כאשר נפוצו אנשי בבל לכל עבר, אלוהים אמר,

הָבָה נִרְדָּה וְנִבְלָה שֵׁם שְׁפָתֶם, אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׁפְתַי רֵעֵהוּ.
וַיִּפֶץ יְהוָה אֶתֶם מִשָּׁם עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ; בראשית יא': 7-8

גם המילה בה השתמשו הנביאים - אלוהים - העבירה מסר של
אחדות מורכבת. המילה אלוהים מבחינה דקדוקית מתארת ריבוי
ובכך מאפשרת מורכבות, אך המילה עצמה מתייחסת ליחיד, ולכן
לאחד מורכב.

עם בואו של אלוהים אל הארץ כאלוהים-אדם, חושף אלוהים ביתר
פירוט את האחדות המורכבת שלו. דר. לוקס כתב שכאשר דיבר
המלאך אל מרים, הוא אמר,

"רוח הקדש תבוא עליך וגבורת עליון תציל עליך. לכן קדוש
יקרא הילוד, בן-אלהים." הבשורה על פי לוקס א': 35

כאן ישנן שלוש ישויות, ועם זאת - אלוהים אחד. משלב זה ואילך
בכתבי הקודש, הופעתם של פסוקים המתייחסים לאחדות המורכבת
(לשילוש) הינה שכיחה.

ישוע נטבל ועלה מיד מן המים. אותה עת נפתחו השמים והוא
רָאָה אֶת רוּחַ אֱלֹהִים יוֹרֵדַת כְּיוֹנָה וּבָאָה עָלָיו. וְהָיָה קוֹל מִן
הַשָּׁמַיִם אוֹמֵר: "זֶה בְּנֵי אֱהוֹבֵי אֲשֶׁר בּוֹ חִפְצָתִי."
הבשורה על פי מתי ג': 16-17

אנו מוצאים כאן שלוש ישויות: ישוע, רוח אלוהים ובת קול מן השמים.
ביחד הם יוצרים אחדות משולשת - אל אחד הקרוי יהוה אלוהים.
במהלך השנים נעשו מספר ניסיונות להסביר את האחדות המשולשת
של אלוהים:

1. **הביצה:** לביצה יש קליפה, חלבון וחלמון. שלושה חלקים
ברורים, אך ביצה אחת בלבד.

2. מימדים: לקופסה יש גובה, רוחב ואורך. הם שונים זה מזה, ולא ניתן להפריד ביניהם או לומר עליהם שהם "חלקים". תפישת המרחב היא חסרת משמעות בלי שלושתם.

3. כפל: $1 \times 1 \times 1 = 1$

עבור חלק מהאנשים, יכולות דוגמאות אלה להיות לעזר, אולם הן לוקות מאד בחסר לצורך הסברת האחדות המורכבת או האחדות המשולשת של אלוהים. עלינו להיזהר שלא לנסות לגרור את אלוהים למטה, לרמה שלנו. אלוהים אומר שאחת הסיבות לכך שאיננו מבינים אותו היא מכיוון ש...

דְּמִיַּת הַיּוֹת-אֱלֹהִים כְּמוֹדָה... (כלומר, חשבת לעצמך שאני - אלוהים - בדיוק כמורך).
תהלים נ': 21.

עלינו להכיר בעובדה שהחשיבה ההגיונית שלנו אינה מסוגלת להתאים את האל הנצחי למימדי מוחנו הסופי. בחשיבה נכונה, אלוהים, כפי שהוא מתגלה במקרא, מותיר אותנו נדהמים. יש דברים ביחס לאלוהים שהם מעבר ליכולת ההיגיון האנושי; מורכבויות בלתי אפשריות שקשה לנו לתפוס.

למשל, המושג של אלוהים שהוא נצחי אינו קל לעיכול. באותה מידה, הרעיון שאלוהים נמצא בכל מקום בו זמנית מבלבל גם הוא. תפיסה ברורה של שתי אמיתות אלה היא לבדה בלתי אפשרית למוחנו הסופי. כך גם הבנת נושא האחדות המורכבת.

הַנִּסְתָּרֹת לִיהוָה אֵלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ... דברים כט': 28.

האחד שהוא שלושה

למרות שנכון יהיה להתייחס לכל אחת מישויות האחדות המורכבת כאל אלוהים, ניתן לעשות את ההבחנה הבאה:

העליון = האב
ישוע המשיח = הבן
הרוח = רוח הקודש

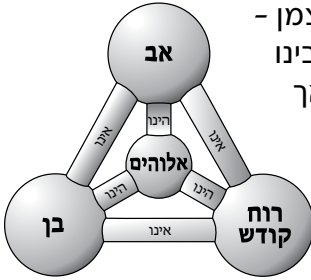
לעיתים מתייחסים לאחדות המורכבת כ'האלוהות'. כתבי הקודש אומרים על ישוע:

הֵן בְּמִשִּׁיחַ, בְּגוֹפוֹ, שׁוֹכֵן כָּל מְלֹא הָאֱלֹהוּת...
אגרת שאול אל הקולוסים ב': 9.

אלוהים במלואו

ישוע לא היה רק "חלק של אלוהים". הוא היה אלוהים במלואו.

בספר זה נתמקד בישוע, אך את אותו דגש ניתן היה להפנות כלפי האב ורוח הקודש. הם ישויות בזכות עצמן - הם לא כוחות מופשטים. יש מי שהבינו שרוח הקודש היא מעין זרם אלוהי, אך זוהי טעות. מה שלמדנו ביחס ליהוה עד לנקודה זו מתייחס לכל אחת מהישויות שבאלוהות. התרשים הבא משמש מזה כמה מאות בשנים כלי להסברת האחדות המורכבת.¹¹

תשובות

האחדות המורכבת עונה על שאלות רבות שיש לנו ביחס לאלוהים. למשל, המקרא מתאר את יהוה יושב על כס מלכותו בשמים ובו בזמן שוכן באוהל מועד. כדי לסבך את זה עוד יותר, אלוהים נוכח בכל מקום כל הזמן. איך זה יתכן? באופן מתמטי, אין בזה היגיון.

אבל האחדות של יהוה איננה אחד מתמטי. בהקשר המקראי, איננו יכולים לחשוב במונחים של "אחד" אבסולוטי אלא במונחים של אחד מורכב; האב שולט מהשמים, הבן השתכן (במובן של משכן) בקרב בני האדם, ורוח הקודש נמצאת בכל מקום בו זמנית. אלוהים יכול להיות אדיר ונשגב (בלתי ניתן להבנה) וגם קרוב וצנוע (שניתן להבינו) בו זמנית. דבר זה מתאפשר בגלל היותו של אלוהים שלושה באחד.

למרות שתפיסת האחדות המורכבת של אלוהים מסבירה רבים מהדברים שאנו מוצאים בכתבי הקודש, עדיין אל לנו לשכוח שהאלוהות היא מסתורין. במשך מאות בשנים התחבטו חוקרי מקרא בחיפוש אחר המילים המתאימות והמדויקות שיביעו אמת זו. האמת היא שאין מילים כאלו. כשמהרהרים בגדולתו של יהוה, אין הדבר מפתיע.

מה לא מלמד המקרא

♦ **תיאיזם משולש:** אמונה זו רווחה בקרב המצרים הקדמונים. הם קיבצו את האלים שלהם לשלוש - שלושה אלים בכל מקבץ. על פי רוב הם היוו משפחה - אוזיריס היה האב, איסיס - האם, והורוס - הבן. גם כיום קיימת אי הבנה חמורה של השילוש הממקמת את אלוהים כאב, את מרים כאם ואת ישוע כבן. הרעיון של שלושה אלים ראשיים נכלל גם הוא בהגדרת התיאיזם המשולש.

השכיחות של תיאזם משולש בדתות הקדומות יכולה לשקף את העובדה שאחרי המבול, ידעו כולם את האמת ביחס לאחדות המורכבת של אלוהים. מאוחר יותר, בתקופת בבל, עם התפתחותן של הדתות הראשונות, האחדות המורכבת יוצגה שלא כהלכה כתיאזם משולש.

❖ **מודאליזם:** אדם אחד הממלא שלושה תפקידים, כמו למשל אדם המוכר כבנו של, כבעלה של, וכאביו של. ניתן ליישם זאת גם בתיאור תפקידים במסגרת העבודה, כמו למשל אדם אחד שהוא רופא, עורך דין ומתכנת מחשבים. האחדות המורכבת איננה אדם או ישות אחת עם שלושה תפקידים; כי אם אל אחד, שלוש ישויות, שכל אחת מהן ממלאת תפקיד ייחודי.

❖ המקרא אינו מלמד אותנו על **שלושה אלים נפרדים ושונים המתקיימים כאחד**, אלא על שלוש ישויות בלתי נפרדות, מקבילות בערךן ושוות בנצחיותן, ולנצח מאוחדות בהוויה אלוהית אחת.

פרק 11

- 1 פיתויים
- 2 עוצמה
- 3 נולד מחדש
- 4 האור
- 5 דחוי
- 6 שנים-העשר
- 7 הלחם

1 פיתויים

ארבעת האנשים שתיעדו את חייו של ישוע טענו שהוא חי חיים מאד צנועים. ישוע עצמו אמר,

”לְשׁוּעָאִים יֵשׁ מְאֹרֹת וְלַעֹף הַשָּׁמַיִם קִנְיִים, אֲבָל בֶּן-הָאָדָם אֵין לֹ מְקוֹם לְהִנָּיֵחַ אֶת רֵאשׁוֹ.”
 הבשורה על פי לוקס ט': 58

ישוע מעולם לא עשה שימוש באלוהותו על מנת לשפר את חייו ולהגן על עצמו מפני קשיים. הוא חווה מצוקה ופיתויים כמו כל בן אנוש אחר.

אִז הוֹבִילָה הָרוּחַ אֶת יֵשׁוּעַ אֶל הַמְדִבֵּר לְהִתְנַסּוֹת
 עַל-יְדֵי הַשָּׁטָן, * וְלֵאחֶר שֶׁצָּם אַרְבָּעִים יוֹם
 וְאַרְבָּעִים לַיְלָה הָיָה רָעֵב.
 הבשורה על פי מתי ד': 1-2

למרות היותו אל, היה ישוע גם בן אנוש אמיתי עם צרכים פיסיים ממשיים. גופו זעק למזון.

נִגַּשׁ אֵלָיו הַמְּנַסֶּה וְאָמַר: ”אִם בֶּן-הָאֱלֹהִים אַתָּה, צִוֵּה שֶׁהָאֲבָנִים
 הָאֵלֶּה יִהְיוּ לֶלֶחֶם.”
 הבשורה על פי מתי ד': 3

מחיה

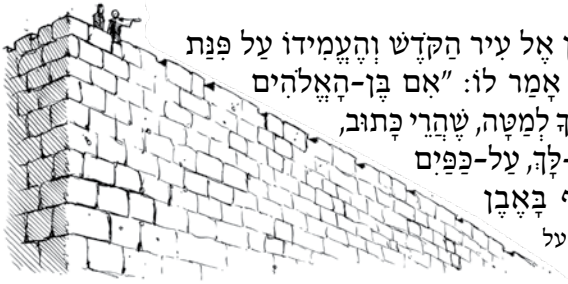
אותו מפתה ששידל את אדם וחווה לאכול את הפרי האסור הציע עתה שישוע יעשה משהו שכל אחד מסוגל להבין – שידאג לצרכיו הפיסיים. נראה שהייתה זו גם הזדמנות-על לישוע להוכיח את זהותו האמיתית. אם הוא יהוה הרי שברא את העולם אך ורק בכוח המילה. לכן, הפיכתם של אבנים ללחם היא עניין פשוט עבורו. אבל הייתה כאן מלכודת. אם יעשה זאת, הרי שהוא ממלא אחר הוראות השטן.

הָשִׁיב יֵשׁוּעַ וְאָמַר: ”כִּתּוּב, 'לֹא עַל-הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם,
 כִּי עַל-כָּל-מוֹצָא פִי-יִהְיֶה'.”
 הבשורה על פי מתי ד': 4

ישוע הגיב לשטן בציטוט מכתבי הקודש, מדבר אלוהים. הוא אמר שחשוב יותר ללכת בדרכי אלוהים מאשר לדאוג לצרכים הגופניים. זוהי הצהרה רבת חשיבות, שכן אנשים רבים כה עסוקים בחיים הפיסיים שלהם עד שהם מתעלמים לגמרי ממצב בריאותם הרוחני. ישוע אמר,

”מֶה תּוֹעֵלֶת תְּצַמַּח לְאָדָם אִם יִרְוִיחַ אֶת כָּל הָעוֹלָם וַיִּפְסֵד אֶת
 נַפְשׁוֹ?”
 הבשורה על פי מרקוס ח': 36

ביטחון

לָקַח אוֹתוֹ הַשָּׁטָן אֶל עֵיר הַקִּדְשׁ וְהֶעֱמִידוֹ עַל פֶּתַח
גַּג בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ. אָמַר לוֹ: "אִם בֶּן-הָאֱלֹהִים
אַתָּה, הַשְׁלֵךְ עֲצָמְךָ לַמַּטָּה, שֶׁהֲרִי כְּתוּב,
'כִּי מִלְאָכָיו יִצְוֶה-לָּךְ, עַל-כַּפְּיִם
יִשְׂאוּנֶךָ, פֶּן-תִּגָּף בְּאֶבֶן
רִגְלֶךָ'." הַבְּשׂוּרָה עַל

פי מתי ד' 5-6

הפעם האתגר היה בוטה. "תוכיח! תוכיח שאתה אלוהים! אם תיפול, המלאכים יצילו אותך!"

השטן ציטט פסוק ממזמור תהילים של המלך דוד. השטן אוהב את הדת, וציטוטים מקראיים הם תכסיס שגור אצלו. הבעיה הייתה שהשטן לא ציטט את הכתובים במדויק. הוא ברר בחלק מסוים אשר תאם את צרכיו. בעבר עשה כך עם אדם וחוה בגן העדן, ועתה ניסה זאת על ישוע.

שוב ענה ישוע לפיתויי השטן בציטוט מכתבי הקודש, אלא שהציטוט שלו היה מדויק. לא היה לו צורך להוכיח לשטן שהוא אלוהים - השטן היה מודע לעובדה זו באופן מוחלט ולא היה לו אף שמץ של ספק בנוגע לכך.

אָמַר לוֹ יֵשׁוּעַ: "עוֹד כְּתוּב, 'לֹא תִנָּסֶה אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ'."

הבשורה על פי מתי ד' 7:

מעמד

לָקַח אוֹתוֹ הַשָּׁטָן לְהַר גְּבוּהַ מְאֹד וְהִרְאָה לוֹ אֶת כָּל מַמְלַכּוֹת
תְּבִיל וּכְבוֹדָן. אָמַר אֵלָיו: "אֶת כָּל אֲלֹהִים אֶתֵּן לָּךְ אִם תִּפֹּל עַל
פְּנֶיךָ וְתִשְׁתַּחֲוֶה לִּי." הַבְּשׂוּרָה עַל פִּי מוֹתֵי ד' 8-9

האם לא זה הדבר שרצה ישוע - שבני האדם ילכו אחריו? אמנם כן, אבל הדבר שלא נאמר הוא שאם ישוע יעבוד את השטן הוא עצמו יהפוך למשרת הרשע. השתחוויה ושירות הולכים יד ביד. לא ניתן להפריד ביניהם. התחבולה של שטן לא עבדה. שוב ציטט ישוע מן הכתובים:

הַשֵּׁיב לוֹ יֵשׁוּעַ: "הִסְתַּלַּק, הַשָּׁטָן, הֵן כְּתוּב, 'לִיהוָה אֱלֹהֶיךָ
תִּשְׁתַּחֲוֶה וְאוֹתוֹ לְבַדוֹ תַעֲבֹד'." הַבְּשׂוּרָה עַל פִּי מוֹתֵי ד' 10:

ד"ר לוקס כתב ש...

לְאַחַר שֶׁגָּמַר הַשָּׁטָן אֶת כָּל נִסְיוֹנוֹתָיו סָר מֵעֲלָיו עַד לְעַת מוֹעֵד.
הַבְּשׂוּרָה עַל פִּי לוקס ד' 13:

השטן עדיין היה נחוש בדעתו להרוס את ישוע. למרות שנכשל בהתקפה זו, וודאי סבר שבמסגרת תוכניתו הכוללת להביס את יהוה, זכה במידה

מסוימת של הצלחה - יוחנן המטביל נזרק לבית האסורים.¹

כְּאֲשֶׁר שָׁמַע יֵשׁוּעַ כִּי הִסְגִּירוּ אֶת יוֹחָנָן יָצָא אֶל הַגָּלִיל. הוּא עָזַב אֶת נְצָרֶת וּבָא לָגוּר בְּכִפֹּר נַחֻם לַיַד הַיָּם...

הבשורה על פי מתי ד': 12-13

ללא חטא

כתבי הקודש אומרים שישוע...

...הִתְנַסָּה בְּכָל כְּמוֹנוֹ מִבְּלֵי חֲטָא. האגרת אל העברים ד': 15

נביאי אמת ונביאי שקר באו והלכו ואף לא אחד מהם טען להיותו נקי מחטא. המקרא מתעד את חייהם של אנשים רבים שהתוודו על חטאותיהם או שנתגלו כחוטאים. אך ישוע מעולם לא חטא. גם אלו שהיו קרובים לו ביותר ובוודאי הכירו את חולשותיו, כתבו על ישוע...

...חֲטָא לֹא עָשָׂה וְלֹא נִמְצְאָה מִרְמָה בְּפִיו.

אגרת כיפא הראשונה ב': 22

בדברים שאמר ישוע לא היתה הגזמה וגם לא המעטה. לכל אורך חייו הייתה צדקתו ניכרת לעיני כל. ממש כשם שראינו שאלוהים הוא מושלם, כך היה גם ישוע ללא חטא.

2 עוצמה

אנשים אינם נוטים להאמין לאדם הטוען שהוא אלוהים. הצהרה שכזאת מתקבלת על פי רוב בלעג, בספקנות ובספק לגבי שפיות דעתו של הטוען. אפילו אישור של נביא כמו יוחנן המטביל לא יתרום לאמונה בו. עם ישראל של ימי ישוע לא היה 'פתי מאמין לכל דבר' - הוא האמין בביטחון שיהוה הוא רוח ושיש לעבוד אותו ואותו בלבד. הם לא יפנו להשתחוות ל"אדם".

כאשר ציין ישוע לראשונה בפני קהל שומעיו כיצד הוא מילא נבואה משיחית,

כָּל הַנוֹכְחִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת נִתְמַלְאוּ כַּעַס בְּשִׁמְעָם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. הֵם קָמוּ וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ אֶל מַחוּץ לְעִיר, וְהוֹבִילוּהוּ אֶל

הָהָר אֲשֶׁר עִירָם בְּנוּיָה עָלָיו, כְּדִי לְהַשְׁלִיכוֹ לַמָּטָה. אֵךְ הוּא עֶבֶר
בְּיַנְיָהֶם וְהֵלֶךְ לוֹ.

הבשורה על פי לוקס ד': 28-30

לא נפריז אם נאמר שישוע עמד בפני קהל מאד ספקני.

עוד בתחילת דרכו לא ניסה ישוע לאכוף את אלוהותו על הסובבים אותו. הוא אפשר לאנשים להגיע למסקנה זו לאט ובעצמם על בסיס צפייה בחייו נטולי החטא, בניסים המופלאים שעשה, ובאופן בו מימש נבואות. בהמשך נוכל לגעת רק בכמה מהמעשים המופלאים שעשה ישוע, אולם הכתובים מתעדים מספיק ניסים כדי למלא ארבעה ספרים. כדברי אחד הנביאים:

יֵשׁ עוֹד מַעֲשִׂים רַבִּים אַחֲרֵים שְׁעָשָׂה יֵשׁוּעַ, וְאֵלוֹ נִכְתְּבוּ בַּמִּפְרָט
חֹזְבְּנֵי שְׁהַעוֹלָם עֲצָמוּ לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַכִּיל אֶת הַסְּפָרִים
הַנִּכְתְּבִים.

הבשורה על פי יוחנן כא': 25

סמכות

אחרי שיוחנן נלקח לבית האסורים הלך ישוע לגליל כדי לבשר שם את בשורת אלוהים.

וַיָּבֹאוּ אֶל כְּפָר נַחוּם וַיְמַהֵר לְבֹא בְּשֶׁבֶת לְבֵית הַכֹּנֶסֶת וַיְלַמֵּד:
וַיִּשְׁתַּחֲמְמוּ עַל תּוֹרָתוֹ כִּי הָיָה מְלַמֵּדֵם כְּאִישׁ שְׁלֹטוֹן וְלֹא כְּסֹפְרִים:
הבשורה על פי מרקוס א': 21-22

כל מי ששמע את ישוע ידע שיש בו משהו מאד יוצא דופן. הוא דיבר בסמכותיות, כמי ש'לו הידיעה, כמי שבידו השליטה. אך מה כל כך נדיר בכך? כולנו הסתבכנו עם אנשי מכירות שהיו כה משכנעים עד שיכלו למכור מסרק לאיש קרח. במה היה ישוע כה שונה?

אוֹתָהּ שְׁעָה הָיָה בְּבֵית הַכֹּנֶסֶת אִישׁ וּבוֹ רוּחַ יְשׁוּעַ טָמֵא, וְהָאִישׁ
צָעֵק בְּקוֹל גָּדוֹל: "אַהֶה, מַה לָּנוּ וְלָהּ, יֵשׁוּעַ מְנַצֵּרֵת? הֲאִם בָּאת
לְהַשְׁמִידֵנוּ? אֲנִי יוֹדֵעַ מִי אַתָּה - קְדוֹשׁ הָאֱלֹהִים!"

הבשורה על פי לוקס ד': 33-34

אחד השדים של השטן שכן בקרבו של אדם זה - בהסכמתו של אותו אדם. אותה רוח רעה ידעה מי היה ישוע, וקראה לו "קדוש אלוהים!"

גַּעַר בּוֹ יֵשׁוּעַ וְאָמַר: "שִׁיתְּק!..."

הבשורה על פי לוקס ד': 35

היות שהשדים תמיד מסלפים את האמת, לא רצה ישוע שייתפסו כמקור אמין לזהותו האמיתית. ישוע סתם את פי השד והורה לרוח הרעה...

"צֵא מִמֶּנּוּ!"

הבשורה על פי לוקס ד': 35

ישוע לא ביקש מהשד לעזוב מרצונו החופשי, הוא נתן לו הוראה! ללא ספק עקבו כל הנוכחים אחר המתרחש בדריכות ובתשומת לב רבה. מי

חזק יותר - ישוע או השד? למי העוצמה האמיתית? ד"ר לוקס כתב:

...הַשָּׂד הַפִּיל אוֹתוֹ אַרְצָה בֵּין הַנוֹכְחִים וַיֵּצֵא מִמֶּנּוּ מִבְּלֵי לְהִזְיֵק לוֹ.
הבשורה על פי לוקס ד': 35

מה שגרם לדבריו של ישוע להיות כה שונים היו חייו ומעשיו, שנתנו חיזוק והיוו אישור לדברים שאמר.

הַכֹּל נִדְהָמוּ וְאָמְרוּ זֶה אֵל זֶה: "מָה הַדָּבָר הַזֶּה? בְּסִמְכוֹת וּבְכַח
הוא מְצִיָּה עַל הָרוּחוֹת הַטְּמְאוֹת וְהֵן יוֹצְאוֹת!"
הבשורה על פי לוקס ד': 36

הוצאת שד מאדם לא הייתה דבר קשה עבור ישוע. עם בריאת העולם הוא גירש שלישי מהמלאכים שבשמים משום שחטאו. אך אפילו הנס "הקטן" הזה עשה כותרות.

הַשְּׂמוּעָה עָלָיו יֵצְאָה בְּכָל הָאָזוֹר מְסֻבִּיב. הבשורה על פי לוקס ד': 37

למי שצפה בו - והיה שם קהל עצום ורב - גילו הניסים שעשה ישוע שאין הוא אדם ככל האדם. הוא חייב להיות משהו שמעבר לכך.

אלו הנלחמים באלוהים חייבים לדעת שהמאבק אינו מאוזן. ישוע, האלוהים הבורא, הרבה יותר חזק מהשטן, שהוא יצור נברא.

כח

אחד הניסים שעשה ישוע על בסיס קבוע היה ריפוי חולים. במסעותיו ברחבי העולם פגשתי לעיתים קרובות אנשים הטוענים להיות מרפאים, אנשים המבינים ברזי התרופות והמרפא, ובשָׂמְנִים (אנשי דת ומרפאים בחברות שבטיות). בין אם באמצעות כישוף או תפילה, הנחת ידיים על החולה או שימוש בקמעות, קריאות "הירפא!" או מלמול מילות סתר רבות עוצמה, נראה שהם זוכים למידה מסוימת של הצלחה.

עם זאת נוכחתי לדעת שמבין אלו אשר טענו שנרפאו, לא היה אף אחד שהיה בעל גוף מושחת או איברים פגומים בטרם נרפא. כלומר, הם לא היו נכים או חסרי גפיים. על פי רוב היו להם בעיות פנימיות שהיקשו על האפשרות לאמת את החלמתם.

לפיכך, השאלה שעלינו לשאול את עצמנו היא: "האם היה ישוע שונה ממרפאים אחרים באמונה?" זה דבר שעלינו לתת עליו את הדעת כשאנו סוקרים את חייו. יתכן שיש משמעות לכך שרופא הוא זה המתעד את הסיפור הבא. לוקס כתב:

בְּהִיְוֹתוֹ בְּאַחַת הָעָרִים בָּא אִישׁ נָגוּעַ כָּלּוּ בְּצָרְעַת. כְּאֲשֶׁר רָאָה
אֶת יֵשׁוּעַ...
הבשורה על פי לוקס ה': 12

לא ניתן לטעות בעובדה שאדם זה היה חולה מאד. הוא היה מצורע כל כולו, מחלה איומה וחשוכת מרפא באותם ימים שמשחיתה את הגוף. היה זה גזר דין מוות - מוות איטי. ד"ר לוקס כתב שכאשר ראה המצורע את ישוע, הוא...

נִפְּל עַל פְּנֵיו וְהִתְחַנַּן אֵלָיו: "אֲדֹנָי, אִם תִּרְצֶה תִּנְכַּל לְטַהֵר אוֹתִי."
הבשורה על פי לוקס ד': 12

היה זה מעשה ראוי לשבח מטעם המצורע לפנות בדברים לישוע, אך מזה מאות בשנים פונים כך חולים למרפאים. לומר שישוע יכול לרפא אותו - דבר אחד הוא, אבל האם זה באמת כך? האם היה לישוע הכוח למגר מחלה שכזאת - להביא רפואה?

בְּרַב רַחֲמָיו הוֹשִׁיט יֵשׁוּעַ אֶת יָדוֹ, נִגַּע בּוֹ וְאָמַר אֵלָיו: "רוֹצֶה אָנִי..."
הבשורה על פי מרקוס א': 41

אותו מגע ואותן מילים העבירו ללא ספק זרם של התרגשות בקהל הצופה במ.

המגע

על פי התרבות השלטת באותם ימים, נדרש המצורע לצעוק "טמא" בכל פעם שמישהו קרב אליו. היה עליהם לשמור מרחק של 100 צעדים מכל מי שאינו מצורע, ואסור היה לגעת במצורעים. הם חיו בבידוד מרוקן מכל ביטוי של אהבה.

עם זאת, המקרא מספר שישוע התמלא רחמים ושלח ידו במכוון לגעת במצורע. המילה היוונית המתורגמת ל"נגע", כוללת את הרעיון של "להיצמד", "לדבוק". אולי כך ישוע את זרועותיו סביב המצורע והצמיד אותו אל חזהו. איננו יודעים לבטח, אבל יכולים אתם לשער בנפשכם איזו משמעות הייתה למחווה קטנה זו של רגש עבור האיש הזה, הצמא לאהבה. כמובן, אהבה אכפתית היא חלק מאופיו המושלם של האדון. זוהי הדרך שלו.

ובכל זאת, רק מכיוון שישוע אמר שברצונו לרפא את המצורע, ורק מכיוון שהתמלא רחמים כלפיו, אין משמעות הדבר שהאיש החולה ירפא.

זכור לי ביקור במושבת מצורעים ענקית. התייסרתי למראה האנשים שצורתם נתעוותה והושחתה על ידי המחלה. אך גם אם המושבה כולה הייתה מאמינה שיש ביכולתי לרפאה, הייתה אמונתם מכוונת לכיוון הלא-נכון. הייתי מוכן, נתמלאתי רחמים, אך הייתי חסר אונים. לכן, השאלה הגדולה היא: "האם לישוע יש גם את הכוח?"

המילים

אתם יכולים לדמיין לעצמכם את הקהל מצטופף, מנסה לשמור בזמן על מרחק בטוח מהמצורע, ועדיין להיות בעמדת תצפית טובה: האם יהיו מעשי כשפים, קסמים, לחשים או מילות סתרים? התשובה לכך היא "לא". במקום זאת, ישוע פשוט דיבר. הוא אמר למצורע,

"...הטָהֵר!" בְּאוֹתוֹ רָגַע סָרָה מִמְּנוֹ הַצְרִיעַת וְהוּא נִטְהַר.

הבשורה על פי מרקוס א': 41-42

לא מדובר כאן בריפוי חלקי של אחד מאברי הגוף הפנימיים. מה שהתחולל כאן היה ברור לעין כל. המצורע נרפא באופן מידי ומוחלט. כמובן, מבחינתו של האדון, לא היה בכך משהו יוצא דופן. הוא זה שברא את האדם מלכתחילה, כך שריפוי של אדם לא היה מעשה דרמטי עבורו. אך ללא ספק הייתה לכך השפעה דרמטית על קהל הצופים בו. הם היו עדים לדבר מה מאד יוצא דופן.

יש כאן עוד נקודה מעניינת. על פי חוקי היהדות, כאשר נגע ישוע במצורע, הפך גם הוא (ישוע) לטמא, אבל במקום זאת קרה דבר הפוך. ישוע נגע במצורע, והמצורע טוהר. ד"ר לוקס כתב ש...

...הַשְּׂמוּעָה עַל-אוֹדוֹתָיו הִלְכָה וְהַתְּפִשְׁטָה וְהַמּוֹנִים רַבִּים נִקְבְּצוּ

הבשורה על פי לוקס ה': 15

לְשִׁמְעַ וּלְהִרְפֹּא מִתְחִלּוֹאֵיהֶם.

התלמידים תיעדו את היותם עדי ראייה למרפא שהעניק ישוע לחולים במחלות שונות וקשות, אנשים שהיו חולים בבריור או בעלי נכות קשה. אף איש לא נדחה על בסיס היותו חשוך מרפא. ישוע אפילו החיה מתים! אך הניסים שעשה ישוע לא נועדו לשעשע את האוכלוסיה המקומית. הלימוד של ישוע והרחמים שהפגין חשפו את אופיו, והניסים סיפקו אישור לכך שהוא והמסר שלו הינם שמימיים ואמיתיים. כן, הוא היה אדם, אך הוא היה גם אל.

3 נולד מחדש

אֶחָד הַפְּרוֹשִׁים מִמְּנֵהֵי הַיְהוּדִים, נִקְדִּימוֹן שָׁמוֹ...

הבשורה על פי יוחנן ג': 1

נקדימון היה איש בעל מעמד. הוא היה חבר בסנהדרין, המועצה היהודית המחוקקת שיעצה לרומאים בנושאים הנוגעים לחוק המקומי.

בָּא אֶל יֵשׁוּעַ בְּלִילָה וְאָמַר אֵלָיו: "רַבִּי, אֲנִי חָנוּן וְיוֹדְעִים כִּי מֵאֵת אֱלֹהִים בָּאתָ לְהִיטֵל מוֹרָה, שְׁהָרִי אֵין אִישׁ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת אֶת הָאוֹתוֹת שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה אֲלָא אִם בֶּן אֱלֹהִים אַתָּה."

* רבי הוא כינוי הניתן למורי דת יהודיים. זוהי פניה שיש עימה כבוד.

הבשורה על פי יוחנן ג': 2

נקדימון היה שרוי בספק אבל הוא גם ידע שיש משהו שונה בישוע. הוא הבין שאלוהים חייב להיכלל בדרך כלשהי במשוואה הזאת. אך עדיין נותרו שאלות רבות בפיו.

את ישוע הדאיג משהו אחר - נשמתו של נקדימון. הוא ידע שנקדימון חושב על עצמו שהוא טוב-דיו-עבור-אלוהים - שהוא בוטח בצדקתו העצמית משום ששמר את מצוות התורה באדיקות. הוא גם ידע שנקדימון גאה בכך שהוא שייך לבני העם הנבחר - העם היהודי.

הַשֵּׁיב יֵשׁוּעַ וְאָמַר אֵלָיו: "אֲמֵן אָמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָךְ, אִם לֹא יוֹלֵד אָדָם מִלְמַעְלָה, לֹא יוּכַל לִרְאוֹת אֶת מַלְכוּת הָאֱלֹהִים."
הבשורה על פי יוחנן ג': 3

להיולד מחדש?

זה לא מה שניתן היה לחשוב - ישוע לא דיבר על גלגול נשמות. ישוע ידע שנקדימון בוטח במורשתו היהודית שתפתח לפניו את הדלת לנוכחות אלוהים. ישוע רצה להראות לו שאמונתו מופנית למקום הלא נכון - ללידה הלא נכונה. לפיכך אמר לו, "עליך להיולד מחדש". אמירה זו ערערה את נקדימון.

שָׂאֵל נְקֵדִימוֹן: "אֵיךְ יוּכַל אָדָם לְהוֹלֵד בְּהִיּוֹתוֹ זָקֵן? הַאִם הוּא יוּכַל לְהַפְגִּס שְׁנֵית לְרַחֵם אִמּוֹ וּלְהוֹלֵד?"

וַיַּעַן יֵשׁוּעַ אָמֵן אָמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָךְ אִם לֹא יוֹלֵד אִישׁ מִן הַמַּיִם וְהָרוּחַ לֹא יוּכַל לָבוֹא אֶל מַלְכוּת הָאֱלֹהִים: הַנּוֹלֵד מִן הַבֶּשֶׂר בֶּשֶׂר הוּא וְהַנּוֹלֵד מִן הָרוּחַ רוּחַ הוּא: אֵל תִּתְמָה עַל אֲמָרֵי לָךְ כִּי עֲלִיכֶם לְהוֹלֵד מִלְמַעְלָה:
הבשורה על פי יוחנן ג': 4-7

כאשר נולד נקדימון כתינוק, לידה מהבשר - הוא נכנס לעולם במצב של מוות רוחני. נקדימון היה זקוק ללידה נוספת אם ברצונו להתקבל אצל אלוהים בשמים. הוא היה זקוק לחיים חדשים - להתחלה רוחנית. ישוע המשיך בתיאור האופן שבו מתבצעת לידה שנייה זו.

"כִּי כֹה אֶהֱבֶה אֱלֹהִים אֶת הָעוֹלָם עַד כִּי נָתַן אֶת בְּנוֹ יְחִידוֹ לְמַעַן לֹא יֵאבֵד כָּל הַמַּאֲמִין בּוֹ, אֲלֵא יִנְחַל חַיֵּי עוֹלָם."
הבשורה על פי יוחנן ג': 16

כאשר יחליף נקדימון את האמונה בעצמו באמונה בישוע, אז ייוולד מחדש בלידה רוחנית - יהיו לו חיי עולם.

חיי עולם

יתרה מכך. ישוע הבטיח חיי נצח לא לנקדימון בלבד, כי אם לכל מי שמאמין בו! המלאך הורה למרים וליוסף לקרוא לבנם ישוע מכיוון

שמשמעות שם זה היא "יהוה הוא מושיענו". וכעת ישוע בעצמו אמר שהוא יושיע את האנושות מעונש החטא - עונש נצחי באגם של אש.

"הַן הָאֱלֹהִים לֹא שָׁלַח אֶת בְּנוֹ אֶל הָעוֹלָם לְשַׁפֵּט אֶת הָעוֹלָם,
אֶלָּא כְּדֵי שְׂיוֹשִׁיעַ הָעוֹלָם עַל-יָדָיו." הבשורה על פי יוחנן ג': 17

ישוע לא בא לעולם על מנת לשפוט אותנו, כי אם על מנת להושיע אותנו מכל האסון שהשטן, החטא והמוות המיטו עליו. כל שהיה על בני האדם לעשות הוא להפוך את בחירתם של אדם וחוה בגן עדן. במקום לסמוך על השטן ועל עצמם, עליהם לסמוך על האדון ישוע המשיח.

"הַמֵּאֲמִין בּוֹ אֵינְנוּ נִדּוֹן. מִי שְׂאֵינְנוּ מֵאֲמִין כְּבָר נִדּוֹן, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא
הָאֲמִין בְּשֵׁם בּוֹ-הָאֱלֹהִים הִיָּחִיד." יוחנן ג': 18

אין שביל ביניים

ישוע אמר שכל מי שיאמין בו לא יישפט כחוטא. אבל אלה שלא בוטחים בו כבר נמצאים תחת משפט. אין שביל ביניים. אינך יכול לומר "אני אחשוב על זה" ולהמשיך ולהישאר בנוחות בשטח האפור. אדם בוחר להאמין, או נשאר לא-מאמין. לא לבחור, בפועל, כמוהו כבחירה.

בנוסף, אין צורך להמתין עד למוות כדי לגלות את גורלך. ישוע היה ברור והחלטי. האנשים נמצאים תחת משפט, בדרכם אל אגם האש, עד אשר ישימו את בטחונם בישוע שיושיע אותם. רק אז יהיו להם חיי נצח. זו היתה ההבטחה שישוע נתן, וכפי שראינו לאורך הדרך, לאדון יש היסטוריה ארוכה של שמירת הבטחות.

"אָמֵן אָמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם, הַשּׁוֹמֵעַ אֶת דְּבָרַי וּמֵאֲמִין לְשׁוֹלְחִי
יֵשׁ לוֹ חַיֵּי עוֹלָם וְאֵינוּ בָּא בְּמִשְׁפַּט כִּי אִם עִבֵּר מִמּוֹת לַחַיִּים." הבשורה על פי יוחנן ה': 24

ישוע לא התעלם ממשפט החטא. הוא ידע שלא כל אחד ישים בו את מבטחו. רבים יבחרו שלא לעשות כן וסיבותיהם עימהם. אך הוא סיפק והציע דרך לבחירה. הוא הציע חיי נצח.

4 האור

ישוע המשיך בשיחתו עם נקדימון.

"וְזֶהוּ הַדִּין: הָאֹר בָּא אֶל הָעוֹלָם וּבְנֵי הָאָדָם אָהְבוּ אֶת הַחֹשֶׁךְ
יֹדְתָר מִן הָאֹר, כִּי רָעִים הָיוּ מֵעֲשִׂיהֶם." הבשורה על פי יוחנן ג': 19

נקדימון ידע שהנביאים הקדומים כתבו שבעולם החדש שיבוא,

ישעיהו ס' 20:

...יְהִי־הָיָה לְךָ לְאֹר עוֹלָם...

ברור היה לנקדימון שיהיה הוא אותו "אור נצחי". ועם זאת, הנה ישוע אומר ש,

הבשורה על פי יוחנן ג': 19

"...הָאֹר בָּא אֶל הָעוֹלָם..."

אתם יכולים לתאר לעצמכם את נקדימון מנסה לעכל את המידע הזה. "למה מתכוון ישוע? האם ירד אלוהים לעולם באיזושהי דרך מיוחדת?" נקדימון היה צריך זמן למחשבה.

מאוחר יותר, ניסח ישוע את הדברים בשפה ברורה ופשוטה. הוא אמר,

הבשורה על פי יוחנן ח': 12

"...אֲנִי אֹר הָעוֹלָם..."

ישוע הוא אכן האור שבא אל העולם. בדיוק כשם שיהיה ברא את המאורות על מנת שנראה את דרכנו לאורכו של שביל פיס, עתה הוא בא לעולם כדי להאיר את השביל הרוחני המוביל לשמים. בני האדם ניצבו בפני בחירה - יכולנו להמשיך ולמעוד בחשיכה, לבטוח ברעיונות ובדתות שלנו, או שיכולנו לבטוח בדברי ישוע, ואז החשיכה היתה מוסרת מעל הבנתנו. ישוע הבטיח,

"...אִישׁ הַהוֹלֵךְ אַחֲרַי לֹא יִתְהַלֵּךְ בַּחֹשֶׁךְ, אֶלָּא אֹר הַחַיִּים יְהִי־לוֹ."

הבשורה על פי יוחנן ח': 12

אני הנני

אפשר לחוש הזדהות עם העם היהודי המנסה להבין את זהותו האמיתית של ישוע. אחרי הכל, הנה הוא עומד מולם, נראה ככל אדם אחר, אך... ובכן... הוא לא היה רק אדם. והטענות שטען? הרי הן היו שערוריות! למשל, הוא אמר שהוא היה חי מאז ומעולם ויחיה לנצח! באחת ההזדמנויות תמך ישוע בטענה זו כאשר התייחס לתקופתו של אברהם, וציון שכבר אז היה קיים. הפרושים היו מזועזעים.

אָמְרוּ לוֹ: "עֲדִין אֵינְךָ בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה וְאַתְּ אֹבְדָהֶם רְאִיתָ?"

הַשִּׁיב לָהֶם יֵשׁוּעַ: "אֲמֵן אֲמֵן אֲנִי אֹמֵר לָכֶם, בְּטָרֵם הֵייתֶם אֹבְדָהֶם,

הבשורה על פי יוחנן ח': 57-58

אֲנִי הוּא."

אלה שהקשיבו לישוע ידעו שהוא טוען להיותו יהוה אלוהים בעצמו - האני הקיים מכח עצמו, הנצחי! עתה עמדו בפניהם שלוש ברירות:

1. הם יכלו להאמין שישוע אומר להם את האמת ולעבוד אותו כשם שעבדו את יהוה אלוהים, או...

2. הם יכלו לדחות אותו ואת המסר שלו; למעשה, לכנות אותו שקרן, מתחזה, אדם מרושע - ובמקרה שכזה, על פי התורה, מוטל היה עליהם לרגום אותו למוות באבנים על היותו טוען לאלוהות, או...

3. הם יכלו לשים עליו תווית של משוגע, מטורף, חולה נפש שדעתו נשתבשה עליו - מקרה עצוב שיש לרחם עליו.

אלה היו הברירות בהן התחבטו הפרושים. כיום יש הרוצים להוסיף ברירה רביעית:

4. הם רוצים להאמין שישוע היה מורה מוסרי דגול, מנהיג רוחני, גורו מהמעלה הראשונה, אך לא יותר מזה - בוודאי לא ישות עליונה.

אך אפשרות רביעית זו איננה כלל אפשרות. C. S. Lewis (ק.ס. לואיס, 1898-1963), מחבר Chronicles of Narnia (דברי ימי נרניה) ופרופסור מכובד באוניברסיטת קיימברידג', מתייחס לכך בבהירות בכתבו:

אני מנסה כאן למנוע ממישהו לומר את הדבר הטפשי ביותר שאנשים תקופות אומרים עליו: "אני מוכן לקבל את ישוע כמורה מוסרי דגול, אך איני מקבל את טענתו להיותו אלוהים". זהו הדבר היחיד שאל לנו לומר. אדם שהיה אדם בלבד ואמר את הדברים שישוע אמר לא יכול היה להיות מורה רוחני. [הרי ישוע אמר שהוא יהוה, הדרך היחידה לשמים]. הוא יכול להיות משוגע - ברמה של אחד שאומר שהוא ביצה מבושלת - או שהוא השטן של הגיהנום. עליכם להחליט: או שאיש זה היה, והינו, בן האלוהים, או שהוא משוגע ואף גרוע מזה.

ולואיס מוסיף:

אתם יכולים להשתיק אותו כשם שמשתיקים שוטה, אתם יכולים לירוק עליו ולהרוג אותו כשד, או שאתם יכולים ליפול לרגליו ולקרוא לו אדון ואלוהים. אך הבה לא נציע שטויות מתנשאות ביחס להיותו מורה אנושי דגול. הוא לא השאיר את האופציה הזאת פתוחה. הוא לא התכוון לכך.²

לואיס היה פעם אגנוסטי - אדם הטוען שאין לדעת אם יש או אין אלוהים - אך עקב הלימוד שלו את כתבי הקודש, השתכנע שישוע הוא אלוהים עצמו.

הפרושים עשו את בחירתם ביחס לטענה של ישוע שהוא יהוה. המקרא אומר,

...מֵשׁוּם כִּדְ הַרְיִמוּ אַבְנִים לְהַשְׁלִיךְ עָלָיו, אֲלָא שֵׁיִשׁוּעַ הַסֵּתֶתֶר וַיֵּצֵא...
הבשורה על פי יוחנן ח': 59.

5 דחוי

אַחֲרֵי יָמִים אֲחָדִים בָּא שְׁנִית אֶל כָּפָר נְחוּם. כְּשֶׁנֹּדַע כִּי הוּא
בְּבֵית נְאֻסָּפוּ רַבִּים עַד אֲשֶׁר לֹא הָיָה עוֹד מְקוֹם גַּם לְפָנַי פֶּתַח
הַבַּיִת, וְהוּא דִּבֶּר אֲלֵיהֶם אֶת דְּבָרָיו. אִזּוּ הִבִּיאוּ אֵלָיו אִישׁ מִשְׁתַּק
וְאַרְבָּעָה אַנְשִׁים נוֹשְׂאִים אוֹתוֹ. הבשורה על פי מרקוס ב': 1-3

היה זה מחזה מוכר בכל מקום אליו הגיע ישוע. ברגע שהופיע, החלו החולים והנכים להגיע. במקרה זה, נשאו ארבעה אנשים את חברם המשותק.

בְּגִלְל הַהֶמוֹן לֹא יָכְלוּ לְהִכְנִיסוֹ אֵלָיו וְלָכֵן פָּרְקוּ אֶת הַגַּג מֵעַל
הַמְּקוֹם שֶׁהָיָה בּוֹ יֵשׁוּעַ, וְדָרְדְּרָה הִפְתַּח שְׁעָשׂוֹ הוֹרִידוּ אֶת הָאֱלוֹנָקָה
עִם הַמִּשְׁתַּק הַשּׁוֹכֵב עָלֶיהָ. הבשורה על פי מרקוס ב': 4

הבתים באותה התקופה היו מאופיינים בגג שטוח. מדרגות הובילו לגג, ואפשרו לו לספק מקום קריר יותר למנוחה בשעות הערב. כאשר לא יכלו ארבעת האנשים להתקרב לישוע, הם פשוט עלו על גג הבית, עשו בו פתח, והורידו את ידיים הנכה למטה לרגלי ישוע. אני אומר "פשוט", אך מילה זו מתייחסת רק לעליה לגג. עשיית פתח בגג עשוי חימר שרוף-שמש היתה ללא ספק עבודה קשה. אתם יכול לתאר לעצמכם כמה אבק ורגבי אדמה דחוסה נשרו על הנוכחים בבית. כמובן שהשיעור של ישוע נקטע. כולם בהו בתקרה תוהים מה מתרחש. כאשר התגלו פניהם הנחושות של החברים, סביר להניח שהקהל החל לצעוק ולקרוא: "השתגעתם? מה עם קצת כבוד? אנחנו מכוסים אבק! אתם הורסים את הבית!" אך ישוע ראה משהו אחר.

כִּרְאוֹתָו אֶת אֲמוֹנְתָם אָמַר אֵלָיו: "בֶּן אָדָם, נִסְלַחוּ לָהֶם חַטָּאֵיהֶם."
הבשורה על פי לוקס ה': 20

את ישוע קודם כל מעניינת פנימיותו של האדם, ליבו. לא הייתה זו בעיה עבורו לסלוח על חטא. הוא אלוהים. אבל לחלק מקהל שומעיו הייתה בעיה לקבל עובדה זו. למרות שלא נתנו לה ביטוי, מחשבותיהם היו עוינות.

הַחֲלוּ הַסּוֹפְרִים וְהַפְּרוּשִׁים לְהִרְהַר וְאָמְרוּ: "מִי הוּא זֶה הַמְּדַבֵּר
דְּבָרֵי נְאֻצָּה? מִי יָכוֹל לְסַלַּח עַל חַטָּאִים זֹלָתֵי אֱלֹהִים לְבָדוּ?"
הבשורה על פי לוקס ה': 21

ואכן צדקו - רק אלוהים יכול לסלוח על חטאים!

אוֹלָם יֵשׁוּעַ יָדַע אֶת מַחְשְׁבוֹתֵיהֶם וְהֵשִׁיב לָהֶם: "מָה אַתֶּם
מְהַרְהָרִים בְּלִבְבְּכֶם?" הבשורה על פי לוקס ה': 22

כיוון שהאדון הוא כל יודע, ידע ישוע את מחשבותיהם ואמר להם זאת. אתם יכולים לשער בנפשכם כמה מושפלים חשו הפרושים. הם בוודאי סרקו את מוחם בניסיון להיזכר מה חשבו במהלך עשר הדקות שחלפו. דבר אחד היה בטוח - ישוע יכל לקרוא את מחשבותיהם! אבל ישוע לא ניסה להרשים אותם. הייתה לו שאלה אליהם:

”מה קל יותר: להגיד למשתק,

1. 'נסלחו לך חטאיך', או לומר

2. 'קום, קח את האלונקה והתהלך?'” הבשורה על פי מרקוס ב':19

סליחת חטאים

שום עורך דין לא היה יכול לנסח שאלה קשה יותר. אתם יכולים לדמיין את הפרושים כשהם מנסים לעכל את המסקנה הבלתי נמנעת. ישוע לא המתין לתשובתם.

”אך למען תדעו כי לבן-האדם הסמכות עלי אדמות לסלח על חטאים, הריני אומר לך” - פנה אל המשתק - ”קום, קח את האלונקה וּלך לביתך!” הוא קם מיד לנגד עיניהם, הרים את האלונקה והלך לביתו כשהוא מהלל את אלהים. תדהמה אחזה את כלם, ובלב מלא יראה הללו את אלהים ואמרו: ”נפלאות לראינו היום!”

לוקס ה':24-26

עובד ביום השבת

אין ספק שהתוכחות החוזרות ונשנות של ישוע הרגיזו את הפרושים. הם איבדו מכבודם. הם החלו לעקוב אחר ישוע מקרוב, בתקווה לתפוס אותו מבצע איזשהו חטא בוטה.

הוא נכנס שוב לבית הפנסות. היה שם איש שיידו יבשה, והם התבוננו בישוע לראות אם ירפא אותו בשבת, כדי שיוכלו להאשים אותו.

הבשורה על פי מרקוס ג':1-2

על פי התורה, אסור לאיש לעבוד בשבת. עבודה בשבת היא הפרת מצוות אלוהים, וזהו חטא. בעיני הפרושים, מעשים כמו מתן שירות רפואי נחשבו לעבודה. התורה לא אומרת שטיפול בחולים ביום השבת

מהווה עבירה, אך הפרושים צירפו לעשרת הדברות את רשימת החוקים שלהם, והוראות אלו קיבלו סמכות זהה לזו של הכתובים. לפיכך התבוננו וחיכו לראות אם ישוע ירפא את החולה, אם יבצע עבודה ביום השבת. היות שידע שהפרושים רוצים וממתינים להזדמנות לטמון לו מלכודת, יכול היה ישוע להימנע מעימות, אך הוא לא נסוג.

אָמַר אֶל הָאִישׁ אֲשֶׁר יָדוּ יְבֹשָׁה: "עֲמֹד בְּאִמְצַע!"
 הבשורה על פי מרקוס ג':3

אתם יכולים לדמיין את ישוע מסתובב ומביט אל אלה הזוממים להאשים אותו. הזמן קופא.

פָּנָה אֵלֵיהֶם וְשָׂאֵל: "הֲאִם מִתֵּר לְהִיטִיב בְּשִׁבְתְּ אוֹ לַעֲשׂוֹת רָעָה?
 להציל נפש או להרג?"
 הבשורה על פי מרקוס ג':4

הנה הוא מתחיל שוב, מפנה אליהם שאלות מוזרות! הפרושים רתחו מכעס וטינה.

אָךְ הֵם שִׁתְּקוּ.

הִבִּיט בָּהֶם כֹּה וְכֹה בְּזַעַם, בְּרַב עֲצָב עַל קִשְׁי לִבָּבָם, וְאָמַר לְאִישׁ:
 "הוֹשִׁיט אֶת הַיָּד!" הוּא הוֹשִׁיט אוֹתָהּ וַיְדוּ שׁוֹבָה לְאִיתָנָה.
 הבשורה על פי מרקוס ג':4-5

נתפס בשעת מעשה

ישוע עשה זאת. הוא עבד ביום השבת! הפרושים תפסו אותו בשעת מעשה.

יָצְאוּ הַפְּרוּשִׁים וּמִיד טָכְסוּ עָלָיו עֲצָה עִם חֲסִידֵי בֵּית הוֹרְדוֹס -
 לְיַצֵּד לְהַכְחִיד אוֹתוֹ.
 הבשורה על פי מרקוס ג':6

בדרך כלל, ברית שכזאת הייתה דבר בלתי מתקבל על הדעת. אנשיו של הורדוס היו מפלגה פוליטית שתמכה בשלטון הורדוס ורומי. לעומת זאת, הפרושים מצידם תיעבו את הרומים - אך הם שנאו את ישוע אף יותר. אם הם עומדים להורגו, הם יזדקקו לעזרתו של השלטון הרומי. המנהיגים הדתיים דחו את ישוע. מבחינתם, הוא לא יכול היה להיות המושיע המובטח.

6 שנים-העשר

יְשׁוּעַ הֵלֵךְ מִשָּׁם... וְהֵמוֹן רַב מִן הַגָּלִיל הֵלְכוּ אַחֲרָיו... בָּאוּ אֵלָיו
 הֵמוֹן רַב, כִּי שָׁמְעוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה. הבשורה על פי מרקוס ג':7-8

קהל רב ליווה את ישוע בכל אזור הגליל הכפרי, חלק בגלל הלימוד, אחרים - כדי לצפות בניסים. מקרב הציבור העצום הזה, בחר ישוע שנים-עשר שישוהו במחיצתו זמן רב יותר. בתחילה קראו להם האנשים תלמידים, או פשוט - השנים עשר, אך בהמשך התייחסו אליהם כאל שליחים במשמעות של "אלה שנשלחו" - שם שהעניק להם ישוע.

בְּאוֹתָם יָמִים יֵצֵא אֶל הַהָר לְהִתְפַּלֵּל. לַיְלָה שְׁלֹם הַתְּמִיד בְּתַפְּלָה
לְאֱלֹהִים.

וְעַם אֹר הַבֶּקֶר קָרָא אֱלֹו אֶת תְּלַמִּידוֹ וּבָחַר מֵהֶם שְׁנַיִם-עָשָׂר
בְּכַנּוּתוֹ אוֹתָם שְׁלִיחִים:

אֶת שְׁמַעוֹן, אֲשֶׁר גַּם קָרָא לוֹ כֵּיפָא, וְאֶת אַנְדְּרִי אַחִיו, אֶת יַעֲקֹב
וְאֶת יוֹחָנָן, אֶת פִּילִיפּוֹס וְאֶת בְּר תַלְמִי, אֶת מַתִּי וְאֶת תַּאמָא,
אֶת יַעֲקֹב בֶּן חַלְפִי וְאֶת שְׁמַעוֹן הַמְּכָנָה הַקְּנָאִי, אֶת יְהוּדָה בֶּן
יַעֲקֹב וְאֶת יְהוּדָה אִישׁ קָרִיּוֹת אֲשֶׁר נָהִיָה לְמַסְגִּירוֹ.

הבשורה על פי לוקס ו': 12-16

בין השליחים היו אנשים בעלי רקע שונה לחלוטין זה מזה, החל מגובה
מיסים בשרות הרשות הרומית ועד לקנאי שמחויב להפלת המשטר
הרומי. הנותרים כללו מגוון של דייגים.

ד"ר לוקס כתב שהשליחים חלקו חוויות רבות עם המשיח.

בְּאַחַד הַיָּמִים יָרַד לְסִירָה יַחַד עִם תְּלַמִּידוֹ. אָמַר לָהֶם: "בּוֹאוּ
נַעֲבֹד לְצַדִּי הַשְּׁנַיִ שֶׁל הָאֵגֶם." אַז הִפְלִיגוּ מֵשִׁם. כְּאֲשֶׁר שָׁטוּ הוּא
נִרְדָּם, וְהִנֵּה רוּחַ סַעֲרָה יָרְדָה עַל הָאֵגֶם וְהִסִּירָה נִתְמַלְאָה מִיָּם
עַד כַּדֵי כֶּךָ שֶׁהָיוּ בְּסַכְּנָה.

הבשורה על פי לוקס ח': 22-23

עלינו לזכור שרוב השליחים היו דייגים ותיקים. לעיתים קרובות נאבקו
בסופות בכנרת, אך סופה זו הייתה אלימה במיוחד. אתם יכולים לדמיין
את השמים השחורים, את הרוח הגועשת, את זעם הגלים, את הגשם
השוטף. כשהמים הקוצפים מציפים את הסירה, השליחים המבוהלים...

...נִגְשׁוּ אֱלֹו וְהִעִירוּהוּ בְּאֶמְרָם, "אֲדוֹנָנוּ, אֲדוֹנָנוּ, אֲנַחְנוּ טוֹבְעִים!"
הבשורה על פי לוקס ח': 24

אתם יכולים לשוות בנפשכם את השליחים המפוחדים ממלמים
בבהלה את דבריהם כשהם מנערים את ישוע משנתו. הוא הזדקף
על משכבו, עמד על רגליו, ובקול סמכותי,

...נָגַעַר בְּרוּחַ וּבַגְּלִים הַזּוֹעֲפִים. הִלְלוּ שְׂכֹכוֹ וְנִשְׁתַּרְרָה דְמָמָה.
הבשורה על פי לוקס ח': 24

בשקט המבהיל שנוצר ניתן היה לשמוע את התרנים חורקים ואת
המים השקטים מלחכים את דופן הסירה, שעדיין מתנוודדת קלות.
למרות שהרוח והגלים שככו, עדיין הלם ליבם של השליחים בחוזקה.
בעוד הסירה מפליגה בנחת, ישוע...

...שָׁאַל אוֹתָם: "אֵיפֹה אֶמוֹנְתְּכֶם?"
הבשורה על פי לוקס ח': 25

במילים אחרות: "האם אינכם סומכים עלי?" אתם יכולים שוב לדמיין את השליחים, ספוגי זיעה, מתקשים להאמין למראה עיניהם, מביטים אל ישוע ואז מלכסנים מבט לעבר הים ושבים ומביטים במשיח הרגוע. איננו יודעים מי היה הראשון ששבר את השתיקה, ד"ר לוקס לא מתעד זאת, אבל...

בְּהֵיזְתֶם אֶחֶזְזִי יְרָאָה וּפְלִיאָה אֶמְרוּ זֶה לָזֶה: "וּבִכְן מִי הוּא זֶה אֲשֶׁר מְצַוֶּה עַל הָרוּחַ וְעַל הַיָּם וְהֵם נִשְׁמָעִים לוֹ!"
 הבשורה על פי לוקס ח': 25

מנקודת מבטו של אלוהים לא היה זה נס מרשים במיוחד, במיוחד לא כאשר מתחשבים בכך שהוא זה שברא את הרוח והגלים מלכתחילה. אבל ישוע הרגיע יותר מאשר רוח וגלים - הוא גם הרגיע את הלבבות ההולמים בפחד. ישוע אמר,

"אֵל יִבְהַל לְבַבְכֶם. הָאֱמִינוּ בְּאֱלֹהִים; הָאֱמִינוּ סָגֵם בִּי."
 הבשורה על פי יוחנן יד': 1

כל שהיה עליהם לעשות הוא לתת בו אמון.

ישנו ביטוי מעניין (שמקורו בשפה האנגלית) האומר שאם משהו "מהלך כמו ברווז ומגעגע כמו ברווז, זה חייב להיות ברווז." ביטוי זה הוא קל-דעת מכדי להתייחס באמצעותו לישוע, אולם הוא ממחיש את תהליך המחשבה שהוביל את השליחים להסקת מסקנות מסוימות. ישוע הפגין עוצמה אלוהית; הוא דיבר בסמכות אלוהית; הוא היה נקי מחטא כאלוהים - לפיכך הוא חייב להיות אלוהים. במונחים תיאולוגיים, ישוע המשיח היה:

- ❖ אנושי באמת - לא רק גוף שאלוהים שוכן בו.
- ❖ אלוהות מלאה - לא אל שולי או בקנה מידה קטן.
- ❖ מאוחדים בגוף אחד - 100% אלוהים ו-100% בן אנוש בו זמנית - אך נקי מחטא.
- ❖ לא מעורב - הוא אינו חצי חיה, וחצי אלוהים, או כל שילוב אחר. ההבחנה בין בורא ובריאה בעינה עומדת.

7 הלחם

המקרא אומר שאלוהים הגביל את הצד האלוהי של טבעו כאשר נעשה לאדם. למרות זאת, ניתן לראות כיצד הוא זוהר מבעד לאנושיותו שוב ושוב בחיי היומיום שלו.

אָחֵרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עָבַר יְשׁוּעַ לְצַד הַשְּׂנֵי שֶׁל יָם כְּנָרֵת. הַמֶּזֶן עִם רַב בָּאוּ אַחֲרָיו, כִּי רָאוּ אֶת הַנִּסִּים שֶׁעָשָׂה בַחֻלָּיִם. הוּא עָלָה עַל הָהָר וַיֵּשֶׁב שָׁם עִם תַּלְמִידָיו. הֲיָה זֶה סְמוּךְ לַפֶּסַח, חֵג הַיְהוּדִים.

כְּשֶׁנִּשְׂאָ יְשׁוּעַ אֶת עֵינָיו וַרְאָה עִם רַב בָּאִים אֵלָיו, אָמַר לְפִלִּיפּוֹס: "אֵיפֹה נִקְנָה לָחֶם כְּדֵי שְׂיֵאכְלוּ אֵלֶּה?"
 הבשורה על פי יוחנן ו': 1-5

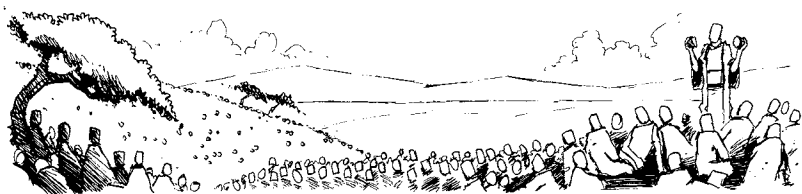
ישוע שוב שאל שאלות. הוא רצה שפיליפוס ינתח את המצב. זה שוב היה אחד מאותם מקרים של מבחני "האם תבטחו בי?"

הַשֵּׁיב לוֹ פִּילִיפּוֹס: "כְּדֵי שֶׁכֹּל אֶחָד יִקְבַּל קֶצֶת לֹא יִסְפִּיקוּ לָהֶם כְּכֹרוֹת לָחֶם בְּמֵאתַיִם דִּינָר."

אֶחָד מִתַּלְמִידָיו, וְהוּא אַנְדְרִי אָחִיו שֶׁל שְׁמַעוֹן כִּיפָא, אָמַר לוֹ: "יֵשׁ פֹּה נֶעַר וְלוֹ חֲמֵשׁ כְּכֹרוֹת לָחֶם שְׁעוּרִים וּשְׁנֵי דָגִים, אֲדָּ מָה אֵלֶּה בְּשֶׁבִיל עִם רַב כְּזֶה?"
 יוחנן ו': 7-9

איננו יכולים אלא לתהות אם אנדרי, כמו ילד קטן הרומז לאביו, קיווה שישוע יוכל לעשות דבר מה בעניין.

אָמַר יְשׁוּעַ: "הוֹשִׁיבוּ אֶת הָאֲנָשִׁים!" הֲרַבָּה עָשָׂב הֲיָה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם וְהָאֲנָשִׁים יָשְׁבוּ. מִסְפָּרָם הֲיָה כַחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים. לָקַח יְשׁוּעַ אֶת כְּכֹרוֹת הַלָּחֶם, בִּרְדָּ וַחֲלָק לָהֶם כְּאוֹת נַפְשָׁם, וְכֵן גַּם עָשָׂה בַדָּגִים.
 הבשורה על פי יוחנן ו': 10-11

התיעוד המקראי הוא כה ענייני עד שכמעט ומאבדים את העיקר. ישוע זה עתה האכיל קהל מסיבי של בני אדם בארוחת עשר של ילד בית-ספר. אין זה שיעור בלוח הכפל. ישוע חילק את הלחם והדגים

בין שנים-עשר השליחים, והם חילקו אותו בין חמשת אלפים איש - כשהנשים והילדים הם בנוסף לאותם חמשת אלפים. למרות שנס זה לא היה ענין גדול עבור האדון, הוא זה שברא את החיטה ואת הדגים מלכתחילה - הרי שהיו לכך השלכות מדהימות.

רְאוּ הָאֲנָשִׁים אֵת הָאוֹת שֶׁעָשָׂה וְאָמְרוּ: "זֶהוּ בְּאֵמַת הַנְּבִיא שֶׁבָא אֶל הָעוֹלָם."
הבשורה על פי יוחנן ו':14

להמליך את ישוע

הציבור היה כה נפעם ממה שראה עד שהחליט להמליך את ישוע למלך. אך לישוע לא היה עניין להתחיל מלכות ארצית למרות שיבוא היום לכך בעתיד. כרגע ביקש לשלוט בליבם של בני האדם.

כְּשֶׁהִבְחִין יֵשׁוּעַ שֶׁהֵם עוֹמְדִים לְבוֹא וְלִתְפֹּס אוֹתוֹ כְּדִי לְהַמְלִיכוֹ, יֵצֵא שׁוֹב אֶל הָהָר הוּא לְבָדוֹ.

כְּאֲשֶׁר מְצָאוּ אוֹתוֹ מֵעֵבֶר לַיָּם, שָׁאָלוּ אוֹתוֹ: "רַבִּי, מַתִּי בָּאתָ לְכָאן?"

עֲנָה לָהֶם יֵשׁוּעַ וְאָמַר: "אֲמֵן אֲמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם, אַתֶּם מְחַפְּשִׁים אוֹתִי, לֹא מְשׁוֹם שֶׁרְאִיתֶם אוֹתוֹת, אֶלָּא מְשׁוֹם שֶׁאַכְלִתֶם מִכֻּבֹּרוֹת הַלֶּחֶם וּשְׂבַעְתֶּם."
הבשורה על פי יוחנן ו':15, 25-26

מניעים שגויים

ובכן, זוהי האמת. ישוע ראה שהעם ההולך אחריו רוצה אותו כמלך כדי שיספק להם אוכל חיים. ישוע אמר,

"אֵל תַּעֲמְלוּ בְּעַד הָאֶכֶל הַכֹּלֵה וְאוֹבֵד, אֶלָּא בְּעַד הָאֶכֶל הַקָּיִם לְחַיֵּי עוֹלָם, אֲשֶׁר בֶּן-הָאָדָם יִתְּנֶהוּ לָכֶם, כִּי אוֹתוֹ חֲתַם הָאֱלֹהִים הָאֵב בְּחוֹתְמוֹ."
הבשורה על פי יוחנן ו':27

האוכל שאכלו יכול היה להזין אותם לזמן קצר בלבד. במוקדם או במאוחר הם ימותו כולם. לפיכך, אמר ישוע שעליהם לבקש את הדבר שיעניק להם חיי נצח.

שָׁאָלוּ אוֹתוֹ: "מָה עָלִינוּ לַעֲשׂוֹת כְּדִי שְׁנִפְעֵל אֵת פְּעֻלֵי אֱלֹהִים?"
הבשורה על פי יוחנן ו':28

העם רצה לדעת איזו מן עבודה יצטרכו לעשות על מנת לזכות בחיי נצח.

הַשִּׁיב יֵשׁוּעַ וְאָמַר לָהֶם: "זֶהוּ פְּעַל הָאֱלֹהִים - שֶׁתֵּאֱמִינוּ בְּזֶה אֲשֶׁר הוּא שֶׁלַח."
הבשורה על פי יוחנן ו':29

ישוע ענה להם שכל שעליהם לעשות הוא להאמין. היה עליהם רק לבטוח בו ולהאמין שהוא המושיע שלהם. זה הכל. זה היה פשוט הופך

את הבחירה שנעשתה בגן עדן. במקום לבטוח בעצמם או בשטן, על האנשים לבטוח באדון.

אָמְרוּ לוֹ: "אִם כֵּן, מָה הָאוֹת שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה לְמַעַן נִרְאֶה וְנִאֱמִין
בָּךְ? מָה אַתָּה פּוֹעֵל?"
הבשורה על פי יוחנן ו':30

מה פשר הדבר? הם ביקשו מישוע לתת להם אות והוכחה לכך שהוא אלוהים, כאילו שהאכלת חמשת אלפים איש בארוחת עשר של ילד אינה מספיקה! מה שבאמת הם ביקשו היה ארוחה נוספת, עוד כיכר לחם.

הָשִׁיב לָהֶם יֵשׁוּעַ: "אֲמִן אָמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם, לֹא מִשֶּׂה נִתֵּן לָכֶם
אֶת הַלֶּחֶם מִן הַשָּׁמַיִם אֲלָא אָבִי נֹתֵן לָכֶם אֶת הַלֶּחֶם הָאֱמֵתִי
מִן הַשָּׁמַיִם, כִּי לֶחֶם הָאֱלֹהִים הוּא הַיּוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם וְנֹתֵן
חַיִּים לְעוֹלָם."
הַיּוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם וְנֹתֵן חַיִּים לְעוֹלָם.

אָמְרוּ אֵלָיו: "אָדוֹן, תֵּן נָא לָנוּ תַמִּיד אֶת הַלֶּחֶם הַזֶּה."

אָמַר לָהֶם יֵשׁוּעַ: "אֲנִי הוּא לֶחֶם הַחַיִּים. כָּל הַבָּא אֵלַי לֹא יָרֻעַ,
וְהִמָּאֵמִין בִּי לֹא יִצְמָא עוֹד."
יוחנן ו':32-35

בדיוק כפי שבורא הכל ברא את המזון והמים כדי להשביע את הרעב אשר בבטננו, כך עכשיו, כלחם החיים, הוא ירד מהשמים כדי להשביע את הרעב המכרסם בנפשותינו - הרעב לפיוס עם הבורא אותנו.

פרק 12

1 התוכנית

2 שער אחד

3 גיהנום

4 צא!

5 שתי דרכים

6 עבדים

7 נבגד

1 התוכנית

כאשר אנו לומדים על חייו של ישוע, אנו רואים כיצד הוא חושף בפני תלמידיו בהדרגה את התוכנית והמטרה לשמה בא לארץ. והנה הגיע היום בו נאמר...

מֵאוֹתָה עַת הַחַל יֵשׁוּעַ לְהַבְהִיר לְתַלְמִידָיו כִּי עָלָיו לְלַכֵּת לִירוּשָׁלַיִם
וְלִסְבֹּל הַרְבֵּה מִיַּד הַזִּקְנִים וְרָאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְהַסּוֹפְרִים, וְלְהַהַרְג
וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לָקוּם.
הבשורה על פי מתי טז: 21

ישוע עשה משהו בלתי אפשרי לבן אנוש. הוא ניבא היכן וכיצד ימות. הוא גם תיאר את המאורעות שיובילו למותו. אבל מדוע אמר זאת? ניטיב להבין בהמשך.

ההשתנות

שבוע לאחר שדיבר על מותו, לקח איתו ישוע את שמעון (כיפא - פטרוס), את יעקב ואת יוחנן לראשו של הר כדי לאפשר להם הצצה על ישותו האמיתית.

וְהִשְׁתַּנָּה לְעֵינֵיהֶם; פָּנָיו זָהְרוּ כְּשֶׁמֶשׁ וּבִגְדָיו הִלְבִּינוּ כְּאֹר.
הבשורה על פי מתי יז: 2

צורתו החיצונית של ישוע השתנתה לאותו אור מסנוור אשר מילא את קודש הקודשים שבמשכן. תפארתו הקורנת הייתה שם לאורך כל הדרך, אולם בני האדם לא יכלו לראות אותה.

... שְׁנֵי אַנְשִׁים מְשׁוּחָחִים אִתּוֹ (עם ישוע), מִשָּׂה וְאַלְיָהוּ שֶׁהוֹפִיעוּ
בַּהֲדָר כְּבוֹד וְדָבְרוּ עַל הַסְּתַלְקוֹתָיו אֲשֶׁר הָיָה עֹתִיד לְהַגְשִׁים
בִּירוּשָׁלַיִם.
הבשורה על פי לוקס ט: 31-32

משה ואליהו שוחחו עם ישוע אודות פרידתו הקרובה מכדור הארץ. שמעון-כיפא נדהם מהמראָה. נראָה שהוא פשוט פלט מפיו כל מחשבה שרק עלתה בראשו.

הַגִּיב כִּיפָא וְאָמַר אֶל יֵשׁוּעַ: "אֲדוֹנִי, טוֹב שְׂאֲנַחֲנוּ כָּאן. אִם תִּרְצֶה
אֶעֱשֶׂה פֹה שְׁלוֹשׁ סָכּוֹת, לְךָ אֶחָת, לְמִשָּׂה אֶחָת וְלֹאֲלֵיהוּ אֶחָת."
עוֹדוֹ מְדַבֵּר וְעָנָן בְּהִיר סָכָה עֲלֵיהֶם וְהִנֵּה קוֹל אוֹמֵר מֵתוֹךְ הָעֲנָן:
"זֶה בְנִי אֶהְיֶה אֲשֶׁר חָפְצְתִּי בּוֹ; אֵלָיו תִּשְׁמָעוּ."
הבשורה על פי מתי יז: 4-5

אלוהים האב דיבר מהשמים.

כְּשֶׁמָּעַם זֹאת נָפְלוּ הַתַּלְמִידִים עַל פְּנֵיהֶם וּפָחְדוּ עַד מְאֹד. יֵשׁוּעַ
נִגָּשׁ, נִגַּע בָּהֶם וְאָמַר: "קוּמוּ וְאַל תִּפְחָדוּ!" הֵם נִשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וְלֹא

רָאוּ אִישׁ זֹלָתִי יִשׁוּעַ לְבַדּוֹ. כְּשִׁירְדוּ מִן הַהָר צָוָה עֲלֵיהֶם יִשׁוּעַ: "אֵל
תִּסְפְּרוּ אֶת הַמִּרְאָה לְאִישׁ עַד אֲשֶׁר יָקוּם בֶּן-הָאָדָם מִן הַמַּתִּים."
הבשורה על פי מתי יז: 6-9

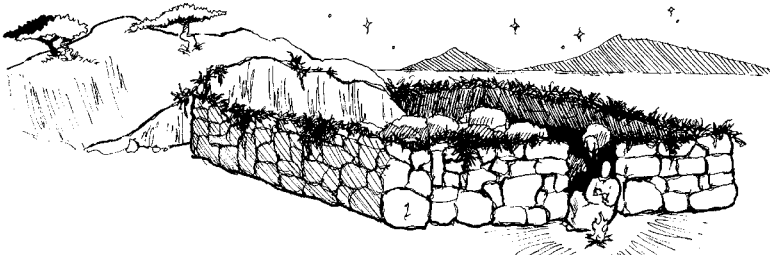
באותו זמן התלמידים לא ידעו כיצד לפרש את הדברים, אך שנים אחר
כך יכתוב שמעון-כיפא את הדברים הבאים:

לֹא אֲחָרֵי אַגְדוֹת מִחֻמּוֹת הֶלְכְנוּ כְּאֲשֶׁר הוֹדַעְנוּ לָכֶם אֶת גְּבוּרַת
אֲדוֹנֵנוּ יִשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ וְאֶת בּוֹאוֹ, אֲלָא בְּמוֹ עֵינֵינוּ רָאיְנוּ אֶת
גְּדֻלָּתוֹ; שִׁכְּוָן קִבֵּל יָקָר וְכְבוֹד מֵאֵת אֱלֹהִים הָאֵב כְּאֲשֶׁר נִשָּׂא אֵלָיו
הַקּוֹל הַזֶּה מִהַדְרַת הַכְּבוֹד: "זֶה בְּנֵי אֱהוֹבֵי אֲשֶׁר בּוֹ חִפְצָתִי", וְאֶת
הַקּוֹל הַזֶּה שָׁמַעְנוּ בָּא מִן הַשָּׁמַיִם בְּהִיזְתָנוּ עִמּוֹ בְּהַר הַקִּדְשׁ.
האגרת השנייה של כיפא א': 16-18

2 שער אחד

בלימודו עושה ישוע לעיתים קרובות שימוש בחוויות מחיי היומיום
על מנת להמחיש אמיתות רוחניות. באחת ההזדמנויות מזכיר ישוע
לשומעיו את המכלאה שבה מוחזק עדר הכבשים.

המתחם היה בנוי מאבנים שעליהם טיפסו שיחים קוצניים. מטרת
השיחים הקוצניים הייתה להרתיע בעלי חיים או גנבים מטיפוס על
הגדר. למתחם הייתה כניסה אחת בלבד.

במשך היום הוליך הרועה את עדרו אל המרעה באחו. עם רדת החשכה
חזר העדר אל המכלאה, והרועה היה ישן בפתחה. איש לא יכול היה
להיכנס למתחם מבלי להפריע את מנוחת השומר. גופו של הרועה
הפך הלכה למעשה לדלת של המכלאה.

הוֹסִיף יִשׁוּעַ וְאָמַר: "אֲמֵן אָמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם, אֲנִי הוּא שְׁעַר
הַצֹּאן."
הבשורה על פי יוחנן ז': 7

מאות רבות של שנים לפני ישוע קראו התושבים של בבל לעירם
"השער לאלוהים". אך בהסתכלות קרובה יותר ראינו שהשער שהם בנו
היה דת מפורטת המבוססת על רעיונות שמקורם בהשראה שטנית.

בניגוד לאנשי בבל, ישוע אמר שהוא השער האמיתי לאלוהים, ודובר על הבוטחים בו כעל עדר המוגן בבטחון במכללת העדר של השמים.

”אֲנִי הַשַּׁעַר. אִישׁ אִם יִכְנֹס דְרָכַי - יוֹשֵׁעַ; הוּא יִכְנֹס וְיִצֵּא וְיִמְצָא מְרֻעָה...”
 הבשורה על פי יוחנן י': 9

ישוע אמר שהוא השער - אין כניסות אחרות. דרכו בלבד יכול אדם להיושע מהתוצאות האיומות של חטאיו. רק דרכו ניתן לזכות בחיי עולם.

”אִין הַגִּנֵּב בָּא אֶלָּא לְגַנֵּב וְלַהֲרֹג וְלַהֲשָׂמִיד. אֲנִי בָאתִי כְּדֵי שְׂיֵהִיו לָהֶם חַיִּים וּבְשִׁפְעַ שְׂיֵהִיו לָהֶם.”
 הבשורה על פי יוחנן י': 10

לגנבים אין עניין ברווחתם של הכבשים. המקרא מכנה אותם מורי שקה. יש העושים שימוש במקרא כדי לחזק את כוחם ומעמדם או כדי למלא את ארנקם. יש הטוענים להארה או להתגלויות מיוחדות ואוספים סביבם מעריצים המבקשים את הדרך לביטחון. יש המבטלים את קיומה של מציאות רוחנית כדבר שטות, וסוגדים את המדע במקום. בכל מקרה, אותם "גנבים" ממציאים לעצמם דרך לחיות בה את חייהם...

...יֵשׁ דֶּרֶךְ יָשָׁר לְפָנַי-אִישׁ, וְאַחֲרֵיתָהּ דְרָכַי-מָוֶת: משלי יד': 12

כלומר, הדרך יכולה להיראות ישרה בעיני אדם, אך בסופה היא מובילה למוות. לעומת זאת, ישוע אמר שהוא בא כדי לתת חיים מלאים לאלו אשר יבטחו בו, חיים מלאי שמחה. ישוע אמר,

”אֲנִי הַדֶּרֶךְ וְהָאֵמֶת וְהַחַיִּים. אֵין אִישׁ בָּא אֶל הָאֵב אֶלָּא דֶּרְכִי.”
הבשורה על פי יוחנן יד':6

ישוע אמר: שהוא הדרך היחידה לאלוהים.
דברו הוא האמת היחידה.
חיי נצח ניתן למצוא בו בלבד.

האדון מדגיש שאיש לא יוכל לבוא אליו בדרך אחרת. יש המאמינים שכל הדתות כמוהן כנהרות הרבים המובילים לים - לא משנה באיזו מהן תבחרו, כולן יובילו אתכם לאותו יעד. זהו רעיון מאד מקובל, אך כדי להיות כן והוגן לדברים שמלמד המקרא, הרי שעלי להצביע על כך שכתבי הקודש קובעים אחרת. נאמר שם שבדיוק כשם שהרועה היה השער היחיד למכלאה של הכבשים, כך גם ישוע הינו הדרך היחידה לאלוהים. למרות שדר' לוקס לא היה יהודי, הוא כתב...

וְאֵין יְשׁוּעָה בְּאַחֵר, כִּי אֵין שֵׁם אַחֵר נִתּוּן לְבְנֵי אָדָם תַּחַת הַשָּׁמַיִם,
ובו עֲלִינוּ לְהַנְשֵׁעַ.
מעשי השליחים ד':12

ישוע בלבד יכול להושיע אדם מעונשו של החטא.

3 גיהנום

איננו אוהבים שיזכירו לנו שיש עונש לחטא, אבל המקרא מאוד ברור בנושא זה. באחת ההזדמנויות ציין ישוע את שרשרת האירועים המצערת הזו:

”הֲיָה הִזָּה אִישׁ עֹשֶׂיר שֶׁנֶּהֱג לְלִבָּשׁ אֲרָגָמָן וְשֵׁשׁ וְיוֹם יוֹם הִתְעַנֵּג בְּמִתְרוֹת. לֵיד שְׁעַר בֵּיתוֹ הִשָּׁכַב אִישׁ עֲנִי אֶחָד, אֶלְעָזָר שְׁמוֹ, שֶׁהָיָה מְלֵא פְּצָעִים וְהִשְׁתַּוְּקָה לְשִׁבְעַת מֵן הַפְּרוּרִים הַנוֹפְלִים מֵעַל שַׁלְחַן הָעֵשִׂיר, וְהִנֵּה בָּאוּ הַכְּלָבִים וְלָקְחוּ אֶת פְּצָעָיו. הָעֲנִי מִתְ וְהַמְּלָאכִים נִשְׂאוּהוּ אֶל חֵיק אַבְרָהָם...”

הבשורה על פי לוקס טז':19-22

למטרת הלימוד, חיק אברהם כאן מקביל לשמים או לגן העדן. אלעזר כננס לגן העדן, לא משום שהיה עני אלא בגלל שבטח באדון.

וְגַם הָעֵשִׂיר מִת וְנִקְבֵּר. בְּשֵׂאוֹל, כְּשֶׁהָיָה בִּיסוּרִים, נִשָּׂא אֶת עֵינָיו וְרָאָה אֶת אַבְרָהָם מְרַחֵק וְאֶת אֶלְעָזָר בְּחִיקוֹ. קָרָא וְאָמַר, 'אָבִי אַבְרָהָם, רַחֵם עָלַי וְשַׁלַּח נָא אֶת אֶלְעָזָר שִׁיטְבֵל אֶת קִצֵּה אֶצְבָּעוֹ

חיי נצח

בָּמִים וַיִּקְרַר אֶת לְשׁוֹנִי, כִּי סוֹבַל אֲנִי בִּיקוּד הַזֶּה.

הבשורה על פי לוקס טז': 22-24

משפט נחמי

העשיר נשלח לגיהנום, לא משום שהיה עשיר אלא בגלל שהתעלם מאלוהים וחי רק למען עצמו בהיותו על הארץ. הוא התחנן לאברהם לעזרה.

הָשִׁיב לוֹ אַבְרָהָם, 'בְּנִי, זָכֹר שְׂאֵתָה קִבְּלָתָ אֶת טוֹבָה בְּחַיֶּיךָ וְאַלְעָזֶר קִבַּל אֶת הָרְעוּת. עַכְשָׁו הוּא מִנְחָם כְּאִן וְאַתָּה סוֹבַל. נוֹסֵף עַל כֵּל זֶה, תְּהוּם גְּדוֹלָה נִקְבְּעָה בֵּינֵינוּ לְבִינֵיכֶם כְּדִי שֶׁהַחַפְצִים בְּכֶךָ לֹא יוֹכְלוּ לַעֲבֹר מִפֶּה אֵלֵיכֶם, וְכִדִּי שֶׁלֹא יַעֲבְרוּ מִשֵּׁם אֵלֵינוּ.'

הבשורה על פי לוקס טז': 25-26

זה סופי

המקרא מבהיר לנו שניתן להתחרט - לשנות את דעתנו - רק כאן בעוד אנו על פני כדור הארץ. אחרי שאדם הולך לעולמו אין הזדמנות שנייה, אין אפשרות להימלט מגיהנום אל גן העדן. מי שמת ושמו אינו כתוב בספר החיים של השה נשאר מנותק מהאדון לנצח נצחים באגם האש. בשום מקום לא מעלים כתבי הקודש את האפשרות שניתן לחמוק החוצה ממקום הייסורים הזה. למרות שהאיש העשיר קרא למידה קטנה של הקלה מייסוריו, היא לא הגיעה. החסד יכול להינתן רק במהלך חייו כאן. האיש העשיר המשיך:

"אם כן, אָבִי, אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִמֶּךָ לְשַׁלַּח אוֹתוֹ אֶל בֵּית אָבִי, כִּי חֲמִשָּׁה אֲחִים לִי; שִׁיזְהִיר אוֹתָם כֵּן יִבְאוּ גַם הֵם אֶל מְקוֹם הַיְסוּרִים הַזֶּה."

הבשורה על פי לוקס טז': 27-28

למרות שהאיש היה שרוי בסבל רב, עדיין זכר את החיים על פני האדמה. הוא ידע שחמשת אחיו אינם ישרי דרך עם אלוהים וביקש שיזהירו אותם מהבאות. אך למרות רצונו להעביר להם מסר דחוף, לא יכול היה ליצור קשר כלשהו עם אחיו החיים. המקרא ברור מאד ביחס לכך שאבותינו שהלכו לעולמם אינם יכולים לסייע אף לא להזיק לנו, ואף אינם יכולים ליצור עימנו קשר - הם לא יכולים לשמוע אותנו או לדבר אלינו. לעומת זאת, שדים יכולים להתחזות להורה שנפטר ולהוביל אותנו בדרך הלא נכונה והרעה.

חשוב גם לציין שהעשיר לא רצה שאחיו יצטרפו אליו עם מותם. הרעיון של התהוללות עם ידידים בגיהנום הינו זר למקרא. מי שנמצא בגיהנום לא יאחל זאת לגרוע שבאויביו.

"הָשִׁיב לוֹ אַבְרָהָם, 'יֵשׁ לָהֶם מִשָּׁה וְהַנְּבִיאִים, שִׁישְׁמְעוּ בְּקוֹלָם."

הבשורה על פי לוקס טז': 29

אברהם אמר לעשיר שעל אחיו לקרוא בכתבי הקודש שנכתבו בידי משה והנביאים, ולשמוע למה שנאמר בהם.

"אמר האיש, 'לא, אבי אברהם; אם ילך אליהם אחד מן המתים, יחזרו בתשובה'."

אמר לו אברהם, 'אם אינם שומעים אל משה ואל הנביאים, לא ישתכנעו גם אם יקום אחד מעם המתים'."

הבשורה על פי לוקס טז': 30-31

המקרא אומר שאם בני האדם דוחים את הכתוב על גבי דפיו, הם ידחו אפילו שליח שחזר מעם המתים.

ממש כשם ששפה חסרה את המילים שתתארנה את גן העדן, כך גם חסרות המילים שתתארנה את הגיהנום. אין ספק שלא משמח להיות שם. המקרא מדבר עליו מפורשות כמקום אמיתי של ענישה נצחית - מקום שיושביו לעולם אינם מפסיקים להתקיים, ולעולם אינם מקבלים הזדמנות שנייה. ברור גם שחלק נענשים בחומרה יתרה מאשר אחרים, בהתבסס על האופן בו חיו את חייהם על הארץ.

4 צא!

מעשה בחולה אחד, אלעזר מבית עניה, מן הכפר שגרו בו מרים ומרתא אחותה... שלחו האחות לישוע: "אדוננו, ... זה שאהוב עליך חולה".

הבשורה על פי יוחנן יא': 1, 3

אלעזר זה אינו אותו אלעזר שפגשנו בסיפור הקודם. אלעזר זה, ביחד עם מרים ומרתה, היו חברים קרובים של ישוע. הם חיו בכפר קטן המרוחק כשני קילומטרים מזרחית לירושלים. בזמן האירוע היה ישוע בעבר הירדן המזרחי, מהלך יום מבית עניה.

ישוע אהב את מרתא ואת אחותה ואת אלעזר. כאשר שמע כי חלה, שהה עוד יומים באותו מקום. הבשורה על פי יוחנן יא': 5-6

מנקודת מבט אנושית טהורה, אין בכך שום היגיון. בימינו אנו בהם שירותי ההצלה מגיבים באופן מיידית לכל קריאה, יודע כל אחד שכשמישהו חולה אנוש, כל עיקוב יכול להיות גורלי. אבל ישוע נשאר היכן שהיה עוד יומיים נוספים! על מה חשב?

אחרי כן אמר לתלמידיו: "בואו נחזור לארץ יהודה".

אמרו לו התלמידים: "רבי, לא מכפר בקשו לרגם אותך ואתה חוזר לשם?"

אז אמר להם ישוע במפרש: "אלעזר מת. ואשר לכם, אני שמח שלא הייתי שם - למען תאמינו. אך בואו גלה אליו."

כאשר בא ישוע, מצא שכפר ארבעה ימים הוא בקבר. בית ענייה הייתה מרחקת מירושלים כשלושה קילומטרים, ורבים באו אל מרתא ומרים לנחם אותן על אחיהן. כשמע מרתא שישוע בא הלכה לקראתו, ואלו מרים ישבה בבית.

אמרה מרתא לישוע: "אדוני, לו היית פה, לא הייה אחי מת. אבל גם עכשו יודעת אני שכל מה שתבקש מאלהים, אלהים יתן לך." הבשורה על פי יוחנן יא': 7-8, 14-15, 17-22

לא נאמר לנו מה חשבה מרתה שישוע יבקש מאלוהים, אבל דבר אחד ברור כשמש - מרתה האמינה בישוע.

אמר לה ישוע: "אחיה יקום."

השיבה לו מרתא: "אני יודעת שהוא יקום בתחיה ביום האחרון." הבשורה על פי יוחנן יא': 23-24

מרתה לא הופתעה מהצהרתו של ישוע. מתוך כתבי הקודש ידעה שכל האנשים יקומו לתחייה, אך דבר זה יתרחש בתום העידן החוטא בו אנו חיים, בבוא יום הדין בו יישפטו כולם על ידי האדון. עד אז, אדם מת פעם אחת בלבד.

אמר לה ישוע: "אני התחיה והחיים. המאמין בי יחיה גם אם ימות. וכל מי שחי ומאמין בי לא ימות לעולם. האם מאמינה את בזה?" הבשורה על פי יוחנן יא': 25-26

ישוע אמר שאלעזר אינו צריך לחכות לאחרית הימים על מנת לקום מהמתים. האדון הוא זה המעניק חיים ולפיכך לו הכוח להשיב אלעזר את חייו בכל רגע שיחפוץ. ישוע שאל: האם את מאמינה בכך?

למרתה הייתה עכשיו הברירה:

1. היא יכלה לבטוח בישוע ולהאמין שדבריו אמת, או...
2. היא יכלה לחשוב שאלה הם דיבורי סרק טיפשיים, פטפוט של משוגע. מרתה בחרה.

אָמַרָהּ לוֹ: "כֵּן, אֲדוֹנָי, אֲנִי מֵאֲמִינָה שְׂאֵתָהּ הַמְּשִׁיחַ בֶּן-הָאֱלֹהִים
שֶׁבָא אֶל הָעוֹלָם."
הבשורה על פי יוחנן יא': 27

לא זו בלבד שמרתה האמינה לישוע, היא גם אישרה את דבר היותו המשיח המובטח.

הוא שָׁאַל: "אֵיפֹה הַנְּחֹתֶם אוֹתוֹ?"

הַשִּׁיבוּ לוֹ: "אֲדוֹן, בּוֹא וּרְאֵה."

הבשורה על פי יוחנן יא': 34-35
בְּכֶה יֵשׁוּעַ.

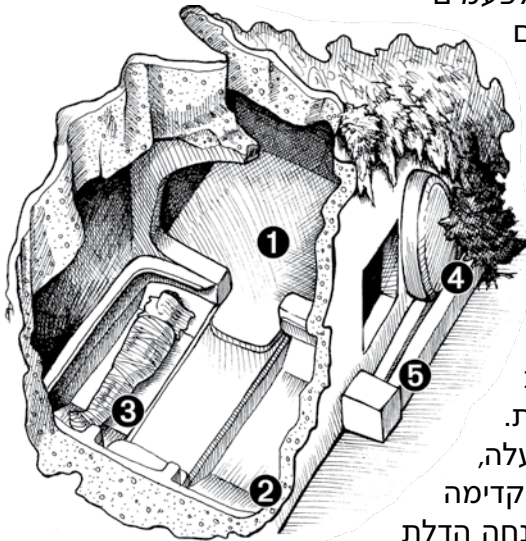
המקרא לא מספר לנו מדוע ישוע בכה, אבל העובדה שבכה מצביעה על כך שישוע חווה רגשות אנושיים.

הַגִּיבוּ וְאָמְרוּ: "רְאוּ עַד כַּמָּה אָהֵב אוֹתוֹ!"

אֲךְ כַּמָּה מֵהֶם אָמְרוּ: "הַפּוֹקֵחַ עֵינָי עִיר הָאֵם לֹא הָיָה יָכוֹל גַּם
לְמַנַּע אֶת מוֹתוֹ שֶׁל הָאִישׁ הַזֶּה?"

וְאָז יֵשׁוּעַ, נִפְשׂוֹ שׁוֹב סוֹעֶרֶת בְּקִרְבוֹ, נִגַּשׂ אֶל מַעְרַת הַקֶּבֶר
הַמְּכֻסָּה אָבֶן.
הבשורה על פי יוחנן יא': 36-38

הקבורה היהודית המסורתית באותם ימים כללה לעיתים קרובות הנחת גופתו של המת במערה, אשר עם השנים הפכה למקום מנוחתם האחרונה של רצף דורות עוקבים. לעתים תכופות נעשה שימוש במערה טבעית, אם כי לפעמים

נחצב הקבר בסלע. קברים

אלה היו גדולים; ניתן היה

לעמוד בקומה זקופה

בחדר האבלים. ① ②

בתוך המערה נחצבו

מדפים, ועליהם הונחו

הגופות ③ אבן בצורת

גלגל, ④ אשר שקלה

כמה טונות, נחצבה על

מנת לחתום (לסגור) היטב

את הכניסה ולשמש כדלת.

היות שהייתה מונחת בתעלה,

ניתן היה לגלגל אותה קדימה

ואחורה. בהיותה סגורה, נחה הדלת

בשקע קטן מול הכניסה שמנע ממנה

להתגלגל ולהיפתח.

אמר ישוע: "הסירו את האבן!"

אמרה לו מרתא אחותו של המת: "אדוני, הריהו כבר מעלה ריח, כי עברו ארבעה ימים." הבשורה על פי יוחנן יא': 39

לא היה ספק בכך שאלעזר כבר היה מת, שהרי גופו העלה ריחבון. אפשר להבין שמרתה חשה רתיעה.

השיב לה ישוע: "הלא אמרתי לך שאם תאמיני תראי את כבוד האלהים."

הם הסירו את האבן וישוע נשא את עיניו למרום ואמר: "אבי, אודה כי שמעתני. ידעתי כי תמיד שומע אתה אותי, ורק למען העם העומד מסביב אמרתי זאת, שיאמינו כי אתה שלחתני."

לאחר שאמר את הדבר הזה, קרא בקול גדול: "אלעזר, צא החוצה!" הבשורה על פי יוחנן יא': 40-43

קהל הצופים עזר ודאי את נשמתו. האומנם היה ישוע חזק מהמוות עצמו? האם באמת יש לו את הכח להקים אדם מת מקברו ולהשיבו לחיים? רחש מתוח עבר בקהל!

יצא המת כשרגליו וידיו פרוכות בתכריכים ופגיו עטופות במטפחת.

אמר להם ישוע: "התירו אותו והניחו לו ללכת." הבשורה על פי יוחנן יא': 44

טוב שישוע קרא "אלעזר, צא החוצה!" אילו קרא "צא החוצה!" בלבד, היה כל בית הקברות מתרוקן ממתיו! אלעזר חי! על חבריו היה להסיר את רצועות התכריכים הארוכות שעטפו אותו בטרם יכול היה אלעזר להתהלך בחופשיות. לא היה ספק שישוע ביצע נס עצום.

רבים מאלה שבאו אל מרים האמינו בו כראותם את אשר עשה. אך מקצתם הלכו אל הפרושים וספרו להם מה שעשה ישוע.

*הסנהדרין היתה מועצה של שבעים אחד (ויש סוברים: שבעים) דינים יהודיים שהיוותה ערכאה עליונה לפסיקה הלכה בעם היהודי.

כנסו ראשי הכהנים והפרושים את הסנהדרין. * אמרו: "מה נעשה? הרי האיש הזה עושה

אותות רבים! אם נניח לו כה, הפל יאמינו בו והרומאים יבואו
ויחריבו את מקומנו ואת אמתנו."

מאותו יום גמרו אמר להמית אותו.

הבשורה על פי יוחנן יא' 45-48, 53

היו שהאמינו, אבל אחרים זממו מזימות. בדיוק כפי שאמר ישוע, אפילו אדם שחזר מהמתים לא יוכל לשכנע את אלה שדחו מעליהם את כתבי הקודש. לכהן הגדול ולפרושים היה יותר מדי מה להפסיד - את כוחם ואת כבודם.

תחיית המתים וגלגול נשמות

אלעזר אכן מת וחזר לחיים בדרך נס בגופו שלו. מאוחר יותר מת גופו שוב ולא שב עוד לחיים אלה.

מבחינה מקראית, תחייה היא דבר אחר. תחייה כרוכה בשיבה לחיים בגוף חדש שלא ימות לעולם. גוף אשר יבלה את חיי הנצח בגן עדן או בגיהנום.

גלגול נשמות, האמונה שאחרי המוות הנשמה שנפרדה מהגוף שבה לארץ על מנת לחיות שוב ביצור חי אחר, בן אנוש או בעל חיים, אינה מופיעה במקרא. כתבי הקודש מלמדים בפירוש את ההיפך. הם אומרים שכל אדם חי רק פעם אחת.

...נגזר על בני אדם למות פעם אחת ואחרי כן המשפט...

האגרת אל העברים ט' 27

5 שתי דרכים

בעוד ישוע מתהלך בארץ לאורכה ולרחבה, לעיתים קרובות לימד משלים כדי להדגיש דבר מה. משל הינו סיפור בעל מוסר השכל.

...ולכמה אנשים, שבטחו בעצמם כי צדיקים הם ובזו לאחרים,
ספר את המשל הזה: "שני אנשים עלו אל בית המקדש להתפלל;
אחד פרוש והשני מוכס."
הבשורה על פי לוקס יח' 9-10

בתרבות היהודית של אותם ימים נתפשו הפרושים כאנשים צדיקים ואדוקים בדתם. לעומתם, נחשבו המוכסים לנוכלים. והנה כאן מובאים שני אנשים משני קצוות הקשת המוסרית שמתפללים באותו מקום.

"עמד הפרוש לבדו והתפלל, אלהים, אני מודה לך שאינני כשאר האנשים - גזלנים, רשעים, נואפים, ואף לא כמוכס הזה.

אָנִי צָם* פְּעָמַיִם בְּשָׁבוּעַ, אָנִי נוֹתֵן מַעֲשֵׂר מִכָּל מַה שֶּׁאֲנִי מְרוֹחֵל.

*הצום שלו פינה יותר זמן לתפילה. הוא גם הפריש עשירות מהכנסותיו למטרות צדקה.

וְאָלוֹ הַמוֹכֵס, שְׁעָמַד מִרְחוֹק, אָף לֹא רָצָה לְשַׁאת אֶת עֵינָיו לְשָׁמַיִם, אֶלָּא טָפַח עַל לְבֹו וְאָמַר, 'אֱלֹהִים, רַחֵם נָא עָלַי, עַל אִישׁ חוֹטָא.'
הבשורה על פי לוקס יח': 11-13

ישוע משתמש במשל כדי להגדיר את שתי הדרכים בהן הולכים בני האדם. קיימת הדרך של הפרוש והדרך של המוכס.

הפרוש

בדרכו של הפרוש הלכו אלה שבטחו בכך שמעשיהם הטובים הם שיעשו אותם ראויים לאלוהים. לישוע היו מילים קשות לומר לאנשים אלו.

אָמַר לָהֶם: "הֵיטֵב נָפְא יִשְׁעִיהוּ עָלֵיכֶם הַצְּבוּעִים, כִּפְתּוּב: 'הָעַם הַזֶּה בִּשְׁפָתָיו כְּבֹדוֹנִי וְלְבֹו רַחֵק מִמְּנִי וְתִהְיֶי יְרָאתָם אֹתִי מִצְּנוֹת אֲנָשִׁים מְלֻמְדָּה'; כִּי עוֹזְבִים אֶתְּם אֶת מִצְּנוֹת אֱלֹהִים לְהַחְזִיק בְּמִסְרֹת בְּנֵי אָדָם."
הבשורה על פי מרקוס ז': 6-8

הפרושים האמינו שבכך שהם מקיימים את המסורת הדתית שעברה אליהם מדור לדור, הם נעשים למוצדקים בעיני אלוהים. תפילותיהם והמנחות שהם מעלים, גם אם נעשו לעיתים בלהט רב, לא היו אלא פולחן - חוזרים על עצמם, דבקים באדיקות בפרטים ובצורה - ריקים ויבשים. אך אלוהים לא רצה שנעבוד אותו כמו "רובוטים". ראינו כבר מההתחלה שאלוהים חפץ רק באלה שעובדים אותו ובוטחים בו באמת. ישוע הזהיר אותם,

"וּמְפִירִים אַתֶּם אֶת דְּבַר אֱלֹהִים עַל-יְדֵי הַמִּסְרֹת שֶׁלְּכֶם אֲשֶׁר מְסַרְתֶּם. וּדְבָרִים רַבִּים דּוֹמִים לָזֶה אַתֶּם עוֹשִׂים."
הבשורה על פי מרקוס ז': 13

הטכסים הדתיים שלהם חתרו תחת האמת שבדבר אלוהים, והפכו את עבודת אלוהים לנוסחה מכאנית שיש לעשות ולקיים. ישוע אמר שפולחנים אלה לא מקרבים אדם לאלוהים, משום ש...

כָּל הָרְעוֹת הָאֵלֶּה יוֹצְאוֹת מִבְּפָנַי וּמְטַמְאוֹת אֶת הָאָדָם. (כמו למשל בעניין כללי הכשרות)

הבשורה על פי מרקוס ז': 23

מה שהפרושים לא הבינו זה שהנורמות האלוהיות לקבלה על ידו מחייבות שלמות מוחלטת. אפילו כל טובו של האדם, גם אם במיטבו, אינו מתקרב להיות מספיק טוב.

המוכס

לעומתו כרע המוכס תחת כובד חטאו. הוא ידע שהוא זקוק למחילתו של האל באופן נואש. על כך שהיה עליו להיענש לא היה ספק בליבו - הוא ידע שטעה. יחד עם זאת, הוא התחנן לאלוהים שיגלה כלפיו חמלה - אהבה שאינה בזכות. אמר ישוע על המוכס,

”אֹמֵר אֲנִי לָכֶם, הָאִישׁ הַזֶּה יֵרֵד אֶל בֵּיתוֹ
נִצְדָק* יוֹתֵר מִהָאִישׁ הַהוּא; כִּי כָל הַמְרוֹמָם
אֶת עֲצָמוֹ יִשְׁפֹּל, וְהַמְשִׁפִּיל אֶת עֲצָמוֹ יִרְוֹמֵם.”
הבשורה על פי לוקס יח': 14

מעניין לראות שהאדון מקשר בין צניעות וענווה (אדם שפל רוח) לבין קרבה לאלוהים. לעיתים קרובות הגאווה היא זו שמונעת מאנשים להודות בעובדה שהם חוטאים חסרי אונים הזקוקים למושיע. גאווה יכולה להיות מלכודת איומה. חשבו על כך! האם אין זה נורא לדעת את האמת, אך לבלות את הנצח באגם של אש משום שהאדם היה גאה מכדי להודות שהוא טעה ושאלוהים צדק?

למרות שיותר אנשים הולכים בדרכו של הפרוש מאשר בדרכו של המוכס, לעיתים אנו נתקלים באנשים שרואים עצמם כחוטאים גדולים - משוכנעים שמגיע להם ללכת לגיהנום. האמת היא, שלא חשוב היכן ממוקם האדם על קשת המוסר, כל אחד זקוק למושיע. והחשוב ביותר הוא שישוע הבטיח...

”...וְאֵת הַבָּא אֵלַי לֹא אֶשְׁלִיךְ הַחוּצָה.”
הבשורה על פי יוחנן ו': 37

...הוא גם יכול להושיע לַנִּצָּח אֶת הַבָּאִים לְאֵלֵהֶם דִּרְכּוֹ...
האגרת אל העברים ז': 25

אכן, האדון יקבל אפילו את החוטאים הגדולים ביותר אם ישימו בו את בטחונם. על ישוע עצמו נאמר שהוא...

...יָדִיד הַמּוֹכְסִים וְהַחוֹטָאִים!

למרות שישוע לא אהב את חטאיהם, הוא כן אהב את החוטאים. דר' לוקס כתב ש...

...הוּ בֶן-הָאָדָם בָּא לְבַקֵּשׁ אֶת הָאוֹבֵד וְלְהוֹשִׁיעוֹ.
הבשורה על פי לוקס יט': 10

דרכו של המוכס	דרכו של הפרוש
ראה עצמו כחוטא	ראה עצמו כצדיק
בטח בטובו של אלוהים	בטח בטובו שלו
התחנן לחסד	העלה תפילות ריקות מתוכן
צנוע	גאה
אלוהים קיבל אותו	אלוהים דחה אותו

6 עבדים

המקרא אומר שהחטא אוחז בנו גם באופנים שאיננו מודעים להם. האמת העגומה היא שכל האנשים, בין אם הם מודעים לכך בין אם לאו,

עֲבָדִים... לַחֲטָא הַמוֹלִיךְ אֶל מוֹת... אגרת שאול אל הרומים ו':16

עבד

לעיתים קרובות, כאשר אנחנו מנסים לחיות חיים הוגנים, אנחנו נעשים מתוסכלים. היותר שאנו משתדלים לעשות את מה שנכון, היותר שנראה שאנו נכשלים. דווקא כשאנחנו מרגישים שהצלחנו לרכוש שליטה על תחום אחד בחיינו, אנו מוצאים עצמנו חסרי שליטה בתחום אחר. האופי החוטא שלנו פועל בכל דרך כנגד המאמצים שלנו לחיות נכון. החטא כרך את שלשלאותיו סביב חיינו של כל בן אנוש באשר הוא.

”אֲמֵן אֲמֵן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם, כֹּל עוֹשֵׂה חֲטָא עֲבָד הוּא לַחֲטָא.”
יוחנן ח':34

לא זו בלבד שעבדים אנו לחטא, המקרא מדבר על היותו של האדם עבד לשטן. השטן מתמרן את האדם בכוח הפיתוי והגאווה כדי לשיג את מטרותיו. אכן, השטן עובד מאד קשה כדי לשכנע את האדם שהוא (האדם) טוב מיסודו ומטבעו, בדיוק כמו הפרוש בסיפור הקודם. כתבי הקודש אומרים שעל בני האדם **להתפכח ולצאת...**

...מִמְלַכְדַּת הַשָּׁטָן אֲשֶׁר לְכַדֵּם בְּרִצּוֹנוֹ.

אגרת שאול השנייה לטימותיאוס ב':26

רק משום שהאדם הוא עבד לחטא ולשטן, אין זה מצדיק סגנון חיים שטני. אלוהים עדיין רואה בכל אדם כאחראי לבחירות שהוא עושה.

מתועב

למרות שאדם אינו צריך להתעסק בכישוף ומיסטיקה כדי להיחשב לעבדו של השטן, מזהיר המקרא באופן מיוחד כנגד התחברות עם שדים. רשת ההונאה של השטן היא רחבת מימדים ורבת צורות.

לא-ימצא בך מעביר בנו-ובתו באש, קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף: וחבר חבר, ושאל אוב וידעני ודרש אל-המתים: כי-תועבת יהוה כל-עשה אלה, ובגלל התועבת האלה יהוה אלהיך מוריש אותם מפניך: דברים יח': 10-12

אתייחס במפורט לכל אחת מהפעילויות האסורות הללו.

❖ **קסמים** כוללים חיזוי אירועי העתיד או גילוי של ידע נסתר. ייעוץ על סמך קריאה במפת הכוכבים, קריאה בכף היד, קריאת תווי הפנים, נומרולוגיה (תורת המספרים), פרנולוגיה (ניתוח צורת הגולגולת), גלגלי מזלות, שימוש בכדורי קריסטל, בקוביות, קריאת עתידות בקלפים, כל צורות האסטרולוגיה כולל שימוש בשנים עשר המזלות, כל סוג של פורענות ע"י חוויות קשות - כל אלה נחשבים למעשי קסמים.

...והקוסמים חזו שקר וחלמות השוא ידברו, הבל ינחמו.

זכריה י': 2

❖ **כישוף** נמצא דרגה אחת גבוה יותר בסולם המתועבים. נכלל בו שימוש בכוח אותו משיגים משדים, בעיקר למטרת חיזוי או מעשי כשפים. הרוחות הרעות יכולות להיחשב כמסייעות או להיות מוזמנות להשתלט על המכשף ולהשתמש בגופו האנושי כדי לעשות את רצון השד.

...לא תנחשו ולא תעוננו (כישוף למטרת חיזוי). ויקרא יט: 26

❖ **ניחוש ופיענוח אותות וסימנים** משמשים לגילוי נסתרות ואירועים עתידיים, כגון אישיותו של תינוק שעומד להיוולד. חזונות, חלומות, תחושות מוקדמות, קולות פנימיים, התעוותויות של הגוף, עיטושים, התנהגויות של בעלי חיים או צמחים, מעוף של ציפורים או יללות של בעלי חיים יכולים להיתפס כאותות וסימנים. דעות קדומות שמתייחסות ליום בשנה בו כדאי להתחתן או לצאת למסע נכללות גם הן בקטגוריה זו.

❖ **כשפים ופולחן אלילי** כוללים קסמים ולעיתים קרובות משמשים לריפוי מחלות או לשחרור ממתחים. לחשים (כשפים), טרנס (מצב נפשי של חוסר שליטה עצמית והתמסרות לשדים), קמעות וסמים שגורמים להזיות הם מעשים נפוצים. יוגה, רייקי, מדיטציה ומנטרות הם אמצעים להתחברות לרוחות רעות. אלוהים אוסר כל שמוש במגיה (קסמים או כשפים) הן לבנה והן שחורה.

...הוא העביר את-בניו באש בגי-בן-הנם ועונן ונחש וכשף ועשה אוב וידעוני, הרבה לעשות הרע בעיני יהוה להכעיסו... דבה"מ ב', לג': 6

❖ **כשפים ולחשים** כוללים על פי רוב מילות קסם שבכוחן לכאורה להגן או להמיט אסון. לעיתים נעשה שימוש בתלתל שיער או בקיצוץ ציפורניים.

❖ **מתקשר או מדיום רוחני** משמשים כערוצי תקשורת ומתווכים בין העולם הארצי לבין עולם הרוחות. היות שהמקרא אומר לנו שאבותינו המתים אינם יכולים להיות בקשר עם עולם החיים, הרי שהרוח היחידה שמדיום יכול לתקשר איתה היא שד. כל קשר מדומה עם המתים הוא תוצר של שד שהתחזה למת.

”אֶל-תִּפְנּוּ אֶל-הָאֲבֹת וְאֶל-הַיִּדְעָנִים אֶל-תִּבְקְשׁוּ לְטַמְּאָהּ בָּהֶם, אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:”
ויקרא יט':31

לעיתים קרובות מתבצעות כמה מהפעילויות האלה בערבוביה קטלנית. לקיחת כל חלק בפעילות כלשהי מפעילויות אלו פירושה לשחרר אחר הכוחות שמספק השטן, שמשתוקק לתשומת הלב הזאת ונהנה ממנה. הוא משתמש באמצעים האלה כדי להגדיל את האחיזה וכח השעבוד שלו על חיי האישיים של האדם. זהו בור נוראי שיהיה אלוהים מזהיר אותנו מפניו.

משיחי שקר

עלינו לזכור שהשטן וצבאות שדיו הם אלופי ההטעיה והתרמית. הם מחקים את האמת בדיוק מירבי, ובתהליך זה מתעים המוני אנשים.

הַשֵּׁב יִשׁוּעַ וְאָמַר לָהֶם: ”הִזְהָרוּ שֶׁלֹּא יִתְעָה אֶתְכֶם אִישׁ, כִּי רַבִּים יָבֹאוּ בְּשֵׁמִי וַיֹּאמְרוּ ‘אֲנִי הַמְּשִׁיחַ’ וַיִּתְעוּ רַבִּים.”
הבשורה על פי מתי כד':4-5

ספרי היסטוריה, עתיקים וחדשים כאחד, מתעדים את סיפוריהם של אלה שהתחזו למשיח. כתבי הקודש אומרים שדבר זה צפוי ואף יגבר ככל שאנו קרבים לסוף עידן זה של החטא. ישוע אמר,

”אִם יֹאמְרוּ לָכֶם אִישׁ בְּעֵת הַהִיא, ‘הִנֵּה פֹה הַמְּשִׁיחַ’ אוּ ‘הִנֵּה שָׁם’, אַל תִּאֱמִינוּ, כִּי יָקוּמוּ מְשִׁיחֵי שָׁקֵר וּנְבִיאֵי שָׁקֵר וַיִּתְּנוּ אוֹתוֹת גְּדוֹלִים וּמוֹפְתִים כְּדֵי לְהִתְעוֹת...”

”לָכֵן אִם יֹאמְרוּ לָכֶם ‘הִנֵּהוּ בְּמִדְבָּר’, אַל תִּצְאוּ; ‘הִנֵּהוּ בְּחַדְרֵי חֲדָרִים’, אַל תִּאֱמִינוּ.”
הבשורה על פי מתי כד':23-24, 26

זוכרים את הסיפור שהבאנו קודם לכן, אודות המרגל שהוטל עליו לפגוש סוכן אחר בכיכר העיר? הזכרנו כיצד הם השתמשו בפיסות מידע כדי לוודא שהקשר ביניהם הוא נכון. ובכן, השטן ושדיו יבצעו מעשי ניסים שיהוו חיקוי למשיח האמת, אך אל לנו להתבלבל. ניתן

לזהות את המשיח האמיתי באמצעות ההתגשמות המדויקת של הנבואות הקדומות. היחיד שנמצא מתאים וללא אף סייג הוא אותו ישוע אשר עליו מדבר המקרא. כתבי הקודש מזהירים אותנו,

...בִּיאָתוֹ (שֶׁל הַרְשָׁע) הִיא בְּהִתְאַם לַפְעֻלַת הַשָּׁטָן, מְלוֹה בְּכָל גְּבוּרָה, בְּאוֹתוֹת וּבְמוֹפְתֵי שֶׁקֶר וּבְכָל תַּרְמִית רָשָׁע הַמֵּיַעֲדִים לְבְנֵי הָאָבְדוֹן, וְזֹאת מִפְּנֵי שֶׁלֹּא קִבְּלוּ אֶת אֱהָבַת הָאֱמֶת אֲשֶׁר יִכְלוּ לְהוֹשִׁיעַ בָּהּ. אגרת שאול השנייה אל התסלוניקים ב': 9-10

רק משום שאדם או רוח מבצעים מעשי ניסים מופלאים אין זה אומר שהם נשלחו מאלוהים. בריא להטיל ספק ולבחון.

כפי שכבר ראינו, המקרא בהחלט נותן לנו הנחיות שמאפשרות לנו להבחין בין אמת לשקר. נאמר לנו:

...אֵל תִּאֱמִינוּ לְכָל רוּחַ, כִּי אִם בִּחְנֹנוּ אֶת הָרוּחוֹת אִם מֵאֱלֹהִים הֵן, כִּי נִבְיֵאֵי שֶׁקֶר רַבִּים יֵצְאוּ לְעוֹלָם. אגרת יוחנן הראשונה ד': 1

ישוע אמר,

"הִזְהָרוּ מִנִּבְיֵאֵי הַשֶּׁקֶר הַבָּאִים אֵלֵיכֶם בְּלְבוּשׁ כְּבָשִׂים וּבְתוֹךְ תוֹכֶם זֵאֲבִים טוֹרְפִים הֵם. בְּפָרוֹתֵיהֶם תִּכְפְּרוּ אוֹתָם." הבשורה על פי מתי ז': 15-16

ישוע אמר שביכולתנו להבחין בנביא שקר באמצעות הדברים שהוא מלמד והדרך שבה חי - אחד משניהם לא יתאים לנאמר במקרא. "הפרי" שיפיק פיו של הנביא וחיייו האישיים יחשפו את זהותו האמיתית.

7 נבגד

במשך שלוש שנים לימד ישוע את כל מי שרצה להאזין לו. זה נראה כמו טווח זמן קצר ביותר, בהתחשב בכל מה שאירע. דר. לוקס כתב שלקראת הסוף, ישוע...

...לָקַח אֹתוֹ אֶת הַשָּׁנִים-עֶשֶׂר וְאָמַר לָהֶם: "הִנֵּה אֲנִי חֹנֵנוּ עוֹלָיִם לִירוּשָׁלַיִם וְכָל מֵה שֶׁנִּכְתַּב בְּיַד הַנְּבִיאִים עַל בֶּן-הָאָדָם יִתְקַיֵּם; הוּא יִמְסַר לְגוֹיִם וְהֵם יִהְיֶינָהּ בּוֹ, גַּם יִתְעַלְּלוּ בּוֹ וַיִּרְקוּ עָלָיו, וְלֹאֲחֶר שְׂיִלְקוּ אוֹתוֹ יַהֲרֹגוּהוּ, וּבֵיזֶם הַשְּׁלִישִׁי יָקוּם." הבשורה על פי לוקס יח': 31-33

אף בן אנוש אינו יכול לנבא את המאורעות המדויקים שיקרו סביב מותו. אבל ישוע היה יותר מאדם. הוא היה אלוהים. הוא אמר שהוא יהיה האחד שימלא את כל האירועים אשר נובאו על ידי הנביאים הקדומים.

אָבַל הֵם לֹא הִבִּינוּ דָּבָר מִן הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה; הַמַּלְאִים הָאֵלֶּה נִסְתָּרוּ
מֵהֶם וְהֵם לֹא יָדְעוּ בְּמָה מְדַבֵּר. הבשורה על פי לוקס יח': 34.

לְאַחַר שֶׁאָמַר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הִלֵּךְ הָלָאָה
בְּדַרְכּוֹ לְעִלּוֹת לְיְרוּשָׁלַיִם. כְּאֲשֶׁר הִתְקַרֵּב אֶל
בֵּית פְּגִי וּבֵית עֵנְיָה, אֶל הַהַר הַנִּקְרָא הַר הַזֵּיתִים,
שָׁלַח שְׁנַיִם מִתְלַמְּדָיו בְּאָמְרוֹ: "לָכוּ אֶל הַכֶּפֶר
אֲשֶׁר מִמּוֹל; כִּשְׁתַּכְּנֶסוּ לְתוֹכּוֹ תִמְצְאוּ עֵיר קָשׁוּר
אֲשֶׁר לֹא יֵשֵׁב עָלָיו אָדָם מֵעוֹלָם. הַתִּירוּ אוֹתוֹ וְהִבִּיאוּהוּ. וְאִם
מִיִּשְׁהוּ יִשְׁאֵל אֶתְכֶם, 'לָמָּה אַתֶּם מַתִּירִים אוֹתוֹ?', כֹּה תֹאמְרוּ
לוֹ: 'מִפְּנֵי שֶׁהָאֲדוֹן זָקוּק לוֹ'."

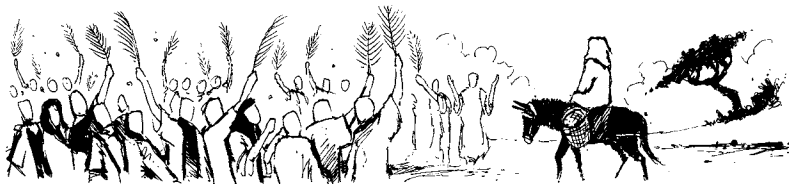
הַשְּׁלוּחִים הִלְכוּ וּמְצְאוּ כְּפִי שֶׁאָמַר לָהֶם. כִּשְׁהַתִּירוּ אֶת הָעֵיר
שָׁאֲלוּ אוֹתָם בְּעִלֵּי הָעֵיר: "לָמָּה אַתֶּם מַתִּירִים אֶת הָעֵיר?"

הַשִּׁיבוּ: "מִפְּנֵי שֶׁהָאֲדוֹן זָקוּק לוֹ."

הֵם הִבִּיאוּ אוֹתוֹ אֶל יֵשׁוּעַ וּלְאַחַר שֶׁשָּׁמוּ אֶת בְּגִדֵיהֶם עַל הָעֵיר
הִרְכִּיבוּ עָלָיו אֶת יֵשׁוּעַ.

כְּאֲשֶׁר הִמְשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ פָּרְשׁוּ אֲנָשִׁים אֶת בְּגִדֵיהֶם עַל הַדֶּרֶךְ.

הוא הִתְקַרֵּב אֶל מוֹרֵד הַר הַזֵּיתִים וְכָל קֵהַל הַתְּלַמְּדִים הַחֵל
לְשַׁבַּח אֶת אֱלֹהִים בְּשִׁמְחָה וּבְקוֹל גָּדוֹל עַל כָּל הַנִּפְלְאוֹת אֲשֶׁר
רָאוּ, בְּאָמְרָם: "בְּרוּךְ הִבָּא בְּשֵׁם יְהוָה! שְׁלוֹם בְּשִׁמְיִם וְכַבּוֹד
בְּמִרוֹמִים!" הבשורה על פי לוקס ט': 28-38.

ההמון הנלהב כיבד את ישוע במצעד ספונטני השמור בדרך כלל
לקבלת פנים של כובש רומי מנצח. הם הריעו לו והיללו אותו מתוך
תקווה שיגרש את הצורר הרומי.

מבלי לדעת זאת, מילאו אחר נבואה בת 500 שנה. הנביא זכריה כתב
שזו קבלת הפנים בה יתקבל האדון ישוע.

גִּילֵי מְאֹד בֵּת-צִיּוֹן הָרִיעִי בֵּת יְרוּשָׁלַיִם הִנֵּה מִלְכָּךְ יָבֹוא לָךְ, צַדִּיק
וְנוֹשָׁע הוּא, עֲנִי וְרַכֵּב עַל-חֲמֹר וְעַל-עֵיר בֶּן-אֶתְנֹת: זכריה ט': 9.

אך אירועים אלו לא גרמו לשמחה אצל כולם. לוקס כתב:

כָּמָה מִן הַפְּרוּשִׁים שֶׁהָיוּ בְּקֶרֶב הַהֶמּוֹן אָמְרוּ אֵלָיו: "רַבִּי, גֵּעַר
בְּתַלְמִידֶיךָ." הַשִּׁיב וְאָמַר: "אֹמֵר אֲנִי לָכֶם, אִם אֵלֶּה יִשְׁתַּקּוּ,
הָאֲבָנִים תִּזְעַקְנָה."

כְּאֲשֶׁר הִתְקַרֵּב וְרָאָה אֶת הָעִיר, בָּכָה עָלֶיהָ וְאָמַר: "...הִנֵּה יָמִים
בָּאִים עָלֶיךָ וְאוֹיְבֶיךָ יִקְיְמוּ סוּלָלָה סְבִיבֶיךָ, וְיִקְיִפוּךָ וְיִצְוּרוּ עָלֶיךָ,
מִכָּל עֵבֶר.

וַיִּמְגְּרוּ אוֹתָךְ וְאֵת בְּנֵיךָ אֲשֶׁר בְּקֶרְבְּךָ, וְלֹא יִשְׁאִירוּ בְּךָ אֶבֶן עַל
אֶבֶן עֵקֶב אֲשֶׁר לֹא יִדְעֶתְךָ אֶת מוֹעֵד פְּקֻדָּתְךָ."

הבשורה על פי לוקס יט: 39-44

ישוע ניבא סדרה של אירועים מדוייקים ומסויימים שיתרחשו בשנת
70 לספירה. אף על פי שהדברים נראו כבלתי סבירים בנקודת הזמן
בה ניבא אותם ישוע, הרי שבתוך פחות מארבעים שנה כיתר טיטוס,
גנרל רומי, את העיר ירושלים, הרס את חומותיה וביצוריה והחריב את
בית המקדש כך שלא נותרה ממנו אבן על אבן.

המזימה

נוֹתְרוּ יוֹמִים עַד חַג הַפֶּסַח וְהַמִּצּוֹת. רֵאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְהַסּוֹפְרִים
חִפְּשׂוּ דֶרֶךְ לְתַפֵּס אוֹתוֹ בְּעֶרְמָה כִּדֵּי לְהַמִּית אוֹתוֹ; כִּי אָמְרוּ,
"לֹא בַּחֲגֵ, פֶּן תִּהְיֶה מְהוּמָה בְּעַם." הבשורה על פי מרקוס יד: 1-2

מזווית הראיה של הקהל הצוהל, הגיע הרגע בו על ישוע להצהיר
את היותו המלך האמיתי של ישראל. אך עבור מנהיגי הדת שזממו
להרגו היה זה מצב בעייתי. אם יש צורך להוריד את ישוע מגדולתו,
הרי שזה הזמן, אך הם חששו מתגובת העם. היה ברור שישוע מאד
אהוד, מפורסם ומקובל בעיניהם.

העיר הייתה מלאה עד אפס מקום בעולים לרגל שהגיעו לכבוד חג
הפסח, כאשר רבים מהם מביטים בישוע מתוך תקווה וציפייה שיגרש
את הרומים. אך השעות נקפו ללא כל הצהרה רשמית על המלכתו
למלך. מעמדו כגיבור הלך ודעך במהירות.

ארוחת הפסח

ישוע הורה לשנים מתלמידיו לארגן חדר כדי לחוג בו את החג.

בְּעֶרֶב בָּא יִשׁוּעַ עִם הַשְּׁנַיִם-עָשָׂר, וְכֹאֲשֶׁר הִסְבוּ וְאָכְלוּ אָמַר יִשׁוּעַ:
"אֲמֹן אוֹמֵר אֲנִי לָכֶם, אֶחָד מִכֶּם יִסְגִּירֵנִי - אֶחָד שְׂאוֹכֵל אִתִּי."

הֵם חִחְלוּ לְהִתְעַצֵּב וּשְׂאֵלוּהוּ אִישׁ אִישׁ: "זֶה אֲנִי?"

אָמַר לָהֶם: "אֶחָד מִן הַשְּׁנַיִם-עָשָׂר, הַטּוֹבֵל אִתִּי בְּקַעְרָה."

הבשורה על פי מרקוס יד: 17-20

כאשר בחר ישוע את שנים עשר התלמידים שלוש שנים קודם לכן, ידע שאחד מהם יהיה בוגד. מאד יתכן שבאותו שלב, האדם בו מדובר לא העלה בדעתו מעשה שטני שכזה, אך נבואה קדומה שנמסרה על ידי דוד המלך ותועדה 1000 שנים קודם לכן, חשפה את מעמקי החטא אליהם יתדרדר אותו אדם. דוד כתב מנקודת מבטו של המושיע:

”גַּם-אִישׁ שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר-בְּטַחְתִּי בוֹ, אוֹכֵל לַחֲמִי, הִגְדִּיל עָלַי עֵקֶב.”
תהילים מא': 10

נבגד

הבוגד היה יהודה איש קריות. למרות ששימש כגזבר של התלמידים, מסתבר שהיה גנב אשר 'שימון' את שאיפותיו ומילא את כיסיו מאחרי גבם של השליחים. אך ישוע היה מודע לכך, וכך גם השטן. הוא (השטן) ארב לחוליה החלשה בשריון שהקיף את ישוע, לשעת הכושר ולמקום בו יוכל להמיט כליה על המושיע המובטח אחת ולתמיד. כעת הגיעה שעתו. יהודה היה מוכן ובשל. בזמן שחילקו את המצה, ביצע השטן את המהלך שלו.

לְאַחַר שֶׁנִּתְּנָה לוֹ הַפְּרוֹסָה נִכְנַס בּוֹ הַשָּׂטָן.

הבשורה על פי יוחנן יג': 27

זו הייתה אחיזתו של השטן. יהודה התיר לשטן להשתמש בגופו על מנת להשיג את מטרתו השטנית.

אָמַר לוֹ יֵשׁוּעַ: ”אֵת אֲשֶׁר תִּעְשֶׂה עֲשֵׂה מְהֵרָה.” וְאִישׁ מִן הַמְּסֻבִּים
לֹא יָדַע לְשֵׁם מָה אָמַר לוֹ זֹאת.

הבשורה על פי יוחנן יג': 27-28

הָלַךְ יְהוּדָה וְדִבֵּר עִם רְאִשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְהַקְּצִינִים לְקַבֵּעַ אִיֶּךָ יִסְגִּיר
אוֹתוֹ בְּיָדָם. הֵם שָׂמְחוּ וְהִסְפִּימוּ לְתֵת לוֹ כֶּסֶף.

הבשורה על פי לוקס כב': 4-5

הלחם והכוס

אותו אירוע עם יהודה קרה באמצע הארוחה. בעוד הבוגד יוצא למשימתו השטנית, המשיך ישוע בארוחה. יש לכך משמעות עצומה.

כְּאֲשֶׁר אָכְלוּ לֶחֶם יֵשׁוּעַ אֶת הַלֶּחֶם, בִּרְדָּה וּבִצְעַת וְנָתַן לָהֶם בְּאֶמְרוֹ:
”קַחוּ, זֶה גּוֹפִי.”

הבשורה על פי מרקוס יד': 22

ברור שהם לא אכלו את בשרו של ישוע הלכה למעשה, ועם זאת, ישוע אמר שמצת החג השבורה - מצה זו שנאפתה ללא חמץ - באיזשהו אופן סימלה את גופו. השליחים היו ודאי נבוכים ומבולבלים.

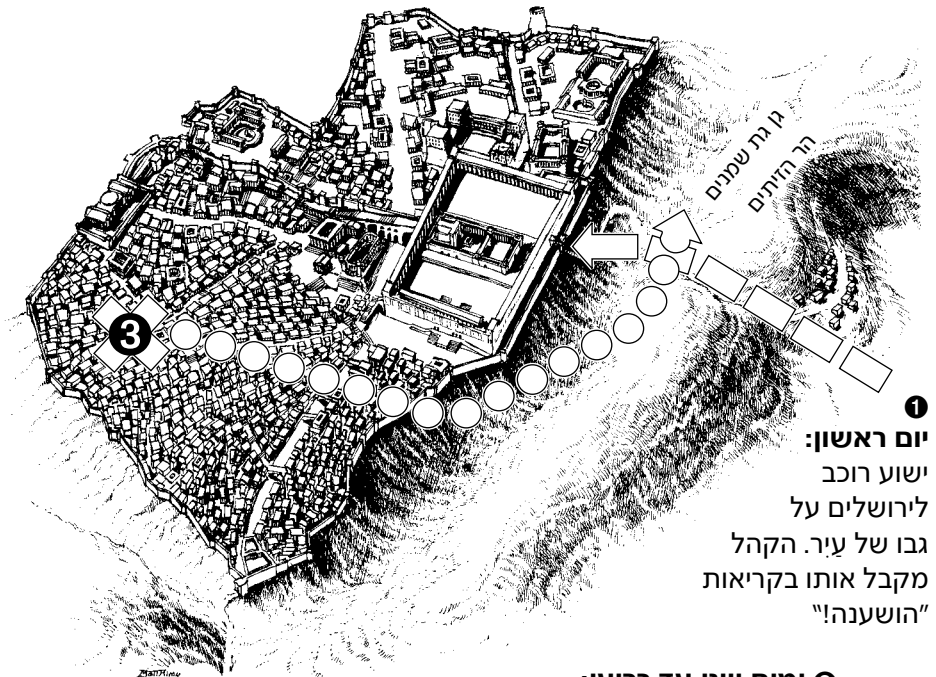
לָקַח אֶת הַכּוֹס, בָּרַךְ וְנָתַן לָהֶם וְכָלָם שָׁתוּ מִמֶּנָּה. אָמַר לָהֶם: "זֶה דְּמִי דַם הַבְּרִית הַנְּשָׁפָךְ בְּעַד רַבִּים."

הבשורה על פי מרקוס יד': 23-24

גם כאן היתה הסמליות דומה - דמו של ישוע ישפך תוך זמן קצר עבור אנשים רבים. בהמשך נראה את המשמעות החשובה של הלחם וכוס היין.

לְאַחַר שֶׁשָּׂרוּ אֶת הַהֶלֶל יָצְאוּ אֶל הַר הַזֵּיתִים.

הבשורה על פי מרקוס יד': 26

1 יום ראשון:
ישוע רוכב לירושלים על גבו של עיר. הקהל מקבל אותו בקריאות "הושענה!"

2 ימים שני עד רביעי:

ישוע ושנים עשר תלמידיו נמצאים בסביבות ירושלים ובית עניה.

3 יום חמישי בערב: ישוע

ותלמידיו חוגגים יחדיו את חג הפסח. לאחר ששרו את ההלל הם יוצאים אל גן גת שמנים אשר נמצא לרגלי הר הזיתים.

פרק 13

1 נעצר

2 נשפט

3 הולקה

4 נצלב

5 קם לתחייה

1 נעצר

הם באו אל מקום הנקרא גת שֶׁמְנִים. אָמַר לְתַלְמִידָיו: "שָׁבוּ פֹה עַד שְׁאֲתַפְּלֵל". לָקַח אֶתוֹ אֶת כִּיפָא וְאֶת יַעֲקֹב וְאֶת יוֹחָנָן וְהֵחֵל מִתְמַלֵּא חֲרָדָה וּמוֹעֵקָה. אָמַר לָהֶם: "נִפְשֵׁי מָרָה עָלַי עַד מוֹת. הַשָּׂאֲרוּ פֹה וְהָיוּ עֲרִים." הוּא הִלֵּךְ מֵעַט הַלָּאָה, נִפְּל אַרְצָה וְהִתְפַּלֵּל שְׁתַּעֲבֹר מִמֶּנּוּ הַשָּׁעָה, אִם אֶפְשֶׁר. "אָבָא, אָבִי", אָמַר יֵשׁוּעַ, "אַתָּה כָּל יְכוּל, הַעֲבֵר נָא מִמֶּנִּי אֶת הַכּוּס הַזֶּאת, אֲךָ לֹא כָרְצוֹנִי אֲנִי כִּי אִם כָּרְצוֹנְךָ אֶתָּה." הבשורה על פי מרקוס יד': 32-36

ישותו האנושית של אלוהים

לפעמים, כאשר מדגישים את העובדה שישוע הוא באמת אלוהים, קל לשכוח שהיה גם בן אנוש. הסבל לא היה זר לישוע – הוא הכיר וחוה את הכאב. אך מהיותו אלוהים, הוא גם ידע אודות הסבל שיהיה עליו לעבור בעתיד. בשפה אינטימית בה רק בן יכול לפנות לאב יקר, זעק ישוע – "אבא, אבי, אנא מצא דרך אחרת." אך אז הוא הכניע את רצונו האנושי לרצונו השמימי והתפלל, "רצונך יעשה".

עוֹדְנוּ מְדַבֵּר וְהֵנָּה בָּא יְהוּדָה, אֶחָד מִן הַשְּׁנַיִם-עֶשְׂרִי, וְאֶתוֹ הֶמּוֹן, בְּחָרְבוֹת וּבְמִקְלוֹת, בָּאִים מִטַּעַם רְאִשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְהַסּוֹפְרִים וְהַזִּקְנִים.

הַמַּסְגִּיר אוֹתוֹ הַקָּדִים לָתֵת לָהֶם סִימָן בְּאֶמְרוֹ: "מִי שְׁאֲתָן לוֹ נְשִׁיקָה זֶה הוּא; תִּפְסוּ אוֹתוֹ וְהוֹלִיכוּהוּ בְּלוֹיֹת מִשְׁמֶר." הבשורה על פי מרקוס יד': 43-44

יֵשׁוּעַ, שֵׁיָדַע כָּל מָה שְׁיָבֹא עָלָיו, יֵצֵא וְאָמַר לָהֶם: "אֵת מִי אַתֶּם מְחַפְּשִׁים?"

הַשִּׁיבוּ לוֹ: "אֵת יֵשׁוּעַ מִנְצָרֶת."

אָמַר לָהֶם: "אֲנִי הוּא." גַּם יְהוּדָה הַמַּסְגִּיר אוֹתוֹ הָיָה שָׂם. הבשורה על פי יוחנן יח': 4-5

המילה "הוא" במשפט "אני הוא" לעיל, אינה מופיעה בטקסט היווני המקורי. היא מופיעה בתרגומים שונים כעזר להבנת רצף הטקסט. אך במקרה זה יש בה משום הסחה ממשמעות תשובתו של ישוע.

ישוע ענה על השאלה באופן החלטי – "אני!". ניתן היה לתרגם זאת באופן מילולי "אני ('כאן ועכשיו') הנני, אלוהים!" כפי שראינו, **אני הנני** הוא שמו של אלוהים, ולא היה זה אדם כלשהו שאמר זאת; היה זה האדון בעצמו. חשוב לשים לב להשפעה שהייתה לדבריו.

כֶּאֱשֶׁר אָמַר לָהֶם יֵשׁוּעַ "אֲנִי הוּא", נִסּוּגוֹ לְאַחֹר וּנְפִלוֹ אַרְצָה. הבשורה על פי יוחנן יח': 6

הם לא נפלו לארץ סתם כך. הם נסוגו ואז נפלו. ישוע הפיל אותם מרגליהם בהפגנה קטנה של תפארתו. אחרי שהקבוצה ההמומה הצליחה לקום על רגליה ולמחות מעליהם את האבק...

שוב שאל אותם: "את מי אתם מחפשים?"

השיבו: "את ישוע מנצרת".
הבשורה על פי יוחנן יח':7

ניתן כמעט לחוש את רחשי הפחד והכבוד של הקהל. ישוע ערער את ההמון. זה לא נראה כמו מעצר רגיל. חומת הביטחון שלהם נסדקה אף יותר כאשר ישוע גילה להם שהוא יודע על עסקת ההסגרה המתוכננת מראש.

אמר לו ישוע: "יהודה, בנשיקה אתה מוסר את בן-האדם?"
הבשורה על פי לוקס כב':48

באשר הגיע נגש אליו מיד ואמר: "רבי", ונשק לו.
הבשורה על פי מרקוס יד':45

אחד עשר השליחים האחרים נכנסו לפעולה. לשמעון כיפא היה נשק.

אחד מהאנשים שהיו עם ישוע שלח ידו ושלף את חרבו, ובהכפתו את עבד הכהן הגדול קצץ את אזנו.
הבשורה על פי מתי כו':51

אך ישוע השיב: "הרפו! עד כאן!", נגע באזנו ורפא אותו.
הבשורה על פי לוקס כב':51

מה ניתן לומר? אפילו בלב כל המתח חשב ישוע על טובתם של אחרים. הוא ריפא את אזנו של עבד הכהן הגדול. היה זה מהלך חסר מחשבה מצידו של שמעון כיפא - קנאות נטולת ידע. מבחינה אנושית, היו התלמידים מעטים מול רבים. לא נותר לנו אלא להעריך את שמעון כיפא על מאמציו. לפחות ניסה! אך סביר להניח ששמעון כיפא היה מיומן יותר ברשתות דייג מאשר בחרבות. כאשר מכוונים לראש ופוגעים באוזן, זה אומר משהו.

שאלות, שאלות

ואז שאל ישוע שאלה - שאלה לא נעימה.

"כמו על שוידד יצאתם בחרבות ובמקלות לתפס אותי. יום יום הייתי אתכם במקדש ולמדתי ולא תפסותם אותי, אך זאת כדי שיתמלאו הכתובים."
הבשורה על פי מרקוס יד':48-49

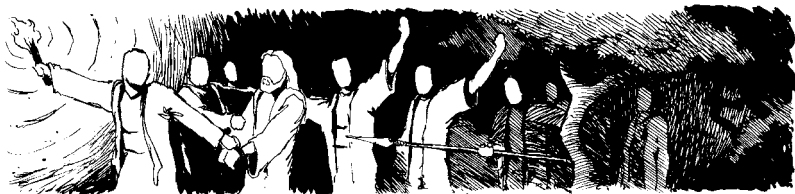
שאלותיו של אלוהים חושפות את מחשבותיו האמיתיות של האדם, ואם היה ההמון עוצר לרגע לחשוב, היה מבין את חוסר העקביות של

מעשיו. אך הם היו כל כך מקובעים בנחישות שלהם לחסל את ישוע, שאפילו מפגש נוסף עם כוחו הפלאי של האיש הזה לא הרתיע אותם מכוונתם ולו במעט. מחשש לחייהם נמלטו התלמידים על נפשם אל תוך הלילה.

אָז עֲזְבוּהוּ כָּלָם וּבָרְחוּ. הבשורה על פי מרקוס יד': 50

הַחִילִים וּמִפְקָדָם עִם הַמְשָׁרְתִים מְטַעַם רֵאשֵׁי הַיְהוּדִים אָחֲזוּ
בְיָשׁוּעַ וְקָשְׁרוּ אוֹתוֹ. הבשורה על פי יוחנן יח': 12

קשה לקרוא את הדברים מבלי לחוש אי-התאמה מסויימת. ישוע היה איש אחד בלבד. הפלוגה שנשלחה לאסור אותו מנתה בין 300 ל-600 חיילים, ובנוסף אליהם היו גם נציגים יהודים רשמיים, כוהנים ומשרתים. הייתה פה הפרזה מוחלטת של שימוש בכוח, ולא ניתן אלא לתהות אם עמוק בליבם לא חשו בעמדת חולשה. הם הסתערו לעבר ישוע וכפתו אותו. השטן היה ודאי מאושר עד בלי די.

2 נשפט

לאחר המעצר בגן,

הוֹלִיכוּ אֶת יֵשׁוּעַ אֶל הַכְּהֵן הַגָּדוֹל וְשָׁם נִקְהְלוּ כָּל רֵאשֵׁי הַכְּהֻנִּים
וְהַזְקֵנִים וְהַסּוֹפְרִים. הבשורה על פי מרקוס יד': 53

המשפטים בבית המקדש לא נערכו בלילות. העובדה שהסנהדרין, המונה שבעים ואחד חברים, יכולה היתה להתקבץ בזריזות שכזו אומרת לנו משהו על המזימה. מה שעשו היה בלתי חוקי לחלוטין במסגרת החוקים שלהם עצמם.

אוֹתָהּ שָׁעָה חָפְשׁוּ רֵאשֵׁי הַכְּהֻנִּים וְכָל הַסְּנֵהֲדָרִין עֲדוֹת נֹגֵד יֵשׁוּעַ
כְּדִי לְהָמִית אוֹתוֹ וְלֹא מְצָאוּ, כִּי רַבִּים הָעִידוּ עֲדוֹת שְׁקָר נֹגְדוֹ
וְהָעֲדוּיֹת לֹא הָיוּ תוֹאֲמוֹת.

קָם הַכְּהֵן הַגָּדוֹל, עָמַד בְּאִמְצַע וְשָׁאַל אֶת יֵשׁוּעַ: "אֵינְךָ מְשִׁיב דְבָר
עַל מַה שְּׁאֵלָה מְעִידִים נֹגְדֶךָ?" אָךְ הוּא שָׁתַק וְלֹא הִשִּׁיב דְבָר.

הוֹסִיף הַכְּהֵן הַגָּדוֹל וְשָׁאַל אוֹתוֹ: "הֲאֵם אַתָּה הַמְשִׁיחַ בֶּן-הַמְּבֻרָךְ?"
הבשורה על פי מרקוס יד': 55-56, 60-61

האם אתה אלוהים?

הייתה זו שאלה חד משמעית, בשחור-לבן. "האם אתה המשיח - המושיע המובטח? האם אתה אלוהים או לא?"

אָמַר יֵשׁוּעַ: "אֲנִי הוּא. וְאַתֶּם תִּרְאוּ אֶת בֶּן-הָאָדָם יוֹשֵׁב לִמִּין הַגְּבוּרָה וְבָא עִם עַנְיֵי הַשָּׁמַיִם." הבשורה על פי מרקוס יד': 62

הכוהן הגדול, כיפא, ידע בדיוק מה שישוע אמר. ישוע טען להיותו יהוה עצמו.

קָרַע הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶת בְּגָדָיו וְאָמַר: "מָה לָנוּ עוֹד צַדִּיק בְּעֵדִים? שְׁמַעְתֶּם אֶת הַגְּדוּף. מָה דַעְתְּכֶם?" הבשורה על פי מרקוס יד': 63-64

חילול הקודש נתפס כדבר הפוגעני ביותר כלפי אלוהים, וכשאדם פשוט מצהיר על עצמו כעל יהוה הרי שזהו חילול הקודש. אך ישוע לא היה כל אדם. הוא היה אלוהים! אך לא כיפא הכוהן הגדול ואף לא המנהיגים היהודים האמינו לו, ולפיכך...

הַכֹּל הִרְשִׁיעוּ אוֹתוֹ וּפְסָקוּ שֶׁהוּא בֶן מָוֶת.

הבשורה על פי מרקוס יד': 64

אך הייתה בעיה. לסנהדרין לא הייתה סמכות להטיל עונש מוות; רק הרומאים יכלו לעשות זאת.

היות שמשפטים ליליים היו אסורים, נועדו חברי הסנהדרין בשנית, מיד עם אור ראשון, על מנת לבצע את ההליכים החוקיים הנדרשים לניהול משפטו של ישוע. ישוע וודאי היה סחוט. הוא לא ישן כל הלילה, והם היכו אותו באכזריות על מנת שיבין מי מנהל את העניינים.

כָּל הַנְּאֻסָּפִים קָמוּ וְהוֹלִיכוּהוּ אֶל פִּילְטוֹס. הבשורה על פי לוקס כג': 1

פונטיוס פילטוס

כל הסמכויות של האימפריה הרומית היו בידיו של פונטיוס פילטוס מושל יהודה. כיוון שבתי המשפט היהודיים לא יכלו להטיל עונש מוות, הם נזקקו לאישור השלטון הרומי. פילטוס היה הנציג שלהם. המנהיגים היהודים ידעו שהוא איש חלש, לפיכך היה צורך ב'שכנוע' קל בלבד.

שֵׁם הַחֵלוֹ לְהֵאָשִׁים אוֹתוֹ בְּאֶמְרָם: "אֶת זֶה מְצָאנוּ מְדִיחַ אֶת עַמָּנוּ, אוֹסֵר לָתֵת מַס לְקִיסָר, וְאוֹמֵר עַל עַצְמוֹ שֶׁהוּא מְשִׁיחַ, כְּלוֹמַר מְלֶכֶה." הבשורה על פי לוקס כג': 2

ישוע מעולם לא אסר על ההולכים אחריו לשלם מיסים. למעשה, הוא אמר בדיוק את ההיפך. היה זה שקר מובהק. מצד שני, נכון שישוע טען להיותו המשיח!

שאל אותו פִּילְטוֹס: "אתה מֶלֶךְ הַיְהוּדִים?" הָשִׁיב לוֹ יֵשׁוּעַ:
"אתה אומר."

הָשִׁיב יֵשׁוּעַ: "מְלָכוּתִי אֵינָנָה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה. אֵלֹהֵי הַיְתָה מְלָכוּתִי
מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, הֵיוּ מְשֻׁרְתֵי גִלְחָמִים שֶׁלֹּא אָמְסוּ לְרֹאשֵׁי הַיְהוּדִים;
אֲלֹא שֶׁכָּעֵת מְלָכוּתִי אֵינָנָה מִפֶּה."

הבשורה על פי לוקס כג': 3, יוחנן יח': 36

מלכותו של ישוע מתחילה בלב. לא היו לו שאיפות פוליטיות.

אָמַר לוֹ פִּילְטוֹס: "אִם כֵּן, אֵתָה מֶלֶךְ!"

עָנָה יֵשׁוּעַ: "אֵתָה אֹמֵר שֶׁאֲנִי מֶלֶךְ; לְכֶךָ אֲנִי נֹוֹלְדָתִי וְלִשְׁם כֶּךָ
בָּאתִי לְעוֹלָם, כְּדִי שֶׁאֶעִיד עַל הָאֲמֶת. כָּל אֲשֶׁר הוּא מִן הָאֲמֶת
שׁוֹמֵעַ לְקוֹלִי."

אָמַר לוֹ פִּילְטוֹס: "מִהִי אֲמֶת?"

הבשורה על פי יוחנן יח': 37-38

פילטוס שאל את השאלה הנכונה, אבל לא היה לו עניין בתשובה. הוא
אפילו לא המתין לתשובה.

לא אשם

לְאַחַר שֶׁאָמַר זֹאת יֵצֵא שְׂנִית אֶל רֹאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְאָמַר לָהֶם:
"אֵינְנִי מוֹצֵא בּוֹ שׁוֹם אֲשָׁמָה."

הבשורה על פי יוחנן יח': 38

פילטוס לא בטח בכוהנים. כשליט רומי, ידע שהיהודים שונאים אותו,
והיתה לו סיבה להאמין שטובת הקיסר אינה בראש ענייניהם של
הכוהנים. לסנהדרין יש לבטח מניע אחר במותו של ישוע.

אָמַר פִּילְטוֹס אֶל רֹאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְאֶל הַמּוֹן הָעָם: "אֵינְנִי מוֹצֵא
שׁוֹם אֲשָׁמָה בְּאִישׁ הַזֶּה."

אָךְ הֵם טָעְנוּ בְּיָתֶר שְׂאֵת: "הוּא מִסִּית אֶת הָעָם בְּלַמְדוֹ בְּכָל
יְהוּדָה, הֵחֵל מִן הַגָּלִיל וְעַד כְּאֵן."

בְּאֲשֶׁר שָׁמַע זֹאת פִּילְטוֹס חָקַר אִם הָאִישׁ גָּלִילִי. מִשְׁנֹוֹכַח כִּי
מִתְחוּם שֶׁלְטוֹנוֹ שֶׁל הוֹרְדוֹס הוּא, שָׁלַח אוֹתוֹ אֶל הוֹרְדוֹס, שֶׁהָיָה
גַּם הוּא בִירוּשָׁלַיִם בְּאוֹתָם יָמִים.

הבשורה על פי לוקס כג': 4-7

לפילטוס הייתה הסמכות לנהל את משפטו של ישוע, אך המצב
נעשה לא נוח. ישוע הואשם בהסטה להתקוממות עממית. כיצד יסביר
לממונים עליו ברומא אם אכן עורר ישוע התפרעויות? יהיה קל יותר
להפיל את כל עסק- הביש הזה לחיקו של הורדוס. חוץ מזה, בינו לבין
הורדוס לא שררה אהבה גדולה. מוטב להעביר אליו את הצרה הזו.

הורדוס אנטיפס

הורדוס אנטיפס היה בנו של המלך הורדוס הגדול. כבֹּבֵה ועושה דברה של קיסרות רומא, נמסרה לידיו הסמכות השיפוטית על חבל הארץ הגלילי בו שכן ביתו של ישוע. הוא נסע לירושלים לכבוד חגיגות הפסח. דר. לוקס כתב...

הוֹרְדוֹס שָׁמַח מְאֹד כִּרְאוֹתוֹ אֶת יֵשׁוּעַ, שֶׁכֵּן מִיָּמִים רַבִּים הִשְׁתַּקֵּק לְרֵאוֹת אוֹתוֹ מִפְּנֵי שְׂשֻׁמְעַ עַל אוֹדוֹתָיו וְקוֹה לְרֵאוֹת נֶס נַעֲשֶׂה עַל-יָדָיו. הוּא שָׁאַל אוֹתוֹ עַל דְּבָרִים רַבִּים, אֲךָ יֵשׁוּעַ לֹא הֵשִׁיב לוֹ דְּבָר.

הבשורה על פי לוקס כג': 8-9

ישוע ידע שלהורדוס אין שום עניין בגילוי האמת. הוא רק ביקש להתבדר באמצעות נס ולהפגין בוז כלפי אופיו של ישוע. ישוע בחר שלא לשעשע את הורדוס. הוא שתק.

עָמְדוּ רֵאשֵׁי הַכֹּהֲנִים וְהַסּוֹפְרִים וְהַאֲשִׁימוּהוּ נִמְרָצוֹת. הִתְחִילוּ הוֹרְדוֹס וְחִילָיו לְבַזְאוֹתוֹ וְהִתְלוּ בוֹ. הֵם הִלְבִּישׁוּהוּ גְלִימָה מְבֹהֶקָה וּשְׁלַחוּהוּ אֶל פִּילָטוֹס. אוֹתוֹ יוֹם נַעֲשׂוּ פִּילָטוֹס וְהוֹרְדוֹס יְדִידִים זֶה לָזֶה, כִּי קִדְּם לְכֹן שְׂרָרָה אֵיבָה בֵּינֵיהֶם.

הבשורה על פי לוקס כג': 10-12

3 הולקה

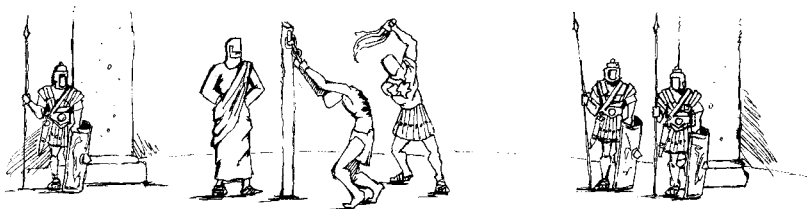
מאז מעצרו הועמד ישוע בפני חמישה דיונים בבתי משפט: שלושה מהם יהודים ושניים רומים. המשפט השישי הזה - לפני פילטוס - יהיה האחרון. בשלב זה כבר נפוצה השמועה בעיר. לא עוד היו הכוהן הגדול והסנהדרין היחידים המאשימים את ישוע. הצטרף אליהם המון הפכפך שרק ימים מספר קודם לכן צעק: "יחי המלך!", ועכשיו שאג בנחישות, "צלבנו אותו!". פילטוס עמד בפני דילמה. ככל שעסק במשפטו של ישוע, כך נעשה משוכנע יותר ויותר שישנו משהו בלתי רגיל באדם זה.

פִּילְטוֹס קָרָא אֶלְיוֹ אֶת רְאֵי הַכֹּהֲנִים וְהַשָּׂרִים וְהָעָם, וְאָמַר לָהֶם: "הֲבֵאתֶם אֵלַי אֶת הָאִישׁ הַזֶּה כְּמַדִּיחַ אֶת הָעָם, וְהִנֵּה אֲנִי חֹקְרְתִי אוֹתוֹ לְעִינֵיכֶם וְלֹא מְצֵאתִי בְּאִישׁ הַזֶּה כָּל אֲשֶׁמָּה מִן הַדְּבָרִים שֶׁאַתֶּם מְאֻשְׁימִים אוֹתוֹ. גַּם הוֹרְדוֹס לֹא מְצָא כְּלוּם, שֶׁהָרִי שֶׁלַח אוֹתוֹ בַּחֲזָרָה אֶלֵינוּ. רְאוּ, הָאִישׁ אֵף לֹא עָשָׂה דָבָר אֶחָד הַמְּחַיֵּב מוֹת. לָכֵן אֶעֱנֶינִי אוֹתוֹ בְּמַלְקוֹת וְאֲשַׁחֲרֶה אוֹתוֹ."
 הבשורה על פי לוקס כג': 13-16

לא הורדוס ואף לא פילטוס הצליחו למצוא בישוע אשמה הראויה לעונש מוות. נראה שאיש לא יכול היה להאשים אותו בפשע כלשהו. מתוך תקווה לרצות את הקהל, הציע פילטוס בחולשתו הצעת פשרה. היא הייתה מורכבת משני חלקים:

1. הוא ילקה את ישוע: לא מדובר בהלקאה פשוטה. שוט ההצלפה היה בנוי ממקל שבקצהו האחד רצועות עור. לסופה של כל רצועה הוצמד שבב עשוי עצם או פיסת מתכת. זרועותיו של הנדון היו נקשרות מעל ראשו לעמוד כך שגבו נחשף לחלוטין לפגיעת השוט. עם הצלפת השוט היו העצם או המתכת ננעצים בתוך הבשר. כל משיכה של השוט קרעה את הבשר מגבו של האדם. סוג זה של הלקאה היה כה קשה עד שתכופות מת הקרבן במהלכה.

על פי חוק, הכאה שכזאת הייתה שמורה אך ורק לאסירים שכבר הורשעו, ופילטוס עצמו אמר זה עתה שישוע חף מפשע. משום שההלקאה הרומית הייתה כה איומה, ניתן להניח שפילטוס קיווה שמרשיעי ישוע יסתפקו בה ושהיא תניח את דעתם.

2. הוא ישחרר את ישוע: היה זה הנוהג הרומי המקומי לשחרר פושע אחד לכבוד חג הפסח כמחווה של רצון טוב. פילטוס הציע לשחרר את ישוע - אחרי הלקאתו. הקהל ענה פה אחד:

אָלָא שְׁפָלָם יַחְדָּיו צַעְקוּ: "קַח אוֹתוֹ וְשַׁחַרְר לָנוּ אֶת בֶּר-אֲבָא!"
(אִישׁ שֶׁהִשְׁלִיךְ לְבֵית כָּלָא בְּגִלָּל אֵיזָה מְרֵד שֶׁהָיָה בְּעִיר וּבְגִלָּל רִצָּח.)
הבשורה על פי לוקס כג': 18-19

בר-אבא הורשע על פי חוק במרידה וברצח. הוא קיבל עונש מוות והמתין להוצאתו להורג. אך כעת קראו האנשים להוציא להורג את ישוע החף מפשע ולשחרר את בר-אבא שפשע.

פִּילְטוֹס הוֹסִיף לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם, כִּי רָצָה לְשַׁחַרְר אֶת יֵשׁוּעַ. אָךְ הֵם צַעְקוּ: "צֵלֵב, צֵלֵב, צֵלֵב אוֹתוֹ!"

אָמַר לָהֶם פְּעַם שְׁלִישִׁית: "אֲבַל מָה רָעָה עֲשֶׂה זֶה? לֹא מִצְאָתִי בּו כָּל אֲשֻׁמָּה מְחִיבֶת מוֹת. עַל כֵּן אֶעֱנֶיֶשׁ אוֹתוֹ בְּמִלְקוֹת וְאֶשַׁחַרְר אוֹתוֹ."
הבשורה על פי לוקס כג': 20-22

אֲזַ לָקַח פִּילְטוֹס אֶת יֵשׁוּעַ וְהִלְקָה אוֹתוֹ. הבשורה על פי יוחנן יט': 1

הַחִיָּלִים שָׂמוּ עַל רֵאשׁוֹ עֲטֹרַת שֶׁקָּלְעוּ מִקּוֹצִים וְהִלְבִּישׁוּהוּ גְּלִימַת אֲרָגְמָן. נִגְשׂוּ אֵלָיו וְאָמְרוּ: "שְׁלוֹם לָךְ מֶלֶךְ הַיְּהוּדִים!"
הבשורה על פי יוחנן יט': 2-3

השפלה לא נכללה בגזר הדין של פילטוס. גלימת ארגמן היתה בדרך כלל לבוש של בני מלוכה. כתר הקוצים היה מעשה של לגלוג ובזו במעמדו של ישוע כמשיח וכמלך. היה זה לעג בשיאו. שבע-מאות שנה קודם לכן כתב הנביא ישעיה:

נִבְּזָה וְחִדַּל אִישִׁים... וְלֹא חֲשַׁבְנָהוּ: ישעיה נג': 3

ישעיה תיעד זאת גם מנקודת מבטו של המשיח:

גּוֹי נִתְּתִי לְמַפְיָם וּלְחַיֵּי לְמַרְטָיִם פְּנֵי לֹא הִסְתַּרְתִּי מִכְּלָמוֹת וְרוּק: ישעיה נ': 6

לאחר ההלקאות, פילטוס שוב יצא אל ההמון ואמר להם:

"רְאוּ! אֲנִי מוֹצִיא אוֹתוֹ אֲלֵיכֶם לְמַעַן תִּדְעוּ שֶׁאֵינֶנִּי מוֹצֵא בּו שׁוֹם אֲשֻׁמָּה." יֵצֵא יֵשׁוּעַ לְבוּשׁ גְּלִימַת הָאֲרָגְמָן וְעַל רֵאשׁוֹ עֲטֹרַת הַקּוֹצִים. "הִנֵּה הָאִישׁ!" אָמַר לָהֶם פִּילְטוֹס.
הבשורה על פי יוחנן יט': 4-5

בעומק לבו וודאי ידע פילטוס שהוא פועל בניגוד לכל צדק. ללא ספק קיווה שאדם משוסף, שותת דם ועטור בכתר קוצים יעורר איזושהי חמלה.

כְּשָׂרָאוּ אוֹתוֹ רָאִי הַכֹּהֲנִים וְהַמְשָׁרְתִים, הִחֲלוּ צוּעֲקִים:
 "צָלְב! צָלְב!"

אָמַר לָהֶם פִּילְטוֹס: "קְחוּהוּ אִתְּם וְצַלְבוּ אוֹתוֹ, כִּי אֲנִי אֵינְנִי
 מִוצֵא בּוֹ אֲשָׁמָה." הבשורה על פי יוחנן יט':6

פילטוס ידע היטב שאין ביכולתם לעשות זאת. לא היה זה בסמכותם של בתי המשפט היהודיים לאכוף עונש מוות.

הָשִׁיבוּ לוֹ: "תּוֹרָה יֵשׁ לָנוּ וְעַל-פִּי הַתּוֹרָה הוּא חַיֵּב מִיָּתֶה, כִּי
 עָשָׂה עֲצָמוֹ בֶּן-אֱלֹהִים."

כְּשִׁשְׁמַע פִּילְטוֹס אֶת הַדְּבָר הַזֶּה גָּבַר פְּחָדוֹ. הוּא נִכְנָס שׁוֹב לְבֵית
 הַמַּמְשָׁל וְשָׂאֵל אֶת יֵשׁוּעַ: "מֵאִן אַתָּה?" הבשורה על פי יוחנן יט':7-9

פילטוס כבר שמע שישוע בא מהגליל, וזוהי הסיבה לכך ששלח אותו להורדוס. עתה שב ושאל את ישוע למקום מוצאו. ללא ספק חש אי נוחות מסוימת אל מול אדם הטוען לאלוהות. היוונים האמינו שהאלים ירדו מהר אולימפוס על מנת להתחבר עם בני האדם. יתכן שפילטוס תהה בינו לבין עצמו אם ישוע תואם את הקטגוריה הזאת. ברור שאין לו עניין עם עבריו רגיל. האופן שבו התנהג ישוע בבית המשפט הצביע על שלום פנימי וביטחון שהטרידו את פילטוס. "ישוע מאין אתה באמת?" אבל...

...יֵשׁוּעַ לֹא עָנָה לוֹ. אָמַר לוֹ פִּילְטוֹס: "אֵלֵי לֹא תִדְבָּר? הַאִינְךָ
 יוֹדֵעַ שֵׁיִשׁ לִי סִמְכוֹת לְשַׁחֵרֵר אוֹתְךָ וַיֵּשׁ לִי סִמְכוֹת לְצַלֵּב אוֹתְךָ?"
 הָשִׁיב לוֹ יֵשׁוּעַ: "לֹא הִיְתָה לְךָ שׁוֹם סִמְכוֹת עָלַי לוֹלֵא נִתַּן לְךָ
 מַלְמַעְלָה..."

מָרְגַע זֶה נִסָּה פִּילְטוֹס לְשַׁחֵרֵר אוֹתוֹ, אָלֵא
 שֶׁהַנּוֹכְחִים צָעֲקוּ בְּאִמְרָם: "אִם תִּשְׁחַרֵּר
 אֶת זֶה אֵינְךָ יוֹדֵד הַקַּיְסָר! כָּל הָעוֹשֶׂה
 עֲצָמוֹ מֶלֶךְ מִתְקוֹמָם נִגַּד הַקַּיְסָר!"

כְּאֲשֶׁר שָׁמַע פִּילְטוֹס אֶת הַמְּלִים
 הָאֵלֶּה, הוֹצִיא אֶת יֵשׁוּעַ וַיֵּשֶׁב עַל
 כִּסֵּי הַמִּשְׁפָּט בְּמָקוֹם מְרֻצָּף אֲבָנִים
 הַנִּקְרָא "גִּבְתָּא". אוֹתוֹ יוֹם הָיָה עָרֵב
 פֶּסַח וְהַשְּׁעָה הַשְּׁעָה הַשְּׁשִׁית בְּעֶרְבָה.
הבשורה על פי יוחנן יט':9-14

ערב חג הפסח היה היום בו נשחטו הפסח.

(פילטוס) אָמַר לְרֵאשֵׁי הַיְהוּדִים: "הֲנֵה מְלַכְכֶם!"

אָךְ הִלְלוּ צָעֲקוֹ: "קַח, קַח וְצַלֵּב אוֹתוֹ!"

אָמַר לָהֶם פִּילְטוֹס: "הֲאֶצְלַב אֶת מְלַכְכֶם?" הִשִּׁיבוּ רֵאשֵׁי הַכֹּהֲנִים:
"אִין לָנוּ מֶלֶךְ זֹלָתִי הַקֵּיסָר!"
הבשורה על פי יוחנן יט: 14-15

הייתה זו הדחייה הסופית של ראשי הכוהנים את ישוע כמלכם. הם בחרו בקיסר הרומי על פני אלוהים.

...אך הם הגבירו לחצם ובקול גדול דרשו שִׁיֶּצְלַב.

וְאֵכֶן הִכְרִיעוּ קוֹלוֹתֵיהֶם אֶת הַכֹּהֵן. פִּילְטוֹס פָּסַק שְׂתַתְּמֵלֵא דְרִישְׁתָּם וְשִׁחַרְר אֶת הָאִישׁ אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ, זֶה שֶׁהִשְׁלִיךְ לְבֵית כְּלָא בְּגִלְל מְרֹד וְרָצַח, וְאֶת יֵשׁוּעַ הַפְּקִיד לְרִצּוֹנָם.
הבשורה על פי לוקס כג: 23-25

בר-אבא שוחרר, אך ישוע נמסר...

הבשורה על פי יוחנן יט: 16

...לָהֶם לְהַצִּיל.

4 נצלב

לְקַחוּ אֶת יֵשׁוּעַ, וּכְשֶׁהוּא נוֹשֵׂא אֶת צִלְבוֹ יֵצְאוּ אֶל הַמָּקוֹם הַנִּקְרָא גִלְגָּתָא,² כְּלוֹמַר מְקוֹם הַגִּלְגָּלֶת. שָׁם צִלְבוּ אוֹתוֹ עִם שְׁנַיִם אֲחֵרִים -

הָאֶחָד מִזֶּה וְהַשֵּׁנִי מִזֶּה וְיֵשׁוּעַ בֵּינֵיהֶם. הבשורה על פי יוחנן יט: 16-18

צליבה הייתה שיטת הוצאה להורג הנהוגה על ידי השלטון הרומי כלפי עבדים ופושעים בלבד. הייתה זו שיטה נפוצה של הוצאה להורג, וההיסטוריה מתעדת מאות הוצאות להורג במקביל. מחקר מגלה שלצליבה היו מספר אופנים:

על עץ שתול באדמה: הקרבן היה מוצמד וממוסמר אל העץ

על פי צורת ענפיו הטבעית. יוספוס, ההיסטוריון היהודי מהמאה הראשונה לספירה, מספר שחיילים רומיים נהגו לשעשע את עצמם באמצעות צליבת שבויים בתנוחות לא טבעיות.³

על עמוד: עמוד פשוט שנטוע בקרקע. הידיים מוסמרו מעל לראש.

בצורת האות X: שתי קורות עץ אשר ניטעו באלכסון באדמה וביחד יצרו את האות X. הידיים והרגליים נפרשו והוצמדו לארבעת הקצוות.

בצורת T: עמוד שלראשו מונח מוט אופקי. היה זה ככל הנראה האופן השכיח ביותר, אחרי צליבה על עץ. הזרועות נפרשו על פני המוט האופקי.

בצורת t: עמוד ומוט מאונך המוצמד לו בחלקו העליון - לא בראשו. אופן זה היה שמור בדרך כלל לפושעים ידועים לשמצה. כאלה שהיו בעלי מוניטין שלילי. מסמך המתאר את פשעו של הנצלב הוצמד לחלקו העליון ביותר של הצלב. זה היה האופן בו נצלב ישוע.

הקרבת בדרך כלל נצלב בעירום - ללא בגדים. ידיו ורגליו סומרו באמצעות מסמרים שחדרו את פרקי ידיו ואת עצם העקב. 1000 שנה קודם לכן, הנחה יהוה את המלך דוד בכתיבת מזמור שלם בתהילים על האופן שבו ימות ישוע. במזמור זה מתעד דוד את אלוהים כאומר...

תהילים כב': 17

...כַּאֲרֵי יְדֵי וְרַגְלָי.⁴

הדברים נכתבו זמן רב בטרם עלו הרומאים לשלטון, וכ-800 שנה לפני שהם אימצו את הצליבה כאחת הצורות הרשמיות של הוצאה להורג.

עד היום נחשבת הצליבה לצורה האכזרית ביותר של הוצאה להורג. הלחץ על הסרעפת במצב של תלייה בזרועות פסוקות הופך את הנשימה לבלתי אפשרית. ניתן לשאוף אוויר רק כאשר מתרוממים, על ידי משיכת הזרועות או על ידי דחיפת הגוף באמצעות הרגלים, כדי לתת מרווח לסרעפת ולאפשר לה לתפקד. נסיונות המשיכה והדחיפה נבלמות כמובן על ידי המסמרים המייסרים. המוות נגרם בסופו של דבר מחנק כאשר התשישות לא מאפשרת עוד לאדם התלוי להרים את גופו.

פִּילְטוֹס כָּתַב שְׁלֹט וְקָבַע אוֹתוֹ עַל הַצֶּלֶב, וְזֶה לְשׁוֹן הַפְּתוּב: "יֵשׁוּעַ מִנְצְרַת, מֶלֶךְ הַיְהוּדִים." אֵת הַפְּתֻכֹת הַזֹּאת קָרְאוּ יְהוּדִים רַבִּים, כִּי מְקוֹם צְלִיבָתוֹ שֶׁל יֵשׁוּעַ הָיָה קְרוֹב לְעִיר, וּכְתוּבָה הָיְתָה בְּעִבְרִית, בְּרֹמִית וּבִיּוֹנִית. הבשורה על פי יוחנן יט: 19-20

הטלת גורלות

הַחֵילִים שֶׁצָּלְבוּ אֶת יֵשׁוּעַ לְקַחוּ אֶת בְּגָדָיו וְחִלְקוֹם לְאַרְבָּעָה

חֲלָקִים, חֶלֶק אֶחָד לְכָל חֵיל. הֵם לָקְחוּ גַם אֶת הַכַּתָּנִת, אֲלָא
 שְׁהִיא הֵייתָה לְלֹא תַפֵּר, אַרְיָגָה רְצוּפָה מְלֻמְעָלָה לְמַטָּה. אָמְרוּ זֶה
 אֲלֵזָה: "אֵל נָא נִקְרַע אוֹתָהּ, אֲלָא נִפִּיל עָלֶיהָ גּוֹרֵל לְמִי תִהְיֶה."
 הַבְּשׂוּרָה עַל פִּי יוֹחָנָן יט': 23-24

הטלת הגורל הייתה הסחת דעת ממשימה עקובה מדם. בעוד החיילים
 ישובים תחת הצלב של ישוע, עסוקים אולי בהשלכת קובייה בקסדה,
 לא הייתה להם דרך לדעת שהם ממלאים נבואה עתיקה.

זֶה הָיָה כְּדִי שִׁיתְקִים הַכְּתוּב: "יַחֲלְקוּ בְּגָדֵי לָהֶם וְעַל - לְבוּשֵׁי
 יַפְּלִילוּ גּוֹרֵל." הַבְּשׂוּרָה עַל פִּי יוֹחָנָן יט': 24, הַשׁוּוּה לַתְּהִלִּים כב': 19

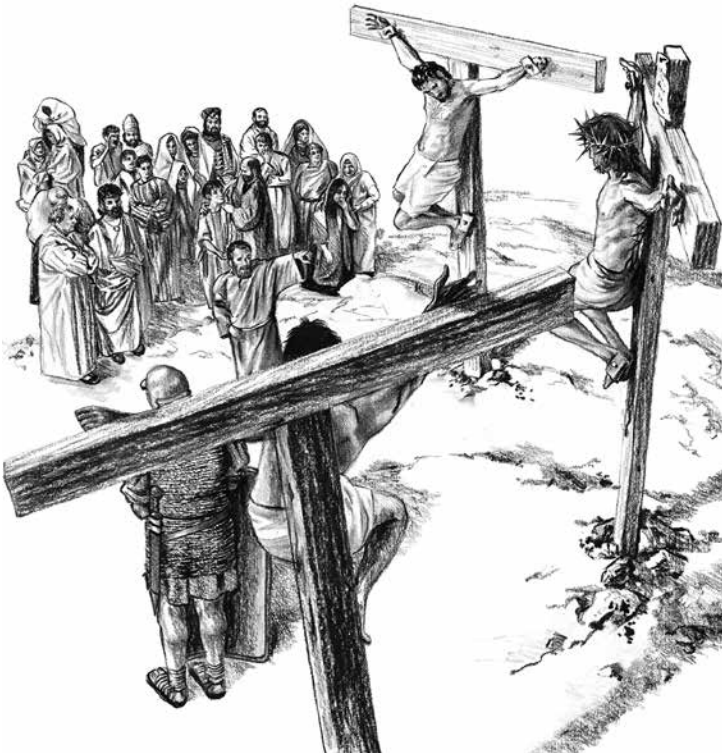

לעג

ככל שנקפו השעות...

אוֹתָהּ שָׁעָה עָמַד הָעַם וְהִתְבּוֹנְנוּ, וְהַמְנַהֲיָגִים גַּם הֵם לָעֲגוּ לוֹ
 בְּאַמְרָם: "אַחֲרַיִם הוּא הוֹשִׁיעַ; שִׁיּוֹשִׁיעַ אֶת עַצְמוֹ אִם הוּא
 הַמְּשִׁיחַ בְּחִירֵי הָאֱלֹהִים!"

גַּם אֲנָשֵׁי הַצָּבָא הִתְלוּ בוֹ. הֵם הִתְקַרְבוּ וְהִגִּישׁוּ לוֹ חֶמְקִין, וְאָמְרוּ:
 "אִם אַתָּה מֶלֶךְ הַיְּהוּדִים, הוֹשַׁע אֶת עַצְמְךָ!"
 הַבְּשׂוּרָה עַל פִּי לּוֹקָס כג': 35-37

במזמור בו כתב דוד המלך על מותו של המשיח, הוא תיעד את הלעג הזה באופן נבואי ומדוייק.

גַּל אֶל-יְהוָה יִפְלֹטֶהּ יִצְלִיֶּהוּ כִּי תַחַץ בּוֹ:

שפירושו: הוא הרי כל כך בטח באלוהים, אם כן, שאלוהים יציל אותו אם הוא באמת כל כך חפץ (רוצה) בו. תהלים כב': 9

דוד מתאר את המשיח כאומר,

וְאֲנִי תוֹלַעַת וְלֹא-אִישׁ, חֲרַפְתָּ אֲדָם וּבְזוּי עָם: כָּל-רְאִי יִלְעָגוּ לִי יִפְטִירוּ בְשִׁפְהָ יִנְיְעוּ רֵאשׁ:

שפירושו: אני כל כך בזוי בעיניהם, ואף יותר מכך, אני נחשב בעיניהם לתת אדם - לתולעת. כל מי שרואה אותי לועג לי ומזלזל בי. תהלים כב': 7-8

בעוד ישוע תלוי על הצלב, נתמלאו הנבואות באופן מפורט ומדוייק.

שתי נקודות מבט

שני הגנבים שנצלבו עם ישוע הביעו גם הם את דעתם ביחס לזהותו. דר' לוקס כתב:

אחד הפושעים המוקעים הטיח כלפיו: "הלא אתה המשיח! הוצל את עצמך ואתנו!"

השיב השני כשהוא גוער בו: "אינך ירא מאלהים? הרי אתה נתון באותו גזר דין! אנחנו לפי הצדק, כי אנו מקבלים גמול ראוי על מה שעשינו, אבל האיש הזה לא עשה שום רע."

ועוד אמר: "ישוע, אנא זכר אותי כאשר תפנס למלכותך."

השיב לו ישוע: "אמן. אומר אני לך, היום תהיה אתה אתי בגן-עדן." הבשורה על פי לוקס כג': 39-43

ישוע הבטיח לגנב שמיד עם מותם תפגשנה נשמותיהם בגן עדן. ישוע יכול היה לומר זאת מפני שידע שאדם זה שם בו את מבטחו כמשיח.

בְּעֶרְךָ בְּשָׁעָה שְׁתִּים-עֶשְׂרֵה בַצְּהָרִים הִשְׁתַּרְר חֲשֶׁךְ עַל כָּל הָאָרֶץ עַד הַשָּׁעָה שְׁלוֹשׁ. לוקס כג': 44

וּבְשָׁעָה שְׁלוֹשׁ צָעַק יֵשׁוּעַ בְּקוֹל גָּדוֹל: "אֱלֹהִי, אֱלֹהִי, לְמָה שָׁבַקְתָּנִי?" שְׁתַּרְגְּמוּ "אֱלֹהִי, אֱלֹהִי, לְמָה עִזַּבְתָּנִי?"

הבשורה על פי מרקוס טו': 34

שוב, 1000 שנים קודם לכן, דוד המלך כתב שהמשיח יאמר את אותן המילים בדיוק.

תהלים כב':2

"אֵלֵי אֵלֵי לָמָּה עֲזַבְתָּנִי?"

ישוע לא זעק זעקה זו ללא שום סיבה. נבחן את משמעותה בפרק הבא. לא ניתן להפריז במשמעות הטמונה ברגעיו האחרונים של ישוע על הצלב. המקרא מספר,

וַיִּשְׁוֹעַ קְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל: "נְשָׁלִים" ... אָבִי, "בְּיַדְךָ אֶפְקִיד רוּחִי".

וַיְהִי כְּכַלּוֹתוֹ לְדַבֵּר וַיִּפַּח נַפְשׁוֹ: וַיֵּיט אֶת רֹאשׁוֹ וַיִּתְּצָא רוּחוֹ:

שילוב של לוקס כג':46 ויוחנן יט':30

וּפְרֻכֹת הַמְקַדָּשׁ נִקְרְעָה לְשָׁנִים, מִלְמַעְלָה עַד לְמַטָּה.

הבשורה על פי מרקוס טו':38

ישוע מת. לא קשה לשער את גודל ההתלהבות בכל ממלכת הרשע. השטן ושדיו הצליחו מעל לחלומותיהם הפרועים ביותר! מנקודת מבטם הם הרגו את יהוה! המושיע המובטח מת! השטן ושדיו נחלצו מנהר האש! האמנם!?

היו שני אירועים אשר התרחשו ברגעים אחרונים אלה על הצלב ושהיו אמורים לעורר אי שקט אצל השטן. מדוע נקרעה פרוכת היכל מלמעלה עד למטה? ומדוע זעק ישוע "נְשָׁלִים" בעוצמה כה רבה?

הפרוכת הקרועה

זכרו, בית המקדש היה ההעתק הקבוע של אוהל מועד (המשכן). הפרוכת הפרידה בין הקודש לבין קודש הקודשים. קריעתה לא הייתה חסרת משמעות.

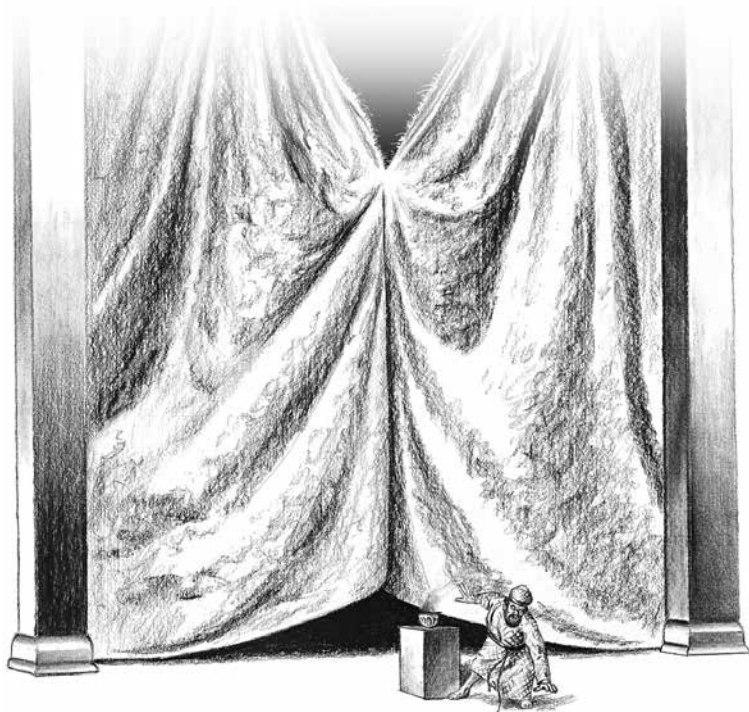
קודם כל, המקרא מסביר שהפרוכת הסתירה את קודש הקודשים מעיני בני האדם. משמעות הכניסה או ההצצה אל מאחרי המחיצה פירושה היה למות.

שנית, קריעת הפרוכת בכל צורה שהיא הייתה משימה אדירה. נאמר שגובהה היה 18 מטרים, רחבה - 9 מטרים ועובייה כעובי יד אדם - כ- 10 סנטימטרים.⁵

שלישית, לקריעה **מלמעלה למטה** יכולה להיות משמעות אחת בלבד: אלוהים הוא אשר קרע את הפרוכת, ולא אדם.

על פי היהדות, ישוע מת בשעה התשיעית שהיא השעה 3:00 אחה"צ. בבית המקדש היו וודאי כוהנים רבים העושים את מלאכתם ומשרתים בקודש. הייתה זו השעה בה נטבח שֶׁה קורבן הערב (מנחה). היה זה גם

ערב חג הפסח. לא ניתן היה להסתיר את החדשות בדבר הפרוכת הקרועה. אנשים רבים מדי היו נוכחים במקום והאירוע היה מדהים מכדי שישכח.

משמעותה של התרחשות זו כולה תוסבר בהמשך.

נְשֵׁלָם!

חשוב לציין את מילותיו האחרונות של ישוע. המלה 'נשלם' מתורגמת ביוונית ל- *tetelestai*, אשר לה שימושים שונים ורבים. שלושה מתוכם רלוונטים לסיפורנו.⁶

1. *Tetelestai* - במילה זו השתמש עבד כאשר דיווח לאדונו שסיים את המשימה שהוטלה עליו: "העבודה שנתת לי הושלמה".
2. *Tetelestai* - היה מונח מוכר משפת המסחר ביוונית. מילה זו ביטאה את סיומה של פעולה עסקית אשר החוב או התשלום בעבורה שולם במלואו. כאשר התשלום האחרון נמסר, ניתן היה לומר '*tetelestai*', שמשמעו - 'החוב שולם במלואו'. נמצאו קבלות עתיקות שלאורכן נרשם - *tetelestai* - "שולם במלואו".
3. בחירת השה שיוקרב בבית המקדש היה תמיד אירוע חשוב. העדר נבחן בקפידה, וכאשר נמצא השה שאין בו פגם, היו אומרים: '*tetelestai*' - "המשימה הושלמה".

במובן מסוים, ישוע זעק: "העבודה הושלמה, החוב נפרע, השה הקורבן נמצא." כתבי הקודש אומרים שישוע זעק בקול גדול, "נשלם".

דר' לוקס כתב:

...כְּשֶׁרָאָה יֵשׁוּעַ הַמָּאָה אֶת הַמִּתְרַחֵשׁ נָתַן כְּבוֹד לְאֱלֹהִים בְּאִמְרוֹ:
"בְּאִמְתָּ, הָאִישׁ הַזֶּה הִיָּה צְדִיק!"
הבשורה על פי לוקס כג': 47

יש לציין שהיה זה שר המאה, קצין אחראי על 100 חיילים, שמיד הגיב על זעקתו של ישוע. כאיש צבא, וודאי הכיר בהבדל שבין קריאת ניצחון ובין אנחתו של אדם מובס.

מִכִּיּוֹן שְׂאוֹתוֹ יוֹם הָיָה עָרֵב שַׁבָּת, בִּקְשׁוּ רְאִשֵׁי הַיְהוּדִים מִפִּילָטוֹס
לְצוּזוֹת לְשִׁבְרֵי אֶת שׁוֹקֵיהֶם שֶׁל הַנְּצָלָבִים וְלְהַסִּיר אֶת הַגּוֹפּוֹת,
כְּדִי שֶׁלֹּא תִשְׁאַרְנָה עַל הַצֵּלָב בַּשַּׁבָּת...
הבשורה על פי יוחנן יט': 31

שבירת הרגלים

היה זה במהלך שבוע הפסח ובדיוק ביום בו נשחט השה. היה זה שיאו של החג, וראשי הכוהנים רצו שסיפור הצליבה יהיה עניין גמור, כך שלא יאפיל על שמחת החג. הם לכן ביקשו שישברו את רגליו של ישוע. משמעות הדבר היא שהצלב לא יוכל להרים את עצמו כדי לנשום, ולפיכך החנק יהיה מהיר.

לְפִיכֵן בָּאוּ הַחֲיָלִים וְשִׁבְרוּ אֶת הַשׁוֹקִים שֶׁל הָרֵאשׁוֹן וְגַם שֶׁל
הַשֵּׁנִי שֶׁנְּצָלָב אִתּוֹ. כְּשֶׁבָּאוּ אֵל יֵשׁוּעַ וְרָאוּ שֶׁהוּא כָּבֵר מֵת, לֹא
שִׁבְרוּ אֶת שׁוֹקָיו. אוֹלָם אֶחָד הַחֲיָלִים דָּקַר אֶת צִדּוֹ בְּרִמְחַ וּמִידָ
יָצְאוּ דָם וּמִיָּם.
הבשורה על פי יוחנן יט': 32-34

חייל רומי מיומן באמנות ההריגה החדיר את חניתו לליבו של ישוע. לשבש הוצאה פומבית להורג היה מעשה שלא נשמע כמותו. החייל ידע בדיוק להיכנע עליו להחדיר את כלי המוות על מנת לוודא שלא יוותר שום סימן חיים. הכתובים אומרים שדם ומים ניגרו מגופו של ישוע. מומחים לרפואה קובעים בבירור שזוהי הוכחה וודאית לכך שהמוות התרחש. ללא ספק, ישוע היה מת.

זֶה שֶׁרָאָה הַעֵיד - וְעוֹדוֹתוֹ נֶאֱמָנָה וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא מְדַבֵּר אֱמֶת -
לְמַעַן תִּאֱמִינּוּ גַם אַתֶּם.

הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אִרְעוּ כְּדִי שִׁיתְקִים הַכְּתוּבִים: "וְעַצְם לֹא תִשְׁבְּרוּ-בוֹ."
וְעוֹד כְּתוּב אַחֵר אוֹמֵר: "וְהִבִּיטוּ אֵלָיו אֶת אֲשֶׁר-דָּקְרוּ."
הבשורה על פי יוחנן יט': 35-37

מיד נבין מהי המשמעות של אותו אירוע.

5 קם לתחייה

יום שישי: אחר צהרים מאוחרים.

אחרי כן בא יוסף איש רמתים - שהיה תלמידו של ישוע בסתר, מפחד ראשי היהודים - ובקש מפילטוס שיניח לו לקחת את גופת ישוע. פילטוס הרשה לו והוא הלך ולקח את גופתו. בא גם נקדימון, זה שבראשונה בא אל ישוע בלילה, והוא נושא תערובת מזר ואהלות, כשלושים קילוגרם. הם לקחו את גופת ישוע ועטפו אותה בתכריכים עם הבשמים כמנהג הקבורה אצל היהודים. במקום שנצלב ישוע היה גן ובגן קבר חדש שעוד לא הניח בו איש. שם הניחו את ישוע, כי ערב שבת היה ליהודים והקבר קרוב.

הבשורה על פי יוחנן יט': 38-42

הנשים שבאו עם ישוע מן הגליל הלכו אחרי יוסף. הן ראו את הקבר וראו כיצד הניחה גופתו. אחרי שחזרו הכינו בשמים ומרקחות ויבשבת שבתו על-פי המצוה.

הבשורה על פי לוקס כג': 55-56

למרות שיוסף ונקדימון היוו חלק מהסנהדרין, נראה שלא דחו את הראיות לכך שישוע הוא באמת יהוה. בהתאם למסורת היהודית, עטפו את ישוע בתכריכים אותם מלאו ב 35 ק"ג של תבלינים והניחוהו בקבר. אבן גלגלת גדולה שמשקלה כשני טונות נגללה על פתח הקבר. הנשים צפו בנעשה ואז שבו לביתן כדי להכין תבלינים נוספים לקבורה הסופית. היה זה בערבו של יום השישי.

שבת

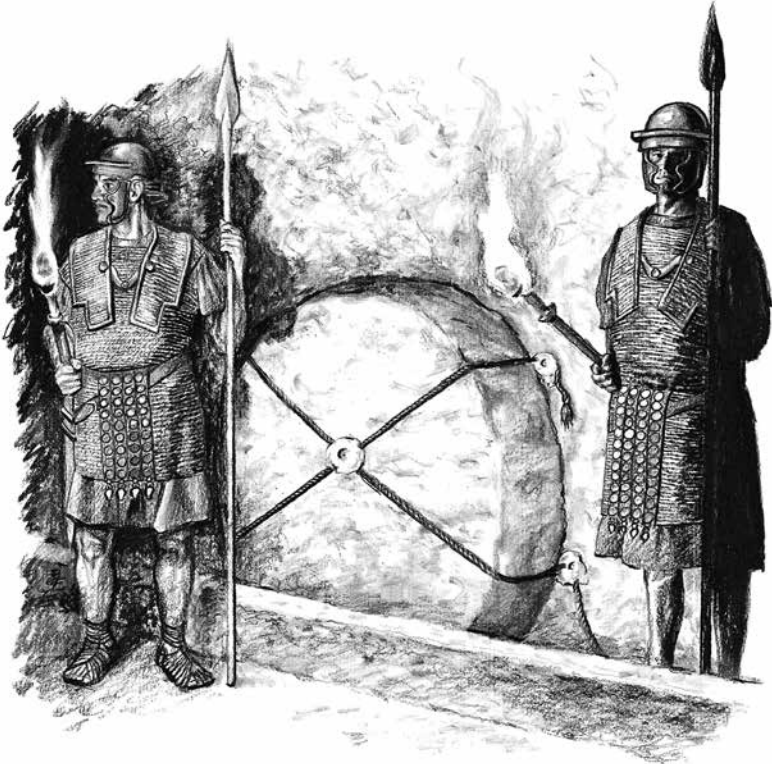
למחרת ערב השבת נקהלו ראשי הכהנים והפרושים אל פילטוס. אמרו לו: "אדונינו, נזכרנו כי בעת שהיה חי אמר המתעה ההוא, 'אחרי שלושה ימים קום אקום'. לכן צוה נא שישמר הקבר עד היום השלישי, שמא יבואו תלמידיו ויגנבו אותו. לאחר מכן יאמרו לעם 'הוא קם מן המתים', ותהיה התרמית האחרונה גרועה מן הראשונה."

אמר להם פילטוס: "הנה לכם משמר, לכו ושמרו כמו שאתם יודעים." הם הלכו והבטיחו את הקבר בכך שישמו חזתם על האבן והציבו משמר.

הבשורה על פי מתי כד': 62-66

לא היה זה אספסוף של אנשי צבא שנשלח לשמור על הקבר. משמר רומי מנה בין ארבעה לשישה עשר חיילים שכל אחד מהם מאומן להגן על שטח בן 2 מטרים רבועים. ביחד יכלו להגן על עצמם מפני גדוד שלם.⁷

פילטוס הורה לכוהנים ולפרושים לחתום (לאטום) את פתח הקבר. היה צורך למתוח חבלים לאורכה של דלת האבן הגדולה ולקבע אותה במקום באמצעות חומר רטוב. על החומר היו מטביעים חותמת. כל ניסיון להתעסק באבן הגלגלת היה ניכר מיד.

יום ראשון

המשמר הוצב במקום ביום השבת. ביום ראשון, בטרם האיר היום,

לפתע הייתה רעידת אדמה חזקה, כי מלאך יהוה ירד מן השמים, נגש וגלל את האבן מן הפתח וישב עליה. מראהו היה כברק ולבושו לבן פשלג, ומפחדו נבהלו השומרים והיו כמתים.

הבשורה על פי מתי כח': 2-4

הצצה חטופה בלבד הספיקה לשומרים קשוחים ומחוספסים אלה כדי לדעת שאין בכוחם לעמוד מול המלאך האחד הזה. הם התעלפו מרוב אימה! אך הם לא היו היחידים שרעדו מפחד. כל ממלכת הרשע הייתה בודאי בתוהו ובוהו. לא קשה לשער מה התחולל שם - השטן

מרוכב בלבול, צווח הוראות לכל עבר בעוד השדים נפוצים להם באי סדר. איזה הלים! מי היה חולם שהקבר יכול להיות ריק? ישוע ככל הנראה חזר לחיים! לא יתכן!

בינתיים,

...מְרִים הַמַּגְדָּלִית וּמְרִים אִם יַעֲקֹב וּשְׁלוֹמִית קָנוּ בְּשָׂמִים, כִּי הִתְכַּוְּנוּ לָבוֹא וּלְמַשֵּׁחַ אוֹתוֹ. בְּרֵאשׁוֹן בְּשָׁבוּעַ, בְּבִקְרַת הַשָּׂפָם, בָּאוּ אֶל הַקֶּבֶר עִם זְרִיחַת הַשֶּׁמֶשׁ. אָמְרוּ זֶה אֵל זֶה: "מִי יִגַּל לָנוּ אֶת הָאֲבֹן מֵעַל פֶּתַח הַקֶּבֶר?"

כְּאֲשֶׁר הִבִּיטוּ רָאוּ כִּי הָאֲבֹן כָּבֵד נִגְלָה, וְהָיָה גְדוֹלָה מְאֹד.

הבשורה על פי מרקוס טז: 1-4

מרים המגדלית וודאי הסתלקה משם בתדהמה ובייאוש למראה הקבר הפתוח. היא וודאי סברה את המובן מאליו – גופתו של ישוע עברה התעללות. בבכי, פנתה ורצה לספר זאת לתלמידים. אך מרים ושלומית המשיכו פנימה...

נִכְנְסוּ לַתּוֹךְ הַקֶּבֶר וְרָאוּ בַחֹר אֶחָד יוֹשֵׁב מִיָּמִין וְהוּא לָבוּשׁ גְּלִימָה לְבָנָה. הֵן נִדְּהָמוּ.

אָמַר לָהֶן: "אֵל תִּבְהַלְנָה. אֶת יִשׁוּעַ מִנְצֵרֶת אֲשֶׁר נִצְלַב אֶתֶן מִחַפְּשׁוֹת? הוּא קָם לַתְּחִיָּה וְאֵינְנוּ פֹה עוֹד. הִנֵּה הַמָּקוֹם שֶׁהֵינִיחוּהוּ בּוֹ. וְעַתָּה לִכְנֶה וְהִגְדִּינָה לְתַלְמִידָיו וּלְכִיפָא, 'הוּא הוֹלֵךְ לְפָנֵיכֶם לְגַלִּיל. שֶׁם תִּרְאוּ אוֹתוֹ כִּפִּי שֶׁאָמַר לָכֶם.'"

הבשורה על פי מרקוס טז: 5-7

הֵן עָזְבוּ מֵהָר אֶת הַקֶּבֶר בִּירְאָה וּבְשִׂמְחָה גְדוֹלָה, וְרָצוּ לְהוֹדִיעַ לְתַלְמִידָיו.

פָּתְאוּם פָּגַשׁ אוֹתָן יִשׁוּעַ וְאָמַר: "שְׁלוֹם לָכֶן." הֵן נִגְשׁוּ אֵלָיו, אָחִזּוּ בְּרַגְלָיו וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ. אָמַר לָהֶן יִשׁוּעַ: "אֵל תִּפְחַדְנָה, לִכְנֶה וְהִגְדִּינָה לְאֶחָי שְׂיִלְכוּ לְגַלִּיל וְשָׁם יִרְאוּנִי."

הבשורה על פי מתי כח: 8-10

הוא קם לתחיה

בקריאתכם את הכתוב,⁸ אתם יכולים לחוש את הבלבול וההתרגשות העצומים של חדשות הבוקר. עבור אלו שראו את ישוע מת, התקבל הדיווח של הנשים שהיו בהתרוממות רוח בספקנות רבה. דר' לוקס כתב שבתחילה,

...דְּבַרְיָהֵן נִרְאוּ בְּעֵינֵיהֶם כְּדְבַרֵי הַבַּל וְלֹא הָאֱמִינוּ לָהֶן.

הבשורה על פי לוקס כד: 11

שמעון כיפא רץ לבדוק את הקבר. גם יוחנן רץ ועקף את שמעון בדרכו, אך המתין לו בפתח הקבר.

אַחֲרָיו בָּא גַם שְׁמֵעוֹן כִּיפָא. הוּא נִכְנָס אֶל הַקֶּבֶר וְרָאָה אֶת
הַתְּכָרִיכִים מְנָחִים, וְהִמְטִיחַת שְׁהִיְתָה עַל רֵאשׁוֹ אֵינְנָה מְנַחַת
עִם הַתְּכָרִיכִים, אֲלֵא מְקַפְּלַת לְבִדָּה בְּמָקוֹם אֶחָד.
הבשורה על פי יוחנן כ': 6-7

כך לא נראה קבר שנשדד. התכריכים שעטפו את גוף המת היו עדיין מלופפים כאילו עטפו גופה, אך הם היו שטוחים וריקים! הגוף פשוט עבר דרכם. גם כיסוי הראש היה מקופל, כאילו שמישהו סידר אחריו בטרם עזב. המקרא מספר ששמעון כיפא ראה, אך יוחנן ראה והאמין. ליוחנן לא היה שום ספק שישוע חי! אך ראשו של שמעון כיפא היה סחרחר עליו. הוא היה צריך זמן כדי לחשוב.

היתה זו עדיין שעת בוקר מוקדמת כאשר מרים המגדלית שבה...

וְעַמְדָּה בּוֹכָה מַחוּץ לְקֶבֶר. בְּשַׁעַר שְׁבַכְתָּה הַתְּכּוֹפֶפֶה אֶל תּוֹךְ
הַקֶּבֶר וְרָאָתָה שְׁנֵי מְלָאכִים עוֹטֵי לְבָן יוֹשְׁבִים בְּמָקוֹם שֶׁקִּדְּמָם
לְכֹן נְחָה גּוֹפַת יֵשׁוּעַ, אֶחָד לְמֵרְאִשׁוֹתָיו וְאֶחָד לְמֵרְגְלוֹתָיו.
אָמְרוּ לָהּ: "אֵשָׁה, לָמָּה אַתְּ בּוֹכָה?"

הַשִּׁיבָה לָהֶם: "לָקַחוּ אֶת אֲדוֹנֵי וְאֵינְנִי יוֹדַעַת אֵיפֶה שְׁמוֹ אוֹתוֹ."
הבשורה על פי יוחנן כ': 11-13

הקבר היה ממוקם בתוך גן, ויתכן שחשבה שהמלאכים האלו הם עובדי הגן. מרים הייתה כל כך מיוסרת שאפילו לא חשבה לנסות ולזהות את השנים. עלינו לזכור שמרים הייתה שרויה באבל כבד ושכל השיחה התנהלה תוך כדי בכי.

אַחֲרֵי שְׁאֲמָרָה זֹאת פָּנְתָה לְאַחֹר וְרָאָתָה אֶת יֵשׁוּעַ עוֹמֵד, אָךְ
לֹא יָדָעָה כִּי הוּא יֵשׁוּעַ.

שָׁאַל אוֹתָהּ יֵשׁוּעַ: "אֵשָׁה, לָמָּה אַתְּ בּוֹכָה? אֶת מִי אַתְּ מְחַפֶּשֶׁת?"

הוֹאִיל וְחֻשְׁבָּה שֶׁהוּא שׁוֹמֵר הֶגֶן אֲמָרָה לוֹ: "אֲדוֹן, אִם אַתָּה
הֶעֱבַרְתָּ אוֹתוֹ, אֲמַר נָא לִי אֵיפֶה שְׁמֵת אוֹתוֹ וְאֵנִי אֶקַּח אוֹתוֹ."

אָמַר לָהּ יֵשׁוּעַ: "מְרִים!"
הבשורה על פי יוחנן כ': 14-16

אם מישהו יכול לקרוא בשמו של אדם אחר באופן שיציף אצלו את כל הזכרונות מכל מפגש קודם עם אותו אדם אהוב, הרי שזה מה שעשה ישוע. מרים זיהתה את קולו מיד.

הבשורה על פי יוחנן כ': 16

אז פנתה ואמרה לו: "רבי!"

כעת היתה לה סיבה אחרת לבכות. ודאי רצה וכרכה סביבו את זרועותיה, או אולי חיבקה את רגליו כנהוג באותם הימים.

אמר לה ישוע: "אל תגעני בי, כי עדין לא עליתי אל האב, אולם לכי אל אחי והגידו להם: 'אני עולה אל אבי ואביכם, אל אלהי ואלהיכם'."

הלכה מרים המגדלית והודיעה לתלמידים כי ראתה את האדון וכי אמר לה את הדברים הללו.

הבשורה על פי יוחנן כ': 17-18

השומרים

בעוד כל זה קורה, חיפשו השומרים אחר ראשי הכהנים. בשום אופן לא יכלו לשוב ולעמוד אל מול פילטוס.

...כמה מן השומרים הודיעו לראשי הכהנים את כל אשר קרה. ראשי הכהנים התכנסו עם הזקנים ולאחר התיעצות נתנו לחילים סכום כסף נפר באמרום: "הגידו כד: 'באו תלמידיו בלילה וגנבו אותו כאשר ישנו'. ואם זה יודע לנציב, אנחנו נשכנע אותו

וְנִפְטָר אֶתְכֶם מִדְּאָגָה. הֵם לָקְחוּ אֶת הַכֶּסֶף וְעָשׂוּ כְמוֹ שֶׁהוֹרוּ
 לָהֶם. וְאַמְנָם יִשְׁמַע הַדְּבָר הַזֶּה נְפוּץ בְּקֶרֶב הָעָם עַד הַיּוֹם הַזֶּה.
 הבשורה על מתי כח': 11-15

היה צריך סכום כסף עצום כדי לשכנע את חיילי המשמר הגאים הללו לומר שהם נרדמו על משמרתם. להיתפס ישן במשמרת פירושו עונש מוות. הסיפור, כמובן, לא היה נכון. שוב אנו רואים את ידו של השטן הבוחשת בעניינים וממהרת לשלוט שוב במצב. אחרי הכול, הוא אבי השקרים. היה זה מאמץ חסר סיכוי להציל את שמו הטוב. אין ספק, השטן הבין שהוא הובס. ישוע, האחד שנמשה, מחץ את ראשו של השטן, בדיוק כפי שאלוהים הבטיח מאות רבות בשנים קודם לכן בגן העדן.

חי

באשר לקבר, אין ספק שהיה ריק. אפילו אויביו של ישוע אישרו עובדה זו. האמת היא שישוע חזר לחיים. באמת ובתמים היה חי – באופן פיסי! לא היה זה גלגול נשמות. הייתה זו תחייה. במשך שלושה ימים שכבה גופתו בקבר, חסרת חיים, בנפרד מרוחו. ואז במפגן דרמתי של כוח אל-טבעי, קם ישוע לתחייה בגוף חדש. היה זה בדיוק כפי שישוע אמר מראש לתלמידיו:

”מְשׁוּם כִּי אֹהֵב אוֹתִי הָאֵב: מְשׁוּם שֶׁאֲנִי נוֹתֵן אֶת נַפְשִׁי
 וְאֶקַּח אוֹתָהּ שׁוֹב. אִישׁ לֹא נֹטֵל אוֹתָהּ מִמֶּנִּי, אֶלָּא שֶׁאֲנִי
 נוֹתֵן אוֹתָהּ מֵעַצְמִי. יֵשׁ לִי סְמִכוֹת לְתֵת אוֹתָהּ וְיֵשׁ לִי סְמִכוֹת
 לְקַחַת אוֹתָהּ שׁוֹב...”
 הבשורה על פי יוחנן י': 17-18

מדוע היה על ישוע למות?

מותו של ישוע לא היה מוות רגיל. עבור האנושות, המוות הוא תוצאה של החטא. אך ישוע היה נטול חטא ולפיכך לא היה צריך למות. על פי חוק החטא והמוות, יכול היה ישוע לחיות על פני האדמה לנצח. אם כך, מדוע ישוע מת? השטן לא הרג את ישוע בניגוד לרצונו, אף לא היהודים או הרומאים. ישוע בחר למות, מרצונו. אך מדוע? הפרק הבא יענה על שאלה זו.

72 שעות ששינו את פני ההיסטוריה

<p>יום חמישי התלמידים מכינים את הפסח סעודת הפסח</p>	
<p>הליכה לגת שמנים ישוע נעצר בגת שמנים; התלמידים בורחים</p>	<p>* יום שיש לפי היהדות</p>
<p>יום שישי הנסיון הראשון — בפני חנן, חותנו של הכהן הגדול הנסיון השני — בפני הכהן הגדול והסנהדרין הנסיון השלישי — בפני הסנהדרין (כדי שיהיה חוקי) הנסיון הרביעי — בפני פילטוס הנסיון החמישי — בפני הורדוס (לועגים לישוע) הנסיון השישי — בפני פילטוס (מלקים את ישוע) צליבה צהריים ישוע אמר: "נשלם"; פרוכת בית המקדש נקרעה גלי שני הגנבים נשברות; ישוע נדקר בצידו יוסף הרמתי מבקש את גופתו של ישוע לקבורה ישוע נקבר</p>	<p>06:30 בבוקר 09:00 בבוקר 03:00 אחר הצהריים</p>
<p></p>	<p>יום שבת לפי היהדות</p>
<p>שבת</p>	
<p>משמר רומי מוצב על הקבר הקבר נחתם</p>	<p>יום ראשון לפי היהדות</p>
<p></p>	<p>יום ראשון לפי היהדות</p>
<p>יום ראשון רעידת אדמה - האבן נגללה ע"י מלאכים; השומרים בורחים הנשים הולכות אל הקבר ישוע נראה למרים ושלומית ישוע נראה למרים המגדלית ישוע נראה לכיפא</p>	

* ביהדות, יום מתחיל עם שקיעת החמה וממשיך במהלך הלילה והיום הבא ומסתיים בשקיעת החמה.

פרק 14

- 1 הזר
- 2 המסר בדרך לאמאוס
- מבריאת העולם ועד בבל -
- 3 המסר בדרך לאמאוס
- מאברהם ועד פסח (יציאת מצרים) -
- 4 המסר בדרך לאמאוס
- מהתורה ועד לאוהל מועד -
- 5 המסר בדרך לאמאוס
- מנקדימון ועד לתחייה -
- 6 אולם בית הדין
- 7 הזהות, הנתינה, ההבטחה.

1 הזר

אותו יום היו שניים מהם הולכים אל הכפר הנקרא עמאוס, שמרחקו מירושלים כאחד-עשר קילומטר, ומשוחחים ביניהם על כל מה שקרה. והנה בשעה ששוחחו והתנפחו התקרב ישוע עצמו והלך עמם, אלא שעיניהם היו אחוזות ולא הפירוהו.

אמר להם: "מה הדברים האלה שאתם מתדנינים בהם בדרך?"

השניים נעצרו ועצב נסוג על פניהם. הבשורה על פי לוקס כד': 13-17

למרות ששני אנשים אלה לא נמנו על המעגל הפנימי של תלמידיו, הם היו מחסידיו.

אחד מהם, קליופס שמו, השיב ואמר אליו: "האם אתה רק אורח בירושלים ואינך יודע מה נעשה בתוכה בימים אלה?"

שאל אותם: "ומה הדבר?"

אמרו לו: "מה שקרה לישוע מנצרת שהיה איש נביא, גבור במעש ובאמר לפני אלהים ולפני כל העם. כהנינו הגדולים ומנהיגינו הסגירוהו למשפט מות וצלבו אותו, ואנחנו קוינו כי הוא זה אשר עתיד לגאל את ישראל. אבל נוסף על כל זאת, כעת היום השלישי מאז קרו הדברים האלה. ומה גם שכמה נשים מקרבנו הדחימו אותנו: בבקר השכם היו בקבר ולא מצאו את גופתו, ובאו וספרו שאף ראו בחזיון מלאכים אשר אמרו כי הוא חי. אחדים מאתנו הלכו אל הקבר ומצאוהו בדיוק כפי שהנשים ספרו, אך אותו לא ראו."

הבשורה על פי לוקס כד': 18-24

השניים נתנו לו תקציר של אירועי היום. ברור שעבור ישוע לא היה בכך משום חדש, אבל הוא המתין בסבלנות שיסימו. גם לו היו חדשות עבורם.

השיב ואמר להם: "הוי חסרי דעת וכבדי לב מהאמין בכל אשר דברו הנביאים! הרי על המשיח היה לסבל את כל זאת ולהכנס אל תנפארת כבודו!" הוא החל ממשה ומכל הנביאים וביאר להם את הדברים המכונים אליו בכל הכתובים. הבשורה על פי לוקס כד': 25-27

ישוע הסביר להם שעל המשיח היה לסבול, למות, ואחר כך לשוב לחיים. הוא אמר שזה הכרחי - הנביאים הקדומים נבאו על כך. אנו יכולים להיות בטוחים שהדבר עורר כמה הרמות גבה. אך ישוע לא עצר שם. הוא חזר אל כתבי הקודש ולימד אותם על עצמו, החל מבראשית. משם התקדם, צעד צעד, סיפור אחרי סיפור, לאורך כל התנ"ך כולו. היה זה וודאי שיעור מאלף.

כְּאֲשֶׁר הִתְקַרְבוּ אֶל הַכֹּהֵן שֶׁהָיָה מְגַמֵּת פְּנִיָּהם הוּא הֶעֱמִיד פְּנִים כְּהוֹלֵךְ לוֹ לְדַרְכוֹ. אַךְ הֵם הִפְצִירוּ בּוֹ בְּאָמְרָם: "הַשָּׂאֵר אֲתָנוּ, כִּי הָעָרִב קָרֵב וְכִבֵּר פָּנָה הַיּוֹם." לְפִיכֶן נִכְנַס וְנִשְׁאַר אֲתָם. כְּאֲשֶׁר הִסֵּב עִמָּהֶם לָקַח אֶת הַלֶּחֶם, בִּרְדָּה וּבִצְעַ אֹתוֹ וַנִּתֵּן לָהֶם. אַז נִפְקְחוּ עֵינֵיהֶם וְהִפְּירוּהוּ, וְהוּא נֶעְלַם מֵהֶם

. אָמְרוּ זֶה לָזֶה: "הֲרֵי לִבְנוּ הָיָה בּוֹעֵר בְּקִרְבָּנוּ כְּשֶׁדָּבַר אֲלֵינוּ בְּדַרְדָּר וּפְתַר לָנוּ אֶת הַכְּתוּבִים!"
הבשורה על פי לוקס כד': 28-32

אלוהים עצמו הבעיר את שלהבת ההבנה במוחם. הם היו נרגשים!

אוֹתָהּ שָׁעָה קָמוּ וַחֲזְרוּ לִירוּשָׁלַיִם. הבשורה על פי לוקס כד': 33

אתם יכולים לתאר לעצמכם את מסעם חזרה העירה כשהם מוארים מדבריו של ישוע ודנים ביניהם מה יאמרו לאחד עשר השליחים*.
המסע כולו היה במעלה ההר, אבל הם בטח דחקו | *יהודה איש קריות התאבד.
בעצמם. היו להם בשורות טובות!

הֵם מִצְאוּ אֶת הָאֶחָד-עָשָׂר מְכַנְסִים עִם חֲבֵרֵיהֶם, וְהַכֵּל אוֹמְרִים כִּי הָאָדוֹן אָכַן קָם וַנִּרְאֶה אֶל שְׁמַעוֹן.

הֵם סָפְרוּ מֵה שֶׁקָּרָה בְּדַרְדָּר וְכִי הִפְּירוּהוּ כְּאֲשֶׁר בִּצְעַ אֶת הַלֶּחֶם. עוֹדִם מְדַבְּרִים כְּזֹאת וְהוּא עֹמֵד בְּתוֹכָם. אָמַר לָהֶם: "שְׁלוֹם לָכֶם",

אֵךְ הֵם נִבְהָלוּ וַנִּתְמַלְאוּ פַחַד, וַחֲשִׁבוּ כִּי רוּחַ הֵם רוֹאִים. אָמַר לָהֶם: "מִדּוּעַ נִחְרַדְתֶּם וּמִדּוּעַ עוֹלִים סִפְקוֹת בְּלִבְבְּכֶם? רְאוּ אֶת יָדַי וְאֶת רַגְלֵי - שְׂאֵנֵי הוּא. מִשְׁשׂוֹנֵי וְרְאוּ; הֲרֵי לְרוּחַ אֵין בְּשׂוֹר וְעֲצָמוֹת כְּמוֹ שְׂאֵתֶם רוֹאִים בִּי."

וּבְאָמְרוֹ זֹאת הִרְאָה לָהֶם אֶת יָדָיו וְאֶת רַגְלָיו. מֵאַחַר שֶׁעוֹד לֹא הֶאֱמִינוּ מְרַב שְׂמִחָה וְהָיוּ מְלֵאֵי פְּלִיאָה, אָמַר לָהֶם: "הֲאִם יֵשׁ לָכֶם פֶּה אֵיזָה אֲכַל?" הֵם נִתְּנוּ לוֹ חֲתִיכַת דָּג צְלוּי, וְהוּא לָקַח וְאָכַל לְעֵינֵיהֶם.

הוֹסִיף וְאָמַר לָהֶם: "אֵלֶּה דְבָרֵי אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֵלֵיכֶם בְּעוֹד שְׁהִיִּיתִי עִמָּכֶם: צְרִיךְ שְׁיִתְקַיֵּם כָּל הַכְּתוּב עָלַי בְּתוֹרַת מֹשֶׁה וּבְנְבִיאִים וּבַתְּהִלִּים." הבשורה על פי לוקס כד': 33-44

התנ"ך מתחלק לשלושה חלקים: תורה, נביאים וכתובים. ישוע הראה לתלמידים כיצד כל אחד מהחלקים הללו מתייחס אליו.

אֲזַ פָּתַח אֶת לְבָבְךָ לְהַבִּין אֶת הַכְּתוּבִים וְאָמַר לָהֶם: "כִּי כָּתוּב, שְׁהַמְשִׁיחַ יִסָּבֵל וְיִקָּוֶם מִן הַיָּמִים בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וּבְשִׁמּוֹ תִּכְרַז תְּשׁוּבָה וְסִלִּיחַת חַטָּאִים לְכָל הַגּוֹיִם הַחַל מִירוּשָׁלַיִם. אַתֶּם עֲדִים לְדַבְּרִים הָאֵלֶּה." הבשורה על פי לוקס כד': 45-48

ישוע הסביר כיצד מותו ותחייתו הם בשורות טובות שיש להפיץ בכל מקום, החל מירושלים.

בטרם נמשיך בסיפורנו אנו רוצים לעצור ולחזור אחורה להתחלה, בדיוק כפי שעשה ישוע עם תלמידיו. אנו רוצים לדעת מה גילה ישוע ביחס לעצמו - מהם אותם דברים הכתובים אודותיו בתורה, בנביאים ובתהילים.

מדוע בדיוק בא ישוע לארץ, ומדוע היה עליו לסבול ולמות כאשר מלכתחילה התכוון לשוב לחיים?

מדוע לא פשוט אמר לאנשים להאמין בו ולא דילג על כל הצליבה?
על מה בעצם היו המוות והתחייה הללו?

החלק האחרון של הפאזל עומד להיות מונח במקומו. כשתבין את החלק הזה, או אז תראה את התמונה כולה.

2 המסר בדרך לאמאוס

– מבריאת העולם ועד בבל –

על מנת לענות על השאלה "מדוע היה על ישוע למות?" עלינו להתחיל בהתחלה, בדיוק כשם שעשה ישוע בדרך לאמאוס.

אל קדוש

זוכרים כיצד התחיל סיפורנו עם משה מול הסנה הבווער? במקום זה גילה האל העליון את שמו הפרטי - יהוה - האחד הקיים מכח עצמו.

בסנה הבווער אנו גם למדים שהמילה 'קדוש' משמעה - יחיד מסוגו, בלעדי. זה היה חשוב, היות וכתבי הקודש אומרים לנו חזר והגד שיהוה הוא אל קדוש. ככל שהתקדמנו, ראינו דברים רבים על אותו אל יחיד מסוגו ובלעדי. אנו למדים ש:

1. יהוה הוא **רוח נצחית**.
 2. אלוהים הוא הוויה קיימת או גוף, עם אופי וטבע, ולא כוח אוניברסאלי או איזו תודעה שמימית או אלוהית מופשטת.
 3. יהוה הוא **מלך**, העליון ביותר, השליט הריבון על הכל.
 4. יהוה אלוהים הוא **כל-יודע, כל-יכול ונמצא בכל מקום בכל זמן**.
 5. אלוהים הוא אלוהי הסדר, הוא כונן את חוקי היקום הפיסי וגם את החוקים הרוחניים עליהם הוא שומר בנאמנות.
 6. יהוה הוא אל **מושלם**, בעל טוהר מוסרי ונטול חטא.
 7. אלוהים הוא אל צדק, לגמרי הגון בכל מעשיו. הוא השופט אשר לפניו ייתן כל אדם את הדין.
 8. אדוני אלוהים הוא אל דואג, כזה שאוהב גם את אלה שאינם ראויים לאהבתו.
 9. יהוה הוא אל נאמן - יש לו היסטוריה מהימנה. הוא נותן הבטחות ומקיימן.
 10. אלוהים הוא **אדיר**, ובכל זאת **יוצר קשר** עם האדם.
 11. **אלוהים** הוא אל **אחד** - ועם זאת הוא שלוש ישויות - האב, הבן ורוח הקודש.
- ראינו ששילוב תכונות אלה של יהוה הוא ההופך אותו לאל אחד ויחיד. המקרא אומר,
- אֵין-קְדוֹשׁ כִּיהוָה כִּי אֵין בְּלִתְהָ, וְאֵין צוּר כִּאֱלֹהֵינוּ: שְׂמוּאֵל א', ב':2
- חיוני שנבין את אופיו של אלוהים, מכיוון שעלינו לדעת מהי זהותו של האחד שמוסמר אל הצלב. כתבי הקודש אומרים שהיה זה יהוה עצמו! אך מדוע? למה שיבחר להיות אדם ולסבול מוות נורא?
- עידן של חטא**
- וודאי תזכרו שמיד אחרי הבריאה, הולך השטן שלישי מההוויות המלאכיות למרד באלוהים. אנו רואים שמרד זה התחיל תקופת רשע בה השטן והחטא שולטים בעולם. על מנת לעזור לנו להבין את טיבעו של החטא, עורך המקרא מספר השוואות מעניינות:
- ♦ **מוסרי**: החטא הוא היפוכו של מה שנכון מבחינה מוסרית. הוא הדבר השקרי והמוטעה. הוא **אי צדק**.

- ❖ **חברתי:** החטא הוא התעלמות וזלזול בסמכות מתוך מחשבה שאנו יודעים טוב יותר מאלוהים. זהו **חוסר ציות ומרד**.
 - ❖ **רפואי:** החטא כמוהו כמחלה. זהו מצב סופני של הרוח. מעשי חטא אינם אלא סימפטומים של מצב זה.
 - ❖ **חקלאי:** החטא מושווה ל"פרי טוב" שהושחת ("נרקב" או "התקלקל" מילולית).
 - ❖ **צבאי:** החטא כמוהו כקִשָּׁת שהחטיא את מטרתו. כל מחשבה או התנהגות שאינה מושלמת (מרכז המטרה) היא חטא.
 - ❖ **חוקי:** לחטא אין חוק. אלוהים קבע את החוקים, גם את הקטנים ביותר. החטא הוא **הפרת החוק**.
- אנו למדים שעידן החטא לא יימשך לנצח אלא יבוא לסיומו על ידי האדון עצמו...

כִּי בָּא פִּי בָּא לְשׁוֹן הָאָרֶץ, יִשְׁפֹּט-תִּבְלָבְצָדֶק, וְעַמִּים בְּאִמּוֹנָתוֹ:
תהלים צ"ג:13

אדם וחוה

כשהמשכנו בסיפורנו, ראינו שבתקופה המיידית שלאחר הבריאה שררה חברות מיוחדת בין יהוה לאדם. אלוהים לא ברא את האדם כרובוט, אלא עם רצון משלו, כדי שבהחלטותיו הצייתניות יכבד את אלוהים, בדיוק כשם שכן צייתן מכבד את אביו.

אתם וודאי זוכרים שאדם וחוה נהנו מיתרונות רבים כתוצאה מאותה חברות קרובה, שכן בוראם היה מחויב לרווחתם. כאנשים נקיים מחטא שנבראו בצלמו של אלוהים, הם חיו כחברים בנוכחותו של אלוהים המושלם.

אך אז אדם וחוה חטאו. כיוון שהמאורעות סביב אותה תקרית כוללים בתוכם מרכיבים מהותיים להשלמת התצרף (הפאזל), משתמשים כתבי הקודש במילים רבות עוצמה כדי שנבין את שהתחולל.

המקרא אומר שהאדם בחר לשים מבטחו בשטן במקום ביהוה. האדם הצטרף לשורות צבא המרד של השטן ובכך הפך עצמו ל**אויבו** של אלוהים.

אויב

הבחירה הרסה את החברות הייחודית בין האדם לבין יהוה. האדם נהיה **מנוכר** לאלוהים. אלוהים נראה מרוחק ומנותק.

מנוכרים

השטן, בניגוד לאלוהים, איננו חבר טוב לב. השטן מתמרן את האדם בשקרים כדי לגרום לו לעשות את רצונו השטני. האדם הופך להיות **עבד** לשטן ולחטא.

עבד

האדם בחר בשביל המוליך לשממה רוחנית. למרות שינסה דתות רבות ושונות, אף אחת לא תוביל אותו חזרה ליהוה אלוהים. האדם היה **אבוד**.

אבוד

בכך שבחר לעצמו את דרכו, לא ציית האדם להוראה האחת שנתן לו אלוהים. ראינו שבכל פעם שאנו שוברים חוק, אנו גם נושאים בתוצאות. כך היה גם במקרה הזה.

יהוה פשט את אדָרת החברות ולבש את גלימת השופט. כשופט, מצא אלוהים את האדם **אשם** בהפרת החוק שקבע, וחוטא כנגד **אל צדיק**.

אשם

למעשה, אלוהים הוציא פסק דין כנגד האדם, שטר חוב. האדם נהיה עכשיו **לבעל חוב** עם מחיר שיש לשלמו. **העונש על החטא היה מוות**.

בעל חוב

משום שצחנת החטא השחיטה את כל הווייתו של האדם, **הפריד** אלוהים את עצמו מן האנושות. הקשר הקרוב שהיה לאדם עם אלוהים נגמר - **הקשר מת**.

מופרדים

לכל בן אנוש ציפה מעתה **מוות** פיסי. מצב בו הרוח **נפרדת** מהגוף. החיים **נפרדו** ממשפחה ומחברים.

מת

אחרי שהגוף מת, יתקיים **מוות שני**. האדם יופרד לעד מיהוה ומביטויי האהבה שלו. קיומו של האדם יוגבל לאגם האש, המקום שהוכן לשטן ולשדים שלו.

משפט נצחי

המוות על שלושת היבטיו שלטו עתה בחייו של האדם, והוא לא יכול היה לעשות דבר בעניין. הייתה זו מציאות מרה וקשה שכולם חלקו, ושעוררה פחד בכל מי שהינו בר דעת. באופן סופי ומוחלט קובעים כתבי הקודש ש...

דברי הימים ב', כה': 4

...אִישׁ בְּחַטָּאוֹ יָמוּתוּ.

מילים ציוריות אלה סייעו לנו להבין עד כמה התרחקה האנושות מאלוהים כתוצאה מחטאם של אדם וחווה. סיכמנו זאת בשלוש שאלות עתיקות יומין:

❖ כיצד נוכל לחמוק מהשלכות החטא - מחוב החטא שעלינו לשלם?

❖ כיצד נוכל להגיע לצידקה השווה לזו של אלוהים כך שנוכל לשוב ולעמוד במחיצתו?

❖ כיצד נוכל להיות בטוחים ששמנו כתוב בספר החיים של השה?

ניסיון נואש

למרות שהאדם נברא בצלם אלוהים, היה עתה הצלם פגום על ידי החטא. זוכרים כיצד ניסו אדם וחווה להסתיר את חטאם בכך שכיסו עצמם בעלי

תאנה? ראינו שלמרות שיהוה דחה את מאמציהם, הוא לא הותיר אותם ללא תקווה. הוא תכנן וייסד דרך דרכה תוכל האנושות לשקם את יחסיה עימו. הנה הדברים שעלינו לדעת.

הדרך להתקבל לפני אלוהים

בדיוק כשם שלא יכלו אדם וחווה להתקבל לפני אלוהים באמצעות שינוי במראם החיצוני, כך גם אנו לא יכולים להתקבל לפני אלוהים על ידי חיצוניותנו. אנו עשויים להרשים אחרים במראנו החיצוני, אבל אלוהים יודע מה אנחנו באמת. הוא מכיר את מחשבותינו הכמוסות - את הדברים שאנחנו חושבים ומדמיינים.

אדם וחווה ידעו שהם זקוקים לכסות, אך עלה התאנה היה רעיון מוטעה. הם היו זקוקים ל"בגדים האמיתיים" - לכסות שאלוהים מספק. המקרא אומר:

וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְחַוָּה כְּתָנוּת עוֹר וַיְלַבְּשֵׂם:

בראשית ג': 21

ראינו שכסות פיסית זו סימלה כסות רוחנית. עלי התאנה היו כסחבות בלויית - הן היו מאמצי ההצדקה העצמית של האדם לכיסוי לבבות מזוהמים בחטא. לעומת זאת, כיסויי העור היו בגדים נקיים שאלוהים סיפק ותארו את האדם כמטוהר ומקובל לפני אלוהים.

אך כיצד זה משפיע עלינו היום? פשוט מאד: ממש כשם שבעל חיים מת על מנת לספק לאדם וחוה כסות שתתקבל בעיני אלוהים, כך גם מת ישוע על מנת שנוכל להתקבל לפני אלוהים.

תוך כדי ניסיון להבין את הדברים שאומר להם ישוע, ודאי המטירו עליו התלמידים שאלות רבות. מדוע קבע אלוהים שעל בעל חיים למות עבור אדם וחוה? מדוע פשוט לא הלביש אותם אלוהים בעלים אחרים על פי בחירתו שלו? ומדוע היה על ישוע למות למעננו? האם אין שום דרך אחרת?

ייתכן שישוע המשיך עם סיפורם של קין והבל.

זוכרים כיצד העלו קין והבל קרבן לאלוהים? קין הביא **ירקות**, אך הבל הביא בעל חיים. אלוהים דחה את מנחתו של קין, אך קיבל את מנחתו של הבל.

קין

המקרא אומר שקין לא האמין באלוהים. היו לו רעיונות משלו כיצד להתנקות מחטא ולהיות מוצדק לפני אלוהים. באותו אופן, גם עולמנו מלא באנשים בעלי רעיונות משלהם אודות אלוהים ועל הדרך לרצות אותו - אלוהים מעוצב כרצוננו הוא דבר שבאופנה!

קין פעל על פי מחשבתו ולפי רצונו. אולם הקרבן שהביא לא שיקף את דרכו של אלוהים לטיפול בחטא. ירקות אינם זבים דם. קין התעלם מהעובדה ש...

...בלא שְׁפִיכַת דָּם אֵין מְחִילָה. האגרת אל העברים ט':22

המנחה שלו לא תארה את מה שישוע עמד לעשות על הצלב. המקרא אומר לנו...

לֹא בָקִין אֲשֶׁר הָיָה מִן הָרֶע... מְעֻשְׂיוּ הָיוּ רָעִים, אֲךָ מְעֻשְׂי אַחֲיוּ מְעֻשְׂי צָדֵק.
אגרת יוחנן הראשונה ג':12

השבר ביחסים לא ניתן היה לשיקום באמצעות גישה כמו זו של קין.

הבל

לעומת זאת, הבל בטח באלוהים כבמושיעו, ואלוהים קיבל את מנחתו מכיוון שהיא המחישה את הדבר שישוע ישיג עבורנו על הצלב.

❖ **מנחתו תארה כפרה:** כשם שחיה נשחטת על מנת להמחיש את האופן בו יספק אלוהים כסות הולמת לאנושות החוטאת, כך מת ישוע כדי בפועל לטהר אותנו. ישוע לא רק כיסה על חטאינו, אלא שמותו הסיר מעלינו את הסחבות הבלויות שלנו (והחליף אותן בכסות טהורה).

כְּרַחֵק מִזְרָח מִמְעַרְב הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אֶת-פְּשָׁעֵינוּ. תהלים קג': 12

❖ **מנחתו תארה תחליף:** ממש כשם שבעל חיים תמים מת במקום הבל כדי להמחיש כיצד ישולם חוב החטא, כך מת במקומו ישוע תמים, התשלום הממשי עבור החטא.

הוּ גַם הַמְשִׁיחַ מֵת לְכַפֵּרֵת חַטָּאִים, אַחַת וְלִתְמִיד, הַצִּדִּיק בְּעַד הַרְשָׁעִים, כְּדִי לְקָרֵב אוֹתָנוּ אֶל הָאֱלֹהִים... אגרת כיפא הראשונה ג': 18

הידידות שנשברה עקב החטא שוקמה עתה דרך מותו של ישוע על הצלב.

אַתֶּם לְפָנַי הַיִּיתֶם נִכְרִים וְאוֹיְבִים...

אָבֵל כָּעַת עֲשֵׂה רְצוֹי בְּגוֹף בְּשָׂרוֹ עַל-יְדֵי מוֹתוֹ, כְּדִי לְהַצִּיגְכֶם לְפָנָיו קְדוֹשִׁים, בְּלִי מוֹם וּבְלִי דָפִי.

אגרת שאול אל הקולוסים א': 21-22

כילדיהם של אדם וחווה, נולדנו לעולם כאויבי אלוהים

אויב

אך כעת, בזכות מותו הפיסי של ישוע על הצלב, נעשה פיוס. אנו יכולים לשוב ולהיות חברים. מערכת היחסים השבורה שוקמה.

נרצה

ישוע	דרכו של הבל	דרכו של קין
נתן את עצמו	הקריב בעל חיים	הגיש ירקות
דם נשפך	דם נשפך	לא נשפך דם
סליחת חטאים	סליחת חטאים ¹	אין סליחה על החטא
אנו חייבים לתת אמון באלוהים.	הבל נתן אמון באלוהים	סמך על רעיונותיו שלו
אלוהים יקבל אותנו. מותו של ישוע משלים וממלא את התמונה הנבואית.	אלוהים קיבל את הבל. מנחתו המחישה את מה שישוע יעשה על הצלב.	אלוהים דחה את קין. מנחתו לא תאמה את ההמחשה.

נח

בימי נח התעלמו בני האדם מקיומו של אלוהים. אך יהוה לא נמנע מלשפוט את בני האדם רק משום שהיתה להם השקפה מוטעית לגבי החיים. המקרא מספר לנו שהם נכחדו.

באותה מידה, אלוהים אומר שישפוט את האנושות כולה מבלי לקחת בחשבון את דעותיה.

תהלים, יד:1, נג:1

משלי כח:26

אָמַר נְבִל בְּלָבוֹ, 'אֵין אֱלֹהִים'.

בוֹטַח בְּלָבוֹ הוּא כְּסִיל...

יהוה יאפשר לנו להתעלם ממנו לזמן מה ולדחות את ההצלה שהכין לנו, אבל בסופו של דבר יהיה עלינו להתמודד עם המסקנות שאין להימלט מהן: עלינו לשלם את חוב החטא במחיר חיי הנצח שלנו.

זוכרים כיצד נשמרו נוח ומשפחתו מוגנים בתיבה? הייתה רק **תיבה אחת** אשר לה **דלת אחת** שדרכה ניתן להיכנס ולזכות במקלט מהמבול. לא היתה אפשרות אחרת.

באותה מידה גם ישוע הוא הדרך היחידה לחיי עולם. בדיוק כשם שאת ההצלה ניתן היה להשיג אך ורק בתוך התיבה, כך גם רק באמונה בישוע נוכל להשיג את ההצלה מפני העונש הנצחי. ישוע אמר,

"אֲנִי הַדֶּרֶךְ וְהָאֵמֶת וְהַחַיִּים. אֵין אִישׁ בָּא אֶל הָאֵב אֲלֵא דְרָפִי."
הבשורה על פי יוחנן יד:6

ישנה דרך אחת בלבד להימלט ממשפט. מי שמתעלמים מדרך זו יעמדו בפני אותו גורל שהיה נחלתם של אלו שלא נשמעו לאזהרותיו של נוח על בוא המבול - מוות נצחי עם כל ההשלכות הכרוכות בו. המקרא לגמרי ברור בנושא זה: ישוע הוא הדרך היחידה לאלוהים.

בבל

זוכרים את אנשי בבל? ראינו שמתוך גאווה עצמית ניסו האנשים לפלס לעצמם דרך לשמים. הם אמרו...

"הֲבֵה נִבְנֶה-לָנוּ עֵיר וּמִגְדָּל וְרֵאשׁוּ בְשָׁמַיִם, וְנַעֲשֶׂה-לָנוּ שֵׁם..."
בראשית יא:4

בניגוד לכך, המקרא אומר שישוע...

הוא אשר הִיָּה קִיָּם בְּדַמּוֹת אֱלֹהִים לֹא חָשַׁב לְשַׁלֵּל הֵיִוֵת שְׁוֹה לְאֱלֹהִים, אֶלָּא הִרִיק אֶת עֲצָמוֹ, נָטַל דְּמוֹת עֶבֶד וְנִהְיָה כְּבְנֵי אָדָם; וְכֹאשֶׁר הִיָּה בְּצוּרְתוֹ כְּאָדָם, הִשְׁפִּיל עֲצָמוֹ וְצִיַּת עַד מוֹת, עַד מוֹת בְּצֻלָּב.

על כֵּן הִגְבִּיהוּ אֱלֹהִים מְאֹד וְנָתַן לוֹ אֶת הַשֵּׁם הַנִּעְלָה עַל כָּל שֵׁם, לְמַעַן תִּכְרַע בְּשֵׁם יֵשׁוּעַ כָּל בְּרָה, בְּשָׂמִים וּבְאָרֶץ וּמִתַּחַת לְאָרֶץ, וְכָל לְשׁוֹן תּוֹדָה כִּי יֵשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ הוּא הָאֲדוֹן, לְתַפְאֶרֶת אֱלֹהִים הָאֵב.

אגרת שאול אל הפיליפים ב': 6-11

המקרא אומר שכל האנושות חייבת לבחור:

1. אנו יכולים להיות גאים כמו אנשי בבל, נחושים לעשות שם לעצמנו, ולהחליט בעצמנו על דרכנו לאלוהים, או...
2. אנו יכולים להיות ענווים, ולהכיר בשמו של ישוע כדרך היחידה להתקבל לפני יהוה.²

ישנן רק שתי אפשרויות בחירה. שמם של הבוחרים באפשרות הראשונה לא יהיה רשום בספר החיים של השה. ואף על פי כן, המקרא אומר שאחרי מותם יאלצו הם לרדת על ברכיהם ולהודות שישוע הוא יהוה.

דת

זוכרים שבבל הייתה האירוע הדתי המאורגן הראשון במקרא? אמרנו שההגדרה למילה דת היא: **ניסיונו של האדם להגיע לאלוהות בתקווה לזכות בחסד או לבטל את העונש (האסון).**

אנשי בבל עבדו בפרך, משתמשים בלבנים ובטיט על מנת לבנות שער לשמים. כך גם הדת.

היא נוגש' (עריץ) הדורש מאמץ מתמיד. היא תובעת מאמצים בלתי נלאים כדי להשביע את רצון האל, האלים, הרוחות או האלילים. אך כתבי הקודש אומרים לנו שכל המאמצים האלה לא יגשרו על התהום שנפערה בעקבות החטא.

בניגוד לדת, המקרא אומר שהשער האמיתי והיחיד לאלוהים נפתח על ידי יהוה אלוהים בעצמו כאשר ירד, ברוב חסדו, אל האדם באמצעות הופעתו של ישוע המשיח כאדם. כל העבודה שנדרשה על מנת לשקם את מערכת היחסים השבורה הושלמה על ידי ישוע על הצלב.

למרות שהדת מציעה לכאורה הרבה שערים לאלוהים, הרי שישוע אומר שקיימות בחיים רק שתי דרכים.

”הַכְּנִסוּ דֶרֶךְ הַפֶּתַח הַצָּר, כִּי רָחֵב הַפֶּתַח וּמְרוּחַת הַדֶּרֶךְ הַמּוֹלִיכָה לְאַבְדּוֹן וְרַבִּים הַהוֹלְכִים בָּהּ. אֲךָ צָר הַפֶּתַח וְצָרָה הַדֶּרֶךְ הַמּוֹלִיכָה לַחַיִּים וּמַעֲטִים הַמוֹצְאִים אוֹתָהּ.”

הבשורה על פי מתי ז': 13-14

כל גבר ואישה נולדים לעולם כשהם פוסעים בדרך הרחבה המובילה לאבדון. זוהי דרך נפוצה ומקובלת ורבים הצועדים בה, אך האדון מזמין אותנו לסור מדרך זו המאוכלסת בצפיפות ולהיכנס בשער הצר, לפסוע בשביל המוביל לחיי נצח. אחד הנביאים כתב על בחירתו:

כִּי כָל-הָעַמִּים יֵלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו, וְאַנְחֵנוּ נִלְךְ בְּשֵׁם-יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד.

מיכה ד': 5

דרכה של בבל	דרכה של הדת: השביל הרחב	דרכה של נח	דרכו של ישוע השער הצר
לעשות שם לעצמם	שמות רבים ודרכים רבות לאלים אלה	דלת אחת בלבד ויסירת הצלה אחת	מושיע אחד בלבד, ישוע המשיח
הקמת הדת הראשונה	אנשים רבים מנסים שער זה	מעט אנשים נכנסו	אנשים מעטים נכנסים בשער זה
האמינו במאמץ דתי	האמינו במאמץ דתי	נוח נתן אמון ביהוה	חייבים לתת אמון במושיע
האנשים נפוצו	נדחו	נח ניצל	ניצל ממשפט
	עשה ואל תעשה		תם ונשלם!

3 המסר בדרך לאמאוס

– מאברהם ועד פסח (יציאת מצרים) –

כשהסביר ישוע לתלמידיו כיצד הוא הגשים את כתבי הקודש, ודאי הבהב זיק של התלהבות בעיניהם. הכול נשמע פתאום ברור והגיוני. ישוע המשיך בדבריו.

סדום ועמורה

זוכרים כאשר אברהם ולוט הגיעו לארץ כנען וחילקו ביניהם את הארץ? בגלל תאוותו בחר לוט את האזור הפורה ביותר בארץ, אולם בחירתו הובילה אותו להתיישב בעיר החטאים, בסדום. המקרא מספר שאלוהים

...את הערים קדום ועמקיה שרף לאפר לאחר שדן אותן למהפכה,
בשימו אותן לדגמה לעתידים לעשות רשעה...
אגרת כיפא השניה ב'6:

המקרא מגדיר "עושי רשעה" כאנשים שאינם בוטחים בישוע.³

כשם שסדום ועמקיה והערים הקרובות, אשר בדרך דומה להם
התמכרו לזנות והלכו אחר יצורים אחרים, מצגות לדגמה בסבלן
דין אש עולם.
אגרת יהודה פסוק 7

אלוהים אומר שמשפטו על ערים אלה צריך להזכיר לכיתת הלימוד
הגלובאלית שעליו להעניש על כל חטא. אין זה נושא אהוד, אך זה מה
שהמקרא מלמד מפורשות.⁴ האדם עומד בפני נתק נצחי מאלוהים
באגם האש.

יש המתקשים לעכל את תקופת העונש, את עובדת היותו נצחי. ישנם
מספר דרכים שונות להביט בכך:

גיהנום הוא תוצאת החטא, ולא הריפוי שלו. גיהנום אינו מוסד לעבריינים
צעירים. משך השהות בגיהנום אינה עושה את האדם מתאים יותר לגן
עדן. מכיוון שכל חטא הוא פגיעה נצחית באל שהוא אינסופי, התוצאה
המתאימה חייבת גם היא להיות נצחית.

מכיוון שמושג הזמן קשה לתפישה, הבה נשווה אותו לכסף. הבה ניח
שלחוטא מורשע יש **מקור עושר בלתי מוגבל**. אילו עונשו של אלוהים
היה קנס, בכמה היה עליו לקנוס את החוטא כדי שהעונש יהיה צודק?
אילו היה הקנס אפילו על סך של 50,000 ש"ח, הרי שלחוטא ישאר עוד
כסף רב. קנס בגובה 50,000 ש"ח כלל לא יהווה ענישה. אותו הדבר ניתן
לומר על כל סכום של כסף. אפילו אם הקנס היה על סך של מיליארד
ש"ח, הרי שעדיין ישארו לחוטא מיליארדים רבים נוספים. העונש יהיה בעל
משמעות כלשהי רק כאשר יקנס החוטא בכל אשר לו. כדי שאלוהים יהיה
צודק, חייב החוטא להיענש, ורק כאשר החוטא איבד את הכל, הוא איבד
משהו. כאשר מחליפים את העושר בזמן, רואים מדוע העונש הוא נצחי.

אברהם ויצחק

זוכרים כיצד הורה אלוהים לאברהם להקריב את בנו יצחק? המקרא
מספר שיצחק נקשר והושם על המזבח - הוא היה חסר אונים.

בדיוק כשם שיצחק היה לגמרי חסר אונים ללא יכולת להציל את
נפשו, כך כבולים גם אנו על ידי החטא ואין באפשרותנו להושיע את
עצמנו מהתוצאות הנצחיות של "כבילה" זו. בדיוק כשם שהונפה
הסכין מעל ליצחק, מוכנה להביא מוות, כך מונף עונש החטא מעל
חיי כולנו - אנו מרוחקים מרחק פעימת לב אחת בלבד מהמוות השני.

תחליף מלא

המקרא אומר שאברהם נתן אמון בטובו של אלוהים שיספק את הפתרון למצבו הקשה. ויהוה אכן התערב. ברגע האחרון אלוהים דיבר מהשמים ועצר את הסכין.

באותה מידה מתערב אלוהים גם לטובתנו. כשם שאלוהים סיפק את האיל כתחליף ליצחק, כך סיפק עבורנו אלוהים את האדון ישוע. וכשם שהאיל מת במקומו של יצחק כך מת ישוע במקומו. היה עלינו למות ולהיענש על חטאינו, אך ישוע מת ולקח איתו את עונשנו על הצלב. הוא התחליף שלנו.

אם האיל לא היה מת, היה יצחק נענש. אם ישוע לא היה מת, היינו עומדים אנו מול המוות השני.

לאורך כל ההיסטוריה נשא איתו כל אדם שטר חוב, חוב-חטא כבד שעל כל אחד מאיתנו היה לפרוע. הדרך היחידה בה ניתן היה לשלם עבור חוב זה הייתה על ידי מוות נצחי שלנו. האדם היה **בעל-חוב**.

אבל אז הגיע ישוע. מותו שילם לחלוטין את חוב החטא - של העבר, ההווה והעתיד. לכן קרא ישוע: "נשלם!". "Tetelestai" החוב **שולם!**

* רומים 1:23

הר המוריה

אלוהים הורה לאברהם להעלות את יצחק לעולה על הר המוריה. אחרי שיצחק ניצל ממוות, קרא אברהם להר "יהוה יראה" (פירוש המילה "ירָאָה" הוא "יִסְפֵּק", בלשון עתיד). ניתן היה לצפות שאברהם יקרא להר "יהוה רָאָה" (כלומר, "סיפק" בלשון עבר). אך לא כך, הוא קרא

לו, "יהוה יראה". היה זה כאילו הביט אברהם קדימה אל זמן בעתיד כאשר קורבן אחר יינתן - קרבן שיספק הצלה - ישועה מהמוות השני. אלפיים שנה מאוחר יותר, באותו מקום, על אותו הר מוריה, מילא ישוע המשיח את נבואת אברהם והקריב את חייו כתחליף המושלם. כל אלה היוו בשורות טובות עבור התלמידים. כך צריכים דברים אלו להיות גם בעבורנו. המקרא אומר,

...כָּל מֵה שֶׁנִּכְתַּב מִקֶּדֶם, נִכְתַּב לְהַדְרֵכְתֵּנוּ, כִּדֵּי שֶׁתְּהִיָּה לָנוּ תְּקוּהָ
מִתּוֹךְ הַסִּבְלָנוֹת וְהַנְּחֻמָּה שֶׁבִּפְתוּבִים. אגרת שאול אל הרומים טו':4

הפסח

זוכרים כשבני ישראל היו עבדים במצרים? אלוהים גאל אותם מידי פרעה בכוח המכות והמגפות הקשות שהמטיר על מצרים. האחרונה הייתה מכת בכורות - מות הבנים הבכורים. אלוהים אמר שאם עם ישראל ימלא אחר דברו, הוא ינצל מאסון זה.

זוכרים שהיה על בני ישראל להקריב שה לעולה? ובכן, המקרא אומר, שישוע הוא השה לעולה שלנו.

אין זה צירוף מקרים שישוע, מאז מותו, מזוהה עם בעל חי בלתי מזיק זה. על פי הידוע לנו הוא נולד באורוה, מקום בו יכלו הכבשים למצוא מחסה. מבקריו הראשונים היו רועי צאן, אנשים שטיפלו בכבשים ודאגו שלא יאונה להם כל רע. נאמר לנו שבית-לחם, עיר הולדתו, נבחרה על ידי הכוהנים כמקום לגידול כבשים להקרבה בבית המקדש. יוחנן המטביל אמר על ישוע...

"הִנֵּה יֵשׁוּעַ הַאֱלֹהִים הַנּוֹשֵׂא חַטָּאת הָעוֹלָם." הבשורה על פי יוחנן א':29

לכן כאשר אנו רואים שישוע מזוהה עם השה הפסח, אל לנו להיות מופתעים. ההקבלות מדהימות.

זוכרים שעל השה הפסח להיות נקי מכל רבב? ישוע היה נקי מכל חטא. היה על השה להיות ממין זכר. ישוע היה איש.

שה הפסח נשחט ומת במקומו של הבן הבכור. ישוע מת במקומו, כתחליף לנו.

הדם נמשח על המשקופים בפתחי הבתים. ישוע הקיז את דמו על צלב של עץ.

על בני ישראל היה להיכנס לבתים ולהישאר שם עד אור הבוקר. רק בתוך הבית ניתן היה למצוא הצלה. באותו האופן, רק בבטחוננו בפועלו של ישוע על הצלב נוכל למצוא הצלה מפני מוות נצחי.

המקרא אומר שכאשר ירד האדון לבצע את משפטו, הוא פסח על כל בית אשר בו ראה דם על המשקוף. מדוע? היה זה משום שהמוות כבר התרחש במותו של שה הפסח (הקורבן החלופי).

באותו אופן, אלוהים סיפק דרך כדי שמשפטו על החטא יפסח עלינו, ובעשותו כן, כל המשפט אשר לו אנו ראויים הונח על כתפי ישוע, השה החלופי שלנו.

אלוהים אמר לבני ישראל במפורש שאסור להם לשבור אף עצם מעצמותיו של קרבן שה הפסח בזמן אכילתו. הסיבה לכך היא שהשה הצביע מבעוד מועד על ישוע. גם עצמותיו של ישוע לא נשברו. כאשר באו החיילים הרומים...

... וְרָאוּ שֶׁהוּא כָּבַד מֵת, לֹא שִׁבְרוּ אֶת שׁוֹקָיו.

הבשורה על פי יוחנן יט': 33

בעוד התלמידים יושבים ומאזינים לישוע, נתלים במוצא פיו ובהסבריו על חשיבות הפסח, לא יכלו אלא לחשוב על המועד בו נצלב ישוע. היה זה בדיוק ביום שבו נשחט שה הפסח! לא הייתה להם שום דרך לדעת שהכהנים קיוו להרוג אותו דווקא בתום החג, אבל הם כן ידעו שתכניתו של אלוהים הייתה על העליונה. לא זו בלבד שישוע מת במועד הנכון, הוא מת בשעה התשיעית (3:00 אחה"צ) - בדיוק בשעה בה יש להעלות לעולה את השה בבית המקדש - השעה של קרבן ערבית. הוא מת בדיוק בשעה הנכונה, בהתאם לתוכנית, בדיוק כפי שהמקרא אמר שימות.⁵ כתבי הקודש אומרים,

... שֶׁהָרִי נִזְבַּח שֶׁהַפֶּסַח שְׁלָנוּ - הַמְּשִׁיחַ.

אגרת שאול הראשונה אל הקורינתים ה': 7

חג המצות

במהלך ההכנות לחג הפסח הראשון אמר יהוה אלוהים לבני ישראל...

וְאָכְלוּ... בְּלֵילָה הַזֶּה... מִצּוֹת...

שמות יב: 8

ארוחה זו, הנחגגת בחג הפסח, נקראת חג המצות. המקרא משתמש בשמרים לתיאור תכונתו והשפעתו של החטא להתפשט ולחלחל בחיינו. בלילה שלפני צליבתו, אכל ישוע את ארוחת הפסח עם תלמידיו.

לָקַח אֶת הַלֶּחֶם, בָּרַךְ וּבָצַע וְנָתַן לָהֶם בְּאָמְרוֹ: "זֶה גּוֹפֵי הַנֶּתֶן בְּעֵדְכֶם, זֹאת עֲשׂוּ לְזִכְרִי."

הבשורה על פי לוקס כב: 19

הלחם ללא החמץ מתאר את ישוע ללא החטא. בדיוק כפי שהמצה נשברה עבור התלמידים, כך נשבר ישוע על הצלב בעבורנו.

...בֵּן גַּם אֶת הַכּוֹס אַחֵר הִסְעוּדָה, וְאָמַר: "הַכּוֹס הַזֹּאת הִיא הַבְּרִית הַחֲדָשָׁה בְּדַמֵּי הַנְּשָׁפָה בְּעֵדְכֶם."

הבשורה על פי לוקס כב: 20

בדיוק כפי שדם שה הפסח נשפך במקום דמם של הבכורים, כך סימל היין אשר בכוס את דמו של ישוע שנשפך במקומו. הכוס היתה הסמל של ברית חדשה - הבטחה של חיי נצח לאלו אשר שמם נכתב ב...

...סֵפֶר הַחַיִּים שֶׁל הַשָּׁה.

ההתגלות כא: 27

תחליף

זוכרים את משחק ההוקי? ראינו שכאשר שחקן מסויים שבר את כללי המשחק, הוא נענש. אותו שחקן הורחק אל "תא הענישה" לפרק זמן קצוב. אך במשחק קיימת תפנית מעניינת. כאשר השוער הוא זה שעבר על כללי המשחק, שחקן אחר נכנס לתא הענישה ומשלם את עונשו של השוער! לשוער סופק **תחליף**.

באותו אופן אנו, בני האדם, שברנו את הכללים של אלוהים. עומדת בפנינו ישיבה נצחית בתא הענישה של גיהנום. אך ישוע לקח את מקומו. הוא שילם עבורנו את עונשנו. סופק לנו **תחליף**.

4 המסר בדרך לאמאוס – מהתורה ועד לאוהל מועד –

זוכרים את עשרת הדברות? בני ישראל חשבו שקל יהיה לציית להם. אך הם גילו שכל ניסיון למלא אחר רשימת "עשה" ו"אל-תעשה" זו לא ישקם את מערכת היחסים השבורה בין האדם לאלוהים.

זאת מַפְנֵי שֶׁבְּמַעֲשֵׂי הַתּוֹרָה לֹא יִצְדַּק לִפְנֵינוּ כָּל בֶּשָׂר, כִּי הַתּוֹרָה
רַק מְבִיאָה לְיַדֵּי הַכֹּהֵן חֲטָא.

אגרת שאול אל הרומים ג':20

כיום ישנם אנשים רבים המאמינים שהם יכולים להשביע את רצונו של אלוהים על ידי שמירה של רשימת מצוות עשה ואל תעשה. אולם באמצעות הלימוד שלנו ראינו שאלוהים לא מסתפק בפחות מחיים נטולי כל רבב. אם ניכשלנו ולו פעם אחת בקליעת החץ למרכז המטרה של המושלמות האלוהית, הרי שאיננו מושלמים.

שום בן אנוש לא הצליח לשמור את מצוות אלוהים בשלמותן - כלומר - אף לא אחד מלבד האדון ישוע המשיח. הוא מעולם לא עקף את חוקי התורה או הוציא את עצמו מהכלל.

1. במהלך 30 השנים ומעלה שחי על פני כדור הארץ, ציית ישוע בשלמות וללא דופי לחוקי התורה - הוא היה נקי מכל חטא.

2. וכאשר לקח על עצמו את חטאי העולם, הוא ציית לתביעות התורה במלואן. הוא שילם במלואו את החוב הנדרש - מוות.

אלוהים לא יכול היה להתעלם מהחטא ולהעמיד פנים שמעולם לא התרחש. החטא חייב לבוא על עונשו - המוות חייב לבוא. עד לימיו של ישוע, האדם הקריב בעלי חיים כתשלום בעבור מותו, אך בעלי החיים סיפקו כיסוי חלקי בלבד עבור החטא. בראייה נצחית...

...דָּם פְּרִים וְשִׁעִירִים אֵינּוּ יָכוֹל לְהַסִּיר חֲטָאִים.

האגרת אל העברים י':4

כדי שחוב החטא של אדם ישולם במלואו, יש צורך באדם אחר - מישהו בצלמו של אלוהים.

אבל היתה בעיה. זוכרים את הסיפור על שני האנשים שנאבקו בחשיכה בתחתית הבור? הם לא יכלו להציל זה את זה. הם היו זקוקים למושיע שיגיע מחוץ לבור.

אָח לֹא-פְדָה יִפְדֶּה אִישׁ, לֹא-יִתֵּן לְאֱלֹהִים כִּפְרוֹ,

וַיִּקַּר פְּדִיּוֹן נַפְשָׁם וַחֲדָל לְעוֹלָם, וַיְחִי-עוֹד לְנִצָּח לֹא יִרְאֶה הַשְּׁחָת.

כלומר: אין איש היכול לפדות את אחיו (אדם אחר) מאלוהים, מכיוון שפדיון נפשו הוא כה יקר וכל מחיר שישלם לעולם לא יספיק כדי לשלם עבור חיי הנצח שלו וכדי שלא יאבד.

תהילים מט:8-10 (בתוספת באור)

היינו זקוקים למישהו מחוץ לבור שיציל אותנו - מישהו שאין בו חטא - מישהו שאינו לבוש בסחבות בלויות.

רק ישוע ענה על הדרישה. היה בו יותר מאשר צלם אלוהים - הוא היה אלוהים עצמו! והוא גם היה אנושי - כלומר, אדם מושלם. לא זו בלבד שהתאים בכל דרך להיות המושיע שלנו, הוא גם היה מוכן לעשות זאת. במעשה אחד, יוצא דופן, של אהבה נטולת כל אנוכיות,

אֱלֹהִים שָׁם אוֹתוֹ לְכַפֶּרָה בְּדָמוֹ, כִּפְרָה עַל-יְסוּד אָמוּנָה. כָּל זֶה
כְּדֵי לְהִרְאוֹת אֶת הַצְּדָקָה שֶׁל אֱלֹהִים... אַגְרַת שְׂאוּל אֶל הַרְמוּמִים ג':25

אלוהים ידע שיבוא היום בו ימות ישוע עבור כל החטאים כולם - של העבר, ההווה והעתיד - וישלם את חוב החטא במלואו.

אהבה וצדק

בדרך לאמאוס סיפר ישוע לשליחים שעליו למות. מדוע אמר זאת? מותו היה הכרחי במובן הבא:

❖ אילו הרשה יהוה אלוהים **לצדק** שבאופיו לשלוט באופן בלעדי, הרי שהיה עלינו למות בעצמנו בעבור חטאינו. היה זה מן הצדק, אך **אהבתו** לא הרשתה זאת.

❖ מאידך, אם **האהבה** בלבד הייתה שולטת באופיו, היה אלוהים מתעלם מחטאינו לנצח. אך דבר זה לא היה אפשרי בגלל טבעו **הצודק**. החטא תבע התייחסות.

הצלב הוא המקום בו נמצא את הביטוי המלא והמאוזן לחלוטין של שתי תכונותיו אלה של אלוהים - אהבה חסרת גבולות וצדק נצחי - שבאים יחד על סיפוקם. מנקודת מבטו של אלוהים, **האהבה והצדק** הפכו את הצלב להכרחי.

אֵין אֱהָבָה גְדוֹלָה מֵאֱהָבָתוֹ שֶׁל הַנּוֹתֵן אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַד יְדִידָיו.
יוחנן טו':13

אוֹלָם אֱלֹהִים מְגַלֶּה אֶת אֱהָבָתוֹ אֵלֵינוּ בְּכֵן שֶׁהַמְּשִׁיחַ מֵת בְּעַדְנוּ
כְּאֲשֶׁר עוֹד הֵיינוּ אֲנָשִׁים חוֹטְאִים. אגרת שאול אל הרומים ה':8

התורה	ישוע
אין האדם יכול לקיימה בשלמות	שמר את התורה בשלמותה
מאשימה אותנו כחוטאים	אהב אותנו למרות היותנו חוטאים
מראה לנו את אמת המידה של אלוהים לצדק - שלמות	חי על פי אמת המידה של אלוהים לצדק מושלם - היה נקי מכל חטא.
לא יכלה להושיע אותנו מעונשו של החטא	הושיע אותנו מעונשו של החטא.

אוהל מועד

זוכרים כיצד אלוהים הנחה את משה לבנות את אוהל מועד? היה זה תיאור ויזואלי מפורט שנועד לעזור לנו להבין את מה שאלוהים עושה כדי לתקן את הקשר השבור שלנו איתו. זוכרים כיצד הראה אלוהים את נוכחותו בקרב בני ישראל באמצעות עמוד ענן ביום ועמוד אש בלילה? עמוד האש ריחף מעל לארון הברית שבקודש הקודשים.

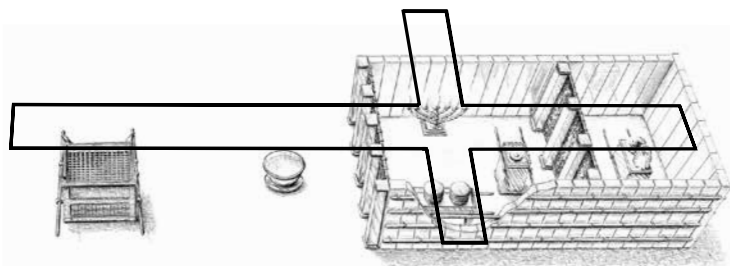
כניסה אחת

כאשר קרב אדם לאלוהים באוהל מועד, הדבר הראשון שראה היה חומה שמקיפה את החצר ולה פתח אחד בלבד. כפי שזה עתה ראינו, ישנה רק דרך אחת לאלוהים. ישוע אמר,

"אֲנִי הַדֶּרֶךְ וְהָאֵמֶת וְהַחַיִּים. אֵין אִישׁ בָּא אֶל הָאֵל אֶלָּא דְרָפִי."
הבשורה על פי יוחנן יד':6

מזבח הנחושת

משכנס אדם לאוהל מועד, הפריט הראשון שראה היה מזבח הנחושת, תזכורת לכך שקשר נכון עם אלוהים אפשרי רק באמצעות קרבן דם. אותו עיקרון חל גם עלינו. קשר נכון עם אלוהים אפשרי רק באמצעות ישוע, שהקריב את חייו במקומו.

כאשר חשבו בני ישראל על המזבח, הם חשבו עליו כעל מקום של מוות. באותו אופן, כאשר האנשים בימיו של ישוע חשבו על הצלב, הם חשבו עליו כעל הדרך הרשמית להוצאה להורג - היה זה מקום של מוות.

אפילו השוואה קצרה בין שני מקומות מוות אלה - מזבח הנחושת והצלב - מרָאָה כיצד הגשים ישוע באופן מלא את התיאור הקשה אותו המחישו קורבנות אוהל מועד.

הצלב	מזבח הנחושת
<p>ישוע...</p> <p>...שה האלוהים ...איש זכר ...ללא חטא ...מת במקומו ...סיפק לנו סליחת ...חטאים ...היה קרבן הדם שניתן ...עבורנו</p>	<p>הקרבן היה...</p> <p>...מהבקר או מהצאן ...זכר ...תמים, ללא מום ...מתקבל כתחליף בעבור המקריב ...להיות לכפרה [או כסות על ...חטא] בעבורו ...דם (זבח)...</p> <p>שמות א' 2-5</p>

כשם **שהמזבח** היה כלי עזר ויזואלי שהזכיר לבני ישראל את מה שנדרש כדי לסלק את חוב החטא, כך גם מזכיר לנו **הצלב**, שישוע שילם עבורנו את עונשו של החטא.

המנורה

זוכרים כיצד אמר אלוהים למשה להכין מנורה מזהב טהור שתאיר את **הקודש**? זהו תאור של ישוע אשר אמר,

”אני אור העולם. איש ההולך אֲחֵרֵי לֹא יִתְהַלֵּךְ בְּחֹשֶׁךְ, אֶלָּא
אור החיים יִהְיֶה לוֹ.”

הבשורה על פי יוחנן ח' 12:

ישוע הוא אור החיים, והוא רוצה לגאול את בני האדם מחשיכת החטא אל האור שבחיי נצח.

השולחן שעליו הלחם

זוכרים כיצד אמר אלוהים למשה לבנות שולחן ולשים עליו שתיים-

עשרה ככרות לחם, אשר כל אחת מהן מייצגת את אחד משנים עשר השבטים של בני ישראל? גם זו תמונה של ישוע אשר אמר,

”אֲנִי הוּא הַלֶּחֶם הַחַיִּים.”
הבשורה על פי יוחנן ו': 35

בדיוק כשם ששתים-עשרה ככרות הלחם בטאו מְחִיָּה מספקת עבור כל אחד ואחד מבני ישראל, כך גם ישוע, כלחם החיים, מציע לנו חיי עולם.

”אֲמֹן אֲמֹן אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם, הַמֵּאֲמִין יֵשׁ לוֹ חַיֵּי עוֹלָם. אֲנִי הוּא
הַלֶּחֶם הַחַיִּים.”
הבשורה על פי יוחנן ו': 47-48

הפרוכת

חשבו שוב על ההנחיות שנתן אלוהים למשה לתלות וילון עבה שיפריד בין הקודש לבין קודש הקודשים. לבני אדם חוטאים נאסרה הכניסה אל נוכחותו הקדושה של אלוהים.

בדומה לכך, כתבי הקודש אומרים לנו שאנו מופרדים מאלוהים - אנו **מרוחקים** ממנו ומאהבתו.

מנוכרים
(מרוחקים)

אך אז הגיע ישוע. כאשר מת על הצלב, נקרע הוילון לכל אורכו. שום אדם לא יכול היה לקרוע את הפרוכת, אבל אלוהים קרע אותה כדי לתאר כיצד גופו של ישוע "נקרע" למענך ולמעני. כאשר אנו שמים בו את בטחוננו, חטאינו נסלחים ואנו יכולים להיכנס בבטחה אל נוכחות אלוהים. מערכת היחסים שוקמה.

לְכוּ, אַחֵי, מִפִּינֵן שֵׁשׁ לָנוּ בְּטָחוֹן לְהִנָּס אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּדָם יֵשׁוּעַ,
בְּדֶרֶךְ חֲדָשָׁה וְחִיָּה אֲשֶׁר הוּא חָנַד לָנוּ דֶּרֶךְ הַפְּרוֹכֶת, שֶׁהִיא בְּשָׂרוֹ...
נִתְקַרְבָּה נָא בְּלִבְבְּ שָׁלֵם וּבְמִלּוֹא וְדֹאוֹת הָאֲמוּנָה...
האגרת אל העברים ו': 19-20, 22

אֲבָל כְּעֵת, בְּמִשִּׁיחַ יֵשׁוּעַ, אַתֶּם הִרְחוֹקִים בְּעֵבֶר, נְהִייתֶם קְרוֹבִים
עַל-יְדֵי דָם הַמְּשִׁיחַ.
אגרת שאול אל האפסים ב': 13

לא התקבלנו חזרה על תקן של חברים בלבד. כתבי הקודש אומרים לנו שהתקבלנו אל משפחתו של אלוהים באופן שלם ומלא - הם אומרים **שאומצנו**.

בעולם הרומי של ימי ישוע, אימוץ היה הטקס החוקי להקדשת והסמכת הילדֵה כבן/בת משפחה. בחברה המודרנית שלנו, ילד שנולד לתוך משפחה מוכר אוטומטית כבעל כל הזכויות שיש לאותה משפחה, הוא מוכר כיוורש אותנטי וחוקי. אך בעולם שבו לגברים היו מספר נשים, פילגשים ומאהבות, וכמו כן גם ילדים מקרב עבדיהם, הילד הביולוגי לא נחשב ליוורש חוקי עד שלא נחנך ואומץ לבן בטכס ייחודי.

כך גם אנחנו. אנו, שהיינו פעם מרוחקים מאהבת אלוהים, נעשינו כעת שייכים למשפחת אלוהים - מאומצים כבנים. אנו יורשי השמים - שייכים כל כולנו לאלוהים.

מאומץ

וְכִיּוֹן שְׂאֵתֶם בְּנִים, אֱלֹהִים נָתַן בְּלִבְבְּכֶם אֶת רוּחַ בְּנוֹ הַקּוֹרֵאת
 "אָבָא, אָבִינוּ". לְפִיכֶן אֵינְךָ עֶבֶד עוֹד, כִּי אִם בֶּן; וְאִם בֶּן, אֲזַי
 גַּם יוֹרֵשׁ מְטַעֵם אֱלֹהִים. אגרת שאול אל הגלטים ד' 6-7

כיסוי הכפורת

כיסוי הכפורת היה אותו מכסה על ארון הברית הממוקם בקודש הקודשים. לכאן היה הכוהן הגדול מביא פעם בשנה, ביום הכיפורים, את הדם. אלוהים סיפק לבני ישראל דרך להימלט ממשפט החטאים באמצעות דמו הנשפך של שה תמים.

בדומה לכך, ישוע הוא עתה כיסוי הכפורת שלנו ובאמצעות דמו, סיפק אלוהים עבורנו דרך להימלט ממוות נצחי. לכל מי שמאמין בו אלוהים אומר,

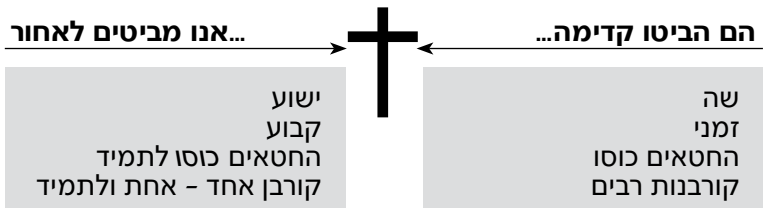
"וְלַעֲוֹנֹתֶיךָ וְלַחַטָּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֶּר-עוֹד." וּבְמִקּוֹם שֶׁהִלָּלוּ נִסְלְחִים
 אִין עוֹד קָרְבָן עַל חַטָּאִים. האגרת אל העברים י': 17-18

עם מותו של ישוע על הצלב מת השה האחרון לעולה. מעתה אין עוד צורך להציע עולות וזבחים מכל סוג שהוא, שכן...

...מְקַדְּשִׁים אֲנַחְנוּ עַל-יְדֵי הַקָּרְבָּת גּוֹפוֹ שֶׁל יֵשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ פֶּעַם
 אחת ולתמיד.

כָּל כֹּהֵן עוֹמֵד יוֹם יוֹם לְשֵׁרֵת בְּקִדְּשׁ וּמְקַרֵּב פְּעָמִים רַבּוֹת אֶת
 אוֹתָם הַקָּרְבָּנוֹת אֲשֶׁר אֵף פֶּעַם אֵינָם יְכוּלִים לְהַסִּיר חַטָּאִים.
 אָבֵל זֶה, לְאַחַר שֶׁהִקְרִיב קָרְבָּן אֶחָד עַל הַחַטָּאִים, יֵשֵׁב לִימִין
 הָאֱלֹהִים לְתַמִּיד. האגרת אל העברים י': 10-12

אלוהים קיבל את קורבן החיות מתוך הסתכלות קדימה אל העתיד, לזמן בו ישוע ימות כקורבן האחרון והסופי. כפי שראינו קודם לכן, במותו על הצלב, ישוע עשה יותר מאשר לכסות על החטא לשנה אחת. הוא כיסה אותו מעיני אלוהים לתמיד. על הצלב הוא זעק "נְשָׁלֵם!" Tetelestai! - קורבן השה האחרון והסופי נמצא.

נבואה

מוקדם יותר ראינו את הדיוק המופלא של הנבואה במקרא. ישוע עצמו אמר,

"אֵל תַּחֲשְׁבוּ שְׂפָאֵתִי לְבִטֵּל אֶת הַתּוֹרָה אוֹ אֶת הַנְּבִיאִים."

הבשורה על פי מתי ה': 17

המילים "התורה או את הנביאים" הן הדרך המקראית להתייחס לכל התנ"ך. הפסוק ממשיך ואומר,

"לֹא בָאֵתִי לְבִטֵּל כִּי אִם לְקַיֵּם. אָמֵן. אוֹמֵר אֲנִי לָכֶם, עַד אֲשֶׁר

יַעֲבְרוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ אֶף יוֹד אַחַת אוֹ תֵּג אֶחָד לֹא יַעֲבְרוּ מִן

הבשורה על פי מתי ה': 17-18

הַתּוֹרָה בְּטָרֵם יִתְקַיֵּם הַכֹּל."

המילים 'יוד' או 'קוץ' מתייחסים לאותיות או לסימנים באלף-בית. כוונתו של ישוע היא שהמימוש שלו את כתבי הקודש יושלם עד לפרט האחרון שבהם. במונחים אלפביתיים - עד לאות האחרונה - ואפילו עד לחלק הכי קטן ממנה.

אני זוכר שיחה עם מנתח כירורגי שלקח חלק בסקירה כוללת של המקרא בדומה למה שאתם קוראים כעת. הוא אמר לי שבתחילה ראה בסיפורי הבריאה, אדם וחוה, נוח וכו' כסיפורים אגדתיים. אך ככל שהתקדם הלימוד, והוא נוכח כיצד מתממשים סיפורי המקרא בישוע, הגיע לכלל הכרה, "שכל זה לא יכול היה להתרחש באופן מקרי". הוא סיפר לי כיצד חזר אחרנית במחשבתו וקיבל כאמיתות את כל אותם סיפורים שהטיל בהם ספק בעבר.

אמרנו קודם לכן שמימוש הנבואות הוא דרכו של אלוהים להדהים אותנו, כדי שנקשיב למסר המקראי כולו, לחלק שדן בגאולה מהמוות.

5 המסר בדרך לאמאוס

– מנקדימון ועד לתחייה –

במהלך שירותו על פני האדמה, הבהיר ישוע שהאנושות נתונה בבעיה וזקוקה למושיע. המקרא אומר,

כָּלֵנוּ כְּצֹאֵן תַּעֲיִנוּ אִישׁ לְדַרְכּוֹ פָּנִינוּ וְיִהְיֶה הַפְּגִיעַ בּוֹ אֶת עֵוֹן כָּלֵנוּ:

ישעיה נג': 6

ראינו שכבר מימי בראשית בחר האדם לנהוג על פי דרכו ולקח את השביל המוביל לשממה רוחנית. המקרא אומר שהאדם הוא **אבוד**.

אבוד

אולם אז הגיע האדון ישוע כדי למצוא ולהשיב אותנו. בהיותו על פני האדמה, סיפר ישוע משל שמתאר את דאגתו של אלוהים.

”מי מכם האיש שיש לו מאה כבשים וכשאובד לו אחד מהם לא יעזב את התשעים ותשעה במדבר וילך אחרי האובד עד שימצאהו?”

וכאשר ימצאהו ישים אותו על כתפיו בשמחה, וכשיבוא הביתה יקרא לידיו ולשכניו ויאמר, 'שמחו אתי, כי מצאתי את הכבש שלי שאבד'!

אומר אני לכם, כך תהיה שמחה בשמים על חוטא אחד שחוזר בתשובה, יותר מאשר על תשעים ותשעה צדיקים לתשובה. הבשורה על פי לוקס טו': 7-4

ראינו שהמילה חרטה נושאת משמעות של שינוי בגישה (במחשבה). מונח זה מאד רחב ולעיתים מבלבלים אותו עם סיגוף או צער.⁶ אך לא לכך הכוונה. מדובר בשינוי בחשיבה.

- ❖ האם האדם יודה בכך שהוא חוטא חסר תקנה?
 - ❖ האם יפסיק לסמוך על עצמו, על דעותיו וחכמתו, וישים את מבטחו בישוע המשיח?
 - ❖ האם ישנה את אמונתו בדתו ובאליליו לאמונה ביהוה לבדו?
- תשובה חיובית לכל אחת מהשאלות הללו תהיה כרוכה בשינוי גישה ומחשבה. החרטה קשורה לאמונה. כשמישהו מאמין, הוא מתחרט (חוזר בתשובה). הוא עובר מחוסר אמונה לאמונה, ממתן אמן בעצמו למתן אמן באדון ישוע, מאמונה בדת לאמונה במשיח. הוא עובר שינוי מחשבתי. המקרא אומר ש...

... כך יש שמחה לפני מלאכי אלהים על חוטא אחד שחוזר בתשובה. הבשורה על פי לוקס טו': 10

חרטה ושמחה

הסיבה לשמחה זו ברורה מאליה. חשבו על המחיר. ישוע אמר,

”אני הרועה הטוב. הרועה הטוב נותן את נפשו בעד הצאן.” הבשורה על פי יוחנן י': 11

מותו עבורנו היה כרוך בהקרבה שאין לה שיעור. כאשר היה על הצלב
קרא ישוע,

"אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי, לְמָה שֶׁבִקְרַנִּי?" שֶׁתִּרְגְּמוּ "אֱלֵי, אֱלֵי, לְמָה עֲזַבְתָּנִי?"
הבשורה על פי מרקוס טו': 34

ישוע לא מת מוות פיסי בלבד, היה גם מימד רוחני למותו. החטא גורם לפירוד. באותן שעות נאשות על הצלב הפנה אלוהים האב עורף לבנו. הדבר וודאי שבר את לבו האוהב, אך מתוקף קדושתו לא יכול היה אלוהים להביט בישוע כאשר זה לקח על עצמו את חטאינו. המקרא אומר שהשמים חשכו למרות שהיה זה אמצע היום. נראה כאילו אלוהים האב לא רצה שהעולם יצפה ביגון ובסבל של בנו, בעוד ישוע לוקח מרצונו על עצמו את חטאינו, נעשה לתחליף קורבן השה שלנו, ומת. אלוהים הרשה זאת; הוא תכנן זאת. החלטתו נבעה מאהבה.

כאשר חוטא מביע חרטה הוא בכך מגיב לאהבה זו. כשחושבים על כל מה שישוע עבר כדי לספק לנו ישועה, לא קשה להבין מדוע גורם הדבר שמחה כה גדולה בשמים!

נקדימון

ישוע דיבר על אהבה גדולה זו בשיחתו עם נקדימון. נקדימון היה זקוק לשינוי בחשיבה. הוא חשב שהוא מוצדק בעיני אלוהים, אך ישוע הבהיר לו שהוא חוטא. היה עליו להפסיק לבטוח בצדקתו שלו, ובמקום זאת להתחיל לתת אמון במשיח. ישוע אמר לנקדימון,

"כִּי כֹה אָהֵב אֱלֹהִים אֶת הָעוֹלָם עַד כִּי נָתַן אֶת בְּנוֹ יְחִידוֹ לְמַעַן
לֹא יֵאבֵד כָּל הַמֵּאֲמִין בּוֹ, אֲלָא יִנְחַל חַיֵּי עוֹלָם. הֵן הָאֱלֹהִים לֹא
שָׁלַח אֶת בְּנוֹ אֶל הָעוֹלָם לְשִׁפֹּט אֶת הָעוֹלָם, אֲלָא כְּדִי שְׂיִוָּשַׁע
הָעוֹלָם עַל-יָדוֹ." הַבְּשׂוּרָה עַל פִּי יוֹחָנָן ג': 16-17

אלוהים הבטיח חיי נצח לא רק לנקדימון, אלא לכל מי שמאמין בו. כפי שאנו יודעים, לאלוהים היסטוריה ארוכה של שמירת הבטחותיו. לא הייתה לו כל כוונה להרוס את המוניטין שלו על נקדימון – או על כל אחד מאיתנו, לצורך העניין. ישוע המשיך בדבריו,

"הַמֵּאֲמִין בּוֹ אֵינְנוֹ נִדוֹן. מִי שְׂאֵינְנוֹ מֵאֲמִין כְּבָר נִדוֹן, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא
הָאֲמִין בְּשֵׁם בֶּן-הָאֱלֹהִים הֵיחִיד." הַבְּשׂוּרָה עַל פִּי יוֹחָנָן ג': 18

ישוע אמר שאדם נולד לעולם כשהוא "כבר נדון". אין לנו מערכת יחסים עם אלוהים; גופנו ימות בסופו של דבר, ואחרי מותנו הפיסי ניקח חלק במוות השני שהוא **פסק דין נצחי** באגם של אש.

אך ישוע שילם את חוב החטא שלנו במותו שלו. וישוע לא נשאר מת - הוא חזר לחיים. כאשר אנחנו בוטחים בו, גם בנו מתחילים **חיים רוחניים ונצחיים**. המקרא מדבר על כך כעל לידה מחדש. זוהי הנקודה בה אנו, כמאמינים חדשים, יכולים להיות בטוחים ששמותינו נכתבים בספר החיים של השה.

חיי נצח

וּבְהִיּוֹתְכֶם מֵתִים בְּפִשְׁעֵיכֶם... (אלוהים) הֶחְיָה אֶתְכֶם עִמּוֹ (עם המשיח) הוּא סָלַח לָנוּ עַל כָּל פְּשָׁעֵינוּ...

אגרת שאול אל הקולוסים ב':13

אֲבַל אֱלֹהִים הַמְלִיא רַחֲמִים אֶהָב אוֹתָנוּ, וּבְאֵהָבָתוֹ הֶרְבָּה, אֵף פִּי מֵמֵתִים הֵינּוּ בְּפִשְׁעֵינוּ (בחטאינו), הֶחְיָנוּ עִם הַמְּשִׁיחַ...

אגרת שאול אל האפסים ב':4-5

פדויים

במשך מאות בשנים היה האדם **עבד** לרצונו של השטן. באמצעות שקרים בוטים וחיקוי האמת, אפילו עד כדי הכחשת קיומו שלו, תמרן השטן את בני האדם למטרותיו שלו. אך גם ללא השפעת השטן, לא יכול היה האדם לחיות חיים מושלמים. האדם היה **עבד** לחטא.

עבד

אלא שאז הגיע ישוע **ופדה (גאל)** אותנו. קשה לנו להבין את המשמעות העשירה הטמונה במילה זו אם איננו מבינים את הקשר שלה לעבדות הקדומה. הרשו לי להסביר.

משחרר נפדה

אדם עשיר היה הולך לשוק העבדים כדי לקנות לו עבד. שם היה רואה את השבויים כבולים בשלשלאות, מושפלים, שבורים, כשלכל אחד מהם תווית מחיר משלו. העשיר היה משלם את הסכום הנדרש, והעבד היה הופך לרכושו. עד כאן לא היה בכך משום חריגה מהנורמה, אלא שעכשיו מקבל הסיפור תפנית מפתיעה. במצבים נדירים היה הבעלים החדשים מוציא את עבדו החדש אל מחוץ לשוק העבדים, שובר את השלשלאות הכובלות אותו ומוציא אותו לחופשי. כאשר דבר כזה קרה, נאמר על העבד שהוא **נפדה**.

זה מה שעשה ישוע עבורנו. היינו כבולים בשלשלאות החטא והשטן בשוק העבדים של החיים. היינו חסרי אונים בכדי לפדות את עצמנו. ואז בא ישוע וקנה אותנו, כשהוא משלם את המחיר בדמו שלו. הוא הוציא אותנו משוק העבדים, שבר את השלשלאות ושלח אותנו לחופשי.

שְׁהִירֵי יוֹדְעִים אֲתֶם כִּי לֹא בְדָבָר נִשְׁחַת, לֹא בְכֶסֶף וְלֹא בְזָהָב,
נִפְדִּיתֶם מִדֹרְכֶכֶם הַתִּפְלָה שֶׁנִּחַלְתֶּם מֵאֲבוֹתֵיכֶם, כִּי אִם בְּדָם
יְקָר שֶׁל שְׁהָ תָמִים שְׂאִין בּוֹ מוֹם, בְּדָמוֹ שֶׁל הַמְּשִׁיחַ
אגרת כיפא הראשונה א': 18-19

הַמְּשִׁיחַ פָּדָה אוֹתָנוּ מִקְלַלֵּת הַתּוֹרָה בְּכֶךְ שֶׁהָיָה לְקַלְלָהּ בְּעֵדְנוּ
- שֶׁכֵּן הַכְּתוּב אוֹמֵר, "קַלְלַת אֱלֹהִים תְּלוּי עַל-עֵץ".
אגרת שאול אל הגלטים ג': 13

שְׁבַדְמוּ יֵשׁ לָנוּ הַפְּדוּת, סְלִיחַת הַחֲטָאִים כְּפִי עֲשֵׂר חֲסֵד הָאֱלֹהִים.
אגרת שאול אל האפססים א': 7

הקרבה מרצון

הרומאים הואשמו בהוצאתו להורג של ישוע, והמנהיגים הדתיים בכך שלחצו עליהם לעשות זאת. במהלך המאות שחלפו התמודדו היהודים עם רדיפות עצומות ואיומות על בסיס ההנחה שכל האירוע המצער הזה קרה באשמתם. תפיסות אלו מוטעות לחלוטין. האמת היא שחטאי כל העולם הם האחראים לצליבתו של ישוע. יתרה מזו, המקרא קובע מפורשות שהיה זה ישוע עצמו שהתנדב להקריב את חייו למענו.

התחייה

אכן, ישוע מת, אך לא נותר מת - הוא חזר לחיים בתום שלושה ימים.

"מִשׁוּם כֶּךָ אוֹהֵב אוֹתִי הָאֵב: מִשׁוּם שְׂאֵנִי נוֹתֵן אֶת נַפְשִׁי וְאֶחָ
אוֹתָהּ שׁוֹב. אִישׁ לֹא נִטַּל אוֹתָהּ מִמֶּנִּי, אֶלָּא שְׂאֵנִי נוֹתֵן אוֹתָהּ
מִעֲצָמִי. יֵשׁ לִי סְמִכוֹת לְתֵת אוֹתָהּ וְיֵשׁ לִי סְמִכוֹת לְקַחַת אוֹתָהּ
שׁוֹב. אֶת הַמְצִוָּה הַזֹּאת קִבַּלְתִּי מֵאֵת אָבִי."
הבשורה על פי יוחנן י': 17-18

התחייה הייתה עדות רבת עוצמה לכך שאופיו הצודק של אלוהים נתרצה על ידי מות ישוע עבורנו. התשלום בוצע במלואו והתקבל כמספק! מלתעות הקבר לא יכלו להמשיך ולאחוז בו. בנצחיותו ובקדושתו ניצח ישוע את המוות! הוא שבר את אחיזתו של החטא, הביס את כוחו של השטן וביטל את הסופיות האיומה של המוות.

וְכִיּוֹן שְׁלִילִדִים הִיְתָה שְׁתַּפּוֹת שֶׁל בְּשָׂר וְדָם, כְּמוֹ כֵּן גַּם הוּא
שְׁתַּף עֲצָמוֹ בְּבֶשֶׂר וְדָם כְּדִי שִׁישְׁבִית עַל-יְדֵי מוֹתוֹ אֶת זֶה שְׁבִידוֹ
מִמְשַׁלַּת הַמּוֹת - הוּא הַשֵּׁטָן, וְיִשְׁחָרֵר אֶת אֵלֶּה שְׁבִגְלָל אִימַת

הַמּוֹת הָיוּ נְתוּנִים לְעַבְדוֹת כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם.

האגרת אל העברים ב' 14-15

תחושה של תבוסה ודאי שטפה והכריעה את השטן כאשר קם ישוע מן המתים. כשהצליח לפתות את יהודה איש קריות לבגוד בישוע, חשב השטן שניצח. והנה הובס במשחק שהוא עצמו שיחק. הכלי החזק ביותר שלו - המוות - איבד את עוקצו.

המשפט האחרון

למרות שהשטן הוא עדיין כוח שיש לקחתו בחשבון בעידן המושחת, בו אנו חיים, הרי שקרב היום שבו יהוה אלוהים ישליכה לגהינום, ל"ערימת הזבל" של היקום.

וְהַשָּׁטָן אֲשֶׁר הִדִּיחַם הַשֵּׁלֶךְ אֶל אֲגַם הָאֵשׁ וְהַגִּפְרִית... וְהֵם יַעֲנוּ
יוֹמָם וְלַיְלָה לְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

ההתגלות כ' 10:

השטן ומלאכיו יושלכו...

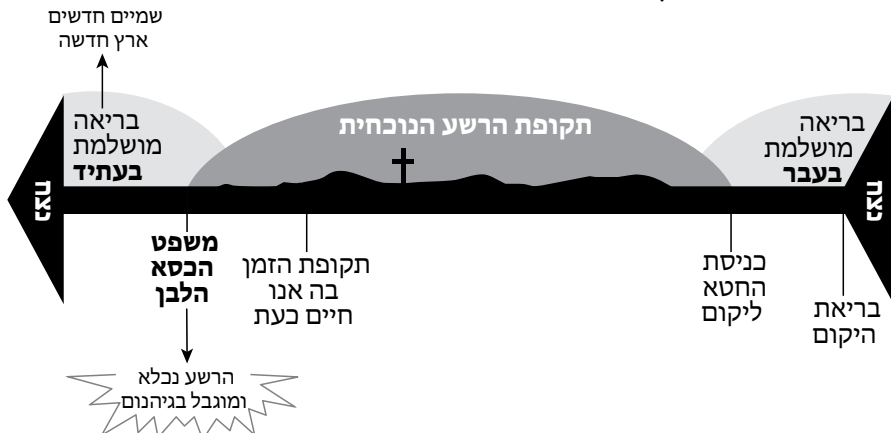
...אֶל אֵשׁ עוֹלָם הַמוֹכֶנֶה לְשָׁטָן וּלְמַלְאָכָיו. הבשורה על פי מתי כה' 41:

ואז אלו שדחו מעליהם את ישוע כמושיע יתייצבו בבית הדין של אלוהים.

רְאִיתִי כֶּסֶא לְבָן גָּדוֹל וְאֵת הַיּוֹשֵׁב עָלָיו אֲשֶׁר נָסוּ מִפְּנֵי הָאָרֶץ
וְהַשָּׁמַיִם, וּמָקוֹם לֹא נִמְצָא לָהֶם.

וְרָאִיתִי אֶת הַמַּתִּים, הַקְּטָנִים וְהַגְּדוֹלִים, עוֹמְדִים לִפְנֵי הַכֶּסֶא
וּסְפָרִים נִפְתָּחוּ. גַּם סֵפֶר אַחֵר נִפְתָּח, סֵפֶר הַחַיִּים. וְהַמַּתִּים
נִשְׁפָּטוּ מִתּוֹךְ הַדְּבָרִים הַכְּתוּבִים בְּסִפְרֵיהֶם, לְפִי מַעֲשֵׂיהֶם. הַיָּם
נָתַן אֶת הַמַּתִּים אֲשֶׁר בּוֹ, מָוֶת וּשְׂאוֹל נָתַנוּ אֶת מִתֵּיהֶם, וְאִישׁ
אִישׁ נִשְׁפָּטוּ לְפִי מַעֲשֵׂיהֶם. הַמּוֹת וְהַשְּׂאוֹל הַשֵּׁלֶכּוּ אֶל אֲגַם
הָאֵשׁ. זֶהוּ הַמּוֹת הַשֵּׁנִי - אֲגַם הָאֵשׁ. וּמִי שֶׁלֹּא נִמְצָא כְּתוּב
בְּסֵפֶר הַחַיִּים, הַשֵּׁלֶךְ אֶל אֲגַם הָאֵשׁ.

ההתגלות כ' 11-15

כאשר ישלים היושב על הכסא הלבן והגדול את משפטו, יבקיע השחר על עידן חדש בו יחיו כל פדויי אלוהים עם יהוה לנצח.

...וְאֶנְחֲנוּ מִחֲכִים, עַל-פִּי הַבְּטָחָתוֹ, לְשִׁמִּים חֲדָשִׁים וְלָאָרֶץ חֲדָשָׁה
אָשֶׁר צָדֵק יִשְׁפֹּן בָּם.
אגרת כיפא השנייה ג': 13

עידן חדש

אחד מארבעים הנביאים אשר זכה בהצצה אל הזמן העתיד לבוא, כתב:

רְאִיתִי שְׁמִים חֲדָשִׁים וְאָרֶץ חֲדָשָׁה, כִּי הַשְּׁמִים הָרְאשׁוֹנִים וְהָאָרֶץ
הָרְאשׁוֹנָה עֲבְרוּ וְהֵימָּה אֵינָנו עוֹד...

רְאִיתִי אֶת עֵיר הַקֶּדֶשׁ, יְרוּשָׁלַיִם הַחֲדָשָׁה, יוֹרֶדֶת מִן הַשְּׁמַיִם
מֵאֵת הָאֱלֹהִים, מוֹכֵנָה כְּכֹלָה מְקֻשָּׁטֶת לְבַעֲלָהּ. וְשִׁמְעֵתִי קוֹל
גְּדוֹל מִן הַכְּפֶסֶא - אוֹמֵר: "הִנֵּה מִשְׁפַּן הָאֱלֹהִים עִם בְּנֵי אָדָם
וְיִשְׁפֹּן עִמָּהֶם; הִמָּה יִהְיוּ לוֹ לְעַם וְהוּא הָאֱלֹהִים יִהְיֶה עִמָּהֶם,
וְיִמְחָה כָּל דְּמָעָה מֵעֵינֵיהֶם

וְהַמָּוֶת לֹא יִהְיֶה עוֹד; גַּם אֶבֶל וְזַעֲקָה וְכָאֵב לֹא יִהְיוּ עוֹד, כִּי
הָרְאשׁוֹנוֹת עֲבְרוּ."

אָמַר הַיּוֹשֵׁב עַל הַכְּפֶסֶא: "הִנְנִי עוֹשֶׂה הַכֹּל חֲדָשׁ."

ההתגלות כא': 1, 3-5

הוא כתב שראה עיר גדולה,

"הִיכַל לֹא רָאִיתִי בָּהּ, כִּי הִיכָלָה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת וְהִשָּׂה.
וְהָעִיר אֵינָנָה צְרִיכָה לְשִׁמְשׁ וּלְיָרֵחַ שִׁיֵּאִירוּ בָּהּ, כִּי כְבוֹד אֱלֹהִים
הָאִיר אוֹתָהּ וְהִשָּׂה הוּא מְנוֹרָתָה..."

וְלֹא יִכָּנַס אֱלֹהֵי כָּל טִמָּא וְעוֹשֶׂה תוֹעֵבָה וְשָׂקָר, כִּי אִם הַפְּתוּבִים
בְּסִפְרֵי הַחַיִּים שֶׁל הַשָּׂה."
ההתגלות כא': 22-23, 27

עד לאותו היום, ישוע - שה האלוהים - אומר,

"אֲנִי הַשָּׂר. אִישׁ אִם יִכָּנַס דְּרָכֵי - יוֹשֵׁעַ." הבשורה על פי יוחנן י': 9

ישוע הוא הדלת היחידה לשמים. אין דרך אחרת. כשם שהיתה דלת הצלה אחת בתיבת נוח, כשם שהייתה דלת כניסה אחת לאוהל מועד וכשם שישנו רק שער אחד למכלאת הצאן, כך גם ישוע הוא הדרך האחת והיחידה לאלוהים.

יש המאמינים שניתן לבוא לאלוהים באמצעות דת אחרת, או אולי בכוח שילוב כלשהו של מספר דתות, אך המקרא לא משאיר שום פתח להגיע לאלוהים בדרך אחרת. בעידן של תקינות פוליטית כמו

זה שלנו, עלול הדבר להישמע כאפליה. אך קולו של המקרא מהדהד בבירור: ישוע הוא הדרך היחידה.

וְאִין יְשׁוּעָה בְּאַחַר, כִּי אִין שָׁם אַחַר נְתוּן לְבַנֵּי אָדָם תַּחַת הַשָּׁמַיִם,
וְבו עֲלִינו לְהַנְשֵׁע...
מעשי השליחים ד': 12

יש הרואים בכך צרות מוחין, אך אם ברצוני להיות נאמן לטקסט המקראי, הרי שעלי לומר שזה מה שהוא מלמד מפורשות. המקרא גם אומר שאלוהים מאפשר לנו את החופש לדחות את דרכו, אולם אז עלינו לשלם את חוב החטא שלנו באמצעות מוות נצחי. כמובן, אפשר להתכחש לחלוטין לקיומו של אלוהים ולהתעלם לגמרי מהמסר המקראי, אף על פי שזוהי אופציה מסוכנת ביותר.

סובלנות

אף על פי שישוע הבהיר שאין דרך אחרת לאלוהים, הוא לא הטיף לדיכוי אלים של אמונות אחרות. גישתו הייתה ללמד את האמת. האמת חושפת טעויות, ומאותו רגע חופשיים האנשים לעשות את הבחירות שלהם.

בזמן שהאזינו התלמידים לישוע מלמד מהתורה ומהנביאים, היו להם ודאי השערות ותחושות באשר להשלכותיו של המסר. הם חיו באימפריה הרומית. הרומאים גילו סובלנות כלפי דתות אחרות עד לנקודה מסוימת, אך הם גם אחזו באמונה שהקיסר הוא אלוהים. לפיכך, הרומאים לא יגלו התנגדות אם ישוע יוצג כדרך נוספת לאלוהים, אך ללמד את מה שישוע לימד - שהוא הדרך האחת והיחידה - יסכן את חייהם. על פי מקורות שאינם מקראיים, כל אחד-עשר התלמידים, להוציא אחד, הוצאו להורג בגלל המסר הזה. הם מתו על אודות האמת שידעו. התלמיד האחד-עשר הוגלה. דוקטור לוקס כתב שאחד התלמידים אמר,

"הוא צָוָה עֲלֵינו לְהַכְרִיז לְעַם וּלְהַעֲדִיד כִּי אוֹתוֹ שָׁם הָאֱלֹהִים
לְשׁוֹפֵט הַחַיִּים וְהַמְּתִים. עָלָיו כָּל הַנְּבִיאִים מְעִידִים כִּי כָּל הַמְּאֱמָן
בו יִקְבַּל בְּשִׁמוֹ סְלִיחַת חַטָּאִים."
מעשי השליחים י': 42-43

המקרא מלא תיאורים הממחישים מיהו ישוע המשיח ומה עשה. אנו יכולים רק לנחש באיזה מאותם תיאורים השתמש ישוע כאשר לימד את השליחים. יתכן שהשתמש ברוב או בכל אחד מאלו שהצגנו אנחנו. כאשר סיים ללמד, ודאי נפלה דממה בחדר. השאלות שנותרו לתלמידיו של ישוע, השליחים, הן אותן השאלות עימן נותרנו אנו. במי אתה מאמין? - בעצמך, בדתך, ברעיונותיך, במעשיך הטובים, או בעובדה שישוע מת במקומך על מנת לפרוע את חוב החטא שלך?

6 אולם בית הדין

עד עתה ענינו על שתיים משלוש השאלות עתיקות היומין:

1. **שאלה:** כיצד יכולים אנו להימלט מתשלום העונש על חטאינו?

תשובה: על ידי אמונה בישוע ששילם את העונש בעדנו. הוא מת במקומו.

2. **שאלה:** כיצד נוכל להיות בטוחים ששמנו כתוב בספר החיים של השה?

תשובה: ברגע שבו אנו בוטחים בישוע, אנו יכולים להיות בטוחים ששמותינו בספר החיים.

עתה נתמקד בשאלה עתיקת היומין השלישית.

3. **שאלה:** כיצד משיגים אנו החוטאים צדקה השווה לצדקתו של אלוהים כך שנוכל לחיות בשמיים – בנוכחותו? כיצד אנו משיגים "בגדים נקיים"?

גם כאשר חוב-חטאינו שולם הרי שעדיין אין אנו מושלמים. עלינו לדעת כיצד יכול אל צדיק לעשות את החוטא ראוי לחיות בנוכחותו. כדי לתת תשובה לשאלה זו, עלינו ללמוד ולהבין מושג הנקרא הצדקה.

מוצדק

ראינו שאלוהים לא שבר את תורתו – הוא שמר את החוקים. על ידי מותו של ישוע, יכול היה אלוהים...

...להראות את צדקתו בזמן הזה: שהוא צדיק ומצדיק את בן אמונת ישוע.
אגרת שאול אל הרומים ג': 26

המילה 'מצדיק' היתה מונח משפטי שהיה בשימוש בבתי המשפט בימיו של ישוע. כיום המילה אינה בשימוש בשפת היומיום, אך ברגע שמסבירים אותה, קל להבינה. בטרם נתחיל עלינו להציג את הרקע.

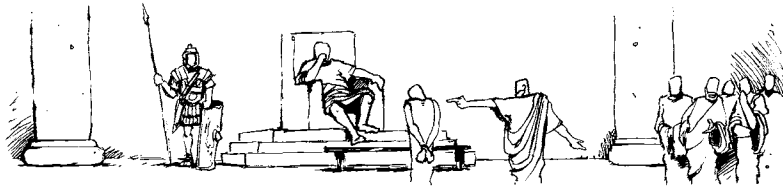
כאשר ברא אלוהים את אדם וחווה בגן עדן, היה האדם נקי מכל חטא. משום שהיו ללא חטא, יכול היה יהוה להתהלך עימם ולשוחח עימם כחבר. אולם אז השליך מעליו האדם את נקייו והלך אחרי השטן. כתוצאה מכך, לבש האדם אופי חדש – אופי חוטא. החטא הפריד את האדם מאלוהים. בהיותו מופרד על ידי החטא, הניח אלוהים בצד את חברותו עם האדם ועטה על עצמו את גלימת השופט. האדם נקרא לדוכן הנאשמים שבבית המשפט כדי לעמוד מול אלוהים, שכעת לא היה חבר אלא שופט.

זהו הרקע לפסקה בכתבי הקודש שכתב הנביא זכריה 500 שנה לפני
בואו של ישוע. הסיפור ממחיש את מושג ההצדקה. זכריה הנביא כתב,

וַיֵּרְאֵנִי אֶת-יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד לְפָנַי...

זכריה ג':1

(מְלֹאָד) יְהוָה, וְהִשְׁטָן עֹמֵד עַל-יְמִינוֹ לְשִׁטְנוֹ?⁷

נסו לדמיין זאת לרגע. תארו לכם את יהושע עומד בבית המשפט של אלוהים, מותש וסמוק. כאדם דתי, חי יהושע חיים הגונים. ובכל זאת, עומד השטן⁸ לימינו ומאשים אותו בכל מיני חטאים - אפילו אינטימיים שיהושע טיפח בליבו בלבד. היה צורך להשתיק את אולם בית המשפט בעוד הקראת החטאים הולכת ומתארכת. וגרוע מזה, שום פרקליט לא קם כדי להגן על יהושע. אף אחד לא יכול היה. יהושע ידע שמרבית הדברים שאומר עליו השטן הינם נכונים - גם אם קבלו בפיו עיוות מכוער.

ואז, באותה חמלה שהניעה אותו לגעת במצורע, הושיט אלוהים יד ליהושע,

...וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-הַשְּׁטָן "יִגְעַר יְהוָה בְּךָ הַשְּׁטָן... הֲלוֹא זֶה אוֹד מְצֹל מֵאִשׁ:"

זכריה ג':2

(פירושו שאלוהים דחה את ההאשמות של השטן)

אלוהים מביט ביהושע בחמלה - אך זוהי אהבה שנתקלת במכשול. שכן המקרא אומר,

וַיְהוֹשֻׁעַ הִזָּה לְבֶשׂ בְּגָדִים צוּאִים...

זכריה ג':3

כפי שניתן לראות מבגדיו הצואים הרי שיהושע הוא חוטא. הוא **אשם** בהפרת תורתו המושלמת של אלוהים.

❖ אלוהים אינו יכול לספק תירוץ עבור יהושע כאילו מעולם לא חטא. זה לא יהיה צודק.

❖ יש לעמוד בדרישות התורה. על יהושע להיענש על חטאו. זה יהיה הדבר הצודק והנכון.

יהושע נמצא בדילמה נוראית. אך אלוהים אינו אובד עצות. יש לו תכנית. אלוהים קם מכסא השופט ומבלי להסיר את גלימת השופט, הוא עוטה על עצמו גם גלימת חבר. הוא עוזב את מרומי הגבהים שבשמים, ויורד כישוע הצדיק כדי לעמוד עם יהושע לפני כסא השופט. לפניו מטרה אחת בלבד - לקחת על עצמו את גזר דינו של יהושע ולשלם אותו בעבורו. ואז יהוה...

...אמר אל-הַעֲמִידִים לְפָנָיו לְאֹמֶר, "הַסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצְּאִים מֵעָלָיו."
זכריה ג':4

היות שלישוע אין שום חטא משלו שעליו למות בגללו, הוא לוקח אחריות לסחבות הבלויות המסמלות את חטאיו של יהושע ומת במקומו, ובכך משלם הוא את עונש המוות של יהושע.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו (ליהושע) "רְאֵה, הֲעִבַרְתִּי מֵעָלֶיךָ עֲוֹנֶיךָ..."
זכריה ג':4

חוב החטא של יהושע נמחק!

מפציר

מיד נמשיך בסיפורו של יהושע, אך לפני כן הרשו לי להדגיש את חשיבות הדברים שזה עתה קראנו.

הבה ונניח לרגע שנתפסת בקלקלתך כשאתה מבצע עבירה פלילית. השופט קונס אותך במלוא העונש הקבוע בחוק - בסכום כסף עצום. יהיה עליך לשלמו במשך כל חיך. אבל אז יורד השופט מכס המשפט, ובהקרה אישית עצומה, רושם עבורך המחאה על כל הסכום. הוא משלם את מלוא הקנס בעבורך! מובן שהצופים במשפט המומים - אך הם גם מרוצים. החוב שולם! תביעות התורה נענו במלואן. אין צורך בשום דבר נוסף.

נותרה שאלה אחת: האם תקבל את המענק של השופט? אם תקבל את התשלום, תהיה חופשי ללכת. אבל אם תדחה את נדיבותו, תאלץ לשלם את הקנס בעצמך. האם אתה מוכן להכניע את עצמך כדי לקבל את התשלום? אגב, עליך לדעת, שלשופט יש עניין אישי בך - הוא אינו רק השופט שלך, הוא גם אביך! באהבתו, רוצה הוא שתקבל את התשלום, אבל הוא לא יכריח אותך לעשות זאת. עליך להסכים לקבלו מרצונך החופשי.

באותו האופן, מדבר המקרא על כך שהאדון 'מפציר' באנשים לקבל את התשלום ששילם עבורם, אך בשל חסדו, לא יאלץ אותם לעשות זאת בניגוד לרצונם.

נשוב עתה לסיפורו של יהושע.

ההצדקה של אלוהים

למרות שפירעון חובו התבצע, עדיין לא יכול היה יהושע לחיות בנוכחותו של אלוהים. יהושע לא היה מושלם. הוא לא יכול היה לעמוד מול אלוהים. היה עליו להתכסות בבגדי הצדקה. על מנת לספק את הטְהָרָה הזו, צריך היה לקרות דבר נוסף בבית המשפט האלוהי:

לא זו בלבד שישוע לקח אחריות על סחבות החטא המצחינות של יהושע, אלה שאז, מכיוון שיהושע בטח בו, לקח האדון את גלימת הצדקה שלו וכרך אותה סביב כתפי יהושע. יהושע היה לבוש עכשיו בשלמותו של אלוהים!

”...וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי יְרֵאָה, הֶעֱבַרְתִּי מֵעֲלִידָה עֹנֶה, וְהִלְבַּשְׁתִּי אֶתְךָ מִחֻלְצוֹת.”

וַאֲמַר, ‘יִשְׁימוּ צְנִיף טְהוֹר עַל-רֵאשׁוֹ, וְיִשְׁימוּ הַצְּנִיף הַטְּהוֹר עַל-רֵאשׁוֹ וְיִלְבָּשֶׁהוּ בְּגָדִים, וּמִלְאָךְ יִהְיֶה *עֵמֶד.” *מלאך יהוה מתייחס זכריה ג': 4-5 | ליהוה עצמו.

יהושע יכל עתה לומר ביחד עם הנביא ישעיהו,

”שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בִּיהוָה תִּגַּל נַפְשִׁי בְּאַלְהֵי, כִּי הִלְבִּישְׁנִי בְּגָדֵי-יִשְׁע, מֵעֵיל צְדָקָה יַעֲטֵנִי...”
ישעיה סא': 10

שוב עוטה יהוה את גלימת השופט ותופס את מקומו באולם בית המשפט. כשהוא מביט למטה אל יהושע העוטה את צדקתו של אלוהים, יכול יהוה לומר ביושר ובצדק, “בבית המשפט השמימי שלי, אתה יהושע ניצב מולי כשהינך מושלם.”

השופט הכול יכול שבשמים אוזן כעת את פטישו, מרים אותו, ובהכותו על שולחנו מצהיר על יהושע כעל “צדיק!”. ברגע זה נרשם שמו של יהושע בספר החיים של השם.

יהושע יכול עכשיו לחיות במחיצת אל מושלם בשמיים המושלמים. לעולם לא יעמוד שוב בפני בית הדין האלוהי - הוא לא יעמוד למשפט הכסא הלבן והגדול בתום עידן הרשע הנוכחי.

בזאת אנו מסיימים את סיפורו של יהושע. אנו מבינים עתה את משמעות המילה **מוצדק** - **אדם שמצהירים על היותו צדיק** בעיני אלוהים.⁹ המקרא אומר...

”...הָאָדָם מִצְדָּק עַל-יְדֵי אֱמוּנָה...” אגרת שאול אל הרומים ג': 18

”רוֹאֶה אֶתְּךָ כִּי הָאֱמוּנָה עֲזָרָה לְמַעֲשֵׂיוֹ וּמִתּוֹךְ הַמַּעֲשִׂים הַשְּׁלֵמָה הָאֱמוּנָה” אגרת יעקב ב': 22

אלו השמים ביטחונם בישוע יכולים להיות בטוחים, שכאשר יהוה מביט בהם, שוב אינו רואה את חטאם כי אם את גלימת הצדקה המושלמת העוטפת אותם.

עדיפות עליונה

אחד מארבעים כותבי המקרא העיד שהעדיפות העליונה בחיים הינה...

לְהַרְוִיחַ אֶת הַמְּשִׁיחַ וּלְהַמְצִיא בּוֹ - בְּאֶפְסוֹן שֶׁצְדָקָתִי לֹא תִהְיֶה לִי מִן הַתּוֹרָה, אֲלֵא תִהְיֶה זֶה הַצְדָקָה אֲשֶׁר עַל-יְדֵי אֱמוּנַת הַמְּשִׁיחַ. צְדָקָה אֲשֶׁר מֵאֱלֹהִים הִיא וְיִסוּדָהּ בְּאֱמוּנָה -
אגרת שאול אל הפיליפים ג': 8-9

לא צדקתנו היא הקובעת, כי אם זו שלו. כל מעשינו הטובים, תפילותינו, הבטחותינו המיוחדות, קיום טכסי דת או קיום עשרת הדברות לא יוכלו להצדיקנו, כי...

הָאָדָם אֵינוֹ נִצְדָק בְּקִיּוֹם מַצְוֹת הַתּוֹרָה...

אגרת שאול אל הגלטים ב': 16

בבית הדין של יהוה לא יוכל איש מאיתנו להצהיר על עצמו "טהור, טהור, טהור, טהור!" לא משנה עד כמה טובים הם חיינו - הם כמו חץ המכוון אל המטרה - אשר מחטיא את הליבה...

...כִּי הַכֹּל חָטְאוּ וּמְחַסְרֵי כְבוֹד אֱלֹהִים הֵמָּה...

אגרת שאול אל הרומים ג': 23

אך בישוע נמצא לנו הדבר אותו ניבא הנביא ירמיה 600 שנה לפני בוא המשיח. הוא כתב אודות המשיח

...וְזֶה-שְׁמוֹ אֲשֶׁר-יִקְרָאוּ, יְהוֹה צְדָקְנוּ.

ירמיה כג': 6

לסיכום

ניתן לסכם את סיפורו של יהושע כהחלפה גדולה. החלפה אשר מעורבים בה צלב וקבר... ריקים.

הצלב הריק: המקרא אומר ש...

אֶת זֶה אֲשֶׁר לֹא יָדַע חֲטָאת עָשָׂה לְחֲטָאת בְּעֵדְנוּ...

אגרת שאול השנייה אל הקורינתים ה': 21

פסוק זה אינו אומר שישוע נעשה לחוטא. המילה 'חטאת' כוללת את רעיון קורבן החטא. "אלוהים עשה את ישוע, שהיה נקי מכל חטא, לקורבן-חטא (חטאת) בעבורנו...". כאשר לקח ישוע על עצמו את עונש-החטא שלנו, שפך עליו אלוהים את כל זעמו הצודק כלפי החטא. אז יכול היה ישוע לעשות משהו שאנו לא יכולנו לעשותו. הוא אמר: "נשלם". אילו היינו אנו משלמים את חוב חטאנו בעצמנו, היה

עלינו להמשיך ולשלם עוד ועוד, לנצח. לעולם לא היינו יכולים להצהיר: "נשלם". אך ישוע שילם את הכול.

הקבר הריק: בהמשך הפסוק נאמר,

...כְּדֵי שְׂאֲנוּ נִלְבַּשׁ אֶת הַצְּדָקָה שֶׁל אֱלֹהִים בּוֹ.
אגרת שאול השנייה אל הקורינתים ה': 21

ישוע הוא זה אשר בו נמצאה לנו הַצְּדָקָה! היא אינה שלנו. כשאנו שמים בו את מבטחנו אנו לבושים בצדקתו! אנו ערוכים לחיות בנוכחות אלוהים בשמיים המושלמים שלו.

זוהי ההחלפה הגדולה מכל. ישוע עוטה על עצמו את הסחבות הבלויות של חטאינו ומציע לנו את אדרת צְדָקָתוֹ. התשובה לאותה שאלה עתיקת יומין אודות "שני הצדדים של אותו מטבע" נמצאת בפסוק האחד הזה. קרא אותו שוב.

אֶת זֶה אֲשֶׁר לֹא יָדַע חֲטָאת עֲשֵׂה לְחֲטָאת בְּעֵדְנוּ, כְּדֵי שְׂאֲנוּ
נִלְבַּשׁ אֶת הַצְּדָקָה שֶׁל אֱלֹהִים בּוֹ.
אגרת שאול השנייה אל הקורינתים ה': 21

מותו של ישוע כתחליף למוות שלנו, וההלבשה שלנו בבגדי צדקתו, מרכיבים את המסר של הצלב הריק והקבר הריק.

הוא אֲשֶׁר נִמְסַר לְמָוֶת מִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ [הצלב הריק]
וְהוּקַם לְתַחִיהָ מִפְּנֵי שֶׁהַצְּדָקָנוּ [הקבר הריק].

אגרת שאול אל הרומים ד': 25

זהו הדבר אשר לו קורא המקרא, באופן מילולי, הבשורה הטובה.

7 הזהות, הנתינה, ההבטחה.

בטרם נסיים פרק זה עלינו לשפוך אור על נקודה אחת נוספת. היא מתייחסת לנושא האמונה. זוכרים כיצד...

...הָאֱמֹן אֲבָרְהָם בֵּיהוּהוּ וַיַּחֲשֹׁבֶה לּוֹ צְדָקָה.

אגרת שאול אל הרומים ד': 3

אלוהים הקדים ונתן הצדקה לאברהם מכיוון שאלוהים הביט קדימה אל מה שיעשה ישוע על הצלב. אותו עיקרון חל גם לגבינו, אלא שבמקום להביט קדימה אל הצלב אנו כעת מביטים אחורה בזמן.

וְלֹא לְמַעַנּוּ בְּלִבְד נִכְתָּב שֶׁנִּחְשָׁבֶה לּוֹ (לְצְדָקָה), כִּי אִם גַּם לְמַעַנּוּ;
וְהִיא עֲתִידָה לְהַחֲשֹׁב לָנוּ - הַמְאֲמִינִים בְּמִי שֶׁהֵקִים אֶת יֵשׁוּעַ
אֲדוֹנֵנוּ מִן הַמֵּתִים.
אגרת שאול אל הרומים ד': 23-24

גם אנו, אם נאמין בו נוכל לעטות את גלימת הַצְדָּקָה.

הָאֱמוּן, בְּטוּחַ

זוכרים שלמילה 'הָאֱמוּן', כפי שהיא מופיעה במקרא, משמעות רחבה יותר מזו שאנו לפעמים מעניקים לה?

❖ אמרנו שהמונחים אמונה, אמון וביטחון הינם בעלי משמעות שווה במהותם. אמונה היא הבטחון שדבר מה הוא אמת – שניתן לתת בו אמון וראוי לבטוח בו.

❖ ראינו שהאזהרה "לעולם אל תיתן אמון באדם זר" מתייחסת גם לאמונה. בטרם תיתנו במישהו אמון, עליכם לדעת:

1. את זהותו: מה שמו, מנין בא ומי הוא טוען להיות?

2. את העבר (היסטוריה) שלו: מה המוניטין שלו? האם הוא אמין?

אמרנו שכתבי הקודש נכתבו כדי שהאנושות תוכל להכיר את יהוה. במובנים רבים אתם ודאי יודעים עכשיו על אלוהים יותר מאשר על רבים מחבריכם. אם אמנם כך, הרי שזהו בדיוק היעוד של כתבי הקודש.

להאמין במה?

זה מביא אותנו לשאלה: "כדי לקבל סליחת חטאים ולזכות בהצדקה שמציע לנו אלוהים, במה בדיוק עלי להאמין?" התשובה מובילה אותנו חזרה לשתי הנקודות הבאות:

1. מהי זהותו של זה שבו עלינו לבטוח? כפי שראינו, המקרא חושף בפנינו בברור אל יחיד וייחודי (אין עוד כמוהו) – יהוה אלוהים – ישות עליונה, בורא ובעלים של הכול. זהו האלוהים שירד לארץ בדמות האדון ישוע המשיח. בו לבדו עלינו לבטוח, בהרחיקנו את כל האֱלִים, האֱלוֹת, הרוחות והאלילים. רק הוא לבדו ראוי לאמונו ובטחונו.

חשוב לזכור שאין זו רק שאלה של אמונה בעובדות היסטוריות, כי אם נתינת אמון בישות חיה, ב'ישות' של יהוה אשר בו ישנה אהבה, הכוונה והגנה. זוהי מערכת יחסים שיש לה נקודת התחלה, ומשם היא יכולה לגדול ולהעמיק מידי יום ביומו, כאן על פני האדמה ולנצח נצחים בשמים.

2. האם יש ליהוה היסטוריה מהימנה? על מנת לענות על שאלה זו, נצטרך לבחון שני תחומים:

א. הנתינה של יהוה: בנקודת זמן מסויימת בהיסטוריה, מת ישוע על הצלב עבור חטאינו. שלושה ימים מאוחר יותר הוקם לתחייה. עלינו להאמין בשני הדברים.

ב. ההבטחה של יהוה: לאלוהים יש היסטוריה ארוכה של שמירת הבטחות. הוא מבטיח עכשיו להושיע אותנו מעונש המוות של החטא ולהלביש אותנו בצדקה. האם אנחנו מאמינים לו? האם אנחנו בוטחים בו? המקרא אומר שעלינו פשוט לתת אמון בדברו.

עלינו להפוך את מה שקרה בגן העדן. במקום לסמוך על עצמנו או על השטן...

מעשי השליחים טז': 31

הָאֵמוּן בְּאֵדוֹן יֵשׁוּעַ וְתוֹשִׁיעַ...

להאמין באדון ישוע המשיח משמעו להאמין במי שהוא ובמה שעשה - בזותו ובהיסטוריה שלו.

1. אנו יכולים להאמין ברעיונות שלנו כמו שעשה קין - אנו יכולים להתעלם מאלוהים כפי שעשו האנשים בימיו של נח - אנו יכולים להשתחוות לאלילים מעשי ידינו כמו שעשו אנשי בבל, או...

2. אנו יכולים, כמו אברהם, לבטוח באלוהים ולהאמין להבטחותיו.

עלינו להחליט אם ללכת בדרך זו או אחרת. לא לבחור משמעו להחליט כנגדו. אבל אם אנו כן בוחרים לבטוח בו, הרי שהאדון הבטיח לנו ש...

...היא (האמונה) עתידה להחשב לנו - המאמינים במי שהקים את ישוע אדונינו מן המתים - (לצדקה).
אגרת שאול אל הרומים ד': 24

לא נותר לנו דבר לעשותו, מלבד להאמין.

מעשים טובים

במהלך המאות שחלפו ניסה האדם לגשר על התהום שנפערה עקב החטא. כל שיטה שנוסתה הייתה כרוכה במאמץ או במעשה כלשהו מצד האדם.

אולם עכשיו

אך כעת נגלתה צדקת האלהים בלי תורה, צדקה שהתורה והנביאים מעידים עליה. והיא צדקה של האלהים, באמצעות אמונת ישוע המשיח, אל כל ועל כל המאמינים.

אגרת שאול אל הרומים ג': 21-22

המקרא אומר, שהישועה "אינה מעצמנו, כי אם מתנת אלוהים היא" והיא זמינה למאמינים בלבד.

הן בחסד נושעתם על-ידי האמונה; וזאת לא מידכם, כי אם מתנת אלהים היא. אין זה נובע ממעשים, כדי שלא יתגאה איש.

אגרת שאול אל האפסים ב': 8-9

מתנתו של אלוהים היא חיי נצח.

כי שכר החטא הוא מות, אבל מתנתו של אלהים היא חיי עולם במשיח ישוע אדוננו.

אגרת שאול אל הרומים ו': 23

שימו לב לכך שהמתנה ניתנת חינם. אם עלינו לעבוד לקבלת מתנה שוב אין היא בגדר מתנה. אם אנחנו חשים שהרווחנו את המתנה בדרך כלשהי, היא מפסיקה להיות מתנה והופכת לפרס או למענק. אולם המקרא אומר שהמתנה של חיי נצח ניתנת בחינם - היא זמינה למי שמאמין באמיתותן של עובדות מסוימות.

אנו מאמינים שישוע המשיח הוא יהוה עצמו.

אנו מאמינים שישוע מת במקומו ושילם בכך את חוב חטאנו.

אנו מאמינים שהצדק של אלוהים בא על סיפוקו באותו מוות של ישוע - שכאשר אלוהים מביט בנו, שוב אינו רואה את חטאינו אלא אותנו לבושים בבגדי צדקתו של ישוע.

אנו מאמינים שהמוות לא ניצח את ישוע, אלא שישוע ניצח את המוות והוקם מן המתים.

אנו מאמינים שאלוהים נותן לנו את מתנת חיי הנצח.

אנו מאמינים שאלוהים מקיים את הבטחותיו.

אנו מאמינים שאלוהים כתב את שמנו בספר חיי הנצח של השם.

הכל אמונה, אך זו לא אמונה עיוורת. זוהי אמונה הנובעת מידיעת ההיסטוריה הארוכה והאמינה של יהוה.

יש המוסיפים לאמונה הילה רוחנית. היא נעשית כמותית. או שיש לך הרבה אמונה או מעט בלבד. אך חשיבה שכזו יוצרת בלבול. האמונה בישוע דומה לאדם טובע הנד בראשו כאשר המציל שואל

אותו: "האם אתה סומך עלי שאציל אותך?" מידת ההנהון היא חסרת חשיבות. הנקודה איננה ניד הראש כלל וכלל. הנקודה היא שהטובע מודע למצבו הקשה ובטח במציל שיציל אותו. מגוחך יהיה מצדו של הטובע לטעון אחר כך שניד הראש הגדול שלו הוא שהציל את חייו.

כך גם איתנו. עלינו להכיר בכך שאנו חוטאים חסרי אונים ולבטוח בישוע שיושיע אותנו מחטאינו. לא גודל בטחוננו הוא שמושיע אותנו. ישוע הוא זה שמושיע. הכול ממנו וכלום לא מאיתנו.

כִּי בָּהּ (בְּבִשׁוֹרַת הַמְּשִׁיחַ) צִדְקַת הָאֱלֹהִים מִתְגַּלֵּית מִתּוֹךְ אֱמוּנָה
לְתַכְלִית אֱמוּנָה...
האגרת אל הרומים א' 17:

בעודי כותב פרק זה, נמצא ילד בן אחת עשרה שהלך לאיבוד ביער לפני ארבעה ימים. בפרק הזמן הזה הוא ראה לעיתים קרובות אנשים שתרו אחריו, אך מתוך ציות לחינוך שנתנו לו הוריו, לא נתן אמון בזרים והתחבא ממציליו.

המקרא אומר לנו...

...הוּ בֶן-הָאָדָם בָּא לְבָקֵשׁ אֶת הָאוֹבֵד וְלְהוֹשִׁיעוֹ. לוקס יט': 10

אנו מתחבאים מפני האדון לרעתנו. הוא כבר לא זר. אנו מכירים את ההיסטוריה שלו - היא ארוכה ומהימנה. אנו יכולים לתת בו אמון.

פרק 15

1 מה רצונך שאעשה?

2 זמן מתאים

1 מה רצונך שאעשה?

בימים שלאחר תחייתו בילה ישוע את זמנו עם תלמידיו!...

לפניהם הוא הופיע חי בהוכחות רבות, אחרי ענותו, ובמשך ארבעים יום נראה אליהם ודבר אתם על מלכות האלהים.
מעשי השליחים א': 3

בסוף לקח אותם ישוע בחזרה למקום מוכר, שלושה קילומטרים בלבד מירושלים.

הוא הוציא אותם עד בית עניה, נשא את ידיו וברכם. בשעה שברך אותם נפרד מהם ונשא השמימה.
הבשורה על פי לוקס כד': 50-51

עודם מבטיים השמימה בעלייתו, והנה שני אנשים לבושי לבן נצבו לידם ואמרו: "אנשי הגליל, למה אתם עומדים ומסתכלים אל השמים? ישוע זה אשר נשא מעליכם השמימה - בוא יבוא באותו אופן שראיתם אותו עולה לשמים".
מעשי השליחים א': 10-11

המלאכים אמרו שישוע ישוב. אילו היינו ממשיכים בלימוד המקרא, היינו רואים שיש למקרא הרבה לומר על אירוע עתידי זה.¹ ממש כשם שאלוהים שמר את הבטחותיו כפי שניתנו בנבואות על ביאתו הראשונה, כך גם יכולים אנו להיות בטוחים שיקיים את דברו ביחס לביאתו השנייה. הוא תמיד מקיים את דברו.

בהמשך מספר המקרא על האירועים שסבבו את חיי התלמידים שנודעו מעתה כשליחים. תלמידים אלה של ישוע סיפרו להמוני אנשים אודותיו.

דבר אלהים שגשג ומספר התלמידים בירושלים גדל מאד וגם המון רב מן הכהנים נשמעו לאמונה.
מעשי השליחים א': 7

אך לא כולם שוכנעו, וממש כשם שהשליחים ודאי ציפו שיקרה, התעוררה התנגדות. שונא-ישוע נלהב במיוחד היה פרוש צעיר אחד, בשם שאול, שרצח וכלא את מאמיניו של ישוע.

ושאול עודנו מפיח איומים ורצח נגד תלמידי האדון. הוא בא אל הכהן הגדול ובקש ממנו אגרות לבתי הכנסת בדמשק, כדי שייאסר בכללים את מי שיימצא מן המחזיקים בדרך ההיא, הן גברים והן נשים, ויביא אותם לירושלים.

בַּעֲת שְׁהֵלָה וְהִתְקַרַּב לְדַמְשֵׁק, פְּתָאוּם נָגַה סְבִיבוֹ אֹר מִן
הַשָּׁמַיִם. הוּא נִפְל אֶרְצָה וְשָׁמַע קוֹל אוֹמֵר אֵלָיו: "שְׂאוּל, שְׂאוּל,
לָמָּה תִּרְדְּפֵנִי?"

שְׂאוּל שָׂאוּל: "מִי אַתָּה, אֲדוֹנָי?"

מעשי השליחים ט' 1-5

אֲנִכִּי יִשׁוּעַ אֲשֶׁר אַתָּה רוֹדֵף.

הייתה זו תחילתם של חיים מרשימים. שאול עבר שינוי קיצוני. הוא חדל להרוג מאמינים ונעשה בעצמו מאמין. נטרפו הקלפים והרודף הפך לנרדף. באחת ההזדמנויות הוא נרגם באבנים וננטש כמת. שלוש פעמים הוכה באלות. חמש פעמים הולקה בשוטים. שלוש פעמים נטרפה האוניה בה הפליג, (באחת מהן צף בים במשך עשרים וארבע שעות). כל זה קרה בזמן ששאול ניסה לבשר לאחרים על אמונתו שישוע הוא המושיע המובטח. זהו אותו שאול, הוא ולא אחר, המוכר לנו כפולוס השליח, אותו אחד שכתב חלק ניכר ומשמעותי של הברית החדשה.

לאורך כל כתבי הקודש אנו שוב ושוב רואים שאלוהים שאל שאלות מאתגרות מחשבה. שאלות אלה נועדו לחשוף ולהבהיר את מחשבותי הכמוסות ביותר של האדם, כדי שכאשר יידרש לכך, יאלץ להתמודד בפני המציאות. גם שאול נאלץ להתעמת עם אלוהים ונשאל שאלה:

מעשי השליחים ט' 4:

"שְׂאוּל, שְׂאוּל, לָמָּה תִּרְדְּפֵנִי?"

במידה מסוימת היה זה כאילו אמר אלוהים, "שאוּל, מדוע אתה אויבי כאשר יכולת להיות ידידי?" תשובתו של שאול מגלה שהוא ידע בדיוק מיהו הבוחן אותו. הוא ענה ואמר: "אֲדוֹנָי".

לו התמזל מזלנו עד כדי לפגוש את יהוה באופן אישי, אינני יכול אלא לחשוב שהוא היה פותח את השיח בינינו בשאלה. הסיכוי שאלוהים יפנה אלינו באופן בו פנה אל שאול הוא קטן ביותר; לאורך כל כתבי הקודש זכו לכך מעטים בלבד. למרות שאלוהים, ככל הנראה, לא יתעמת איתנו באופן אישי, עדיין עומדים אנו אל מול הדברים שתיעד אלוהים במקרא. דרכו שואל הוא כל אחד מאיתנו, "האם תבטח בישוע כמושיעך האישי - האל-בן-האדם האחד והיחיד ששילם את חוב-חטאיך?"

אל תענה ללא מחשבה. אולי כבר חשבת על כך. מצד שני, אולי אתה זקוק לזמן מה על מנת להרהר בשאלה.

אם תשובתך היא "לא, אינני מאמין בישוע", כי אז המשך הפרק הזה לא ממש נוגע לך. אתה מוזמן לקרוא אותו, אולם אני מציע שתדלג

על חלק זה ותסיים בחלק הבא שכותרתו: "זמנים נוחים" (עמוד 361).
המקרא אומר שאם אנו דוחים את בשורת הצלב, אזי לא נבין כראוי
את שאר כתבי הקודש מכיוון ש...

...נִסְתַּרְתָּ הַיָּא לְאוֹבְדִים.

אֵל (אלוהים של) הָעוֹלָם הַזֶּה עֵנֹר אֶת שְׁכַלְכֶם שֶׁל הַבְּלִיתִי
מֵאֲמִינִים לְבַל יִזְרַח עֲלֵיהֶם אוֹר הַבְּשׂוּרָה שֶׁל כְּבוֹד הַמְּשִׁיחַ
אֲשֶׁר הוּא צֶלֶם הָאֱלֹהִים. אגרת שאול השנייה אל הקורינתים ד' 3-4

מאידך גיסא, אם תשובתך היא "כן, אני רוצה לבטוח בישוע", או "כן,
אני מאמין בישוע שילם את חוב חטאי", אזי המשך בקריאה. שאר
המקרא נכתב עבור אנשים כמוך.

אם אתה שם את ביטחונך בישוע בכל הכנות, מאמין שהוא יהוה, שהוא
מת עבור חטאיך וקם לתחייה, כי אז, על בסיס הנאמר במקרא, אתה
יכול להיות בטוח שחטאיך נסלחו לך ושחברותך עם אלוהים שוקמה.
אתה יכול לדעת בביטחון מלא ששטר חובך שולם במלואו.

...וּבַהֲיֹוֹתְכֶם מֵתִים בְּפִשְׁעֵיכֶם² וּבְעֵרַלְת בְּשֵׁרְכֶם, הַחִיָּה אֶתְכֶם
עֲמוּ. הוּא סָלַח לָנוּ עַל כָּל פְּשָׁעֵינוּ; בִּטַּל אֶת שֵׁטֶר הַחֹב אֲשֶׁר
הָיָה נֹגְדֵנוּ עַד תָּמוּ וְהִסִּירוּ בְּתִקְעוֹ אוֹתוֹ בַּצֶּלֶב.
אגרת שאול אל הקולוסים ב' 13-14

חוב החטא שלך ננעץ אל הצלב לפני אלפיים שנה. בזכות זה שבטחת
בו, אומר לך עכשיו אלוהים...

"...וְלַעֲוֹנֹם וּלְחַטָּאתָם לֹא אֶזְכֶּר-עוֹד." האגרת אל העברים ה': 17

הסליחה של אלוהים היא מוחלטת. סחבות החטא המטונפים שלך נעלמו.

כִּי כַגְבֹּהַ שְׁמַיִם עַל-הָאָרֶץ גָּבַר חֶסְדּוֹ עַל-יְרֵאָיו: כְּרָחֵק מִזְרַח
מִמְעַרְב הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אֶת-פְּשָׁעֵינוּ.² תהלים קג': 11, 12

עַל כֵּן מִי שֶׁנִּמְצָא בְּמַשִּׁיחַ הוּא בְּרִיאָה חֲדָשָׁה. הַיְשָׁנוֹת עֲבָרוּ;
הִנֵּה נִהְיוּ חֲדָשׁוֹת. אגרת שאול השנייה אל הקורינתים ה': 17

כעת במקום מוות נצחי בנהר של אש, ישוע אומר,

"אֵל יְבַהֵל וְיַבְבֶּכְם. הָאֱמִינוּ בְּאֱלֹהִים; הָאֱמִינוּ גַם בִּי. בְּבֵית אָבִי
מַעֲוֹנוֹת רַבִּים. לֹאֵל כֵּן, כְּלוּם הֵייתִי אוֹמֵר לָכֶם שְׂאֲנִי הוֹלֵךְ
לְהַכִּין לָכֶם מְקוֹם?"

וְאִם אֵלֶךְ וְאֶכֶּן לָכֶם מְקוֹם, אָשׁוּב וְאֶקַּח אֶתְכֶם אֵלַי לְמַעַן תִּהְיוּ
גַם אִתָּם בְּאֶשְׁרֵי אֲנִי שָׂם. וְלֹאֵן אֲנִי הוֹלֵךְ, יוֹדְעִים אֶתֶם אֶת הַדֶּרֶךְ." יוחנן יד': 1-4

מערכת יחסים

כמאמין, החיים עדיין ממשיכים, אך עתה יכול אתה להיות בטוח בעתיד המובטח והמיועד לך בשמיים. ישוע אמר שהוא מכין לך מעון. אתה יכול לומר עכשיו בביטחון שאתה אזרח של השמים. **מערכת היחסים** שלך עם אלוהים שוקמה.

המקרא אומר שבדיוק כשם שפעם נולדת למשפחה

גשמית, עתה נולדת למשפחתו של אלוהים. וכשם שהוריך הגשמיים יהיו תמיד הוריך, יקרה אשר יקרה, כך גם כאשר אתה נולד למשפחת האלוהים, שוב אינך יכול לבטל את לידתך. חשוב שתבין שכשזה נוגע ל**מערכת היחסים** שלך עם אלוהים, יעודך הנצחי נקבע אחת ולתמיד. אתה שייך למשפחת האלוהים לנצח נצחים.³

זֹאת כְּתִבְתִּי אֵלֵיכֶם, הַמֵּאֱמִינִים בְּשֵׁם בֶּן-הָאֱלֹהִים, לְמַעַן תִּדְעוּ
שִׁישׁ לָכֶם⁴ חַיֵּי עוֹלָם. אגרת יוחנן הראשונה ה': 13

וְאֲנִי בְטוֹחַ כִּי לֹא הַמּוֹת וְלֹא הַחַיִּים, לֹא מְלֹאכִים וְלֹא שְׁלִיטִים,
 לֹא דְבָרִים שֶׁבְהוֹה וְלֹא דְבָרִים שֶׁעֲתִידִים לְבֹא, לֹא כָחוֹת, לֹא
 גְבָהִים וְלֹא מַעֲמָקִים וְלֹא שׁוֹם יִצְוֹר אַחֵר לֹא יוּכְלוּ לְהַפְרִידֵנוּ
 מֵאֱהָבַת אֱלֹהִים שֶׁבְּמִשִּׁיחַ יִשׁוּעַ אֲדוֹנֵנוּ.

אגרת שאול אל הרומים ח': 38-39

למרות שכעת הנך חלק ממשפחת האלוהים (אתה במערכת יחסים), המקרא אומר שעדיין תמשיך לחטוא. כשזה קורה מתרחש שבר באחוה המשפחתית.

אחוה

אחוה שונה מ**מערכת יחסים**. למשל, אם בן מתבקש על ידי אביו לסדר את חדרו אך במקום זה הוא יוצא לבלות עם חבריו, העניינים לא יהיו כשורה כשישוב האב הביתה. ייווצר מחסום בין האב לבן, ובודאי תוכל לחוש בו אם תהיה שם. נכון שהאב והבן הם עדיין משפחה - **מערכת היחסים** ביניהם לא השתנתה - אבל תחושת האחוה המשפחתית נפגמה.

עם זאת, למקרא יש פתרון ל**אחוה** שהופרה. כשאנחנו חוטאים נאמר לנו להתוודות על כך לפני אלוהים, ואם פגענו בזולתנו, עלינו לפייס ולהשיב את השלום גם בינינו לבינו. אלוהים הבטיח ש...

אם נִתְוַדָּה עַל חַטָּאתֵינוּ, נֶאֱמָן הוּא וְצָדִיק לְסִלַּח לָנוּ עַל חַטָּאתֵינוּ
 וּלְטִהַר אוֹתָנוּ מִכָּל עוֹלָה.

אגרת יוחנן הראשונה א': 9

האחוה שלנו עם אלוהים תשוקם ברגע שנתַוַדָּה על חטאינו.

העובדות ללא ישוע המשיח

“כצאצאו של אדם”

אני אשם בשבירת תורתו המושלמת של אלוהים.

אשם

המשמעות של שבירת תורתו של אלוהים היא לחטוא, וחטאי ממיט עלי חוב שעלי לשלם.

בעל חוב

את החוב אוכל לפרוע רק באמצעות מותי, תשלום שמתבצע לנצח באגם האש.

משפט נצחי

נולד כלא-מאמין...

אינני מאמין...

אני מאמין שיייתכנו דרכים רבות להתקבל אצל אלוהים-אם הוא אכן קיים. ישוע עשוי להיות אחת מהן. אם אחיה חיים טובים ואעשה כמיטב יכולתי, אזי שאלוהים לא ידחה אותי.

בלתי אפשרי לקיים את תורת אלוהים בשלמותה. גם אם אתאמץ, עדיין אמצא את עצמי נכשל. בנוסף לכך, השטן מתמרן אותי לעשות את רצונו. אני עבד.

עבד

חטאי הרחיק אותי מאלוהים ומאהבתו. אלוהים נראה מנוכר ומרוחק ממני.

מנוכרים

כשנולדתי לעולם הזה, איחדתי כוחות עם השטן אשר חטא גם הוא נגד אלוהים.

אויב

כיוון שבחרתי ללכת בדרכי, אני מוצא את עצמי בשממה רוחנית, מגשש באפילה אחר האמת. כמוני כשה תועה.

אבוד

העובדות בזכותו של ישוע המשיח

“במשיח”

מוכרז כצדיק

אלוהים, כשופט המושלם, מצהיר שאני ישר בעיניו-מוצדק. הוא מסתכל עלי עתה כעל צדיק.

חוב מבוטל

חוב-חטאי נפרע על הצלב. החוב נעלם - שולם במלואו - נמחק.

חיי נצח

אלוהים מעניק לי חיים חדשים, כאן עלי אדמות וגם לנצח נצחים בשמיים.

משוחרר נפדה

בעוד שפעם הייתי משועבד, עתה נפדיתי בדמו של ישוע ויצאתי לחופשי. שוב אינני עבד למטרותיו של השטן.

מאומץ

לא זו בלבד שנולדתי מחדש אלא משפחת האלוהים, אלא שאלוהים גם העניק לי זכויות מלאות כבנו.

נרצה

מותו ותחייתו של ישוע הביסו את השטן. אינני שייך עוד לשטן. יש לי שלום עם אלוהים.

נמצא

ישוע, כרועה הטוב, מצא אותי ונתן לי חיים חדשים, חיי נצח, סליחה, מטרה לחיי, שחרור מאשמה והרבה יותר.

...להאמין זו בחירה

...אני אכן מאמין

אני מאמין שישוע הוא יהוה בעצמו ושהוא מת על הצלב במקומי, ובכך שילם את חוב-חטאי. כמושיע שקם לתחייה, אני בוטח בו בלבד שיושיע אותי מתוצאות חטאי.

משתנה לדמותו

במהלך קריאת ספר זה אולי גילית, שליבך נכבש על ידי יהוה, וכמעט בלי לשים לב לכך, מצאת את עצמך בוטח בו כפי שניתן לבטוח בחבר אמת.

או שמא אמיתות המקרא הייתה בך כמו אבן גדולה, ועשית החלטה מודעת לשים את בטחונך באדון. כך או כך, אולי חשת שהשלווה מציפה את נפשך, שתחושת שמחה עמוקה אופפת אותך, ואולי - שחרור מאשמה ומבושה. אן, אולי לא חשת דבר. בכל מקרה, חשוב לדעת שרגשות אינן הדבר החשוב. מה שחשוב לדעת זה שכאשר שמת את אמונתך בישוע, לא זו בלבד שהוא העביר מעליך את עונש החטא, אלא שהוא התחיל תהליך בחלקים הפנימיים ביותר של הווייתך - תהליך שנקרא התקדשות. פירושו - להבדיל אותך מהכלל.

זוכרים כיצד יהוה אלוהים יצר תחילה את האדם בצלמו ובדמותו? ראינו שכאשר מרדו אדם וחוה באלוהים, "צלם" זה נפגם. עדיין ניתן לראות במין האנושי משהו ממה שברא אלוהים, אבל הוא פגום ללא תקנה. עם זאת, מרגע שאתה נותן אמון בישוע, מתחיל אלוהים לשנות אותך בחזרה אל דמותו. הוא ימשיך בתהליך זה עד שתיכנס אל נוכחותו בשמיים. דבר זה הוא כה וודאי, עד שאלוהים אומר ביחס לכל המאמינים...

...אותם גם יעד להדמות לְצֶלְמֵם בְּנוֹ... אגרת שאול אל הרומים ה': 29

כאשר שמת את בטחונך במשיח, ניצלת מיד **מחוב החטא**, אך עדיין נותרת חוטא. עכשיו מתחיל האדון לפעול בחיך, הפעם במטרה להציל אותך **מכוחו** היומיומי של החטא על חיך.

אך כיצד הוא מציל אותנו מאחיזתו הבלתי פוסקת של החטא?

בדיוק כשם שהיה עלינו להגיע לשלב שבו ראינו את עצמנו כחוטאים חסרי אונים, כך עלינו לראות את עצמנו כתינוקות רוחניים שצריכים לגדול - להשתנות לדמותו של המשיח. עלינו לראות את צדקתו (המוסר שלו) מתקיימת ומיושמת בחיים שלנו.

זה מוציא מכלל אפשרות שהמאמין יהיה צופה טלוויזיה כרוני או בועה של אנושיות המצפה שרוחות החיים ינשבו לטובתה. במקום זאת, הדבר מחייב אותנו לבחירות חכמות בחיינו. אך בטרם נבחן נושא זה מקרוב, ברצוני לוודא שהאבחנות הללו ברורות.

התקדשות	הצדקה
מתחילה כאשר האדם מאמין ומתמשכת לאורך כל חייו.	מתרחשת ברגע שהאדם בוטח בישוע, ולעולם לא מתרחשת מחדש.
התהליך בו האדם ניצל מכוחו היומיומי של החטא בחייו. התקדמות עקבית ומתמשכת מחיים אנוכיים (בהם אני המרכז) לחיי צדיקות.	הנקודה בזמן שבה האדם נושע מעונש החטא ומוצהר כצדיק בעיני אלוהים.
פעולה יומיומית של אלוהים בחייו של המאמין כאן על פני האדמה.	אקט משפטי של אלוהים שמתרחש באולם בית המשפט השמימי.
האדם מתקדש יותר ויותר או מופרד למטרתו של אלוהים.	אדם לא יכול להיות נושע "יותר" או מוצדק "יותר".
התהליך בו לומדים לחיות כמאמין - תלמידות .	הנקודה בזמן שבה האדם נעשה ילדו של אלוהים - בנו .
שינויים: הגדילה עשויה להיות גדולה או קטנה. צֶפָה לנסיגות, לעליות וירידות.	קבוע: מעמד רשמי לפני אלוהים שלעולם אינו משתנה.
סמכות חדשה: מי או מה שולטים בחיינו? האם אחיה כדי להתענג בחטא או שארצה לחיות עבור ישוע? זהו המצב שלי - איפה אני עומד כתלמידו של ישוע. המקרא מתאר זאת כ"רחצה" יומית מחיי חטא.	זהות חדשה: אלוהים רואה במאמינים כמי ששייכים לו - מתקבלים לחלוטין כילדיו. לכך הכוונה ב מעמדנו במשיח - מה שאנו "בו". (ראה עמ' 349). המקרא מתאר זאת כהלבשה חד-פעמית (שלנו) בצדקתו של המשיח.
עלול לעלות במחיר כבד : אולי יבוזו לי, יסלקו אותי מביתי, או אולי אפילו יהרגו אותי בגלל אמונתי בישוע.	משוחרר : הישועה מבוססת על אמונה בישוע המשיח בלבד. עשיית הטוב אינה מובילה לישועה.
אגרת שאול אל הרומים פרקים ה - ה, יב עד טז, אגרת שאול אל האפסים, אגרת יוחנן הראשונה, אגרת יעקב.	בשורת יוחנן, אגרת שאול אל הרומים פרקים א עד ד, אגרת שאול אל הגלטים.

אחריות

באחת הפעמים בהם סיימתי לימוד בנושא זה עם בני זוג, אמר לי הבעל: "ג'והן, אני יודע שאני חוטא חסר תקנה". הוא נתן לי סקירה קצרה של מובאות מכתבי הקודש כדי להראות לי שהוא יודע בוודאות שלא יוכל להתקבל אצל אלוהים באמצעות חייו המוסריים. הוא סיכם זאת בהצהרה מפורשת באמונתו בישוע. לבסוף אמר: "ג'והן, לך יש בן.

ממש כשם שלא הייתי צריך לעשות דבר על מנת להתקבל למשפחתו של אלוהים, כך גם בנך לא היה צריך לעשות דבר כדי להתקבל כחבר במשפחתך. אבל עכשיו כשהוא חלק מהמשפחה, יש לו מחויבויות. 'כחלק ממשפחת אלוהים, מהן המחויבויות שלי?'

שאלתו הצביעה על אבחנה עמוקה. שאר המקרא משיב לשאלה זו. כתיב הקודש אומרים שחיוו של אדם נקבעים בהתאם **להתמקדות** שלו ועל פי מי או מה שנמצא במרכז תשומת הלב שלו. אם אתה מתמקד בעצמך, תיהפך לאדם אנוכי. אם תתמקד באדון, תמצא שחייך מביאים לו כבוד. לפיכך, כדי להיות מאמין אחראי:

1. עליך **להתמקד** במה שיש לך עכשיו בזכות ישוע, ואשר כולל את כל הדברים המופיעים ברשימה שבעמוד 351. אלוהים רוצה שתשמח בעובדה שנסלחו לך חטאיך, שיש לך חיים חדשים והבטחה לחיי נצח.
2. עליך **להתמקד** בלהכיר את ישוע. השליח שאול כתב ששאיפת חיוו הייתה...

... (לחשוב) אֶת הַכֹּל לְהַפְסֵד בְּגִלְל הַיְתָרוֹן לְדַעַת אֶת הַמְּשִׁיחַ יֵשׁוּעַ אֲדוֹנִי, אֲשֶׁר לְמַעַנּוֹ הִפְסַדְתִּי אֶת כָּל הַדְּבָרִים; וְאֲנִי חוֹשֵׁב לְפַסְלֵת בְּשֵׂאִיפְתֵי לְהַרְוִיחַ אֶת הַמְּשִׁיחַ וּלְהַמְצֵא בּוֹ - בְּאִפְּן שְׂצִדְקָתִי לֹא תִהְיֶה לִי מִן הַתּוֹרָה, אֲלֵא תִהְיֶה זֶה הַצִּדְקָה אֲשֶׁר עַל-יְדֵי אֲמוּנַת הַמְּשִׁיחַ. צִדְקָה אֲשֶׁר מְאֵלֵהִים הִיא וְיִסוּדָה בְּאֲמוּנָה - כְּדֵי לְדַעַת אוֹתוֹ...
אגרת שאול אל הפיליפים ג': 8-10

כאשר אתה מתמקד את תשומת לבך באדון, אתה מפנה את מבטך מעצמך. אתה נעשה להוט להשביע את רצונו ולשרת אחרים.

3. עליך **להתמקד** על בטחוןך באדון בחיי היומיום, בכל מצבי החיים, כי אתה יכול להיות סמוך ובטוח בכך שהוא לגמרי מסוגל לטפל בכל הדאגות והעניינים שלך. ישוע אמר...

"בואו אלי כָּל הָעֲמִלִים וְהַעֲמוּסִים וְאֲנִי אֲמַצִּיא לָכֶם מְנוּחָה."
הבשורה על פי מתי יא': 28

כאשר אתה מיישם אמיתות אלה, אתה מתפתח מבחינה רוחנית ממצב של תינוק למצב של בוגר - אלוהים ישנה אותך לדמותו. אם תתחיל לחשוב שכל זה קורה כתוצאה מאיזו משמעת-על שהצלחת לגייס מתוכך, חשוב שתבין...

... שְׁהִמְתַּחֵל בְּכֶם אֶת הַפְּעֻלָּה הַטּוֹבָה (הוא) הַשְּׁלֵם יִשְׁלֵם...
אגרת שאול אל הפיליפים א': 6

בדיוק כשם שלא טבעי לתינוק להיות יותר תינוק, כך גם לא נכון לילד חדש

של אלוהים, להישאר תינוק רוחני. לרוע המזל, הדבר מאד שכוח. אבל לא מין ההכרח שכך יהיה. המשך להתמקד באדון והוא יעשה את השאר.

משאבים

המקרא מספק שפע של משאבים שיעזרו לנו לשמור על ההתמקדות הזאת:

1. אלוהים עצמו: כאשר בטחת בישוע, אומר המקרא שרוח הקודש ירדה לשכון בקרבך. מעתה ישוע נמצא איתך בקביעות – כדי לעודד אותך בזמן של יאוש, לחזק אותך לחיות בשבילו, להוכיח אותך כשאתה נסחף לעבר החטא. רוח הקודש הוא חבר כה נאמן עד שהוא מכונה המנחם, המסייע, המייעץ – כל אלה הם שמותיו של אלוהים.

”אָבֵל הַמִּנְחָם, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁהָאֵב יִשְׁלַח לָכֶם בְּשָׁמַי, הוּא יִלְמַד אֶתְכֶם הַכֹּל וַיִּזְכֵּיר לָכֶם כֹּל מֵה שֶׁאֲנִי אֲמַרְתִּי לָכֶם.”
הבשורה על פי יוחנן יד': 26

כהורים, אנו מאושרים כאשר ילדינו מתנהגים כיאות. כילדיו של אלוהים, חשוב שנתנהל כיאות ובאופן שינחיל כבוד ולא חרפה לשמו של אבינו שבשמים.

הצייתנות שלנו צריכה להיות מונעת על ידי אהבתנו אליו, מבוססת על העיקרון ”שזה שנסלח לו רבות, אוהב הרבה”. נמחל לנו רבות – עלינו לאהוב אותו הרבה.

(ראה הבשורה על פי לוקס ז': 50-36; הבשורה על פי יוחנן יד', טו'; אגרת יוחנן השנייה ו').

2. אמונה: תהליך ההתבגרות הרוחנית מתרחש צעד אחר צעד. זוהי הסיבה לכך שהוא נקרא: הליכה עם אלוהים. בדיוק כשם שנעשינו חברים במשפחת אלוהים על ידי אמונה, כך גם מתהלכים אנו עם אלוהים באמונה.

לְכוּ בְּשֵׁם שֶׁקִּבַּלְתֶּם אֶת הַמְּשִׁיחַ יֵשׁוּעַ, הָאֲדוֹן, בְּן הַתְּהֵלְכוּ
בּו כְּשֶׁאַתֶּם מְשַׁרְשִׁים וְנִבְּנִים בּו, מְבַסְּסִים בְּאֲמוּנָה לְפִי מֵה
שֶׁלְמַדְתֶּם, וְשׁוֹפְעִים בְּהוֹדִיָּה.
אגרת שאול אל הקולוסים ב': 6-7

זכור, האמונה מתבססת על העובדות המצויות במקרא. חשוב שלא תתהלך עם אלוהים על בסיס מה שאתה מרגיש. אתה עשוי לקום בבוקר ולהרגיש שאתה מצונן ושיש לך חום. אין בכך כדי לומר ששוב אינך חלק ממשפחת הוריק, או, לצורך העניין, ממשפחת אלוהים.

יהיו ימים בהם לא תרגיש רוחני כלל, אך אין בכך כדי לקבוע כיצד אתה מתהלך עם אלוהים. דרכנו בכל יום ויום נקבעת על פי הבחירות שאנו

עושים. אם אנחנו עושים בחירות חכמות, ישנה אותנו האדון להיות דומים לו. אם אנחנו עושים החלטות מטופשות, נשאר תינוקות רוחניים.

3. המקרא: הוא מקור להתחזקות יומיומית, הוא ספר ההדרכה שלנו. יש לי ידיד שמכנה אותו 'ספר הוראות יצרן'. כשאנחנו קוראים את המקרא, הבחירות שאנחנו עושים בחיים מונחות על ידי יהוה.

כָּל הַפְּתוּב וְנִכְתָּב בְּרוּחַ אֱלֹהִים, וּמוֹעִיל הוּא לְהוֹרָאָה, לְתוֹכְחָה, לְתַקּוּן, לְחֻנוּךְ בְּמַעֲלֵי צַדִּיק, לְמַעַן יִהְיֶה אִישׁ הָאֱלֹהִים מְשֻׁלָּם, וּמְכַשֵּׁר לְכָל מַעֲשֵׂה טוֹב.
אגרת שאול השנייה לטימותיאוס ג': 16-17

המקרא ממשיך עצמו למזון רוחני. ככל שאתה מרבה ללמוד בו, כך מתחזקת יותר הרוחניות שלך. אלוהים ידבר אליך באמצעות כתבי הקודש - לא בקול רם, אלא בשכלך. קריאת כתבי הקודש היא הדרך לדעת אותו. ללא הזנה קבועה זו, תיוותר תינוק רוחני.

במידה שאין לך מקרא משלך, רכוש עותק. (ראה נספח לגבי הצעות). התחל בקריאת כל בשורת יוחנן. קרא אותה ברצף. אחר כך קרא ספר זה שוב - בשם הזה - מצא בספר כתבי הקודש שלך את כל המובאות המופיעות בספר זה ועיין בהן. זה ייקח זמן בתחילה, אבל תופתע לגלות עד כמה מהר תתפוס תאוצה. סמן בעיפרון צבעוני את הפסוקים. אולי תהיה מוכן לקרוא את ספר מעשי השליחים ואת האגרת אל-הרומים אחרי שתקרא ספר זה בפעם השנייה. אם אינך מבין דבר מה, סמן אותו והמשך בקריאה. הדברים יתבהרו עם הזמן.

4. תפילה: תפילה היא בפשטות שיחה עם יהוה, אינך צריך להרכין את ראשך ולעצום את עיניך, למרות שאלה עוזרים כדי להימנע מהסחות דעת. מכיוון שאלוהים מכיר את מחשבותיך, יכול אתה לבטא את תפילתך בשקט ובכל זמן והוא ישמע אותה. אין הכרח להתפלל בקול רם.

אֵל תִּדְאָגוּ לְשׁוּם דָּבָר, כִּי אִם בְּכָל דָּבָר הֲצִיגוּ מִשְׁאֲלוֹתֵיכֶם לְאֱלֹהִים בְּתַפִּלָּה וּבְתַחֲנוּנִים וּבְהוֹדָיָה. וּשְׁלוֹם אֱלֹהִים הַנְּשָׁגֵב מִכָּל שִׁכָּל יִנְצֹר אֶת לְבַבְכֶם וְאֶת מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם בְּמִשְׁיַח יְשׁוּעָה.
אגרת שאול אל הפיליפים ד': 6-7

5. מאמינים אחרים: כאשר אתה שם את בטחונך בישוע, יש שיראו בך אדם משיחי (או נוצרי). משמעות המילה משיחי (נוצרי - קריסטיאן בלועזית) היא - אחד ששייך לגוף המשיח.

הערה: המילה 'נוצרי' באנגלית (קריסטיאן) באה מהמילה היוונית 'קריסט' שפירושה בעברית 'משיח'. בעברית אנו משתמשים במילה 'משיח' כדי לתאר אדם המאמין במשיח.

וּבְאַנְטִי־וֹכֶּה לְרֵאשׁוֹנָה כְּנֹו אֶת הַתְּלַמִּידִים "מְשִׁיחִים".
מעשי השליחים יא': 26

הפירוש המקראי של המילה שובש באופן מביש. אלה הטוענים שנולדו משיחיים אינם מדייקים. לידה בבית "משיחי" אינה הופכת את האדם למשיחי בדיוק כשם שלידה בבית-חולים אינה הופכת אותו לרופא. ללידה הפיסית אין שום קשר ליחסים שלנו עם אלוהים.

למרות שהמונח "נצרי" מתייחס לעמים שלמים, ישנם עמים נוצרים כביכול אשר ביצעו פשעים איומים בשמו של המשיח. אחרים מושחתים מבחינה מוסרית. במובן הנכון, יכול המונח להתייחס אך ורק ליחידים שעשו החלטה מודעת לבטוח באדון ישוע המשיח.

המקרא אומר לנו שהידידות וההתחברות שלנו עם משיחיים המאמינים בכנות בכתבי הקודש עוזרים לנו להתבגר מבחינה רוחנית.

נְשִׁים לְבָנוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, לְעֹזֵר זֶה אֶת זֶה לְאַהֲבָה וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים.

בַּל נִזְנִיחַ אֶת הַתְּכַנְסוּתֵנוּ כְּמִנְהַג כְּמָה אֲנָשִׁים, כִּי אִם נַעֲוֹד אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ, וּבְיַחֲוֹד בְּרֵאוּתְכֶם כִּי קָרֵב הַיּוֹם.

האגרת אל העברים י': 24-25

מרבית קשרי הידידות שלכם עם מאמינים אחרים ייבנו בתוך מסגרת הקהילה. עם זאת, יש לציין מספר אזהרות.

זכרו, השטן מגיע כמלאך של אור. הוא אוהב את הדת. רק משום שאנשים מדברים על אלוהים אין זה אומר שהם משיחים אמיתיים. קהילות נעות מטוב ועד רע באופן הבנת האמת וביישומה. המקרא אומר שמורי אמת ומורי שקר יתקיימו עד לשוב בחזרה של ישוע, כאשר הוא יפתור את הכל. עד אז, היו עירניים. שאלו את השאלות הבאות:

- האם הקהילה מאמינה שהמקרא כולו הוא אמת, הוא דבר אלוהים וכל הכתוב נכתב בהשראת רוח הקודש, ושאין כל טעות בכתבים המקוריים? הישמרו מאלה האומרים שהוא רק מכיל בתוכו את דבר אלוהים (אך לא כל הכתוב הוא דבר אלוהים).
- האם הקהילה מאמינה במקרא ככתבו או שהיא מלמדת שחלקים ממנו הם משל או אגדה? (למשל, המקרא אומר לנו שהגהינום קיים ככתוב באופן מילולי, שהשטן קיים ככתוב באופן מילולי, שגן העדן קיים ככתוב באופן מילולי, וכו').
- האם הקהילה מאמינה באירועים כמו לידתו של ישוע מבתולה? היזהרו מאלה הטוענים שמדובר באישה צעירה בלבד⁵ ושמרים לא הייתה בתולה.

- האם הקהילה מאמינה שישוע הוא אלוהים במלואו בנוסף להיותו אדם? היו עירניים לגבי מי שטוענים שישוע אינו אלוהים במלואו או שהוא נחות במשהו מאלוהים. כמו כן, הישמרו מאלה הטוענים שישוע היה רק עוד אל, ושאף אנו הננו אלים.
 - האם לקהילה יש שם טוב? האם המפגשים או האסיפות מוזרות וחסרי סדר וארגון? האם היא אוחזת באמות מידה מוסריות גבוהות? האם איזה מענייניה בעלי אופי מפוקפק או מנוהלים באופן מפוקפק?
 - האם הקהילה מלמדת שישוע מת במקומו ועבור חוב-חטאינו? אם הקהילה לא ברורה בעניין הזה, הישמרו לכם. יש המאמינים שהטבילה במים היא תנאי לישועה, ושעליך לעשות מעשים טובים או להשתתף בטקסים מסוימים על מנת להיושע. הימנע מקבוצות שכאלה.
 - האם הקהילה מאמינה באחדות המורכבת (השילוש) של אלוהים? אם הקהילה מטילה ספק ולו באחד מהסעיפים הללו, יש סבירות גבוהה שהיא תסטה מהמסלול גם בשאלות אחרות. שאלות אלו נועדו לחשוף סממנים שמצביעים על בעיות עמוקות יותר. אל תתפתו מדברים כמו - עד כמה נחמד המטיף, או עד כמה הוא משכנע בדבריו. זכרו, הרבה "משיחיים" וקהילות **אינם** נוהגים על פי המקרא. עוד לא נולדה הקהילה המושלמת, אולם שאלות אלה יסייעו לכם למצוא קבוצה של מאמינים אמיתיים בעלי דעות דומות בנושאים המהותיים של האמונה. כל הרעיון של השתתפות בקהילה עשוי להיות חוויה קשה ומכניעה (כזו הדורשת צניעות וענוה). אך זכרו - הרעיון של התאספות יחדיו לצורך חיזוק הדדי היה של אלוהים. הרשו לי להבטיח לכם, הדבר חשוב לגדילה הרוחנית שלכם. חברים לאמונה יכולים להיות עזרה עצומה בעידודכם במסעכם הרוחני.
- 6. מוסיקה:** המלך דוד כתב חלק מהשירים הראשונים או מזמורים (תהלים) במטרה לעודד את ליבנו. מאז ועד היום כתבו מאמינים נוספים שירים נפלאים על אלוהים. שוב, היזהרו - ישנה מוסיקה טובה ומוסיקה גרועה. השתמשו באותן אבחנות שהייתם מיישמים בבחירת הקהילה שלכם. בהתבסס על הדברים שלמדתם, תוכלו לקבוע אם המילים המושרות הן אמיתיות או כוזבות. אלוהים יעזור לכם.
- 7. ספר לאחרים:** השליחים הלכו לכל מקום כשהם מספרים לאחרים את החדשות הטובות, את הבשורה, את פועל ישוע המשיח בחייהם. גם אתה יכול. מעודד לראות חברים שמגיעים לאותה הבנה. אך זכור, אלוהים העניק לבני אדם את החופש לבחור, ועליך לכבד זאת. היה

סבלני בגישתך ורגיש בדבריך. אל תדחס לתוכם מידע בכוח. המקרא אומר לנו להיות עדים, לא עורכי דין. עד מסביר משהו; עורך דין מוכיח ומנסה לשכנע. גם מסירת ספר זה לחברים יכולה לעזור להם להבין.

8. תקווה לעתיד: המקרא אומר שיום אחד ישוע ישוב לכדור הארץ. נושא זה חוזר ונשנה בנבואות.

אחי, אין אנו רוצים שיעלם מכם מה שנוגע לישועי עפר, כדי שלא תתעצבו באחרים אשר אין להם התקוה. אם אמנם מאמינים אנו שישוע מת וקם לתחייה, כך גם את הישועים, באמצעות ישוע, אלהים יביא יחד אתו. הנה זאת אנו אומרים לכם על-פי דבר האדון: אנחנו החיים אשר נשאר עד בוא האדון לא נקדים את המתים,

שכן האדון עצמו ירד מן השמים בקריאה של פקדה, בקול שר המלאכים ובשופר אלהים, והמתים השיכים למשיח יקומו ראשונה. אחרי כן אנחנו הנשארים בחיים נלקח יחד אתם בעננים לפגש את האדון באויר, וכך נהיה תמיד עם האדון. על כן עודדו זה את זה בדברים האלה.

אגרת שאול הראשונה לתסלוניקים ד' 13:18

מכשולים:

ישנם מכשולים שיעמדו בדרכך וימנעו את גדילתך הרוחנית.

1. הטבע האנושי שלנו:⁶ אם אי פעם היה מישהו האויב הגרוע ביותר שלנו, הרי שזה הוא, הטבע האנושי שלנו. המקרא אומר שהטבע האנושי החוטא שלנו אינו שבע לעולם. הוא תמיד מתאוה לעוד כסף, לעוד תשומת לב, להיראות טוב יותר, ליותר מזה, לטוב מזה, וכך ללא סוף. הוא עשוי להיות מרוצה לרגע, אבל אז ישוב ויחפץ דבר מה נוסף. טבענו האנושי ממוקד בדבר אחד בלבד - **בעצמנו**. כתבי הקודש אומרים,

...אומר אני לכם; התהלכו בדרך הרוח ולא תמלאו את תאוות הבשר.

אגרת שאול אל הגלטים ה' 16:

איך אם כן נתהלך ברוח? זה מחזיר אותנו לנושא ההתמקדות שלנו. כאשר אנחנו מתמקדים בדברים של אלוהים, מתחלפות תאוותיו של הטבע החוטא שלנו ברצון גדול יותר למלא את רצונו של אדוננו. נאמר לנו...

על כן מותתו את האיברים השיכים לארץ...

אגרת שאול אל הקולוסים ג':5

בטרם נישאתי היו לי חברות. היו אלו יחסים כנים. אך כאשר נישאתי הסתיימו כל אותן מערכות יחסים כנות. הן מתו. עכשיו אני בתוך מערכת יחסים חדשה - אני שואף לרצות את אשתי. היא הפכה

למרכז ההתמקדות שלי. תהיה זו טעות מצידי להרשות למחשבותיי לנוח על חברותי מן העבר. באותה מידה, לפני שהאמנת היה עליך לספק רק את טבעך החוטא - על כל דרישותיו וצרכיו. אבל כעת כמאמין, אלוהים רוצה שתניח כל זאת מאחריך ושתשקוד על מילוי רצונו ועל שירות הזולת.

...נְסִיְרָה נָא כָּל מַעֲמָסָה וְגַם אֶת הַחֲטָא הַלּוֹכֵד עַל נַקְלָה,
וּבְסִבְלָנוֹת נְרוּצָה אֶת הַמְרוֹץ הָעָרוֹד לְפָנֵינוּ, בְּהַבִּיטָנוּ אֶל יֵשׁוּעַ...
האגרת אל העברים יב': 1-2

כיום אומרים לנו שעלינו לחקור את עברנו על מנת לרדת לשורשם של בעיותינו ולמצוא להן פתרונות. לכל משגה חייב להימצא תיקון, ואם נפגענו, הרי שאנו קורבנות ויש לרחם עלינו. התוצאה הסופית של עצה זו היא שאנו הפוכים להיות עסוקים לגמרי בעצמנו. המקרא, לעומת זאת, אומר לנו לשכוח את עצמנו, כולל את עברנו. אם נעשה לנו עוול, עלינו לסלוח, עד כמה שהדבר עשוי להיראות קשה.

הָיוּ טוֹבִים אִישׁ לְרַעְהוּ; הָיוּ מְלֵאֵי רַחֲמִים וְסָלְחוּ אִישׁ לְרַעְהוּ
כְּשֶׁם שְׁאַלְהֵם סָלַח לָכֶם בְּמִשְׁיַח. אגרת שאול אל האפסים ד': 32

זה עשוי להישמע מוזר, אך תוך כדי כך שאנו סולחים לזולת, אנו חווים גם החלמה בחיינו אנו.

2. שיטת העולם: המקרא אומר שהפיתויים שמעמידה בפנינו השיטה הנהוגה בעולם, מסיטים את התמקדותנו מישוע אל אותם דברים שהם חולפים וזמניים. עלינו חלה האחריות להבחין מה נוטה לגרור אותנו אחורנית, להתנהגות הישנה והחוטאת שלנו, ולהימנע מאותם דברים שהורסים את ההתמקדות שלנו.

הוּ חָסַד הָאֱלֹהִים הוֹפִיעַ... לְהַדְרִיכָנוּ לְהַבְדֵּל מִרְשַׁע וְתַאוֹת
הָעוֹלָם כְּדִי שְׁנַחֲיָה בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּצַנִּיעוֹת וּבְצִדְקָה וּבְחַסִּידוֹת,
בְּצַפְיָה לְמִמּוֹשׁ הַתְּקוּהָ הַמְּבֻרָכָה וּלְהוֹפְעַת הַדָּר אֱלֹהֵינוּ הַגָּדוֹל
וּמוֹשִׁיעֵנוּ יֵשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ... אגרת שאול אל טיטוס ב': 11-13

3. השטן: למרות שהשטן הובס, הוא עדיין מנסה באופן פעיל להשפיע עלינו. למין ההתחלה הוא תמיד ניסה להרוס אותנו, "לזהם" את צלם אלוהים. השטן רוצה שנשתנה ונהיה כמותו, ושלא נשתנה ונדמה לצלמו של יהוה.

אלוהים לא השמיד את השטן כאשר הגענו לאמונה. אלא שאנו אחראים להתנגד לפיתוייו ולבקש כוח מאלוהים בלבד.

עַל כֵּן הַכְּנֻעוּ לְפָנֵי אֱלֹהִים. הַתִּיַצְבוּ נֶגֶד הַשָּׁטָן וְיִבְרַח מִפְּנֵיכֶם.
אגרת יעקב ד': 7

השטן, בערמומיות וחוכמה, משתמש בהשפעת העולם ובנטייה הטבעית שלנו להתמקד בעצמנו, על מנת לפתות אותנו, להסיט את המיקוד שלנו. צפו לכך שהוא ישתול ספקות בלבכם, אפילו לגבי הבחירה שלך ללכת אחרי ישוע. הוא יטען שאמונתך אינה גדולה מספיק או יטיל ספק בכך שבאמת הבנת. זכרו, הוא עשה זאת גם עם אדם וחווה. התנגדו לו ופעלו כשם שפעל ישוע - פנו לכתבי הקודש כדי למצוא עזרה.

סיכום

תוך כדי מאבק בשלושת האויבים הללו של גדילה רוחנית, ותוך כדי שמירת המיקוד שלנו, נפתח שורשים רוחניים חזקים - האדון ישנה אותנו לדמותו שלו.

ובכן, עוד רבות ניתן לכתוב בנושא. אבל אם אתה אחד מאלה ששמו בטחונם בישוע, טוב שתדע שהמקרא אומר שאלוהים הוא זה אשר יוביל אותך, צעד אחר צעד. התחלת במסע רוחני. שמור את עיניך נשואות אליו. אפשר לו להיות במרכז ההתמקדות שלך. למד בקביעות את המפה שלך - המקרא. הדרך לא תמיד תהיה חלקה, אך אלוהים יהיה איתך - הוא נתן לך את הבטחתו. בהצלחה בדרךך.

וְאֵלֵּהי הַשָּׁלוֹם אֲשֶׁר בְּדָם בְּרִית עוֹלָם הֶעֱלָה מִן הַמֵּתִים אֶת רוּעֵה הַצֶּאֱן הַגָּדוֹל, אֶת אֲדוֹנֵינוּ יֵשׁוּעַ, הוּא יִכְשִׁיר אֶתְכֶם לְכָל דָּבָר טוֹב כִּי שִׁתְּעִשׂוּ אֶת רְצוֹנוֹ, בְּפַעֲלוֹ בְּכֶם אֶת הַרְצוֹי לְפָנָיו כִּי יֵשׁוּעַ הַמְּשִׁיחַ, אֲשֶׁר לוֹ הַכְּבוֹד לְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים. אָמֵן.
האגרת אל העברים יג': 20-21

2 זמן מתאים

ישנם כאלה שאחרי קריאת המקרא והבנתו, מחליטים לקחת סיכון. הם מחליטים שלא להאמין בו. הם בוחרים:

- להתעלם מהמסר שלו.
 - לדחות אותו לחלוטין.
 - להיות עסוקים בחיים עצמם, ולשכוח ממנו.
 - לשנות את המסר שלו.
- ...והם מקווים שהמקרא אינו נכון.

הורדוס אגריפס לקח סיכון שכזה. כנכדו של הורדוס הגדול ואחיינו של הורדוס אנטיפס, וודאי נחשף בבית המלוכה לרכילויות החשאיות על ישוע. ללא ספק דיווחו מרגלים על כל מילה שאמר הנביא מנצרת. אך להורדוס היה מעמד; הוא היה איש חשוב. במקום להיכנע בפני מלך המלכים, המשיך לחיות את חייו עבור עצמו. הוא אפילו זכה לקורטוב של אהדה בכך שערף את ראשו של אחד מתלמידיו ישוע. אך אז...

בַּיּוֹם הַמֵּיָעֵד לְבֶשׂ הַרְדּוּס לְבוּשׁ מְלָכוּת, יָשֵׁב עַל כֶּסֶּם הַמְשַׁפֵּט וְנִשְׂא לְפָנֶיהָם נְאוֹם. "זֶה קוֹל אֱלֹהִים וְלֹא קוֹל שֶׁל אָדָם!" הַרְיַע הַקְּהָל. מִיַּד הִכְהוּ מֵלֶאֱדָה יְהוּה מְשׁוּם שְׁלֹא נָתַן אֶת הַכְּבוֹד לְאֱלֹהִים; הוּא נָפַח אֶת נַפְשׁוֹ כְּשֶׁהוּא אֹכוֹל תּוֹלְעִים.

מעשי השליחים יב': 21-23

אלוהים בחסדו יסבול את החטא לזמן מה, אולם בצדקתו הוא בסופו של דבר ידון אותו. המשפט יכול לבוא בחיים אלה או להתעכב עד לאחר המוות, אך הוא לבטח יקרה. הורדוס מת⁷ ונידון לחיי נצח באגם האש. הפסוק הבא ראוי להתייחסות:

דָּבַר אֱלֹהִים שְׁגִשְׁגַּ וְנִפְוֶץ.

מעשי השליחים יב': 24

אל תקל ראש במסר המקראי ואל תהיה עסוק מכדי לחקור אותו כראוי. יהיה זה אסון אם לא תיקח את הזמן הדרוש כדי לגלות באמת את כל שעליך לדעת על החיים והמוות.

הורדוס אגריפס השני היה גם הוא בן תקופתו של ישוע. כְּנִינוּ שֶׁל הוֹרְדוֹס הַגְּדוֹל וּבְנוֹ שֶׁל הוֹרְדוֹס אַגְרִיפָס, יָדַע וּוְדָאִי גַם הוּא עַל יִשׁוּעַ. הַמַּקְרָא אֹמֵר שֶׁהַמֶּלֶךְ אַגְרִיפָס הִיָּה מַעוֹדֶכֶן הַיֵּטִב בְּכָל הַקְּשׁוֹר לִישׁוּעַ. הַשְּׁלִיחַ שְׁאוּל⁸ נִעְצַר וְהַעִיד בְּפָנָיו. בְּמַסְגֶּרֶת הַהִגָּנָה שֶׁלּוֹ בְּפָנָיו אַגְרִיפָס, שְׁאוּל סִיפֵר לוֹ עַל יִשׁוּעַ. הוּא אָמַר,

"הֲרִי הַמֶּלֶךְ יוֹדֵעַ אֶת הָעֲנִינִים הָאֵלֶּה וְאֲנִי מְדַבֵּר אֵלָיו בְּבִטְחוֹן, שֶׁכֵּן אֲנִי בְּטוּחַ שְׁלֹא נִעְלָם מִמֶּנּוּ דְבַר מִן הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כִּי לֹא בְּקֶרֶן זְוִית נִעֲשְׂתָה זֹאת. הַמֶּלֶךְ אַגְרִיפָס, הַמֵּאֲמִין אֶתָּה בְּנִבְיָאִים? אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁאַתָּה מֵאֲמִין!"

עָנָה אַגְרִיפָס לְשְׁאוּל: "עוֹד מְעַט וְאַתָּה מְשַׁכְּנֵעַ אוֹתִי לְהִיֹּת מְשִׁיחִי!"

מעשי השליחים כו': 26-28

דומה שהמלך אגריפס הבין את שאול טוב למדי, עד כדי כך שאפילו הודה ששאלו כמעט ושכנע אותו להאמין. אבל אגריפס לקח את הסיכון. הוא לא האמין. הוא עקף את השאלה כדי להימנע מלקיחת החלטה. למיטב ידיעתנו, אגריפס אף פעם לא האמין. הוא ירד לקבר כשהוא מבין את הבשורה אך לא מאמין בה. זו הייתה בחירתו.

שאלו הגן על עצמו גם בפני נציב רומי ששמו פליקס. במצבים אלה תמיד ניצל את ההזדמנות כדי לספק הסבר מקיף באשר למי היה ישוע ומה עשה.

אַחֲרֵי כַּמָּה יָמִים בָּא פְּלִיקְס עִם דְּרוֹסִילָה אֲשֶׁתּוֹ, שֶׁהִיָּתָה יְהוּדִיָּה. הוּא שָׁלַח לְקִרְאָ לְשְׁאוּל וְשָׁמַע אוֹתוֹ עַל-דְּבַר הָאֲמוּנָה בְּמִשְׁיַח

ישוע. כְּשֶׁדִּבֶּר עַל הַצֶּדֶק וְעַל כְּבוֹשׁ הַיָּצָר וְעַל הַדִּין הָעֵתִיד לְבוֹא,
פָּחַד פְּלִיקָס וְאָמַר: "לֵךְ לְעֵת עֲתָה, אֲבָל כְּשֶׁאֲמַצֵּא לִי פְּנָאִי
אֶקְרָא לְךָ." מעשי השליחים כד': 24-25

פליקס דחה את החלטתו. הוא חיכה לזמן מתאים יותר. קל לנהוג
כך, אבל המקרא מזכיר לנו ש...

...הִנֵּה עֲתָה עֵת רְצוֹן, הִנֵּה עֲתָה יוֹם יְשׁוּעָה.

אגרת שאול השניה אל הקורינתים ו': 2

איננו יודעים אף פעם מה צופן לנו העתיד, או כמה מהר יילקחו מאיתנו
חיינו. עלינו להחליט עכשיו. כמובן, פליקס פחד, ולפעמים גם עלינו
נופל פחד. אנו חוששים מה יחשבו האחרים. זה באמת לא משנה.
מה שכן משנה הוא מה שאלוהים חושב. לא המקרא ואף לא ספרי
ההיסטוריה מתעדים את שקרה לפליקס, אולם למיטב ידיעתנו, הוא
מעולם לא מצא זמן מתאים כדי להאמין.

לפליקס היו גם תקוות אחרות:

... (פליקס) גַּם קָוָה שֶׁשְׂאוּל יִתֵּן לוֹ כֶּסֶף; לְכֹן קָרָא לוֹ פְּעָמִים

מעשי השליחים כד': 26

רְבוֹת וְשׁוֹחַח אֶתוֹ.

לפליקס היו מניעים נסתרים. הפגנת העניין שלו בישוע היתה מסולפת
ומונעת מתאוה לבצע כסף. עם זאת, הוא אכן דיבר תכופות עם שאול
על ישוע. רבים היו יכולים להבין משיחות אלה שפליקס נעשה לאדם
דתי יש אנשים שהם כמו פליקס. הם מדברים רבות על המקרא, אבל
אז הם משתמשים במסר שלו לצרכיהם האישיים. רוב האנשים מזהים
את הסתירה, אך יש הנופלים בפח. בגלל אנשים צבועים שכאלה, יש
הטוענים שלעולם לא יאמינו במקרא. אבל רק רגע, חכו! האם המסר
המקראי השתנה? לא, אף לא במעט. הוא עדיין אומר את אותו הדבר
בלי שום קשר לאופן שבו אנשים מעוותים אותו לצרכיהם האישיים.
אם אתה נמנה על מי שמתפתה לדחות את המקרא בגלל אנשים
כמו פליקס, כדאי שתחשוב שוב.

אם אתה מוצא שאתה מתנדנד, מתחבט, לא מבין, או פשוט דוחה
לגמרי את מה שקראת, הרשה לי להציע לך לחקור את המקרא קצת
יותר לפני שתראה בו עניין סגור. כפי שאמרנו בתחילה, לכתבי הקודש
יש הרבה מה לומר בנושא החיים... והמוות.

אל תפסיק את החקירה שלך עכשיו.

חייך - והחיים שלאחר מותך - על כף המאזניים.

נספח

רשימת מונחים

מקורות הטקסט המקראי

משאבים (In English)

הערות לסיום

רשימת מונחים

איה אשר איה: שם של אלוהים, במשמעות של "הקיים מעצמו" או "האחד הקיים בכוחו שלו".

אימוץ: הליך רשמי המגדיר יחס של בן והורה. מעניק מעמד חוקי של בן למאומץ והורה למאמץ.

אמונה: לבטוח או לתת אמון (ראה עמודים 117-120)

אמן: מילה המביעה אמונה ובטחון ביכולתו של אלוהים לעשות ולקיים. מילה המציינת אישור והסכמה. מילה בשימוש במשמעות "אמת", "אמתית", "כן ונכון", "כך יהיה", "לו יהי כך".

ארון \ תיבה (הברית): מיכל; גדול (אניה) או קטן (קופסא).

בן אלוהים: צורת ביטוי (ניב), ללא משמעות פיסית, מציינת \ מעניקה תכונות זהות לאלו של אלוהים (ראה עמודים 217-220)

בן האדם: ביטוי בו השתמש ישוע ביחס לעצמו כדי להדגיש את אנושיותו; מלומדים בעולם הקדום הבינו מונח זה כמתייחס למשיח (ראה עמודים 219-220)

בראשית: התחלות או מקורות

ברית: הבטחה, הסכם

ברכה: קבלת או נתינת דבר טוב מאלוהים

בשורה: חדשות טובות, פועלו של אלוהים במשיח בעבור בני האדם
חטא: נושא את הרעיון של לקלוע חץ ולהחטיא את המטרה, במקרה זה הינה קדושתו של אלוהים. לזלזל ולבזז באלוהים ובדברו; לסרב לחיות לפי רצונו של אלוהים.

חסד: נדיבותו של אלוהים לחוטאים שלא ראויים לכך.

טבע חוטא: לעיתים מופיע כטבע האנושי או טבעו של אדם; מתאר מצב. **ישוע:** מהמילה ובמשמעות "מושיע", "גואל"

כבוד: בא מהמילה "כבד", במשמעות של "רב ערך"

כהן: אדם שביצע עבודות מסויימות במשכן או בבית המקדש.

להשתחוות: לעבוד את אלוהים, להכריז את גדולתו, כבודו, תפארתו ופועלו של אלוהים.

לחזור בתשובה: להתחרט, לעבור שינוי בחשיבה (ראה עמוד 189)

לפדות: לקנות, כמו במובן של קניית עבד בשוק.

מוצדק: פעולה משפטית באמצעותה מכריז אלוהים על אדם כעל צדיק בעיניו.

מושיע: מישהו שגואל, משחרר או מציל אדם אחר

מזבח: מבנה או מצע עשוי עפר, אדמה, אבנים או סלעים אשר עליו הוקרבו קורבנות לאלוהים או לאלילים.

מלאך: שליח, בריאה רוחנית שמימית

משיח: "האחד המשוח"

משיח: "משוח", "האחד שנמשח"

משיחה: לצקת שמן על ראשו של אדם או על חפץ במטרה להפרידו (לקדשו) לשימוש של אלוהים. המילה מתייחסת לכל דבר שנבחר למטרת שירותו של אלוהים.

משל: סיפור קצר שניתן להדגים בעזרתו מושג או אמירה

מתוודה: להסכים עם או להכיר במשהו

נביא: שליח שדיבר בשם אלוהים

סופר: מישהו שהכין עותקים של כתבי הקודש בזמן הקדום. בימינו נקרא "סופר סת"מ" (סופר שכותב סת"ם - ראשי תיבות ספרי תורה, תפילין ומזוזות).

סנהדרין: (יוונית) בית דין הלכתי (רבני) של העם היהודי שכלל 71 דינים. היוותה ערכאה עליונה לפסיקת הלכה בעם היהודי.

עמנואל: "אלוהים איתנו"

פרושים: יהודים ששמרו את התורה באדיקות ובדייקנות ואף יצרו חוקים (הלכות) נוספים כדי לא לשבור את חוקי התורה.

פשע: מילה נרדפת לחטא (ראה ערך 'חטא')

צדיק: כאשר אדם מפויס עם אלוהים. אין משמעות הדבר שאותו אדם הוא ללא חטא. ניתן להשתמש במילה זו כדי לתאר את אופן חייו של אדם; במשמעות של מי שחי אורח חיים טוב או נכון.

קללה: להמיט, לאחל או לגרום רעה וסבל

רבי: מורה, אדון (במשמעות של איש בעל סמכות)

רוח הקודש: לא מלאך או אדם, אלא רוחו של אלוהים עצמו

רחמים: הפגנת אהבתו של אלוהים כלפי חוטאים שאינם ראויים לכך, חמלה

שד: בריאה, רוח רעה הנאמנה לשטן

שטן: אויב, האויב הגדול ביותר של אלוהים.

שטן: מאשים אשמת שווא, כוזב, משמיץ, החזק מבין כל הרוחות הרעות.

שליח: אדם שנשלח; ברוב המקרים מתייחס לשנים עשר השליחים ולשאול.

שר מאה: קצין צבא רומי האחראי על 100 חיילים.

תהלים: מזמור, שיר

תלמיד: חסיד של משהו, הולך בעקבותיו של

מקורות הטקסט המקראי

במקור נכתב התנ"ך בעברית עתיקה מתקופתו של משה. אותיות העברית העתיקה היו שונות מאותיות הכתב העברי של ימיו היות שבדומה לשפות רבות אחרות, עבר הכתב העברי שלבים של התפתחות. הטקסט המקורי של התנ"ך כלל עיצורים בלבד, ולא היו תנועות, ניקוד או טעמים. אלו נתווספו בתקופה שבין המאה החמישית למאה העשירית לספירה, על ידי סופרים יהודים, כדי לקבע, לשמר ולאחד את אופן ההגייה והקריאה הנכונים של הטקסט התנ"כי. עבודתם כללה גם חלוקה לפסוקים ולפסקאות (קטעים).

במקור נכתב המקרא בשפה המדוברת של כל דור - עברית, ארמית או יוונית. אלוהים התכוון שהמקרא יהיה נגיש לכל האנשים בלי קשר למוצאם או מעמדם החברתי. מאז תקופת התרבות היוונית, תורגם המקרא לשפות שונות.

תרגום הברית החדשה לעברית, לשפה בה התרחשו רבים מהאירועים המתוארים בה, החל לראשונה כ-1300 שנה לאחר התרחשותם של אותם אירועים.

פרופסור פראנס דליטש החל בתרגום הברית החדשה לעברית בשנת 1865 כאשר כבר היו לפחות 42 תרגומים אחרים לפניו. פרופ' דליטש סיים לתרגם את הברית החדשה לראשונה בשנת 1877.

תרגום הברית החדשה לעברית מודרנית במתכונת המוכרת לנו כיום החל בשנת 1973 על ידי החברה לכתבי הקודש בישראל והתבסס על מקורות הטקסט היווני הביקורתי. האגרת אל הרומים הושלמה ראשונה ועותקים של האגרת נשלחו לרועי קהילות ואחרים לצורך משוּב. בשנת 1976, מייד עם השלמת מפעל התרגום, הודפסו בירושלים העותקים הראשונים של הברית החדשה בעברית מודרנית. מהדורה זו עודכנה בשנים 1991, 1995 ו-2010.

בשנת 1991 הוציאה החברה לכתבי הקודש בישראל את הברית החדשה המבוארת ובשנת 1999 את הקונקורדנציה לברית החדשה. בשנת 2010 יצאה לראשונה מהדורה עברית של ספר הבריתות (תנ"ך וברית חדשה) בתוספת של כ-90,000 מראי מקום. במהלך 2016 מתכונת החברה לכתבי הקודש להוציא לאור מהדורה מבוארת של כל ספר הבריתות. מהדורה זו תכלול ביאורים של הטקסט המקראי.

לרשותכם אתר ללימוד כתבי הקודש (בעברית, ערבית, רוסית ואנגלית):
www.haktuvim.co.il

כדי להסביר את המקרא, ישנן מהדורות הכוללות מראי מקום, הבהרות והערות, מפות ומידע נוסף. כל אלה בהחלט יכולים לעזור, אך זכור, הם אינם אלא הערותיו של אדם אודות הטקסט המקראי, ואינם כתבי הקודש עצמם.

ברכישת ספר מקרא, ייתכן ותרצה מהדורה קומפקטית אותה יהיה לך קל יותר לשאת איתך, ומהדורה גדולה יותר אותה תוכל להשאיר בבית ללימוד מעמיק יותר.

משאים
(In English)

Due to the range of issues covered in any list of books, DVDs, websites, or magazines, by policy, *GOODSEED* does not issue specific endorsements. Nonetheless, the following resources contained helpful information on creation/evolution and other Bible/science issues. The following list is representative:

Websites:

AnswersInGenesis.org

Creation.com

icr.org

Magazines:

Creation Magazine—for adults, sections for children; *Journal of Creation*—for advanced studies. Both are available from www.Creation.com.

Books:

Bones of Contention: A Creationist Assessment of Human Fossils – Marvin L. Lubenow,

Darwin's Black Box – Michael J. Behe

Dismantling the Big Bang: God's Universe Rediscovered – Alex Williams and John Hartnett

Evolution: A Theory in Crisis, New Developments in Science are Challenging Orthodox Darwinism—by Michael Denton

Genetic Entropy & The Mystery of the Genome – Dr. John C. Sanford

In the Beginning Was Information: A Scientist Explains the Incredible Design in Nature – Dr. Werner Gitt

Not by Chance! Shattering the Modern Theory of Evolution – Dr. Lee Spetner

Refuting Compromise – Dr. Jonathan Sarfati

Refuting Evolution: A Response to the National Acad. of Sciences' Teaching About Evolution & the Nature of Sciences – Dr. Jonathan Sarfati

The Biotic Message: Evolution Versus Message Theory – Walter James ReMine

The Creation Answers Book – ed. Dr. Don Batten

Unwrapping the Pharaohs: How Egyptian Archaeology Confirms the Biblical Timeline – John Ashton and David Down

DVDs:

- Apemen, Missing Links & the Bible* – Philip Bell
- Chemicals to Living Cell: Fantasy or Science?* – Dr Jonathan Sarfati
- Creation Astronomy: Viewing the Universe through Biblical Glasses* –
Dr. Jason Lisle
- Creation/Evolution: The Controversy* – Dr. Carl Wieland
- Dinosaurs and the Most Asked Questions – Answered!* – Dr. Carl Wieland
- Dynamic Life: Changes in Living Things* – Dr. Carl Wieland
- Fearfully & Wonderfully Made* – Dr. David Menton
- Geology & Cave Formation: A Post-Flood Story* – Dr. Emil Silvestru
- Hubble, Bubble, the Big Bang in Trouble* – Dr. John Hartnett
- In the Beginning Was Information* – Dr. Werner Gitt
- “Junk” DNA Is Not “Junk”* – Dr. David DeWitt
- Millions of Years: Where Did the Idea Come From?* – Dr. Terry Mortenson
- Origins in the Modern World: Why it Matters* – Dr. Carl Wieland
- Putting the Puzzle Pieces Together* – Dr. John Baumgardner
- Rocks Around the Clock* – Dr. Emil Silvestru
- Starlight, Time and the New Physics* – Dr. John Hartnett
- The Age of the Earth* – Dr. Tas Walker
- The Bible Explains Dinosaurs* – Ken Ham
- The Fossil Record* – Mike Riddle
- The Grand Canyon: Monument to the Flood* – ICR
- The Origin of Old-Earth Geology & Christian Compromise* – Dr. Terry
Mortenson
- The Riddle of Origins Series* – Mike Riddle
- Thousands ... Not Billions* – Dr. Don DeYoung
- Unlocking the Mystery of Life* – Illustra Media

הערות לסיום

פרק 1

1. נורמן ל. גייסלר וויליאם א. ניקס, "מאלוהים אלינו, כיצד קיבלנו את כתבי הקודש", בהוצאת מודי פרס, שיקגו, 1974, עמ' 7.
2. ברברה ווטסון, *Gods of Ancient Egypt*, בהוצאת סטון, 1984, 1996, עמ' 5 "שני חוקרים צרפתיים ידועים בתחום דתות מצרים העתיקה, ג'ין-פרנסיס צ'מפוליון (1790 - 1832) ועימנואל דה-רוג' (1811 - 1872)...קראו טקסטים מצריים והגיעו למסקנה שהדת המצרית היתה מבוססת על אל אחד ואשר 'באופן חיצוני התבטאה ע"י עבודת אלילים סמלית".
3. באותו מקום, ראה עמ' 19. "היו למשל מספר גרסאות ביחס לנושא בריאת העולם, לכל אחדות מאילולי הבריאה השונים כגון, אתו, רא, פתה ונייט' היתה גרסא משלוה".
4. אנו נלמד את תוכנה של אמונה זו תוך כדי התקדמות בסיפוח.
5. חלק זה כמו גם מרביתו של המקרא, נכתב בכתב עברי קדום, כתב אשר לא כלל ניקוד. לכן, אדם שעולם לא שמע את המילה יהוה לא יכול היה לדעת כיצד לבטאה כנון. הניקוד העברי הומצא מאות רבות של שנים מאוחר יותר, בראשית ימי הביניים. בראשיתו הוא נועד כדי לשמר ולקבע את ההגייה המסורתית של התנ"ך, פן תאבד. לפיכך, המילה 'יהוה' נהגית 'הָוָה'.
6. האחד היוצא מן הכלל היה יוני מלידה. אנו נפגוש אותו מאוחר יותר בספר.
7. לעיתים במקום לאמר "ברוח אלוהים" משתמשים בביטוי "בהשראת אלוהים". הביטוי "רוח אלוהים" הוא מילולי יותר (כפי שמופיע בכתבי הקודש).
8. מילון מאויר למקרא, IVP בהוצאת The Universities and Colleges Christian Fellowship, עמ' 1538.
9. מקורות המקרא, Philip W. Comfort, Mark R. Norton, טקסטים וכתבי יד של התנ"ך, בהוצאת Tyndale House Pub., Inc., שנת 1992, עמ' 151 והלאה.
10. מתוך כתביו של יוספוס פלביוס (יוסף בן מתתיהו 38\37 עד 100 לספירה), מצביא, היסטוריון וסופר יהודי, בן למשפחת כוהנים מיוחסת בירושלים. ספריו הם נכסי צאן ברזל של ההיסטוריוגרפיה היהודית, ונודעת להם חשיבות רבה גם בהיסטוריוגרפיה הכללית, בעיקר בתקופת חורבן הבית השני.

פרק 2

1. ספרה של ברברה ווטסון, "אלילי מצרים העתיקה", הוצאת סטון, 1984, 1996, עמוד 40. "רא היה רוח נצחית היוצרת את עצמה אשר הופיעה לראשונה על מימי הנון כילד יפה הצף על עלה לוטוס כחול" לטעון שרָא או רָא הוא נצחי ואחר כך לאמר שהוא נברא-מעצמו יוצר בעייה עם ההגיון. סביר להניח שהאמינו בשתי הטענות.
2. הגלקסיה המצויירת כאן אינה שביל החלב, מכיוון שבלתי אפשרי לצלם אותה. במקומה מופיעה גלקסיה דומה לה, גלקסיית אנדרומדה.
3. www.imagine.gsfc.nasa.gov/docs/ask_astro/answers/021127a.html; www.answers.com/topic/galaxy
4. אגרת יהודה פסוק 6.
5. הבשורה על פי לוקס כ':36 מוות במובן הפיסי. מלאכים אינם יכולים למות.
6. הבשורה על פי מרקוס יב':25

פרק 3

1. המילה רקיע הינה מילה נרדפת למילה חלל ויכולה לשמש ביחס לאטמוספירה של כדור הארץ או ביחס לעמקי החלל. כתבי הקודש אומרים שהבורא לקח חלק מהמים ומיקם אותם גבוה בשמים. על אף שישנם פרשנים אשר טוענים שהכתוב כאן מתייחס לעננים, ישנם אחרים אשר פיתחו תיאוריה לפיה קיימת כיפה שקופה של אדי מים המקיפה את כדור הארץ. גם אם המים אשר מעל לרקיע יצרו כיפה או אם לאו, ישנן ראיות לכך שהאקלים אז היה שונה באופן ניכר ממה שאנו מכירים כיום. נראה שהוא היה אחיד וטרופי. ידוע שאטמוספירה המכילה יותר אדי מים היתה מגיעה למעין מצב של אפקט חממה.
2. אם נראה לנו מוזר שאלוהים ברא את האור לפני שהוא ברא את השמש, עלינו לזכור שקל לאלוהים לברוא את האור באותה מידה שקל לו לברוא את המאורות.
3. אילו היה אפשרי לירות כדור תוך כדי נסיעה על גבי כדור אחר, ואז לפגוע בכדור שלישי בעוד אתה התבוננת מהכדור הראשון, זה בדיוק מה שקרה ברביעי ביולי שנת 2005 כאשר

משימת הגילוי של נאסא (דיפ אימפקט) הצליחה להטיס רכב חלל אל קומט טמפל 1 ולפגוע בו באמצעות עצם ("אימפקטור") השוקל 370 ק"ג. זמן ההתנגשות המדוייק חושב ונחזה ברמת דיוק של מספר דקות. פעולה זו היתה אפשרית מכיוון שהיקום כולו מתפקד ברמת דיוק של שעון קוסמי.

4. "תעלה" באופן מילולי
5. אם אתה תוהה אל מי דיבר אלוהים כאשר אמר "הבה ונעשה אדם כצלמנו בדמותנו" נדון בזה בספר בשלב מאוחר יותר.
6. אלוהים לא ברא את בני האדם מכיוון שהיה זקוק לחבר. אלוהים לגמרי עצמאי ומשוחרר מכל צורך. הוא האחד הקיים בכח עצמו בלבד.
7. כנגדו כאן ממשמעות של שווה לו, מתאים לו.
8. מדובר כאן על שלמות מוסרית בניגוד לשלמות מבחינת תכונות כגון ידע, כח וכד'. ראה הבשורה על פי מתי ה':48.
9. בהגדרה, היקום הוא כל המסה\אנרגיה הקיימים, כך שהוא מערכת מבודדת.
10. בספרו 'אבולוציה מהחללי' (1981, 1984, נכתב ביחד עם צ'נדרה וויקרמסינגה), הוא "חישב שהסבירות להשיג את מערכת האנזימים הדרושים ליצירת תא-חי בודד ופשוט ביותר הוא אחד ל - 1040,000. אך מכיוון שמספר האטומים, ביקום הידוע לנו, הוא קטן בהרבה (1080), הרי שהדבר בלתי אפשרי".
<http://www.answers.com/topic/fred-hoyle>
11. <http://pages.britishlibrary.net/charles.darwin/texts/variation/variation01.html> ;
<http://www.answersingenesis.org/creation/v18/i2/dogs.asp>
12. אבולוציה: 'תיאוריה במשבר' (1986) ע"י מיכאל דנטון; 'הקופסא השחורה של דרווין' (1996) ע"י מיכאל בהה; DVD - 'מפגנחים את תעלומת החיים' (2002) בהפקת אילוסטרה מדיה.
13. גיאוכרונולוגיה הינו תחום עצום של לימוד. חיפוש ברשת האינטרנט יעלה מסמכים רבים אודות שיטות שונות למדידת גילו של היקום ותופעות גיאולוגיות.

פרק 4

1. על פי כתיבי הקודש, ציות והשתחוויה אינם ניתנים לחלוקה. המקרא אומר לנו שהאל מחפש "עובדי אל אמיתיים" שישתחוו לו ברוח ואמת. הבשורה על פי יוחנן ד':23-24
2. במקרא אין ולו רמז לאפשרות שמלאכים יכולים לשנות את ייעודם הסופי.
3. ההתגלות יב':9-3. בדרך כלל מתייחסים לפסוקים 1 ו 3 - 4 כאל פסוקים המדברים על נפילתו של השטן. חוקרי מקרא רבים רואים בפסוקים 7 - 9 ככאלה המדברים על ארוע עתידי. בחרתי לצטט את כל הקטע היות והפסוקים האחרונים מסבירים את הנושא בו אנו מעוניינים ואילו פסוקים 1 ו 3 - 4 מסבירים במי מדובר.
4. קטע זה משקף את הבחירה שעשו אדם וחווה.
5. ראה אגרת שאול אל הרומים ה':12-14. ראה גם פרק 10 בספר זה, הערה מספר 6. אדם היה האב - ראש הגזע האנושי כולו. אנו היינו בקרבו (בתוכו) כאשר חטא.
6. מגזין ניוזוויק, 11 בינואר, 1998, עמ' 46-52.
7. מגזין "טיים", 4 בדצמבר 1995, מהדורת ארה"ב, עמ' 29.

פרק 5

1. דוגמא ל"ספר מתיים" כזה הוא 'פפירוס גרינפילד' שאורכו 41 מטרים והוא אחד מהארוכים ביותר שידוע עליהם.
2. הבשורה על פי לוקס יז':27; הבשורה על פי מתי כד':38
3. אגרת שאול אל הרומים א':21-32; על אף שקטע זה אינו כולל התייחסות ישירה לאנשים שחיו בתקופת נח, הרי שהוא משקף את הבחירות שעשו וההשלכות שבאו בעקבותן.
4. ככל הנראה נבנתה מעצי אורן שטופלו בשרף רתוח עם פחם. השימוש ביריעות זפת הופיע לאחר המבול.
5. אגרת כיפא השניה ב':5
6. ד"ר ג'ורן באומגרדנר, חוקר בתחום פני כדור הארץ והתפתחות צורות הקרקע שבו, במעבדות הלאומיות של לוס אלמוס אשר בניו מקסיקו (ארה"ב), מציע מודל להתפתחות פני כדור הארץ כתוצאה מהמבול (Catastrophic Plate Tectonics). הני"ל הוא אחד ממספר מדענים המקדמים תיאוריות המסבירות כיצד המבול יכול היה להתרחש.
7. איוב מ':15-24;מא':1-34
8. אכדית 'באב-אילי', 'שער האל'

9. אכדית 'זיגורטו', 'מקדש-מגדל'
 10. "וַיֵּרֶד יְהוָה... אם אלוהים נמצא בו זמנית בכל מקום, מדוע היה עליו "לרדת למטה"? ובכן, לעיתים קרובות משתמש המקרא, ביחס לאלוהים, במונחים שעוזרים לנו בהבנת הכתוב. לדוגמה, אלוהים מתואר כמי ש "רואה", אף על פי שבהיותו רוח, הרי שאין לו עיניים גשמיות.
 11. ארצ'ה, ג. ל. (1998, 1994). מחקר בנושא המבוא לתנ"ך (הוצאה שלישית, עמוד 226). שיקאגו: מודי פרס מצטט, "מילון ג'סטרו לעברית תלמודית, עמ' 173, מפרט את הערך "בלבל" כנמרץ עם ערך שווה משמעות לבלבול, 'מובלבל, בנור; מיותר לציין שיש דמיון רב בין המילים בבלו - בבלבל"

פרק 6

1. מעשי השליחים ז':2-4: "אֱלֹהֵי הַכְּבוֹד נָאֵה אֶל אַבְרָהָם אֲבִינוּ בְּהִיטוּ בְּאַרְם נְהַרִים, לִפְנֵי שֶׁגָּר בְּחָרָן וְאַמֵּר אֵלָיו, לֶךְ-לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּבֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ; אִזּוּ יֵצֵא מֵאַרְץ כְּשָׂדִים וְגַר בְּחָרָן, וְאַחֲרֵי מוֹת אָבִיו יַעֲבִיר אוֹתוֹ אֱלֹהִים מִשֵּׁם אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אַתֶּם גָּרִים בָּהּ כְּעַתָּה." יהושע כד' 2-3: "וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל-כָּל-הָעָם, 'כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: "בְּעֵבֶר הַנְּהַר יֵשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם תִּרְחַ אֲבִי אַבְרָהָם וְאָבִי נְחוֹר, וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים. וְאַקַּח אֶת-אֲבִיכֶם אֶת-אַבְרָהָם מֵעֵבֶר הַנְּהַר..."
2. שימו לב כיצד תוחלת החיים ירדה משמעותית לאחר המבול. אברהם נחשב לזקן כבר בגיל שבעים וחמש.
3. מכיוון שאלוהים שיבח את אברם על אמונתו, הרי שדבר זה לא היה הגיוני אילו אלוהים הוא זה אשר נתן לאברם את האמונה מלכתחילה.
4. אלוהים הקים עם (גוי) גדול מאברם. הוא אבי העם היהודי והעמים הערבים.
5. שמו של אברם נהיה גדול. הוא מוערך ומכובד מאוד ע"י היהודים וגם ע"י הערבים. חשוב לציין שבועד שאלוהים הוא אשר עשה את שמו של אברהם לגדול, הרי שבבבל הרצון נבע ממניעים עצמיים.
6. כאשר אלוהים מברך, הוא מעניק לנו מחסדו וטובו, דואג לשלומנו ולכל צרכינו. כאשר אלוהים מקלל, הוא מביא עלינו אסון ופורענות.
7. יוחנן ח':56
8. מתי יז':20
9. "כי שר החטא הוא מות..." אגרת שאול אל הרומים ו':23. ראה פרק 4 עמ' 74 (מוות).

פרק 7

1. שנים עשר השבטים של ישראל הינם צאצאי שנים עשר בניו של יעקב. בני שבט לוי יצאו מן הכלל בכך שהם נקראו על ידי יהוה להיות המנהיגים (והמשרתים) הרוחניים של העם ולא היתה להם נחלה משלהם. כמו כן, גם ליוסף לא היתה נחלה היות ושני בניו - אפרים ומנשה קיבלו נחלה במקומו.
2. בסיפור ירידתו של יעקב למצרים המקרא מציין שמספר צאצאיו אשר ירדו עימו היה 66 (בראשית מה' 26), בעוד שהמספר המצויין בפסוק 27 הוא 70. המספר הראשון (66) מייצג את אלו אשר הצטרפו למסעו של יעקב למצרים, ואילו המספר השני (70) כולל גם את צאצאיו שהיו כבר במצרים.
3. מתמטיקאים מחשיבים כל אירוע שהסבירות להתרחשותו קטנה מאחד מתוך עשר בחזקת 50, כחסר כל סיכוי. במילים אחרות, הוא לא ייתכן. אמיל בורל, המומחה הצרפתי בתחום הסבירות, הגדיר את הסבירות של אחד ל-10 בחזקת 50 כסבירות שהיא מעבר לסיכוי שדבר כלשהו יפעם יתרחש "...ונשאת בתוכה וודאות בעלת אופי השונה מודאות מתמטית ... ושניתן להשוותה לוודאות בה אנו משתמשים כדי להתייחס לקיומו של עולם חיצוני."

פרק 8

1. עשרת הדברות מהוות רק חלק מ - 613 (תרי"ג) המצוות שאלוהים נתן למשה. נהוג לעיתים לחלק את המצוות לשלוש קבוצות: חוקים מוסריים - הכוללים את עשרת הדברות וחוקים נוספים אחרים. חוקים אזרחיים - העוסקים בנושאים כלכליים, דל"ן, והחוק הפלילי. חוקים טכסיים - העוסקים בתפקידי הכהנים ועבודת המשכן. בספר זה נתמקד בחוקים הידועים ביותר, עשרת הדברות.
2. אדריאן א. דה-בוק, חוקר הולנדי של תולדות מצרים העתיקה.
3. ה.א. פולקנה, Book of The Dead, בהוצאת אוניברסיטת טקסס, אוסטין, פרק 125 עמ' 31.
4. הן העברית והן היוונית עושות שימוש ב"להחטיא את המטרה" כמילה עבור "חטא". מקורות רבים טוענים שמשמעות זו עברה אל תוך ההיסטוריה של ימי הביניים, אך לא יכולתי לוודא

זאת באופן עצמאי. בכל זאת השתמשתי בסיפור זה מכיוון שספר זה אינו עוסק בימי הביניים וזוהי דוגמה טובה כדי להבהיר את העניין כפי שהוא קיים בעברית וביוונית.

פרק 9

1. מזבח הנחשת: שמות כז': 2,1.
 2. כיור הנחשת: שמות ל': 18.
 3. מנורת הזהב: שמות כה': 31.
 4. מזבח הקטורת (המזבח המזוהב): שמות ל': 3,1.
 5. שולחן לחם הפנים: שמות כה': 23,30.
 6. ארון העדות: שמות כה': 11,10.
 7. כפרת זהב טהור (כס הרחמים): שמות כה': 17-21.
 2. משקל המנורה היה כיכר אחד (של זהב טהור) שהוא מוערך בין 30 ל 40 קילוגרם.
 3. הכוהנים לא יכלו להיכנס אל קודש הקודשים כאשר עמוד הענן ריחף מעליו. הוא סימל את נוכחות אלוהים. כאשר העמוד עבר משם כדי להוביל אותם במסעם, אז היו הם חופשיים לקפל את כל המשכן וללכת אחרי העמוד.
 4. אלוהים צופה בחטא מבלי להתערב, רק לזמן מוגבל. הוא תמיד שופט כל חטא. השווה עם מעה"ש יז': 30.
 5. "קיים ויוכח לגבי דמותו של דגון. הרעיון שדגון היה אל בעל פלג גוף עליון כשל אדם ופלג גוף תחתון של דג היה נפוץ במשך עשורים של שנים... לא משנה מה היתה דמותו, סביב הים התיכון התפתחה תפישה מגוונת אודות דגון."
- <http://ancienthistory.about.com/od/godsmyth/a/Dagon.htm>
6. שמואל ב' ז': 12-17.
 7. אֲזַבְיָאוּ אֱלֹוֹי אִישׁ מִשְׁתַּק וְאַרְבַּעָה אֲנָשִׁים נושָׂאִים אוֹתוֹ. (מרקוס ב 3)
 8. יש המייחסים שאלה זו לפרדריק הגדול, מלך פרוסיה. אולי שניהם שאלו את השאלה הזו. אני מצטט כאן את פסקל מכיוון שהוא לא הותיר ספק ביחס למה שחשב אודות הנבואות. (ראה 'פנסיס' מאת בלייז' פסקל, חלק 620)
 9. ראה דברים כח': 45-68, מתועד גם בכתביו של יוספוס, היסטוריון יהודי חילוני שכתב בזמן חורבנה של ירושלים.
 10. כרכים רבים ידרשו כדי לכתוב את היסטורית הרדיפות של העם היהודי.
 11. רבים מ"גדולי" העולם העירו על הנס האופף את קיומו של העם היהודי. מרק טווין (סמואל קלמנס) כתב: "המצרים, הבבלים והפרסים קמו, מילאו את כדור הארץ בסיפורים ופארה, ואז התפוגגו כחלום ונעלמו. אחריהם באו היוונים והרומאים, עשו רעש גדול והם אינם. עמים אחרים צצו כשהם מחזיקים גבוה את לפיד קיומם לזמן מה, אך הוא כבה והם נשכחו או נעלמו. היהודי ראה את כולם, הביס את כולם, והוא כעת מה שתמיד היה... כל הדברים הם בני חלוף, מלבד היהודי. כל הכוחות האחרים חולפים, אך הוא נשאר. מהו סוד נצחיותו?" (1899 מגזין הארפר, תרגום חופשי מאנגלית).
 12. רבים מהנביאים ניבאו את שיבתם של היהודים למולדתם הקדומה. (יחזקאל לז': 1-14; ישעיה יא': 11-12) נראה שהשיבה תתרחש בשני שלבים, כאשר השלב הראשון הוא שיבה ללא אמונה (מה שאנו רואים כעת), ואחר כך שיבה המלווה בעבודת יהוה אמיתית.
 13. קיימים חילוקי דעות מסויימים בקרב החוקרים לגבי התאריכים של הבריאה, המבול ומגדל בבל. התייחסות למקרא באופן מילולי אינה שוללת תקופות המשתרעות על פני מיליונים או אפילו מיליארדים של שנים. יחד עם זאת, צריך היה להיות שכל שלושת האירועים הללו התרחשו במהלך תקופת זמן של לא יותר ממספר אלפי שנים מועט.

פרק 10

1. פיטר וו. סטונר, המדע מדבר. שיקגו: הוצאת מודי, 1963.
2. ראה פרק 7, הערת שוליים מספר 3.
3. או 1 ל- 1710 (עשר בחזקת 7)
4. אגרת שאול השנייה אל הקורинתיים יא 14
5. מנקודה זו ואילך, השם הפרטי יהוה יוחלף ב "אדון". הסיבה לכך היא שהתקדמנו מהחלק של התנ"ך שכתבתי הקודש, שברובו נכתב בעברית, אל הברית החדשה אשר נכתבה ביוונית. לקורא של אותם ימים, כתלות בהקשר של הכתוב, המילה אדון התייחסה בדרך כלל ליהוה. ולכן, כדי למנוע בלבול, אשתמש במילה אדון בהסברי.

6. אין לחשוב שמדובר בקשר מסוג גנטי - באופן שהאופי החוטא נמצא בגדיל ה - DNA הפיסי של האדם. הכוונה כאן היא מבחינה רוחנית לחלוטין. מבחינתו של אלוהים, אדם אחראי למרד בגן עדן, ומשום כך "כִּשְׁם שְׁעַל-יְדֵי אָדָם אֶחָד בָּא הַחַטָּא לְעוֹלָם, וְעַקְבַּ הַחַטָּא בָּא הַמּוֹת, כִּי עֵבֶר הַמּוֹת לְכָל בְּנֵי אָדָם מִשּׁוּם שֶׁכָּלָם חָטְאוּ..." (אגרת שאול אל הרומים ה':12). לכולנו יש אב אנושי, ולכן כולנו חוטאים. לעומת זאת, אביו של ישוע הוא אלוהים, רוח הקודש, ולכן לו יש טבע אלוהי.
7. למרים היו ילדים אחרים אך על ידי יוסף. לישוע היו ארבעה אחים למחצה, ולפחות שתי אחיות למחצה. מתי יב':46-47, יג':55-56, מרקוס ו':2-3, יוחנן ז':5, מעשי השליחים א':14.
8. בושם ריחני
9. ארנולד ג. פרוכטנבאום, Messianic Christology, Ariel Ministries, 1998, p. 108.
10. המילה "ישות" אינה המילה הטובה ביותר, אך השפה מגבילה אותנו בנקודה זו. "ישות" היא המילה הנפוצה ביותר בשימוש ביחס לאחדות המורכבת, על אף המגבלות הידועות שלה.
11. למידע נוסף אודות האחדות המורכבת ראה:
http://www.bible.org/page.asp?page_id=215

פרק 11

1. יוחנן נכלא על ידי הורדוס אנטיפס, בנו של הורדוס הגדול. יוחנן יצא כנגד חטאו של הורדוס, על שחי עם אשת אחיו למחצה.
2. תרגום חופשי מגרסת המקור באנגלית (הוצאת מקמילן 1960, עמוד 40-41). ק.ס. לואיס, משיחיות גרידא, גרסה עברית בהוצאת קרן אחווה משיחית 1969.

פרק 12

אין הערות

פרק 13

1. כינוי גוף החלטי "אני" שלאחריו ציון פועל ("...בזמן זה בעודי מדבר, אני הנני")
2. לא הוספתי את כל פרטי המשפט והצליבה. בנקודה זו קיימת חשיבות מסוימת לאירוע זה: "כִּאֲשֶׁר הוֹלִיכוּהוּ מִשָּׁם עֲצְרוּ אִישׁ אֶחָד שָׁבָא מִן הַיַּרְדֵּה, אֶת שְׁמַעוֹן מִקִּירְיָנָה, וְשִׁמּוֹ עָלָיו אֶת הַצֶּלֶב כִּדֵי שֵׁישָׂא אוֹתוֹ אַחֲרֵי יֵשׁוּעַ." הבשורה על פי לוקס כג':26
3. Whiston, The Works of Josephus, p. 720
4. הטקסט העברי הקדום ביותר של תהלים כב' משתמש במילה 'כארו' במשמעות 'דקרו' או 'כרו', ותרגום השבעים מאשר זאת. כמו כן, בישעיה לח 13 בהערות לטקסט המסורתי למילה 'כָּאֲרִי, מציין שהכוונה בתהלים כב אינה 'כארי' במשמעות 'אריה'.
5. J. W. Shepard, The Christ of the Gospels, Eerdmans, Grand Rapids, 1964 p. 604
 as quoted by Pentecost, The Words and Works of Jesus Christ, p. 487
6. John F. Walvoord, Roy B. Zuck, The Bible Knowledge Commentary, 1983, SP Publications, Inc. p. 340
- Pentecost, The Words and Works of Jesus Christ, p. 487
- Warren W. Wiersbe, The Bible Exposition Commentary, Vol. 1, 1989, SP Publications, Inc. p. 384
7. גדוד היא יחידה צבאית המונה בין 300 ל - 1000 איש.
8. לא קיים תיעוד מדויק של רצף האירועים בבוקר התחייה. הצגתי כאן את הרצף הסביר ביותר.

פרק 14

1. סליחה המבוססת על כפרה מורכבת יותר מאשר כיסוי פשוט עבור חטא. הכפרה כוללת בתוכה גם את זעם אלוהים על החטא ופיוס, מושגים בהם אני נוגע בפרקים אחרים.
2. השוו אל הרומים י':9-13
3. הנה בעוד שהיינו חסרי אונים, בהגיע השעה מת המשיח בעד הרשעים. (אגרת שאול אל הרומים ה':6)
4. כולנו מסכימים שעל אדם ממש רע להיענש - היטל, סטלין ופול פוט כולם ראויים לגיהנום. המקרים של ה"קצת רעים" הם אלו שגורמים לנו לשאלות. המקרא מלמד באופן ברור שחוטאים גדולים יענשו בחומרה, ופחותים יענשו באופן פחות - אך כולם יענשו. לא יהיה צודק להעניש רק חלק מהחוטאים. הגיהנום הוא עניין של צדק אלוהי. לא מדובר כאן באהבה.

5. בהתאם למנהגי בית המקדש, הקרבת קורבן הבוקר נעשתה בשעה תשע בבוקר. (השעה בה ישוע מוסמר אל הצלב על פי מרקוס טו':25). ישוע נפח את רוחו ומת בשעה בה הקריבו את קורבן הערב (ערבית), שלוש אחה"צ. ראו לוקס כג':44-46.
6. http://www.bible.org/qa.asp?topic_id=13&qa_id=305; and http://www.bible.org/page.asp?page_id=2505
7. הוספת הסוגריים למילה "מלאך" היא מכיוון ש"מלאך יהוה" הוא שם נרדף של אלוהים.
8. "לְשִׁטְנוֹ" פירושו 'להרשיע', 'להאשים'. משמעות המילה 'שטן' היא 'מרשיע', 'מאשים'.
9. באגרת אל הרומים, השימוש במילה הצדקה מבטאת את **המעמד** - אחת ולתמיד - שמעניק אלוהים לאדם החוטא (המאמין) כאשר הוא מכריז עליו כעל צדיק (מוצדק). באגרת יעקב, נעשה שימוש באותה מילה, אך שם היא מבטאת את המעשים הטובים שעושה המאמין **בתהליך ההתקדשות** המתמשך לאורך חייו ואשר משלמים את אמונתו. הטקסט מגלה את משמעות ואופן השימוש במילה.

פרק 15

1. כ - 27% מהמקרא הוא נבואה, כזו שכבר נתגשמה או שצריכה להתגשם בעתיד.
2. מילה נרדפת ל "חטאים".
3. זוהי בדרך כלל הכוונה כאשר מדובר על המעמד שלך במשיח.
4. המילים "יש לכם" מתייחסים להווה, ומציינים שחיי הנצח הם הַזְקָה שלנו בהווה.
5. בטקסט העברי המקורי של ישעיה ז' 14, מופיעה המילה 'עלמה' שפירושה נערה צעירה. מתוך ההקשר של הטקסט הנבואי עצמו, ממקומות אחרים בכתבי הקודש (ראה ברא' כד 43, שמות ב' 8), וכן מתרגום התנ"ך ליוונית (הספטואגינטה), ניתן להבין בוודאות שהכוונה היא לבתולה צעירה.
6. תרגומים מסויימים משתמשים במונח 'בשר' בהתייחסם לטבע האנושי.
7. יוספוס פלביוס, היסטוריון מהמאה הראשונה לספירה, מתעד גם הוא את מותו של איש זה.
8. שמו של שאול שונה לפולוס.

ניתן להשיג ספר זה, כולל התאמות של החומר בספר וכן חומר נוסף של GoodSeed בשפות הבאות:

לוקסמבורגית	אמהרית
מונגולית	ערבית
פורטוגזית (כולל חוברת עבודה)	צ'צ'נית
רומנית (כולל חוברת עבודה)	סינית (מסורתית)
רוסית	סינית (מופשטת \ מודרנית)
ספרדית (כולל חוברת עבודה)	הולנדית
תאילנדית	אנגלית
טורקית	צרפתית
רשימה עדכנית של החומר המתורגם	גרמנית
ניתן למצוא באתר:	קוריאנית
www.goodseed.com	ליטואנית

GoodSeed® International

P. O. Box 3704
Olds, AB T4H 1P5
CANADA

Business: 403 556-9955

Facsimile: 403 556-9950

Email: info@goodseed.com

GoodSeed Australia

1800 897-333
info.au@goodseed.com

GoodSeed Canada

800 442-7333
info.ca@goodseed.com

BonneSemence Canada

Service en français
888 314-3623
info.qc@goodseed.com

GoodSeed Europe

0049 (0)5231-94 35 144
info.eu@goodseed.com

GoodSeed UK

0800 073-6340
info.uk@goodseed.com

GoodSeed USA

888 654-7333
info.us@goodseed.com

GoodSeed® International הינו אירגון ללא מטרת רווח שמטרתו לתקשר באופן ברור את תכניו של ספר זה בשפות שונות. את הגרסה העברית ניתן להשיג דרך החברה לכתבי קודש בישראל: www.biblesocietyinisrael.com, אימייל: info@bsisrael.com. טלפון: 972-2-6251849.

GoodSeed® International is a not-for-profit organization that exists for the purpose of clearly communicating the contents of this book in this language and others. We invite you to contact us if you are interested in ongoing projects or translations.

'GoodSeed,' and the Book / Leaf design mark are trademarks of GoodSeed International.